A' MI URUNK JESUS KRISTUSNAK UJ TESTAMENTOMA

Görög nyelvböl Magyarrá forditatott

A' meg nem masólt Auguſtana Confeſſio ſzerint való Györi Ekléſianak moſtani Prédikátora

TORKOS ANDRAS

Fabó által Andrásé [?]

Némelly Jól tévöknök pedig, kiknek nevek az életnek könyvében irva vagynak, költségekkel

---

nyomtattatott Wittembergában
Scheffler Dávid János az ott való Academiának könyv-nyomtatója által
1736. eſztendöben.

A b c d

Ex

Ex

Kegyes és áhitatos Olvasó!

Hogy ha az emberi elme a' véle ſzületett ſok fogyatkozások miatt, még e' világnak termeſzet ſzerint való dolgaiban is olly tudatlan, hogy minden idökben vóltanak ollyatén világi böltſek, kik az ö tudományoknak tökélletlenségéröl a) méltán panaſzolkodtanak; nyilván vagyon, hogy az Iſten titkainak igazsága, föképpen pedig az egész ſz. Irásnak Iſteni mivólta és eredete, az erötelen emberi elmének akár minémü bizonyitásától is, mint egy fundamentomtól ſemmiképen nem füghet; hanem, valamiképen a' mi minden dolgokról való meg bizonyodáſunk, vagy a' *hiſtóriákban foglaltatott tudományból*, vagy a' józan okoskodás ſzerint *következendö ellenmondhatatlan igasságokból* ſzármazik; azonképen a' ſzent Irásnak Iſteni eredeti felöl való meg bizonyúlásban, annak ſzent igasságát az emberi elme tsak mint egy másoktól költsön vett tudományt a' mi kezünkbe hiſtória gyanánt adja. Mert, tekintvén kiváltképen az Uj Teſtamentomnak ſzent könyveire, azoknak Iſtentöl ſzármazott eredeti felöl a' természet ſzerint való okoskodás által nem gyözettetünk meg magunkban, hanem azt *tsak mint egy meg esmérjük* a'következendö jelekböl; tudniillik: mivel I. ezen ſz. Könyvek URunk tanitványitól valóban és igazán iratrattanak, b) kik az ö, ſzent Márknál c) tett igérete ſzerint, a' törvény ſzékek eleibe

a) vid.. Ciceron. Acad. Qu. L. 2. p. m. 1029. qui, omnis, inquit, cognitio multis eſt obſtructa difficultatibus, eaque eſt in ipſis rebus obſcuritas, & in judiciis noſtris infirmitas, ut non ſine cauſa & doctiſſimi & antiquiſſimi invenire ſe poſſe, quod caperent diffiſi ſint. add. Simonem ap. Vincent Lir. in Commonit. p. m. 313. Senec. L. 2. de ir. c. 9. ad Marc. c. XI. it. Epl. 71. & 118. Apulej. de ΦΦ. paſſim.

b) Oſtenderunt hoc Commentatores in N. T. ſpeciatim v. Huetium, Dem. Ev. p. 34. ſeqv.

c) vid. Marc. XIII, 11. cui aſſentiuntur Matth. X, 9. & Lucas XII, 11. 12.

nem tsak mint bé vádoltatott ſzemélyek, hanem mint Törvény tudók is állitatván, a' melly dolgokat ſzólottanak, nem magok, hanem a' Sz. Lélek által ſzólották; II. mivel Iſteni hatalommal birnak, a) és következendö idökben bé tölt Próphétiákat, b) ſok igaz tsuda tételekkel egyetemben ſzámlálnak; c) III. mivel az Apoſtoloknak, mint együgyü embereknek mártyromságokkal le petsételtetvén, tölök az elsö keresztényeknek, s' ezektöl minékünk *continua manuum traditione* minden fogyatkozás nélkül adattanak, d) az ô Teſtamentommal e) söt a' terméſzet ſzerint való okos Theologiával egyet értenek. f) Ellenben pedig, valamint akár minémü könyvröl is, annak által olvasása után, tehetni itéletet; igy az Uj Teſtamentomnak könyvei is magok által olvasását kivánják attól, a' ki azoknak Iſteni mivóltok felöl a' józan okoskodás ſzerint következendö ellen mondhatatlan igaſságokból, bizonyos akar lenni. Mint hogy pedig az Evangyéliom Sz. Pál mondása ſzerint egy idvezitö hatalom, g) söt ama fényes világosság, h) melly böltsé tehet minden embert az idvességre; i) nyilván következik, hogy annak olvasáſa által az embernek lelke nem tsak az ott lévö titkoknak, hanem magának, a' ſz. Irásnak is Iſteni eredetiröl és igasságáról bi-

a) vid. Præf. hanc circa finem. add. Chryſoſt. Hom. quod Chriſtus ſit DEUS & Matth. Cameriotam apud Ven. Fabric. Luc. Ev. c. IX. p. 161. Aegid. Hunn. Tr. de majeſt & cert. Scr. S. Arg. 6. 7. 9. 11.

b) vid. Evangeliſtas, Lucam in Actibus Apoſtol. & Johannem in Apocal. add. Rom. XI, 25. XVI, 20. Ebr. VI, 8. & X, 29. 30, 12. 27. &c. conf. Aegid. Hunn. Tr. de Maj. Scr. S. Arg. 19. p. 65.

c) vid. Joſ. Flav. Antiqv. Jud. L. 18. c. 4.

d) vid. Hunn. l. c. Arg. X. & XVII. it. XIV. conf. Hiſtor. martyrii Evangel. Apoſtol. & virorum Apoſtolicorum paſſim ex Script. hiſt Eccl.

e) Urget hoc inprimis argumentum Hornbeek. in תשובה יהודה L. 2. c. 1. p. 180.

f) Vid. Aeg. Hunn. l. c. Arg. 8. g) Rom. I, 16. 1 Cor. I, 18. 24. h) 2 Cor. IV, 4. i) 2 Tim. III, 15. 16.

bizonyossá lévén, a' Szent Léleknek bizonyság tétele által nevelt hit ſzerintmagában meg győzettetik, a) s' következendöképen R. Maimonides vélünk együtt való értéſe ſzerint b) ama' gyarló emberi elmének bizonyság tételit ki rekeſzti; ellenben az Iſten titkainak ſzent eredete felöl az embert el annyira meg erösiti, hogy minden, a' ki a' Sz. Irásnak Iſteni mivólta felöl magában ekképen meg győzettetett, az Apoſtolokkal és a' kegyes Martyromokkal c) a' Sz. Evangyéliomnak minden leg kissebb igazságáért is, nagy kinokat, söt még a' halált is el ſzenvedni nagy ſzerentsének tartsa.

Illyeténképen a' mi régi keresztény Eleink is az Uj Teſtamentomban lévö könyveknek igaz iſteni vóltokról meg bizonyodván, azokat ſzükségesképen nagyra betsülték; kiváltképen, midön azokat az ó Teſtamentombéli kegyes Sidóknak, kik az URnak törvénnyét Sz. Pál és R. Abarbanel mondáſa ſzerint a' Szövetségnek ama' ſzent ládájában tartották, d) régi

a) Scriptura S. coeleſte quoddam Microſcopium eſt, quod detegendo divina myſteria, ſui excellentiam animis mortalium imprimit, conf. Salvianum L. III. de gub. D. p. m. 36. tmem. 61. & add. quæ dicit Origen. L. 4. π. αρχ. c. 1. cit. a B. Kortholto Tr. de Canone Scr. S. c. 2. §. 4. Melch. Leydeckerum Exerc. Theol. de Scr. S auctoritate ad conſcient. applicanda; & martyrum hac in re teſtimonia ap. Hottinger. H. E. Sec.16. P. 4. p. 206. ſeq. Auctores v. de θεοπνευςίᾳ N. T. differentes vide connotatos ab eruditiſſ. Fabricio Cod. Apocr. N. Teſt. Tom. I. p. m. 382. quibus add. Hornbeek. l. c. & Scriptores Antijudaicos ab eod. ib in Prolegom. p. 9. 10. allegatos.

b) vid. eum in מעשה מרכבה ed. Scherz. p. 120. ubi inquit. שהנבואה למעלה מן המופת quia prophetia eſt ſupra omnem demonſtrationem.

c) vid. Act. IV. 13. & V. 41. Rom. VIII, 38. 39. & adde exempla Attali & Polycarpi ap. Euſ. H. Eccl. L. 5. c. 1. p. 99. ſequ. & in Epl. cyclic. Smyrnenſium, qui propter unicum nomen *Chriſtianus* martyrii coronam adepti ſunt. d) Hebr. IX, 4. vid. ejus Commentar. in Pent. fol. 194. col. 1. ubi ita ille: שיתן בה העדות כדי שלא ישתברו הלוחות Quem in finem poſitum eſt in arcam teſtimonium? ne confringantur tabulæ, conf. 1 Reg. VIII, 9. 2 Chron. V, 10.

régi rendtartáſokat követvén, a' Sz. Evangyéliomnak drága iráſit már *Ignatius Püspök* és *Tertulliánus* idejében némü némü Archyvumokba, vagy kintstartó helyekbe, és templomokba helyheztették; a) midön az Evangyéliomos könyveket jobbára kebelekben viſelték, b) arannyal és ezüſtel iratratták, c) drága kövekkel és gyöngyökkel ki rakatták d) söt a' napkeletieknek ſzokása ſzerint e) bárſony és ſelyem paláſtokba bé takarták. f) Tovább menvén az UR Jeſus Uj Teſtamentomához való tiſzteletben, ſzokáſok vólt, hogy a' Sz. Evangyéliomnak olvasáſa s' hallááſa alatt, a' régi kereſztény Tsáſzárok fen állván koronájokat, a' kösség, süvegjeket le vénnék g) s' páltzáikat félre tennék; h) a' Papok pedig és az Egy háziak közzül *némellyek, loci altioris celſitate ſubnixi*

a) vid. ad ἀρχεῖα provocantes Chriſtianos apud Ignatium in Ep. ad Philadelph. §.8. p. m. 65. & hæreticos ad cathedras Apoſtolorum ablegantem Tertullianum L. de præſcr. hæretic. c. 36. p. 82. D. & add. loc. Euſebii inſignem quem producit Clar. Jo. Car. Beheim. diſſ. de archyv. & tabular. vet. Chr. p. 13. 14. & Rev. D. Finck. Tr. de cur vet Eccl circ. Can. p. 33 124. & 125.

b) vid. Act. S. Cæcil. ubi dicitur: Virgo ſancta Evangelium Chriſti gerebat in pectore ap. Baron. Tom. II. Annal. ad ann. 232. p. 373. & Iſid. Peluſiot. L. 2. ap. Aringh. Rom. ſubterr. Tom. II. p. m. 380. n. 21. & Joh. Bapt. Caſalium. de ſacr. vet. Chr. ritib. c. 48. p. 266

c) Illuſtr. Vittemberg. Polyhiſtor Joh. Gvil. de Berger in colleg. litter. MS. c. II. §. 17. Veteres, inquit, Chriſtiani codices Evangeliorum auro, argento, gemmis ornarunt ob theſaurum cœleſtis ſapientiæ; cujus aſſerti exempla vid. ap. Niceph. Call. L. 14. c. 3. Ven. Spizel. diſſ. præl. in ſacra biblioth. illuſtr. arc. retecta. §. 14. & domeſticum, quod Komaromii oſtenditur ap. Tollium in Itinerar. p. 148. Ciampin. Monum. vet. part. I. p. 132. & Anaſtaſium in vit. Pontif. Rom. paſſim ſpec Sect. 135. 390. 572. &c.

d) conf. auctores a Clar. Chriſt. Gottl. Schvarzio citatos diſſ. de ornamentis cod. veter. §. 17.

e) vid. Buxtorff. Synag. jud. c. 14. p. m. 287. et 292. Erpen. annot. in hiſt. Joſephi arabic. p. 2. imo exemplum Apoſtoli Pauli qui ܒܝܬ ܟܬܒܐ domicilium librorum ſine dubio ſacrorum 2 Tim. 4, 13. ad ſe mitti jubet.

f) apud Anaſtas. de vit. Rom. Pontif. Sect. m. ed. 445.

g) vid. Ord. Rom. Scriptum apud Fehlav. in not. ad Chriſt. Angeli Enchyrid. de ſtatu hodiern. græc. §. 256. p. m. 245.

h) conf. loca quædam hanc in rem allegata a Ven. Kortholto diſſ. de Sacr. publ. c. piet. & rever. celebrandis. §. 9. p. 15.

nixi olvasnák, s' azután meg tsokolásokkal tiſztelnék azt; a) *némellyek* nagy alázatossággál le hajtván fejeket annak olvasására tsendességgel figyelmeznének. b) Mind ezeknek felette a' régi keresztényságnek Iſten igéjéhez való betsülete ebből is kiváltképen ki tetszik, hogy minek utánna Idvezitönknek Sz. Máthé c) s' Sz. Márknál d) lett Próphétiája ſzerint az Evangyéliom az egész világon hirdettetett, bé vétetett, e) és a' külömbkülömbféle nyelveknek ama' drága ajándéka az elsö keréſztények között meg ſzünt vólna, azontúl találkoztanak ſz. indulatú férfiak, kik az UR Jéſus Evangyéliomának, a' Görög nyelvböl más nyelvekre való forditásában fáradoztanak. Bizonysága ennek a' Syriai f) Arméniai g) es Egyptomi h) nyelvre fordittatott Uj Teſtamentom, mellyek vagy a' Sz. Apoſtolok által, vagy azoknak Tanitványi által ezen nyelvekre forditrattanak; söt hogy a' Siniaiknál is ezen ſz. Könyvnek nyomdoki voltának, mutatója, ama' nálok találtatott kövön való irás, i) melly az idvezitö tudományt XXVII. könyvekbe, úgymint az Uj Teſtamentomnak annyi ſzámú könyveiben k)

)(4 fun-

a) ita Cyprian. L. 4. epiſt. 5. fol. m. 61. b. add. Casalium. l. c. p. m. 502. et conf. Joh. Andr. Schmid. Lexic. Eccl. min. ſub voc. Evangelium.
b) vid. Anaſtas. l. c. Sect. 56.
c) c. XXIV. 14. d) c. XIII. 10.
e) vid. Cellar. Progr. 39. p. m. 279. qui, non dubitamus, inquit, nationes illas, quas ſero Chriſtianis ſacris imbutas hiſtoriæ tradunt -- antea Chriſtianæ rei non ignaras fuiſſe. conf. quæ dixit eruditiſſ. Fabric. Luc. Evang. c. I. p. 9. ſequ.
f) vid. J. Frid. Spanhem. introd. comp. ad H. E. N. T. Sec. 2. p. 54. & Em. Tremell. qui in præf. paraphr. Syr. veritati, inquit, prorſus eſt conſentaneum intra ipſa Eccleſiæ Chriſti initia vel ab Apoſtolis ipſis, vel ab eorum diſcipulis verſionem Syriacam profectam.
g) vid. Fabric. l. c. C. 38. p. 641.
h) Fabric. l. c. C. 46. p. 737.
i) habetur hæc inſcriptio in Ath. Kircheri Prodr. Copt. c. 3. p. m. 57.
k) mecum ſentit B. Ittigius diſſ. de Patr. Apoſtolicis annex. bibl. Patr. Ap. §. 1. p. 4.

fundálja. Félre téſzem moſtansággal az Iſten igéjének más és mi/ékünk esméretlen, tudni illik: Perſiai, Arabiai, Ethiopiai, Lapponiai, Malabariai, Török a) és ezekhez hasonló nyelvekre való fordítását, mellyet, a' régi kereſzténységet követö, és a' mi idönkhöz közellebb járúló kegyes Apoſtolok ſzerzettenek; és inkább forditom mondásomat arra, miképen még hajdon a' mi Magyar Nemzetünk is az UR Jéſusnak ſz. Evangyéliomát, föképen annak bé vételével és saját nyelvére való fordításával nagy betsületben tartotta. Mert minek utánna Pünkösd napján a' ſz. Lélek által meg tért Scythák Pontus körül a' Kereſztényi hitnek elsö ſengéjét kiterjeſztették, b) és Sz. Philep s' Sz. András c) a' kereſztényi égen elöször is kegyes eleinknek meg jelent hajnal tsillagi, Pannoniában az Evangyéliomnak drága világosságat meg gyujtották, és ama' Cyrenebéli Lucius Sz. Pál tanitvánnya d) az élö hitnek tudománnyát *in provincias Hiſtro conterminas* a' mint Aventinus ſzól e) bévitte, és a' külömb külömb féle nyelveknek ajándéki már meg ſzüntenek vólna, *Theodoretus* f) és *Mornæus* g) mondáſi ſzerint, *Sanctæ Scripturæ tum V. tum N. Teſtamenti, in doni lingvarum quaſi ſupplementum in omnes linguas: Hebræam, Syram, Arabicam, Scythicam, Sauromaticam & alias versæ ſunt.*

a) vid. Fabric. l. c. c. 35. p. 596. 598. & 611. add. Juncker. in vita Job. Ludolf. p. 127. & ibidem epiſtolam Oldenburgii ad Ludolf. datam p. 119.
b) Scythas jam tempore primæ Pentecoſtes Evangelium ſuſcepiſſe ex vero putat Mart. Opitius Var. Lect. c. 19. quia a Luca Act. II, 9. inter coeteros converſos etiam Ponti accolæ memorantur, imo & Petri Epiſtolam ad Ponti cives 1 Petr. I, 1. habemus.
c) vid. Iſid. Hiſpal. de vit. & ob. ſanct. c. 71. & 74. Doroth. Tyrium de XII. Chr. Ap. §. 2. & 5. inprimis Paul. Ern. Debrecerum lim. hiſt. Eccl. refor. in Hung. & Transylv. citat. a Fabricio l. alleg. c. 21. p. 445.
d) Act. XIII, 1. Rom. XVI, 21.
e) Annal. Boicorum. L. II. p. m. 68.
f) L. 5. Therapeut.
g) L. 2. de Evchar. c. 7. p. m. 582.

ſunt. Bizonysága ennek *Tertullianus* a) után a' kegyes *Hieronymus* b) ki az elsö Magyar kereſztények felöl igy ſzól : *Hunni diſcebant Pſalterium, ac Scythiæ frigora fervebant calore fidei* az az: *A' Magyarok Sóltárokat tanultanak, és a' Scythia hideg orſzág a' hitnek buzgóságában forr vala.* Föképen pedig bizonyságúl ajánljá magát e' dologban kegyes eleinknek Fö lelki Tanitója Chryſoſtomus János, c) ki mikor hallotta vólna, hogy a' Duna mellet lakozó Scythák, az Ariánuſi eretnekségnek törébe keveredtenek vólna, nem tsak Scythia nyelvet tudó Anagnoſtákat az az: *Iſten igéjét olvasókat* rendelt, hanem maga ſzeméllyében is Konſtantinápolban a' Scythák kedvéért épitetett Ekléſiában a' mi kereſztény elsö Atyáinkat az igaz idvezitö hitre tanitotta. De mindazonáltal valamint *Livius* mondáſa ſzerint d) *puncto ſæpe temporis maximarum rerum momenta vertuntur*; igy az idöknek változáſi által régi Magyar Eleink is meg változtanak, és az elöbbeni hittöl ismét el ſzakadván, tsak közbe közbe és ſeregenként e) tértenek ismét viszsza a' kereſztényi vallásra; mig ſzent Iſtván Király Kriſtus URunk ſzületése után MXdik eſztendöben f) az egéſz Magyar nemzettel meg kereſztelretvén, a' kereſztényi vallásra általment. Holott pedig a' Római ſzéknek értelme ſzerint már az Anya

 ſzent

a) Libr. adv. Jud. citat. a Joh. Pappo Epit. Hiſt. Eccl. p. 36.
b) Tom. I. epl. ad Lætam de Inſtitut. fil. p. m. 279.
c) v. Theodoret. Hiſt. Eccl. L. 5. c. 30. 31. p. 236. d) Hiſt. Rom. L. 3. c. 27.
e) Hunnorum rex Gordas una cum centum millibus ſuæ gentis baptizatur Sec. p. Chr. n. VI. vid. Evagr. Eccl. L. 4. c. 20. Sec. IIX. Tuellinus Rex Averorum ſe & patriam ſuam dedit Carolo & baptiſatus eſt. Ita ex faſc. temp. an Chr. 794. Hotting. H. E. c. 8. Sect. 3. p. 520. Sec. v. IX. ab Urolpho Bathavenſi Avares, & Hunni iterum converſi dicuntur ab Aventino Annal. Bojor. L. 4. p. m. 228.
f) vid. Sigeb. Gemblac. ad ann. 1010. Bonfin. Rer. H. Dec. I. L. 2. p. 172. ſeq. Hottinger. H. E. c. X. Sect. 3. p. 126.

ſzent egyháznak rendeléſi s' traditiói ſzintén annyira betsültettenek mint a' Sz. Irás; azért meg elégedvén a' Traditiókkal, és az Anyaſzentegyháznak rendeléſivel, majd 500. esztendökig, a' ſzegény Magyar keresztények magok nyelvén való Sz. Irás nélkül vóltanak, ſzintén B. emlékezetü D. Luther Mártón által lett Reformátiónak idejéig. Ki, mint hogy a' Sz Bibliát a' ſetétségböl, világosságra hozta, tehát azon Sz. Könyv, és a' ſzerint való igaz tudomány édes Magyar hazánkba is (ditsértessék érette mind örökké az UR Jéſus) egy Vittembergában tanúló Magyar ifjú, úgy mint *Lötsei Cyriacus Márton* által a) béſzármazott, s' találkoztanak is, kik azon Sz. Bibliát Magyarrá forditották. Leg elöször a' *Csepregi Lutherános Collegium* Magyarrá forditotta az Uj Teſtamentomot; de ugyan azon Collegiumnak keserves esete, és a' Proteſtantesek sok siralmas háborúsági s' üldöztetéſi miatt, annyira el fogyasztattanak ezen Exempláriumok, hogy azoknak tsak nyomdoki is alig találtassanak. Az után a' Reformátusok réſzéröl *Károli Gáſpár* a' Sz. Iráſt nem a' Görög nyelvböl, hanem Bézának verſiójából magyarrá forditotta; úgy a' Rómaiak réſziröl is *Káldi névü Jésuvita* a' vulgáta Verſióból. A' Lutheránosság réſzéröl is ujjobban eröködtenek némellyek; és híven dolgoztanak a' Sz. Bibliának forditásában, de vagy az idönek moſtohasága, vagy a' Patronusoknak idegenségek miatt e' Sz. dolgot effectusba nem vehették Azért a' ſzegény Magyar Evangyélika Ekléſiák, ha Magyar nyelven akarták a' Sz. Iráſt olvasni, amazokhoz kellett folyamodnia, és a' mint az Izraeliták az Egyptombéliektöl arany és ezüſt partékat ſzedegedtenek öszve, igy miné-

a) Vid. Auctorem Hiſtor. Diplom. Hung. Period. I. §. 9. p. 3. Specialiora de Apoſtolis Evangelico Lutheranis præcipuarum civitatum in Hungaria dabit Matthæus Scariza in præl. ad Loc. ſuos, Theol.

nékünk is azoknak fordításokból kellett a' Diktumokat öſzve ſzedegetnünk, mellyekkel az idvességes tudománynak igazságát bizonyithattuk. Hanem tisztelendö és igen érdemes *Bel Mátyás URam*, a' Posoni A. C. ſzerint való Sz. Ekléſiának hivséges Lelki Páſztora, látván a' Magyar Evangélikusok között e' nagy lelki fogyatkozáſt, Károli forditását a' Görög Textus ſzerint, és a' hitnek regulája ſzerint emendálván, Kriſtus URunk ſzületéſe után 1717. eſztendöben Lipſiában ki nyomtattatta. Ezen érdemes Férfiunak nyomdokát követvén *Tiſztelendö AtyámURam*, Egyházi tiſztinek ſok munkái között, magát az Iſtennek együtt munkálkodó kegyelmében bizván, arra reſolválta, hogy a' Görög textusnak kútfejéböl úgy forditaná Magyar nyelvre az Uj Teſtamentomot, hogy punctumról punctumra minden verſetskék a' Szent Léleknek értelmével meg egyezzenek. A' mint hogy ſzándékát és igyekezetit úgy meg áldotta Iſten, hogy mikor e' Sz. munka kezedbe fog adatni, Kegyes Olvasó, tapaſztalhatod az egéſz dolognak igazságát. Es ezen munka, hogy annál haſznának haſználatosſabb légyen az együgyüség között, a' Sz. irásnak némelly fontosſab verseinél meg állván, azoknak értelmeket, vagy igaz hitünknek meg eröſitésére, vagy a' textusnak magyarázatjára, vagy kereſztényi tiſztünknek fel ſerkentésére ſzépen fejtegette. Egyetemben az egéſz Uj Teſtamentomot olly rendbe vette, hogy a' vasárnapi es innep napi Evangyéliomok és Epiſtolák ſzépen ki jegyeztetvén, a' közönséges Textusnál nagyobb betükkel nyomtattattanak, úgy mint az Egyháziak kedvéért, hogy a' gyülekezetben az Evangyéliomokat és Epiſtolákat azon Uj Teſtamentomi könyvböl ki olvashaſsák; söt hátúl az Uj Teſtamentom után azon Epiſtolák is, mellyek az ô Teſtamentomból vétet-

tettenek és az Ujban nem taláitattanak, a' Sidó és Görög nyelvböl ujjonnan fordittatván, az Evangyéliomokban rendeltetett imádságokkal egyetemben ki botsátattanak, hogy Prédikátor Uraimék, az egyházi tiſztnek munkájában más közönséges Evangyeliomos könyvre ne ſzorúljanak, hanem mind az, a' mi a' Gyülekezetben ſzokott el olvaſtatni, együtt ez Uj Teſtamentomos könyvben fel találtaſsék. Holott pedig *Tiſzteletes Atyám URam* ezen Uj Teſtamentomnak ki nyomtatására való gondviseléſt, és a' Corre&turának munkáját *ſpecialiter* reám bizta, meg vallom, Academiai tanuláſomnak nem kitſiny hátra maradására esett; mind azon által ſzorgalmatoskodtam, hogy az egéſz dolog úgy menjen végbe, a' mint az Iſtennek ditſöſsége kivánja; de az tsak lehetetlen vólt, hogy az idegen nyelvü könyv-nyomtatók között minden hiba és fogyatkozás nélkül a' munka el kéſzülhetett vólna; azért ſzeretettel és illendö betsülettel kérlek, kegyes Olvasó, ha mi fogyatkozáſt találſz, vétekül ne tulajdonitsad, hanem a' kereſztényi ſzeretetnek általa, emendáljad, meg gondolván Petrónius amaz igazán való mondását: *Nemo noſtrum non peccat; homines ſumus, non Dii!* a) De mindazonáltal, ha kik az Urnak ſzolgai közzül a' Sz. Léleктöl méltán מושיעים b) Idvezitöknek azaz: a' Messiás tárſainak c) hivattatnak, azok föképen méltók, kik az UR Jéſus ſz. ſzölöjében ollyan mivesekké lettenek, kiktöl nem az Ekléſiának kün való kö fala, hanem a' ſzegelet kö körül való fundamentom, d) úgymint a' Szent irásnak drága fundamentoma épittetik. Utól-

a) Satyr. p. m. 284. b) Obad. v. 21.
c) R. S. B. Melech. Comment, ad h. l. inſuper habens Gematricas Judæorum expoſitiones, quibus nonnulli Eliam & Meſſiam hic ſignificari volunt, hos מושיעים vocat חברי משיח ſatis accurate. conf. B. Calov. Bibl. illuſtr. p. 819. d) Eph. II, 20.

Utóllára, minekelötte ezen irásomtól el álljak, méltán meg emlékeztetlek, Kegyes Olvasó, az Uj Teſtamentomnak Iſteni hatalmáról, haſznáról és minden kereſzténynek abból következendö tiſztiröl. Mert, ha Lydia Aſzſzony a' Sz. Irás olvasása által, a) Agoſton Doktor Sz. Pál leveleiböl, b) ama' Sidóból kereſzténnyé lett Gerſon a' nála ſzálogba vettetett Uj Teſtamentom forgatása által, c) és ama' Sidó ifſjatska egy már öſzve ſzakadozott kis Evangyéliomos könyvetskének olvasásából d) kereſztényekké lettenek, el higyed, hogy igaz ama' *Caſſiodorus* mondáſa e) mikor igy ſzól: *Omnis Scriptura divina luce reſplendet, & in ea virtus Spiritus Sancti irradiat evidenter.* Bizonnyára, ha a' Sz. Evangyéliom f) egy ſzóval JESUSNAK, g) ha Idvezitöd ama' ſz. óltárnak mondattatik, h) te pedig ezen drága óltárnak ſzentségéröl meg bizonyoſodtál, menj el, Kegyeſsem, a' régi kereſztényekkel i) és éjjéli s' nappali buzgósággal ezen ſz. óltár megett és alatt olvasván kegyeſsen elmélkedjél. Engedd ama' kintsekkel tellyes, de még is tsak mulandó világi Archyvumokat azoknak, kik ez el múlandó világgal gyönyörködni akarnak; *σοὶ δε ἀρχεῖα ἔςωσαν Ιησȣ̃ς ὁ Χριςὸς, τὰ ἄθηκτα ἀρχεῖα, ὁ ςαυρὸς αὐτȣ̃, καὶ ὁ θάνατος, καὶ ἡ ἀνάςασης αὐτȣ̃, καὶ ἡ πίςις,*

ἡ

a) Act. XVI, 14.
b) Sigillatim cum legeret Rom. XIII, 1-13. vid. ej. Confeſſ. L. 5. c. 13. 14.
c) vid. Gerſonis præf. Talmudi ſuo germ. præmiſſam.
d) vid. Lazar. Saranzium in Ottomano. c. 104. p. 103. citatum a M. Jo. Gabr. Drechslero in εὐκληρίᾳ εὐκεάτῳ §. 39. p. m. 62. ſeq.
e) Præf. ad L. I. Inſtit. div. Lect.
f) Gal. I, 8.
g) 2 Kor. XI, 4. Eph. IV, 20.
h) Hebr. XIII. 10. Apoc. IIX, 21. 1. Cor. X, 11.
i) De veterum Chriſtianorum ſub & juxta altaria precationibus. vid. Thyſiaſteriol. Gothofr. Voigti c. 19. §. 6. p. 410.

ἡ δὶ ἀυτȣ͂, ἐν ὃις δύνασαι δικαιωθῆναι a) tenéked pedig ama' kegyes *Ignátiusſal* a' te kints tartó helyed légyen maga az UR Kriſtus Jéſus; Ekeſitsd fel ezen könyvet, a' régiekkel; de nem azoknak ſzokáſa ſzerint, kik felol *Hieronymus* keſerveſsen panaſzolkodik: b) *Inficiuntur membranæ colore purpureo, aurum liqueſcit in litteras, gemmis codices veſtiuntur; & nudus tamen ante fores emoritur Chriſtus!* hanem ékeſitsd fel ama' lelki óhajtozásoknak Iſten elött fénlo köveivel; es e' könyvnek olvasáſa által fel gerjedett ſz. buzgóságnak, és a' meg térés által ſzemeidböl ki préſeltetett könyhullatáſoknak igaz gyöngyeivel. Viseld, Edes Keresztényem, a' régiekkel e' ſz. könyvet a' te kebeledben, és *ama' ſzerelmes Tanitvánnyá* c) *Sz. Jánosſá* az az: ἐγκόλπιος τȣ͂ Χριςȣ͂ d) vagy olly *emberré léſzendeſz, kit Kriſtus is maga kebelében hordoz*; Gondold meg, hogy idvezitönk XII. eſztendös gyermek lévén, már is a' Templomban a' ſz. irásból tanitott; e) gondold meg, hogy a' régi kereſztényeknél tizennyóltz eſztendös iffjatskák már is Anagnoſtákká vagy a' Templomban ſz. iráſt olvasó Prédikátorokká lettenek, f) söt, hogy ama' Tseh orſzágbéli mártyromok az ö Evangyéliomos könyveikre ezen igéket irván hagyták: ECCE PARADISUS NO-

a) ita Ignatius Epl. ad Philad. §. 8. p. m, 64.
b) Leguntur hæc in ejus de cuſtodia virginitatis ad Euſtochium, cit. a Chriſt. Gottl. Schvarzio, l. c, §. 18,
c) Joh. XIII, 23.
d) vel συνηγμένος ἐν κολπῷ Ιησȣ͂ ut loquitur Chriſtus apud Clem. Romanum, cujus locum ex Apocrypho citatum habet Joh. Ern. Grabe Spicil Patr. Sec. I. p. 12.
e) Luc. II, 46.
f) vid. Juſtiniani Novell. 123. c. 13. & add. Ath. Kircher. Prodr. Copt. c. 4. p. m. 115 ubi de puerulis inter Thomanos Chriſtianos ſacris ordinibus initiatis et Steph. Baluz. not. in Salvian. de avar. c, 2, ad verba: *Ab incunabilis DEO militans.*

NOSTER! Imé ez a' mi Paraditsom kertünk! a) Emlékezzél meg ama' két mennyei ſzóról: *Tolle! Lege!* mellyek által Sz. Agoſton Doctor az igaz keresztényi hitre tért, b) és, ha ama' ſzép kereſztény nevet viſeled, c) ha Iſten barátjának neveztetel, d) ha amaz Iſteni terméſzetből réſzesültél, 72) vegyed fel, kérlek, olvaſsad e' könyvet; söt annak gyakorlását el annyira ſzereſsed, e) hogy *Euplius* Martyrommal, ki midön a' Pogány visgálóktól az Evangyéliom olvasásánál tapaſztaltatott vólna nagy s' ſzent meréſzséggel igy felelt: *Hoc eſt præceptum Domini mei, quod mihi ab eodem traditum eſt*, te is minden alkalmatossággal bátran azt mondhaſsad: *Ez az én URamnak parantsolatja, melly nékem ö töle adattatott.* f)

Ezen sz. indulatban pedig tartson meg téged már ama' Fölelki Páſztor g) az UR Jéſus, ſzenteljen meg az ö Sz. Lelkének ereje által, és e' könyvnek olvasásából nevelt hitnek általa, irja bé nevedet amaz életnek és a' báránynak tündöklö könyvébe, h) mellyböl jövendöben ki olvaſtatván, az én Iſtenemnek ama' mennyei ſzerelmes városába, a' ſzent Jerusálembe i) a' több Szentekkel együtt bé mehess, mellynek ajtaján ezen igék fénlenek: Imé az Iſtennek sátora az emberek-nél

a) vid. Herm. Witſii dedic. quam præmiſit ſuis Aegyptiacis.
b) conf ejus Confeſſ. L. 8 c. 12. p. m. 106. P. I ed. Baſ.
c) Jac II, 7 & Clem. Alex. epl. 1. Cor. §. 1.
d) Luc. XII, 4 Joh. XV, 14.
e) 2 Petr. I, 4.
f) vid. Act. Euplii Mart. ap. Baron. ad ann. 303. n. 146. pag. 768. Annal. Tom. II Coteler. T. I. Monum. Gr. p. 196.
g) 1 Petr. V, 4
h) Apoc. XIII, 8 & XX, 12.
i) Apoc. III, 12. & XX, 9. & XXI, 2.

nél. a) Te pedig, drága Idvezitöm, ſzentelj meg minket a'te igasságodban; Mert a' te igéd igasság. b) Amen.

Irám Wittembergában Kriſtus URunk ſzületése után 1736. eszt. Pünkösd havának. 1. napján. TORKOS JOSEPH.

a) Apoc. XXI, 3.
b) Johan. XVII, 17.

SZENT

SZENT MATHEnak iráſa ſzerint való EVANGYELIOM.

I. RÉSZ.

Summája. Urunk Kriſtus nemzetſégének laiſtroma. Születéſe. Angyal Jóſephnek meg jelenik, és tanitja ötet Jéſusnak ſzületéſe felöl.

Kis Aſzſzony vagy Mária Születéſének Napjára való Evangyéliom.

1. A Jéſus Kriſtus Dávid Fiának, és Abrahám Fiának nemzetſégéröl való könyv. *Luk.* 3, 23.

2. Abrahám nemzé Iſáákot; Iſáák pedig nemzé Jákóbot; Jákób pedig nemzé Iudát, és annak attyafiait. *M.* 1. *Köny.* 21, 2.

3. Juda pedig nemzé Fáreſt és Zárát a' Thámártól; Fáres pedig nemzé Esromot; Eſrom pedig nemzé Arámot.

4. Arám pedig nemzé Aminádábot; Aminádáb pedig nemzé Náálſont; Náálſon pedig nemzé Salmont.

5. Salmon pedig nemzé Boózt a' Ráchábtól; Boóz pedig nemzé Obedet, a' Ruthtól; Obed pedig nemzé Jeſſét. *Ruth.* 4, 17.

6. Jeſſe pedig nemzé Dávidot a' királyt; Dávid király pedig nemzé Salamont az Uriás *Feleſégétöl. Sam.* 2. *Köv.* 12, 24.

7. Salamon pedig nemzé Roboámot; Roboám pedig nemzé Abiádot; Abiád pedig nemzé Aſát.

8. Asa pedig nemzé Ioſaphátot; Iosaphát pedig nemzé Iorámot; Iorám pedig nemzé Oziáſt.

9. Oziás pedig nemzé Ioathámot; Ioathám pedig nemzé Acházt; Achász pedig nemzé Ezekiáſt.

10. Ezekiás pedig nemzé Manaſſeſt; Manaſſes pedig nemzé Amont; Amon pedig nemzé Ioſiáſt.

11. Ioſiás pedig nemzé Iechoniáſt, és annak attyafiait, a' Babyloniai fogſágra való vitelkor. *Chron.* 2. *Kö.* 32, 33.

12. A Babyloniai fogſágra való vitelnek utánna pedig Iechoniás nemzé Salathielt; Salathiel pedig nemzé Zorobábelt. *Eſdr.* 3, 2.

13. Zorobábel pedig nemzé Abiúdot; Abiud pedig nemzé Eliákimot; Eliákim pedig nemzé Azort.

14. Azor pedig nemzé Sádokot; Sádok pedig nemzé Achimot; Achim pedig nemzé Eliúdot.

15. Eliud pedig nemzé Eleázárt; Eleázár pedig nemzé Máthánt; Máthán pedig nemzé Iákobot.

16. Iákob pedig nemzé Ióſephet, férjét Máriának, a' kitöl ſzületett IESUS, ki mondatik Kriſtusnak.]

17. Annakokáért minden nemzetſégek, Abrahámtól fogva Dávidig, tizen-négy nemzetségek, es Dávidtól fogva a' Babyloniai fogságra való vitelkorig, tizennégy nemzetſégek, és a' Babyloniai fogſágra való viteltöl fogva, Kriſtuſig tizen-négy nemzetſégek.

18. Iéſus Kriſtusnak ſzületéſe pedig, igy lett: Mert, hogy az ö Annya Mária, Ióſephnek jegyeztetett, minek elötte öſzve kelnének, találtaték, hogy terhben eſett a' Szent Lélektöl. *Luk.* 1, 27, 35.

19. De Ióſeph az ö férje igaz lévén, és nem akarván ötet megkiſſebbiteni, alattomban akará elbotsátani *Mó.* 1 *K.* 24, 1.

20. Mikor pedig ezeket elméjében forgatná: imé az Urnak Angyala, álom által megjelenék néki, mondván: Ióſeph Dávidnak fia, ne félj Máriát a' te feleségedet

magadhoz

magadhoz venni. Mert a' mi ö benne fogantatott, a' ſzent Lélektöl vagyon.

21. Szül pedig Fiat, és nevezed az ö nevét IESUSnak; mert ö ſzabaditja - meg népét, az ö büneiböl. *Luk.* 1, 31. *és.* 2. 21. *és Ap. tsel.* 4, 12.

22. E pedig mind egéſzſzen *azért* lett, hogy megtellyeſednék az Urnak szava, a' Prophéta által, ki *igy* ſzólott.

23. Imé a' ſzüz méhébe fogad, és ſzül Fiat, és nevezik annak nevét IMMANUELNEK, melly megmagyarázva *azt* teſzi: Iſten mivelünk. *Eſa.* 7, 14.

24. Ióſeph pedig álmából felébredvén, ugy tſelekedék, mint meghagyá néki az Urnak Angyala, és magához vevé az ö Feleséget.

25. Es meg nem eſméré azt, mig nem ſzülé, amaz ö elsö ſzülött Fiát, és nevezé annak nevét IESUSnak.

II. Réſz.

A napkeleti Böltſek Ieruſálembe, onnan, Bethlehembe érkeznek. A Gyermek Iéſuſt megtalálják. Ioſeph Máriával Egyiptomba szalad. Herodes a' gyermekeket megöleti. Ioſeph ismét viszsza tér és Názáretben lakik.

Viz kerszt avagy Urunk Iéſus megjelen: Innepére való Evang.

1. Mikor pedig Iéſus Bethlehemben ſzületett vólna, Iudeának *városában*, Herodes királynak idejében, imé napkeletröl Böltſek jövének Ierusálembe, kik mondának:

2. Hol vagyon a' Sidóknak királlya, a' ki *moſt* ſzületett? mert láttuk az ö tsillagát nepkeleten, és jöttünk ötet imádni.

3. Ezt pedig Herodes király hogy meghallá, megháborodék, és ö véle az egéſz Ieruſálem.

4. Es egybe gyüjtvén minden Papi Fejedelmeket, és a' népnek iráſtudóit, tudakozódék tölök, hol ſzülettetnék a' Kriſtus?

5. Azok pedig mondának néki: Bethlehemben, Iudának *várośában*; mert igy vagyon megirva a' Prophéta által:

6. Es te Betlehem, Iudeának földe, ſemmiképen nem vagy ama legkiſſébbik, a' Iudának fejedelem *vá- roſi* között; mert te belöled jö ki a' Vezér, ki az én népemet Izraelt legelteti. *Mich.* 5, 2. *Ian.* 7, 42.

7. Akkor Heródes a' Böltſeket titkon hivatván, ſzorgalmatoſon tudakozódék tölök az idö felöl, mellyben megjelent a' tsillag.

8. Es elküldvén öket Betlehembe, monda: el menvén ſzorgalmatoſon tudakozódjatok a' Gyermek felöl; mikor pedig meg találjátok, hirt adjatok nékem, hogy én is elmenvén, imádjam ötet.

9. Ezek pedig hallván a' királyt, elmentenek, és imé a' tsillag, mellyet napkeleten láttanak, elöttök mégyen vala, mig eljutván megállana fen, a' hol a' Gyermek vala.

10. *Mikor* pedig a' tsillagot látták vólna, örülének igen nagy örömmel.

11. Es bé menvén a' házba, megtalálák a' Gyermeket, Máriával az ö Annyával együtt, és leborulván imádák ötet, és megnyitván kintſeiket, adának néki ajándékokat; aranyat, és temjént és mirhát. *Solt.* 72, 10. *Eſa.* 60, 6.

12. Es álom által megintetvén, hogy Heródeshez viſzſza ne térnének, más uton menének az ö házájokba.]

Apró ſzentek napjára való Evangyéliom.

13. Mikor pedig azok elmentenek vólna, imé az Urnak Angyala megjelenék álom által Ióſephnek, *és* monda; keljfel, vegyed a' Gyermeket és annak Annyát és ſzaladj Egyiptomba; és légy ott mig, néked megmondom; mert léſzen, hogy Heródes kereſni fogja a' Gyermeket, hogy elveſzeſzſze ötet.

14. Ö pedig felkelvén, vevé a' Gyermeket és az ö Annyát éjjel, és elméne Egyiptomba.

15. E

15. Es ott vala, mind Heródesnek haláláig, hogy megtellyesednék az Urnak igéje, a' Prophéta által, kimonda: Egyiptomból hivtam ki az én Fiamat. *Hose.* 11, 1.

16. Akkor látván Heródes, hogy a' Böltsektöl megtsufoltatott, igen meg haraguvék, és elküldvén megöle minden gyermekeket, kik *valának* Betlehemben, és annak minden határiban két esztendösöket, és kissebbeket, az idö szerint, mellyet ki kérdezett a' Böltsektöl.

17. Akkor megtellyesedett Ieremiás Prophétának mondása, ki igy szólott.

18. Rámában szó hallatott, jajgatás és Sirás, és nagy Zokogás. Ráchel siratja vala gyermekeit, és nem akara vigasztaltatni; mert nem valának.] *Ier.* 31, 15.

19. *Mikor* pedig Heródes meghólt vólna, imé az Urnak Angyala, megjelenek Iósephnek álom által Egyiptomban.

20. Mondván: kelj fel, vegyed a' Gyermeket és annak Annyát, és menj-el Izrael földebe; mert meghóltanak a kik keresik vala, a' Gyermeknek lelkét.

21. Ö pedig felébredvén, vevé a' Gyermeket és annak Annyát, és megyen vala Izrael földébe.

22. De hogy meghallá, hogy Archelaus országolna Iudeában Heródes az ö attya helyett, fél vala oda menni; meg intetvén pedig álom által, eltére Galileának részeire.

23. Es elmenvén, lakik vala ama városban melly Názáretnek mondatik, hogy megtellyesedjen a' Prophéta által lett mondás: hogy Názárénusnak hivattatik.

III. Rész.

Keresztelö Iánosnak élete és tudománnya a Krisztusról és penitentiáról. Iésus meg kereszteltetik Iánostól.

1. Azokban a' napokban pedig elöjöve keresztelö Iános, predikálván Iudeának pusztájában *Luk.* 3, 3.

2. Es monda: térjetekmeg; mert elközelitett, a' mennyeknek országa.

3. Mert ez az, a' mi megmondatott Esaiás Prophéta által, ki igy szólott: Kiáltó szó a' pusztában: Készitsétekel az Urnak utát, egyengessétek meg azö ösvényit. *Esa.* 40, 3.

4. Iánosnak öltözete pedig teve szörböl vala, és bör
övedzö az ö derekán; eledele pedig sáskák és erdei méz *vala.*
5. Akkor ki-mégyen vala ö hozzája Ierusálem, és az
egész Iudea, és a' Iordánnak minden tartománnya.
6. Es meg-keresztelteténck a' Iordánban ö általa, meg-
vallván büneiket. *Mar.* 1, 5.
7. Mikor pedig látta vólna, hogy a' Phariseusok és a'
Saduceusok közzül sokan jönének az ö keresztségére,
monda nékik: Viperáknak fajzati, ki adta néktek tudto
tokra, hogy elkerülnétek, az Istennek következendö ha-
ragját. *Luk.* 3, 7. *Rom.* 5, 7. 1. *Thes.* 1, 10.
8. Azért a' penitentia-tartásnak méltó gyümöltsét te-
remtsétek.
9. Es ne gondolkodjatok *arról*, hogy magatokban azt
mondjátok: Abrahám a' mi Atyánk. mert mondom néktek,
hogy hatalmas az Isten, ezekböl a' kövekböl-*is* fiakat tá-
masztani az Abrahámnak. *Ian* 8, 39. *Ap. tsel.* 13, 26.
10. Már pedig a' fejsze-is a' fáknak gyökerére tétetett;
azért minden fa, melly jó gyümöltsöt nem terem, kivágatta-
tik, és a' tüzre vettetik. *Mat.* 7, 19. *Ian.* 15, 6.
11. En ugyan keresztellek titeket vizzel a' megtérésre; de
a' ki én utánnam jö, erössebb én nálamnál, kinek saruját
tsak hogy hordozzam *is*, arra méltó nem vagyok; az keresztel
titeket szent lélekkel és tüzzel. *Ap. tsel.* 1, 5. és 2, 4.
12. Kinek szóró-lapátja az ö kezében vagyon, és meg
tisztogatja az ö szerüjét, és bétakarja ö buzáját a' tsürbe;
a' polyvát pedig megégeti ólthatatlan tüzzel.

Ujesztendö nap után való Vasárnapi Evangy:

13. Akkor jöve Iésus Galileából, a' Iordán mellé Iá-
noshoz, hogy megkereszteltetnék ö általa.
14. Iános pedig tiltja vala ötet, mondván: enné-
kem szükséges, hogy te töled megkereszteltessem, és
te jösz én hozzám?
15. Felelvén pedig Iésus monda néki: hadd reá
most; mert igy illik minékünk megtellyesitenünk
minden igazságot: akkor megengedé.
16. Es megkereszteltetvén Iésus, azonnal feljöve a'
vizböl, es imé megnyilatkozának néki az egek, és látá
az Istennek lelkét, reá jöni mint egy galambot, és ö
reá szállani. *Ian.* 1, 35. 17. Es

17. Es imé, ſzózat *hallaték* az egekből,*melly* monda: Ez az én ſzerelmes Fiam, kiben *nékem* kedvem tölt.]

IV. Rész.

Iéſus az ördögtöl megkísértetik. Kapernaumba mégyen, és prédikál. Hiv némely tanitványokat. Tsudákat téſzen Galileában.

Invocavit, vagy Böjt 1. Vaſárn: Evangyéliom.

1. Akkor viteték Iéſus a' lélek által a' puſztába, hogy megkésértetnék az ördögtöl. *Luk.* 4, 5.

2. Es mikor negyven nap, és negyven éjjel böjtölt vólna, az után megéhezék.

3. Es hozzá járulván a' késértö, monda: ha Iſtennek Fia vagy, mondjad, hogy ezek a' kövek kenyerekké legyenek.

4. Ö pedig felelvén monda: irva vagyon: az ember nem tsak a' kenyérböl él; hanem az Iſtennek ſzájából ſzármazott minden igéböl-*is*.

5. Akkor fogván *vivé* ötet az ördög a' Sz. Városba, és állatá ötet a' templomnak tetejére.

6. Es monda néki: ha Iſtennek Fia vagy, veſſed alá magadat; mert irva vagyon: hogy az ö Angyalinak parantsol te felöled, és kezekre veſznek tégedet, hogy lábadat valamiképen meg ne üſſed a' köben. *Solt* 91. 11.

7. Monda néki Iéſus; ismét irva vagyon: ne késértsed, a' te Uradat Iſtenedet.

8. Ismét fogván *vivé* ötet az ördög egy igen magas hegyre, és meg mutogatá néki e' világnak minden orſzágit, és azoknak ditsöſſégét.

9. Es monda néki: mind ezeket néked adom; ha leborulván imádandasz engemet.

10. Akkor monda néki Iéſus: távozzál - el sátán; mert meg vagyon irva: a' te Uradat Iſtenedet imádjad, és tsak ö néki ſzolgálj.

11. Akkor elhagyá ötet az ördög, és imé az Angyalok eljövén, szolgálnak vala ö néki.]

12. Mikor pedig meghallotta vólna Iésus, hogy Iános kézbe adatott, elméne Galileába.

13. Es elhagyván Názáret városát, elméne és lakozék Kapernaumban, melly a' tenger mellet vagyon, Zabulonnak és Naphthalimnak határiban.

14. Hogy megtellyesedjen a' mondás, melly lett Esaiás Prophéta által, ki monda:

15. Zabulonnak földe, és Naphthalimnak földe, a' tenger sorján való út, a Iordánon túl, a' pogányoknak Galileája. Esái 9, 1. 2.

16. A setétségben ülö nép, láta nagy világosságot és az halálnak tartományában és árnyékában ülöknek világosság támadott.

17. Az idötöl fogva, kezde Jésus prédikállani és mondani: térjetek-meg, mert elközelitett a' mennyeknek orszàga.

Sz. András napjára való Evangyél:

18. Mikor pedig Iésus Galileának tengere mellet járkálna, láta két atyafiakat, Simont, ki mondatik Péternek, és Andrást annak attyafiát, *hogy* hálójokat a' tengerbe vetnék; mert halászok valának.

19. Es monda nekik: kövessetek engemet, és embereknek halászivá teszlek titeket.

20. Ezek pedig azonnal elhagyván hálójokat, követék ötet.

21. Es onnan tovább menvén, láta más két atyafiakat a' hajóban, Iakabot, Zebedeusnak fiát, és Iánost, annak attyafiát Zebedeussal az ö attyokkal, hogy az ö hálójokat készitik vala, es hivá öket.

22. Azok pedig azonnal elhagyván a' hajót, és az ö attyokat, követék ötet.]

23. Es Iésus általjárván egész Galileát, tanit vala az ö Sinagógájokban, *és* prédikálja vala az Isten országának Evangyéliomát, és meg-gyógyita minden betegségeket és nyavalyákat a' köség között.

24. Es elterjede az ö hire egész Siriában, és hozának, ö hozzája

zája minden betegségben lévöket, külömb külömb féle fájdalomban és gyötrelemben valókat, és ördöngösöket, és hóſzámosokat, és gura ütésben lévöket, és meggyógyitá öket.
25. Es követé ötet nagy sokaság Galileából, és a' tiz városokból, és Ierusálemböl, és Iudeából, és a' Iordánontúl való *tartományokból.*

V. Réſz.

Tanit Kriſtus az igazán való bóldogokról. Hasonlitja a' Tanitványokat a' Sóhoz, és a' Világoſsághoz. Tanit a' törvénynek igaz értelméröl.

Minden Szentek napjára való Evangyél.

1 Látván pedig a' sokaságot, az hegyre felméne, és mikor leült vólna, hozzája járulának az ö tanitványi.
2. Es az ö ſzáját megnyitván, tanitja vala öket, mondván:
3. Bóldogok, a' *kik* lélekben szegények; mert azoké a' mennyeknek orſzága.
4. Bóldogok, a' kik keseregnek; mert ök megvigasztaltatnak.
5. Bóldogok a' ſzelédek; mert ök örökségül birják a' földet.
6. Bóldogok, a' kik éhezik és ſzomjuhozzák az Igazságot; mert ök megelégittetnek. *Eſa.* 55, 1. *és* 61, 13.
7. Bóldogok az irgalmasok; mert ök irgalmaſságot nyernek.
8. Bóldogok a' tiſzta ſzivüek; mert az Iſtent meglátják.
9. Bóldogok a' békeſség ſzerzök; mert Iſten Fiainak hivattatnak.
10. Bóldogok, a' kik az igazságért háborgattatnak; mert övéjek a' mennyeknek orſzága.
11. Bóldogok vagytok, mikor szidalommal illetnek titeket, és üldöznek, és minden gonoſzt mondanak reátok hazudván, én érettem.

12. Orüljetek és örvendezzetek; mert nagy a' ti jutalmatok mennyekben; mert *ugyan* ekképen üldözték a' Prophétákat, kik ti elöttetek vóltanak.]

13. Ti vagytok a' földnek sava; ha pedig a' só megvész, mivel sózattatik? semmire már nem hasznos, hanem hogy kivettessék, és eltapodtassék az emberek által.

14. Ti vagytok a' világnak világossága. nem lehet elrejteni a' várost, melly az hegyen fekszik. *Phil.* 2, 15.

15. Nem is gyujtanak gyertyát, hogy azt a' véka alá tegyék, hanem a' gyertyatartóra, és világoskodik mindeneknek, kik a' házban vagynak.

16. Ugy világoskodjon a' ti világosságtok, az emberek elött, hogy lássák a' ti jó tselekedeteiteket, és ditsöitsék a' ti Atyátokat, a' ki mennyekben vagyon.

17. Ne gondoljátok, hogy én jöttem a' törvényt fel-bontani vagy a' Prophétákat: nem jöttem felbontani, hanem bétölteni.

18. Mert bizony mondom néktek: mig elmulik az ég, és a' föld, egy jota, és egy pont a' törvényböl elnem mulik, mig meg nem tellyesednek mindenek. *Luk.* 16, 17.

19. Ha ki azért egyet ezek közzül a' legkissebb parantsolatok közzül felbontand, és ugy tanitja az embereket, legkissebbnek hivattatik mennyeknek országában; a' ki pedig tselekeszi és tanitja, az nagynak hivattatik menyeknek országában.

Valaki a sz: Léleknek betü szerint való értelmén meg nem áll; hanem Istennél okosabb akar lenni, és a' sz: Irást másképen magyarázza s' más értelemre vonja, az leg kissebb mennyeknek országában, az az: semmi Isten elött, és ki rekesztetett Isten orszagából.

Sz. Háromság nap után VI. Vasárnapra való Evang.

20. Mert mondom tinéktek, ha a' ti igazságtok fellyebb nem bövölködik az Irástudoknak, és a' Phariseusoknak *igazságánál*, nem mentek bé mennyeknek országába. *Luk.* 11, 39.

21. Hallottátok, hogy megmondatott a' régieknek: ne ölj; a' ki pedig ölend, méltó az itéletre. *Mo: z. k.* 20, 13.

22. En pedig mondom néktek: hogy minden a'

ki haragszik az ö Felebaráttyára ok nélkül, méltó az itéletre; ha ki pedig azt mondja felebaráttyának: Rhaka, méltó a' gyülekezetre; ha ki pedig azt mondandja: Bolond, méltó a' Gehennának tüzére.
23. Annakokáért, ha áldozatodat az oltárra felviszed, és ott megemlékezel róla, hogy a' te atyád fiának vagyon valami *dolga* ellened.
24. Hadd ott a' te ajándékodat az oltár elött, és menj el, békéljél meg elöbb a' te atyádfiával, és az után elmenvén vidd fel a' te ajándékodat.
25. Légy jóakaró a' te ellenségedhez hamar, mig itt egy úton vagy ö véle, netalám adjon tégedet a' te ellenséged a' Birónak, és a' Biró adjon tégedet a' poroszlónak, és a' tömlötzbe vettessél.
26. Bizony mondom néked, ki nem jöszz onnan, mig nem megfizeted az utólsó fillért.]
27. Hallottátok, hogy megmondatott a' régieknek: ne paráználkodjál. *Mo.* 2. *Kö.* 20, 14. és 5. *Kön.* 5, 18.
28. En pedig mondom néktek: hogy minden valaki aszszonyi állatra teként azért, hogy meg kivánnya azt, már paráználkodott azzal az ö szivében. *Job.* 31, 1.
29. Ha pedig a' te jobb szemed botránkoztat tégedet, vájd ki azt, és vesd-el töled; mert jobb néked, hogy a' te tagjaid közzül egy veszszen-el, hogy sem egész tested a' Gehennára vettessék.
30. Es ha a' te jobb kezed botránkoztat tégedet, vágdel azt, és vesd el magadtól; mert jobb néked, hogy a' te tagjaid közzül egy veszszen-el, hogy sem a' te egész tested a' Gehennára vettessék.
31. Megmondatott pedig, hogy, a' ki elbotsátandja az ö feleségét, adjon néki elválásról való levelet. *Mo.* 5. *Kö.* 24, 1. *Mar.* 10, 4.
32. En pedig mondom néktek, hogy, ha ki elbotsátja az ö feleségét, ha nem ha paráznaságnak okáért, paráznává teszi azt, és ha ki egy elbotsáttatottat feleségül veszen, paráználkodik.
33. Ismét hallottátok, hogy megmondatott a' régieknek: Hamisúl ne esküdjél, söt meg adjad az Urnak a' te esküvésedet. *Mo.* 3. *Kö.* 19, 12.

az az a' mit esküvéſſel fogadtál. M. 2. Kö. 20, 7. és 5. Kö. 11, 33.

34. En pedig mondom néktek: Epen ne esküdjetek, ſe az égre, mert az Iſtennek széki.
35. Se a' földre, mivel hogy az Iſten lábainak Sámolya, se Jerusálemre, mert nagy királyi város.
36. Se a' te fejedre ne esküdjél, mivel hogy egy haj szálat fejérré vagy feketévé nem tehetz.
37. Hanem a' ti mondáſtok légyen: Ugy úgy, Nem nem; a' mi pedig ezeken fellül vagyon, a' gonoſztól vagyon.
38. Hallottátok hogy megmondatott: Szemet ſzemért, és fület fülért. *Mo.* 2. *Kö* 21, 24. *és* 3. *Kö*. 24, 20. 5. Kön. 19, 21.
39. En pedig mondom néktek: ellene ne álljatok a' gonoſznak; hanem, a' ki tégedet jobb felöl artzul ütend, fordítsd annak a' máſikát is. *Prov*. 20, 22. *Rom*. 12, 17. *Luk*. 6, 29.
40. Es a' ki teveled törvénykedni, s'dolmányodat elakarja venni, adjad annak a' te ingedet is.
41. Es a' ki tégedet egy mér földre kénſzerit, menj kettöt ö véle.

Ha ki te rajtad vonſzon, tégedet nyomorgat, hurtzol, hamisúl s' méltatlanúl, vagy azért, hogy Evangélicus kereſztény vagy; szenvedd el és türj néki; söt mindenedet engedd meg néki inkább, hogy sem a' te hitedben hajótöréſt ſzenvedj.

42. Adj annak a' ki kér töled, és attól elne fordulj, a' ki töled költsön kérni akar. *Mo*. 5. *Kö*. 8, 10. *Luk*. 6, 35.
43. Hallottátok, hogy megmondatott: ſzereſſed felebarátodat, és gyülöljed a' te ellenségedet. *Mo*. 3. *Kö*. 19, 18. *és* 2. *Kö*. 34, 12.
44. En pedig mondom néktek: ſzereſſétek a' ti ellenſégteket, áldjátok azokat, a' kik titeket átkoznak, jót tselekedjetek azokkal, a' kik titeket gyülölnek, és imádkozzatok azokért, a' kik titeket bántanak és üldöznek. *Luk*. 6, 27. *Rom*. 12. 14.
45. Hogy Fiai legyetek a' ti Atyátoknak, a' ki mennyekben vagyon; mert felvirraſztja azö napját, mind a' gonoſzokra s' mind a' jókra, és esöt ád mind az igazakra s' mind az hamiſakra.
46. Mert ha ſzeretitek azokat, a' kik titeket is ſzeretnek, mitsoda jutalmatok léſzen? a' Publicánusok is avagy nem azt tselekeszik-e?
47. Es ha tsak a' ti atyátok fiainak köſzöntök, mitſoda

külömbözö dolgot tselekesztek? a' Publicánusok is, avagy nem azt tselekeszik-e?

48. Legyetek azért tökélletesek, mint a' ti atyátok is tökélletes, ki a' mennyekben vagyon.

VI. Rész.

Alamisnáról, az imádságról. Felebarátjának meg botsátani. Böjtölni, kintset keresni, Mammon szolgálatja. elöbb Isten országát.

1. Meglássátok, hogy a' ti alamisnátokat, ne osztogassátok az emberek elött, hogy láttassatok azoktól; máskülönben ha *tselekesztek*, jutalmatok nem lészen a ti Atyátoktól, ki a' menyekben vagyon.

2. Mikor azért alamisnát osztogatz, ne trombitáltass elötted mint a' képmutatók tselekesznek a' Sinagogákban, és az utzákon, hogy ditsértessenek az emberektöl; bizony mondom néktek, elvettek az ö jutalmokat.

3. Te pedig mikor alamisnát osztogatz, ne tudja a' te bal-kezed, mit tselekeszik a' te jobb-kezed. *Rom.* 12, 8.

4. Hogy titkon legyen a' te alamisnád, és a' te Atyád, ki a' titkos *helyekre* néz, meg jutalmazza néked nyilván.

5. Es mikor imádkoztok, ne legyetek mint a' képmutatók, kik a' Sinagogákban, és az utzáknak szegeletin megállván szeretnek imádkozni, hogy láttassanak az emberektöl: bizony mondom néktek elvettek az ö jutalmokat.

6. Te pedig mikor imádkozol, menjbé a' te kamarádba, és zárd be a' te ajtódat, imádkozzál a' te Atyádnak titkon, és a' te Atyád, ki a' titkos *helyekbe* lát, megjutalmazza néked nyilván.

7. Mikor pedig imádkoztok, ne legyetek sok szó szaporitással mint a' pogányok; mert azt állitják, hogy az ö sok beszédekért hallgattatnak meg.

8. Azért, ne legyetek azokhoz hasonlók; mert látja a' ti mennyei Atyátok. mire légyen szükségtek, minek elötte ti ötet kérnétek.

9. Ti pedig igy imádkozzatok: Mi ATYANK, ki vagy mennyekben, szenteltessék meg a' te neved.

10. Jöjjön el a' te országod, légyen te akaratod, miképen mennyekben, azonképen *itt* a' földön is.

11. A mi mindennapi kenyerünket, add meg nékünk ma.

12. Es botsásd-meg nékünk a' mi büneinket, a' mint mi is megbotsátunk a' mi ellenünk vétkezöknek.

13. Es ne vigy minket a' késértetbe; de megſzabadits á gonoſztól. Mert tied az orſzág, és a' hatalom, és a' ditſöſség mind örökkén. Amen.

14. Mert, ha megbotſátjátok vétkeit az embereknek, megbotſátja néktek is a' ti mennyei Atyátok. *Mar.* 11,25. *Sir.* 28, 2.

15. Ha pedig az embereknek ö vétkeit meg nem botſátjátok, a' ti Atyátok ſem botſátja-meg a' ti vétkeiteket.

16. Mikor pedig böjtöltök, ne legyetek mint a' képmutatók komor ábrázatuak; mert megfeketitik ortzájokat, hogy láttaſſanak böjtölni az emberektöl; bizony mondom néktek, hogy elvették az ö jutalmokat.

17. Te pedig mikor böjtölſz, megkenjed a' te fejedet, és a' te ortzádat megmoſſad.

18. Hogy ne láttaſsál böjtölni az emberektöl; hanem a' te Atyádtól, ki titkon vagyon, és a' te Atyád, ki a' titkos helyre néz, meg jutalmazza néked nyilván.

19. Ne gyüjtsetek magatoknak kintſet a' földön, hol a' moly és a rosda megeméſzti, és a' hol a' tolvajok meg áſsák és el lopják. *Luk.* 12,33. 1 *Tim.* 6, 6. s' *Sidókh.* 13, 5.

20. De gyüjtſetek magatoknak kintſet mennyekben, a' hol ſem a' moly, ſem a' rosda meg nem eméſzti, és a' hol a' tolvajok meg nem áſſák, ſem el nem lopják.

21. Mert a' hol vagyon a' ti kintſetek, ott vagyon a' ti ſzivetek is.

22, A teſtnek világoſſága a' ſzem. ha azért a' te ſzemed helyes léend, a' te egeſz teſted világos léſzen.

23. Ha pedig a' te ſzemed nyavalyás, a' te egéſz teſted ſetétes léſzen; ha azért a' te benned lévö világoſſág ſetétes; tehat a' ſetétſég maga minémü *léſzen*?

Sz. Háromság nap után XV. Vaſárnapra való Evang.

24. Senki nem ſzolgálhat két Urnak; mert vagy gyülöli az egyiket, es a' máſikat ſzereti, vagy az egyikhez ragazkodik, és a' máſikat megutálja, nem ſzólgalhattok az Iſtennek és a' mamonnak. *Luk.* 16, 13.

25. Mondom néktek, ne ſzorgalmatoskodjatok a' ti életetek felöl; mit egyetek vagy mit igyatok? ſe a' ti teſtetekröl mivel ruházkodjatok; nem nagyobbe az élet, az eledelnél, és a' teſt a' ruházatnál. *Fil.* 4, 6. 1. *Tim.* 6, 8. *Sol.* 25, 29.

26. Te-

26. Tekéntſétek meg az égi madarakat, hogy nem vetnek ſem aratnak, ſem a' tsürbe nem takarnak, és a' ti mennyei Atyátok eltartja azokat; avagy nem vagytok-e ſokkal bötsületeſsebbek azoknál.

27. De kitſoda az ti közületek, a ki ö magaſſágához adhatna egy ſingnyit, ha buſúlván gondolkodik *is azon*.

28. Es az öltözetröl mit ſzorgalmatoskodtok? tanuljatok a' mezei liliomokról, mikép nevelkednek, nem dolgoznak, ſem nem fonnak.

29. Mondom pedig néktek, hogy Salomon minden ö ditsöſségében ſem öltözött úgy, mint egy azok közzül.

30. Ha pedig a mezönek füvét, melly ma vagyon, hólnap a kementzébe vettetik, Iſten ugy ruházza; *tehát* nem ſokkal inkább titeket-e? kitſiny hitüek.

31. Azért ne ſzorgalmatoskodjatok mondván: mit eſzünk avagy mit iſzunk, avagy mivel ruháſzkodunk?

32. Mert mind ezekröl a pogányok tudakozódnak; mert tudja a' ti mennyei Atyátok, hogy ſzükölködjetek mind azok nélkül.

33. De kereſſétek elöbb az Iſtennek orſzágát, és annak igazságát, és ezek mind megadatnak tinéktek.

34. Azért ne ſzorgalmatoskodjatok a' hólnapi napról; mert a' hólnapi nap ö maga *dolgairól* gondot viſel; elég a' napnak *önmön maga* nyavalyája.]

VII. Réſz.

Méltatlanul ne itélj; Ne add az ebeknek a' Szentséget. A ſzoros es tágos út. Prophétákról juhoknak böriben. Az Iſten igéjét tſelekedni, haſonlatos az okos épitöhöz.

1. Ne itéljetek, hogy ne itélteſſetek. *Luk.* 6, 37. *Solt.* 41, 2.

2. Mert a' minémü itélettel itéltek, azzal itéltettek, és a' minémü mértékkel mértek, viſzſza méretik nektek.

3. Mit

3. Mit nézed a' fzálkát a' te atyádfiának fzemében, a' gerendát pedig, melly a' te fzemedben vagyon, éfzre nem veszed.

4. Avagy miképen mondod a' te Atyád-fiának: tarts, kivetem a' fzálkát a' te fzemedből, és imé gerenda *vagyon* a' te fzemedben.

5. Képmutató, vesd ki előbb a' gerendát a' te fzemedből, és ofztán láffad hogy ki *vetheffed* a' fzálkát a' te atyádfiának fzeméből.

6. Ne adjátok a' fzentséget az ebeknek, se a' ti gyöngyeiteket ne vefsétek a' difznók eleibe, ne talám lábaikkal eltapodják azokat, és fordulván elfzaggaffanak titeket.

7. Kérjetek és adatik néktek; kereffétek és megtaláljátok; zörgeffetek és megnyittatik nektek.

8. Mert minden a' ki kér, elvefzi, és a' ki keres talál, és annak, a' ki zörget, megnyittatik.

9. Avagy, kicsoda tiközületek az ember, a' kitöl ha az ö fia kenyeret kér, vallyon követ ád-e néki?

10. Es ha halat kér, vallyon kigyót ád-e néki?

11. Ha annakokáert ti gonofzok levén, tudtok jó adományokat adni a' ti gyermekeiteknek, mennyivel inkább a' ti mennyei Atyátok, ád jókat azoknak a' kik ö tőle kérnek.

12. Annakokáert mindeneket, a' mellyeket akartok, hogy az emberek veletek tselekedjenek, ti is azokat tselekedjetek azokkal. Mert ez a' törvény és a' Prophéták. *Luk.* 6, 31. *Tob.* 4, 16. *Ro.* 12, 8.

13. Menjetek bé a' fzoros kapun; mert tágos a' kapu, és fzéles az út, melly a' vefzedelemre vifzen, és sokan vagynak kik azon járnak.

14. Mivel hogy fzoros a' kapu, és keskeny az út, melly az életre vifzen, és kevefen vagynak, a' kik azt megtalálják.

Sz. Háromság nap után VIII. Vasárn: Evangyéliom.

15. Őrizzétek pedig magatokat, a' hamis Prophétáktól, kik hozzátok jönek juhoknak öltözetiben; de belöl ragadozó farkasok. *Mich.* 3, 5. 2 *Tim.* 3, 5.

16. Az ö gyümöltsökröl esméritek meg őket; vallyon s'-lehet-e fzölöt fzedni a' bojtorjánról, avagy figét a' tövisröl?

17. Azonképen minden jó fa, jó gyümöltsöt terem. a megvefzett fa pedig, rofz gyümöltsöt terem.

18. A jo

18. A' jó fa, nem teremhet rosz gyümöltsöt, sem a' megveszett fa, jó gyümöltsöt nem teremhet.

19. Minden fa, melly jó gyümöltsöt nem terem, kivágattatik, és a' tüzre vettetik. *Ján.* 15, 2. 6.

20. Annakokáért az ö gyümöltsökröl esméritek meg öket.

21. Nem minden, a' ki nékem azt mondja: Uram Uram, mégyen-bé a' mennyeknek országába; hanem a' ki tselekeszi az én Atyámnak akaratját, a' ki mennyekben vagyon.

22. Sokan mondják nékem ama' napon: Uram, Uram, nem a' te nevedben prophétáltunk-e, és a' te nevedben ördögöket üztünk, és a' te nevedben sok eröket tselekedtünk-e?

23. Es akkor vallást tészek nékiek; hogy soha nem esmértelek titeket; menjetekel tölem gonoszságnak tselekedöi.] 1. *Kor.* 13, 2.

24. Azért minden, a' ki hallgatja ezeket az én beszédimet, és megtartja azokat, hasonlitom azt, ama' bölts emberhez, ki az ö házát épité a' köszíklára.

25. Es alájött a' zápor esö, és eljöttenek az ár vízek, és a' szelek fujtanak, és megütköztenek abban a' házban, és le nem omlott; mert a' köszíklára fundáltatott.

26. Es minden a' ki hallgatja ezeket az én beszédimet, *de* meg nem tartja azokat, hasonlittatik ama' bolond emberhez, ki az ö házát a' fövényre épitette.

27. Es alászállott az esö és az árvizek eljöttenek, és fujtanak a' szelek, és megütköztenek abban a' házban, és leomlott, és annák omlása nagy vala.

28. Es lön, mikor elvégezte vólna Iésus ezeket a' beszédeket; elálmélkodik vala a' sokaság az ö tanitásán.

29. Mert ö tanitja vala öket mint *nagy* hatalommal, és nem, mint az Iráſtudók.

VIII. Rész.

Iésus egy Bélpoklost, Guta ütött embert, Péter napát és sok betegeket gyógyit. Iésusnak Szegénysége. A' tenger háborodását meg tsillapitja. A' Gergesénusok disznai.

Kriſtus Urunk meg jelenése után III. Vasárn. Evangél.

1. **M***ikoron* pedig a' hegyröl leſzállot vólna, követé ötet nagy ſokaság.

2. Es imé, egy bélpoklos eljövén imádá ötet, mondván: URam, ha akarod, megtiſztithatſz engemet.

3. Es kezét ki nyujtván, illeté ötet Iéſus és monda: akaróm, tiſztulj meg; és azonnal megtiſztula az ö pokloſſága.

4. Es monda néki Iéſus: meglásd, ſenkinek ne modjad; hanem mennj-el, mutasd-meg magadat a' papnak, és vidd-fel az ajándékot, mellyet parantſolt Moiſes, bizonyſágul önékik *Mo.* 3. *Kön.* 14, 3.

5. *Mikor* pedig Iéſus Kapernaumba ment vólna, mégyen vala ö hozzá egy ſzázados, kérvén ötet.

6. Es mondván: URam, az én ſzolgám fekszik házamnál guta ütésben, *és* igen gyötrettetik.

7. Es monda néki Iéſus: elmégyek, és meggyógitom ötet.

8. Es felelvén a' ſzázados monda: URam, nem vagyok arra méltó, hogy az én *házamnak* fedele alá jöjj; hanem, tſak egy ſzót mondj, és meg gyógyittatik az én ſzolgám.

9. Mert én is hatalom alatt való ember vagyok, *és* vagynak alattam vitézek, és *ha* ennek *azt* mondom: eredj-el, és elmégyen; és a' máſiknak: jövel, és eljö; és az én ſzolgámnak: ezt tselekedjed, és megtselekeſzi.

10. Hallván pedig Iéſus, eltſudálkozék, és monda az *ötet* követöknek: Bizony mondom néktek, még Izraelben ſem találtam illyen hitet.

11. Mondom néktek, hogy ſokan jönek napkeletröl és nap nyugotról, és letelepednek Abrahámmal Iſáákal és Jákóbbal, mennyeknek orſzágában. *Mal.* 1, 11. *Luk.* 13, 28.

12. Ez

12. Ez országnak fiai pedig, kivettetnek a' külsö setétségre; ott lészen sirás, és fogaknak tsikorgatássa.

13. Es monda Iésus a' századosnak: menj-el, és a' mint hittél úgy légyen néked; és meg gyógyula az ö szolgája abban az órában.]

14. Es Iésus mégyen vala Péternek házába, és látá annak napát, hideglelésben fekünni *Luk.* 4, 38.

15. Es illeté annak kezét, és elhagyá ötet a' hideglelés, és felkele, és szolgála nékiek.

16. Mikor pedig béestvéledett, hozának ö hozzája sok ördöngösöket, és ki üzi vala a' *tisztátalan* lelkeket *tsak* mondással, és meggyógyita minden betegeket.

17. Hogy bételnék Esaiás Prophéta által lett mondás, ki igy szóla: Ö vette *magára* a' mi erötelenségünket, és a' *mi* betegségünket Ö hordozta. *Esa* 53, 4. *Pét.* 1. *Lev.* 2, 24.

18. Iésus pedig látván maga körül a' sokaságot, parantsolá *tanitványinak*, hogy a' tengeren túl mennének.

19. Es egy Iráſtudó elöjövén monda néki: Mester, követlek tégedet, valahová mégy.

20. Es monda néki Iésus: a' rókáknak vagyon lyukok, és az égi madaraknak fészkek; de az ember Fiának nintsen, hová *tsak* fejét is hajthassa.

21. Egy más pedig az ö tanítványi közzül monda néki: URam, engeddmeg nékem, hogy elöször menjek el, és temessem el az én atyámat.

22. Iésus pedig monda néki: kövess engemet, és hadjad, hogy a' halottak, temessék-el az ö halottjaikat.

Kristus Urunk megjelenése vagy Vizkereszt után IV. Vasárn. Evangyéliom.

23. Es mikor bément vólna a' hajóba, követik vala ötet az ö tanitványi.

24. Es imé nagy háborodás támada a' tengeren, hogy a' hajó elborittatnék az haboktól; ö pedig aluszik vala.

25. Es ö hozzá járulván a' tanitványok, felkölték ötet mondván: URam, tartsmeg minket; *mert* elveszünk.

26. Es monda nékik: miért vagytok félelmesek,

kitſiny hitüek? Akkor felkelvén, megdorgálá a' ſzeleket és a' tengert, és lön nagy tsendeſség.
27. Az emberek pedig eltſudálkozván mondának: kitſoda ez? hogy mind a' ſzelek, s' mind a' tenger engedelmeskednek ö néki.]
28. Es mikor ment vólna ö a' *tengeren* túl, a' Gergeſénuſoknak, határába, jövének néki eleibe ket ördögös *emberek*, kik kijöttenek vala a' koporsókból, igen kegyetlenek, *annyira*, hogy *miattok* ſenki azon az úton nem *mér vala* járni.
29. Es imé kiáltozának mondván: mi közünk teveled, Iéſus Iſtennek Fia? jöttél ide, hogy idönek elötte gyötrenél minket?
30. Vala pedig jó meſzſze tölök egy nagy ſereg diſznó, mellyet öriznek vala.
31. Az ördögök pedig kérik vala ötet mondván: ha kiüzſz minket, engeddmeg nékünk, hogy meheſſünk ama diſznóknak ſeregébe.
32 Es monda nékik: menjetek-el; azok pedig kimenvén, mennek vala a' diſznóknak ſeregébe, és imé az egéſz ſereg diſznó nagy hirtelenséggel alá rohanék a' tengerbe, és megfuladtanak a' vizekben.
33. A' kik pedig örzik vala elfutván, és a' városba menvén mindeneket kibeſzélettenek, és a' mellyek *történtenek* az ördögös *embereken*.
34. Es imé az egéſz város ki mégyen vala Iéſusnak eleibe, és hogy megláták ötet, kérik vala. hogy viſzſza menne az ö határokbol.

IX. Réſz.

A' guta ütött ember meggyógyul. Máthét hivja, és a' bünösökkel eſzik a' Kriſtus. Tanit a' böjtröl. Iairuſnak leánya feltámad A' Vér folyó aſzſz: meggyógyul. amá két vakok is. Ördögöt üz, predikál, és int a' Tanitókért való imádságra.

Sz. Háromság nap után XIX. Vasárn. Evangyéliom.

1. Es bészálván az hajóban, által eveze, és jöve az ö tulajdon városába. *Luk.* 5, 18.
2. Es imé hozának ö hozzája ágyon feküvö egy guta-ütött embert, és Iéſus látván azoknak hiteket, monda

monda a' guta-ütött embernek: Bizzál fiam, meg
botsáttattanak néked, a' te büneid.
3. Es imé, némellyek az iráſtudók közzül, mon-
dának ö magokban: Ez káromkodik.
4. Es mikor Iéſus látta azoknak gondolatjokat,
monda: miért gondoltok gonoſzt a' ti ſziveitekben?
5. Mert, mit lehet könnyebben mondani: meg-
botsáttattanak a' te büneid? avagy mondani: keljfel,
és járj?
6. Hogy pedig megtudjátok, hogy az ember
Fiának hatalma vagyon a' földön megbotsátani a'
bünöket; akkor monda a' guta-ütöttnek: keljfel, vedd-
fel a' te ágyadat, és menj el a' te házadba.
7. Es felkelvén, elméne az ö házába.
8. Ezt mikor látná a' ſokaſág, eltſudálkozék, és
ditsöité az Iſtent, a' ki illyen hatalmat adott az em-
bereknek.]

Sz. Máthé Evangyéliſtának napjára való Evang.

9. Es *mikor* Iéſus onnét elmenne, láta egy em-
bert ülni a' Vámon, ki Máthénak neveztették, és
monda annak: köveſs engemet; és *az* felkelvén
követé ötet.
10. Es lön *mikor aſztalhoz* ült vólna a'háznál,
imé ſok Publicánuſok és bünösök eljövén, Iéſuſſal és
az ö tanitványival egyetemben leültenek.
11. A' Phariſeuſok pedig azt látván, mondának az
ö tanitványinak: miért eſzik a' ti meſtertek a' Pu-
blicánuſokkal és a' bünösökkel?
12. Iéſus pedig *azt* hallván, monda nékik: nem
ſzükölködnek az egéſzségeſek az orvos nélkül, ha-
nem a' betegek.
13. Elmenvén pedig tanuljátok-meg, mi légyen:
irgalmaſságot akarok és nem áldozatot, mert nem
 jöttem

jöttem, hogy az igazakat hivjam, hanem a' bünösöket
a' penitentiára.] 1. *Tim.* 15, 5. *Hoſ.* 6, 6.
14. Akkor járulának ö hozzája Iánosnak tanitványi, *és*
mondának: mi az oka, hogy mi és a' Phariſeuſok ſokat
böjtölünk, a' te tánitványid pedig nem böjtölnek?
15. Es monda nékik Iéſus: Mikép lehetne meg, hogy a'
menyekezönek fiai ſzomorkodjanak, mig vélek vagyon a'
Völegény? eljönek pedig a' napok, mikor elvétetik tölök a'
völegény, és akkor *oſztán* böjtölnek.
16. Senki pedig új poſztó fóltot, nem vét az avit ruhá-
ra; mert a' fólt leſzakad a' ruháról, és *oſztán* nagyobb haſa-
dáſa léſzen.
17. Sem új bort ô tömlökbe nem töltenek; máskülöm-
ben a' tömlök elſzaggattattnak, és a' bor elfoly, a' tömlök is
elromlanak; hanem az új bort, új tömlökbe töltik, és mind
ketten megtartatnak.

Sz. Háromság nap után XXIV. Vaſárn. Evang.

18. Mikor nékik ezeket mondaná, imé egy Feje-
delem eljövén, imádá ötet és monda: az én leányom
moſt meghólt; de jövel, s' tedd reá a' te kezedet, és
élni fog. *Márk.* 5, 22. *Luk.* 8, 41.
19. Es Iéſus felkelvén követé ötet, az ö tanit-
ványi is.
20. De imé egy aſzſzonyi-állat, *ki* tizenkét eſzten-
dötöl fogva vér folyásban *vala*, hátúl *ö hozzája* járul-
ván, illeté az ö ruhájának prémét.
21. Mert magában mondja vala: ha tſak az ö ru-
háját illetem is, meg gyógyulok.
22. Iéſus pedig megfordulván, és ötet látván, mon-
da: bizzál leányom, a' te hited gyógyitott megtégedet,
és meg gyógyula az Aszszonyi állat azon órától fogva.
23. Iéſus pedig a' Fejedelemnek házába érkez-
vén, és látván a' ſipoſokat, és a' tolongó ſokaságot.
24. Monda nékik: takarodjatok-el; mert nem hólt-
meg a' leánzo, hanem aluſzik: és meg-nevették ötet.
25. Mikor pedig a' ſokaság ki igazittatott vólna,
bémen-

bémenvén Iésus megfogá annak kezét, és a' leánzo felkele.
26. Es elterjede ez a' hir abban az egész tartományban.]
27. Es hogy Iésus onnét elmégyen vala, követé ötet két vak kiáltván es mondván: könyörülj rajtunk Dávidnak Fia.
28. Mikor pedig *egy* házba bément vólna, járulának ö hozzája a' vakok, és monda nékiek Iésus: hiszitek-e, hogy *én* azt megtselekedhetem? mondának néki: igen is URam.
29. Akkor illeté azoknak szemeiket, mondván: a' ti hitetek szerint légyen tinektek.
30. Es megnyilatkozának azoknak szemeik, és erössen meghagyá nékiek Iésus, mondván; meglássátok, hogy senki meg ne tudja.
31. Azok pedig kimenvén, elhiresiték ötet azon az egész földön.
32. *Es* hogy azok kimennek vala, hozának ö hozzá, egy embert ki néma és a' kiben ördög vala. *Luk.* 11, 24.
33. Es mikor kiüzte vólna az ördögöt, megszólamlék a' néma, és a' sokaság eltsudálkozván monda; hogy, soha még illyen *dolog* nem láttatott Izraelben.
34. A' Phariseusok pedig mondának: az ördögöknek fejedelme által üzi ki az ördögöket. *Már.* 3, 23.
35. Es Iésus általjár vala, minden várasokat és falukat, tanitván azoknak Sinagógáiban, és predikálja vala az *Isten* országának Evangyéliomát, meggyógyitván minden betegséget, és minden erötelenséget a' nép között.
36. Látván pedig a' sokaságot, megesék rajtok az ö szive; mert elfáradtanak, és elválának széledve, mint a' pásztor nélkül való juhok.
37. Akkor monda az ö tanitványinak; az aratás ugyan nagy; de kevesen *vagynak* a' munkások. *Luk.* 10, 2.
38. Kérjétek azért az aratásnak urát, hogy botsásson munkásokat az ö aratásába.

X. Rész.

IESUS elbotsát maga elött XII. tanitványokat az Evangyéliom hirdetésére. Iövendöli nékik siralmas sorsokat. Igéri a' Sz. Lélék vigaztalását, és ö Isteni gondviselését.

1. ES elö-szólitván az ö tizenkét tanitványit, ada nékik hatalmat a' tisztátalan lelkeken, hogy kiüzzék azo-

kat. és meggyógyitſanak minden betegſégeket, és erötelenſégeket.

2. A tizenkét Apoſtoloknak nevek pedig *im* ezek: elsö Simon, ki Péternek mondatik, és András annak attyafia, Iakab Zebedeusnak fia, és Iános annak attyafia.

3. Philep és Berthalan, Thamás, és Máthé a' Publicánus, Iakab Alphéusnak *fia* és Lebbeus, ki Thaddeusnak *is* mondatik.

4. Kánából való Simon, és Iudás Iskariótes, a' ki is eláruld ötet.

5. E tizenkettöt, küldé-el Iéſus, és megparantſolá nékek mondván: a' pogányoknak útjára ne menjetek, és a' Samaritánusoknak városába bé ne menjetek.

6. De menjetek inkább, az Izrael házából elveſzett juhokhoz.

7. Elmenvén pedig prédikáljatok, *ezt* mondván: hogy elközelitett a' mennyeknek orſzága. *Luk.* 0, 2. *Math.* 3, 2.

8. A betegeket meggyógyitſátok, a' bélpokloſokat megtiſztitſátok, halottakat támaſzſzatok, ördögöket üzzetek; ingyen vettétek, ingyen adjátok. *Luk.* 9, 2. *és.* 10, 9.

9. Ne ſzerezzetek aranyat, ſe ezüstöt, ſe pénzt a' ti Zatskótokba.

10. Se utra való táskát *né készitſetek*, ſe két könföſt, ſe ſarut, ſe páltzát; mert méltó a' munkás, az ö eledelére.

11. Ha pedig valamelly, városba avagy faluba menendetek, tudakozódjatok, ki légyen abban méltó; és annál maradjatok, mig onnan elmenendetek.

12. *Mikor* pedig a' házba bémenendetek, köſzöntſétek *a' ház népét.*

13. Es ha az a' ház méltó léſzen, eljö reá a' ti békességtek; ha pedig nem léſzen méltó, a' ti békeſſégtek viſzſza tér ti reátok. *Luk.* 10, 10. 11.

14. Es ha ki bé nem fogad titeket, ſem a' ti mondáſtokat nem haligatja, menjetek ki abból a' házból avagy városból, *és* rázzátok-le még a' port is a' ti lábaitokról. *Luk.* 9, 5. *és* 10, 11. *Ap. Tsel.* 13, 52. *és* 18, 6.

15. Bizony mondom néktek: könnyebben léſzen dolga Sodomának és Gomorrának, az iteletnek napján, mint annak a' városnak.

16. Imé, én elküldlek titeket, mint juhokat a' farkaſok közibe; legyetek azért okoſſak, mint a' kigyók, és ſzelédek mint a' galambok. *Luk* 10, 3. *Rom.* 16, 19.

17. De örizzétek magatokat az emberektöl; mert a' tanats eleibe

eleibe viſznek titeket; és az ö Sinagógájokban megoſtoroznak titeket.
18. Es a' Fejedelmek és királyok eleibe viſznek titeket én érettem, bizonyságúl ö nékiek és a' pogányoknak.
19. Mikor pedig kézhez adnak titeket, ne buslalkodjatok *azon*, miképp, vagy mit ſzoljatok; mert megadatik néktek abban az órában, a' mit *kell* mondanatok.
20. Mert nem ti léſztek, a' kik ſzólanak; hanem a' ti Atyátoknak lelke, a' fog ſzólani ti bennetek.
21. De az atyafi az ö attyafiát halálra adja; és az atya, az ö fiát; és a' gyermekek, ellene támadnak a' ſzüléknek, és megölik azokat. *Mich.* 7. 5. 6. *Luk.* 21, 16.
22. Es gyülölſégeſek léſztek mindenek elött, az én nevemért; a' ki pedig mind végig megmarad, az idvezül. *Luk.* 21. 17.
23. Mikor pedig egyik városban üldöznek titeket, fuſſátok a' máſikba. Mert bizony mondom néktek, nem végzitek el Izraelnek városait, miglen eljövend az embernek Fia.
24. Nem nagyobb a' tanitvány, a' meſternél, ſem a' ſzolga az ö Uránál. *Luk.* 6. 40.
25. Elég a' tanitványnak, ha ollyan mint az ö meſtere, és a' ſzolgának, mint az ö Ura; ha a' háznak urát Belzebubnak mondották, mennyivel inkább az ö háza népét.
26. Azért ne féljetek ö tölök; mert ſemmi olly titkon nintſen, melly világoſſágra nem jöne, és *ſemmi* nints úgy elrejtve, hogy ki ne tudódnék. *Luk.* 8, 17.
27. A mit néktek a' ſetétben mondok, azt ti a' világoſſágban beſzéljétek, és a' mit füleitekbe *ſugván* hallotok, a' házaknak fedeléröl prédikáljátok.
28. Es ne féljetek azoktól, kik a' teſtet megölik, a' lelket pedig meg nem ölhetik; de inkább attól féljetek, ki mind a' lelket s' mind a' teſtet a' gehennára vetheti.
29. Avagy nem két verebet adnak-e egy filléren? és azokközzul egy a' földre nem eſik, a' ti Atyátoknak *akaratja* nélkül.
30. Tinéktek pedig még fejeteknek hajſzáli is mind meg vagynak ſzámlálva. *Luk.* 21. 18. *Ap. ts* 27, 34. *Sam.* 2. *Kön.* 14, 11.
31. Azért ne féljetek. Sok verebeknél bötſületeſſebbek vagytok.
32. Azért minden, valaki én rólam vallást téſzen az emberek elött, én is vallást téſzek arról az én Atyám elött, ki a' mennyekben *vagyon*. *Már.* 8, 38. *Luk.* 9, 26. 2. *Tim.* 2, 12. *Jelen.* 3, 5.

33. A' ki pedig megtagad engemet az emberek elött, én is megtagadom *azt* az én memnyei Atyám elött.

34. Ne véljétek hogy én azért jöttem *e'világra*, hogy békeſſéget botſáſſak a' földre; nem jöttem békeſséget ſzerzeni, hanem fegyvert. *Luk.* 12, 49.

35. Mert jöttem, hogy felháboritſam az embert az ö attya ellen, és a' leánzót az ö annya ellen, és a' menyét az ö napa ellen.

36. Es az embernek ellenſégi önnön maga háza népe. *Mich.* 7, 6.

37. A' ki attyát vagy annyát inkább ſzereti, mint engemet, nem méltó én hozzám; és a' ki *az* ö fiát vagy leányát inkább ſzereti, mint engemet, nem méltó én hozzam. *Luk* 14. 26.

38. Es a' ki fel nem véſzi az ö kereſztét, és *úgy* követ engemet, nem méltó énhozzám.

39. A' ki az ö lelkét megtalálja, elveſzti azt; és a' ki az ö lelkét elveſzti én érettem, megtalálja azt.

40. A' ki titeket bé fogad, engemet fogadbé; és a' ki engemet béfogad, azt fogadja bé, a' ki engemet elküldött.

41. A' ki Prophétát fogadbé, Prophétának nevében, Prophétának jutalmát véſzi; és a' ki egy igazat béfogad igaznak nevében, Igaznak jutalmát véſzi.

42. Es ha ki innia ád egynek e' kitſinyek közzül tſak egy pohár hideg vizet is, tanitványnak nevében, bizony mondom néktek, nem veſzti el, annak jutalmát.

XI. Réſz.

Iános a' tömlötzben hall a' Kriſtus felöl és követeket küld. Iánoſt ditſéri Iéſus. A ſidók vakſága. Iéſus ditſöiti az Atyát, és magához hiv mindeneket.

1. Es lön mikor elvégezte vólna Iéſus az ö tizenkét tanitványihoz való parantſolatokat, onnét elméne, hogy tanitana és prédikállana azoknak városiban.

Advent III. Vaſárnapra való Evangyél.

2. Iános pedig a' tömlötzben, midön hallotta vólna Kriſtusnak tſelekedetit, elküldvén kettöt az ö tanitványi közzül. *Luk.* 7, 18.

3. Monda

3. Monda néki: te vagy-e a' ki eljövendö, vagy máſt várjunk?

4. Es felelvén Iéſus, monda nékik: elmenvén beſzéljétekmeg Iánosnak, a' mellyeket hallotok és láttok,

5. A vakok látnak, és a' ſánták járnak, a' pokloſok megtiſztulnak, és a' ſiketek hallanak, a' halottak feltámadnak, és a' ſzegényeknek, az Evangyéliom hirdettetik. *Eſa.* 35, 5. *és* 61, 1.

6. Es bóldog a' ki én bennem meg nem botránkozik.

7. Azok pedig hogy elmenének, kezde Iéſus ſzólani Iános felöl a' ſokaſágnak: mit látni mentetek-ki a' pusztába, a' ſzél miat ingadozó nádat e?

8. De mit látni mentetek-ki? gyenge ruhában öltöztetett embert-e? imé a' kik gyenge ruhákat viſelnek, a' királyoknak palotáikban vagynak.

9. De *még is* mit látni mentetek-ki? Prophétát-e? bizony mondom néktek, nagyobbat is Prophétánál.

10. Mert ez, a' ki felöl irva vagyon: imé én elküldöm az én Angyalomat a' te ortzád elött, ki elkéſziti a' te útadat te elötted.] *Mal.* 3, 1.

11. Bizony mondom néktek: az aſzſzonyi állatoktól ſzülettettek közzül kereſztelö Iánoſnál nagyobb nem támadott; de a' ki kiſſebb a' mennyeknek orſzágában, nagyobb ö nálánál.

12. De a' kereſztelö Iánosnak napjaitól fogva, mind eddig, eröſzakot ſzenved a' menyeknek orſzága, és a' kik *azon* eröſzakot teſznek, azok ragadják el azt.

13. Mert minden Próféták és a' törvény, Iánoſig próphétáltanak.

14. Es ha béakarjátok venni, ö amaz Illés, a' ki eljövendö.

15. A' kinek füle vagyon a' hallásra, hallja meg.

16. Kihez haſonlitſam ezt a' nemzetſéget? haſonló a' piatzon ülö gyermekekhez, kik az ö több társaiknak kiáltják.

17. Es mondják: ſipoltunk tinéktek, és nem tántzoltatok; ſzomoru notát fútunk néktek, és nem keſergettetek.
18. Mert eljött Iános, nem evén s' nem iván, és *azt* mondák: ördöge vagyon.
19. Eljött az embernek Fia, eſzik és iſzik, és azt mondják: imé a' zabáló és réſzeges ember, a' publicánuſoknak és a' bünösöknek barátja, es megigazittatott a' böltſeſség az ö fiaitól.
20. Akkor kezde feddödni a' váraſokra, a' mellyekben ö tſudtateli nagyobb réſzént történtenek, hogy *még ſem* tértenekmeg.
21. Iaj neked Korázim, jaj néked Bethſaida; mert ha Tyrusban és Sidonban lettenek vólna azok a' tſudatételek, mellyek te benned lettenek, már régen s' ákban *öltözvén* és hamuban *ülvén* megtértenek vólna.
22. Mind azon által mondom néktek: Tyrusnak és Sidonnak könnyebben léſzen *dolga* az itéletnek napján mint néktek.
23. Es te Kapernaum, ki mind az égig felmagaſztaltattál, mind a' pokolig levettetel; mert ha Sodomában lettenek vólna azok a' tſudatételek, mellyek te benned lettenek, megmaradott vólna mind e' mái napig *is*.
24. De mondom néktek, hogy könnyebben léſzen *dolga* Sodomának az itéletnek napján, mint tenéked.

Sz. Mátyás napjára való Evangyéliom.

25. Abban az idöben, felelvén Iéſus monda: Hálákat adok néked, Atyám, menynek földnek URa, hogy elrejtetted ezeket a' böltſek és értelmeſek elöl, és megjelentetted a' kisdedeknek.
26. Ugy Atyám; mert igy vólt kellemetes te elötted.
27. Mindenek nékem adattak az én Atyámtól, és a' Fiút ſenki meg nem eſméri hanem az Atya, ſem az Atyát nem eſméri meg ſenki; hanem *tſak* a' Fiú, és a' kinek a' Fiú meg akarja jelenteni.
28. Iöjjetek én hozzám minnyájan, kik munkálkodtok és megvagytok terheltetve, és én megnyugoztatlak titeket.

39. Vegyétek fel magatokra az én igámat, és tanuljatok én tölem; mert szeléd és alázátos szivü vagyok, és találtok nyugodalmat a' ti lelkeiteknek. *Zak.* 9, 9. *Ier.* 6. 16. *Fil.* 2, 7. 8.

30. Mert az én igám gyönyörüséges, és az én terhem könnyü:] *Ián.* 1. *Lev.* 5. 3.

XII. Rész.

A' tanitványok szombaton buza fejeket szaggatnak. Iésus meggyógyit egy Száraz kezü embert, és egy ördöngöst. A' Sz. Lélek ellen való bün. Ki légyen Iésusnak annya és Attyafia.

1. Abban az idöben, Iésus szombat-napon, a' vetéseken által mégyen vala, az ö tanitványi pedig éhezének, és kezdének buzafejeket szaggatni és enni. *Luk.* 6, 1. *Mo* 5. *Kön.* 23, 5.

2. A' Phariseusok pedig *azt* látván mondának néki: imé, a' te tanitványid azt tselekeszik, a' mit nem illik tselekedni szombaton.

3. Ö pedig monda nékik: nem olvastátok, mit tselekedett Dávid, mikor megéhezett, azok is a' kik ö véle valának?

4. Miképp bément az Istennek házába, és a' megszenteltetett kenyereket megette; mellyeket nem vala szabad ö néki megenni, sem azoknak a' kik ö véle valának, hanem tsak egyedül a' Papoknak. *Sam.* 1. *Kö.* 21, 6. *Mo.* 2. *Kö.* 23, 30. *és* 29, 33. *és* 3. *Kö.* 24, 6. 9. *és* 8, 32.

5. Avagy nem olvastátok-e a' törvényben, hogy a' szombat napokon a' Papok megszegik a' templomban a' szombatot, és bün nélkül vagynak? *Mo.* 4. *Kön.* 28. 9.

6. Mondom pedig néktek: hogy a' templomnál nagyobb vagyon itten.

7. Ha pedig tudnátok, mi légyen: irgalmasságot akarok, és nem áldozatot, nem kárhoztattátok vólna az ártatlanokat. *Hos.* 6, 6.

8. Mert az embernek Fia, URa még a' szombatnak is.

9. Es onnét általmenvén, méne az ö sinagógájokba.

10. Es imé, vala *ott* egy ember, *kinek* keze megszáradott, és megkérdezék ötet, *és* mondának: ha szabad-e szombatnapon gyógyitani? hogy vádolhatnák ötet.

11. Ö pedig monda nékiek: kitsoda közületek az ember, kinek

kinek vagyon egy juha, és ha az Szombat napon a'verembe esik, hogy meg nem fogná és ki nem vonnáazt?

12. Már pedig mennyivel drágább az ember a' juhnál? azért illik *igen is* szombaton jót tselekedni.

13. Akkor monda az embernek: nyujtsdki a'te kezedet, és kinyujtá, és meggyógyulván ép lön, mint a' másik.

14. A'Pharifeusok pedig tanátsot tartanak vala ellene, mikép hogy elveszthetnék ötet. *Luk.* 6,11.

15. De hogy Iésus azt megértette vólna, elméne onnét, és követé ötet nagy sokaság, és meg gyógyit vala mindeneket.

16. Es igen meghagyá nékiek, hogy ötet ki ne jelentenék.

17. Hogy megtellyesednék Esaiás Próphéta által lett mondás, ki igy szóla:

18. Imé az én szolgám, *kit magamnak* választottam, az én szerelmesem, kiben megnyugodott az én lelkem. az én lelkemet adom ö beléje, és hirdeti az itéletet a' pogányoknak. *Esa.* 42, 1.

19. Nem verseng sem nem kiáltoz, sem az utzákon annak szavát nem hallani.

20. A' töredezett nád szálat, ö öszve nem töri, és a' füstölgö tsöpüt, meg nem óltja.

21. Es a' pogányok az ö nevében biznak.

22. Akkor hoznak vala ö hozzája egy ördögös *embert*, ki vak és néma vala, es meggyógyitá azt, ugy, hogy a' vak és a' néma, mind szólana s'mind látna.

23. Es elálmélkodék mind az egész sokaság, és mondának: avagy nem ez-e a' Dávidnak Fia?

24. A' Pharifeusok pedig *azt* hallván, mondának: ez, nem üzi ki az ördögöket; hanem a' Belzebul az ördögöknek fejedelme által. *Luk.* 11, 15.

25. Iésus pedig látván azoknak gondolatjokat, monda nékik: minden ország, melly maga ellen meghasonlik, elpusztúl; és nem álhat-meg a' város, sem a' ház, a' melly magában meghasonlik.

26. Es ha a' sátán a' sátánt kiüzi, maga ellen meghasonlott; mikép álhat-meg *tehát* az ö országa?

27. Es ha én a' Belzebul által üzöm-ki az ördögöket, *tehát* a' ti fiaitok ki által üzik-ki? azért *ugyan* ök lésznek, a' kik megitélnek titeket.

28. Ha pedig én, az Istennek lelke által, üzömki az ördögöket, tehát eljött ti hozzátok, az Istennek országa.

29. Avagy miképen mehet-bé valaki egy erösnek házába

és annak joszágát *miképen* prédálhatja fel; hanem, ha elöbb megkötözi azon eröset, és akkor dúlja fel annak az ö házát.

30. A ki én velem nintsen, én ellenem vagyon, és a' ki én velem nem takar, tékozol.

31. Azért mondom néktek: minden bün és káromkodás megbotsáttatik az embereknek; de a' *szent* Lélek ellen való káromkodas nem botsáttatik-meg az embereknek. *Luk.* 12, 10. *Ián.* 1. *Lev.* 5, 16. *Sid.* 6, 4. *és* 10, 26.

22. Es ha ki *mi* szót mond az embernek Fia ellen, megbotsáttatik annak. ha ki pedig *mit* szóland a' szent Lélek ellen, nem botsátattik-meg annak, sem ezen a' világon, sem a' máfikon.

33. Vagy ültessetek jó fát, és annak jó gyümöltse *lészen*, vagy ültessetek veszett fát, és annak veszett gyümöltse *lészen*; mert a' fa az ö gyümöltséröl esméretetik meg. *Luk.* 6, 44.

34. Viperáknak fajzati, hogyan szólhatnátok jókat, *ti* gonoszok lévén; mert a' szivnek tellyességéböl szól a' száj.

35. A' jó ember az ö szivének jókintséböl hoz elö jókat, és a' gonosz ember az ö gonosz kintséböl hoz-elö gonosz *dolgokat*.

36. Mondom pedig néktek: hogy minden haszontalan mondásról, mellyet mondanak az emberek, számot adnak az itéletnek napján.

37. Mert a' te beszédedböl igazittatol-meg, és a' te beszédedböl itéltetel *is* meg.

38. Akkor némellyek az Iráftudók és a' Phariseusok közzül felelvén, mondának: valami jelt akarnánk látni te töled.

39. Ö pedig felelvén monda nékik; ez a' gonosz és parázna nemzetség, jelt keres, és jel néki nem adatik; hanem *tsak* a' Iónás Prophétának jele.

40. Mert a' mint Iónás a' czet halnak gyomrában vala három nap és három éjjel; hasonló-képen az embernek Fia, három nap és három éjjel lészen a' földnek szivében.

Három

Három nap és három éjjel. Nem értetnek itt egéſz napok és éjtſzakák, hánem réſzből valók, tudni illik, a' Sidóknak órái ſzerint. Mert a' Sidók reggel kezdvén eſtvélig XII. órát egy napra, és eſtve kezdvén reggelig XII. órát egy éjtſzakára, s' ekképen egy nap és éjtſzkából álló terméſzet ſzerint való napra XXIV. kis órátskákat ſzámláltanak. Math. XX, 3. 5. 6. de ismét ezen nap és éjtſzakából álló természet ſzerint való egéſz napot XII. nagy órákrais oſztották. Ián. XI, 9. Minthogy pedig Urunk, háromſzor XII. óráig feküjtt á'koporsóban, tehát azon idö, erre nézve három nap és három éjjelnek a' Sidók ſzokáſa ſzerint mondatik. Sám. 1. Kö. XXX, 12. 13. Eſth. IV, 16.

41. A' Ninive-béli férſiak, felkelnek az itélet napján e' nemzetſég ellen, és elkárhoztatják ezt; mert *azok* Iónásnak prédikállására megtértenek, és imé Iónásnál nagyobb vagyon itten. *Luk.* 11, 32. *Ión.* 3, 5.

42. A' délröl való királyné aſzſzony felkél az itéletkor, e' nemzetſég ellen, és elkárhoztatja ezt; mert eljött a' földnek határáról, hogy Salamonnak böltſeſſégét hallaná, és imé Salamonnál nagyobb vagyon itten. *Királ.* 1. *Kö.* 13, 1.

43. Mikor pedig a' tiſztátalan lélek, az emberből kimégyen, által járjá a' ſzáraz helyeket, keresvén nyugodalmat és nem talál.

44. Akkor *azt* mondja: viſzſza térek az én házámba a' honnét kijöttem, és eljövén találja azt üreſſen, megſeperve és meg ékeſitve.

45. Akkor elmégyen, és véſzen maga mellé más hét *tiſztátalan* lelkeket, magánál gonoſzſzabbakat, és bémenvén ott lakoznak és annak az embernek, utólsó dolgai gonoſzſzabbak léſznek, az elsöknél. Ekképen léſzen dolga e' gonoſz nemzet ſegnek is.

46. Mikor pedig meg ö ſzólana a' ſokaságnak, imé az ő Annya, és attyafiai kivül megállnak vala, keresvén módot, hogy vele ſzólhatnának.

47. De egy valaki megmondá néki: imé a' te Anyád és a' te atyádfiai, ott kün megállottak, akarván veled ſzólani.

48. Ő pedig felelvén monda annak, a' ki néki ſzólott vala; kitſoda az én Anyám, és kitſodák az én atyámfiai?

49. Es kinyujtván kezét az ö tanitványira, monda; Imé az én Anyam, és az én Atyámfiai.

50. Mert a' ki tſelekeſzi, az én mennyei Atyámnak akaratját, az, az én atyámfia, néném, és Anyám.

XIII. Réſz.

A' magvetöröl. A' tiſzta buzáról. A' téſztáról. Elrejtett kintsröl. A' drága gyöngyröl. A' hálóról. A' kapernaiták megutálják Iéſuſt.

1. Azon a' napon pedig, Iéſus a' házból kimenvén leül vala a' tenger mellett.
2. Es gyülekezék ö hozzája nagy ſokaſág, hogy a' hajóba menne, és *ott* leülne; az egéſz ſokaſág pedig a' tenger partján áll vala.
3. Es ſokat ſzóla nékiek, példa-beſzéd által, mondván: imé kiméne a' magvetö, hogy elvetné az ö magvát.
4. Es mikor ö már elvetne, némelly eſek az út félre, és eljövén a' madarak, és elkapdozák azt.
5. Némelly pedig eſék a' köſziklákra, holott nem vala ſok föld, és azonnal kikél vala, mivel hogy nem vólt mély a' föld.
6. A' nap pedig hogy felkele, megsüté *azt*, és mivel nem vala gyökere, kiszárada.
7. Némelly pedig eſék a' töviſek közzé, és felnevelkedvén a' töviſek elfojták azt.
8. Némelly pedig eſék a' jó földbe, és gyümöltsöt hoza, némelly ſzáz annyit, némelly hatvan annyit, némelly harmintz annyit.
9. A kinek fülei vagynak a' halláſra, halljameg.
10. Es a' tanitványok ö hozzá járulván mondának néki: miért ſzólaſz nékiek példabeſzéd által?
11. Ö pedig felelvén monda nékiek: mert néktek adatott tudni a' menyorſzágnak titkait, amazoknak pedig nem adatott. 1. *Kor.* 2, 10. *Ián.* 1. *Lev.* 2, 17.
12. Mert a' kinek vagyon, adatik annak, és bövölködik; a' kinek pedig nintſen, a' mie vagyon is, elvétetik töle.
13. Azért ſzólok nékiek példa beſzéd által mert látván nem látnak, és hallván nem hallanak, s' nem is értenek.
14. Es bétellyeſedik ö rajtok, Eſaiásnak jövendöléſe, melly *azt* mondja: a' ti füleitekkel fogjátok hallani, és nem értitek, és látván látjátok, és nem tudjátok. *Eſa.* 6, 9. *Ap. tſ.* 18, 26.
15. Mert megkövéredett e' népnek az ö ſzive, es füleikkel nehezen hallanak, és az ö ſzemeik ſzunnyadoznak; hogy valaha ſzemeikkel ne láſſanak, ſe füleikkel ne halljanak, es ſzivekkel ne értſenek, és megtérjenek, és meggyógyitſam öket.

16. De bóldogok a' ti ſzemeitek, mivel hogy látnak, és a' ti füleitek, mivel hogy hallanak.

17. Bizony mondom néktek, hogy ſok Prophéták, és Igazak, kivánták látni a' mellyeket ti láttok, és nem látták, és hallani, a' mellyeket hallotok, és nem hallották.

18. Ti azért halljátok-meg a' magvetönek példáját.

19. Minden, a' ki hallja az *Iſten* országának beszédét, és nem érti, eljö ama' gonoſz, és elkapja *a' magot*, melly az ö ſzivébe vettetett: ez a' *mag*, melly az út félre hintetett.

20. A melly pedig a' köſziklákra vettetett, ez az, a' ki hallván az igét, és azonnal nagy örömmel veſzi azt,

21. Nem lévén pedig gyökere ö magában, tſak ideig való, és *ha* háboruság vagy üldözés támad az igéért, azonnal megbotránkozik.

22. A melly pedig a' töviſek közzé vettetett, ez az, a' ki hallja az igét, de *oſztán* e' világnak ſzorgalmatoſſága, és a' gazdagſágnak tſalárdſága meg-fojtja *azt* az igét, és gyümöltstelenné téſzi.

23. De a' melly, a' jó földbe vettetett, ez az, a' ki hallja és érti az igét, gyümöltsöt 'is hoz és terem, némelly ſzáz annyit, némelly hatvan annyit, némelly harmintz annyit.

Viz kereszt, avagy Kriſtus megjelenéſe, után V. Vaſárn: Evangyél.

24. Más példabeſzédet ada nékiek eleikben mondván: haſonlatos a' mennyeknek orſzága az emberhez, ki jó magot vét vala, az ö ſzántó földébe.

25. De mikor elaluttanak vólna az emberek, eljöve annak ellenſége, és konkolyt hinte, a' buza közzibe, és elméne.

26. Mikor pedig kikölt *a' vetés* és gyümöltſöt hozott, akkor ki tetszett a' konkoly is.

27. A' gazdának ſzolgai pedig, elöjövén mondának néki: Uram, nem jó magot vetettél-e a' te ſzántóföldedbe? honnét vagyon tehát a' konkoly?

28. Az pedig monda nékiek: az ellenſéges ember tſelekedte *azt*; a' ſzolgák pedig mondának néki: akarod-e tehát, hogy elmenvén kigyomláljuk azt.

29. Ö pedig monda nékiek: nem; ne talám öszve szedvén a'konkolyt, azzal együtt kigyomlállyátok a' buzát is.

30. Hadjátok nevelkedni mind a' kettöt, mind az aratásig, és az aratásnak idején, meghagyom az aratóknak: szedjétek öszve elöbb a' konkolyt, és kössétek kévékbe, hogy megégettessék; a' buzát pedig takarjátok az én tsürömbe.]

Viz kereszt, avagy Kristus Urunk megjelenése után VI. Vasárn: Evang.

31. Más példa beszédet is ád vala nékiek eleikbe, mondván: hasonló a' mennyeknek országa, a' mustár maghoz, mellyet vévén egy ember, elveté az ö szántó földébe.

32. Melly egyébiránt minden magok között legkissebb, mikor pedig felnevelkedik, legnagyobb a' plánták között, és lészen *mint* egy fa; hogy eljövén az égnek madarai, fészket rakjanak az ö ágain.

33. Más példa-beszédet monda nekiek: hasonlatos a' mennyeknek országa a' kovászhoz, mellyet vévén egy aszszonyi állat, elegyelité három véka lisztben, mig egészszen meg savanyodnék *a' tészta.*

34. Mind ezeket, példa beszédek által szólá Iésus a' sokaságnak, és példa-beszéd nélkül semmit nem szólott.

35. Hogy bétellyesedjen ama' Prophéta által lett mondás, ki igy szólott: felnyitom példa-beszédekre az én számat, kibeszéllem a' Világ fundamentomától fogva eltitkolt dolgokat.] *Sólt.* 78, 2.

36. Akkor elbotsátá a' sokaságot, Iésus, és egy házba méne, és hozzája járulának az ö tanitványi, mondván: magyarázd-meg nékünk, a' szántó földbe *vettetett* konkolyról való példabeszédet.

37. Ö pedig felelvén monda nékiek: a' ki a' jó magot veti, az embernek Fia az.

38. A' szántó föld pedig ez a' világ; ama' jó mag pedig, az *Isten* országának fiai, a' konkoly pedig ama' gonosznak fiai. *Mo.* 1 *Kön.* 3, 15. *Ián.* 8, 44.

39. Az ellenség pedig, a' ki azokat hinti, az ördög, de az aratás e' világnak vége; az aratók pedig az Angyalok. *Ielen.* 14, 15. *Ioel.* 3, 13.

40. Annakokáert, a' mint öszve szedetik a' konkoly, és a' tüzzel megégettetik, úgy lészen e' világnak végén.

41. Elküldi az embernek Fia az ö Angyalit, és öszvegyüjtenek az ö országából minden botránkozásokat, és azokat a' kik gonoszságot tselekesznek.

42. Es vetik azokat a' tüzes kementzébe, ott lészen sirás és fogaknak tsikorgatása. *Máth.* 8, 12.

43. Akkor az igazak fénlenek mint a' nap, az ö Attyoknak országában. A' kinek vagyon füle a' hallásra, hallja meg.

Margit Asszony napjára való Evangyél.

44. Ismét hasonló a' mennyeknek országa a' szántó földben elrejtetett kintshez, mellyet egy ember megtalálvan, elrejté *azt*, és azon való örömében elméne, mindenét a' mie vala éladá, és megvevé azt a' földet.

45. Ismét hasonló a' mennyeknek országa, a' kereskedö emberhez, a' ki igaz gyöngyöt keres vala.

46. Ki, *hogy* egy drága gyöngyöt talála, elmenvén mindenét, a' mie vólt, eladá, és megvevé azt.]

47. Ismét hasonló a' mennyeknek országa, a' tengerbe vettetett hálóhoz, melly minden nembéli *halakat* békerit.

48. Mellyet is, mikor *már* megtölt, á' partra kivontanak, és leülvén a' jókat ö edénnyekbe szedegették, a' haszontalanokat pedig elhajigálták.

49. Ugy lészen e' világnak végén; kimennek az Angyalok, és ki válogatják a' gonoszokat az igazak közzül.

50. Es vetik azokat a' tüzes kementzébe, ott lészen sirás és fogaknak tsikorgatása. *elébb.* 42. v.

51. Monda nékiek Iésus: értettétek-e mind ezeket? mondának néki: igen is, URam.

52. Ö pedig monda nékiek: annakokáért minden
Iráſtudó,ki a' mennyeknek orſzágára megtanittatott, haſonló
a' gazda emberhez, ki az ö kintſéböl elöhoz, újakat, és
avitakat.
53. Es lön, mikor Iéſus ezeket a' példabeſzédeket elvé-
gezte vólna, elméne onnét.
54. Es méne az ö hazájába, és tanitja vala öket az ö ſina-
gógájokban, úgy,hogy azok elálmélkodnának, és azt monda-
nák: Honnét vagyon ennek ez a' böltſeſeg, és hatalom.
55. Nem ez-e amaz Ats-meſter embernek fia? nem
Máriának hivjáke az ö Annyát, és az ö attyafiai Iakab és Ió-
ſes, és Simon, és Iúdás?
56. Es az ö nénnyei, avagy nem mind nálunk vagynak-e?
tehát honnét vagynak ennek mind ezek?
57. Es megbotránkozának ö benne; Iéſus pedig monda
nékiek: nintſen a' Próphéta tiſzteſſég nélkül, hanem tſak
az ö hazájában és ö házában. *Márk.* 6, 4. *Luk.* 4, 24.
Ián. 4, 44.
58. Es ott ſok tſudákat nem téve, az ö hitlenſégek
miatt.

XIV. Rész.

Kereſztelö Iánosnak feje vétetik. Iéſus 5000. embert megelégit. A' vizen jár. Ott Pétert megtartja. Sok betegeket meggyógyit.

1. Abban az idöben, Heródes Tetrárcha hallá Iéſusnak
hirét.
2. Es monda az ö ſzolgainak: Ez ama' kereſztelö Iános'
ö az halálból feltámadatt, és azért léſznek ö általa e' tſudák.
3. Mert a' Heródes megfogá Iánoſt, megkötözé, és a'
tömlötzbe veté, Heródiásért Philepnek az ö attyafiának
feleſégeért. *Márk.* 6, 17.
4. Mert monda néki Iános: nem ſzabad néked azzal
élned.
5. Es ötet megakarván ölni, fél vala a' köſſégtöl; mert
ötet, mint egy Próphétát ugy tartják vala.
6. Lön pedig, hogy Heródes az ö ſzületéſének napját
tartaná, tántzola Heródiásnak leánya ö elöttök, és tetſzett
Heródesnek.
7. Annakokáért esküvéſſel tön fogadáſt néki, hogy meg
adná, valamit kérendene,
8. Ez pedig az ö annyától elöre megtanittatott lévén,

monda : add nékem moſt egy tálban, kereſztelö Iánosnak fejét.
9. Es megſzomorodék a' király; de az esküvéſért, és azokért, a' kik véle együtt leültenek, parantſolá, hogy megadatnék.
10. Es elküldvén, fejét vételé Iánosnak a' tömlötzben.
11. Es elöhozatott annak feje egy tálban, és adaték a' léanzónak, és bévitte az ö annyának.
12. Eljövén pedig az ö tanitványi, vévén a' teſtet, eltemeték azt, és elmenvén megbeſzéllék Iéſusnak.
13. Mikor pedig hallotta vólna Iéſus, elméne onnét hajón magánoſſan egy puſzta helyre, és hogy a' ſokaſág meghallá, követik vala ötet a' váròſokból gyalog,
14. Es kimenvén Iéſus látá a' nagy ſokaſágot, és ſzánakodik vala azokon, és meggyógyitá azoknak betegjeiket.
15. Mikor pedig béeſtvéledett vólna, járúlának ö hozzá az ö tanitványi, *ezt* mondván: púszta hely ez, és az óra már elmúlt; botſásd-el a' népet, hogy a' falúkra menvén, vegyenek magoknák eledelt.
16. Iéſus pedig monda nékiek: nem ſzükſég, hogy elmenjenek; adjatok ti ö nékik enniek.
17. Azok pedig mondának néki: nintſen nékünk itten *több;* hanem tſak öt kenyerünk, és két halatskánk.
18. Ö pedig monda: hozzátok íde nékem azokat.
19. Es parantſolá a' népnek, hogy a' gyöpre letelepednének, és vévén az öt kenyereket és a' két halatskákat, felemelvén ſzemeit az égre, megáldá, és mikor megſzegte vólna a' kenyereket, adá a' tanitványoknak; a' tanitványok pedig a' népnek.
20. Es mindnyájan evének és megelégedének, és felſzedék a' megmaradott darabokat, tizenkét koſárakat teli.
21. A kik pedig evének, valának ugy mint öt ezer férfiak, az aſzſzonyokon és gyermekeken kivül.
22. Es azonnal kénſzeríté Iéſus az ö tanitványit, hogy a' hajóba menvén, ö elötte átalmennének a' túlſó partra, mig elbotſátaná a' ſokaſágot.
23. Es mikor elbotſátotta vólna a' népet, felméne a' hegyre, hogy maganoſſan imádkoznék; beeſtvéledvén pedig, *tſak* egyedül maga vala ott.
24. A' hajó pedig már a' tenger közepén vala, hányattatván a' haboktól; mert ellenzö ſzél fú vala.
25. De az éjtſzakának negyedik vigyázáſakor, méne Iéſus hozzájok, járván a' tengeren.

26. Es mikor látták vólna a' tanitványok ötet a' tengeren járni, megrémülének *és* mondának: hogy késértet vólna, és a' félelemnek miatta kiáltozának.

27. Iésus pedig szóla nékiek azonnal, mondván: bizzatok, én vagyok, ne féljetek.

28. Péter pedig felelvén, monda néki: URam, ha te vagy, parantsold, hogy hozzád menjek a' vizeken.

29. Ö pedig monda: jövel. Es Péter a' hajóból kilépvén, jár vala a' vizeken, hogy Iésushoz menne.

30. De mikor látta vólna az erös szelet, megijedett és merülni kezdvén felkiálta mondván: URam, tartsmeg engem.

31. Es Iésus azonnal kinyújtván kezét megragadá ötet, és monda néki: kitsiny hitü, mit kételkedel?

32. Es mikor a' hajóba bészállottanak vólna, letsendesedett a' szél.

33. A' kik pedig a' hajóban valának, eljövén leborulának ö elötte, *és* mondának: bizony Isten Fia vagy.

34. Es által evezvén, Genezáreth tártományába érkeztenek. *Márk.* 6, 53.

35, Es megesmérvén ötet annak azháznak émberei, kiküldének az egész tartományba, és hozának ö hozzája minden betegeket.

36. Es kérik vala ötet, hogy tsak az ö ruhájának prémét illethetnék; és valakik *azt* illették, meggyógyúltanak.

XV. Rész

Az atyáknak rendeléséért, Isten törvénnye megvettetik. Mi tisztátalanitja-meg az embert? A kananeabéli aszszony. Iésus gyógyit sokakat. Meg elégit 4000. *embert.*

1. Akkor járulának Iésushoz, a' Ierusálemböl való Irástudók és Phariseusok *kik* mondának.

2. Miért hogy a' te tanitványid, által hágják a' régieknek rendeléseket? mert nem mossák-meg kezeiket mikor kenyeret esznek.

3. Ö pedig felelvén, monda nékiek: miért hogy ti is által hágjátok az Istennek parantsolatját, a' ti rendeléstekért?

4. Mert megparantsolta Isten, mondván: tiszteljed a' te atyádat és anyádat; és a' ki gonoszt mond az ö attyának vagy annyának, halálnak halálával haljonmeg. *Mo.* 2. *Kö.* 20, 12. *és* 5. *Kö.* 5, 16. *Effes.* 6, 2. *M.* 3. *Kö.* 20, 9.

5. Ti pedig azt mondjátok: ha ki mondandja az ö attyának, vagy annyának: az áldozat, mellyet en az *oltárra*

felviſzek, néked haſznos; *az már tökelletes*, hanem bötſüli is ſem attyát, ſem annyát.

A' Phariſeuſok azt tanitották; hogy ha ki akár minémü vétket tſelekedett, ha attyát annyát éhezni hagyta is, tſak vitt áldozatokat az óltárra és a' Papoknak, már botſanatja vólt. Moſt is ugy vagyon; tſak adj böven a' Papoknak, kéſzen leſz az Abſolutio.

6. Es erötelenné tettétek, az Iſtennek parantſolatját, a' ti rendeléſtek által.

7. Képmútatók, jól prophétált felöletek Eſaiás, mondván:

8. Ez a' nép *tſak* az ö ſzájával közelit én hozzám, és az ö ajakival tiſztel engemet, de az ö ſzive távól vagyon tölem. *Eſá*. 29, 13.

9. Hijában tiſztelnek pedig engemet, tanitván tudományokat, mellyek *tſak* embereknek parantſolati.

10. Es hogy a' ſokaſágot magához ſzólitotta vólna, monda nékiek: halljátok és ertſétek.

11. Nem az ferterzteti meg az embert, a' mi az ö ſzáján bémégyen; hanem a' mi ſzáján kijö, az ferterzteti meg az embert.

12. Akkor elö jövén az ö tanitványi, mondának néki: tudod, hogy a' Phariſeuſok hallván e' beſzédet, megbotránkoztanak.

13. Ö pedig felelvén monda: minden plánta, mellyet az én mennyei Atyám nem plántált, ki gyomláltatik.

14. Hagyjatok békét nékiek; vak vezetöi a' vakoknak; mikor pedig a' vak a' vakot vezeti, mind a' ketten a' verembe eſnek.

15. Felelvén pedig Péter monda néki: magyarázd-meg nékünk ezt a' példa-beſzédet.

16. Jéſus pedig monda: még ti is tudatlanok vagytok-e?

17. Még ſem ertitek, hogy minden a' mi a' ſzájon bémégyen, a' gyomorba mégyen, es az árnyék székbe vettetik?

18. A' mi pedig kijö a' ſzájon által, az embernek ſzivéböl jö ki, és ugyan az, a' mi megferterzteti az embert.

19. Mert a' ſzivböl ſzármaznak gonoſz gondolatok, gyilkoſságok, házaſság-töréſek, paráznaságok, tolvajságok, hamistanúságok, káromkodások. *Mo.* 1 *Kö.* 6, 5. *és* 8, 21.

20. Ezek *már* azok, a' mellyek meg ferterztetik az embert, de mosdatlan kézzel enni, nem ferterzteti-meg az embert.

Dominica Reminiſcere, vagy böjt második Vasárn: Evangyéliom.

21. Es mikor Iésus, onnét kiment vólna elménc Tyrúsnak és Sidonnak határiba.

22. Es imé egy Kananeabéli aszszonyi állat, azokból a' tartományokból kijövén, kiált vala ö *utánna* mondván: URam, Dávidnak Fia, könyörülj én rajtam, az én leányom gonoszúl gyötrettetik az ördögtöl.

23. Ö pedig egy szót sem felele néki: és az ö tanitványi hozzája járúlának, kérik vala ötet, mondván: botsásd-el ötet, mert kiáltoz mi utánnúnk.

24. Ö pedig felelvén monda: nem küldettem, hanem tsak az Izrael házából elveszett júhokhoz.

25. Az pedig eljövén leborúla ö elötte mondván: URam, légy segitségül nékem.

26. Ö pedig felelvén monda: nem jó a' gyermekeknek kenyerét elvenni, és az ebeknek vetni.

27. Az pedig monda: úgy URam; de a' kölykök is esznek a' morsalékokból, mellyek az ö Uroknak asztaláról lehúllanak.

28. Akkor felelvén Iésus monda néki: ô aszszonyi-állat, nagy a' te hited, úgy légyen tenéked, a' mint akarod; és meg gyógyúla az ö leánya, az órától fogva.]

29. Es Iésus onnét általmenvén, ménc a' Galileának tengere mellé, és, hogy a' hegyre felmégyen vala, leüle ottan.

30. Es nagy sokaság megyen vala hozzá, *és* valának ö vélek; sánták, vakok, némák, tsonkák, és mások sokan, és letevék azokat Iésusnak lábainál, és meggyógyitá öket.

31. Hogy a' sokaság eltsudálkoznék látván, hogy a' némák szólanak, a' tsonkák épülnek, a' sánták járnak, és a' vakok látnak, és ditsöitik vala, az Izraelnek Istenét.

32. Iésus pedig elöszólitván az ö tanitványit, monda nékiek: szánom *igen* e' népet; mivel harmad-napja, hogy velem vagynak, és nintsen mit enniek, és éhen öket nem akarom elbotsátani, ne talám el fogyatkoznának az úton.

33. Es mondának néki az ö tanitványi: honnét *vólna* minékünk annyi kenyerünk a' pusztában, hogy illyen nagy sokaságot meg elégithetnénk?

34. Es monda nékiek Iésus: hány kenyeretek vagyon? azok pedig mondának: hét, és valami kevés hal.
35. Es meg parantsolá a' sokaságnak, hogy a' földre letelepednének.
36. Es vévén a' hét kenyereket, és a' halakat, hálákat adván megszegé, és az ö tanitványinak adá; a' tanitványok pedig a' sokaságnak.
37. Es minnyájan evének és meg elégedének, és a' meg maradott töredékeket felszedvén, hét kosarakat töltének meg azokkal.
38. A' kik pedig ettenek vala, valának ugy mint négy ezer férfiak, az aszszonyi állatokon és a' gyermekeken kivül.
39. Es mikor a' sokaságot elbotsátotta vólna, egy hajóba méne, és jöve Magdalának határiba.

XVI. Rész.

Iónásnak példája. Phariseusoknak kovászsza. Péter vallás-tétele. A menyország kúltsa. Szól Kristus az ö szenvedéséröl.

1. Es elö jövének a' Pharisëusok és a' Sadduceusok s' késértvén ötet kérik vala, hogy jelt mutatna nékiek az égböl.
2. Ö pedig felelvén monda nékiek: mikor bé-estvéledik azt mondjátok: jó idö *lészen*, mert az ég veres.
3 Reggel pedig: ma háborgó *idö lészen*; mert veresellik a' szomorú ég. Képmútatók, az égnek ábrázatjáról tudtok itéletet tenni, ez idöknek jeleit pedig nem tudjátok *megválasztani*.

Urunk a' tsudákat keresö Irástudókat gonosz és parázna nemzetségnek nevezi. Tanúljanak ebböl mind azok, a' kik még ma is tsudákat és jeleket keresnek.

4. E' gonosz és parázna nemzetség, jelt keres, és jel néki nem adatik; hanem tsak a' Iónás Prophétának jele. Es *ott* hagyván öket elméne. *Ión.* 2, 1.
5. Es mikor általmentenek vólna az ö tanitványi a' túlsó-partra, kenyeret magokkal vinni elfelejtettenek. *Luk* 12, 1.
6. Jésus pedig monda nékiek: megláßsátok és örizzétek magatokat, a' Phariseusoknak és a' Sadduceusoknak kovászszától.
7. Azok pedig ö magokban gondolkodnak vala *és* mondának: mivel hogy kenyeret nem vettünk *magunkhoz*.
8. Iésus pedig mikor *azt* megtudta vólna, monda nékiek: mit gondoltok magatokban, kitsiny hitüek, hogy *magatokhoz* kenyeret nem vettetek?
9. Még sem értitek, nem is emlékeztek, amaz öt kenyerek-

rekről, az őt ezer *ember* között, és *hogy* hány kosarakat szedtetek teli?

10. Sem a' hét kenyerekről, a' négy ezer között, és hány kosarakat szedtetek teli.

11. Mi dolog, hogy még sem értitek, hogy nem a' kenyér felől szólottam néktek; *mikor mondám*: őrizzétek magatokat a' Phariseusoknak, és a' Saduceusoknak kovászszától.

12. Akkor értették-meg hogy nem mondotta, hogy a' kenyérnek kovászszatól őrizzék magokat; hanem a' Phariseusoknak, és a' Sadduceusoknak túdományától.

Sz. Péter és Pál innepére való Evangyéliom.

13. *Akkor* kijőve Jésus Philep-Cesareának tartományiba, *és* túdakozódék az ő tanitványitól, mondván: kinek mondanak lenni engemet az emberek; embernek Fiat?

14. Azok pedig mondának: némellyek, hogy te légy keresztel ő Iános; de mások, Illyés; egyebek pedig *hogy* Jeremiás, vagy pedig egy a Próféták közzűl.

15. Monda nékiek: tik pedig, kinek mondotok engemet lenni?

16. Felelvén pedig Simon Péter, monda: Te vagy Kristus, az élő Istennek Fia.

17. Es felelvén Jésus monda néki: Bóldog vagy Simon Iónának fia; mert a' test és a' vér *azt* néked nem jelentette meg; hanem az én Atyám, a' ki mennyekben vagyon.

18. En is mondom néked; hogy te vagy Péter, és ezen a' kősziklán épitem-fel az én anyaszent-egyházamat, és a' pokolnak kapui azon diadalmat nem vehetnek. *Ján. 1. 42.*

Erre a' kősziklára épitem fel az én Anyaszentegy házamat, Péter neve szerint, és másképen is Eph. 2.20. ugyan kőszikla, de nem szegelet kőszikla. Kristus pedig, kiről Péter vallást tőn, igaz és szegelet kőszikla lélekben és igasságban 1. Kor. 10. 4. Eph. 2. 20. mellyet Péter maga tanit. 1. Pét. 2. 4 6. 7. Azért nem Péterre, hanem a Kristusra épittetett az Anyaszentegy ház. Sőt értsed, a' Kristus Anyaszentegy háza arra a' kősziklára épittetett, mellyen a' pokolnak kapui győzödelmet nem vehettek. Péteren pedig győzedelmet vettenek. Math. 16. 22. 23, item 26. 74. Gal. 2, 11. 12.

Azért

Azért az nem epittetett Péterre. Kristus ama kószikla, kin a' pokolnak kapui győzödelmet nem vehettenek.

19. Es néked adom a' meñyországnak kúltsait, és valamit megkötözendesz a' földön, mennyekben is kötözve lészen, és ha mit meg óldandász a' földön mennyekben is óldozva lészen. *Al.* 18. 18. *Ján.* 20. 23.
20. Akkor megtiltá az ő tanitványinak, hogy senkinek ne mondanák, hogy ő vólna Jésus ama' Kristus.) *Már.* 8. 30. *Luk.* 9. 21.
21. Az időtől fogva kezdé Jésus megjelenteni az ő tanitványinak, hogy ő néki Jerusálembe kellene menni, és sokat szenvedni a' Vénektől, a' Papi-fejedelmektől és az Irástudóktól; és hogy *neki megkellene* ölettetni, és harmad napon feltámadni. *Al.* 17. 22. 23.
22. És magánossan vevé ötet Péter, és kezdé dorgálni mondván: kedvezz magadnak, Uram, az ne történjen raitad.
23. ő pedig meg fordúlván monda Péternek: távozzál tőlem Sátán, botránkozásomra vagy énnékem, mivel nem böltselkedel azokban, mellyek az Istené; hanem a' mellyek az embereké. *Már.* 8. 32. 33.
24. Akkor Jésus monda az ő tanitványinak: ha ki engemet akar követni tagadja-meg magát, és végye fel az ő keresztét, és *úgy* kövessen engemet. *Már.* 8. 33. Luk. 9 23.
25. Mert a' ki az ő lelkét megakarja tartani, elveszti azt; a' ki pedig elveszti az ő lelkét én érettem, megtalálja azt.
26. Mert mit használ az embernek, ha mind az egész világat megnyeri-is; az ő lelkében pedig kárt vall? avagy mitsoda váltságat adhat az ember az ő lelkéért. *Solt.* 44. 9.
27. Mert az embernek Fia eljövend az ő Attyának ditsösségében, és véle egyetemben az ő Angyali, és akkor megfizet mindennek az ő tselekedeti szerint.
26. Bizony mondom néktek, vagynak némellyek az itt állók közzül, kik az halált meg nem kóstolják; mig nem meglátják eljöni az embernek Fiát, az ő országába. *Márk.* 9. 1.

XVII. Rész.

Jésus a' Tábor hegyén. Illésnek eljövetele. Hószámos meg-gyógyúl Jövendel Jesus ő haláláról. Es a' vámat Kapernaumba megadja. URR szine valtozásán. Innep. és Kristus URunk megjelenése után VI. Vásárn: való Evangyeliom.

1. ES hat nappal az után, maga mellé vévé Jésus Pétert és Jakabot, és Jánost annak attyafiát, és fel-

felvivé öket magánoſſan egy nagy magas hegyre. *Luk.* 9, 25.
2. Es elváltozék ö elöttök, és az ö ortzája fénlik
vala mint a' nap; az ö ruházatja pedig fejér lön mint
a' világoſság.
3. Es imé megjelenének ö nékiek Moises és Illés,
beſzélvén ö véle.
4. Péter pedig felelvén, monda Iéſusnak: URam,
jó minékünk itt lennünk; ha akarod, tsináljunk itten három hajlékot, néked egyet, Moiſesnek egyet,
és Illésnek egyet.
5. Mikor ö még ſzólana, imé egy fényes felhö, elboritá öket, és imé a' felhöböl egy ſzózat monda:
Ez, az én ſzerelmes Fiam, kiben kedvem tölt, ötet halgaſsátok. *Pét.* 2. *Lev.* 1, 17. *Esa.* 42, 1. *Ián.* 1, 24.
6. Es a' tanitványok *azt* hallván, az ö ortzájokra
borúlának, és igen megrémülének.
7. Es Iéſus *oda* járúlván, illeté öket, és monda:
keljetek-fel, és ne féljetek.
8. *Kik mikor* ö ſzemeiket felemelték vólna, senkit nem látnak vala, hanem tsak önnön magát a'
Iéſuſt.
9. Es hogy a' hegyröl alájövének, meg parantsolá
nékiek Iéſus mondván: ſenkinek ne mondjátok e' látáſt, mig az embernek Fia a' halálból fel nem támad.]
10. Es megkérdék ötet az ö tanitványi, mondván: mit
mondanak tehát az Iráſtudók, hogy az Illésnek elöbb el kell
jöni? *Már.* 9, 11. *Mal.* 4, 5.
11. Iéſus pedig felelvén monda nékiek: Illés ugyan elöre
eljö, és mindeneket helyre-állit.
12. De mondom néktek: hogy Illés már eljött, és nem
esmérték-meg ötet; hanem azt tselekedték véle, a' mit
akartak; úgy *léſzen, hogy* az embernek Fia is ſzenvedni fog
ö tölök.
13. Akkor megértették a' tanitványok, hogy a' kereſztelö Iános felöl ſzólott vólna nékiek.

14. Es

14. Es *mikor* a' ſokasághoz érkeztenek vólna, járula ö hozzája egy ember, és térdre esék ö elötte. *Luk.* 9, 38.

15. Es monda: URam, könyörülj az én Fiamon; mert hóſzámos és ſokat ſzenved; mert gyakorta a' tüzbe eſik, és gyakorta a' vizbe.

16. Es a' te tanitványid eleibe vittem ötet, és nem gyógyithatták-meg ötet.

17. Felelvén pedig Iéſus monda: ô hihetetlen és elfordúlt nemzetség, meddig léſzek veletek, meddig türlek-el titeket? hozzátok azt ide én hozzám.

18. Es Iéſus megdorgálá azt, és kiméne abból az ördög, és meggyógyula a' gyermek az orától fogva.

19. Akkor járulának Iéſushoz a' tanitványok *tsak* magánoſſan, és mondának: mi az oka, hogy mi nem üzhettük ki azt?

20. Iéſus pedig monda nékiek: a' ti hitlenségteknek miatta; mert bizony mondom néktek: ha hitetek léſzen, mint a' muſtár mag, és e' hegynek *azt* mondjátok, menj el innét amoda, elmégyen; és ſemmi nem léſzen lehetetlen ti-néktek. *Luk.* 17, 6. 1. *Kor.* 13, 2.

21. Ez illyen *ördögi* fajt pedig, ki nem mégyen, hanem imádság és böjtölés által.

22. Mikor pedig ök Galileában mulatnának, monda nékiek Iéſus: következik, hogy az embernek Fia adaſsék az embereknek kezeibe. *Luk.* 9, 44, *és* 18, 31. *és* 20, 26.

23. Es megölik ötet, és harmad napra feltámad; és igen megszomorodának.

24. *Mikor* pedig kapernaumba jutottanak vólna, járulának Péterhez azok, a' kik a' drachmát szedik vala, és mondának: a' ti meſtertek nem fizeti-e meg a' drachmát?

Ioſephus Flavius irja: hogy mig a' Sidók a' Római birodalom alatt vóltanak, eſztendönként kiki egy drachmát tartozott fizetni, melly drachma egy forintnak negyed réſzét teſzi.

25. Monda: igenis. Es mikor egy házba bément vólna meg elözé Pétert Iéſus mondván: mint tetzik néked Simon? a' földnek királyi, kiken veszik-meg a' vámat, vagy is az adót, az *országnak* fiain-e, avagy az idegeneken?

26. Monda néki Péter: az idegeneken; monda néki Iéſus: tehát a' fiak szabadosok.

27. De, hogy ne botránkoztaſſuk öket, menj a' tengerre, vesd-meg a' horgot, és a' melly hal elöſzör reá jövend, vegyed azt és annák száját megnyitván, találſz abban egy ſtaterát, azt vegyed, és add nékiek én érettem és te éretted.

Egy Statera két drachmát vagy fél forintot téſzen.

XVIII. Réfz.

Ki légyen leg nagyobb az Iften orfzágában. A' te felebarátoddal mint kelljen bánnod, ha neheztel. A király, ki az ö fzolgáival fzámat vét.

Sz. Mihály Archangyal napjára való Evangyél.

1. Abban az orában, járulának a' tanitványok Iéfushoz, mondván: ki léfzen legnagyobb mennyeknek orfzágában? *Már.* 9, 33. *Luk.* 9, 46.

2. Es Jéfus egy gyermetskét fzólitvan, allatá azt középre ö közöttök.

3. Es monda: bizony mondom néktek, ha meg nem tértek, és ollyanokká nem léfztek, mint a' gyermekek, bé nem mehettek a' mennyeknek orfzágába. 1. *Kor.* 14, 20.

4. Ha ki azért megalázza magát, mint ez a' *kis* gyermek, az, legnagyobb léfzen mennyeknek orfzágába.

5. Es ha ki egy illyen gyermetskét felvéfzen az én nevemben, engemet véfzen fel.

6. Ha ki pedig botránkoztat egyet ama' kisdedek közzül, a' kik én bennem hifznek, jobb vólna annak, hogy malomkö köttetnék nyakára, és elmerittetnék, a' tengernek mélységébe.

7. Iaj a' világnak a' botránkozások miatt; mert szükség ugyan, hogy jöjenek botránkozások; de jaj annak az embernek, a' ki által a' botránkozás esik. 1. *Kor.* 11, 19.

8. Ha pedig a' te kezed, avagy a' te lábad téged botránkoztat, vágd-el azokat, és vesd el magadtól; jobb néked az életre bémenned, sántán vagy tsonkán, hogy sem két kezed és két lábad lévén, az örök tüzre vettetned. *Már.* 9, 43.

9. Es ha a' te szemed botránkoztat tégedet, vájd ki azt, és vesd-el magadtól; jobb néked egy fzemmel az éle-

életre menni, hogy sem két szemed lévén, vettetned
a' Gehennának tüzére.
10. Megláſſátok, hogy meg ne veſsetek egyet e'
kisdedek közzül; mert mondom tinéktek, hogy azok-
nak Angyali mennyekben szüntelen nézik az én
Atyámnak ortzáját, a' ki mennyekben vagyon.
Sólt. 34, 8.
11. Mert azért jött az embernek Fia, hogy meg-
tartsa azt, a' mi elveſzett vala.] *Luk.* 19, 10.
12. Mint tetſzik tinéktek? ha valamelly embernek száz
juha vagyon, és eltévelyedik egy azok közzül, avagy nem
hadja-e el a' kilentzven kilentzet, *és* a' hegyekre menvén
megkeresi azt, a' melly eltévelyedett?
13. Es ha történik, hogy megtalálja azt, bizony mondom
néktek: inkább örül azon, mint a' kilentzven kilentzen, a'
mellyek el nem tévellyedtenek.
14. Azonképen nem a' ti mennyei Atyátoknak akaratja,
hogy e' kitsinyek közzül egy elveſzſzen.
15. Ha pedig vétkezendik, ellened a' te felebarátod, menj-
el, és fedd megötet magánoſſan magad és ö közötte, ha meg
hallgat tégedet, meg nyerted a' te atyádfiát.
16. Ha pedig meg nem hallgat, végy magad mellé egyet,
vagy kettöt, hogy két vagy három tanúnak szája *mondásából*
álljon minden beſzéd. *Mo.* 5. *Kö.* 19, 15. *és* 3. *Kön.* 19, 17.
Sir. 19, 13.
17. Ha pedig azoknak *szavokra* ſem hajól, mondmeg az
Ekléſiának; ha pedig az Ekleſiának sem engedelmeskedik,
légyen ollyan elötted mint a' pogány, és mint a' publicánus.
Rom. 16, 17. 2. *Thes.* 3, 13. *Ián.* 2. *lev.v.* 10 1. *Kor.* 5, 9.
18. Bizony mondom néktek: mellyeket meg kötözende-
tek á' földön, mennyekben is meg léſznek kötözve; és vala-
mellyeket mególdandatok a' földön, megléſznek óldva men-
nyekben *is. Ián.* 20, 23. *Math.* 16, 19.
19. Ismét mondom néktek; hogy ha ketten közzületek
meg egyeznek a' földön akár mi dolog iránt, a' mit kérende-
nek, meg léſzen nékik az én Atyámtól, ki a' mennyekben
vagyon.
20. Mert, valahol ketten avagy hárman öſzve-gyülnek
ez én nevemben, ott vagyok ö közöttök.
21. Akkor Péter ö hozzá járula, *és* monda: URam, hány-
szor

szor vétkezik ellenem az én atyámfia, hogy megbotsáſſak néki? elég-e hétszer?

22. Monda néki Iéſus; nem mondom néked, tsak hétſzer, hanem hetven hétszer *is.*

Sz. Háromság nap után XXII. Vasárn: Evangyél:

23. Annakokáért hasonlittatik a' mennyeknek országa ama' királyi emberhez, ki az ö ſzolgaival számot akar vala vetni.

24. Elkezdvén pedig a' ſzámvetéſt, hozaték eleibe egy, ki adós vala tiz ezer tálentommal.

25. Mikor pedig nem vólna néki honnét meg fizetni, parantsolá az ö Ura, hogy eladattatnék ö, és annak felesége, és gyermekei, és mind a' mie vala, és fizetödnék meg az *adóſság.*

26. Leborúlván pedig a' ſzolga, könyörög vala néki, mondván: URam, légy türödelmes hozzám, és mindeneket megfizetek néked.

27. Megszáná pedig az UR azt a' ſzolgát, elbotsátá azt, az adóſságot is elengedé néki.

28. Mikor pedig az a' szolga kiment vólna, találkozék egyre az ö szolga-társai közzül, ki néki száz dénár pénzel tartozik vala, és azt megragadván fojtogatja vala mondván: fizesd meg nékem a' mivel tartozol.

29. De az ö szolga-társa, lábaihoz borúla, és kéri vala ötet mondván: légy türödelmes hozzám, és mindeneket megfizetek néked.

30. Ez pedig nem akara, hanem elmenvén veté ötet a' tömlötzbe, mig meg fizetné az adóſságot.

31. Látván pedig annak ſzolga társai azokat, a' mellyek történtenek, igen megszomorodának; és elmenvén, meg beſzélnek vala mindeneket az ö Uroknak, a' mellyek lettenek.

32. Akkor elöhivatá azt az ö Ura, s'-monda néki:

gonoſz szolga, azt az egéſz adósságot elengedtem né-
ked, mivel hogy kértél engemet.
33. Nem kellett-e könyörülnöd a' te ſzolga társo-
don, a' mint én is könyörültem rajtad?
34. Es megharagudván az ö Ura, adá ötet a' hó-
héroknak kezekbe, mig nem megfizetné mind, a' mi-
vel tartozik vala ö néki.
35. Eképen tselekeſzik veletek az én mennyei A-
tyám is, ha meg nem botsátja kiki ſzive ſzerint, az ö
felebaratjának vétkeit.]

XIX. Réſz.

*A' házasoknak elválásáról. Gyermeket béfogadja. A' gaz-
dag ifjú, el-áll a' Kriſtuſtól. A' kik mieket a' Kriſtusért el
hadják, ſzáz annyi jatalmok léſzen.*

1. Es lön mikor Iéſus e' beszédeket elvegézte vôlna,
elindúla Galileából, és méne Iudeának határiba,
a' Iordánon-túl. *Már.* 10, 1.
2. Es követi vala ötet nagy ſokaság, és meggyógyitá azo-
kat ott.
3. Es járúlvan ö hozzája a' Phariſeusok, késértik vala ötet
és mondának ö néki: ha szabad-e az embernek feleségét
elbotsatani, akár mi vétkéért?
4. Ö pedig felelvén monda nékiek: nem olvaſtátok, hogy
a' ki kezdetben teremtette *az embert*, férfiu és aſzſzonyi ál-
lattá teremtette öket. *Mo.* 1. *Kö.* 1, 27. *és* 5, 2. *Mal.* 2, 15.
5. Es monda nékiek: annakokáért, elhagyja az ember az ö
attyát és annyát, és az ö feleségehez ragaſzkodik, és a' kettö
egy teſté léſzen. *Mós.* 1. *Kön.* 2, 24. *Effes,* 5, 31. 1.
Kor. 7, 11.
6. *Azért* már nem ketten léſznek, hanem egy teſt; a'
mit azért Iſten öſzve ſzerzett, ember azt el ne válaſzſza.
7. Mondának néki: miért parantſolta-meg tehát Mó-
ſes; hogy elváláſról való levelet adjon néki *a' férfiú*, és
botſáſſa el azt. *Mo.* 5. *Kö.* 24, 1. es 5. réſz. 31.
8. Monda nékiek: Móſes a' ti ſziveteknek keményſé-
géért engedte-meg tinéktek, hogy feleſégeiteket elbotſás-
ſátok; de eleitöl fogva úgy nem vólt.
9. Mondom pedig néktek: hogy ha valaki elbotſátja az
feleſégét, hanem ha a' paráznaſágért, és más *féleſéget*
vé-

véſzen, paráználkodik és a' ki feleségül véſzi azt, a' ki elbotſáttatott, paráználkodik. *Màt.* 10, 15. *Luk.* 16, 18. 1. *Kor.* 7, 11.

10. Mondának néki az ö tanitványi: ha igy vagyon dolga az embernek az ö feleségével, nem jó tehát megházaſodni.

11. Ö pedig monda nékiek; nem mindenek foghatják meg ezt a' beſzédet; hanem a' kiknek adatott.

Nints az embernek hatalmában, hogy tiſzta ſzüz életet éljen; hanem ha kit az Iſteni félelem vezet mint Ióſefet. 1. Mos. K. 39, 9. Vagy Iſtentöl adatott néki olly ajándék, hogy ne égjen. 1. Korint. 7, 7. 9. Azért Ifjak imádkozzatok Sirákkal 23. Ro. 5. 6. 7. v. Ti pedig kik fogadást tettetek a' ſzüzeſſégre, visgáljátok meg magatokat, légyen-e néktek Iſtentöl adatott ajándékotok a' ſzüzeſſégre; ha nints, oda vagyon jutalmotok.

12. Mert vagynak herélt emberek, kik az ö annyoknak méhéböl úgy ſzülettettek, és vagynak herélt emberek, kik megheréltettenek az emberektöl, és vagynak herélt emberek, kik magokat megherélték, a' mennyeknek orſzágáért. A' ki ezt elértheti; értſe el. 1. *Kor.* 7, 32. *és.* 9, 5. 15.

13. Akkor hozának ö hozzája kis gyermekeket, hogy kezeit, azokra vetné, és imádkóznék; a' tanitványok pedig feddödnek vala azokra.

14. Iéſus pedig monda: hagyjátok a' gyermetskéket *én hozzám* jöni, és el ne tiltsátok, mert illyeténeké a' mennyeknek orſzága.

15. Es kezeit reájok vetvén, elméne onnét.

16. Es imé, egy *ember* hozzá járúlván, monda néki: jó meſter, mitſoda jót tſelekedjem, hogy az örök életet elvégyem? *Már.* 10, 17.

17. Ö pedig monda néki: miért mondaſz engemet jónak? ſenki nem jó, hanem tſak az egy Iſten. Ha pedig bé akarſz menni az életre, tarts meg a' parantſolatokat.

18. Monda néki: mellyeket? Iéſus pedig monda: Ne ölj; ne paráſználkodjál; ne lopj; hamis tanúbizonyſágot ne mondj. *Mo.* 5. *Kön.* 5, 17 2. *Mos. K.* 20, 13-16.

19. Tiſzteljed a' te atyádat, és anyádat, és ſzereſſed felebarátodat, mint tennen magadat. *Mo.* 3. *Kö.* 19, 18. *Ro.* 13, 9. *Iak.* 2, 8.

20. Monda néki az ifjú: mind ezeket meg-tartottam kitſinyſégemtöl fogva; mi vagyon még hátra?

21. Monda néki Iéſus: ha tökélletes akarſz lenni, menj-el, add el a' te javaidat, és oſztogasd a' ſzegényeknek, és kintſed léſzen mennyekben, és *oſztán* jer, köveſs engemet.

22. Az ifjú pedig mikor e' beſzédet meghallotta vólna, elméne ſzomorúan; mert vala néki ſok jóſzága.

23. Iéſus pedig monda az ö tanitványinak: bizony mondom néktek: hogy a' gazdag nehezen mehet bé mennyeknek orſzágába. *Már.* 10, 24. 1. *Tim.* 6, 9. 10.

24. De ismét mondom néktek: könnyebb a' tevének a' tö fokán általmenni, hogy ſem a' gazdagnak az Iſten orſzágábabémenni.

Sokat fáraſztják magokat az Irás Magyarázók azon: mit kelljen érteni a' teve, mit a' tö foka által? De nyilván vagyon, hogy egy terméſzet ſzerint való teve és igazán való tö foka értetteſſék. Mert Urunk mondáſának ez az értelme: A' gazdag, a' ki ollyan indúlattal vagyon, mint amaz ifjú, és ſzivét az ö gazdagságához úgy ragaſztja, hogy kéſzebb légyen a' Kriſtuſtól meg válni, hogy ſem mint ö gazdagságától; mondom, az ollyan gazdag, lehetetlen, hogy idvezüljön, a' mint lehetetlen, hogy a' teve a' tö fokán által menjen.

25. Hallván pedig azt az ö tanitványi, igen elálmélkodának *és* mondának; tehát ki idvezülhet?

26. Iéſus pedig reájok tekintvén, monda nékiek: az embereknél ez úgyan lehetetlen, de az Iſtennél mindenek lehetſégeſek. *Ier.* 32, 17. *Zach.* 8, 6, *Luk.* 1, 37.

Pál-fordúlásának, vagy megtéritéſének Innepére való Evangyéliom.

27. Akkor Péter felelvén monda néki: imé, mi mindeneket elhagytunk, és tégedet követtünk; mi léſzen nékünk azért? *Már.* 10, 28. *Luk.* 18, 28.

28. Iéſus pedig monda nékiek: bizony mondom néktek, hogy ti, kik engemet követtetek, az újonnan ſzületésben, mikor ülend az embernek Fia az ö ditſöſſégének ſzékiben, ülendetek tiis tizenkét ſzékeken itélvén az Izraelnek tizenkét nemzetſégit.

29. Es minden a' ki elhagyja házát, attyafiait, avagy nénnyeit vagy attyát, avagy annyát avagy feleſégét, avagy gyermekeit, avagy ſzántó-földeit az én nevemért, ſzáz annyit véſzen és az örök életet örökſégül birja.

30. Sokan

30. Sokan pedig a' kik elsök, utólsókká, és az utólsók elsökké lésznek.] *Már.* 10, 16.

XX. Rész.

A szölöröl és a'. miveſekröl. Szenvedéséröl szól Iésus. Zebedeus fiainak kérések. Gyógyit két vak embert.

Septuagesimæ Vasárnapra való Evangyéliom.

1. Mert hasonló, a' mennyeknek országa a' tselédes emberhez, ki korán reggel kiméne munkásokat fogadni az ö szölöjébe.

2. Meg alkutt vala pedig a' munkásokkal napszám szerint egy dénárba, és elküldé öket az ö szölöjébe.

3. Es három óra tájban kimenvén, láta másokat a' piatzon, állván hivalkodni.

4. Azoknak is monda: menjetek-el ti is a' szölöbe, és a' mi igaz, megadom tinéktek.

5. Azok pedig elmenének. Ismét kimenvén hat és kilentz óra tájban, hasonlóképen tselekedék.

6. De tizen-egy óra tájban *is* kiméne *és* találа másokat állván hivalkodni, és monda nékiek: mit állotok itt egész nap hivalkodván?

7. Mondának néki: mert senki nem fogadott-meg minket; monda nékiek: menjetek-el ti is a' szölöbe, és a' mi igaz lészen elvészitek.

8. Béestvéledvén pedig, monda a' szölönek URa a' Vintzellérnek: szólitsad a' munkásokat, és add meg nékiek *az ö* béreket, elkezdvén az útólsóktól, mind az elsökig.

9. Es elöjövén a' kik tizen-egy óra tájban *jönek vala*, vevének kiki egy dénárt.

A' dénárt némellyek annyinak vélik mint egy drachmát, melly Iosephus Fláviusnak irása szerint annyit tészen mint 5. garas. nemellyek pedig három garasba és egy karajtzárba számlálják. vid. Erasm. Schmid. in h. l.

10. Elö jövén pedig az elsök, álitván, hogy *ök* többet vennének; de ök is kiki tſak egy dénárt vönek.

11. Mikor pedig elvették vólna zúgolódának az házi-gazda ellen.

12. *Es* mondának, hogy ezek az útólsók, tſak egy óráig munkálkodtanak, és haſonlókká tetted öket mi hozzánk, kik a' napnak terhét, és hévſégét hordoztuk.

13. Ö pedig felelvén egyiknek ö közzülök monda: barátom, nem tſelekſzem veled igazságtalanúl: nem egy dénárban alkuttál-e meg velem?

14. Vedd-fel a' mi tied, és menj-el; akarok pedig ez útólſónak *is* annyit adni, mint tenéked.

15. Avagy nem ſzabade nékem az enyimböl azt tſelekednem, a' mit *én* akarok? avagy *azért* gonoſz-e a' te ſzemed, hogy én jó vagyok?

16. Azonképen az útólsók elsökké léſznek; az elsök pedig útólſókká. Mert ſokan vagynak az hivataloſok, keveſen pedig a' válaſztottak.] *Már.* 10, 31. *Mát.* 22, 14.

17. Es *mikor* Iéſus felment vólna Ierusálembe, magánoſſan veſzi vala az ö tizenkét tanıtványit, az úton, és monda nékiek. *Luk.* 18, 31.

18. Imé, felmegyünk Ierusálembe, és az embernek Fia a' Papifejedelmeknek és az Iráſtudóknak kezekbe adatik, és halálra itélik ötet,

19. Es a' pogányoknak kezekbe adják ötet, hogy megtſúfoltaſsék, és megoſtoroztaſsék, és megfeſzittesſék; de harmad napon feltámad.

Sz. Iakab Apoſt. Innepére való Evangyél.

20. Akkor járúl vala ö hozzá, a' Zebedeus fiainak annyok az ö fiaival egyetemben, s' leborúlván kér vala ö töle valamit.

21. Ö pedig monda néki: mit akarſz? *amaz* monda:

monda: mondjad, hogy ezek az én két fiaim, üljenek egyik a' te jobb-kezed felöl, és a' máfik bal-kezed felöl a' te orfzágodban.

22. Felelvén pedig Iéfus, monda: nem tudjátok, mit kértek; megihatjátok-e a'-poharat, a' mellyet én megijandok, és a' kerefztséggel, mellyel én megkerefztelkedem, megkerefztelkedhettek-e? mondának néki: meglehet.

23. Es monda nékiek: az én poharamat úgyan megifzfzátok, és a' kerefztféggel, mellyel én megkerefztelkedem, megkerefzteltettek; de, hogy az én jobb és bal kezemfelöl üljetek, én nem adhatom, hanem a' kiknek kéfzittetett az én Atyámtól.]

24. Es hogy a' tiz tanitványok *ezt* meghallották, meg neheztelének a' két atyafiakra. *Luk.* 22, 24.

25. Iéfus pedig elöfzólitván öket, monda: tudjátok, hogy a' pogányoknak fejedelmi uralkodnak ö rajtok és a' nagy *Urak* hatalmaskodnak azokon.

26. De nem úgy léfzen ti köztetek; hanem, a' ki közzületek nagy *Ur* akar lenni, légyen a' ti fzolgátok;

27. Es ha ki közzületek akar elsö lenni, légyen *utólsó* fzolgátok.

28. A' mint az émbernek Fia' nem jött, hogy ö néki fzolgáljanak; hanem, hogy *ö* fzolgáljon, és adja az ö életét váltságúl fokakért. *Phil.* 2, 7. *Luk.* 22, 22, 27. 1. *Tim.* 2, 6.

29. Es mikor ök Iérichóból kimennének, követé ötet nagy fokaság.

30. Es imé két vak ül vala, az út mellet, *kik* hallván hogy Iéfus menne azon el, kiáltnak vala és mondának: URam, Dávidnak Fia, könyörülj rajtunk.

31. A' fokaság pedig dorgálja vala öket, hogy hallgatnának; azok pedig annál inkább kiáltozának: könyörülj rajtunk, URam, Dávidnak Fia.

32. Es Iéfus megállván, magához fzólitá öket, és monda: mit akartok, hogy tfelekedjem veletek?

33. Mondának néki: URam, hogy a' mi fzemeink megnyilatkozzanak.

34. Iéfus pedig megfzánván, illeté azoknak fzemeit

és azonnal megnyilatkozának, az ö ſzemeik, és követék ötet.

XXI. Réſz.

Iéſus Ieruſálembe mégyen Szamár-háton. A' gyümölts nélkül való fige fa. Kérdés a' Iános keresztsége felöl, Feddödik Iéſus a' Sidóknak hálá-adatlanságán.

Advent. I. vasárnapi, és Pálmár. Vasárn. Evangy.

1. Es mikor közelgetnének Ieruſálemhez, és érkeztenek vólna Bethfagyéba, az olajfáknak hegyéhez, akkor Iéſus két tanitványt elküldvén.

2. Monda nékiek: menjetek a' faluba, melly elöttetek vagyon, és azonnal találtok, egy megkötött ſzamarat, és azzal egy vemhet, oldjátok el *és* hozzátok nékem.

3. Es ha ki néktek valamit ſzóland, mondjátok, hogy az UR ſzükölködik azok nélkül, és mindjáráſt elbotsátja azokat.

4. Ez pedig mind azért lett, hogy bétellyesednék a' Próphétának mondása, *ki igy* ſzólott;

5. Mondjátok meg a' Sion leányának: imé a' te királyod jö néked alázatoſſan, ülvén egy ſzamáran és vemhen, *tudni illik* az terh alá szoktatott *ſzamárnak* fián. *Esa* 62, 11. *Zach.* 9, 9.

6. Elmenvén pedig a' tanitványok, *úgy* tselekedének a' mint meg parantsolta nékiek Iéſus.

7. Elhozák a' szamarat és a' vemhet, és az ö ruháikat felül azokra teregeték, és fel ülteték ötet azokra.

8. A' több sokaság pedig ruháját az útra teregeté; egyebek pedig ágakat ſzegdelének a' fákról, és el hintik vala az úton.

9. A' sereg pedig, melly elöl mégyen, és a' melly *ötet* követi vala, kiáltván monda: Hósánna a' Dávid Fiának, áldott a' ki jö az Urnak nevében, Hósánna a' magasságban:] *Sóit.* 118, 24. 25.

10. Es mikor bé ment vólna Ierusálembe, felzendüle az egész város, mondván: kitsoda ez?

11. A' sokaság pedig monda: ez a' Iéſus, Nazarethből Galileának városából való Próphéta.

12. Es béméne Iéſus az Iſtennek templomába, és kiüz vala minden árrosokat, és vásárlókat a' templomból, és a' pénz váltóknak aſztalokat és a' galamb árrosoknak ſzékeket felforgatá. *Mo.* 5. *Kö.* 14, 25.

13. Es monda nékiek: irva vagyon, hogy az én házam imádságnak házának hivattatik; ti pedig latroknak barlangjává tettétek. *Esa:* 56, 7. *Ier.* 7, 11.

14. Es menének vakok és sánták ö hozzája a' templomban, és meggyógyitá öket.

15. Látvan pedig a' Papifejedelmek és az Iráſtudók a' tsudákat, a' mellyeket tselekeszik vala, és a' templomban kiáltozó gyermetskéket, kik mondák; Hosánna a' Dávid Fiának; neheztelik vala.

16. Es mondának néki: hallod-e ezek mit mondanak? Iéſus pedig monda nékiek: igenis; de ugyan ſoha nem olvaſtátok-e, hogy a' kitsinyeknek és a' tsets szopóknak szájok által szerzettél magadnak ditséretet. *Sólt.* 8, 3.

17. Es ott hagyván öket, kiméne a' városból Bethániába, és ott marada.

18. Reggel pedig viſzſzatérvén a' városba, éhezik vala, *Már.* 11, 13.

19. Es láta egy figefát az út félen, és oda menvén semmit azon nem talála, hanem tsak levelet; és monda annak: soha örökkén már rajtad gyümölts ne teremjen, és mindjárt azontól kiszárada a' figefa.

20. *Ezt* látván a' tanitványok *és* eltsudálkozván monmondának: mikép kiszárada a' figefa illy hamarsággal.

21. Iéſus pedig felelvén, monda nékiek: bizony mondom néktek, ha hitetek léſzen, és nem kételkedtek, nem tsak a' figefával tselekeszitek ezt; hanem, ha e' hegynek mondjátok is, emeltesſél fel és vettesſél a' tengerbe, megléſzen. *Luk.* 17, 6. *Iak.* 1, 6.

22. Es mindeneket, a' mellyetek kérendeket az imádságban, *és* hiſztek, elvéſzitek.

23. Es *hogy* bément a' templomba, mikor tanittana, járúlának ö hozzá a' Papifejedelmek, és a' népnek vénei, *és* mondának: mitsoda hatalomból tselekeszed ezeket? és ki adott néked illyen hatalmat?

24. Felelvén pedig Iéſus monda nékiek: én is egy ſzót kér-

dezek tőletek, mellyet ha nékem megmondotok, én is megmondom néktek, mitsoda hatalomból tselekszem ezeket.
25. Jánosnak keresztsége honnét való vólt? mennyekből-e vagy az emberektöl? azok pedig magokban gondolkodván, mondának: ha azt mondjuk hogy mennyekből; *azt* mondja nékünk: miért nem hittetek tehát ö néki?
26. Ha pedig azt mondjuk: hogy az emberektől; félünk a' köz néptöl; mert minnyájan úgy tartják vala Jánost, mint egy Próphétát.
27. És felelének Iésusnak mondván: nem tudjuk. Monda nékiek: tehát én sem mondon-meg néktek, mitsoda hatalomból tselekeszem ezeket?
28. Mint tetszik pedig tinéktek? egy embernek két fia vala, és az elsöhöz menvén monda: fiam, menj el ma dolgozni az én szölömbe.
29. Az pedig felelvén monda: nem mégyek; az után pedig megbánván, elméne.
30. És a' másik fiához *is* menvén hasonlóképen szóla; az pedig felelvén monda: Uram, igen is; de nem ment-el.
31. E' kettö közzül, mellyik tseledte-meg az ö attyának akaratját? mondának néki: az elsö; monda nekiek Iésus: bizony mondom néktek, hogy a' publicánusok és a' parázna asszonyok meg elöznek titeket az Isten orszägában.
32. Mert eljött hozzátok Iános az igazságnak útjában, és nem hittetek néki; a' publicánusok pedig és a' parázna asszonyok hittenek; *azt noha* láttátok, még sem tértetekmeg, hogy hinnétek ö néki. *Luk.* 3. 11. 13.
33. Halljatok egy más példa beszédet; Vala egy *jó* gazda ember, ki szölöt plántált vala, sövénnyel körülveté azt, és sajtót készitett abban, és tornyot épitett, és kiadta azt a' miveseknek, és elment. *Esa.* 5, 1. *Solt.* 80, 9. *Már.* 12, 1.
34. Mikor pedig a' gyümölts *szedésnek* ideje elközelitett vólna, elküldé szolgait a' szölömivesekhez, hogy annak gyümöltsét beszednék.
35. Es a' szölö mivesek fogván annak szolgait, némellyeket meg verének, némellyeket megölének, némellyeket megkövezének.
36. Ismét más szolgákat botsáta, az elsöknél többeket; *de* azokkal is hasonlóképen tselekedének.
37. Végtére botsátá hozzájok az ö Fiát, mondván: megbötsülik az én Fiamat.
38. A' szölö mivesek pedig mikor a' Fiút meglátták, mondának magokban: ez az örökös, jertek, öljük meg ötet, és birjuk az ö örökségét. *Ián.* 11, 53.

39. Es megfogván ötet, kiveték a' szölön kivül, és meg- ölék.

40. Mikor *már* eljö a' szölönek URa; mit tselekeszik azokkal a' szölömivesekkel?

41. Mondának néki: ama gonoſz munkásokat gonoſzúl veſzti, és a' ſzölöt más miveseknek adja ki, a' kik annak gyümöltsét annak idejében béadják.

42. Monda nékiek Iéſus: soha nem olvastátok-e az irásokban; a' kö, mellyet az épitök megvetettek, az lett ſzegelet-kövé; az Urtól lett az, és tsudálatos a' mi szemeink elött. *Esa.* 28, 16.

43. Azért mondom néktek, hogy elvétetik töletek az Istennek országa, és adatik ama' népnek, melly annak gyümöltsét megadja.

44. Es a' ki erre a' köre eſik, öszve töretik, a' kire pedig ez a' kö esik, öszve rontja azt. *Esa.* 8, 15. *Luk.* 20, 8.

45. Es mikor hallották vólna a' Papifejelmek, és a' Phariseusok a' példa beszédeket, meg értették, hogy ö félölök mondotta vólna.

46. Es *módot* keresnek vala, miképen ötet megfoghatnák; de féltenek, a' kösségtöl; mivel ötet úgy tartották, mint egy Próphétát.

XXII. Réſz.

Királyi menyegzö. Az adó pénzröl. Az halottaknak feltámadásáról. A' legnagyobb parantsolat. A' Kriſtus Dávidnak Fia.

Sz. Háromság napután XX: Vasárn: Evangyél.

1. Es felelvén Iéſus, ismét szóla nékiek példa beszéd által mondván:

2. Hasonlatos a' mennyeknek orſzága, ama' királyi emberhez, ki az ö Fiának lakodalmat ſzeréz vala. *Ielen.* 19, 7. 9.

3. Es elküldé az ö ſzolgáit, hogy szólitanák a' hivatalosokat, a' lakodalomba, és nem akarának eljöni.

4. Ismét más szolgákat külde, mondván: mondjátok-meg a' hivatalosoknak: imé az én ebédem megkészült, az én tulkaim és hizlalt állatim megölettenek, és mindenek készen vagynak; jertek a' lakodalomba, *Prov.* 9, 2.

5. Ama-

5. Amazok pedig elmulatván elmenének, némellyik az ö szántó földére, némellyik pedig az ö kereskedésére.
6. A többi pedig megfogván az ö szolgait, boszúsággal illeték és megölék *öket*.
7. Mikor pedig a' király *azt* meghallotta vólna, megharaguvék, és seregeit elküldvén, elveſzté azokat a' gyilkosokat, és azoknak városit felforgatá.
8. Akkor monda az ö szolgainak: a' lakodalom ugyan elkészült de a' hivatalosok nem vóltak méltók.
9. Menjetek ki azért az útaknak eredetire, és valakiket találtok, hivjátok a' lakodalomra.
10. Es kimenvén azok a' szolgák az útakra öszvegyüjtvén mindeneket valakiket találnak vala, gonoszokat és jókat; és megtelék a' lakodalmas *ház* a' leültekkel.
11. Béméne pedig a' király, hogy megtekintené a' leülteket *és* láta ott egy embert, kinek nem vala menyegzöi ruhája. 2. *Kor.* 5, 3. *Eff.* 4, 24.
12. Es monda néki: barátom, miképen jöttél ide-bé nem lévén menyegzöi ruhád? az pedig megnémúla.
13. Akkor monda a' király az ö ſzolgainak: ennek lábait és kezeit megkötözvén, vegyétek fel ötet, és vefsétek a' külsö setétségre, ott léſzen sirás és fogaknak tsikorgatása.
14. Mert sokan vagynak a' hivatalosok, kevesen pedig a' válaſztottak.]

Sz. Háromság nap után. XXIII. Vasárnapra való Evangyéliom.

15. Akkor elmenvén a' Phariseusok tanátsot tartának, hogy meg fognák ötet az *ö* beszédében.
16. Es elküldék ö hozzája az ö tanitványaikat a' Heródesnek szolgaival egyetemben, *kik* mondának:

nak: Meſter, tudjuk hogy igaz vagy, és az Iſtennek
utját igazságban tanitod, és nem gondolsz senkivel;
mert nem nézed az embereknek személyét.
17. Mond-meg azért minékünk; mint tetszik te-
néked; a' Tsászárnak az adót megkell-e adni, vagy
nem?
18. Iésus pedig értvén azoknak álnokságokat,
monda: mit késértetek engemet, képmutatók?
19. Mutaſſatok nékem egy adó pénzt; azok pe-
dig egy dénárt adának elö.
20. Es monda nékiek; kié ez a' kép, és a' felül va-
ló irás?
21. Mondának néki a' Tsászáré; akkor monda né-
kiek: adjátok-meg tehát a' Tsászárnak, a' mi a' Tsá-
száré, és az Iſtennek, a' mi az Iſtené. *Rom.* 13, 7.
22. *Ezt* hallván eltsudálkozának, és ötet ott hagy-
ván, elmenének.]
23. Ugyan azon a' napon járúlának ö hozzája a' Sadduce-
usok, kik azt mondják, hogy nintsen feltámadás, és meg-
kérdék ötet.
24. *Es* mondának: Meſter, Móses '*azt* mondotta; ha ki
meghal, *és* gyermekei nem maradnak, *tehát* annak ötse
vegye el az ö feleségét, és támaſzſzon magot az ö attya-
fiának.
25. Valának pedig mi nálunk hét atyafiak, és az elsö fe-
leséget vévén, meghala, és magzatja nem lévén, hagyá fe-
leségét az ö attyafiára.
26. Hasonlóképen a' másik is; *úgy* a' harmadik is, épen
a' hetedikig.
27. Végre pedig minnyájaknak utánna meghala az aſz-
ſzonyi-állat is.
28. A' feltámadásban azért, a' hét közzül, mellyiknek fe-
lesége léſzen? mert minnyájoké vólt.
29. Felelvén pedig Iéſus monda nékiek: tévelyegtek, nem
tudván az irásokat, sem az Iſtennek erejét.
30. Mert a' feltámadásban, sem nem házasodnak, sem
férjhez nem adatnak; hanem ollyanok lésznek, mint az Iſten-
nek Angyali mennyekben.

31. A' halottaknak feltámadása felöl pedig, nem olvaƒtátoké az Iƒtennek ti hozzátok lett beszédét, *melly azt* mondja:

32. En vagyok az Abrahámnak Iƒtene, és az Isáknak Iƒtene, és Iákóbnak Iƒtene; *már* pedig az Iƒten nem a' hóltaknak, hanem az élöknek Iƒtene. *Mo. 2. Kö.* 3, 6. *Ap. ts.* 7, 32. *Sid.* 11, 16.

33. Es a' sokaság ezt hallván, eltsudalkozának az ö tanításán.

Sz. Háromság nap után XVIII. Vasárn. Evangyél.

34. Mikor pedig a' Phariseusok meghallották, hogy bédugta vólna a' Sadduceusoknak ƒzájokat, egybe gyülének.

35. Es ötet meg kérdé ö közzülök egy Törvénytudó, s' késértvén ötet monda.

36. Meƒter, mellyik ama' nagy parantsolat a' törvényben?

37. Iésus pedig monda néki: szereƒsed a' te Uradat Iƒtenedet, tellyes szivedböl, és tellyes lelkedböl, és tellyes elmédböl. *Mo.* 5. *Kö.* 6, 5. *Luk.* 10, 27.

38. Ez amaz elsö és nagy parantsolat.

39 A' második pedig hasonló ehez: szereƒƒed a' te felebarátodat mint tennen magadat. *Mós.* 3. *Kö.* 19, 18.

40. Ezekben a' két parantsolatokban függenek az egész törvény és a' Próphéták.

41. Mikor pedig egybe gyültenek vólna a' Phariséusok, megkérdé öket Iésus.

42. Mondván: mint tetƒzik néktek a' Kriƒtus felöl, kinek a' Fia *ö*? mondának néki: Dávidé.

43. Monda nékiek: miképen *vagyon* tehát, hogy ötet Dávid lélekben URának nevezi mondván:

44. Monda az UR az én URamnak; ülj az én jobbomra, miglen a' te ellenségidet sámólyúl adom a' te lábaid alá. *Solt.* 110, 1. 1. *Kor.* 15, 25.

45. Ha azért ötet Dávid URának mondja, miképen tehát az ö Fia?

46. Es senki egy szót sem felelhet vala néki, söt a' naptól fogva senki ötet semmiröl sem méré megkérdezni.]

XXIII. Rész.

Iésus jajt kiált a' Phariseusokra. Próphéták gyilkosinak mondja öket. Próphétál a' Sidóknak és Ierusálemnek veszedelméröl.

1. Akkor szóla Iésus a' sokaságnak, és az ö tanitványinak.

2. Mondván: Mósesnek székiben ülnek az Irástudók és a' Phariseusok. *Esdr.* 2. *Kön.* 8, 4.

3. Annakokáért mindeneket, a' mellyeket mondják tinéktek, hogy megtartsátok, meg tartsátok, ésmeg tselekedjétek; de az ö tselekedeteik szerint, ne tselekedjetek; mert mondják, ésnem tselekeszik.

4. Mert nehéz és elhordozhatatlan terheket öszve-kötnek, és az embereknek vállaira rakják, de ök még *tsak* egy ujjal sem akarják illetni azokat. *Luk.* 11, 46. *Ap. ts.* 15, 10. *Gal.* 6, 13.

5. De minden ö tselekedeteiket tselekeszik, hogy *tsak* az emberektöl láttassanak, megszélesitik pedig az ö philáctériumjokat, és az ö ruhájoknak prémit megnagyobbitják.

Philactérium vala a' Sidók között egy ollyan emlékeztetö fólt, mellyet varrottanak a' Papok ruháinak szegeletire vagy prémjére, hogy, valamikor azt ök meg látnák, az Isten törvénnyéröl meg emlékeznének. Es azon fóltot gyakran szélesebben szabták az Irástudók és a' Phariseusok, tsak hogy láttassanak, melly buzgók ök a' törvényben, és másoktól ditsértessenek.

6. Es szeretik az elsö üléseket a' lakodalmokban, és az elsö székeket a' gyülekezetekben.

7. Es mikor köszöntik öket a' piatzokon, és az emberektöl *igy* neveztetnek: Rabbi, Rabbi.

8. De ti, ne hivattassatok Rabbinak; mert egy a' ti Mesterek a' Kristus, ti pedig minnyájan atyafiak vagytok, *Ian.* 3, 1.

9. Es senkit e' földön atyátoknak ne mondjatok; mert egy a' ti Atyátok, a' ki mennyekben vagyon. *Mal.* 1, 6.

10. Ne

10. Ne is mondaſſatok Tanitóknak; mert egy a' ti Tanitótok, a' Kriſtus.

11. A' ki pedig legnagyobb ti közöttetek, légyen a' ti ſzolgátok.

12. Valaki pedig magát félmagaſztalja, megaláztatik; és valaki magát megalázza, félmagaſztaltatik. *Luk.* 14, 11. *Iób.* 22, 29. *Iak.* 4, 6.

Iaj pedig tinéktek Iráſtudók és Phariſeuſok, *ti* képmutatók; mert bézárjátok a' mennyeknek orſzágát az emberek elött, ti magatok bé nem mentek, és a' kik bémennének, *azokat* ſem botsátjátok bé. *Luk.* 11, 52.

14. Iaj tinéktek Iráſtudók és Phariſeuſok, *ti* képmutatók; mert elnyelitek az özvegyeknek házaikat, hoſzſzú imádságoknak ſzine alatt; azért felettébb való itéletet véſztek. *Már.* 12, 40.

15. Iaj néktek Iráſtudók és Phariſeuſok, *ti* képmutatók; mert eljárjátok a' tengert és a' ſzárazat, hogy egy Proſelytuſt ſzerezzetek, és ha reá vettétek, *az utan* a' gehennának fiává téſzitek, kétſzerte inkább, mint magatok *vagytok*.

16. Iaj néktek vak vezetök, kik azt mondjátok: ha ki a' templomra esküszik, a' *tſak* ſemmi; de a' ki a' templomnak arannyára esküſzik, a' vétkes. *Mát.* 15, 14. *és* 5, 33. 34.

17. Bolondok és vakok; mellyik nagyobb, az aranyé, vagy a' templom, melly megszenteli, az aranyat?

18. *E*s ha ki esküszik az óltárra, *tsak* ſemmi, a' ki pedig esküszik az ajándékra, melly az *áltáron* vagyon, a' vétkezik.

19. Bolondok és vakok; mert mellyik nagyobb, az a ándéke- vagy az oltár, melly megszenteli az ajándekot?

A' Phariſeuſok nagyobbra bötsülötték a' Papi jövedelmet, mint a' templomot; az áldozatot, mint az óltárt. Mert nem azért lettek Papokká, hogy az Iſtennek ſzolgáljanak; hanem, hogy a' Papi jövedelemböl élheſſenek. Ezeknek a' has az ö Iſtenek. Non edunt, ut vivant; sed vivunt, ut edant. Phil. 3, 19. Ezek. 3, 19. Ió Uraim! ne prédikátorkadjatok azért, hogy kenyeretek légyen; hanem, ha kenyeretek vagyon, érjétek-bé azzal, és szolgáljatok az URnak. 1. Tim. 6. 8.

20. Azért a' ki az óltárra esküszik, arra esküszik, és mind azokra, a' mellyek rajta vagynak.

21. Es a' ki esküszik a' templomra, arra esküszik, és arra *is*, a' ki abban lakozik.

22. Es a' ki az égre esküszik, az Iſtennek királyi székire esküszik, és arra, a' ki azon ül.

23. Jaj néktek iráſtudók és Phariseusok, *ti* képmutatók, kik dézmát adtok a' fodor-méntából, a' kaporból és a' köménybõl, és a' mellyek sulyossabbak a' törvényben elmulatjátok, az itéletet, az irglamaſságot, és a' hitet; ezeket kellene meg tselekednetek, de amazokat sem kellene elmulatnotok. *Luk.* 18, 1.

24. Vak vezetök, kik a' Szúnyogot megszüritek, és a' tevét elnyelitek.

25. Iaj néktek Iráſtudók, és Phariseusok, *ti* képmutatók; mert kivül *ugyan* megtiſztitjátok a' poharat és a' tálat, belöl pedig teli vagynak ragadománnyal és mértékletlenséggel.

26. Vak Phariſeus, elöször tisztitsd meg belöl a' poharat és a' tálat, hogy annak kivül valója is tiſzta légyen.

27. Iaj tinéktek, Iráſtudók és Phariſeusok, *ti* képmutatók; mert épen hasonlók vagytok, a' meg fejérittetett *kö* koporsókhoz, mellyek ugyan kivül fényeſſeknek látſzanak, belöl pedig teli vagynak a' hóltaknak tsontaival és minden tiſztátalansággal.

28. A' szerint ti is külsöképen igazaknak látſzotok lenni az emberek elött; belöl pedig teli vagytok képmutatásſal és *undok* vétkekkel.

29. Iaj néktek Iráſtudók és Phariseusok, képmutatók; mert épititek a' Prophétáknak temetéseket, és az igazaknak koporsójokat ékesititek. *Luk.* 11, 17.

30. Es *azt* mondjátok: ha a' mi atyáinknak idejében lettünk vólna, nem lettünk vólna ö vélek együtt részesek, a' Próphétáknak vérében.

31. Es igy magatok bizonyságot tésztek *arról*, hogy fiai vagytok azoknak, a' kik megölték a' Próphétákat.

32. Töltsétek bé tiis, a' ti atyáitoknak mértékjeket.

33. Kigyók *és* viperáknak fajzati, miképen kerülhetitek el a' Gehennának büntetését?

Sz. Iſtván Innépére való Evangyéliom.

34. Annakokáért, imé én botsátok ti hozzátok Próphétákat és böltseket, és Iráſtudókat, és azok közzül némellyeket megöltök, és megfeszitetek, és némellyeket megoſtoroztok a' ti Synagógáitokban, és *egyik* városból a' *máſikba* kergetitek.

35. Hogy jöjjön ti reátok minden igaz vér, melly kióntatott a' földre, az Igaz Abelnek vérétöl fogva,

Zachariásnak Barachiás fiának véréig, kit megöltetek, a' templom és az óltár között. *Mós.* 1. *Kö.* 4, 8. *Sid.* 11, 4. 2. *Krónik.* 24, 21.

36. Bizony mondom néktek: mind ezek e' nemzetségre jövendenek.

37. Ierusálem, Ierusálem, ki megölöd a' Próphétákat, és megkövezed azokat, a' kik hozzád küldettenek; mennyiszer akartam öszve-gyüjteni a' te fiaidat, valamint a' tyuk öszve-gyüjti fiait/ *az ö* szárnyai alá, és nem akartatok.

38. Imé, a' ti házatok pusztán hagyatik tinéktek.

39. Mert mondom tinéktek: nem láttok engemet moſtantólfogva, mig nem azt mondjátok: áldott, a' ki jö az URnak nevében.]

XXIV. Réſz.

Ieruſálem és világ veſzedelme elött való jelek. De annak ideje és órája elvagyon rejtve. Intés a' Vigyázáſra.

1. Es kijövén Iésus, *elakara* menni a' templomból; járúlának pedig hozzá az ö tanitványi, *és* mutogatják vala néki, a' templomnak épületit. *Már.* 13, 1.

2. Iéſus pedig monda nékiek; nem látjátok-é mind ezeket? bizony mondom néktek, nem hagyatik egy kö a' máſikon, melly le nem rontatik.

3. *Mikor* pedig leült vólna az olajfáknak hegyén, járúlának ö hozzája a' tanitványok magánoſſan *és* mondának: mond meg nékünk, mikoron léſznekmeg ezek, és minémü jele *légyen* a' te eljövetelednek, és a' világ végének?

4. Es felelvén Iéſus monda nékiek: megláſſátok, hogy valaki titeket el ne hiteſſen.

5. Mert ſokan jövendenek az én nevemben, kik azt mondják: én vagyok a' Kriſtus, és ſokakat elhitetnek.

6. Es következik, hogy halljatok hadakozásokat, és hadakozáſoknak hireit; *de* megláſſátok, hogy meg ne háborodjatok; mert ſzükſég, hogy mind ezek meglegyenek; Mindazáltal még nintſen vége. *Ier.* 4, 27. *és* 5, 10. 18.

7. Mert *egyik* nemzetſég a' *máſik* nemzetſegre támad. és ez orſzág amaz országra, és léſznek éhel-haláſok, döghalálok és föld induláſok *ſok* helyeken.

8. De mind ezek kezdeti a' fájdalmaknak.
9. Akkor nyomorgatni fognak titeket; és megölnek titeket, és gyülölſégeſek léſztek minden nemzetſégek elött az én nevemért. *Iáu.* 15,20.
10. Es akkor ſokan megbotránkoznak, és egyik a' máſikat kézben adják és egymáſt gyülölik.
11. Es feltámadnak ſok hamis Próphéták, és ſokakat elhitetnek. *Pét.* 2. *Lev.* 2, 1.
12. Es mivel a' bün megſokaſodik, meg hül ſokakban a' ſzeretet.
13. A' ki pedig mind végig meg marad, megtartatik.
14. Es prédikáltatik az *Iſten* országának Evangyélioma mind a' ſzéles világon, bizonyságúl minden nemzetſégeknek; és akkor vége léſzen.

Sz. Háromság nap után XXV. Vasárn. Evang.

15. Annakokáért, mikor látandjátok a' puſztulásnak útálatosságát, melly Dániel Próphéta által megmondatott, *hogy* áll a' ſzent helyen; (a' ki olvaſſa, *jól* megértſe.) *Dán.* 9, 27. *és* 12, 11. *Már.* 13, 14.
16. Akkor a' kik Iudeában vagynak, fuſſanak a' hegyekre.
17. A' ki a'háznak tetején *vagyon*, le ne ſzáljon, *hogy* az ö házából valamit kivigyen.
18. Es a' ki a' ſzántó földön *vagyon*, hátra ne térjen, hogy az ö ruháit elvigye.
19. Iaj pedig a' nehezkeſeknek, és a' ſzoptatóknak azokban a' napokban.
20. De imádkozzatok, hogy a' ti futáſtok téli idöben ne légyen, ſe ſzombat napon.
21. Mert léſzen akkor nagy nyomorúság, a' minémü nem vólt a' világnak kezdetitöl fogva mind eddig, nem is léſzen. *Dán.* 12, 1.
22. Es, ha meg nem röviditetnének azok a' napok, egy teſt sem tartatnék-meg; de a' válaſztottakért megröviditetnek azok a' napok.
23. Akkor ha valaki mondandja néktek: imé, itt vagyon a' Kriſtus, avagy amott vagyon; ne higyétek.

24. Mert támadnak hamis Kriſtuſok ès hamis
Próphéták, és tésznek nagy jeleket és tſudákat,hogy
elhiteſſék, ha lehet, még a' válaſztottakat is.
25. Imé, elöre megmondottam néktek.
26. Azért, ha mondandják néktek : imé, a'
puſztában vagyon;ki ne menjetek; imé, a' kama-
rákban *vagyon* ; ne higyétek.
27. Mert, valamint a' villámás, nap-keletröl kijö,
és fénlik ſzintén nap-nyugottig; úgy léſzen az em-
ber Fiának eljövetele is.
28. Mert, a' hol a' dög vagyon, oda gyülekeznek
a' sasok:]

29. Mindjárt pedig azoknak a' napoknak nyomorú-
ſági után, a' nap meghomályoſodik, és a' hóld nem vilá-
góskodik, és a' tſillagok lehúllanak az égröl, és az egeknek
eröſſégi megindúlnak. *Ezek.* 32, 7. *Eſa.* 13, 10. *Ioel.*
2, 31. *és* 3, 15.
30. Es akkor meglátſzik az égen, az ember Fiának jele,
és akkoron ſirnak a' földnek minden nemzetségi, és meg-
látják az embernek Fiát eljöni az égnek felhöiben, hatalom-
mal és nagy ditsöſſéggel. *Ielen.* 1, 7.
31. Es elküldi az ö Angyalit a' trombitának nagy har-
ſogásával, és öszve-gyüjtik az ö valaſztottit a' négy ſze-
lekröl, az egeknek *egyik* végétöl fogva, a' *máſik* végeig.
1. *Kor.* 15, 52. 1. *Theſ.* 4, 6.
32. A' fige-fáról pedig vegyétek ezt a' példát; mikor
annak ága már gyengül, és levelei ki-újúlnak, tudjátok,
hogy közel vagyon a' nyár.
33. Haſonlóképen ti is, mikor látandjátok mind ezeket,
tudjátok, hogy közel vagyon, és tſak az ajtó elött *a'*
Kriſtus.
34. Bizony mondom néktek, el nem múlik ez a' nemzet-
ſég, mig ezek mind meg nem léſznek. *Luk.* 21, 32.
35. Az ég és a' föld elmúlnak, de az én beſzédim ſoha
el nem múlnak.
36. A' felöl a' nap felöl pedig és az óra felöl, ſenki nem
tud *ſemmit*, még a' mennyei Angyalok ſem; hanem tſak az
én Atyám egyedül. *Márk.* 13, 32.

Sz. Háromság nap után XXVII. Vasárn. Evangyél.

37. A' minémüek *valának* Noénak napjai, aké-
pen lészen, az ember Fiának eljövetele is. *Luk.*
17, 26. *Pét.* 2, *Ier.* 3, 20.

38. Mert a' mint valának a' viz-özön elött való
napokban; ettenek és ittanak, házaſodtanak és férj-
hez-mentenek mind a' napokig, mellyeken Noë a'
bárkába bément. *Mós.* I. *Kö.* 6, 5. *ès* 7, 5.

39. Es nem vették éſzre, mig el nem jött a' viz ö-
zön, és minnyájokat eltörlotte. Ugy léſzen az em-
ber Fiának eljövetele is.

40. Akkor ketten léſznek a' ſzántó földön; egyik
felvétetik, a' máſik elhagyatik.

41. Két *aſzſzony* öröl a' malomban; egyik felvé-
tetik, a' máſik elhagyatik.

42. Vigyázzatok azért; mert nem tudjátok, melly
órában jö-el a' ti URatok.

43. Ezt pedig tudjátok, hogy a' házi gazda, ha
tudná, az éjtſzakának mellyik vigyázáſakor jö-el a'
tolvaj; vigyázna, és nem hagyná meg ásni az ö há-
zát. I. *Theſ.* 5, 2. *Pét.* 2. *l.* 3, 10. *Luk.* 12, 39. *Ielen.*
3, 3. *és.* 16, 15.

44. Annakokáért, ti is kéſzen legyetek; mert, a'
melly órán nem vélitek, eljövend az embernek Fia.

45. Kitſoda tehát a' hiv és az okos ſzolga, kit az
ö URa helyheztetett gondviſelöül az ö háza népén,
hogy ki-adná azoknak az ö eledeleket az ö ide-
jében.

46. Bóldog az a' ſzolga, kit az ö URa haza jö-
vén, talál úgy tselekedni.

47. Bizony mondom néktek: hogy minden ö
jóſzágiban *tiſztartóvá* téſzi ötet.

48, Ha pedig ama' gonoſz ſzolga, az ö ſzivében
mondja: kéſik még az én URam *haza*-jöni.

49. Es kezdi verni az ö ſzolga tárſait, eſzik pedig és iſzik a' réſzegeſekkel.

50. El jö annak a' ſzolgának URa 'azon a' napon, a' mellyen ötet nem *is* várja, és az orában, a' mellyet ö nem tud.

51. Es ketté haſitja azt, és annak réſzét megadja a' képmutatókkal; ott léſzen ſirás, és fogaknak tſikorgatáſa.]

Két felé haſitja, itt, per Synecdochen, annyit téſzen mint: felettébb igen meg bünteti. Mert ezen két felé haſitás a' régiek között Tertulliánus szerint, nagy büntetésnek neme vólt. Ekképen Eſaiás Próphétát füréſzſzel ketté fürészelték, melly kin-halált több mártyromok is ſzenvedtenek. Sidók. XI, 37. Moſtani idöben ez a' büntetés négy felé vágatásnak vagy fel négyellésnek mondatik.

XXV. Réſz.

A' Tiz ſzüzekröl. A' tálentomaknak ki-oſztogatásáról. Az utólsó itéletnek folytatásáról.

Szüz: Sz. Katarina innepére való Evangyéliom.

1. Akkor haſonló léſzen a' mennyeknek orſzága, ama' tiz ſzüzekkez, kik ö lámpáſokat vévén, kimennek vala a' völegénynek eleibe.

2. Öten pedig azok közzül eszesek valának; öten pedig bolondok.

3. Ama' bolondok vévén az ö lámpásokat, nem viſznek vala magokkal olajt.

4. De az eſzeſek ö lámpáſokkal együtt olajt is viſznek vala az ö edénnyekben.

5. *Mikor* pedig késnék a' völegény, elszunnyadának és elaluvának minnyájan.

6. Ejfélkor pedig kiáltás lön: imé a' völegény jö, menjetek-ki ö eleibe.

7. Akkor minnyájan azok a' ſzüzek felkelének, és fel-ékeſiték az ö lámpáſaikat.

8. A' bolondok pedig mondának az eſzéſeknek: adjatok minékünk a' ti olajtokból, mert a' mi lámpáſaink elaluſznak.

9. Felelének pedig az eſzeſek *és* mondának: ne talám elegendö ne légyen minékünk és tinéktek, menjetek el inkább az árraſokhoz és vegyetek magatoknak.

10. *Mikor* pedig elmentenek vólna vásárlani, eljöve a' völegény, és a' kik kéſzek valának, ö véle együtt bémenének a' menyegzöbe, és az ajtó bézároltatott.

11. Az után eljövének ama' többi ſzüzek is, *és* mondának: URam, URam, nyisdmeg minékünk.

12. Ö pedig felelvén monda: bizony mondom néktek, nem eſmérlek titeket.

13. Vigyázzatok azért; mert nem tudjátok, ſem a' napot, *ſem* az órát, mellyben eljö az embernek Fia.]

Sz. Miklós Püspöknek napjára rendeltetett Evangyél.

14. Mert valamint egy meſzſze útra menö ember, elöſzólitván az ö maga ſzolgait, feloſztá reájok az ö jóſzágait.

15. Es egyiknek ada öt tálentomot, a' máſiknak pedig kettöt, amannak pedig egyet, kinek kinek ö tehetſége ſzerint, és azonnal-el indúla.

16. Elmenvén pedig, az, a'ki öt tálentomot vett vala, kereskedék azokkal, és ſzerze más öt tálentomot.

17. Haſonlóképen a' ki két *tálemtomot* vett, nyert az is más kettöt.

18. Az pedig a' ki egyet vett, elmenvén elásá a' földbe, és elrejti vala az ö Urának pénzét.

19. Sok idö múlva pedig, megjöve azoknak a' ſzolgáknak URa, és ſzámot vete ö velek.

20. Es elöjövén az, a' ki öt tálentomot vett vala, más öt tálentomot hoz vala elö, mondván: URam,

nékem öt tálentomot adtál, imé más öt tálentomot nyertem azokon.

21. Monda pedig néki az ö URa: jól vagyon, jó és hiv fzolgám, kevéfen vóltál hiv, fokat bizok reád, menjbé a' te Uradnak örömében.

22. Elöjövén pedig az is, a' ki két tálentomot vett vala, és monda: URam, két tálentomot adtál nékem; imé más két tálentomot nyertem azokon.

23. Monda néki az ö Ura: jól *vagyon*, jó és hiv fzolgám, kevéfen vóltál hiv, fokat bizok *már* reád, menjbé a' te Uradnak örömébe.

24. De az is elö jöve, a' ki egy tálentomot vett vala, és monda: URam, esmértelek tégedet, hogy kemény embervagy, aratfz, a' hol nem vetettél, és gyüjetfz, a' hol nem hintettél.

25. Es félvén *töled*, elmentem, és a' földben elrejtettem a' te tálentomodat, imé, megvagyon a' tied.

26. Felelvén pedig az ö URa, monda néki: gonofz és reft szolga; tudtad, hogy aratok, a' hol nem vetettem, és gyüjtök, a' hol nem hintettem.

27. Azért kellett vólna néked az én pénzemet a' pénz váltóknak adnod, és, én megjövén, usorával vettem vólna fel az enyimet.

28. Vegyétek-el töle azért a' tálentomot, és adjátok annak, a' kinek tiz tálentoma vagyon.

Egy Tálentom 'a régi Sidóknak pénzek szerint annyit téfzen, mint mi nálunk 670. forintok; tiz tálentom pedig 6700. forintokat téfzen.

29. Mert mindennek, a' kinek vagyon, adatik, és bövölködni fog; a' kinek pedig nints, a' mije vagyon is, elvétetik töle.

30. Es a' haszontalan szolgát vefsétek a' külsö setétségre, ott lészen sirás és fogaknak tsikorgatása.]

31. Mikor pedig eljövend az embernek Fia, az ö ditsöſségében, és minden ſz: Angyalok ö véle, akkor ül ö, az ö ditsöſségének székiben. *Zak.* 14, 5. 1. *Theſ.* 4, 16.

32. Es öszve gyüjtetnek ö eleibe minden nemzetségek, és elválasztja azokat egymáſtól, valamint a' Pásztor elválaſztja a' juhokat, a' bakoktól.

33. Es a' juhokat az ö jobb keze felöl állitja, a' bakokat pedig bal-kéz felöl.

34. Akkor mondja a' király azoknak, a' kik az ö jobb keze felöl *lésznek*: jertek Atyámnak áldottai, birjátok az országot, melly néktek készittetett a' világnak fundamentomától fogva.

35. Mert éheztem, és ennem adtatok; szomjúhoztam, és innom adtatok; jövevény vóltam, és béfogadtatok engem.

36. Mezitelen *vóltam*, és meg-ruháztatok; beteg vóltam, és meg-látogattatok; fogoly vóltam és én hozzám jöttetek.

37. Akkor megfelelnek néki az Igazak mondván: URam, mikor láttunk tégedet éhezni, és enned adtunk? avagy ſzomjúhozni, és innod adtunk?

38. Mikor láttunk tégedet *mint* jövevényt, és béfogadtunk, vagy mezitelent, és megrúháztunk.

39. Mikor láttunk tégedet betegen, vagy pedig fogságban, és te hozzád mentünk?

40. Es a' király felelvén mondja nékiek: bizony mondom néktek, valamellyet tselekedtetek egygyel az én legkiſsebbik atyám fiaiközzül, énvelem tselekedtétek. *Péld.* 19, 17.

41. Akkor azoknak is, kik bal kéz felöl *léſznek* *igy* fog ſzólani: menjetek-el tölem, átkozottak, az

örökkén való tüzre, melly készittetett az ördögnek és az'ö Angyalinak. *Luk.* 13, 27. *Sólt.* 6, 9.
42. Mert éheztem, és ennem nem adtatok; szomjúhoztam, és innom nem adtatok.
43. Iövevény vóltam, és bé nem fogadtatok engemet; mezitelen vóltam, és nem ruháztatok meg; beteg és tömlötzben *vóltam*, és nem látogattatok meg engem.
44. Akkor azok is megfelelnek néki, mondván: URam, mikor láttunk tégedet éhezni, avagy ſzomjúhozni, avagy jövevényül, avagy mezitelenen, avagy betegen, avagy a' tömlötzben és nem szolgáltunk tenéked.
45. Akkoron megfelel nékiek mondván: bizony mondom néktek, valamellyet nem tselekedtetek egygyel e' kitsinyek közzül, én velem sem tsedekedtétek.
46. Es elmennek ezek az örökkén való kinra, az igazak pedig az örök életre.]

XXVI. Réſz.

Iéſus drága kenettel kenetik. ſzerzi a' Vég vatsorát. Megfogatik, Cajaphásboz vitetik. Pétertöl megtagadtatik.

1. Es lön mikor Iéſus mind ezeket a' beszédeket elvégezte vólna, monda az ö tanitványinak.
2. Tudjátok, hogy két nap múlván Husvét léſzen, és az embernek Fia kézben adatik, hogy megfeszittesſék.
3. Akkor ösze-gyülvén, a' Pápifejedelmek és az Irástudók, és a' népnek Vénei ama' Föpapnak udvarába, ki Kajaphásnak mondatik.
4. Es tanátsot tartának hogy Iéſuſt álnoksággal megfognák és megölnék.
5. De azt mondják vala, ne az Innepen, hogy zendülés ne légyen a' nép között.
6. Iéſus pedig mikor Bethániában vólna, a' poklos Simonnak házánál. *Ián.* 11, 2. *éz* 12, 3.
7. Iárúla ö hozzá egy aſzſzony, kinél vala igen drága kenetnek alabaſtromból *tsinált* edénnye, *és* kitölté az ö fejére, midön az *asztalnál* ülne.

8. Látván *ezt* az ö tanitványi, megneheztelének, *és* mondának: mire való ez a' vésztegetés?
9. Mert e' kenetet nagy árron lehetett vólna eladni, és a' szegényeknek osztogatni.
10. Iesus pedig *azt* megértvén, monda nékiek: miért háborgatjátok az aszszonyi állatot? mert jó dolgot tselekedett én velem.
11. Mert szegények mindenkor *lésznek* veletek, én pedig nem mindenkor vagyok veletek. *Mós.* 5. *Kö.* 15, 11. *Ián.* 12, 8.
12. Mert, hogy e' kenetet az én testemre töltötte, az én eltemettetésemre *való készületért* tselekedte.
13. Bizony mondom néktek: valahol prédikáltatik ez az Evangyéliom mind ez egész világon; hirdettetik az is, a' mit ez tselekedett, az ö emlékezetire.
14. Akkor egy a' tizenkettö közzül, ki Iskáriótes Iudásnak mondatik, elméne a' Papifejedelmekhez.
15. *Es* monda: mit akartok nékem adni, és én ötet néktek kezetekbe adom; azok pedig rendelének néki harmintz ezüst pénzt.

Harmintz ezüst pénzt. Eusebius regi historicus irja, hogy némellyeknek értelmek szerint egy ezüst pénz 17. garast tészen és igy 30. ezüst pénz 25. forintot 10. den: tészen. talám kevessebbet is fel vett vólna Iudás; de mivel Zachariás annyiról szólott, azon kellett meg állani. ô bóldogtalan Iudás, melly kevésre bötsüllötted azt, a' kiben vagynak az Istennek minden kintsei. Ha most vólnál jobban járnál. Mert a' kik most el adják a' Iésust, azoknak adatnak; Tisztesség, Uraság, pénz, jószág, nagy promótio s' méltóság. De meg siratá Esau, hogy elsö-szülötségét egy tál lentséért el adta Mos. 1. Köny. 25, 34. Sokkal inkább meg siratják, kik az örökkén való jót a' veszendöért oda adják.

16. Es attól fogva keres vala alkalmatosságot, hogy ötet kézben *adhatná.*
17. A' kovásztalan kenyérnek elsö *napján* pedig, a' tanitványok Iésushoz járúlván mondának ö néki: hol akarod, hogy elkészitsük néked, hogy meg egyed a' husvéti *bárányt*?
18. Ö pedig monda: menjetek a' városba valamelly *embérhez,* és mondjátok néki: *azt* mondja a' Mester: az én idöm közel vagyon, te nálad tartom a' husvétot az én tanitványimmal.
19. Es a' tanitványok úgy tselekedének, a' mint meghagyta vala nekiek Iesus, és elkészitek a' husvéti *bárányt.*

20. Mikor pedig béeſtvéledett vólna, letelepedék a' ti zenkét *tanitványokkal.*

21. Es mikor ök ennének, monda *Iéſus:* bizony mondom néktek, hogy egy ti közzületek engemet el árúl.

22. Es igen megſzomorodának, és kezdének néki egyenként mondani: nemde én vagyoke URam?

23. O pedig felelvén monda: a' ki velem együtt kezével a' tálba mártja *falatját*, ugyan az árúl el engemet.

24. Az embernek Fia ugyan elmégyen, a' mint megvagyon irva ö felöle; jaj pedig annak az embernek, a' ki által az embernek Fia kézbe-adatik; jobb vólna annak, hogy az az ember ne született vólna.

25. Felele pedig Iudás, ki ötet elárulja vala mondván: Meſter, én vagyok-e? monda néki: te mondád.

26. Ök pedig, mikor ennének, vevé Iéſus a' kenyeret, és megáldván megszegé, és adá a' tanitványoknak, és monda: vegyétek, egyétek, ez az én teſtem. 1. *Kor.* 11, 24. *Luk.* 22, 19.

27. Es a' poharat vévén, és hálákat adván, nékiek adá mondván: igyatok ebből minnyájan.

28. Mert ez az én vérem az Uj Teſtamentomnak *vére*, melly sokakért kiontatik bünöknek botsánatjára. *Rom.* 5, 15.

29. De mondom néktek: hogy a' szölö tökének gyümöltséböl nem iszom moſtantól fogva, mind ama' napig, miglen újat iſzom veletek, az en Atyámnak orſzágában.

30. Es *mikor* énekeltenek vólna, kimenének az olajfáknak hegyére.

31. Akkor mondá nékiek Iéſus: minnyájan megbótránkoztok énbennem ez éjtszakán, mert irva vagyon: megverem a' Páſztort, és elszélednek a' nyájnak juhai. *Zak.* 3. 17.

32. De minekutánna feltámadok, elöttetek mégyek Galileába.

33. Felelvén pedig Péter monda néki: ha minnyájan megbotránkoznak is te benned, én semmiképen meg nem botránkozom.

34. Monda néki Iéſus: bizony mondom néked, hogy ezen az éjtszakán, minekelötte a' kakas ſzólana, háromszor tagadsz-meg engemet. *Luk.* 22, 33.

35. Monda néki Péter: ha megkellene is nékem teveled halnom, még sem tagadlak-meg tégedet; hasonlóképen szólottanak mind a' több tanitványok is.

36. Akkor jö vala Iéfus ö vélek egyetemben ama' hely-
re, melly Gethsemánénak mondatik, és monda az ö tanit-
ványinak: üljetek-le itt, mig amoda mégyek, hogy imád-
kozzam ott.
37. Es maga mellé vévén Pétert, és Zebedeusnnk két
fiait, kezde szomorkodni, és felette igen gyötrödni.
38. Akkor monda nékiek: szómorú az én lelkem mind-
halálig, maradjatok itt, és vigyázzatok én velem.
39. Es egy kevesé elöbb menvén, és artzra borúlván,
imádkozik vala és monda: Atyám, ha lehet, múljék-el tö-
lem ez a' pohár; mindazáltal, ne úgy *légyen* a' mint én aka-
rom; hanem a' mint te.
40. Es jöve a' tanitványokkoz, és találá öket alúván, és
monda Péternek: úgy nem vigyazhattok-e *tsak* egy óráig
is én velem?
41. Vigyázzatok és imádkozzatok, hogy késértetbe ne
effetek; a' lélek ugyan késfz, de a' teft erötelen.
42. Ismét másodszor is elmenvén, imádkozik vala mond-
van: Atyám, ha nem lehet, hogy elmúljon tölem e' pohár;
hanem, ha meg ijandom, légyen a' te akaratod.
43. Es ejövén találá öket ismét alúva; mert az ö sze-
meik nehezek valának.
44. Es *ott* hagyván öket, elméne ismét, és harmadfzor
is imádkozik vala, azon beszédeket fzólván.
45. Akkor járúlván az ö tanitványihoz, monda nékiek:
még tovább *is* alugyatok és nyugodjatok; imé elközelitett
az óra, és az embernek Fia a' bünösöknek kezeibe adatik.
46. Keljetek fel és menjünk; imé elközelitett, a' ki
engemet elárúl.
47. Es hogy ö igy szóla; imé Iudás egy a' tizenkettö
közzül eljöve, és ö véle nagy sokaság fegyverekkel és bo-
tokkal, a' Papifejedelmektöl és a' népnek Véneitöl.
48. A' ki pedig ötet élárulja vala, jelt adott nékiek mond-
ván: a' kit megtsókolandok, az az; fogjátok meg ötet.
49. Es mindjárt Iéfushoz járúla, mondván: bekefség *te-
néked*, Mefter, és megstókolá ötet.
50. Iéfus pedig monda néki: barátom, miért jöttél ide?
akkor elö-jövének és kezeket Iéfusra vetvén megfogák
ötet.
51. Es imé egy azok közzül, kik Iéfusfal együtt *valának*,
kezét kinyújtván, szablyáját kivoná, és a' Föpapnak szolgá-
jához vágván, annak fülét elvágá.
52. Akkor monda neki Iéfus; forditsd viszsza szablyá-
dat

dat az ö helyére; mert mindenek, kik fegyvert fognak, fegyver miatt vesznek el. *Mós.* 1. *Kön.* 9, 6. *Iel.* 13, 10.
53. Avagy azt véled-e, hogy nem kérhetném most az én Atyamat, és elö állitana nékem többet tizenkét Légió Angyalnál?
54. De miképen telnének-bé az irások, holott igy kell meglennie. *Esa.* 53, 7. 8.
55. Abban az órában, monda Iésus a' sokaságnak: mint egy latorra, úgy jöttetek fegyverekkel és botokkal engemet megfogni; magam naponként köztetek ültem, tanitván a' templomban, és nem fogtatok-meg engemet.
56. Ez pedig mind azért lett, hogy betéllyesednének a' Próphétáknak irási. Akkor a' tanitványok mind ötet elhagyván, elszaladának.
57. Azok pedig, kik Iésust megfogták, vivék a' Cajaphás Föpaphoz, holott az Irástudók, és a' Vének öszve gyültenek.
58. Péter pedig követi vala ötet távolról, mind a' Főpapnak udvaráig, és oda bé-menvén, a' szolgákkal leüle, hogy látná *a' dolognak* végét.
59. De a' Papifejedelmek és a' Vének, és az egész Synédrium, keresnek vala hamis tanú-bizonyságot Iésus ellen, hogy ötet megölhetnék.
60. Es nem találának, és *noha* sok hamis tanúk jönének elö, *mind azáltal* nem találának; végezetre két hamis tanúk jönek vala elö.
61. *Kik* mondának: *Ez azt* mondotta: el ronthatom az Istennek templomát, és harmad nap alatt felépithetem azt.
62. Es felkelvén a' Papifedelem monda néki: semmit nem felelsz-e? minémü bizonyságot tészek ezek te ellened?
63. Iésus pedig hallgat vala. és a' Föpap felelvén monda néki: az élö Istenre kénszeritlek tégedet, hogy meg-mondjad minékünk, ha te vagy-e a' Kristus, az élö Istennek Fia.
64. Monda néki Iésus: te mondád. Söt inkább mondom néktek: hogy mostantól fogva, meg-fogjátok látni az embernek Fiát, hogy ül az *Isten* hatalmasságának jobján, és eljö az égnek felhöiben. *Rom.* 14, 10. 1. *Thess.* 4, 14. *Jes.* 1, 6. *Sólt.* 110, 1.
65. Akkor a' Fö pap, megszaggatván ö ruháit monda: ez káromlást szólott; mi szükségünk vagyon több tanú-bizonyságokra? imé most hallottátok az ö káromkodását.

66.

66. Mint tetszik tinéktek? azok pedig felelvén mondának: méltó az halálra.
67. Akkor pökdözének az ö ortzájára, és artzúl verék ötet; némellyek pedig páltzákkal verék. *Esa.* 50, 6.
68. Mondván: Próphétáld meg minékünk, Krifte: kitsoda az, a' ki tégedet meg-ütött?
69. Péter pedig ül vala kivül a' palotában, és ö hozzá méne egy ſzolgáló mondván: te is a' Galileabéli Iéſuſsal valál, *Luk.* 22, 55. *Ián.* 18, 17. 25.
70. Ö pedig mindenek elött megtagadá, mondván: nem tudom, mit mondasz.
71. Mikor pedig a' pitvarba ki menne, látá ötet egy más *leánzó.* és monda azoknak, a' kik ott *állának*: ez is a' Názáretbéli Iéſussal vala.
72. Es ismét megtagadá esküvéſsel, hogy nem esmérte vólna az embert.
73. Egy kis idö múlván pedig *oda* járúlának, a' kik *ott* állnak vala, *és* mondának Péternek: bizony te is azok közzül való vagy; mert a' te beszéded is ki nyilatkoztat tégedet.
74. Akkor kezde átkozódni és esküdni; hogy nem esmérte vólna az embert, és mindjárt ſzóla a' kakas.
75. Es meg emlékezék Péter Iéſusnak mondásáról, midön néki *azt* mondotta: hogy minek elötte a' kakas szólana, háromszor tagadsz meg engemet; és kimenvén, ſira keserveſſen.

XXVII. Réſz.

Urunk Iéſus keſerves kinſzenvedésének és halálának hiſtoriája, miképen eltemettetett, és a' koporsóban öriztetett.

1. Mikor pedig megvirradott vólna, a' Papifedelmek és a' népnek Vénei minnyáján, tanátsot tartának Iéſus ellen, hogy megölnék ötet. *Luk.* 22, 66. *és* 23. 1 *Ián,* 15, 28.
2. Es megkötözvén ötet, elvivék, és adák ötet Pontius Pilátusnak az ország-birájának *kezébe.*
3. Akkor látván Iudás, a' ki ötet elárúlta, hogy halálra itéltetett vólna, megbánván *dolgát,* viſzſza vitte a' harmintz ezüſt pénzt a' Papifejedelmeknek és a' Vénknek.
4. Mondván: vétkeztem, elárúlván az igaz vért; azok pedig mondának: mi közünk ahoz? te lássad.
5. Es elvetvén az ezüſt pénzeket a' templomban, félreállott

állott, és elmenvén *magát* felakasztá.

6. A' Papifejedelmek pedig felszedvén az ezüst pénzeket, mondának: nem illik, hogy ezeket a' templom ládájába tegyük; mivel hogy vérnek árra.

7. Mikor pedig tanátsot tartottanak vólna, megvevék azokon a' fazekasnak szántó-földét, temetés helyül a' jövevényeknek.

8. Azért az a' szántó föld neveztetett vérnek földének, mind e' mái napig.

9. Akkor bétellyesedett Ieremiás Próphétának mondása, *ki igy* szólott: és vevék a' harmintz ezüst pénzeket, ama' megbötsültetett *férfiúnak* árrát, kit az Izrael fiai bötsültenekmeg. *Zach.* 11, 12.

Ezen Próphétia Zachariásnál vagyon meg irva, még is itt. Sz. Máthé Ieremiásnak tulajdonitja. Nyilván, a' mint némellyek vélekednek, két neve vólt a' Próphétának, Zachariás Ieremiás; Sz. Máthé pedig a' Ieremiás nevét tette fel.

10. Es adták azokat a' fazekasnak szántóföldéért, a' mint megparantsolta nékem az Ur.

11. Iésus pedig áll vala a' Fejedelem elött, és megkérdé ötet a' Fejedelem, mondván: te vagy-e a' sidóknak királlya? Iésus pedig monda néki: te mondod.

12. Es mikör ö vádoltatnék a' Papifedelmektöl és a' Vénektöl, semmit nem felele.

13. Akkor monda néki Pilátus: nem hallod-e, mennyi bizonyságot tesznek te ellened?

14. Es nem felele néki egy szavára is, úgy, hogy igen tsudálkoznék a' Fejedelem.

15. De az innepre a' Fejedelem egy rabot szokott elbotsátani a' népnek, a' kit akarnak vala. *Luk.* 27, 7.

16. Akkor pedig egy kiváltképen való rab vala, ki Barrabásnak nevezteték.

17. Azért egybe gyüjtvén öket, monda nékiek Pilátus: mellyiket akarjátok, hogy elbotsássam néktek, Barrabást-e, vagy a' Iésust, ki mondatik Kristusnak?

18. Mert tudja vala, hogy *tsak* irigységböl adták kézbe ötet.

19. *Mikor* pedig a' törvény székén ülne, küld vala ö hozzá az ö felesége, mondván: semmi közöd néked ehez az igaz *emberhez;* mert sokat szenvedtem az éjjel álmomban ö miatta

20. A' Papifedelmek pedig, és a' vének felindíták a' népet, hogy a' Barrabást kérnék meg, Iésust pedig elvesztenék. *Márk.* 15, 11. *Luk.* 23, 18.

21. A' Fejedelem pedig felelvén monda nékiek: mellyiket akarjátok e' kettö közzül, hogy elborsáffam tinéktek? azok pedig mondának: Barrabáft. *Ap. tsél.* 3, 14.
22 Monda nekiek Pilátus: mit tsélekedjem tehát Iésuffal, kimondatik Kriftusnak? mondának néki mindnyájan: feszittefsékmeg.
23. A' Fejedelem pedig monda: de, mi gonofzt tsélekedett? azok pedig annál inkább kiáltozának: feszitteffékmeg.
24. Látván pedig Pilátus, hogy femmi haszna nem vólna, es tsak nagyobb zendülés lenne, vizet vévén megmosá kezeit a' fokaság elött, mondván: ártatlan vagyok ez igaznak vérétöl, *ám* ti láffátok.
25. Es az egefz nép felelvén monda: az ö vére mi rajtunk, és a' mi fiainkon.
26. Akkor elerefzté nékiek Barrabáft; Iésuft pedig megoftorozván, kézbe adá, hogy megfeszittefsék.
27. Akkor a' Fejedelemnek vitézi, magokhoz vévén Iésuft a' törvény-házba, öfzve gyüjték reá az egefz fereget.
28 Es mikor levetkeztették vólna, öltözteték ötet veres *bárfony* köntösbe. *Márk* 15, 17.
29. Es tövisböl koronát fonván, az ö fejére tevék, és nádfzálat az ö jobb kezebe, és térdeiket elötte meghajtván, tsúfolják vala ötet, *és* mondának: éljen a' Sidóknak királlya.
30 Es ö reá pökdözvén, elvevék *töle* a' nád páltzát, és fejehez verik vala. *Esa.* 50, 7.
31. Es mikor *eleget* megtsúfolták vólna ötet, levonák róla a' *bársony* köntöft, és ö maga ruhájába öltözteték, és elvivék ötet, hogy megfeszitenék.
32. Mikor pedig kimenének, egy Czirenebéli embert találának *elö*, kinek neve Simon vala, azt kénszeritik vala, hogy felvenné az ö kerefzt *fáját*.
33. Es a' hellyre érkezének, melly Golgathának mondatik: melly annyit tefzen, mint fej-kaponyáknak helye.
34. Es adának néki innia epével egyelittetett etzetet; és mikor megkóftólta vólna, nem akará innia.
35. *Mikor* pedig megfeszitették ötet, felofzták az ö ruháit sorsot vetvén azokra, hogy betellyesednek a' Próphéta által lett befzéd: felosztották az én ruháimat ö közöttök, és az én köntösömre sorsot vetettek. *Sólt.* 22, 18.
36. Es leülvén ott örzik vala ötet.

37. Es ö feje felibe hellyhezteték irásban, az ö *halálá-nak* okát: EZ A' IESVS A' SIDOKNAK KIRALLYA.
38. Akkor megfeszittetének ö véle együtt két latrok *is*, egyik jobb-kéz felöl a' másik bal-kéz felöl. *Esa.* 53, 12.
39. A' kik pedig azon elmenének, káromolják vala ötet, hajtogatván fejeket. *Sólt.* 22, 8.
40. Es mondának: *Te*, a' templomnak elrontója, és ki harmad napon felépited azt, tartsdmeg magadat; ha Istennek Fia vagy, szálj-le a' keresztfáról.
41. Hasonlóképen a' Papifejedelmek is, az Irástudókkal és a' Vénekkel együtt, tsúfolják vala mondván:
42. Másokat megtartott, magát meg nem tarthatja; ha ö az Izraelnek királlya, szálljon alá most a' keresztfáról, és hiszünk ö néki.
43. Bizott az Istenben, tartsa-meg most ötet, ha kedvelli ötet; mert *azt* mondotta: Istennek Fia vagyok. *Sólt.* 22, 9.
44. Azonképen a' latrok is, a' kik ö véle együtt megfeszittettenek, tsúfolják vala ötet.
45. Hat órától fogva pedig, egész kilentz óráig az egész földön setétség lön.
46. Kilentz óra tájban pedig, kiált vala Iésus nagy fel szóval, *ezt* mondván: Eli, Eli, lámá sabachtáni? az az: én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?
47. Némellyek pedig azok közzül, a' kik ott állanak vala, ezt hallván mondának: hogy ez az Illést hivja.
44. Es mindjárást oda futamék egy azok közzül, es spongyiát vévén, megtölté etzettel, és egy nádszálra tévén, innia ada néki. *Sólt.* 69, 22. *Ián.* 19, 29.
49. A' többi pedig mondának: hagyj békét néki; lássukmeg, ha el jö-e Illés, hogy ötet megtartsa.
50. Iésus pedig ismét nagy felszóval kiáltván, kibotsátá lelkét. *Ián.* 19, 29.
51. Es imé a' templomnak kárpitja, felitöl fogva egészszen alá ketté hasada, a' föld is megindúla, és a' kösziklák megrepedezének.
52. Es a' koporsók megnyilatkoztanak, és sok szenteknek testeik, a' kik elaluttak vala, feltámasztattanak.
53. Es kijövén a' koporsókból, az ö feltámadása után, bémentenek a' sz. városba, és megjelentenek sokaknak.
54. A' százados pedig, és a' kik ö véle együtt örzik vala Iésust, látván a' föld indúlást, és *azokat*, a' mellyek történtenek

tenek, igen megrémülének, *és* mondának: bizonnyal Iſten Fia vólt ez. *Luk.* 23, 47.

55. Valának pedig ottan ſok aſzſzonyi állatok, kik távól nézik vala, a' kik *is* Iéſust követték Galileából, *és* néki ſzolgáltanak.

56. Ezek között vala Mária Magdaléna, és Mária Iakabnak és Ióſesnek annya, és a' Zebedeus Fiainak annya.

57. *Mikor* pedig béeſtveledett vólna, jöve egy gazdag ember Arimathiából, kinek neve Ióſeph, ki is tanitvánnya vala Iéſusnak. *Luk.* 23, 50. *Iśn.* 19, 38.

58. Es felmenvén Pilátushoz megkéré Iéſusnak teſtét; Akkor Pilátus megparantſolá, hogy a' teſt *néki* adatnék.

59. Es Ióſeph a' teſtet levévén, eltakará azt tiſzta gyólcsban.

60. Es helyhezteté az ö új koporsójában, mellyet egy kösz klában vágatott vala, és *mikor* a' koporsó ajtajára egy nagy követ hellyheztetett vólna, elméne.

61. Ott vala pedig Mária Magdaléna, és a' máſik Mária, ülvén a' koporsónak ellenében.

62. Másód napon pedig, melly a' *husvétra való* készületnek napja után vagyon, öſzve-gyülnek vala a' Papifejedelmek és a' Phariſeuſok a' Pilátusnál

63. *Es* mondának: Uram, megemlékezünk *róla*, hogy ama' hitetö még éltében meg mondotta: harmad nap múlván feltámadok.

64. Parantſold-meg azért, hogy a' koporsó öriztessék harmad napig, ne talám az ö tanitványi eljövén, éjjel ellopják ötet, és azt mondják a' köſségnek: feltámadott az halálból és az utólsó tévelyges nagyobb leszen, az elſönél.

65. Monda pedig nekiek Pilátus: legyenek ör-állók; menjetek, és örizzetek, a' mint tudjátok.

66. Azok pedig elmenvén, elpetsételék a' követ, és meg eröſiték a' koporsót az ör-állókkal.

XXVIII. Réſz.

Kriſtus feltámadáſa, és arról való bizonyságok. Megjelenik a' tizen egy tanitványoknak, és elküldi öket a' széles világra.

1. Az hétnek eſtvéjén pedig, mikor *már* megakarna virradni, a' ſzombatnak elsö napjára, eljöve Mária Magdaléna, és a' máſik Mária, hogy megnéznék a' koporsót.

2. Es imé lön nagyföld indúlás; mért az Urnak Angyala, leſzálla az égböl, és elmenvén le forditá a' követ az ajtóról, és annak felibe üle.

3. Vala pedig annak tekintete mint a' villámás, és az ö öltözete fejér mint a' hó.

4. Az örzök pedig attól való félelemnek miatta megrettenének, és mint a' hóltak, ollyanokká lettenek.

5. De az Angyal felelvén monda az aſzſzonyoknak: ti ne féljetek; mert tudom, hogy a' megfeſzittetett Iéſuſt kereſitek.

6. Nintſen itt, mert feltámadott, a' mint megmondotta; jertek, *és* láſſátok a' helyet, a' hol fekütt az UR.

7. Es gyorſan elmenvén mondjátokmeg az ö tanitványinak, hogy feltámadott az halálból, és imé elöttetek mégyen Galileába, ottmeglátjátok ötet; imé megmondottam néktek.

8. Es a' koporsóból hamarsággal kijövén félelemmel és nagy örömmel, elfutván hirt adának az ö tanitványinak.

9. Mikor pedig elmentenek vólna, hogy megjelentenék az ö tanitványinak; imé, eleikbe jöve nékiek Ieſus, mondván: jó ſzerentsét. Azok pedig oda járúlván, *leborúlának*, és lábait illetvén, imádják való ötet.

10. Akkor monda nékiek Iéſus: ne féljetek; *de* menjetek-el, *és* mondjátok meg az én atyámfiainak, hogy menjenek Galileába, és ott meglátnak engemet.

11. Azok pedig, mikor elmentenek, imé az örzök közzül némellyek, a' városba érkezének, és megbeſzéllék a' Papifejedelmeknek mind, a' mellyek történtenek.

12. Es hogy *azok* öszve gyültenek a' *népnek* véneivel egyetemben, tanátſot tartván, pénzt elegendöt adának a' vitézeknek.

13. *Ezt* mondván: mondjátok, hógy az ö tanitványi éjjel eljöttenek, és, mikor mi alunnánk, ellopták ötet.

14. Es ha ezt a' Fejedelem meg fogja hallani, mi elhitetjük ötet, és azt tſelekeszszük, hogy ti bú nélkül legyetek.

15. Azok pedig felvévén a' pénzt, úgy tſelekedének, a' mint megvóltanak tanitva, és ezen beſzéd elterjedett mind e' mái napig, a' ſidók között.

16. A tizenegy tanitványok pedig, elmennek vala Galileába, ama' hegyre, a' hová parantſolta nékiek Iéſus.

17. Es hogy ötet meglátták, imádják vala ötet; némellyek pedig kételkednek vala.

18. Es

18. Es Iéſus oda járúlván, szóla nékiek mondván: nékem adatott minden hatalom, mennyen és a' földön.
19. Azért elmenvén tanitſatok minden népeket, megkeresztelvén öket, az Atyának és a' Fiúnak, és a' ſz. Léleknek nevében.
20. Tanitván öket, hogy megtartsák mind azokat, a' mellyeket parantſoltam néktek. Es imé én minden nap ti veletek vagyok mind a' világ végéig. Amen.

Sz. MARK iráſa ſzerint való EVANGYELIOM.

I. Réſz.

Kereſztelö Iánosnak prédikálláſa, ruhája, eledele, kereſztéléſe, fogsága. Jéſus megkereſzteltetik, prédikállani kezd. Galileában ſzerez tanitványokat. Péter napát meggyógyitja, más tsudákat is téſzen.

1. Iéſus Kriſtus Iſten Fiának Evangyéliomának kezdete.
2. A mint, megvagyon irva a' Próphétáknál: imé, én elküldöm az én Angyalomat a' te ortzád elött, a' ki elkéſziti a' te útadat te elötted. *Eſa.* 40, 3. *Mát.* 3, 3.
3. Kiáltónak ſzava a' puſztában: kéſzitſétek el az Urnak útát, egyengeſſétek-meg az ö öſvényit.
4. János a' puſztában vala, kereſztelvén, és prédikálván a' penitentia tartásnak kereſztségét, bünöknek botsánatjára. *Luk* 3, 3.
5. Es kiméne hozzája Judeának egéſz tartománnya, és a' Jerusálembéliek, és megkereſztelkedének minnyájan ö általa, a' Jordánnak vizében, meg vallván az ö büneiket.
6. János pedig vala felöltöztetvén, teve ſzörböl való *ruhában*, és bör-övedzö az ö ágyéka körül; és Sáskákat s'erdei mézet eſzik vala. *Mo.* 3. *Kö.* 11, 22.
7. Es prédikál vala mondván: a' ki utánnam jö, erösſebb én nálamnál, kinek, hogy lehajólván ſarujának kötöjét *is* felóldjam, nem vagyok *reá* méltó. *Mát.* 3, 11. *Luk.* 3, 16. *Ján.* 1, 27.
8. En ugyan kereſztellek titeket vizzel, a' pedig kereſztel titeket ſz. Lélekkel. *Ap. tſ.* 1, 5. *és* 2, 4. *és* 11, 10.

9. Es lön azokban a' napokban, jöve Jéſus Názáretböl Galileának *városából*, és megkereſzteltetek János által a' Jordánban.
10. Es mindjárt feljövén a' vizböl, láta *János* megnyilatkozott egeket, és a' ſz. Lelket mint egy galambot ö reá aláſzállani
11 Es ſzózat adaték az egekböl: Te vagy az én ſzerelmes Fiam, kiben nékem kedvem tölt.
12. Es azonnal kivivé ötet a' lelek a' puſztába.
13. Es vala ott a' puſztában negyven napokig, kéſértetvén a' Sátántól; és vala a' vad állatokkal; de ſzolgálnak vala néki az Angyalok.
14. Minekutánna pedig János kézben adatott vólna, jöve Jéſus Galieába prédikálván az Iſten orſzágának Evangyéliomát.
15. Es monda: hogy bétölt az idö, és elközelitett az Iſtennek orſzága; térjetekmeg, és higyjetek az Evangyéliomnak.
16. Mikor pedig a' Galileának tengere mellett járna, látá Simont, és Andráſt, annak attyafiát, kik ö hálójokat a' tengerbe vetik vala; mert halászok valának.
17. Es monda nékiek Jéſus: jertek én utánnam, és azt tſelekſzem veletek, hogy embereket *fogó* haláſzok légyetek. *Mát.* 4, 28. *Luk.* 5, 2.
18. Es mindjárt elhagyván hálójokat, követék ötet.
19. Es onnet egy kevesé elebb menvén, látá Jakabot Zebedeuſnak *fiát* és Jánoſt annak attyafiát, kik is a' hajóban hálójokat fóltozgatják vala.
20. Es mindjárt hivja vala öket, *kik is* a' hajóban hagyván Zebedeuſt az ö attyokat, a' bérben fogadott ſzolgákkal, ö utánna menének.
21. Es hogy bémentenek Kapernaumba, mindjárt szombat napon a' Synagógába menvén tanit vala.
22 Es elálmélkodának az ö tanitásán; mert tanitja vala öket, mint egy hatalommal, és nem úgy, mint az Iráſtudók. *Mát.* 7, 28.
23. Es vala az ö Synagógájokban egy ember, *kiben* tiſztátalan lélek vala, és felkiálta.
24. Mondván: laſſan! mi közünk nékünk teveled Názárethbéli Jéſus? jöttél minket elveſzteni? tudom, te ki légy: az Iſtennek ſzente. *Mát.* 8, 29
25. Es megdorgálá ötet Iéſus, mondván: némulj meg, és menj ki ö belöle.

26. Es szaggatván ötet a' tisztátalan lélek és fel-szóval kiáltván, kimene belöle.

27. Es minnyájan elálmélkodának, úgy, hogy kérdezösködnének egymás között, mondván: mitsoda *dolog* ez? *és* mitsoda új tudomány ez? hogy hatalommal parantsol még a' tisztátalan lelkeknek is, és engedelmeskednek ö néki.

28. Es mindjárt kiméne az ö hire, Galileának egész tartománnyában.

29. Es mindjárt kimenvén a' Synagógából, jöve Simonnak és Andrásnak házába, Iakabbal és Iánossal.

30. Simonnak pedig *az ö* napa hideglelésben fekszik vala, és mindjárt szólának néki ö felöle. *Mat.* 8, 14. *Luk.* 4, 38.

31. Es hozzája járúlván, és kezét fogván, felemelé ötet és mindjárt elhagyá ötet a' hideglelés, és szolgála nékiek.

32. Estve pedig mikor, a' nap lenyugodott vólna, hozának ö hozzá minden betegségben lévöket és ördöngösöket.

33. Es az egész város öszve gyülekezett az ajtó eleibe.

34. Es meggyógyita sokakat, a' kik külömbkülömbféle betegségekben roszszúl valának, és sok ördögöket üz vala ki, és nem engedé szólani az ördögöket; mert tudják vala ötet. *Luk.* 4, 41. *Ap. tsel.* 16, 17.

35. Es reggel igen korán, mikor még setétes vólna, felkelvén kiméne, és elméne egy puszta helyre, és ott imádkozik vala.

36. Es követé ötet Simon és a' kik ö véle együtt valának.

37. Es, hogy ötet megtalálák; mondának néki, hogy mindenek keresnek tégedet.

38. Es monda nékiek: menjünk el a' közel való várossokba, hogy ott is prédikáljak; mert azért jöttem ki.

39. Es predikál vala az ö Sinagógájokban az egész Galileában, és ördögöket üz vala.

40. Es ö hozzá járúla egy bélpoklos kérvén ötet, térdre esék ö elötte mondván: hogy ha akarod, megtisztithatsz engemet.

41. Jésus pedig könyörülvén, rajta *és* kezét kinyújtván illeté ötet és monda néki: akarom, tisztúlj-meg.

42. Es mikor *Jésus* igy szólana, mindjárt eltávozék ö töle a' poklosság, és megtisztúla.

43. Es kemeny beszéddel szólván ö néki, tsak hamar eligazitá ötet *magától.*

44. Es monda néki: meglásd, senkinek semmit ne szólj; hanem elmenvén, mutasd meg magadat a' Papnak, és vidd fel a' te megtisztulásodért, a' mellyeket Moises rendelt, bizonyságúl ö nékiek.

45 A' pedig kimenvén, kezde sokat predikállani, és a' dolgot kihirdetni, úgy, hogy már a' városba bé nem mehetne *Jésus*; hanem kivül a' puszta helyekben vala, és jövének ö hozzája minden felöl.

II. Résr.

Guta ütött ember meg gyógyúl. Hivatik Máthé az Apostolságra. Miért nem böjtölnek a' Kristus tanitványi. Buza fejeknek szaggatása.

1. Egynéhány napok alatt, ismét Kapernaumba mégyen vala, és meg hallák, hogy *otthon* a' háznál vólna.

2. Es mindjárt sokan öszvé gyülnek vala, hogy még az ajtó elött sem vólna helyek, és hirdeté nékiek az *Isten* igéjét.

3. Es jövének ö hozzá, *kik* egy guta-ütött embert hoznak vala, *ollyant*, a' kit négyen emelének.

4. Es mikor eleibe nem vihették vólna a' sokaság miatt, meg hányák a' háznak fedelét *ott*, a' hol vala, és a' *padlást* felszaggatván alá-botsáták az ágyat, mellyen fekszik vala a' guta ütött *ember*.

5. Iésus pedig látván azoknak hiteket, monda a' guta-ütött *embernek*: fiam, megbotsáttatnak neked a' te büneid.

6. Ülnek vala pedig ott némelly Irástudók, és gondolkodnak vala ö szivekben.

7. Mi dolog? ez karomlásokat mond. Ki botsáthatja meg a' bünt: hanem *tsak* az egy Isten? *Jób.* 14, 4. *Esa.* 43, 21.

8. Es mindjárt észre vette Iésus az ö lelke által, hogy azok igy gondokodnának ö magokban és monda nékiek: miért gondoltok ollyanokat a' ti szivetekben?

9 Mitsoda *az*, a' mit könnyebben lehet mondani a' guta ütöttnek? megbotsáttattanak a' te büneid; avagy *azt* mondani: kelj fel, és veddfel a' te ágyadat, és járj?

10 Hogy pedig megtudjátok, hogy az ember Fiának vagyon hatalma itt a' földön megbotsátani a' bünt; monda a' guta-ütöttnek:

11. Néked mondom: keljfel, és veddfel a' te ágyadat, és menj haza. 12.

12. Azonnal felkele, és ágyát felvévén, mindenek láttára elmene, hogy eltsudálkoznának minnyájan, és az Istent ditsöittenek, mondván: soha illyen dolgot nem láttunk.

13. Es ismét kimégyen vala a' tenger mellé; és az egész sokaság ö hozzá megyen vala és tanitja vala öket.

14. Es mikor azon elment vólna, látá Levit Alpheusnak *fiát*, ülven a' vámon, és monda néki; kövess engemet, és felkelvén követé ötet.

15. Es lön, mikor Iesus annak házánál leült vólna, és sok publikánusok s' - bünösök a' Iésussal s' - az ö tanitványival együtt letelepedtenek vólna; mert sokan valának, a' kik ötet követik vala.

16. Es az Irástudók s' a' Phariseusok, mikor látták vólna, hogy a' publikánusokkal és a' bünösökkel együtt ennék, mondának az ö tanitványinak: mi dolog hogy a' publikánusokkal és a' bünössökkel eszik és iszik?

17. Es azt meghallván Iésus monda nékiek: az égességesek nem szükölködnek az orvos nelkül; hanem a' betegek. Nem jöttem, hogy az igazakat hivjam, hanem a' bünösöket a' penitentiára.

18. Es a' Iánosnak s' a' Pharifeusoknak tanitványi böjtölnek vala, és eljövén mondának néki: mi az oka, hogy a' Iánosnak es a' Phariseusoknak tanitványi böjtölnek, a' te tanitványid pedig nem böjtölnek? *Luk.* 5, 33.

19. Es monda nékiek Iésus: avagy böjtölhetnek-e a' menyegzöi vendégek, mig a' völegeny vélek vagyon? mind az ideig, mig vélek vagyon a' völegény, nem böjtölhetnek.

20. De eljönek a' napok, mikor elvétetik tölök a' völegény, és akkor azokban a' napokban böjtölni fognak.

21. Es senki új posztó fóltot, nem varr az ô ruhára, más külömben az új fólt leszakad az ô *posztóról*, és nagyobb szakadás lészen.

22. Es senki nem tölt új bört az ô tömlökbe, más külömben elszakasztja az új bor az ô tömlöket, és a' bor elfoly, és a' tömlök elveszznek; hanem az új bort új tömlökbe töltik.

23. Es lön, hogy szombaton menne által a' vetéseken, és az ö tanitványi menvén kezdének buzafejeket morsolni. *Luk.* 6. 1. *Mo.* 5. *Kön.* 23, 25.

24. Es a' Phariseusok mondának néki: nézd, mit tselekesznek szombaton, a' mi nem illik.

25. Es ö monda nékiek: soha nem olvaſtátok-e, mit tselekedett Dávid, mikor megfogyatkozott *kenyérböl*, és megéhezett ö s' azok is, kik ö véle *valának.*

26. Miképen bément az Iſtennek házába, az Abiáthár Föpaphoz, és az elörakatott *ſzent* kenyereket megette, mellyeket nem vólt ſzabad meg enni: hanem tsak a' papoknak: és ád vala azoknak is, kik ö véle valának.
Sam. 1. *Kön.* 21, 6. *Mós.* 2. *Kö.* 29, 31. *és* 3. *Kö.* 8, 31.

27. Es monda nékiek: a' ſzombat-nap az emberért lett, *és* nem az ember a' ſzombatért.

28. Annakokáért az embernek Fia, Ura még a' ſzombatnak is.

III. Réſz.

Iéſus gyógyit ſzombaton. A' tengerre mégyen és sokakat gyógyit, hiv XII. Apoſtolokat. Ördögöket üz, de nem a' Belzebul által. Kik az ö Annya s' Nénnyei.

1. Es ismét bémégyen vala a' Synagógába, és vala ott egy ember, kinek keze megszáradott.

2. Es figyelmezének ö reá, ha a' szombaton meggyógyitaná-e azt, hogy vádolhatnák ötet.

3. Es monda annak az embernek, a' kinek megszáradt *a'* keze; állj a' középre.

4. Es monda nékiek: illik-e ſzombaton jót tselekedni, avagy *inkább* gonoszt? a' lelket megtartani, avagy elveſzteni? azok pedig halgatának.

5. Es *mikor* öket haraggal elnézné, elszomorodék az ö ſziveknek keménységén, *és* monda *annak* az embernek: nyújtsdki a' te kezedet*;* és kinyújtá, és helyre épült annak keze, s' egésséges *lön* mint a' másik.

6. Es kimenvén a' Phariſeusok azonnal tanátsot tartának a' Heródesnek *szolgaival* ö ellene, hogy elvesztenék ötet.

7. De Iéſus az ö tanitványival együtt elméne a' tenger mellé, és igen nagy sokaság követi vala ötet Galileából és Iúdeából.

8. Es Ierusálemböl, Idumeából, és a' Iordánon túl *való helyekböl*, és a' kik Tyrus és Sidon *körül laknak vala, mikor* hallották vólna a' mellyeket tselekedett; igen nagy sokaság jöve ö hozzája.

9. Es monda az ö tanitványinak, hogy a' sokaságra

nézve

nézve egy hajótskát kéſzſzen tartanának ö néki, hogy ne szorongatnák ötet.

10. Mert sokakat meggyógyitott, *úgy*, hogy reá esnének, hogy illethetnék ötet, valakiknek mi nyavalyájok vala.

11. Es a' tiſztálan lelkek, mikor ötet megláták, leborúlának ö elötte, és kiáltván mondának, hogy te vagy az Iſtennek Fia.

12. Ö *pedig* erössen megfenyegeti vala öket, hogy ki ne jelentenék ötet.

13. Es mikor a' hegyre felment vólna, magához ſzólitá, a' kiket akar vala, és ö hozzá menének.

14. Es ſzerze tizenkét *tanitványokat*, hogy ö mellette lennének, és hogy elküldené öket predikállani. *Mát.* 10, 1.

15. Es lenne hatalmok a' betegségeknek gyógyitására, és hogy ördögöket üznének.

16. Es Simonnak adá a' Péter *nevét is* *Ján.* 1, 42.

17. *Válaſztá* pedig Iakabot *is* Zebedeusnak *Fiát*, és Iánoſt a' Iakabnak attyafiát, és adá reájok ama *nevet* Boánerges, melly annyit teſzen, mint menydörgésnek Fiai.

18. Es Andráſt és Filepet, és Bertalant, és Máthét, és Thamáſt, és Iakabot Alfeusnak *fiát*, és Thaddeuſt, és a' Kananeabéli Simont.

19. Es az Iskariótes Iudáſt, a' ki is elarúlta ötet.

20. Es bé méne egy házba, és a' sokaság ismét *ö hozzá* gyülekezik vala, úgy, hogy ök még kenyeret sem ehetnének *békével.*

21. Mely *dolgot* hallván a' kik körülötte valának, kimenének, hogy tartóztatnák ötet; mert *azt* mondják vala, hogy megbódúlt elméjében.

22. Es az Iráſtudók és a' kik Ierusálemböl alájöttenek, mondának: hogy a' Belzebul *ördög* vagyon véle, és hogy az ördögöknek fejedelme által, üzi ki az ördögöket. *Mát.* 12, 24.

23. Es elöszólitván öket monda nékiek béldabeſzéd által: miképen üzheti ki *egyik* Sátan a' *másik* Sátánt?

24. Es ha az orſzág magában meghasonlik, nem lehet, hogy az az ország megáljon.

25. Es ha az ház magában meghasonlik, az a' ház sem álhat-meg.

26. Es ha a' Sátán maga ellen feltámad, és meghasonlik, nem álhatmeg; hanem vége vagyon.

27.

27. Senki az erösnek házába bé-menvén annak jószágát elnem prédálhatja, hanem, ha elöbb megkötözi az erö-
set, és oſztán feldúlja annak az ö házát.
28. Bizony mondom néktek, hogy az emberek Fiainak minden büneik meg botsáttatnak, söt a' káromkodások is, a'
mellyel káromkodtanak. *Mát.* 12, 31.
29. De a' ki káromkodik a' szent Lélek ellen, *azon káromkodáſa* soha örökkén meg nem botsáttatik, hanem méltó
léſzen az örök itéletre.
30. Mivel hogy azt mondották: tiſztátalan lélek vagyon
ö benne.
31. Eljövének pedig az ö attyafiai, és az ö Annya, és
kivül megállván ö hozzá küldének, kihivatván ötet.
32. Es a' sokaság le ül vála ö környüle; mondának pedig ö néki: Imé a' te Anyád és a' te átyádfiai kivül vagynak
téged keresvén.
33. Es nékiek megfelelvén monda: kitsoda az én Anyám
avagy az én atyámfiai?
34. Es környül elnézvén azókat, a' kik ö körüle ülnek
vala, monda: imé az én Anyám és az én atyámfiai?
35. Mert valaki tselekeſzi, az Iſtennek akaratját, az az
én atyámfia, az én néném, és az én Anyám.

IV. Réſz.

A' mag vetöröl. A' meg gyujtott gyertyáról. A' magnak nevelkedése. A' muſtármag. A' tengernek háborodása.

1. Es ismét kezde tanitani a' tenger mellet, és nagy sokaság gyülekezik vala ö hozzá, úgy, hogy a' hajóba
kellett néki menni, és ülni a' tengeren és az egeſz sokaság a'
tenger partján vala. *Luk.* 8, 4.
2. Es tanitá öket sok *dolgokra*, de példa-beſzédek által;
és *mikor* tanitaná öket, monda nékiek.
3. Halljátok-meg; imé a' magvetö ki mégyen vala
vetni.
4. Es lön a' vetés közben, *hogy* némelly esett az útfélre,
és az égnek madarai eljövén meg evék azt
5. Némelly pedig esett a' köſziklásra, a' hol nem vala
sok föld, és azonnal kikél vala, mert nem vala mély
földe.
6. A' nap pedig feljövén, kisült, és mivel nem vala
gyökere kiszáradott.

7. Es

7. Es némelly esék a' tövisek közzé, és megnevelkedvén a' tövisek, elfojták azt, és gyümöltsöt nem hoza.
8. Es némelly esék ama jó földbe, és kikelvén s' felnevelkedvén gyümöltsöt hoza; hoz vala pedig némelly harmintz annyit, némelly hatvan annyit, nemelly száz annyit.
9. Es monda nékiek: a' kinek füle vagyon a' hallásra hallja-meg.
10. Mikor pedig magánoſſan vólnának, megkérdék ötet *azok*, a' kik a' tizenkét tanitványokkal együtt ö körülötte valának, e' példabeszéd felöl.
11. Es monda nékiek: néktek adatott, hogy tudjátok az Iſten országának titkát; amazoknak pedig, a'kik kivül *vagynak*, mindenek példa-beszéd által adatnak.
12. Hogy látván lássanak, és észre ne vegyék, hallván halljanak, es ne értsék, ne-talám megtérjenek, és megbotsáttaſſanak nékiek *az ö* büneik.
13. Es monda nékiek: nem értitek ezt a' példa beszédet? *tehát* mikép érthettek-meg, minden példa-beszédeket?
14. A' magvetö *az*, a' ki az igét elveti.
15. A' melly pedig az út félre *hintetett*, azok, a' kik, hologtt az *Iſten* igéjének *magva* hintetik, mikor azt hallják, azonnal eljö a' Sátán, és elkapja azoknak ſzivekbe hintetett igét.
16. Es hasonlóképen vagynak azok, a' mellyek a' köszíklásba hintetnek, kik, mikor hallják az igét, azonnal örömmel vészik *azt*.
17. Es nintsen nékiek gyökerek ö magokban, hanem *tsak* ideig valók; az után, *ha* háborúság vagy üldözes támad az igéért, mindjárt megbotránkoznak.
18. Es a' mellyek a' tövisek közzé hintettenek, azok, a' kik *mikor* az igét hallják.
19. Es e' világnak szorgalmatoſſági, és egyéb *dolgoknak* megkivánási a' *szivbe* menvén, elfojtják az igét, és gyümöltsöt nem hoz.
20. Es a' mellyek a' jó földbe hintettenek, azok, kik az igét hallják, és béveſzik azt, és gyümöltsöt hoznak, némelly harmintz annyit, némelly hatvan annyit, némelly ſzáz annyit.
21. Es monda nékiek: avagy gyújtanak-e gyertyát, hogy a' mérö alá tétessék, vagy az ágy alá? vallyon nem azérte, hogy a' gyertya-tartóra téteſsék?
22. Mert semmi nints *olly* titkon, melly ki ne nyilatkoz-

koztaſsék; nintsen is semmi *úgy el rejtve*, melly világosságra ne jöjön Luk. 8, 17.
23. Ha kinek füle vagyon a' hallásra, hallja meg.
24. Es monda nékiek: megláſsátok, mit hallotok? a' minémü mértékkel mértek, néktek is *azzal* méretik, söt meg is ſzereztetik nektek, a' kik *ezeket* halljátok. *Mát.* 7, 2. *Luk* 6, 38.
25. Mert a' kinek vagyon adatik annak, és a' kinek nintsen, a' mie vagyon is elvétetik töle.
26. Es monda: úgy vagyon az Iſtennek orſzága, mint mikor az ember a' magot a' földbe hintené.
27. Es elalunnék, és felkelne éjjel és nappal; a' mag, pedig kikelvén felnevelkednék, hogy ö nem is tudná.
28. Mert a' föld magától hoz gyümöltsöt, *elöſzör* füvet, *azután* buzafejet, *végre* tellyes buzát a' fejben.
29. Mikor pedig a' gyümölts elöhozatott, mindjárt elküldi a' sarlót, mivel az aratás itt vagyon.
30. Es monda: mihez hasonlitsuk az Iſtennek orſzágát? avagy minémü példával példázzuk azt?
31. Ollyan mint a' muſtár mag, melly, mikor a' földbe vettetik, kiſsebb minden magoknál, mellyek a' földön *vagynak*.
32. Es mikor elvettetett, kikél és nagyobbá leſzen minden egyéb plántánál, és nagy ágokat nevel, úgy, hogy annak árnyéka alatt az égnek madarai fészket rakhatnak.
33. Es sok illyen példa-beszédek által, hirdette nékiek az *Iſten* igéjét, a' mint hallván *megérthették*.
34. Pelda beszédek nélkül pedig nem szólott nékiek; de az ö tanitványinak magánosſan mindeneket meg fejtegetett.
35. Es azon a' napon mikor béeſtvéledett vólna, monda nékiek: menjünk által a' túlsó partra.
36. Es elbotſátván a' népet, magokhoz vevék ötet, úgy, a' mint vala a' hajóba, mert más hajótskák is valának ö véle.
37. Es nagy szélvéſz lön, és a' habokat a' hajóba hánja vala, úgy hogy, *már* megtelnék.
38. Es ö a' hajónak hátúljában vala, és egy vánkoſon aluszik vala, és felébreztek ötet és mondának neki: Meſter, nem gondolſz-e véle, hogy elveszünk?
39. Es felkelven, meg-dorgálá a' ſzelet, és monda a' tengernek; hallgass *és* némulj meg; és eltſendeſedett a' ſzél, és lön nagy tſendeſſég.
40. Es monda nékiek: miért vagytok illy félelmeſſek? mikép hogy nints hitetek?

41. Es megfélemlének nagy félelemmel, és mondának egymásnak: kitfoda tehát ez, hogy még a' fzél és a' tenger is engedelmeskednek néki?

V. Réfz.

A' légio ördög kiüzetik. A' vér folyásban lévö afzfzony. Jairusnak leánkája feltámafztatik.

1. Es által mennek vala a' tengernek túlsó partjára, a' Gadarenusoknak tartománnyába.
2. Es mikor kimenne *Jéfus* a' hajóból, azonnal jöve néki eleibe a' temetö helyröl egy ember, *kiben* tifztátalan lélek vala.
3. Kinek lakása a' temetön vala, és fenki *még* lántzokkal fem kötözhette-meg ötet.
4. Mert gyakorta békókkal és lántzokkal megkötözték ötet, de a' lántzok ö róla leszakadoztak, és a' békók letöredeztek, és fenki ötet meg nem szeléndithette.
5. Es éjjel nappal fzüntelen kiáltoz vala a' hegyeken, és a' temetökön, és magát kövekkel veri vala.
6. Mikor pedig Jéfuft *mégtávólról* látta vólna, *feléje* fűtamodék, es leborúla elötte.
7. Es nagy fzóval kiáltozván monda: mi közöm nékem te veled, Jéfus, a' magasságos Iftennek Fia? kénszeritlek tégedet az Iftenre, hogy ne gyötörj engemet.
8. (Mert *azt* mondá néki: menjki az emberböl te tifztátalan lélek.)
9. Es megkérdé ötet: mi neved néked? és felele mondván: Legio az én nevem, mert fokan vagyunk.
10. Es igen kéri vala ötet, hogy ne küldené-ki ötet az határból.
11. Vala pedig ott a' hegyeken, egy nagy fereg disznó, *melly* legeltetik vala.
12. Es minnyájan az ördögök kérik vala ötet, *és* mondáuak: erefzfz minket a' difznókba, hogy beléjek menjünk.
13. Es azonnal megengedé nékiek Jéfus, és kimenvén a' tifztátalan lelkek, a' difznókba menének, es a' fereg *difznó* nagy rohanáffal a' tengerbe rohana (valának pedig úgy mint két ezeren) és megfuladának a' tengerben.
14. Azok pedig, a' kik a' difznókat örzik vala, elfzaladván megbefzéllék a' városban és a' falúkban *a' dolgot*, és kimenének, hogy meglátnák *azt*, a' mi történt vala.

15. Es

15. Es kimenének Jésushoz, és láták azt az ördöngöst
ülven, es ruhában öltözetvén, és elméjén levén, a' kiben a'
Legio *ördög* vala, es megfélemlenek.
16. Es a' kik láták a' *dolgot*, megbeszéllék nékiek, mint
lett *dolga* az ördögös embernek, és a' dissznóknak.
17. Es kezdik vala ötet kérni, hogy menne ki az ö ha-
tárjokból. *Ap. ts.* 16, 39.
18. Es mikor a' hajóba menne, kéri vala ötet az, a' kiben
az ördögök valának, hogy ö véle együtt *lehetne*.
19. De nem engedé Jésus, hanem azt mondá néki:
menjel házadba a' tieidhez, és hirdessed nékiek, a' miket
tselekedett az UR teveled, könyörülvén rajtad.
20. Es az elmenvén kezdé predikállani ama' tiz váro-
sokban, a' mellyeket tselekedett ö vele Iesus, és minnyájan
eltsudálkoznak vala.
21. Es midön Iesus hajón ismét a' túlsó partra általment vól-
na, nagy sokaság gyül vala ö hozzá *és ö* a' tenger mellet vala.
22. Es ime, eljöve egy a' Synagógának Fejedelmi köz-
zül, kinek neve Iairus, és mikor ötet meglátta vólna, az ö
lábaihoz borúla.
23. Es igen kéri vala ötet mondván: az én leányom ha-
lálán vagyon, azért eljövén tegyed reá kezeidet, hogy meg-
tartassék és éljen.
24. Es elméne azzal, és követi vala ötet nagy sokaság,
és szorongatják vala ötet.
25. Es egy asszszonyi állat, ki vér-folyásban vala ti-
zenkét eszendötöl fogva,
26. Es sokat szenvedett a' sok orvosok miatt, és min-
den *javait* a' véget elköltötte; de semmit azzal *magának*
nem használt; hanem inkább tsak elnyomorodott.
27. *Ez mikor* hallott volna Iésus felöl, eljövén hátúl a' nép
között, illeté az ö ruháját.
28. Mert azt mondja vala *magában*, hogy ha tsak az ö
ruháit illetem is, meggyógyulok.
29. Es azonnal megszáradott az ö vérfolyásának ere; és
megérzette az ö testeben, hogy meggyógyúlt vólna *az ö*
nyavalájából.
30. Es Iesus mindjárt megesmérte ö magában az eröt,
melly ö töle kimegyen vala és megfordúlván a' nép között,
monda: kitsoda illetett engem az én ruháimnál fogva?
31. Es mondának néki az ö tanitványi: látod hogy a' nepség
tolong körülötted, és azt mondod: kitsoda illetett engemet?
32. Es körül eltekintvén meglátá *azt*, a' ki *azt* tsele-
kedte.

33. Az aszszonyi állat pedig félvén reszket vala, tudván, mi történt légyen ö rajta, eljöve és leborúla ö elötte, és mindent igazán megmond vala néki.

34. Ö pedig monda néki: leányom, a' te hited tartottmeg tégedet, menj-el békességgel, és légy meggyógyulván a' te nyavalyádtól.

35. Mikor még szólna *Jésus*, jövének a' Synagógának fejedelmétöl, a' kik *azt* mondják vala: a' te leányod meghólt, mire fárasztod még is a' Mestert?

36. Jésus pedig mihelyt meghallá a' mondást, monda a' Synagógák Fejedelmének: ne félj, tsak higy.

37. Es nem engede senkinek, hogy ötet követné; hanem tsak Pétert és Jakabot, és Jánost Jakabnak attyafiát;

38. Es hogy a' Synagógának Fejedelmének házába méne, és látá a' felháborodást, és *azokat* a' kik sirnak és igen jajgatnak vala.

39. Es bémenvén monda nékiek: mit háborogtok és sirtok? nem hólt-meg a' leánzó, hanem *tsak* aluszik.

40. Es megnevetik vala ötet; Ö pedig mindeneket kiüzvén maga mellé vevé a' leánzónak attyát és annyát, azokat is, a' kik ö véle *valának*, és béméne oda, a' hol a' leánzó *halva* fekszik vala.

41. Es megfogván a' leánzónak kezét, monda néki: Talitha kumi; az az, ha megmagyarázod: leánzó (néked mondom) kelj fel.

42. Es mindjárt felkele a' leánzo és jára; mert vala *már úgy mint* tizenkét esztendös; és igen nagy álmélkodással elálmélkodának.

43. Es eröffen meg parantsolá nékiek, hogy azt senki megne tudná, és monda: adjatok néki enni.

VI. Rész.

Jésust meg vetik az ö rokoni. Az Apostolok ki küldetnek. Keresztelö Jánosnak feje vétetik. Jésus öt ezer embert elégit meg. Ejjel a' tengeren jár. Betegeket gyógyit.

1. Es onnét kimenvén jöve az ö hazájába, és követék ötet az ö tanitványi.

2. Es szombat nap lévén, kezde tanitani a' Synagógában, és sokan hallgatván elálmélkodának és mondának: honét *vagynak* ennek mind ezek, és minémü böltsesség ez, a' melly ö néki adatott, hogy illyen tsuda erökis lésznek az ö kezei által?

3. Avagy nem ez-e amaz átsmeſter, Máriának Fia; Jakabnak pedig, és Jóſesnek, és Iudásnak és Simonnak attyafia? és az ö nénnyei is nintsenek-e miközöttünk? és megbotránkozának ö benne.

4. Monda pedig nékiek Jéſus: nintſen tiſztelet nélkül a' Próphéta; hanem tsak az ö hazájában. és az ö rokoni között, és az ö házában. *Luk.* 4, 24. *Ián.* 4, 44.

5. Es nem tselekedhetett ott ſemminémü eröt, hanem tsak valami kevés betegekre vetvén kezeit, meg gyógyitá öket.

6. Es eltsudálkozék azoknak hitlenségeken, és körül eljárván a' falukat tanit vala. *Mát.* 9, 35.

7. Es elöszólitván a' tizenkét *tanitványokat*, kezdé öket elküldeni kettönként, és ada nékiek hatalmat a' tisztátalan lelkeken. *Mát.* 10, 1.

8. Es megparantſolá nékiek, hogy ſemmit ne vinnének *magokkal* az útra, ſe tarſolt, ſe kenyeret, ſe pénzt az erszényben, hanem tsak egy páltſzát.

9. Hanem az ö lábok alatt sólya talpak legyenek, és ne vegyenek magokra két köntöſt.

10. Es monda nékiek: ha valahol házba menendetek, ott maradjatok, miglen ki nem mentek onnét.

11. Es ha kik bé nem fogadnak titeket, ſe nem hallgatnak titeket, onnét kimenvén, verjétek-le *még* a' port is, a' ti lábaitoknak talpairól bizonyságúl ö nékiek. Bizony mondom néktek: Sodomának és Gomorhának könnyebben lészen dolga, az itéletnek napján, mint annak a' városnak.

12. Es kimenének, és prédikálják vala a' megtéréſt.

13. Es ſok ördögöket kiüznek vala, és ſok betegeket olajjal megkenvén meggyógyitának.

14. Es mikor Heródes király ezeket meghallotta vólna (mert az ö neve esméretes vala) monda, hogy keresztelö János támadott fel az halálból, s' azért munkálkodnak ezek az erök ö benne.

15. Egyebek mondának, hogy Illés vólna; egyebek pedig mondának, hogy Próphéta vólna, avagy mint egy a' Próphéták közzül.

16. Heródes pedig mikor hallotta vólna *ezeket*, monda, hogy a' Iános, a' kinek én fejét vétettem, az feltámadott a' halálból.

Kereſztelö Iános feje-vételének napjára való Evangyéliom.

17. Mert ö, a' Heródes, elküldvén megfogatá Já-

noſt

noft, és megkötöztetvén tömlötzre *veté*, Heródiáfért Philepnek az ö attyafiának feleségéért; mivel ö azt *magának* feleségül vette.
18. Mert Iános mondja vala Heródesnek: nem illik néked elvenned a' te atyádfiának feleségét. *Mós.* 3. *Kön.* 18, 16. *és.* 20, 21.
19. Heródiás pedig ólálkodik vala utánna, és megakará ötet ölni; de nem tselekedheté.
20. Mert Heródes tart vala Jánoftól, tudván, hogy ö igaz és fzent férfiú vólna, és figyelmez vala ö reá, hallgatván ötet sokakban enged vala néki, és örömeft is hallgatja vala ötet.
21. Es egy alkalmatos idöben történék, hogy Heródes az ö Születésének napján vendégséget tartana az ö fö-embereinek, Ezeredefinek, és Galileában lévö fö Uraknak.
22. Es a' Heródiásnak leánya bémenvén, és tántzolván, megtetszett Heródesnek, és azoknak, a' kik véle együtt leültenek, és monda a' király a' leánzónak: kérj tölem a' mit akarsz, és megadom néked.
23. Es megesküvék néki, hogy valamit kérendesz én tölem, megadom néked, az én orfzágomnak felét is.
24. Az pedig kimenvén, monda az ö annyának: mit kérjek? az pedig monda: a' kerefztelö Iánofnak fejét.
25. Es azonnal hamarsággal bémenvén a' király eleibe, kéri vala mondván: akarom, hogy add nékem moft mindjárt egy tálban kerefztelö Iánofnak fejét.
26. Es a' király elszomorodék; de az esküvésért, és azokért, a' kik véle együtt leültenek, nem akará megvetni kérését.
27. Es azonnal a' király elküldvén a' hóhért, megparantsolá, hogy annak feje elhozatnék.
28. Az pedig elmenvén fejét vette néki a' tömlötzben,

ben, és elö hozá annak fejét egytálban, és a' leánzónak
adá; a' leánzó pedig adá azt, az ö annyának.
29. Azt pedig mikor meghallották az ö tanitványi,
eljövének, és felvévén az ö teſtét, eltevék egy ko-
porsóban.]
30. Es az Apoſtolok Iéſushoz gyülekezvén, megbeszél-
lettek néki mindeneket, mind a' mellyeket tſelekedett s'
mind a' mellyeket tanitott.
31. Es monda nékiek: jertek ti magatok egy puszta
helyre magánoſſan, és nyugodjatok egy kevese. mert ſo-
kan valának, a' kik jönek s' mennek vala, és még ételre való
idejek ſem vala.
32. Es elmenének hajón magánoſſan egy puſzta helyre.
33. Es látá öket a' ſokaság, hogy elmentenek; mert ſo-
kan esmérék ötet, és futnak vala egyetemben minden vá-
roſokból gyalog arra az helyre, es meg elözvén öket,
együtt ö hozzá menének.
34. Es mikor kiment vólna Jéſus látá a' nagy ſokaságot,
és ſzánakodék rajtok; mert ollyanok valának mint a' páſztor
nélkül való júhok, és kezdi vala öket tanitani ſok *dolgokra.*
35. Mikor pedig már nagy idö vólna, járúlának ö hozzá
az ö tanitványi, és mondának: ez a' hely puſzta, és immár
nagy az idö.
36. Botſásd-el öket, hogy a' körül való falúkba és vá-
roſokba menvén, vegyenek magoknak kenyeret; mert
nints mit enniek.
37. Ö pedig felelvén monda nékiek: adjatok *ti* nékiek
enniek; és mondának néki: elmenvén vásároljunk egy *vagy* két
ſzáz dénár pénzen kenyeret, és adjunk nékiek enniek?
38. Ö pedig monda nékiek: hány kenyeretek |vagyon|?
menjetek-el, és láſſátok, és mikor megtudták vólna, mon-
dának: öt, és két halatskák.
39. Es meghagyá nékiek: hogy leültetnék minnyájakat
aſztalonként, a' zöld füre.
40. Es rendel rendel leültenek százanként és ötvenenként.
41. Es vévén az öt kenyereket és a' két halatskákat,
ſzemeit az égre felveté, megáldá, és eltördelé a' kenyere-
ket, és az ö tanitványinak adá, hogy eleikbe tennék azok-
nak; a' két halatskákat is, minnyájok között eloſztá.
42. Es evének minnyájan, és megelégedének.
43. Es felſzedék a' darabokat, tizenkét teli koſarakkal,
a' halakból is. 44.

44. Es a' kik ettenek, valának úgy mint öt ezer férfiak.
45. Es mindjárt kénszerité az ö tanitványit, hogy a' hajóba menvén, elöre által evezmének a' túlsó partra Bethſájda felé, mig ö elbotsátaná magától a' ſokaságot.
46. Es mikor öket elbotsátotta vólna, elméne az hegyre imádkozni.
47. Mikor pedig béeſtvéledett vólna, a' hajó a' tenger közepin vala, ö maga pedig a' ſzárazon.
48. Es látá öket, hogy evezvén igen veſzödnének; mert a' ſzél ellenek fú vala; és az éjtszakának negyedik vigyázásakor ö feléjek méne, a' tengeren járván, és el is akará öket haladni.
49. Azok pedig mikor látnák ötet a' tengeren járni, álliták valami látásnak lenni, és *féltekben* kiáltozának.
50. (Mert látják vala ötet minnyájan, és megrémülének) és mindjárt megſzólitá öket, és monda nékiek: bizzatok, én vagyok; ne féljetek.
51. Es bémégyen vala ö hozzájok a' hajóba, és a' ſzél eltſendeſedék, és azok ö magokban igen s' felettébb elálmélkodának, és eltſudálkozának.
52. Mert nem okoſodtanak-meg a' kenyerekben *lett tsuda által;* Mivel az ö ſzivek keményék valának.
53. Mikor pedig által-eveztenek vólna, érkezvén Genezáreth tartománnyára, a' parton kiállnak vala.
54. Es mikor ök a' hajóból kimentenek vólna, azonnal megesmérék ötet
55. Es elfutkozván azt az egéſz körül való tartományt kezdék ágyakon a' betegeket elöhozni *oda,* a' hol hallották ötet lenni.
56. Es ha valahol kaſtélyba, vagy városba, avagy faluba menne, a' piatzokon letevék a' betegeket, és kerik vala ötet, hogy *bár* tſak az ö ruhájának premjét illethetnék, és valamennyen illeték ötét meggyógyúltanak.

VII. Réſz

A' Phariſeuſok rendelési. Mi téſzen tiſztátalanná? A' Kananeabéli aſzſzonynak léánya meg gyógyúl, a' Siketnéma is.

1. Es öſzve gyülekeznek vala ö hozzá a' Phariſeuſok, és némellyek az Iráſtudók közzül, a' kik Jerusálemböl jöttenek vala.
2. Es mikor látták vólna, hogy némellyek az ö tanitványi közzül, közönséges, az az mosdatlan kézzel ettenek kenyeret, feddödnek vala *iránta.*

3. Mert a' Phariſeuſok és minden Sidók, nem eſznek, hanem ha egéſz könyökig megmoſſák kezeiket meg tartván a' régieknek rendelésit.

4. Ha tſak a' piatzról megjönek is, nem eſznek, hanem ha megmosódnak: és ſok egyéb dolgok vagynak, a' mellyeket bévettenek, hogy megtartsák, *úgy mint:* az ivó edényeknek, kánnáknak, réz edényeknek, és ágyaknak megmosását.

5. Azután megkérdék ötet a' Phariſeuſok es az Iráſtudók: miért nem járnak a' te tanitványid, a' régieknek rendelések ſzerint; hanem mosdatlan kézzel eſznek kenyeret?

6. Ö pedig felelvén monda nékiek: hogy jól jövendölte Eſaiás ti felöletek, képmutatók felöl, a' mint megvagyon irva: Ez a' nép tſak az ö ajakival tiſztel engem, de az ö ſziveik távól vagynak én tölem. *Eſa.* 29, 13.

7. De hijában tiſztelnek engemet, tanitván olly tudományokat, mellyek embereknek találmányi. *Kol.* 2, 18. *Tit.* 1, 14.

8. Mert az Iſten parantſolatját elhagyván, az embereknek rendeléſit tartjátok; a' kánnáknak és ivó edényeknek megmosáſát, és más haſonló ollyas *dolgokat* ſokakat tselekeſztek.

9. Es monda nékiek: jól *vagyon*, eltörlitek az Iſten parantſolatját, hogy a' ti rendeléſteket megtarthaſſátok.

10. Mert Moiſes azt mondotta: tiſzteljed a' te atyádat és a' te anyádat, és a' ki attyát vagy annyát ſzidalmazza, halállal haljon-meg.

11. Ti pedig azt mondjátok: ha melly ember az ö attyának vagy annyának azt mondja: Korbán; az az, áldozatra való ajándék, mellyet én *adok*, haſználatos *néked*.

12. Es meg nem engeditek, hogy azon fellül legkiſſebbet is tſelekedjék az ö attyával avagy annyával.

13. Es haſzontalanná teſzitek az Iſtennek igéjét, a' ti rendeléſtek által, a' mellyeket ſzerzettetek; ez illyeténeket, ſokakat tselekeſztek.

14. Es elöſzólitván mind az egéſz ſokaságot, monda nékiek: halgaſſatok engemet minnyájan, és értſétek meg.

15. Nints ſemmi az emberen kivül, melly abba bémenvén, hogy azt tiſztátalanná tehetné; hanem, a' mellyek kijönek ö belöle, azok, a' mellyek tiſztátalanná teſzik az embert. *Ap. ts.* 10, 15 *Rom.* 14, 17, 20.

16. Ha kinek fülei vagynak a' halláſra hallja-meg.

17. Es mikor a' ſokaságtól *ismét* a' házba ment vólna, megkérdék ötet az ö tanitványi a' példa-beſzéd felöl.

18. Es monda nékiek: még ti is illy tudatlanok vagytok-e? nem tudjátok, hogy mind, a' mi kivül az emberbe mégyen, nem teheti azt tisztátalanná.
19. Mivel hogy nem mégyen az ö szivébe, hanem az ő hasába, és az árnyék-székbe mégyen, melly minden eleséget ki tisztit *a' hasból.*
20. Monda pedig: a' mi az emberböl ki jö, az tisztátalanitja meg az embert.
21. Mert belöl, *úgy mint* az embernek szivéböl jönek-ki gonosz gondolatok, házasság-törések, paráznaságok, gyilkosságok,
Mát. 15, 19. *M.* 1. *Kö.* 6, 5. *és* 8, 21. *Péld.* 6, 14. *Jér.* 17, 9.
22. Tolvajságok, fösvénységek, latorságok, álnokságok, bújálkodások, gonosz szem, káromkodás, kevélység, értetlenség.
23. Minden illyen gonoszságok, belöl jönek-ki, és tisztátalanná tészik az embert.
24. Es felkelvén elméne onnét, Tyrusnak és Sidonnak határiba; és egy házba menvén, nem akará, hogy valaki megtudná; de nem lehet vala titkon.
25. Mert hallván felöle egy asszonyi állat, mellynek leányában tisztátalan lélek vala, eljövén az ö lábaihoz borúla.
26. (Vala pedig Görög *nemböl* azon asszonyi állat, és nemzetségére nézve, Siropheniſſa tartományból) és kéri vala ötet, hogy üzné-ki az ördögöt az ö leányából.
27. Jésus pedig monda néki: hadd elégedjenek-meg elöbb a' gyermekek; mert nem jó elvenni a' gyermekeknek kenyerét és az kölyköknek vetni.
28. Az pedig felele és monda néki: Ugy URam; mert a' kölykök is az asztal alatt a' gyermekeknek morsalékjokból esznek.
29. Es monda néki: menj-el; ezért a' mondásért, kiment az ördög a' te leányodból.
30. Es mikor ö házához ment vólna, találá, hogy az ördög kiment, és a' leánzó az ágyon fekszik vala.

Sz. Háromság nap után XII. Vasárn: Evang.

31. Es ismét kiméne Tyrusnak és Sidonnak határából, s' jöve Galileának tengere mellé, a' tiz városoknak határin által.

32. Es hozának ö hozzá egy nehezen szóló siketet, és kérik vala ötet, hogy kezét reá tenné.

33. Es vevé ötet magánoffan a' nép közzül, és az ö ujjait botsátá annak füleibe, és pökvén, illeté annak nyelvét.

34. Es szemeit az égre fel-emelvén, fohászkodék és monda annak: Ephatha, az az, nyilatkozzál meg.

35. Es mindjárt megnyilatkozának az ö fülei, és az ö nyelvének kötele mególdaték, és helyeffen szóla.

36. Es meghagyá nékiek, hogy senkinek ne mondanák, de mentöl inkább meghagyta nékiek, annál inkább hirdetik vala.

37. Es felette igen eltsudálkozának, és mondának: mindeneket jól-tselekedett, a' siketeket hallókká, a' némákat pedig szólókká tette.]

VIII. Réfz.

Négy ezer ember meg elégittetik, Inti Iéfus ö tanitványit, a' Phariseusok kovászszáról. Egy vakot meg gyógyit, kérdi tanitványit az emberfia felöl. Iövendöl az ö szenvedéséröl.

Sz. Háromság nap után VII, Vasárnap: Evangyél.

1. Azokban a' napokban, mikor igen nagy sokaság vólna *Iéfussal*, és nem vólna mit enniek, elöszólitá Iéfus az ö tanitványit, *és* monda nékiek.

2. Szánom e' sokaságot, mert már harmad naptól fogva vagynak én velem, s' nintsen mit enniek.

3. Es, ha étlen botsátom-el öket házokhoz, elszakafzkodnak az úton; mert némellyek ö közzülök, mefzfzünnen jöttenek.

4. Es felelének néki az ö tanitványi: honnét elégithetné meg ezeket valaki kenyérrel a' pufztában?

5. Es megkérdé őket: hány kenyeretek vagyon? azok pedig mondának: hét.
6. Es meg-parantsolá a' sokaságnak, hogy le telepednének a' földre; és vévén a' hét kenyereket, és hálákat adván megszegé, s' az ö tanitványinak adá, hogy eleikbe raknák; és eleikbe adák a' sokaságnak.
7. Vala pedig egy kevés halok is, és meg áldván monda, hogy azokat is eleikbe adnák.
8. Evének pedig, és megelégedének, és felszedék a' megmaradott darabokat hét kosarakkal.
9. Valának pedig a' kik ettenek, úgy mint négy ezeren, és elbotsátá öket.]
10. Es mindjárt a' hajóba menvén az ö tanitványival egyetemben, eleveze Dalmanutha felé.
11. Es a' Phariseusok ki menvén, kezdének ö véle vetekedni; *és* jelt kérnek vala ö töle az égböl, késértvén ötet.
12. Es nagyon fohászkodván ö lelkében, monda: mi dolog, hogy ez a' nemzetség jelt kiván? bizony mondom néktek: *bár*, ha e' nemzetségnek jel adatik.
13. Es *ott* hagyá öket; ismét a' hajóba menvén, által méne a' túlsó partra.
14. Es elfelejtének kenyeret *magokhoz* venni, és nem vala több, hanem tsak egy kenyér ö vélek a' hajóban.
15. Es meg hagyá nékiek mondván: meg láſsátok, hogy meg-örizzétek magatokat a' Phariseusoknak kováſzſzától. és a' Heródesnek kováſzſzától.
16 Es gondolkodván egy más között mondának: mivel kenyerünk nintsen.
17. Es megértvén Iéſus monda nékiek: mit törekedtek azon, hogy kenyeretek nintsen? még sem veszitek magatokat észre? még sem értitek? még is megkeménykedett-e a' ti szivetek?
18 Szemeitek lévén nem láttok-e? és füleitek lévén nem hallotok-e, nem is emlékeztek-e meg?
19. Mikor az öt kenyeret, az öt ezer embernek megſzegtem, hány kosarakat teli szedtetek *kenyér* darabokkal? mondának néki; tizenkettöt.

20. Mikor pedig a' hét *kenyeret* a' négy ezernek megszegtem, hány kosarakat szedtetek teli *kenyér* darabokkal? azok pedig mondának: hetet.

21. Es monda nékiek: miképen hát, nem értitek?

22. Es mikor Bethsajdához érkeznének, hozának ö hozzá egy vakot, és kérik vala ötet, hogy illetné azt.

23. Es kezét fogván a' vaknak, kivezeté azt a' városon kivül, és annak szemeire pökvén, reá tevé kezeit *és* megkérdé töle, ha látna-e valamit?

24. Es felnézvén monda: látom járni az embereket, mint a' fákat.

25. Az után ismét kezeit annak szemeire tevé, és *ugyan* azt tselekedé véle, hogy, mikor *ismét* fel nézne helyre hozatnék *ö látása*, úgy, hogy mindeneket meszsze meglátna és világossan.

26. Es az ö házához küldé ötet mondván: se a' városba ne menj, se senkinek meg ne beszéljed a' városban.

27. Iésus pedig és az ö tanitványi elmennek vala, Cesarea Philepének városiba, és az utazás közben, megkérdé az ö tanitványit, *és* monda nékiek: az emberek engemet kinek mondanak lenni?

28. Azok pedig felelének: keresztelö Iánosnak; és egyebek, Illésnek; egyebek pedig egynek a' Prophéták közzül.

29. Es ö monda nékiek: ti pedig kinek mondotok engemet lenni? és megfelele Péter, *'s'* monda néki: te vagy ama Kristus.

30. Es meghagyá nékiek: hogy senkinek ö felöle ne szólanának.

31. Es kezdi vala tanitani öket: hogy az ember Fiának sokat kellene szenvedni, és megvettetni a' *népnék* Véneitöl, a' Papifejedelmektöl, és Irástudóktól, és megölettetni, és harmadnap múlván feltámadni. *Máth.* 16, 21.

32. Es e' mondást bátorsággal beszélli vala nékiek: és Péter magán vevén ötet, kezdé *mint egy* feddeni.

33. Ö pedig fordúlván s' tanitványira tekintvén megdorgálá Pétert mondván: menj hátam-megé Sátán; mert nints gondod az Istennek *dolgaira*, hanem azokra, mellyek az embereké. *Sam.* 2. *Kön.* 19, 22.

34. Es szólitván a' sokaságot, az ö tanitványival egyetemben, monda nékiek: ha ki engemet akar követni, tagadja-meg magát, és vegye fel az ö keresztét, és kövessen engemet. *Máth.* 10, 38. *Luk.* 9, 23.

35. Mert a' ki az ö lelkét meg-akarja tartani, elveszti
azt; a' ki pedig elveszti az ö lelkét én érettem, és az E-
vangyéliomért, az megtartja azt.
36. Mert, mit használ az embernek, ha mind az egész
világot megnyeri, és kárt vall ö lelkében?
37. Avagy, mit adna az ember váltságúl az ö lelkéért?
38. Mert, valaki szégyenel engemet, és az én beszédi-
met, e' parázna és vétkes nemzetség elött; az embernek
Fia is szégyenleni fogja azt, mikor eljövend az ö Attyának
ditsöſségében, a' ſzent Angyalokkal egyetemben.

IX. Rész.

Iéſusnak ábrázatja elváltozik. Hirdeti kereſzt: Iánoſt Illésnek lenni. Ki üzi az ördögöt, kit a' tanitványok nem üzhetének ki. Szól ö ſzenvedése felöl. Int a' botránsozásról. Int békességre is.

Es monda nékiek: bizony mondom néktek, hogy az
itt állók közzül vagynak némellyek, kik meg nem
kóſtolják a' halált, mig nem meg látandják az Iſtennek or-
szágát eljöni hatalommal.
2. Es hat napok múlván, maga mellé vevé Iéſus Pétert,
Iakabot és Iánoſt, és felvivé öket egy magas hegyre *tsak*
magánoſſan, és elváltóz taték ö elöttök. Mát. 17, 28.
3. Es az ö ruhái fényeſsek valának, és igen fejérek, mint
a' hó, elannyira, hogy a' földön *akár mi* ruhafeſtö *úgy*
meg nem fejérithette vólna.
4. Es megjelenék nékiek Illés Móseſſel, kik Iéſuſſal
együtt beszélgetnek vala.
5. Es felelvén Péter, monda Iéſusnak: Meſter, jó mi-
nékünk itt lennünk, tsináljunk három hajlékot, néked
egyet, Moisesnek egyet, és Illésnek egyet.
6. Mert nem tudja vala mit mondana; mivel hogy meg-
réműltenek.
7. Es egy felhö ereſzkedék, melly öket elboritja vala,
és a' felhöböl szózat ſzármazék, és mondá: ez az én ſze-
relmes Fiam, ötet halgaſsátok. *Esa* 42, 1. *Pét.* 2.
Lev. 1, 17.
8. Es mikor, hirtelen *oda* tekintettek vólna, ſohol ſen-
kit nem látának, hanem tsak Iéſuſt ö magokkal.
9. Mikor pedig a' hegyröl alá mentenek vólna, meg-
parantsolá nékiek, hogy ſenkinek ne beſzéllenék, a' mel-
lyeke

lyeket láttanak, hanem mikoron az embernek Fia feltámandand a' halálból.
10. Es e' beszédet magokban tartották, tudakozódván, mi vólna az: feltámadni a' halálból?
11. Es megkérdék ötet *és* mondának: mint mondják tehát a' Phariſeusok; hogy Illésnek elöbb elkell jöni?
12. O pedig felelvén monda nékiek: Illés ugyan elöre eljö, hogy mindeneket helyre allitson, a' mint is megvagyon irva az embernek Fia felöl, hogy ſokat fogna ſzenvedni, és megvettetni?
13. De mondom néktek: hogy Illés *már* eljött, és a' mellyeket akarnak vala azokat tselekevék ö véle, a' mint irva vagyon ö felöle.
14. Es az ö tanitványihoz menvén; láta körülök nagy ſokaságat, és az Iráſtudókat, a' kik is ö vélek vetekednek vala.
15. Es azonnal mind az a' ſokaság hogy ötet meglátta, eltsudálkozik vala, és eleibe futamodván köszönték ötet.
16. Es megkérdé az Iráſtudókat: miröl kérdezösködtök ti magatok között.
17. Es egy a' ſokaság közzül felelvén monda: Meſter, elhoztam az én fiamat te hozzád, kiben egy néma lélek vagyon.
18. Es valahol ötet megragadja, ſzaggatja ötet *úgy, hogy* tajtékot túr, és a' fogait tsikorgatja, és elſzárad; és mondottam a' te tanitványidnak, üzzék ki azt, de nem lehetett *tölök.*
19. O pedig felelvén monda néki: ô hihetetlen nemzetség, meddig léſzek veletek? meddig türlek titeket? hozzátok azt én hozzam.
20. Es *mikor* ö hozzája vitték és ötet meglátta vólna, azonnal a' *gonoſz* lélek ſzaggatja vala ötet, és a' földre esvén hentereg vala tajtékozván.
21. Es megkérdé annak az ö attyatól: mennyi ideje, hogy ez történt légyen ö rajta? a' pedig monda: kitsinységétöl fogva.
22. Es gyakorta a' tüzbe és a' vizbe veti ötet, hogy el veſzthetné? de, ha valamiben ſegithetz bennünket, ésséken meg ſzived rajtunk.
23. Iéſus pedig monda néki: elhihetede azt? mindenek lehetségeſſek az hivöknek.

24. Es a' gyermeknek attya mindjárt könyhullatásokkal kiáltván monda: hiſzem URam, ſegéljed az én hihetetlenségemet.
25. Mikor pedig látná Iéſus, hogy a' ſokaság öszve tódúlna, megdorgálá a' tiſztátalan lelket, mondván annak: te néma és ſiket lélek, én tenéked parantſolom: menjki ö belöle, és ſoha többé abba ne menj.
26. Es kiáltozván, és aztot igen ſzaggatván kiméne, és ollyanná lett a' *gyermek* mint a' hólt, hogy ſokan aztmondanák: már meghólt.
27. Iéſus pedig annak kezét megfogván, felemelé, *az is* felkele.
28. Es mikor a' házba bément vólna, megkérdék ötet magánoſſan, az ö tanitványi: miért hogy mi nem üzhettük ki azt?
29. Es monda nékiek: ez a' nem, ſemmiképen ki nem vettethetik; hanem *tsak* az imádság és a' böjtölés által.
30. Es *mikor* onnét kimentenek vólna, által mennek vala Galileán, de nem akarja vala, hogy valaki megtudná.
31. Mert tanitja vala az ö tanitványit, és monda nékiek, hogy az embernek Fia, adatik az embereknek kezeikbe, és meg ölik ötet, és megölettetvén harmad napra feltámad.
32. Azok pedig nem érték a' beſzédet, és félnek vala ötet megkérdeni.
33. Es Kapernaumba érkezvén, *mikor* ſzállásán vólna, megkérdé öket: miröl vetekedtetek az úton egymás között?
34. Azok pedig hallgatának, mert az úton arról vetekedtenek egymáſſal, *hogy* ki lenne legnagyobb?
35. Es leülvén ſzólitá a' tizenkettöt, és monda nékiek: a' ki akar elsö lenni, légyen mindeneknél utólsóbb és mindeneknek szolgája.
36. Es egy gyermeket vévén álitá azt középre ö közöttök, és megölelé, és monda nékiek.
37. Ha ki egy illyen gyermeket felvéſzen az én nevemben, engemet véſzen fel, és a' ki engemet felvéſzen, nem engemet véſzen fel; hanem azt, a' ki engem elbotsátott.
38. Felele pedig ö néki Iános, mondván: Meſter, tudunk egyet, ki a' te nevedben ördögöket üzött, a' ki minket

ket nem követ, és megtiltottuk néki, mivel nem követ
minket.
39. Iéfus pedig monda: ne tiltsátok ötét; mert nints-
fenki, a' ki tsudát tégyen az én nevemben, és *viſzont* majd
gonoszt fzólhaffon én felölem.
40. Mert a' ki nints mi ellenünk, mivelünk vagyon.
Mát. 12, 30.
41. Mert valaki néktek egy pohár vizet ád az én ne-
vemben, *azért* hogy Kriftus-é vagytok, bizony mondom
néktek: nem vefzti-el az ö jutalmát.
42. Es ha valaki botránkoztat egyet a' kisdedek közzül,
kik én bennem hifznek, annak fokkal jobb vólna, ha egy
malom kö tétetnék az ö nyaka körül, és a' tengerbe vet-
tetnék.
43. Es ha a' te kezed botránkoztat tégedet, vágd-el
azt, jobb néked tsonkán bémenned az életre, hogy sem két
kezed lévén, a' Gehennába menned, ama mególthatatlan
tüzre.
44. Holott azoknak férgek meg nem hal, és *az ö* tüzök
meg nem aluszik.
45. Es ha a' te lábad botránkoztat tégedet, vágd el azt;
jobb néked az életre bé menned sántán, hogy sem két lá-
bad lévén, a' gehennára vettetned ama mególthatatlan
tüzre.
46. A' hol az ö férgek meg nem hal, és az ö tüzök
meg nem alufzik.
47. Es ha a' te szemed botránkoztat meg téged, vájd
ki azt, jobb néked egy szemed lévén, az Iften orfzágába
menned, mint sem ket szemed lévén vettedned a' Gehen-
nának tüzére.
48. Holott azoknak férgek meg nem hal, *és* ö tüzök meg
nem alúfzik.
49. Mert minden *ember* tüzzel sózatik, a' mint minden
áldozat sóval sózatik-meg.
50. Ió a' só; ha pedig a' só meg véfz, mivel sozzátok
azt? légyen ti bennetek só, és békeségefsek legyetek
egymás között. *Rom. Lev.* 2, 18. *Sid.* 12. 14.

X. Réfz.

*A' házaſság dolgáról. A' kis gyermekekröl. A' gazdagok ne-
hezen idvezülnek. Iéſus biztatja hiveit az ö háborúságok-
ban. Szól ö ſzenvedéséröl. Iakab és Iánosnak kérési.
A' tanitványoknak zugolódása. Iéſus egy Vakot meg
gyógyit.*

1. Es felkelvén elméne onnét Iúdeának határiba, a' Ior-
dánon túl való *tartományon* által, és ismet *nagy*
sokaság gyülekezett ö hozzája, és a' mint szokása vala, is-
mét tanitja vala öket.
2. Es elö jövén a' Phariseusok kérdezék ö töle: ha el-
botsáthatja-e a' férfiú az ö feleségét? késértvén ötet.
3. Ö pedig felelvén monda nékiek: miképen parantsolta
néktek Moises?
4. Azok pedig mondának. Moises megengedte, hogy
elválásról való levél irattassék, és elbotsáttassék.
Mó. 5. *Kö.* 24, 1. *Ier.* 3, 1.
5. Es felelvén Iésus monda nékiek: a' ti sziveteknek
keménységéért irta néktek azt a' parantsolatot.
6. De a' teremtésnek kezdetiben, férfiat és aszszonyi
állatot teremtett az Isten. *Mo.* 1. *Kö.* 1, 27. *és* 5, 2.
Mát. 19, 4.
7. Annakokáért elhadja ember az ö attyát és annyát, és
ragaszkodik az ö feleségéhez. *M.* 1. *K.* 2, 24. 1. *Kor.*
6, 16. *Ephes.* 5, 31.
8. Es a' kettö egy testé lésznek, azért már nem lésznek
kettö, hanem egy test.
9. Azért a' mit Isten öszve kötött, ember *azt* el ne vá-
laszsza.
10. Es az ö tanitványi a'háznál ismét megkérdék ötet
e' dologról.
11. Es monda nékiek: ha ki elbotsátja az ö feleségét,
és mást vészen, paráználkodik az ellen. *Mát.* 5, 32. *és*
19, 9.
12. Es ha az aszszonyi állat elhadja az ö férjét, és más-
hoz mégyen férjhez, paráználkodik.
13. Es hozának ö hozzá gyermekeket, hogy meg-illetné
öket; de a' tanitványok feddödnek vala azokra, a' kik hoz-
zák vala *öket.*
14. Jésus pedig *azt* látván megneheztele, és monda né-
kiek: hadjátok a' gyermekeket én hozzám jöni, és ne til-
tsátok-meg azokat; mert ez illyeténeké az Istennek országa.
Mát. 18, 3. *és* 19, 14. 1 *Kor.* 14, 20. *Pét.* 1. *Lev.* 2, 2.
15. Bizony mondom néktek: ha ki nem veendi az Isten
országát, mint a' gyermek, abba bé nem mégyen.
16. Es megöleli vala azokat, és kezeit azokra tévén meg-
áldá öket.
17. Es mikor ö az úton ment vólna eleibe futamék egy,

és térdre esvén kérdé ö töle: jó Meſter, mit tselekedjem, hogy örökségül vegyem az örök életet?
18. Jéſus pedig monda néki: miert mondaſz engem jónak? ſenki nem jó, hanem tsak az egy Iſten.
19. Tudod a' parantſolatokat: ne paráználkodjál, ne ölj, ne lopj, hamis tanubizonyságot ne mondj, ſenkit meg neboszonts, tiszteljed a' te atyádat és anyádat.
20. Az pedig felelvén monda néki: Meſter, mind azokat megtartottam gyermekségemtöl fogva.
21. Jéſus pedig reá tekintvén, kedvelli vala ötet, és monda néki: egy hijával vagy; elmenvén add-el valamid vagyon, és oſztogasd a' ſzegényekre, és kintſed lészen mennyekben, és *oſztán* jer, kövess engemet, felvévén *magadra* a' kereſztet.
22. Az pedig e' mondáson megszomorodván elméne szomorúan; mert sok jóſzága vala.
23. Es Iéſus körül eltekintvén, monda az ö tanitványinak: a' gazdagok melly nehezen mennek bé az Iſtennek országába. *Iób.* 31, 24. *Sólt.* 62, 11. *Péld.* 11, 18. *Mát.* 19, 23.
24. A' tanitványok pedig elálmélkodának az ö mondásán; Iéſus pedig ismet felelven, monda nékiek: fiatskáim, melly nehéz a' gazdagságban bizóknak, az Iſten országába menni?
25. Könnyebb a' tevének a' tö fokán általmenni, mint a' gazdagnak az Iſten országába menni.
26. Azok pedig még inkább eltsudálkozván, mondának ö magokban: tehát, ki idvezülhet?
27. Iéſus pedig elnézvén öket monda: az embereknél lehetetlen, de nem az Iſtennél; mert az Iſtentöl mindenek lehetségeſſek. *Iób.* 42, 2. *Ier.* 32, 17. *Zak.* 8, 6. *Luk.* 1, 37.
28. Es Péter kezdé néki mondani: imé, mi mindeneket elhagytunk, és tégedet követtünk.
29. Ieſus pedig felelvén, monda: bizony mondom néktek: ſenki nintsen, a' ki elhagyta házát, vagy attyafiait, vagy nénnyeit, vagy attyát, vagy annyát, avagy feleségét, vagy gyermekeit, vagy ſzántóföldeit, én érettem és az Evángyéliomert.
30. Hogy ne venne száz annyit e' moſtani idöben, *úgy mint* házakat, atyafiakat, néneket, anyákat, gyermekeket, és ſzántó földeket az üldözésekkel egyetemben, a' jövendö világon pedig örök életet.

31. De

31. De ſokan, a' *kik* elsök, utólsókká lésznek, és az utól-
sók, elsökké.
32. Mikor pedig az útban vólnának, hogy felmennének
Jerusálemben, és Jéſus ö elöttök menne, elálmélkodának
minnyájan, és követvén ötet elfélemlének; Jéſus pedig ama'
tizenkettöt ismét maga mellé vévén; kezdé nékiek beszél-
leni a' dolgokat, mellyek ö reá következendök vólnának.
33. Mert imé felmégyünk Jerusálembe, és az embernek
Fia a' Papifejedelmeknek, és az Iráſtudóknak *kezeikbe* ada-
tik, és halálra itélik ötet, és adják a' pogányoknak *kezeikbe*.
34. Es megtsúfolják ötet, és megoſtorozzák, es megpök-
dözik, és megölik, és harmad napon feltámad.

Sz. Jakab Apoſtol innepére való Evangyéliom.

35. Es járúlának ö hozzája, Jakab és János Ze-
bedeusnak Fiai, és mondának; Meſter, *azt* akarjuk,
hogy a' mit kérünk meg tselekedjed minékunk.
36 Ö pedig monda nékiek: mit akartok, hogy
tselekedjem veletek?
37. Ezek pedig mondának néki: adjad miné-
künk, hogy egyikünk jobb-kezed felöl, másikunk
bal-kezed felöl üljünk a' te ditsöſségedben.
38. Jéſus pedig monda nékiek: nem tudjátok
mit kértek; meg ihatjátok-e a' poharat, a' mellyet
én megiszom? és megkereſztelkedhettek-e a' ke-
reſztséggel, a' mellyel én megkerſeztelkedem?
39. Ezek pedig mondának néki: meglehet. Jé-
ſus pedig monda nékiek: a' poharat ugyan, a' mel-
lyet én meg iſzom, megiſzſzátok, és a' melly ke-
reſztséggel én megkereſztelkedem, *ti is* megke-
reſztelkedtek.
40. De ülni az én jobb kezem, és bal-kezem felöl,
nem én adhatom, hanem a' kiknek készittetett.]
41. Ezt hallván pedig ama' tiz *tanitványok*, kezdének
neheztelni Jakabra és Jánosra.
42. Jéſus pedig öket elöſzólitván, monda nékiek: tud-
játok, hogy a' kik Fejedelmeknek tartatnak a' pogányok

között, uralkodnak azokon, és a' kik nagyságóſok ö közöt-
tök, hatalmaskodnak ö rajtok.
43. De ti közöttetek nem úgy; hanem, ha ki nagy akar
lenni ti közöttetek, légyen a' ti ſzolgátok.
44. Es ha ki elsö akar lenni ti köztetek, mindeneknél
alább való légyen.
45. Mert az embernek Fia nem jött, hogy *ö néki* ſzol-
gáljanak; hanem, hogy ö ſzolgáljon, és adja az ö életét vál-
tságúl sokakért. *Phil.* 2, 7. 1 *Tim.* 2, 6.
46. És Jerichóba menének; mikor pedig Jerichóból
kiment vólna ö és az ö tanitványi, és egy nagy ſokaság,
ö véle, ama' Timeusnak Fia, Bartimeus, ki vak vala, ülc az
út félen, kóldulván.
47. Es megértvén, hogy a' Názárethbéli Jéſus vólna,
kiáltani kezde, és monda: Jéſus, Dávidnak Fia, könyörülj
én rajtam.
48. Es ſokan dorgálják vala, hogy hallgatna; ö pedig
annál inkább kiáltoza: Dávidnak Fia, könyörulj rajtam.
49. Es Jéſus megállván, monda, hogy szólittanák ötet,
és ſzóliták a' vakot, mondván ö néki: bizzál, *és* keljfel,
mert ſzólit tégedet.
50. Az pedig elvetvén *magáról* az ö felsö ruháit, *és* fel-
kelvén Jéſushoz méne.
51. Es felelvén monda néki Jéſus: mit akarsz, hogy
tſelekedjem veled? a' vak pedig monda neki: Meſter,
hogy láthaſſak.
52. Jéſus pedig monda néki: menj-el, a' te hited tar-
tott meg tégedet; és azonnal lát vala, és követé Jéſust azon
útazásban.

XI. Réſz.

Jéſus ſzamárhátom mégyen Jerusálembe. Megátkozza a' fige fát. A' templomot tiſztitja. Tanit az hitröl és az imádságról. Int a' Szeretetre. A' kereſztségröl.

1. Es mikor közelgetnének Jerusálemhez, Bethphage és
Bethánia felé, az olajfáknak hegyéhez, elküldé ket-
tőt az ö tanitványi közzül.
2. Es monda nékiek: menjetek e' falúba, melly ellene-
tekbe vagyon, és mihelyt abba bé menendetek, találtok egy
ſzamár vemhet megkötve, mellyen még ember nem ült,
eloldozván azt, hozzátok el.

3. Es ha ki néktek mondándja: miért tſelekeſzitek azt?
mondjátok: hogy az URſzükolködik a' nélkül, és azonnal
ide botsátja azt.
4. Elmenvén pedig megtalálák a' vemhet, megkötve az
ajtónál, kivül, *a' mint* a' kettös út vala, és elóldák azt.
5. Es az ott-állók közzül némellyek mondának nékiek:
mit tſelekeſztek, elóldozván a' vemhet?
6. Azok pedig mondának nékiek a' mint megparantſol-
ta Jéſus; és elbotsáták azokat.
7. Es vezeték a' vemhet Jéſushoz, és az ö ruhájokat tere-
geték arra, és *ötet* reá-ülteték.
8. Sokan pedig az ö ruhájokat az útra teregeték; egye-
bek pedig ágakat ſzegdelének a' fákról, és az úton elhintik
vala.
9. Es a' kik elöl-mentenek, azok is, a' kik utánna men-
tenek kiáltván mondának: Hosánna, áldott, a' ki jö az
URnak nevében.
10. Aldott a' mi atyánknak Dávidnak orſzága, a' melly
jö az Urnak nevében, Hoſánna a' magaſſágban.
11. Jéſus bémenvén Jerusálembe, és a' templomba, mi-
kor körül mindeneket elnézett, és már az eſtvéli óra *eljött*
vólna, kimégyen vala Bethániába, a' tizenkét *tanitvá-
nyokkal.*
12. Es reggel *mikor* Bethániából kimentenek vólna, *Jé-
ſus* éhezik vala.
13. Es láta távólról egy fige-fát, mellynek levelei valá-
nak, oda méne, hogy talám valamit találna azon, és ahoz
érkezvén, ſemmit nem talála, hanem tſak leveleket; mert
nem vala még ideje a' figéknek.
14. Es felelvén Jéſus monda néki: te rólad ſenki ſoha
örökkén gyümöltsöt ne egyék; és hallották azt az ö tanit-
ványi is.
15. Es Jerusálembe menének; *mikor* pedig Jéſus a'
templomba ment vólna, kezdé kiüzni azokat, a' kik árúlnak
és vásárlanak vala a' templomban, és a' pénz-váltóknak
asztalokat, a' galambokat árúlóknak ſzékeiket is felfor-
gatá.
16. Es meg nem engedé, hogy valaki, *valami* edényt
vigyen által a' templomon.
17. Es tanit vala s' monda nékiek: nintſen-e megirva:
az én házam, imádságnak házának hivattatik minden né-
peknek; ti pedig latroknak barlangjává tettétek, *Kir.*
I *Kö.* 8, 29. *Eſa.* 56, 7. *Jér.* 7, 11.

18. *Ezt* hallván az Iráftudók és a' Papifejedelmek, keresnek vala *módot*, miképen ötet elvefzthetnék; mert félnek vala ö töle, mivel az egéfz sokaság álmélkodék az ö tanitásán.

19. Es mikor bé eftvéledett vólna, kiméne a' városból.

20. Reggel pedig, *hogy azon* elmentenek, láták a' figefát, hogy mind gyökereftöl kifzáradott. *Mát.* 21, 22.

21. Es megemlékezvén Péter, monda néki: Mefter, imé a' figefa, mellyet megátkoztál, kiszáradott.

22. Es felelvén Jéfus monda nékiek: légyen hitetek az Iftenben.

23. Mert bizony mondom néktek: hogy ha ki mondándja ez hegynek: emeltefsélfel, és vettefsél a' tengerbe; és nem kételkedik ö fzivében, hanem hifzi, hogy a' mit mond megtörténik; megléfzen, a' mit mondott. *Mát.* 17, 20. *Luk.* 17, 6.

24. Annakokáért mondom néktek: a' mellyeket imádkozván kértek, higyétek, hogy mind elvefzitek, és megléfznek ti néktek.

25. Es mikor imádkozván állotok, megbotsáffatok, ha ki ellen valami *nehezteléftek* vagyon, hogy a' ti mennyei atyátokis meg botsáffa néktek a' ti vétkeiteket. *Mát.* 6, 14.

26. Ha pedig ti meg nem botsátjátok; a' ti mennyei atyátok fem botsátja meg néktek, a' ti vétkeiteket.

27. Es ismét Jerusálembe menének, és *mikor* ö a' templomban járkálna, járulának ö hozzája a' Papifejedelmek, és az Iráftudók, és a' *népnek* Vénei.

28. Es mondának néki: mitfoda hatalomból tfelekefzed ezeket? és ki adta néked ezt a' hatalmat, hogy ezeket tfelekedjed?

29. Jéfus pedig felelvén monda nékiek: én is egy fzóról kérdezlek; titeket feleljetek meg nékem, és *ofztán* megmondom, mitfoda hatalomból tselekefzem ezeket?

30. Jánosnak kerefztsége, az égböl volt-e, vagy az emberektöl? feleljetek-meg nékem.

31. Es gondolkodván ö magokban, mondának: ha azt mondjuk: az égböl *vólt*; azt fogja mondani: miért nem hittetek tehát ö néki?

32. Ha pedig azt mondjuk: az emberektöl; félünk a' köfségtöl; mert minnyájan úgy tartották Jánoft, hogy ö igaz Próphéta vólna. *Mát.* 14, 5.

33. Es felelvén mondának Jésusnak: nem tudjuk; Jésus
is felelvén monda nékiek: en sem mondom meg *tehát*
néktek, mitsoda hatalomból tselekeszem ezeket.

XII. Rész.

A' gyilkos szölömivesek, Az adó pénzröl. A' halottaknak feltámadása. A' leg nagyobb parantsolat. Kristus ki fia? Egy özvegy aszszony alamisnája.

1. Es kezde nékiek szólani példabeszédek által: egy
ember szölöt plántál vala, és körül fogá sövén-
nyel, és sajtónak való helyet ása *abban*, és tornyot épite, és
kiadá azt á szölömiveseknek, és elméne.
2. Es az ö idejében elküldé szolgáját a' szölömivesek-
hez, hogy vegye-bé a' szölönek gyümöltsét a' munkásoktól.
3. Azok pedig vévén azt, megverték és üressen viszsza
küldötték.
4. Es ismét más szolgát külde azokhoz; de azt meg
kövezvén a' fejét megsebesitették, és gyalázattal botsátot-
ták viszsza.
5. De ismét más *szolgát* külde, és azt megölék, és sokakat
egyebeket, kik közzül némellyeket megvertenek, némel-
lyeket megöltenek.
6. Azért még egy szerelmes Fia lévén, végre azt is el-
küldé hozzájok, mondván: az én fiamat tekintetbe vészik.
7. De azok a' szölömivesek mondának ö magok között,
hogy ez az örökös; jertek, öljük-meg ötet, és az örökség
mienk lészen. *Sólt.* 2, 8. *Mát.* 26, 3. *Mo.* 1 *Kö.* 87, 18.
8. Es megfogák ötet, és megölék, és kivetették a' szö-
löböl.
9. Azért mit fog *már* tselekedni a' szölönek Ura? el-
jövend, és elveszti azokat a' szölömiveseket, és az ö szölöjét
másoknak kiadja.
10. Nem olvastátoke az Irást? A' követ, mellyet az épitö
mesterek megvetettek, az lett a' szegeletnek feje. *Sólt.*
118, 22. *Esa* 28, 16 *Mát.* 21, 42. *Rom.* 9, 53.
11. Az Urtól lett az, és tsudálatos a' mi szemeink
elött?
12. Es keresik vala *módját*, hogy megfoghatnák; de fél-
nek vala a' kösségtöl: mert észre-vették, hogy, ö felölök
mondotta a' példa-beszédet, és ott hagyván ötet, elme-
nének.

41. Es leülvén Jésus a' templom ládájának ellenében, hogy látná, mikép a' sokaság hánnya a' pénzt a' ládába. Es sok gazdagok böven adnak vala.

42. Es egy szegény özvegy jövén, vete a' ládába két fillért, melly egy negyed részt teszen.

43. Es elöszólitván az ö tanitványit monda nékiek: bizony mondom néktek, hogy ez a' szegény özvegy aszszony, mind azoknál, a' kik a' ládába adakoztak, többet tett a' *ládába*.

44. Mert mindenek abból a' mivel bövelködnek vala, tevenek a' *ládába*; ez pedig az ö szegénységéböl, mindenét, a' mie vala, egész eleségét belé vetette.

XIII. Rész.

A' Ierusálemi Templom drága épületinek romlása. Kristus Urunk el jövetele és anak jelei. Intése az álhatatosságra és vigyázásra.

1. Es mikor a' templomból kiment vólna, monda néki egy az ö tanitványi közzül: Mester, látod-e minémü kövek, és minémü épületek?

2. Es Jésus felelvén monda néki: látod ezeket a' nagy épületeket? nem hagyatik egy kö a' másikon, melly le nem rontatnék.

3. Es ö leülvén az olaj-fáknak hegyén a' templomnak ellenében, meg kérdék ötet magánossan az ö tanitványi. Péter, Jakab, János és András.

4. Mond meg nékünk, mikór lésznek-meg mindezek, és minémü jel *lészen*, a' mikor mind ezek kezdenek megtellyesedni.

5. Jésus pedig felelvén nékiek kezdé mondani: meglássátok, hogy valaki titeket megne tsaljon.

6. Mert sokan jönek az én nevemben, mondván: én vagyok *a' Kristus*, és sokakat eltsalnak.

7. Mikor pedig hallani fogjátok, a' hadakozásokat és a' hadakozásoknak hireit, meg ne háborodjatok; mert *ezeknek* meg kell lenni; de még nintsen vége.

8. Mert egyik nemzetség, a' másik nemzetségre támad, és egyik királyság a' másikra, és együttis másutt is föld indulások lésznek, és éhelhalások, és háborgások, és ezek lésznek kezdeti, a' fájdalmaknak.

9. De

9. De vigyázzatok magatokra; mert kézbe adnak titeket, *hogy vitesſetek* a' fö tanátsok és a' Sinagógák eleibe: megverettettek, és a' Fejedelmek és a' királyok eleibe állíttattok en érettem, bizonyságúl ö nékiek. *Mát.* 10, 17.
10. Es az Evangyéliomnak elöbb predikáltatni kell, minden nemzetségek között.
11. Mikor pedig viſznek titeket, *és* kézhez adnak, élöre ne ſzorgalmatoskodjatok, ne is törekedjetek *azon*, hanem a' mi adatik néktek abban az órában, azt szóljátok; mert nem ti vagytok, a' kik ſzóljanak, hanem a' ſzent Lélek.
12. Kézben adja pedig az atyafi *ö* attyafiát a' halálra, és az atya az *ö* gyermekét, és a' fiak az atyákra támadnak, és meg-ölik azokat.
13. Es léſztek gyülölségeſſek mindenek elött az én nevemért; a' ki pedig mind végig megmarad az idvezül. *Mát.* 10, 22.
14. Midön pedig látandjátok a' puſztulásnak utálatosságát, melly megmondatott Dániel Próphéta által, hogy ott áll, a' holott nem kell, (a' ki olvaſſa, *jól* meg értse) akkor, a' kik Iudeában vagynak, fuſſanak a' hegyekre.
15. A' ki pedig a' ház fedelén vagyon, ne szálljon alá a' házba se bé ne menjen, hogy kivigyen valamit az ö házából.
16. Es a' ki a' szántó földön vagyon, viſzſza ne térjen, hogy elvigye az ö ruháját.
17. De jaj a' nehézkeseknek, és a' ſzoptatóknak, azokban a' napokban.
18. Imádkozzatok pedig, hogy a' ti futáſtok télben ne eſſen.
19. Mert azokban a' napokban ollyan nyomorúságok léſznek, a' minémüek nem vóltanak a' teremtésnek kezdetitöl fogva, mellyen az Iſten *mindeneket* teremtett, mind eddig, *söt* nem is léſznek.
20. Es ha az Ur meg nem röviditette vólna azokat a' napokat, egy teſt sem tartatnék-meg; de a' válaſztottakért, a' kiket elválaſztott, megröviditette a' napokat.
21. Akkor, ha ki azt mondandja tinéktek: imé itt a' Kriſtus, avagy imé amott *vagyon*; ne higyétek. *Mát.* 24, 23.
22. Mert hamis Kriſtusok, és hamis Próphéták támadnak, és jeleket s' tsudákat téſznek, hogy eltſalják, ha lehetséges, még a' válaſztottakat is. *Mó.* 5. *Kö.* 13, 1. 2. *Thes.* 2, 11.

23. Ti pedig vigyázzatok, imé elöre megmondottam
néktek mindeneket.
24. De azokban a' napokban, azok a' nyomoruságok
után, a' Nap meg setétedik, és a' Hóld nem adja meg az ö
világoſságát.
25. Es az égnek tsillagai, le húllanak, és az egeknek
erösségei meg-mozdúlnak.
26. Es akkor meglátandják az embernek Fiát eljöni a'
felhökben nagy hatalommal és ditsöſséggel.
27. Es akkor elküldi az ö Angyalit, és öszve gyüjti az
ö válaſztottit a' négy ſzelektöl, es a' földnek utólsó ha-
táritól fogva, az égnek utólsó határáig.
28. Tanuljátok-meg pedig a' fige-fáról e' példát; mi-
kor annak ágatskái már gyengülnek, és levelei ki jönek,
tudjátok, hogy közel a' nyár.
29. Hasonlóképen ti is, midön látandjátok ezeket igy
meglenni, tudjátok, hogy közel vagyon az ajtó elött.
30. Bizony mondom néktek: el nem múlik e' nemtzet-
ség, mig nem mind ezek meg lettenek.
31. Az ég és a' föld elmúlnak; de az én mondásim el-
nem múlnak.
32. Azok a' napok és órák felöl pedig, senki nem tud
semmit, sem az Angyalok, a' kik mennyekben vagynak, sem
a' Fiú; hanem tsak az atya.
33. Megláſsátok, vigyázzatok és imádkozzatok; mert
nem tudjátok, mikor léſzen az idö.
34. Mint egy ember, a' ki *meſzſze földre* mégyen, el-
hagyván házát, az ö ſzolgainak hatalmat adott, és ki-
nek kinek az ö munkáját, és az ajtón állónak megparanso-
lá, hogy vigyázzon.
35. Vigyázzatok azért, mert nem tudjátok mikor jövend-
meg a' háznak Ura, eſtve-e, vagy éjfélkor, vagy a' kakas
ſzóláskor, avagy reggel?
36. Ne talám hirtelen megjövén; találjon titeket
aluván.
37. A' mellyeket pedig néktek mondok, mindeneknek
mondom; Vigyázzatok.

XIV. Réſz.

Jéſus az aſzſzonyi állattól meg kenetik. A' Husvéti bárány. Chriſtus Urunk ſzentséges Vég-vatsorája. Szenvedése kezdödik Az Olajfák kertjébenvagyon. Az után a' Kajaphásnál.

32. Es mégyen vala a' kertbe mellynek neve Gethsemane, és mondá az ö tanitványinak: üljetek itt, miglen imádkozom.
33. Es maga mellé vevé Pétert, Iakabot és Iánost, 'és kezde rettegni és gyötrödni.
34. Es monda nékiek: szomorú az én lelkem mind halálig; maradjatok itt, és vigyázzatok.
35. Es egykevesé elébb menvén a' földre borúla, és imádkozik vala: hogy ha lehetséges vólna, múlnék-el töle ez az óra.
36. Es monda: Abba! Atyám, mindenek lehetségesek tenéked, múljék el tölem ez a' pohár; mindazon-által *légyen*, nem a' mit én akarok; hanem a' mit te *akarsz*.
37. Es eljövén találá öket aluva, és monda Péternek: Simon, aluszol? nem vigyázhatsz tsak egy oráig?
38. Vigyázzatok és imádkozzatok, hogy késértetbe ne vitessetek. A' lelek ugyan kész; de a' test erötelen.
39. Es ismét elmenvén imádkozik vala, ugyan azon szókat mondván.
40. Es viszsza térvén, ismét aluva találá öket; mert az ö szemeik nehezek valának, és semmit nem felelhetének néki.
41. Harmadszor is eljövén, monda nékiek: még tovább is alugyatok és nyugodjatok; elég *immár*; eljött az óra; imé az embernek Fia a' bünösöknek kezekbe adatik.
42. Keljetek-fel, menjünk; imé közelget az, a' ki engemet elárúl.
43. Es azonnal, mikor ö még szólna, eljöve Iudás, egy a' tizenkettö közzül, és ö véle nagy sokaság, fegyverekkel és botokkal, a' Papifejedelmektöl, az Irástudóktól és a' Vénektöl.
44. A' ki pedig ötet elárúlta, jelt adott nékiek, mondván: a' kit én megtsókolok, ö lészen az, fogjátok-meg ötet, és vigyétek-el bizvást.
45. Es eljövén *Iudás*, mindjárt ö hozzá járúla, mondván: Mester, Mester; és megtsókolá ötet.
46. Azok pedig kezeiket ö reá vetik vala, és megfogák ötet.
47. Egy pedig az ott állók közzül, kihúzván szablyáját, a' Föpapnak szolgájához vága, és annak fülét levágá.
48. Es felelvén Iésus monda nékiek: mint a' latorra,
úgy

úgy jöttetek ki fegyverekkel és botokkal, hogy megfogjatok engemet.
49. Minden-nap veletek valék tanitván a' templomban, és nem fogtatok meg engemet; de azért, hogy bétellyesedjenek az irások.
50. *A' tanitványok* pedig minnyájan elhagyván ötet, elfutának.
51. Es egy némünémü ifjú követi vala ötet, kinek mezitelen *teste* gyóltsba vólt takarva, és az ifjak meg ragadák ötet.
52. Az pedig kezekben hagyván a' gyóltsot, mezitelen szalada el tölök.
53. Iéſuſt pedig a' Fö paphoz vivék, a' kihez gyülekeznek vala, mind a' Papifejedelmek, és a' Vének, és az Irástudók.
54. Es Péter *tsak* távólról követi vala ötet épen bé a' Föpapnak pitvaráig, és lön, hogy a' ſzolgákkal együtt leülne, és melegednék a' tüznél.
55. A' Papifejedelmek pedig és az egéſz tanáts keresnek vala bizonyságot Iéſus ellen, hogy megölhetnék ötet, és nem találának.
56. Mert ugyan sokan hamis tanúbizonyságot tettenek ö ellene; de nem egyezének ö bizonyság-tételek.
57. Es némellyek felkelvén hamis tanuságot tevének ö ellene és mondának:
58. Mi hallottuk, *hogy* azt mondotta: én lerontom ezt a' kézzel tsinált templomot, és harmadnap múlván, kézi munka nélkül, felépitem.
59. De még igy sem egyez vala az ö bizonyság tételek.
60. Es a' Föpap középen felállván, megkérdé Iéſuſt mondván: semmit nem felelsz-e? *imé* ezek minemü tanu-bizonyságot téſznek te ellened?
61. O pedig hallgat vala, és semmit nem felele; *azért* a' Fö pap ismét megkérde és monda néki: Te vagy-e a' Kriſtus az áldott Iſtennek Fia? *Eſa* 53, 7. *Ap. tsel.* 8, 32.
62. Iéſus pedig monda: En vagyok; és meglátjátok az embernek Fiát ülni az *Iſten* hatalmaſságának jobján, és el jöni az égnek felhöiben. *Dan.* 7, 10. *Máth.* 16, 27. *Ap. Ielen.* 1, 7.
63. A' Fö pap pedig megszaggatván ruháit monda: mi szükség nékünk a' bizonyság?

64. Hallottátok a' káromlást, mint teszik néktek? Azok pedig minnyájan kárhoztatják vala ötet: méltó az halálra.

65. Es némellyek pökdözni kezdének ö reá, és béfedezvén ábrázatját, artzúl verék ötet, és mondának néki: próphétálj *minékünk*, és a' szolgák páltzákkal verik vala ötet.

66. Mikor pedig Péter alatt az udvarban vólna, jöve egy a' Föpapnak szolgáló leányi közzül.

67. Es mikor látta vólna Pétert melegedni, éppen reá néze *és* monda: te is a' Názárethbéli Iésussal valál.

68. Ö pedig tagadá mondván: nem esmértem *ötet*, nem is tudom mit mondasz; és hogy a' tornátzba kiméne, a' kakas szól vala.

69. Es mikor a' szolgáló leány ismét meglátta vólna ötet, kezdé mondani azoknak, a' kik ott állanak vala: hogy ez *is* azok közzül való vólna.

70. Ö pedig ismét tagadá; és egy kis idö múlván viszontag azok, a' kik ott állanak vala, mondának Péternek: bizony, azok közzül való vagy; mert Galileabéli vagy, és a' beszéded *is* hasonló.

71. Akkor kezde átkozódni és esküdni; hogy nem esmértem ezt az embert a' kit mondotok.

72. Es a' kakas másodszor szóla, és megemlékezék Péter a' mondásról, mellyet mondott vala néki Iésus, hogy minek elötte a' kakas kétszer szólana, háromszor tagadsz meg engemet; és *magát* béboritván sira.

Nagy mélységes szomoruságnak jele, és nagy gyász, midön ki fejét le, vagy béboritja; 2. Sám. 15, 30. és 19, 4. Jerem. 14, 3. Ezech. 12, 6. 12. igy tselekedék Péter is.

XV. Rész.

Kristus szenvedése a' Pilátus alatt. 'Az Ariamathiai Ióseph el temeti az ö sz. testét.

1. Es mindjárt korán reggel a' Papifejedelmek tanátsot tartának a' vénekkel, és az irástudókkal, és az egész Tanátsbéliekkel, és megkötözvén Iésust, elvivék és Pilátusnak kezébe adák.

2. Es megkérdé ötet Pilátus: te vagy-e a' Sidóknak királlya? ö pedig felelvén monda néki: te mondod.

3. Es a' Papifejedelmek igen vádolják vala ötet.

4. Pilátus pedig ismét megkérdé ötet, mondván; semmit nem felelsz-e? látod mennyi sok *dolgok iránt* tésznek bizonyságot te ellened.

5. Iéfus pedig éppen semmit nem felele, *annyira*, hogy Pilátus, eltsudálkoznek.
6. Az innepre pedig *szokott* elbotsátani nékiek egy foglyot, *azt*, a' kit kernek vala.
7. Vala pedig a' ki Barrabásnak mondatik, ki a' támadáft inditókkal együtt megfogatott, kik is a' támadáskor gyilkosságot tselekedtenek.
8. Es a' népség felkiáltván kezdé kétni, hogy a' szokás fzerint tselekednék nékiek.
9. Pilátus pedig felele nékiek mondván: akarjátok-e, hogy elbotsássam néktek a' Sidóknak Királlyát?
10. (Mert tudja vala, hogy tsak irigységböl adták ötet kézbe a' Papifedelmek.)
11. A' Papifedelmek pedig felindíták a' kösséget, hogy inkább a' Barrabáft botsássa-el nékiek. *Ap.ts.* 3, 14.
12. Pilátus pedig felelvén ismét monda nékiek: tehát mit akartok, hogy tselekedjem *azzal*, a' ki Sidók királlyának mondatik?
13. Azok pedig ismét kiáltnak vala: fefzitsd-meg ötet.
14. Pilátus pedig monda nékiek: de mi gonofzt tselekedett? azok pedig annál inkább kiáltozának: fefzitsd-meg ötet.
15. Pilátus pedig akarván a' népnek eleget tenni, elbotsátá nékiek Barrabáft, és kézbe adá Iéfuft, hogy megoftoroztatván megfefzittefsék.
16. A' vitézek pedig vivék ötet belöl a' tornátzon, a' törvény-tévö házba, és öszve hivák az égefz vitézlö sereget.
17. Es *veres* bársonyba öltözteték ötet, meg koronázák ötet tövisböl fontt koronával.
18. Es kezdik vala köszönteni ötet *és mondani:* Elljen a' Sidóknak Királlya.
19. Es verik vala az ö fejét nádpáltzával, és pökdözének ö reá, és meghajtván térdeiket, imádják vala ötet.
20. Es mikor ötet *eleget* megtsúfolták vólna, levetkezteték a' bársony *ruhából*, és az ö maga ruhájába öltözteték, és kivivék ötet, hogy megfeszitenék.
21. Es kénszeriték az *ott el menö* Cyrenusbéli Simont, ki a' szántóföldröl jö vala, és attyok vala Alexandernek és Rufusnak, hogy felvenné az ö kereszt-fáját.
22. Es elvivék ötet a' helyre, melly Golgathának *mondatik*, az az, *ha* meg magyarázod, fejekoponyáknak *helye*?

23. Es

23. Es innia adának néki, myrhával egyelittetett bort; de ö nem veszi vala.
24. Es a' kik megfeszittették ötet, feloſzták az ö ruháit, kotzkát vetvén azokra, ki mit végyen.
25. Vala pedig három óra, mikor ötet megfeſziték.
26. Es vala ö *felette* irás, mellyben az ö halálának oka megiratott: SIDOKNAK KIRALLYA.
27. Es ö véle egyetemben megfeſzitének két latrot, egyiket jobb-keze, máſikat balkeze felöl.
28. Es bétölt az irás, mely *azt* mondja: és a' gonoſztévök közzé ſzámláltatik. *Es.* 53, 12.
29. A' kik pedig azon elmennek vala, káromolják vala ötet, és hajtogatván fejeket, mondának: ne néked! ki lerontod a' templomot, és harmad napra felépited.
30. Tartsd-meg magadat, és szálj le a' kereſztfáról.
31. Haſonlóképen a' Papifejedelmek is tsúfolódván mondának egymásközött az Iráſtudókkal: másokat megtartott, magát megnem tarhatja.
32. A' Kriſtus az Izraelnek királlya, ſzáljon-le moſt a' kereſztfáról, hogy láſſuk, és higyünk; azok is, kik ö véle együtt megfeszittettenek, tsúfolják vala ötet.
33. Mikor pedig hat óra vólna, setétſeg lön az egész földön, *egéſz* kilentz óráig.
34. Es kilentz óra tájban nagy felszóval kiálta Jéſus mondván: Eloi, Eloi, Lámma Sabáchtháni, az az: *ha* ki magyarázod: En Iſtenem, En Iſtenem, miért hagytál el engemet.
35. Ezt hallván, némellyek azok közzül, a' kik ott állnak vala, mondának: imé, az Illéſt hivja.
36. Egy pedig futamodván, és ſpongyiát etzettel megtöltvén, egy nád-szálra tevé, *s'* innia ada néki mondván: megálljatok, láſſuk, ha eljö-e az Illés, hogy levegye ötet. *Sólt.* 69, 33.
37. Jéſus pedig nagy felszóval kiáltván, kibótsátá lelkét.
38. Es a' templomnak kárpitja kétfelé haſadott, felitöl fogva, egéſz alá.
39. Látván pedig a' Százados, ki néki ellenében állott vala, hogy igy felkiáltván meghólt vólna, monda: bizony ez az ember, Iſten Fia vólt.
40. Valának pedig aſzſzonyi állatok is, kik távól nézik vala, kik között vala Mária Magdaléna, és Mária a' kiſſebbik Jakabnak és Jóſesnek annya és Sálome.

41. Kik, még mikor Galileában vala is, ötet követték, és néki szolgáltanak, és sokan egyebek, kik véle együtt felmentenek Jeruſálembe.

42. Es már eſtve *felé* lévén, (mivel a' Husvétra való készület vala, az az, a' szombat elött való nap.)

43. Eljöve Arimathiából ama' Jóſeph, egy bötsületes *és* Tanátsbeli *Ur*, ki is az Iſten országát várja vala, ez bátorsággal béméne Pilátushoz, és megkéré teſtét Jéſusnak.

44. Pilátus pedig eltſudalkozék, hogy már meghólt vólna, és hivatvan a' Századoſt, tudakozódék töle, ha már régen hólt-e meg?

45. Es megértven a' Századoſtól a' *dolgot*, néki engedé Jóſephnek a' teſtet..

46. *Ez* pedig gyóltſot vásárolvan, és a' *teſtet* levévén, bétakará a' gyóltsba, és helyhezteté a' koporsóba, melly kösziklából vala kivágva, és követ hentergete a' koporsónak ajtójára.

27.. Mária Magdaléna pedig, és Mária Jóſesnek *annya* nézik vala, hová tétetett.

XVI. Réſz.

Kriſtusnak halálból való feltámadásának hiſtoriája. Kriſtus megjelenik külömbözö ábrázatban. Tanitványit elküldi az Evangyéliomnak predikállására. Felmégyen mennyekbe.

Husvét 1. Innep-napjára való Evangyéliom.

1. Es mikor a' szombat nap elmúlt vólna, Mária Magdaléna és Mária Jakabnak *annya* és Salome, fü-szerszámot váſarlottanak, hogy eljövén, megkennék ötet.

2. Es a' ſzombatnak egyik napján korán reggel, *mikor* a' nap felkelne, a' koporsóhoz menének.

3. Es mondának egymás között, ki fordítja-el minékünk a' követ, a' koporsó ajtójáról?

4. Mikor pedig oda tekintettenek vólna, láták, hogy *már* a' kö lefordítatott; mert igen nagy vala.

5. Es bémenvén a' koporsóba látának egy ifjat jobb-kéz felöl ülvén, *ki* fejér hoſzſzú ruhába öltöztetett vala, és meg-rémülének.

6. Az pedig monda nékiek: ne féljetek; a' Náza-

zárethbéli Jéſuſt kereſitek, a' ki felfeſzittetett, fel-
támadott; nintſen itt, im az hely, a' hová helyhez-
tették ötet.
7. De menjetek-el mondjátok meg az ö tanit-
ványinak és Péternek, hogy elöttetek mégyen Ga-
lileába, ott megfogjátok ötet látni, a' mint meg-
mondotta néktek.
8. Es hamarsággal kijövén elfutának a' kopor-
sótól, mivel hogy rettegés és rémülés fogta-el
öket, és ſenkinek ſemmit nem ſzólának; mert fél-
nek vala.]
9. *Jéſus* pedig mikor feltámadott vólna, reggel a' szom-
batnak elsö napján, megjelent elöször Mária Magdaléná-
nak, a' kiböl hét ördögöt üzött ki.
10. Az elmenvén megbeszéllé azoknak, a' kik ö véle
a' Jéſuſſal valának, kik *is* szomorkodnak és sirnak vala.
11. Azok pedig *mikor* hallották vólna, hogy élne, és ö
töle láttatott vólna; nem hitték.
12. Ezeknek utánna pedig, ketten ö közzülök, mikor *az
úton* mennének a' mezöre, megjelenék nékiek más ábrá-
zatban.
13. Es azok elmenvén, megbeszélik vala a' többieknek;
de azok ſem hivének.

*Kristus menybe menetelének Innepére való
Evangyéliom.*

14. Utólſzor megjelenék mind a' tizen-egy ta-
nitványoknak, mikor együtt ülnének *az aſztalnál*,
és ſzemekre hányá az ö hihetetlenségeket, és ſzivek-
nek kemenységét, hogy azoknak, a' kik látták ötet
feltámadtan, nem hittenek.
15. Es monda nékiek: menjetek-el mind a' ſzéles
világra, prédikáljátok az Evangyéliomot minden te-
remtett állatnak.
16. A' ki hiſzen, és megkereſztelkedik, idvezül;
a' ki pedig nem hiſzen, elkárhozik.

17. Azokat pedig, a' kik hiſznek, illyen jelek követik: az én nevembe ördögöket üznek, új nyelveken ſzólanak.

18. Kigyókat veſznek fel, és ha valami halálos *italt* megiſznak is, nem árthat nékiek; a' betegekre vetik ö kezeket, és meg jobbúlnak.

19. Az Ur pedig, minekutánna ſzólott vólna nékiek, felviretett mennyekbe, és üle az Iſtennek jobjára.

20. Azok pedig kimenvén prédikálnak vala mindenütt, az Ur vélek együtt munkálkodván, és az igét meg eröſitvén, következendö jelek által. *Ap. ts.* 14, 3. *Sid.* 2, 4.

SZENT LUKATS Evangyéliſtának iráſa ſzerint való EVANGYELIOM.

I. Réſz.

Az Angyal Zachariáſſál a' templomban. Zachariás megnémul. Szüz Máriához Angyal küldetik. Mária Ersébeth aſzſzonyt látogatja, és énekli a' Mágnificátat.

1. Mivel hogy sokan igyekeztenek *azon*, hogy rendbe *vegyék* és megbeſzéljék amá dolgokat, mellyek mi közöttünk épenséggel bizonyoſſak.

2. A' mint elönkbe adták minékünk azok, kik eleitöl fogva szemlélöi vóltanak, és szolgai az igének.

3. Tetſzett ennékem is, ki eleitöl fogva végére mentem mindeneknek nagy ſzorgalmatóſsággal, hogy tenéked, kedves Theophilusom, *mindeneket* rendel megirjak.

4. Hogy *bizonyoſſan* megtudhaſſad, azon beszédeknek igaſſágát, a' *mellyekre* tanitattál.

5. Heródesnek, a' Iuda királlyának idejében, vala egy Pap, kinek Zachariás neve, Abiának rendiböl való, kinek felesége Aaronnak leányi közzül, és annak neve Ersébeth vala.

6. Mind a' ketten pedig igazak valának Isten elött, járván az Urnak minden parantsolatiban és igazságiban fedhetetlenül.

7. Es nem vala nékiek gyermekjek, mivel Ersébeth magtalan vala, és mind a' ketten *már* megvénhedtenek.

8. Lön pedig, midön az ö Papi hivatalјában foglalatoskodnék Isten elött, az ö néki rendeltetett napokon.

9. Es a' papi rendtartásnak szokása szerint, a' sors reá esett vólna, hogy jó illatú füstöt *vigyen*, és az Urnak templomába bémenjen. *Mós.* 2. *Kön.* 20, 8. *és* 3. *Kö.* 16, 17. *Sid.* 9, 6.

10. A' népnek sokasága pedig kivül vala, *és* imádkozik vala, a' jó illatú áldozatnak óráján.

11. De az Urnak Angyala megjelenék ö néki, állván a' jó illat-tételnek óltárának jobján.

12. Zachariás pedig látván *ötet* igen megháborodék, és félelem esék ö reája.

13. Es monda néki az Angyal: ne félj Zachariás; mert meghalgattatott a' te imádságod, és Ersébeth a' te feleséged szül néked Fiat, és nevezed az ö nevét Iánosnak.

14. Es lészen néked örömöd és vigasságod, és sokan fognak örülni az ö születésén.

15. Mert ö nagy lészen az Ur elött; bort és részegitö italt nem iszik, és megtelik szent Lélekkel, az ö annyának méhétöl fogva.

16. Es az Izraelnek Fiai közzül sokakat megtérit az ö Urokhoz Istenekhez. *Malak* 4. 5, *Mát.* 11, 14.

17. Es ö az *Urnak* elötte menend az Illesnek lelkével és erejével, hogy az atyáknak sziveket a' fiakhoz téritse, és az engedetleneket az igazaknak böltsességével *vezérelje*, készitvén az Urnak egy tökélletes népet.

18. Es Zachariás monda az Angyalnak: miröl tudhatom én azt meg? mert én már vén vagyok; az én feleségem pedig, igen megöregedett.

19. Es felelvén az Angyal monda néki: én vagyok Gábriel, ki Isten elött állok, és küldettem, hogy szóljak te néked, és örvendetes izenetül hirdessem ezéket.

20. Es imé meg némúlsz és nem szólhatsz, mind ama' napig, a' mellyen ezek meg lésznek, azért hogy nem hittél

az én mondásimnak, mellyek az ö idejekben megtellyesednek.

21. A' kösség pedig várakozik vala Zachariásra; és tsudálkozik vala, hogy annyire késnék a' templomban.

22. *Mikor* pedig kijött vólna, nem szólhata nékiek: és észre vették, hogy *valami* látást látott a' templomban, és ö int vala nékiek, és néma maradott.

23. Es lön, hogy mikor az ö szolgálatjának napjai eltöltenek, az ö házához méne.

24. Ezek a' napok után pedig, méhében fogada Ersébeth az ö feleséģe, és elrejté magát öt hólnapig, *ezt* mondván:

25. Mivel igy tselekedett velem az Ur, a' napokban, mellyekben megtekintett *engemet*, hogy elvenné az én gyaláʒatomat, az emberek közzül. *Mós.* I. *Kö.* 30, 23. *Esa.* 4, I.

Kristus Urunk fogantatásának innepére való Evangyéliom.

26. Az hatodik hólnapban pedig, Gábriel Angyal Istentöl küldetett Galileának városába, mellynek neve Názáreth.

27. Amá Szüzhöz, melly elvala jegyezve egy férfiúnak, kinek Jóseph vala neve, Dávidnak házából, a' Szüznek neve pedig vala Mária.

28. Es bémenvén az Angyal ö hozzája, monda: Idvez légy, kegyelemmel tellyes, az UR teveled, áldott vagy te az aszszonyi állatok között.

Idvöz légy, köszöntésnek és nem imádságnak igéje, és annyit tészen, mint: légy szerentsés, vagj légyen békesség néked. Apost. tsel. 15, 23.

29. Mikor pedig látta vólna az *Angyalt*, megháborodék annak mondásán, és gondolkodik vala, minémü köszöntés vólna ez?

30. Es monda néki az Angyal: ne félj, Mária; mert Isten elött kegyelmet találtál.

31. Es imé fogadsz méhedbe, és szülsz Fiat, és neveʒed az ö nevét JESUSNAK. *Esa.* 7,14. *Mát.* 1, 21.

32. Ki

32. Ki nagy lészen, és a' *magasságos Isten* Fiának hivattatik, és az Ur Isten néki adja, Dávidnak az ö Attyának székit. *Esa.* 9, 6. *és* 16, 5. *és* 54, 5. *Sam.* 2. *Kön*, 7, 12. *Sólt.* 132, 11.

33. Es fog uralkodni, a' Jákóbnak házán mind örökkén, és az ö királyságának nem lészen vége. *Dan.* 2, 44. *és* 7, 14. 27. *Mich.* 4, 7. *Esa.* 9, 7. *Sólt.* 45, 7. *és* 89, 37. *Jer.* 23, 5. 1 *Kor.* 15, 24.

34. Mária pedig monda az Angyalnak: mikép lészen ez meg, holott én férfiát nem esmérek?

35. Es felelvén az Angyal monda néki: a' Szent Lélek szál te reád, és a' magasságos *Istennek* ereje árnyékozmeg tégedet; azért az a' szentis, a' melly tetöled születik, Isten Fiának hivattatik.

36. Es imé Ersebéth a' te rokonod, az is vénségében fiat fogadott, mellynek *már* hatodik hólnapja, ki mondatott magtalannak.

37. Mert nem lehetetlen az Istennek akár mi mondás. *Jób.* 42, 2. *Jer.* 32, 17. *Zach.* 8, 6. *Mát*, 19, 26.

38. Monda pedig Mária: imé az Urnak szolgálója; légyen nékem a' te mondásod szerint; és elméne ö töle az Angyal.]

Mária látogatásának innepére való Evangyéliom.

39. Felkelvén pedig Mária azokban a' napokban, méne nagy sietséggel a' hegyes *tartomanyokba*, Iudának városába.

40. Es mikor bé ment vólna Zachariásnak házába, és köszöntötte vólna Ersébethet.

41. Történék, hogy, mikor Ersébeth Máriának köszöntését meghallotta, repdeze a' gyermek az ö méhében, és Ersébeth megtelék szent Lélekkel.

42. Es nagy szóval felkiáltván monda: áldott vagy te az aszszonyi állatok között, és áldott a' te méhednek gyümöltse.

43. Es honnét vagyon ez ennékem, hogy az én URamnak annya én hozzám jöjjön?

04. Mert imé, mihelyt a' te köszöntéſednek szava az én füleimbe érkezék repdeze örvendezéssel a' gyermek az én méhemhen.

45. Es bóldog az, a' ki hitt; mert bételnek mind azok, a' mellyek meg mondattak ö néki az Urtól.

46. Es monda Mária: Magasztalja az én lelkem az URat.

47. Es örvendez az én lelkem, az én Idvezitö Iſtenemben.

48. Mert megtekintette az ö szolgáló *leányának* alázatosságát; mert imé moſtantól fogva bóldognak mondanak engemet minden nemzetségek. *Mós.* 1. *K.* 30, 13. *Sám.* 1. *Kón.* 1, 11.

49. Mert nagyságos *dolgokat* tselekedett én velem, a' ki hatalmas, es a' kinek ſzent az ö neve.

50. Es az ö irgalmassága nemzetségtöl nemzetségre azokon, a' kik ötet félik. *Mó.* 1. *Kö.* 17, 7. 2. *Kö.* 20, 6. *Sólt.* 103, 17.

51. Hatalmas dolgot tselekedett az ö karjának általa, elszélesztette *azokat*, a' kik felfuvalkodtanak az ö ſziveknek gondolatiban. *Esa.* 29, 15. *és* 51, 9. *Sólt.* 33, 10. *Pet.* 1. *Lev.* 5, 5.

52. Levetette a' hatalmasokat a' ſzékböl, és felmagasztalta az alázatoſakat. *Sólt.* 113, 6. *Ióh.* 5, 11.

53. Az éhezöket bétöltötte jókkal, és a' gazdagokat üreſſen bostátotta. *Sólt.* 34, 11. *Sám.* 1. *Kö.* 2, 5.

54. Felvette ismét Izraelt az ö szolgáját, megemlékezvén az ö irgalmasságáról.

55. (A' mint megmondotta a' mi atyáinknak, Abrahámnak, és az ö magvának) mind örökke.

56. Mária pedig övéle, *Ersébettel* marad vala, úgy

úgy mint három hólnapig, és az *után* viſzſza-té-
re az ö szállására.]

Kereſztelö Sz. Iánosnak Innepére való Evang.

57. Mikor pedig Ersébeth *aſzſzonynak* ſzülésének
ideje eltölt vólna, szüle egy Fiat.
58. Es hogy meghallották az ö szomszédi és ro-
koni, hogy nagy irgalmaſságot tselekedett ö véle az
Ur, véle együtt örülnek vala.
59. Es lön nyóltzad napon, eljövének, hogy kör-
nyül-metélnék a' gyermeket; és nevezék ötet az
ö attyának nevére Zachariásnak. *Mó.* 1. *Kö.* 17, 12.
3. *Kö.* 12, 13.
60. Es az ö annya felelvén monda: semmiké-
pen nem; hanem Iános légyen az ö neve.
61. Es mondának néki: senki nints a' te rokon-
ságod között, a' ki ezen a' néven neveztetnék.
62. Es intettenek az ö attyának, kinek akarná
ötet neveztetni?
63. Es egy táblát kérvén, ir vala mondván: Iá-
nos az ö neve; és minnyájan eltsudalkozának.
64. Es az ö ſzája azonnal meg-nyilatkozék, és
az ö nyelve, és ſzóla, áldván az Iſtent.
65. Es jöve félelem minden körül lakozókra, és
Iudeának minden hegyes tartományiban, hirdettet-
tenek e' beszédek.
66. Es minnyájan, a' kik hallották, szivekre vették
a' dolgot és mondának: vallyon 's mi lészen e' gyer-
mekböl? és az Urnak keze vala ö véle.
67. Es Zachariás az ö attya megtelék ſzent Lé-
lekkel, és próphétálván monda:
68 Aldott az UR az Izraelnek Iſtene, mert meg-
látogatta, és megſzabaditotta az ö népét.
69. Es felemelte nékünk az idveſségnek szarvát,
Dávidnak az ö szolgájának házában. *Sólt.* 132.
17. 18.

70. A' mint szólott az ö szent Próphétáinak szája által, kik eleitöl fogva vóltanak. *Sólt.* 12, 17. *Ier.* 23, 6. *Dán.* 9, 17.

71. Szabadúlást a' mi ellenséginktöl, és mind azoknak kezekböl, kik minket gyülölnek.,

72. Hogy irgalmasságot tselekednék, a' mi atyáinkal, és meg emlékeznék, az ö szent szövetségéröl.

73. Az esküvést, mellyel megesküvék a' mi atyánknak Abrahámnak, hogy megadná minékünk.

74. Hogy megszabadúlván a' mi ellenségeinknek kezekböl, félelem nélkül szolgálnánk ö néki. *Sid.* 9, 14.

75. Szentségben és igazságban ö elötte, a' mi életünknek minden napjaiban.

76. Te pedig, kis gyermek, a' masságes Istennek Próphétájának hivattatol; mert az URnak ortzája elött jársz, hogy az ö útait elkészitsed.

77. Hogy adjad az idvességnek esméretit az ö népének, az ö bünöknek botsánatjára.

78. A' mi Istenünknek szivbéli nagy irgalmasságáért mellyben meglátogatott minket a' magasságból való napkelet. *Malak.* 4, 2. *Zach.* 3, 8. *és* 6, 12.

79. Hogy fénljék azoknak, a' kik állnak a' halálnak setétségében és árnyékában, és hogy igazgassa a' mi lábainkat, a' békeségnek útjára. *Esa.* 9, 1. *Mát.* 4, 16.

80. A' gyermek pedig nevelkedik és erösödik vala lélekben, és a' pusztában vala, mind ama' napig, mellyen békellett magát mutatni az Izraelnek.

II. Rész.

Kristus születik és környülmetéltetik. Mária a' templomba. Simeon a' gyermeket áldja. A' Hanna asszony. Iésus Názáretbbe nevelkedik. A' gyermek Iésust megtalálja, Mária és Ióseph.

Karátson innepére való Evangyéliom.

1. Lön pedig azokban a' napokban, hogy parantsolat adatott ki Augustus Tsászártól, hogy megiratnék az egész világ;
2. (Ez az elsö megiratás lett, mikor Cirenius Siriában uralkodott vala.)
3. Es mennek vala minnyájan, ki ki az ö városába, hogy béirattatnék.
4. Felméne pedig Ióseph is, Galileának városából Názárethből, Iudeába Dávidnak városába, melly Bethlehemnek mondatik, (mivel ö is Dávidnak házából és nemzetségéböl való vala.) *Mik.* 5, 2. *Ián.* 7, 22. *Sám.* 1. *Kö.* 16, 4.
5. Hogy béiratnék az ö néki jegyeztetett feleségével Máriával, ki terhben vala.
6. Lön pedig mikor ott vólnának, elteléncek a' napok, a' mellyeken kellene néki szülni.
7. Es szülé az ö elsö szülött Fiát, és bepólálá, és a' jászolban helyhezteté ötet, mivel-hogy nem vala nékiek helyek a' vendég-fogadó házban.
8. Valának pedig pásztorok abban a' tartományban, kik a' mezön hálnak vala, és az éjtszakának vigyázatin vigyázván örzik vala az ö nyájokat.
9. Es imé az Urnak Angyala melléjek álla, és az Urnak ditsösége fémlik vala ö körülök, és nagy félelemmel megfélemlének.
10. Es monda nékiek az Angyal: ne féljetek; mert imé hirdetek néktek nagy örömöt, melly lészen mind az egész népé.
11. Mert néktek ma Idvezitö született, ki az UR Kristus, Dávidnak városában.
12. Es ez néktek a' jel; találtok egy bépóláltatott gyermeket a' jászolban feküinni.

13. Es hirtelen az Angyallal, a' menyei seregnek sokasága vala, az Iſtent ditsérvén és mondván: *Dán.* 7, 10. *Ielen.* 5, 11.

14. Ditsöſség magasságban az Iſtennek, és a' földön békesség, az emberek között jó-akarat. *Esa.* 57, 19. *Ephes.* 2, 17.

Karátson második Innep napjára való Evang.

15. Es lön mikor az Angyalok menybe felmentenek vólna ö tölök, az emberek *az az,* a' pásztorok mondának egymás között: menjünk el Bethlehembe, és lássuk meg a' dolgot, a' melly történt, és a' mellyet nékünk az UR tudtunkra adott.

16. Es serénységgel elmenvén megtalálák Máriát, és Iósephet és a' gyermeket, ki a' jászolban fekszik vala.

17. Mikor pedig látták vólna, kihirdeték a' beszédet, melly a' gyermek felöl nékiek mondatott.

18. Es minnyájan, a' kik hallják vala, eltsudálkozának azokon, a' mellyek mondatának ö nékiek a' páſztoroktól.

19. Mária pedig mind ezeket a' mondásokat elméjében tartja vala, szivében azokról gondolkodván.

20. Es viszſza térvén a' pásztorok, ditsöitik és ditsérik vala az Iſtent, mind azokról, a' mellyeket hallotanak és láttanak, a' mint megmondatott ö nékiek.]

Uj esztendö napjára való Evangyél.

21. Es a' nyóltz napok eltelvén hogy a' gyermek környül metéltetnék, nevezteték az ö neve IESUSNAK, mint neveztetett az Angyaltól, minek elötte még az ö *Annyának* méhében fogantatnék.]

Mária

Mária megtisztulásának Innepére való Evang.

22. Es mikor az ö megtisztulásának napjai eltöltenek vólna, a' Mosesnek törvénnye szerint, felvivék ötet Ierusálembe, hogy bémutatnák az Urnak.

23. A' mint meg vagyon irva az Urnak törvénnyében, hogy minden férfiú, ki az ö annyának méhét megnyitja, az Urnak szenteltetettnek neveztessék.

24. Es hogy áldozatot adnának a' szerint, a' mint megmondatott az Urnak törvénnyében, egy pár gerlitzét, avagy két galamb-fiat.

25. Es imé vala egy ember Ierusálemben, kinek Simeon neve, és az az ember igaz és jámbor *vala*, ki az Izraelnek vigaztalását várja vala, és a' szent Lélek vala ö véle.

26. Es Isteni jelentés által néki a' sz. Lélek megjelentette, hogy halált nem látna, hanem, ha elöbb meglátná az Urnak Kristusát.

27. Es a' lélek által *inditatván* a' templomba méne, és mikor a' gyermek Iésust az ö szüléi bévinnék, hogy ö érette a' törvénynek szokása szerint tselekednének.

28. *Akkor* az ö ölébe vevé ötet, és az Istent áldá, mondván:

29. URam, most botsátod-el a' te szolgádat békességgel, a' te mondásod szerint.

30. Mert látták az én szemeim a' te Idvezitödet. *Sólt.* 98, 2.

31. Kit készitettél minden népeknek ortzájok elött. *Esa.* 52, 20.

32. Világosságot a' pogányoknak megvilágosittatásokra, és a' te népednek az Izraelnek ditsöségére:] *Esa.* 4, 6.

Karátson nap után való Vasárnapi Evangy.

33. Jóseph pedig és az ö annya, elcsudálkozának azokon, a' mellyek ö felöle mondatnak vala.

34. Es megáldá öket Simeon, és monda Máriának az ö Annyának: imé ez sokaknak Izraelben esetekre és feltámadásokra tétetik, és jelül, mellynek ellene mondanak. *Esa.* 8, 14. *Mát.* 21, 44. *Rom.* 9, 32.

35. (Es a' te lelkedet is által-járja a' tör,) hogy sok sziveknek gondolatjok ki-nyilatkoztassanak. *Ián.* 19, 25.

36. Vala pedig egy Anna *névü* Próphéta aſzſzony Phánuelnek leánya, Aſer nemzetségéböl való, ki sok idöket ért vala, és él vala ö ſzüzeſsége után hét esztendeig az ö férjével.

37. Es özvegy vala, úgy mint, nyóltzvan négy eſztendökig, és a' templomtól el nem távozék, szolgálván az Iſtennek, böjtölésekkel és imádságokkal éjjel és nappal.

38. Ez is azon órában oda jutván ismét vallást téſzen vala az URról, és szóla ö felöle mindeneknek, kik Ierusálemben a' váltságot várják vala.

39. Es mikor mindeneket elvégeztenek vólna az Urnak törvénnye szerint, viſzſza térének Galileába, az ö várasokba Názárethbe.

40. A' gyermek pedig nevelkedik vala, és megerösödék lélekben, és megtelék böltſességgel és az Iſtennek kegyelme vala ö rajta.]

Viz kreszt nap után I. Vásárn. Evang.

41. Es az ö ſzülei mennek vala Ierusálembe eſztendönként, a' Husvét innepére. *Mós.* 5. *Kö.* 16, 1. 2. *Kö.* 23, 15. 17. 3. *Kö.* 23, 5.

42. Es mikor tizenkét eſztendös vólna, felmenének Jeruſálembe, az Innepnek ſzokáſa ſzerint.

43. Es az innepnek napjai eltelvén, mikor viſzſza térnének, a' gyermek Jéſus Ierusálemben marada; és nem tudja vala Ióſeph, ſem az ö Annya.

44. Hanem azt vélik vala, hogy az úti-tárſaság között vólna; menének *pedig már* egy napi útat, és keresék ötet a' rokonságok és az esmérök között.

45. Es *mikor* ötet nem találnák, viſzſza térének Jerusálembe, hogy ötet megkeresnék.

46, Es lön, hogy harmad nap múlván megtalálnák ötet a' Templomban, ülvén a' Doctorok között, hallgatván azokat, és kérdezösködvén ö tölök.

47. Minnyájan pedig, a' kik ötet hallgatják vala, elálmélkodának az ö értelmén, és az ö feleletin.

48. Mikor pedig az ö *ſzüléi* ötet meglátták vólna, eltsudálkozának; és monda néki az ö Annya: Fiam, miért, tſelekedted ezt mi velünk? imé a' te Atyád és én nagy bánattal keresünk vala tégedet.

49. Es monda nékiek: mi dolog, hogy kereſtetek engemet? nem tudjátok-e, hogy azokban kell lennem, mellyek az én Atyámé?

50, De azok nem érték a' mondáſt, mellyet ö nékiek mond vala.

51. Es azokkal alá-menvén, és Nazarethbe jövén, engedelmes vala nékiek; az ö Annya pedig szivében tartá mind azokat a' mondáſokat.

52. Es Jéſus gyarapodik vala böltſeſségben, és teſtének állapotjában, és Iſten 's emberek elött való kedvességben.]

Sám. 1 Kön. 2, 26. *Luk.* 1, 80. *és* 2, 40.

III. Réſz.

Kereſztelö János kereſztel és prédikál. Ö felöle való vélekedés. Megfeddi Heródeſt. Jéſus meg kereſztelkedik. Ö nemzetségének laiſtroma.

1. Tiberius Tsászár uralkodásának tizenötödik eſztendejében pedig, mikor Pontius Pilátus Iudeában Fö tiſztartó vólna; Heródes pedig Galileában Tetrárcha, Filep pedig annak attyafia, Itureában és Trakonitis *névü* tartományban Tetrárcha, és Lizániás Abilene határában Tetrárcha vólna.

Tetrácha annyi, mint egy negyedes Fejedelem. Mert az egész Judea és ahoz való tartományok négy réſzre oſztattanak, és mindenik réſznek egy fejedelme vala, ki királynak is titulálta-tott. Igy Heródes király is Tetráchának mondatott, azért, hogy az orſzágnak negyed réſzét, birta.

2. Annás és Kajaphás Fö papoknak idejekben, lön az Iſtennek beszéde Jánoshoz Zachariásnak Fiához a' puſztában.

3. *Ki* a' Jordán körül lévö minden tartomanyokat eljárván prédikálja vala a' megtérésnek kereſztségét a' bünöknek botsánatjára.

4. Mint megvagyon irva Eſaiás Próphéta beszédinek könyvében, mondván: Kiáltó ſzó a' puſztában; kéſzitsétek az URnak útát, egyengeſſétek az ö ösvényit. *Eſa.* 40, 3. *Mát.* 3, 3.

5. Minden völgy megtöltetik, és minden hegy és halom megalatſonittatik, és a' mellyek görbék, egyenesek, és a' darabosak, ſima útakká léſznek.

6. Es minden teſt fogja látni az Iſtennek Idvezitöjét. *Solt.* 98, 2.

7. Monda pedig a' ſokaságnak, melly ö hozzá mégyen vala, hogy megkereſztelteтnék ö töle: Viperáknak fajzati, ki jelentette-meg nektek, hogy eltávoztatnátok a' következendö haragot.

8. Annak okáért a' penitentia tartásnak méltó gyümölcsét teremtsétek, és ne kezdjétek magatokban mondani: Ábrahám a' mi atyánk; mert mondom néktek: hatalmas az Iſten, hogy e' kövekböl támaſzſzon fiakat Abrahámnak. *Mát.* 3, 9. *Ián.* 8, 39. *Ap. tsel.* 13, 26.

9. Már pedig a' fejsze is, a' fáknak gyökerére tétetett; azért minden fa, melly jó gyümöltsöt nem terem, kivágattatik, és a' tüzte vettetik.

10. Es

10. És megkérdé őtet a' sokaság és monda: tehát mit tselekedjünk?

11. Felelvén pedig monda nékiek: a' kinek két dolmánnya vagyon, *egyikét* adja annak, a' kinek nints; és a' kinek elesége vagyon: hasonlóképen tselekedjen. *Ján.* 1 *Lev.* 3. 17. *és* 4. 20 *Ják.* 2. 15. 16.

12. Eljövének pedig a' publikánusok is, hogy megkeresztetetnének, és mondának néki: Mester, mit tselekedjünk?

13. Ö pedig monda nékiek: többet semmit ne vegyetek azon felűl, a' mint rendeltetett néktek.

14. Es megkérdék őtet a' fegyveresek is mondván: mi tehát mit tselekedjünk? és monda azoknak: senkit meg ne rongáljatok, senkit *igazságtalanúl* meg ne bántsatok, és elégedjetek meg a' ti fizetéstekkel.

15. Mikor pedig a' nép vélekednék, és minnyájan gondolkodnának szivekben János felől, ha nem ő volna-e ama' Kristus?

16. Meg felele János minnyájoknak, mondván: én ugyan vizzel keresztellek titeket; eljő pedig az, a' ki én nálamnál erősebb, kinek hogy az ő sarujának kötelét meg óldjam, én arra méltó nem vagyok; az keresztel titeket szent Lélekkel és tűzzel. *Joel.* 2. 28. *Ap. ts.* 2. 4. *és* 11. 15.

17. Kinek szóró lapátja az ő kezében, és az ő szérűjét meg-tisztitja, és a' buzát az ő tsűrébe takarja, a' polyvát pedig megégeti ólthatatlan tűzzel.

18. Sok egyéb dolgokra is intette őket, hirdetvén az Evangyéliomot a' sokaságnak.

19. Heródes Tetrárcha pedig midőn, ő tőle megfeddetett vólna, Heródiásért az ő attyafiának Philepnek feleségéért és minden ő gonosz tselekedetiért, mellyeket tselekedett Heródes,

20. Mindeneknek felette, még azt a' *gonoszt* is tselekedte, hogy Jánost a' tömlötzbe rekesztette.

21. Lőn pedig mikor mind az egész sokaság megkeresztetnék, Jésus is megkeresztelkedék, és *mikor* imádkoznék, az ég megnyilatkozik vala.

22. Es *imé* a' szent Lélek, testi ábrázatban mint egy galamb szálla le ő reája és az égből szózat származék, melly monda: Te vagy az én szerelmes Fiam, tebenned tőlt nékem kedvem. *Esa.* 42. 1. *Máth.* 3. 16. 17.

23. Maga pedig Jésus úgy mint harmintz esztendős kezde lenni, ki (a' mint felőle vélekedtenek, Fia vala Jósefnek) lévén Hélié-

24. Matthatáé, Lévié, Melchié, Jannáé, Jósefé.
25. Mattathiásé, Amosé, Naumé, Eslié, Naggáié.
26. Maáthé, Mattathiásé, Semeié, Jósefé, Judáé.
27. Joannáé, Rhésáé, Sorobabelé, Salathielé, Nérié.
28. Melchié, Addié, Kosámé, Elmodámé, Eré.
29. Jóséé, Eliezeré, Jórimé, Mattháté, Lévié.
30. Simeoné, Judáé, Jósefé, Jónáné, Eliákimé.
31. Meleáé, Mainánė, Mattatháé, Nátháné, Dávidé.
32. Jesséé, Obedé, Boózé, Salmoné, Naassoné.
33. Aminadábé, Arámé, Esromé, Pharesé. Judáé.
34. Jákóbé, Isaáké, Abrahámé, Tháráé, Nachoré.
35. Járuché, Ragáúé, Fáleké, Eberé, Saláé.
36. Kainámé, Arphaksádé, Semé, Noeé, Lámeché.
37. Mathusaláé, Enoché, Jaredé, Maleleelé, Kainánė.
38. Enosé, Sethé, Adámé, Istené.

Lukáts Evangelista ezen Nemzetségnek Laistromában Kri- stus URunknak eredetét mind emberi, mind Isteni természetére nézve irja le, a' mint hogy ez is vólt az ő tzélja. Amarra nézve mutatja, hogy az UR Kristus, Szűz Mária az ő Sz. Annya, ugy mint Héli-Joakim leánya által, emlitett Héli Joakimnak i- gaz unokája vagyis Fia, és annak nemzetségének rendében Dá- vid, Abrahám és Adámnak-magva; Isteni természetére nézve pedig Istenfia légyen. Nem is ellenkezik Lukáts ezen dologban Má- thé Evangyeliomának (Máth. I. 2-16.) Laistromával, holott Máthénak más tzélja vólt az ő Laistrómának fel-tételénél, hogy sem vólt Lukátsnak. Mert Máthé, az ő Laistromában, rész- szerint mutatja, miképp hogy az UR Kristus Jósef után-is, ugy mint őtet nevelő Attya után, Abrahám és Dávid magvának mel- tán tartattatthatott; rész szerint az időnek illendő és rend- szerint történt folyását 's vóltát, az háromszor tizennégy nem- zetségeknek elől számlálása által irja le, hogy t. i. ugyan azon időben szűlettetett az UR Jésus, mellyben kellett a' Messiásnak Daniel Prófétiája szerint (Dán. IX. 25.) meg-jelenni.

IV. Rész,

Jésus meg késértetik az ördögtől. A' Synagógákban Esaiás Prófé- tát magyarázza. A' Sidók Jésust egy kősziklárol akarják le taszi- tani. Kapernaumban ördögöt űz. Péternek napát meggyógyitja.

1. Jésus pedig szent Lélekkel tellyes *léven*, viszsza tére a' Jordántól, és viteték a' Lélektől a' pusztába.
2. *A' hol* negyven nap késértetett az ördögtől, és sem- mit nem evett azokban a' napokban; hanem azok hogy el- múltenek, az után megéhezett.

3. Es monda néki az ördög, ha Iſtennek Fia vagy, mondjad ennek a könek, hogy légyen kenyérré.

4. Es felele néki Jéſus, mondván: irva vagyon: nem egyedül kenyérrel él az ember; hanem az Iſtennek minden igéjével.

5. Es felvivé ötet az ördög egy magas hegyre, megmutatván néki a' világnak minden országit, egy szem pilantásban.

6. Es monda néki az ördög, néked adom e' birodalmat mind, és annak ditsösségét; mert nékem adatott, és a' kinek akarom, *annak* adom.

7. Ha azért te én elöttem leborúlandaſz; légyen mind tied;

8. Es felelvén Jéſus monda néki: menj hátra Sátán, mert irva vagyon: a' te Uradat Iſtenedet imádjad, és tsak ötet tiſzteljed. *Móſ.* 5 *Kön.* 6, 13. *és* 10, 20.

9. Es vivé ötet Jerusálem várósába, és állatá ötet a' templomnak tetejére, és monda néki; ha fia vagy az Iſtennek, botsásd alá magadat innét.

10. Mert irva vagyon: hogy parantsolt az ö Angyalinak te felöled, hogy megörizzenek tégedet. *Sólt.* 91, 11.

11. Es ö kezekre vegyenek tégedet, hogy valamiképen meg ne üſſed lábadat a köbe.

12. Es felelvén, monda néki Jéſus: meg vagyon mondva: ne késértsed a' te URadat Iſtenedet. *Mós.* 5. *Kön.* 6, 16.

13. Es mikor minden kesértetet el végezett vólna az ördög, eltávozék ö töle egy ideig.

14. Es viſzſza tére Jéſus a' Léleknek ereje által Galileába, és kiméne a' hir ö felöle, mind a' környül lévö tartományokba.

15. Es ö tanit vala azoknak Synagógájokban, *és* mindenekröl ditsértetett.

16. Es Názárethbe méne, a' hol neveltetett: és az ö szokása ſzerint Szombat napon a' Synagógába béméne, és felálla, hogy olvasna. *Neh.* 8, 5. 6.

17. Es adaték néki Esaiás Prófétának könyve, és megnyitván a' könyvet, ama' helyre akada, holott irva vala:

18. Az URnak lelke én rajtam, annakokáért megkent engemet, *és* elküldött, hogy hirdessem a' ſzegényeknek az Evangyéliomot, meg gyógyitsam a' töródelmes szivüeket, a' foglyoknak predikáljam a' szabadúláſt, és látáſt a' vakoknak és a' letapodtattakat szabadon botsáſſam. *Eſa.* 61, 1. 2.

19. Hogy az URnak kellemetes esztendejét hirdessem.
20. Es hogy a' könyvet bétevé, és a' szolgának *kezébe*
adá, leüle, és a' kik a' Synagógában valának minnyájan ö
reá függeszték szemeiket.
21. Kezdi vala pedig mondani ö nékiek: ma töltbé ez
az irás a' ti füleitekben.
22. Es minnyájan bizonyságot tésznek vala ö felöle, és
eltsudálkozának az ö beszédinek kegyességén, mellyek az
ö szájából származtanak, és mondának: nem eze a' Jóseph-
nek Fia?
23. Es monda nékiek: *ugyan is* minnyájan e' példa be-
szédet fogjátok mondani nékem: orvos, gyógyitsd-meg
magadat; valamelly dolgokat hallottunk, hogy Kaperna-
umba lettenek, tselekedjed azokat itt a' te hazádban is.
24. Monda pedig: bizony mondom néktek, hogy egy
Próphéta sem kedves az ö hazájában. *Mát.* 13, 57.
25. De igazsággal mondom néktek: hogy Illésnek ide-
jében sok özvegy aszszonyok vóltanak Izraelben, mikor
bévólt zárva az eg, három esztendeig és hat hólnapig, an-
nyira, hogy nagy éhség vólna mind az egész földön.
Kir. 1 *Kön.* 17, 7. *Jak.* 5, 17.
26. De azok közzül senkihez nem küldetett Illés; ha-
nem tsak a' Sidonbéli Sareptában lévö özvegy-aszszonyhoz.
27. Es sok poklosok valának Eliseus Próphétának idejé-
ben az Izraelben; de azok közzül senki meg nem tisztitta-
tott, hanem tsak a' Syriai Naáman. *Kir.* 2 *Kön.* 5, 14.
28. Es minnyájan bé-telének haraggal, kik a' Synagógá-
ban ezeket hallgatják vala.
29. Es *reá* támadván ki-taszigálák ötet a' varosból, és
felvivék ötet szintén, a' hegynek tetejére, mellyen vala fel-
épitve az ö városok, hogy nyakkal levetnék ötet.
30. Ö pedig közöttök általmenvén, elméne.
31. Es aláméne Kapernaumba Galileának városába, és
tanitja vala öket a' Szombat-napokon.
32. Es elálmélkodának az ö tanitásán, mert hatalommal
vala az ö beszéde.
33. Vala pedig a' Synagógában egy ember, kiben a'
tisztátalan léleknek ördöge vala, és *az* nagy szóval fel-
kiálta.
34. Mondván: ah! miközünk nékünk te veled Nazá-
rethbéli Jésus! *ki azért* jöttél, hogy minket elvesztenél; tu-
dom, te ki vagy: az Istennek ama Szente.

35. Es

35. Es megdorgálá ötet Jésus mondván:! némúlj-meg, és menjki ö belöle; és a' *tisztátalan, lélek* meg ragadván *azt*, közikbe *leveté*, és kiméne ö belöle, néki semmit nem ártván.

36. Es félelem esék minnyájokra, és szólának egymás között és mondának: mitsoda tudomány ez? mert erövel és hatalommal parantsol a' tisztátalan lelkeknek, és kimennek.

37. Es kiméne a' hir ö felöle mind a' környül való helyekre.

38. Kimenvén pedig a' Sinagógából, Simonnak házába méne, a' Simonnak napa pedig nagy hideglelésben fekszik vala, és kérék ötet az iránt.

39. Es meg állván a' felett, megdorgálá a' hideglelést és elhagyá azt, *ki is* azonnal felkelvén szolgál vala nékiek.

40. Mikor pedig a' nap elnyugodott vólna, minnyájan, kiknek külömb külömb féle betegjeik valának, ö hozzája vivék azokat; Ö pedig kezeit vetvén egyenként mindenikre közzülök, meg gyógyitá öket.

41. De sokakból az ördögök kimenvén, s' kiáltozván mondának: hogy te vagy ama' Kristus az Istennek Fia, és meg-dorgálván nem engedé öket szólani, mert tudják vala, hogy ö vólna ama' Kristus.

42. Mikor pedig meg virradott vólna, kimenvén egy puszta helyre méne, és a' sokaság keresi vala ötet, és kiméne szintén ö hozzája: és tartoztaták ötet, hogy elne menne tölök.

43. Ö pedig monda nékiek: más városoknak is kell hirdetnem az Isten országát; mert a' végre küldettem.

44. Es prédikál vala Galileának Synagógáiban.

V. Résza.

Péternek halfogása. A' poklos megtisztúl. A' guta ütött meggyógyúl. Kristus a' bünösökkel eszik. A' Phariseusok zugolódnak.

Sz. Háromság nap után V. Vasárnapi Evangyéliom.

1. Lön pedig mikor a' nep ö hozzá tódúlna, hogy hallgatná az Isten igéjét, és ö áll vala a' Genezareth tavánál.

2. Es láta két hajót állani a' tónak partján; a' halászok pedig kiſzállottanak azokból, hogy a' hálókat megmosnák.

3. Béméne pedig azon hajók közzül egyikbe, melly a' Simoné vala, kérvén ötet, hogy a' parttól egy kevesé bellyebb vinné, és leülvén tanitja vala a' népet a' hajóból.

4. Mikor pedig a' ſzólástól meg ſzünt vólna, monda Simonnak: evezzbé a' mélységre, és hálóitokat veſſétek meg a' halfogásra.

5. Es felelvén Simon monda néki: Meſter, egéſz éjjel dolgoztunk, *és* ſemmit nem fogtunk; de a' te mondáſodra megvetem a' hálót.

6. Es azt tselekedvén, halaknak nagy ſokaságát kerítékbé, úgy, hogy hálójok *is* ſzakadozna.

7. Es intnek vala az ö tárſaiknak, kik a' máſik hajóban valának, hogy eljövén segitenék öket; eljöttenek pedig és megtölték mind a' két hajót, hogy maid elmerülnének.

8. *Ezt* látván Péter, Jéſusnak térdeihez borúla mondván: menj ki én tölem URam; mert én bünös ember vagyok.

9. Mert félelem fogta körül ötet, és mind azokat, a' kik ö véle valának, a' hal fogásért, mellyet fogtak vala.

10. Haſonlóképen Jakabot és Jánoſt Zebedeusnak fiait, kikis Simonnak tárſai valának. Es Jéſus monda Simonnak: ne félj, moſtantól fogva embereket fogſz haláſzni.

11. Es a' hajókat a' partra ki vivén, és mindeneket elhagyván követék ötet.]

12. Es lön *mikor* egy városban vólna; imé egy férfiú rakva poklossággal, hogy Jéſuſt meglátá ortzal le-borúlván kéri vala ötet, mondván: URam, ha akarod, megtiſztithatz engemet.

13. Es kinyújtván kezét, illeté ötet *és* monda: akarom tisztulj meg, és azonnal elmúlék ö róla a' poklosság.
14. Es meg parantsolá néki, hogy senkinek se mondaná; hanem elmenvén mutassad megmagadat a' Papnak, és viddfel a' te megtisztulásodért az *ajándékot*, a' mint rendelte Moises, bizonyságúl ö nékiek.
15. A' beszéd pedig ö felöle annál inkább elterjede, és nagy sokaság gyülekezék egybe, hogy hallgatnák, és ö általa meggyógyittatnának, az ö betegségekböl.
16. Ö pedig félre mégyen vala a' pusztában, és imádkozék.
17. Es egyik napon mikor ö tanitana, lön, hogy *ott* ülnének a' Phariseusok, és a' törvénynek Doctori, kik jönek vala, az egész Galileának *és* Iudeának és Jerusálemnek minden helységiböl; és az URnak ereje vala, melly öket meg gyógyitá.
18. Es imé *vala melly* férfiak, egy ágyban feküvö guta ütött embert hoznak vala, és keresének alkalmatosságot, miképen ötet bévihetnék, és ö eleibe letehetnék.
19. De mikor nem találnának *módot* hogy ötet bévihetnék a' sokaság miatt, a' haznak fedelére felhágván, a' tserép fedélen által, az ágygyal együtt, alá eresztték ötet középre, Jésusnak eleibe.
20. Es látván *Jésus* azoknak hitit, monda néki: ember, megbotsáttattanak néked a' te büneid.
21. Az Irástudók pedig és a' Phariseusok, kezdének gondolkodni és mondani: kitsoda ez, a' ki *illy* káromlást szól? kibotsáthatja meg a' bünt, hanem egyedül az Isten?
22. Jésus pedig mikor látta vólna az ö gondolatjokat, felelvén monda nékiek: mit gondoltok a' ti sziveitekben?
23. Mellyik könnyebb; azt mondani-e? megbotsáttattanak tenéked a' te büneid; avagy, azt mondani? kelj fel, és járj.
24. Hogy pedig meg tudjátok, hogy az ember Fiának vagyon hatalma megbotsátani a' bünöket e' földön, monda a' guta-ütött embernek: tenéked mondom: kelj fel, és ágyadat felvévén, menj el a' te házadhoz.
25. Es mindjárt felkelvén ö elöttök, felvévé azt, a' min feküt vala, haza méne, és ditsöité az Istent.
26. Es álmélkodás fogá-el minnyájakat, és ditsöiték az Istent, és bételvén félelemmel mondának: reménség kivül való dolgokat láttunk ma.
27. Es mind ezeknek utánna kimenvén, láta egy Lévi névü Publicánust, a' vámon ülni, és monda annak: kövess engemet.

28. Es mindeneket elhagyván, felkele *és* követé ötet.
29. Es nagy vendégséget szerze néki Lévi az ö házánál,
és vala *ott* a' publicánusoknak sokasága, mások is, kik ö
vélek együtt leültenek vala.
30. Az Iráſtudók pedig és a' Phariſeuſok, kik ö közöttök
valának, zugolódnak vala, az ö tanitványira mondván:
miért eſztek és iſztok a' publicánuſokkal és a' bünösökkel?
31. Es felelvén Jéſus monda nékiek: az egéſzségeſek
nem ſzükólködnek az orvos nélkül, hanem a' betegek.
32. Nem jöttem, hogy az igazakat hivjam, hanem a' bü-
nösöket a' penitentiára.
33. Azok pedig mondának néki: mi a' az oka, hogy a'
Jánosnak tanitványi gyakran böjtölnek és imádkoznak, ha-
ſonlóképen a' Phariſeuſok-é is? de a' te *tanitványid* eſznek és
isznak.
34. Ö pedig monda nékiek: nem lehet, hogy a' lakoda-
lomnak fiai, mig a' völegény vélek vagyon, böjtöljenek.
35. De eljönek a' napok, és, elvétetik ö tölök a' völegény,
akkor böjtölnek azokban a' napokban.
36. Es mondá nékiek ezt a' peldát: ſenki új posztóból
való foltót nem vét az ô ruhára, máskülömben az új fólt
leszakad, és az óhoz nem illik az új fólt.
37. Es senki nem tölt új bort ô tömlökben, máskülömben
ékszakaſztja az új bor a' tömlöket, és a' bor elfoly és a' töm-
lök elveſznek.
38. Hanem az új bort, új tömlökben töltik, és mind a'
kettö meg marad.
39. Es minden a' ki ô bort iszik, újjat mindjárt nem kiván;
mert azt mondja, hogy az ô használatoſſabb.

VI. Réſz.

*Kriſtus a' Szombatnak Ura. A' Száraz kezü. A' tanitvá-
nyoknak neveik. Kiknek jaj? A' mérték viſzſza méretik.
Vak vezetök. A' jó fa. Az okos épitö.*

1. Lön pedig *a'* *Husvét* máſod nap után való elsö Szom-
baton, hogy ö a' vetéſeken menne áltol; és az ö
tanitványi gabona fejeket ſzaggatván, és kezeikkel kimorſol-
ván *azokat* eſznek vala. *Mós.* 5. *Kön.* 32, 25.
2. Némellyek pedig a' Phariſeuſok közzül mondának
nékiek: miért tselekeszitek azt, a' mit nem szabad tselekedni
Szombat napokon.

3. Es felelvén monda nékiek Jéſus: nem olvaſtátok-e, mit tselekedett Dávid, mikoron éhezett vólna ö, és a' kik ö véle valának?

4. Miképen bément az Iſtennek házába, és az *aſztalra* tétetett *ſzent* kenyereket elvevé és megevé, söt ada azoknak is, kik ö vele valának, mellyeket nem vala ſzabad meg enni, hanem tsak a' Papoknak. *Mós.* 2 *Kön.* 29, 32. 33. *és* 3 *Kön.* 8, 32. *és* 24, 6. 9.

5. Es monda nékiek: az embernek Fia, URa még a' Szombatnak is. *Mát.* 12, 8.

6. Lön pedig egy más Szombat napon, hogy ö a' Synagógába menne, és tanitana; vala pedig ott egy ember, kinek jobb keze megszáradott vala.

7. Figyelmezének pedig ö reá az Iráſtudók, és a' Phariſeuſok, ha gyógyitana-e szombat napon? hogy vádolhatnák ötet.

8. Ö pedig látván azoknak gondolatjokat, monda a' megszáradott kezü embernek: kelj-fel és állj középre; és felkelvén *elö* álla.

9. Jéſus azért monda nékiek: valamiröl kérdezlek meg titeket: *ha* Szombat napon jót-e, avagy gonoſzt illik tselekedni? az életet megtartani, vagy elveſzteni?

10. Es körül eltekintvén öket, monda az embernek: nyújtsd ki a' te kezedet, az pedig úgy tselekedék; és helyre állittatott az ö keze, *és* egésséges lett mint a' máſik.

11. De azoknak tellyességgel eszek veszett, és beſzélének egymás között, mit kellene Jéſuſſal tselekedni?

12. Lön pedig azokban a' napokban, ki-mégyen vala a' hegyre, hogy imádkoznék; és az egész éjtszakát az Iſtenhez való imadkozásban töltötte el.

13. Es mikor megvirradott vólna, elöszólitá az ö tanitványit, és kiválasztott azok közzül tizenkettöt, kiket is Apoſtoloknak nevez vala.

14. Simont, kit Péternek is nevez vala, és Andráſt annak attyafiát, Jakabot és Jánoſt, Philepet és Berthalant.

15. Máthét és Thamáſt, Jakabot Alpheusnak *fiát*, és Simont, ki Zelótesnek is neveztetik.

16. Judáſt Jakabnak *attyafiát*, és Iskariótes Iudáſt, ki is áruló lett.

17. Es azokkal alá menvén, megálla egy egyenes tágas helyen, és az ö tanitványinak ſerege, és a' népnek nagy ſokasága, melly jö vala az egéſz Judeából és Jerusálemböl,

és Tyrusnak és Sidonnak tenger mellyékiröl: hogy hall-
gatnák ötet, és meg gyógyitatnának az ö betegségekböl.
18. Es a' kik a' tisztátalan lelkektöl háborgattattanak,
meggyógyúltanak.
19. Es mind az egész sokaság igyekezik vala ötet illet-
ni; mert erö mégyen vala ki ö töle, és meg gyógyita min-
deneket.
20. Ö pedig szemeit az ö tanítványira vetvén monda:
bóldogok *vagytok ti* szegények, mert tietek az Istennek or-
szága. *Máth.* 5, 2. &c.
21. Bóldogok, a' kik most éheztek; mert meg elégitet-
tek; bóldogok, kik most sirtok; mert nevetni fogtok.
Esa. 55, 1. *és* 61, 3.
22. Bóldogok lésztek, mikor titeket az emberek gyü-
lölnek, és mikor elkülömböznek *magoktól*, és szidalmaznak
titeket, és mint gonosz-tévöknek megvetik a' ti neveiteket.
az embernek Fiáért. *Pét.* 1 *Lev.* 2, 19.
23. Örüljetek azon a' napon és örvendezzetek; mert
imé nagy a' ti jutalmatok mennyeknek országában: mert
azoknak attyaik is ugyan aképen tselekedtenek a' Pró-
phétákkal.
24. Söt jaj néktek gazdagoknak; mert elvettétek a' ti
vigasztalástokat. *Amos.* 6, 1. 8. *Sir.* 31, 8.
25. Jaj néktek, kik bétöltetek; mert éhezni fogtok; jaj
néktek kik most nevettek; mert szomorkodni és sirni fog-
tok. *Esa.* 65, 13. 14. *Ják.* 5, 1. 8. *és* 4, 9.
26. Jaj néktek, mikor minden emberek jót mondanak
felöletek; mert ugyan aképen tselekedtenek az ö attyaik
is, a' hamis Próphétákkal.
27. De mondom néktek, a' kik halljátok: szeressétek
a' ti ellenségteket; jól-tegyetek azokkal, a' kik titeket
gyülölnek. *Mós.* 2. *Kön.* 23, 4. *Péld.* 25, 21. *Kön.* 12,
14, 20.
28. Aldjátok azokat, a' kik titeket átkoznak, és imád-
kozzatok azokért, a' kik titeket háborgatnak.
29. A' ki téged egy felöl artzúl üt, forditsd *néki* a' má-
sikat is, és a' ki palástodat elveszi, dolmányodat se tiltsd
attól.
30, Mindennek pedig, a' ki töled kér, adj; és a' ki azt
elveszi, a' mid vagyon, attól viszsza ne kivánjad.
Mós. 5 *Kön.* 15, 7. *Mát.* 5, 42.

31. Es a' mint akarjátok, hogy tselekedjenek veletek az emberek, ti is hasonló-képen tselekedjetek azokkal. *Mát.* 7, 2. *Tob.* 4. 16.

32. Es ha tsak azokat szeretitek, a' kik titeket szeretnek; mi köszönet vagyon abban? mert a' bünösök is szeretik, az öket szeretöket.

33. Es ha tsak azokkal tselekesztek jót, a' kik ti veletek is jót tselekesznek, mi köszönet vagyon abban? mert a' bünösök is ugyan aképen tselekesznek.

34 Es ha költsön adtok azoknak, a' kiktöl reménlitek, hogy *ismét* viszsza vehetitek, mi köszönet vagyon abban? mert a' bünösök is, a' bünösöknek költsön adnak, hogy hasonlókat vegyenek viszsza.

35. Söt inkább szeressétek a' ti ellenségteket, és jól tselekedjetek, és költsön adjatok, semmit nem remélvén érette, *és* nagy lészen a' ti jutalmatok, és a' magasságos *Istennek* Fiai lésztek, a' ki igen jó, mind a' háládatlanokhoz s' mind a' gonosztévökhöz. *Máth.* 5, 44.

Sz. Haromság nap után IV. Vasrán: Evangyéliom.

36. Legyetek irgalmasok, mint a' ti mennyei attyátok irgalmas.

37. Ne itéljetek, és nem itéltettek; ne kárhoztassatok és nem kárhoztattattok; megbotsássatok és mégbottsáttatik néktek.

38. Adjatok, és adatik néktek; jó megtömöttés megrázott és lefolyó mértéket adnak a' ti kebeleitekben; mert a' melly mértékkel mértek, viszsza méretik néktek. *Péld.* 10, 22. *és* 19, 17.

39. Monda pedig nékiek *egy* példa beszédet: avagy vezetheti e a' vak a' vakot? nem-de mind a' ketten a' verembe esnek-e?

40. Nem nagyobb a' tanitvány az ö mesterénél; söt tökélletes, lészen minden, ha ollyan, mint az ö mestere.

41. De mit nézed a' szálkát a' te atyádfiának szemében, és a' gerendát, melly a' te szemedben vagyon, észre nem veszed.

42. Es miképpen mondhatod a' te atyádfiának: atyámfia, engedjed, haddveſſem ki a' szálkát, melly a' te szemedben vagyon; és a' gerendát, melly a' te ſzemedben vagyon nem látod? képmutató, elöſzör vesdki a' gerendát a' te ſzemedböl, és akkor láſſad, hogy ki veſſed a' ſzálkát, melly vagyon a' te atyádfiának ſzemében.]

43. Mert nintsen jó fa, melly megveſzett gyümöltsöt teremjen; ſem megveſzett fa *nintsen*, melly jó gyümöltsöt teremjen.

44. Mert minden fa az ö tulajdon gyümöltséböl esmértetik meg; mert a' tövisröl fügét nem szedhetnek, sem a' tsipke - bokorról szölöt nem szednek.

45. A' jó ember az ö szivének jó kintséböl, jót hoz elö, és a' gonoſz ember az ö gonoſz ſzivének kintséböl, gonoſzt hoz elö; mert a' szivnek tellyeſségéböl ſzól a' ſzáj.

46. Miért mondjátok ennékem: Uram, Uram, és nem tselekeszitek a' mellyeket mondok. *Mal.* 1, 6. *Mát.* 7, 21.

47. Minden a' ki én hozzám jö, és hallgatja az én beſzédimet, és tselekeszi azokat, megmutatom néktek, *az*, kihez légyen hasonló. *Máth.* 7, 24.

48. Hasonló az házat épitö emberhez, a' ki megáſta és méllyen kivágta, és köszíklára tette a' fundamentomot; mikor pedig a' vizek megáradtanak vólna, azon házba ütközének a' vizeknek folyási; de meg nem mozdithaták azt; mert a' köſziklán vala fundálva.

49. A' ki pedig nem hallgatja és nem tselekeszi; hasonló az emberhez, ki az ö házát fundamentom nélkül a' földre épiti, és hogy a' vizeknek folyási abba megütköztenek, azonnal leomlék, és igen nagy lön annak a' haznak romláſa.

VII. Réſz.

A' ſzázados ſzolgája. A' Nainbéli ifjú. Iános tanitványokat küld Kriſtushoz mint a' piatzon jádzó gyermekek. A' bünös aſzſzonyi állat Iéſus labait könybullatásokkal nedveſiti.

1. Minek utánna pedig elvégezte vólna minden ö beſzédit a' népnek hallására, Kapernaumba méne.

2. A' ſzáz-adosnak egyik ſzolgája pedig a' ki ö elötte nagy bötsületben vala, igen beteg lévén már kezdé meghalni.

3. Mikor pedig *a' ſzáz-ados* Iéſus felöl hallott vólna, küldé ö hozzája a' Sidóknak Véneit; kérvén ötet, hogy eljöne, és gyógyitaná-meg az ö ſzolgáját.

4. Azok pedig Iéſushoz érkezvén igen kérik vala ötet mondván: méltó, hogy meg tselekedjed ö néki-

5. Mert ſzereti a' mi nemzetünket, a' Synagógát is ö épitette minékünk.

6. Iéſus pedig elméne ö vélek, de mikor már nem meſzſze vólna a' háztól küldé a' ſzáz-ados némelly jó barátit ö hozzá, kik mondának néki: Uram, ne fárazd magadat; mert nem vagyok reá méltó, hogy az *házamnak* fedele alá jöjj.

7. Ugyan azért nem álitottam magamat érdemesnek, hogy te hozzád menjek; hanem tsak szóval mondjad, és meggyógyúl az én szolgám.

8. Mert én is fejedelemség alá vettetett ember vagyok, lévén vitézek alattam, és ha enek mondom: Eredjel, elmégyen; és a' másiknak: jövel, és eljö; és az én ſzólgámnak: azt tselekedjet, és azt tselekeszi.

9. Iéſus pedig ezeket hallván eltsudálkozék rajta, és megfordúlván monda az ötet követö-sokaságnak; mondom néktek, illyen hitet az Izraelben sem találtam.

10. Es a' kik küldettenek, midön a' házhoz viſzſza-tértenek vólna, egéſségben találák a' ſzolgát, a' ki beteg vala.

Sz. Háromság nap után XVI. Vasárn: Evangyél.

11. Es lön másod napon, mégyen vala a' városba, melly Náinnak mondatik, és az ö tanitványi ſokan menének ö véle, és nagy ſokaság.

12. Mikor pedig a' városnak kapujához közelgetett vólna, imé egy halottat hozánakki, ki az ö annyának egy szülött fia vala, és az özvegy vala, és a' városból nagy ſokaság vala ö véle.

13. Kit, hogy az UR meg láta, ſzánakodék ö rajta, és monda: ne ſirj.

14. Es oda járúlván illeté a' koporsót (a' kik pedig viſzik vala, megállának) és monda: ifiú, néked mondom: keljfel.

15. Es felüle a' halott, és szólani kezde, és adá azt az ö annyának.

16. Es minnyájan elfélemlettenek, és az Iſtent ditsöitvén mondának: nagy Próphéta támadott közöttünk, és meg-látogatta Iſten az ö népét. *Mát.* 7, 37.

17, Es elterjedett ez a' beszéd ö felöle mind az egész Judeában és mind a' körül való tartományokban.]

18. Iánosnak is megbeſzélék az ö tanitványi mind ezeket; *Máth.* 18, 2.

19. Es Iános ſzólitván kettöt az ö tanitványi közzül, elküldé öket Iéſushoz mondván: te vagy-e az, a' ki eljövendö; vagy máſt várjunk?

20. Mikor pedig ö hozzája érkeztenek vólna azok a' férfiak, mondának: a' kereſztelö Iános küldött minket tehozzád, és azt mondja: Te vagy-e amaz eljövendö; vagy máſt várjunk?

21. Ugyan abban az órában pedig ſokakat gyógyit vala meg az ö betegségekböl, és tsapásokból, és a' gonoſz lelkektöl, és sok vakokat *ö* szemeiknek látásával megajándékozott.

22. Iéſus pedig felelvén monda nékiek: elmenvén mondjátokmeg Iánosnak *azokat*, a' mellyeket láttok és hallotok: hogy a' vakok látnak, a' sánták járnak, a' poklosok megtiſztúlnak, a' siketek hallanak, a' halottak feltámadnak, *és* a' ſzegényeknek az Evangyéliom hirdettetik.

23. Es bóldog, a' ki én bennem megnem botránkozik.

24. *Mikor* pedig Iánosnak követi elmentenek vólna: kezde *Iéſus* szólani a' sokaságnak Iános felöl; mit látni mentetek ki a' puſztaba? a' ſzeltöl ingattatott nad ſzálat-e?

25. De mit látni mentetek ki, lágy ruhában öltöztetett embert-e? imé a' kik fényes ruhában, és teſti gyönyörüségben vagynak, a' királyoknak udvariban vagynak.

26. De mit látni mentetek ki, Próphétat-e? ugyan is mondom néktek: nagyobbat a' Próphétánál is.

27. Ez az, a' ki felöl megvagyon irva: imé én elküldöm az én Angyalomat a' te ortzád elött, a' ki el késziti a' te utadat te elötted. *Mál.* 3, 1.

28. Mert mondom néktek: az aszszonyi állatoktól születtetettek közzül nagyobb Próphéta nintsen keresztelö Jánosnál; de a' ki kissebb az Isten országában, nagyobb ö nálánál.

János a'Prophéták között leg nagyobb.Máth.11,11. Mert minden Próphéták az el jövendö Messiásról szólottanak; János pedig az el jöttröl, söt ujjal mutatta. De az Isten kegyelmének országában tsak a' kissebbik Tanitó Apostol vagy Evangyélista nagyobb Jánosnál. Mert nem tsak azt prédikálják, hogy el jött; de azt is, hogy meg szabaditja ö népét az ö büneiböl. Máth. 1, 21.

29. Ezt hallván az egész sokaság és a' Publicánusok, igaznak mondják vala az Istent, megkeresztelkedvén a' Jánosnak keresztségével.

30. A' Phariseusok pedig és a' törvény-tudók, megvetették az Istennek tanátsát önnön magok ellen, *és* nem keresztelkedének meg ö töle.

31. Monda pedig az Ur, kihez hasonlitom e' nemzetségnek embereit? és kihez hasonlók?

32. Hasonlók a' piatzon ülö gyermekekhez, kik egymásra kiáltozván, mondják: sipóltunk néktek, és nem tántzoltatok, kesergettünk elöttetek, és nem sirtatok.

33. Mert eljött keretsztelö János, se kenyeret nem evett, se bort nem ivott; és azt mondjátok: ördöge vagyon.

34. Eljött az embernek Fia, evén és iván; és azt mondjatok: imé, a' torkos és részeges ember, a' publicánusoknak és a' bünösöknek barátja.

35. De meg igazittatott a' böltsesség minden ö fiaitól.

A' böltsességnek Fia, ki magát böltsnek tartja, holott pedig rútúl tévelyeg. Maga találmánnyát itéli idvességesnek lenni és meg veti a' sz: Irást. Mindazáltal hazug minden ember, és tsak az Isten igaz. Rom. 3, 3. conf. Máth. 11, 19. Luk. 11, 49.

Mária Magdolnának Innep napjára való Evang.

36. A' Phariseusok közzül pedig egy, kéri vala ötet, hogy ö véle ennék, és bémenvén a' Phariseusnak házába, *asztalhoz* üle.

37. Es imé egy aszszonyi állat a' városban, melly bünös vala, megtudván, hogy leült vólna a' Phariseus

riseusnak házánál, hoza kenetet egy alabástrom
edényben.
38. Es hátúl lábaihoz állván, és sirván, kezdé
köny-hullatásokkal nedvesiteni az ö lábait, és az ö
fejének hajszálaival törölgetni, és tsókolgatja vala
lábait, és kenettel keni vala.
39. Ezt látván a' Phariseus, a' ki ötet hivta vala,
monda magában, igy szólván: ha ez próphéta vól-
na, tudná ki s' minémü aſzſzonyi-állat légyen, a'
melly ötet illeti; hogy bünös.
40. Es felelvén Jéſus, monda néki: Simon,
vagyon valami mondásom hozzád: az pedig mon-
da: Meſter, mondjad.
41. Egy költsönözönek két adóſsai valának; az
egyik öt száz dénárral tartozik vala, a' másik öt-
vennel.
42. Mikor pedig nem vólna nékiek miböl meg-
fizetni, elengedé mind a' kettönek; mond-meg
tehát a' kettö közzül, mellyik szereti ötet inkább.
43. Felelvén pedig Simon monda: álitom, hogy
az, a' kinek többet engedett el; ö pedig monda
néki: Igazán itéled.
44. Es az aſzſzonyi állathoz fordúlván, monda
Simonnak: látod-e, ezt az aſzſzonyi állatot? béjöt-
tem a' te házadba, vizet az én lábaimnak nem ad-
tál; e' pedig könyhullatásokkal nedveſitette lábai-
mat, és az ö fejének hajszálaival törölgette.
45. Nékem tsókot nem adtál; e' pedig miúl-
ta béjött, meg nem szünik tsókolgatni az én lá-
baimat.
46. Olajjal az én fejemet meg nem kented; e'
pedig kenettel kente meg lábaimat.
47. Annakokáért mondom néked: ennek ö sok
bünei megbotsáttattanak, mivel inkább szeretett; a'
kinek

kinek pedig kevés *bünei* botsáttattanak meg, kevésbben ſzeret.

48. Es monda *annak az aſzſzonynak:* megbotsáttattanak a' te büneid. *Mát.* 9, 2.

49. Es a' kik véle együtt leülnek vala, mondának ö magokban: kitsoda ez, ki még a' bünt is megbotsátja?

50. Monda pedig az aſzſzonyi állatnak: a' te hited tartott meg téged, menj-el békeſséggel.]

VIII. Réſz.

A' négy féle magról. Gyertyát gyujtani. A' kinek vagyon, annak adatik. Kriſtusnak attyafiai kitsodák: tengeri ſzél véſz. Legio ördög. Iairus leánya. Vér folyó aſzſzony.

1. Es lön ennek utánna, hogy ö maga városonként és falunként járna, prédikálván és hirdetvén, az Iſtennek orſzágát, és a' tizenkét *tanitványok* véle *valának.*

2. Es némelly aſzſzonyi állatok, kik a' gonoſz lelkektöl és betegségekböl meg-gyógyúltanak, *úgy mint*, Mária, ki Magdalénának is hivatik, kiböl hét ördög mêgyen vala ki.

3. Es Ioánna Chusának a' Herodes tiſztartójának felesége, és Susánna, és egyebek sokan, a' kik ö néki szolgálnak vala, az ö javaikból.

Sexageſimæ Vasárnapra való Evangyéliom.

4. Mikor pedig nagy sokaság legyütt vólna, és a' városokból ö hozzája kimentenek vólna, példabeszéd által monda: *Mát.* 13, 3. *Márk.* 4, 2.

5. Kiméne a' magvetö, hogy elvetné az ö magvát, és mikor ö vetné, némelly esék az út félre, és eltapodtaték, és az égnek madarai meg evék azt.

6. Es némelly esék a' kösziklára és kikelvén, elszárada, mivel hogy nedveſsége nem vala.

7. Es némelly esék a' tövisek közzé, és azzal egyetemben a' tövisek is kikelvén, elfojták azt.

8. Es némelly esék a' jó földbe, és kikelvén, száz annyi gyümöltsöt hoza; ezeket hogy megmondá, felkiálta: a' kinek fülei vagynak a' hallásra, hallja-meg.
9. Megkérdék pedig ötet az ö tanitványi, *és* mondának: mitsoda példa-beſzéd vólna ez?
10. Ö pedig monda: tinéktek adatott, hogy megértsétek az Iſten országának titkait; a' többieknek pedig példabeſzéd által, hogy látván ne láſsanak, és hallván, ne értsenek.
11. Ez pedig a' példa-beszéd: a' mag az Iſten igéje.
12. A' mellyek pedig az út félre eſtenek; azok, a' kik hallják: azután eljö az ördög és ki ragadja az igét az ö szivekböl, hogy ne higyenek és idvezüljenek.
13. A' mellyek pedig a' köſziklára; azok, a' kik hallván örömmel veſzik az igét; de ezeknek gyökerek nem lévén, tsak ideig hiſznek, és a' késértetnek idején elhajólnak.
14. A' melly pedig a' tövisek közzé esett; azok, a' kik hallván elmennek, és a' szorgalmatoſságok által, gazdagságok által, és a' világi gyönyörüségek által elfojtatnak, és haſznot nem hajtanak.
15. A' melly pedig a' jó földbe esett, azok, a' kik jó és kegyes ſzivvel hallgatják az Igét, béveszik és gyümöltset hoznak békeſséges türés által.]
16. Es ſenki gyertyát gyujtván, azt az edény alá nem rejti, ſem az ágy alá nem teszi; hanem a' gyertya tartóra helyhezteti, hogy a' kik bémennek láſſák a' világoſſágot. *Mát.* 5, 15.
17. Mert nints olly titok, melly ki nem nyilatkoztatik, ſem olly elrejtetett *dolog* melly meg nem tudatnék és világoſſágra nem jöne. *Jób.* 12, 22.
18. Azért megláſſátok, miképen hallgatjátok; mert a' kinek

kinek vagyon, adatik annak, és a' kinek nints, az is, a' mijét gondolja lenni, elvétetik töle. *Máth.* 13. 12. *és* 25, 29.

19. Menének pedig ö hozzája, az ö Annya és az ö attyafiai; de véle ſzembe nem lehetének, a' ſokaſág miatt.

20. És tudtára adák néki mondván: a' te Anyád és a' te atyádfiai ott kün állanak, akarván téged látni.

21. Ö pedig felelvén monda nékiek: az én Anyám, és az én atyámfiai azok, a' kik az Iſten igéjét hallgatják, és megtselekeſzik azt. *Ján.* 15, 14. 2 *Kör* 5, 16.

22. És lön egy napon, hogy bémenne egy hajóba ö, és az ö tanitványi, és monda nékiek: menjünk által a' tónak túlsó *partjára* és elmennek vala.

23. Mikor pedig evezének, elszunnyada, és egy forgó ſzélvéſz jöve a' tóra, úgy, hogy egyetemben *majd* elmerülnének; és *nagy* veſzedelemben valának.

24. De ö hozzája járúlván felébreszték ötet, és mondának: Meſter, Meſter, elveszünk! Ö pedig felkelvén, megfeddé a' Szelet, és a' viznek habjait; és meg ſzünnek vala, és lön tsendeſſég.

25. Monda pedig nékiek: hol vagyon a' ti hitetek? azok pedig félnek és eltſudálkoznak vala, és mondának egymás között: kitſoda ez? mert parantſol a' ſzeleknek, és a' vizeknek, és engedelmeskednek ö néki.

26. És aláevezének a' Gádárénuſoknak tartománnyába, melly Galileának ellenébe vagyon.

27. Mikor pedig a' ſzárazra kiszállott vólna, eleibe jöve egy férfiú a' városból, kiben *már* alkalmas idötöl fogva ördögök valának, és ruhát magára nem véſzen vala, ſem házban nem marad vala, hanem a koporsók között.

28. Ki mikor Jéſuſt meglátta vólna, leborúlván ö elötte nagy felszóval monda: mi közöm nékem te veled, Jéſus, a' magasságos Iſtennek Fia, kérlek tégedet ne gyötörj engemet.

29. Mert megparantſolá a' tisztátalan léleknek, hogy menjen ki az emberböl; mert sok ideje vala *már* miúlta elfoglalta ötet, és megkötöztetvén lántzokkal, és békókkal s' *úgy* örzötték; de elszaggatá a' lántzokat, és viteték az ördögtöl a' pusztába.

30. Jéſus pedig megkérdé ötet mondván: mi neved néked? az pedig monda Légió, mivel hogy ſok ördögök mentenek beléje.

31. Es kérik vala ötet, ne parantſolná nékiek, hogy a' mélységre menjenek.
32. Vala pedig ott egy nagy disznó tſorda, mellyet öriznek vala a' hegyen, és kérék ötet, hogy engedné-meg nékiek: hogy azokba mehesſenek, ês megengedé nékiek:
33. Mikor pedig az ördögök abból az emberböl kimentenek vólna, a' disznókba bujának, és az *egéſz* tſorda, a' meredeken alá-rohana a' tóba, és megfúlada.
34. Az örzök pedig látván *a' dolgot*, a' melly történt, megfutamodának, és elmenvén megbeszéllék a' városban és a' falukon.
35. Kimennek vala pedig, hogy meglátnák, mi történt *légyen*, és mikor Jéſushoz érkeztenek, találák az embert, a' kiböl az ördögök kimentenek, *ülve* Jéſus lábainál, ruhában öltözve, és elméjén: és megremülének.
36. Azok pedig, a' kik láták, megbeſzélék nékiek, miképen lett megszabaduláſa annak, a' kiben az ördögök valának.
37. Es a' Gadarénuſoknak tartományából való egeſz ſokaság kéri vala ötet, hogy menjen-el ö tölök; mert nagy félelem fogá-el öket; azért ö a' hajóba menvén, viſzſzatére.
38. A' férfiú pedig, a' kiböl az ördögök kimentenek, kéri vala ötet, hogy ö maga *mellett* tartaná; de elereſzté ötet Jéſus mondván:
39. Térj viſzſza a' te házadhoz, és beſzéljed meg-minémü *dolgot* tſelekedett veled az Iſten, és elmenven az egészároſon hirdeti vala, a' mellyeket tselekedett ö véle Jéſus.
40. Lön pedig, hogy *mikor ismét* oda ment vólna Jéſus, béfogadá ötet az a' nép; mert *ugyan* minnyáján várakoznak vala ö reá.
41. Es imé egy Jairus névü férfiú, ki a' Synagógának fejedelme vala, eljövén, és Jéſusnak lábainál leborúlván, kéri vala ötet, hogy az ö házához menne.
42. Mert vala egyetlen egy leánya, úgy mint tizenkét esztendös, és az meghala; mikor pedig menne, a' ſokaság ſzorongatá ötet.
43. Es egy aſzſzonyi állat, ki tizenkét eſztendötöl fogva vér folyásban vala, ki mindenét, a' mije vala, az orvosokra költötte; de ſenki ötet meg nem gyógyithatta.
44. Hozzá járúlván illeté az ö ruhájának prémjét, hátúl, és azonnal meg álla az ö vérének folyása.

45. Es monda Jéſus: kitſoda illetett engemet? tagadják vala pedig minnyájan; Péter *pedig* monda: azok is, a' kik véle-valának: Meſter, a' sokaság tolong *körüled*, és szorongat tégedet, és azt mondod: ki illetett engemet.

46. Jéſus pedig monda: illetett engem valaki; mert érzettem az erőt, melly kiment tőlem.

47. Látván pedig az aſzſzonyi állat, hogy nem titkolhatná, reſzketvén elöjöve, és az ö lábaihoz borúlván, miért illette vólna ötet, megbeszéllé mind az egéſz ſokaság elött, és miképp mindjárt meg gyógyúla.

48. O pedig monda néki: bizzál leányom, a' te hited tartott-meg tégedet; menj-el békeſséggel.

49. Még mikor ö ſzólana, járúla egy valaki a' Synagógának fejedelméhez, *és* monda néki: meghólt a' te leányod; ne fáraszd a' Meſtert.

50. Iéſus pedig *azt* hallván, felele néki *és* monda; ne félj; tsak higy, és megtartatik.

51. Mikor pedig a' házba bément vólna, *máſt* senkit magával bé nem botsáta, hanem tsak Pétert, Iakabot és Iánoſt, és a' leánzónak attyát és annyát.

52. De minnyáján ſiratják és jajgatják vala azt. Ö pedig monda: ne ſirjatok; nem hólt meg, hanem aluszik.

53. De megneveték ötét, tudván, hogy meghólt.

54. Ö pedig mindeneket kiüze, és annak kezét megfogván, kiálta mondván, Leánzó, kelj-fel.

55. Es megtére annak lelke, és mindjárt felkél vala, és meg hagyá, hogy, néki ennie adnának.

56. Es annak szülei elálmélkodának. Ö pedig parantsolá nékiek hogy ſenkinek ne mondanák, *azt* a' mi történt.

IX. Réſz.

Iéſus az Apoſtolokat kiküldi. 5000. *embert meg elégit. Elváltozik abrázatja. Ordögöt üz. Iános és Iakab Boánerges.*

1. Mikor pedig az ö tizenkét tanitványit öſzve hivta vólna, ada nékiek hatalmat és birodalmat minden ördögökön, és a' betegségeknek meggyógyitására. *Mát.* 10, 1.

2. Es elküldé öket, hogy prédikállanák az Iſten orſzá-gát, és a' betegeket meggyógyitanák.

3. Es monda nékiek: semmit az útra ne vigyetek, se páltzát, ſe erſzényt, ſe kenyeret, sé pénzt, se két dolmá-nyotok ne légyen. *Mát.* 10, 9.

4. Es a' melly házba bémenendetek, ott maradjatok, és onnét indulljatok *is el*.

5. Es ha hol bé nem fogadnak titeket, azon városból ki menvén, rázzátok le még a' port is, a' ti lábaitokról, bi-zonyságúl ö ellenek.

6. Kimenvén pedig járjátok el a' helységeket, hirdet-vén az Evangyéliomot, és gyógyitván mindenütt.

7. Meghallá pedig Heródes Tetrárcha mind azokat, a' mellyek ö általa lettenek, és gyanakodik vala, mivel hogy némellyek azt mondák: hogy Iános feltámadott vólna a' halálból.

8. Némellyek pedig, hogy Illés jelent vólna meg: egyebek pedig, hogy a' régi Próphéták közzül egy fel-támadott.

9. Es monda Heródes: Iánosnak én fejét vetettem; te-hát ez kitsoda, a' ki felöl én ezeket hallom? Es *alkalma-toſságot* keres vala, hogy látná ötet.

10. Mikor pedig megtértenek vólna az Apoſtolok, megbeszéllék nékie, a' mellyeket tselekedtenek; és öket maga mellé vévén, elméne magánoſſan Bethsaida nevü városnak egy puſzta helyére. *Mát.* 14, 13.

11. Azt pedig a' sokaság mikor megtudta, követi vala ötet; és ö béfogadá öket, és szóla nékiek az Iſtennek or-ſzága felöl, és azokat, a' kik gyógyitásra valók vóltanak meg gyógyitotta.

12. Es *már* a' nap hanyalit vala, azért ama' tizenkettö hozzája járúlván mondának néki: erezd-el a' népet, hogy a' körül való helységekbe, és falukba menvén, megszáll-janak, és eleséget találjának; mert itt puszta helyen vagyunk.

13. Monda pedig nékiek: adjatok ti nékiek ennick; Azok pedig mondának: nékünk nints több, hanem öt ke-nyerünk, es két halatskánk; hanem, ha elmenvén, eleséget vásárlunk mind e' sokaságnak.

14. Mert valának úgy mint, öt ezer férfiak; és monda az ö tanitványinak: telepitsétek-le öket asztalszámra, *úgy mint*; ötvenenként.

15. Es úgy ſtelekedének, és letelepiték mind azokat.
16. Vévén pedig az öt kenyeret, és a' két halatskát, ſzemeit az égre felemelvén, meg áldá azokat, és megſzegé és az ö tanitványinak adá, hogy eleibe tennék a' népnek.
17. Evének pedig és megelégedének mindnyájan; és a' megmaradott darabokat felſzedék, tizenkét kosarakkal.
18. Lön pedig, mikor ö magánoſsan imádkoznék, a' tanitványok is együtt valának ö vele, és megkérdé öket, mondván: kinek mond engemet lenni a' köz-nép? *Mát.* 16, 13. *Ián.* 6, 15.
19. Ezek pedig felelvén mondának: kereſztelö Iánosnak; némellyek pedig Illésnek; egyebek pedig, hogy a' régi Próféták közzül valamellyik támadott-fel. *Mát* 14, 2.
20. Es monda nékiek: ti pedig kinek mondotok engemet lenni? és Péter felelvén monda: az Iſtennek Kristuſának. *Máth.* 16, 16. *és* 2*t*. 5. *Márk.* 5, 7.
21. Ö pedig megfenyegetvén öket, meg parantsolá, hogy azt senkinek ne beſzélenék.
22. Mondván: hogy az ember Fiának sokat kell szenvedni, és megvettetik a' Vénektöl, a' Papifedelmektöl, és az Iráſtudóktól; és megöletik; de harmad napon feltámad.
23. Monda pedig mindeneknek: ha ki engem akar követni, tagadja-meg magát, és vegyefel az ö kereſztjét minden napon, és *úgy* köveſsen engemet.
24. Mert a' ki életét megakarja tartani, elveſzti azt; a' ki pedig életét én érettem elveſzti, megtartja azt.
25. Mert mit haſznál az embernek, ha az egéſz vilagot megnyeri; magát pedig elveſzti, avagy kárba ejti.
26. Mert a' ki ſzégyenel engemet, és az én beszédimet, azt az embernek Fia is szégyenleni fogja, mikor eljövend az ö ditsöſségében, és az Atyának, és az Angyaloknak *ditsöſségében.*
27. De bizonnyal mondom néktek: vagynak némellyek az itt állók közzül, kik az halált meg nem kóſtolják, mig nem meglátandják az Iſtennek orſzágát.
28. Lön pedig e' beszédek után, úgy mint nyóltzad nappal, hogy ö maga mellé vévén, Pétért, Iánoſt, és Iakabot, felméne a' hegyre imádkozni.
29. Es lön mikor imádkoznék, az ö ortzájának szine elváltozék, és lön az ö ruhája fejer *és* tündöklö.

30. Es imé két frfiak beszélnek vala ő véle, a' kik valának Moifes és Illés.
31. Kik megjelenvén ditsöfségben, beszéllik vala az ö kimenetelét, melly megfogna tellyefedni Ierusálemben.
32. Péter pedig, és a' kik ö véle valának, az álomtól elnyomatván mikor felébredének, láták az ö ditsösségét, és a' két férfiakat ö véle együtt állani.
33. Es lön, *mikor* azok ö töle elváltanak vólna, monda Péter Iéfusnak: Mefter, jó minékünk itt lennünk, azért tsináljunk három hajlékot, egyet néked, Moifesnek is egyet, Illésnek is egyet; nem tudván, mit mondana.
34. Mikor pedig ö ezeket mondaná, egy felhö támada, és elboritá öket; de megfélemlének, mikor amazok a' ködben járnak vala.
35. Es szózat lön a' ködböl, *melly* mönda: Ez az én szerelmes Fiam, ötet hallgafsátok. *Mát.* 3, 17.
36. Es mikor a' fzózat esett vala, Iéfus tsak maga találtaték; azok pedig hallgatnak vala, és azokban a' napokban, senkinek semmit nem beszélettenek *ama' dolgokról*, a' mellyeket láttanak.
37. Lön pedig másod napon, mikor a' hegyröl alá jönének, nagy sokaság jöve eleikbe.
38. Es imé egy férfiú a' fokaság közzül felkiálta mondván: Mefter, kérlek tégedet, tekints az én fiamra; mert egyetlen egygyem
39. Mert imé, a' lélek megragadja azt, és azonnal kiáltoz, és szaggatja ötet, hogy ugyan tajtékzik, és nehezen távozik el ö töle, öfzve rontván ötet.
40. Es kértem a' te tanitványidat hogy üzzék ki ö belöle; de nem lehetett.
41. Iéfus pedig felelvén monda: O hihetetlen és elfordúlt nemzetség, meddig lészek veletek, és türlek titeket? hozd ide a' te fiadat.
42. Az pedig mikor immár oda járúlna, szaggatja vala ötet az ördög, es rongálja vala. Iéfus pedig megdorgálá a' tisztátalan lelket, és a' gyermeket meg gyógyitván, adá azt az ö attyának.
43. Eltsudákozának pedig minnyájan az Iftennek *hatalmának* méltóságán, és mikor tsudálkoznának mind azokon a' mellyeket tselekedett Iéfus, monda az ö tanitványinak:
44. Vegyétek füleitekbe ezeket a' beszédeket; mert lészen, hogy az embernek Fia, adatik az embereknek kezeikbe.

45. Azok pedig nem érték e' mondást, és elvala rejtve ö elöttök, hogy ne értenék, és félnek vala ötet e' mondás felöl megkérdeni.

46. De ez a' gondolat ütközék elméjekbe: *hogy* ki vólna leg nagyobb ö közöttök? *Mát.* 18, 1.

47. Iésus pedig látván az ö sziveknek gondolatját, fogván *egy* gyermeket maga mellé allatá azt.

48. És monda nékiek: ha ki egy *illyen* gyermeket béfogad az én nevemben, engemet fogadbé; es a' ki engemet béfogad, az fogadja bé, a' ki engemet küldött; mert a' ki minnyájatok között legkisebb, az nagy lészén. *Mát.* 18, 5.

49. Iános pedig felelvén monda: Mester, láttunk egy embert, hogy ördögöket üzött a' te nevedben, és megtiltottuk néki; mert nem követ *tégedl* mi velünk.

50. Es monda nékiék Iésus: ne tiltsátok-meg; mert a ki nints ellenünk, melletünk vagyon. *Mát.* 12, 30. *Már.* 9, 40.

51 Lön pedig, mikor bétöltenek vólna a' napok, a' mellyeken néki kellett felvitetni, ö bátorságos ábrázattal lévén, méne Ierusálembe. *Már.* 16, 19. *Ap. ts.* 1, 2.

52. Es követeket külde az ö ortzája elött, kik menvén érkezének a' Samaritánusoknak egy falujokba, hogy ott néki *szállást* készitetnének.

53. És nem fogadák bé ötet, azért, hogy ö ortzáját forditotta vólna a' Iérusálembe való menetelre. *Ián.* 4, 4 9.

54. *Ezt* látván Iakab és Iános az ö tanitványi, mondának: Uram, akarod-e, mondjuk, hogy tüz száljon le az égböl, és megemészsze öket, a' mint Illes is tselekedett. *Kir.* 2. *Kö.* 10, 12.

55. *Es* megfordúlván feddi vala öket és monda: nem tudjátok, minémü léleknek fiai vagytok.

56. Mert az embernek Fia nem jött, hogy elveszeszsze lelkeket az embereknek, hanem hogy meg tartsa. És más helységbe menének.

57. Lön pedig, mikor az úton mennének, monda néki egy: Uram, követlek tégedet, valahová mégy. *Mát.* 9, 18.

58. Es monda néki Iésus: a' rókáknak vagyon lyukok, és az égi madaraknak fészkek; az ember Fiának pedig nints a' hová ö fejét lehajtsa.

59. Másiknak pedig monda: kövess engemet; az pedig
monda: engedd-meg, Uram, hogy elmenvén, az én atyámat
elöbb eltemessem.
60. Iésus pedig monda néki: hadd temessék, a' halottak
az ö halottjokat; te pedig elmenvén hirdessed az Isten
országát.
61. De egy másik is monda: Uram, követlek téged;
de engedd meg, hogy elöbb elbutsúzzam azoktól, a' kik
az én házamban vagynak.
62. Iésus pedig monda néki: senki az ö kezét az ekére
tévén, és vißza tekintvén azokra, a' mellyek hátra *vagynak*,
nem alkalmatos az Isten országára. *Kir.* 2. *Kön.*
4,24. *Sid.* 10,38. *Pét.* 2, 2.20.

X. Rész.

Hetven tanitványok. Némelly Városoknak jaj. A' tanitványok vißza térnek. Iésus örvendez. A' Samaritánusról. Mária és Mártha.

Sz. Márk és sz. Lukáts Napjaikra való Evangy.

1. Ezeknek utánna rendele az UR más hetven tanitványokat
is, és elküldé, azokat kettönként az ö ortzája
elött, minden városokba, és helyekbe a' hová ö menendö
vala.
2. Es monda nékiek: az aratás *ugyan* nagy, de
kevesek a' munkások; kérjétek azért az aratásnak
Urát, hogy botsásson munkásokat az ö aratásába.
3. Menjetek-el; imé, én küldlek titeket, mint
a' bárányokat a' farkasok közibe. *Mát.* 10,16.
4. Ne hordozzatok erszényt, se tarsolt, se sarut,
és az úton senkit ne köszöntsetek.
5. Valamelly házba menendetek pedig, elöször
azt mondjátok: békesség e' háznak. *Mát.* 10,12.
6. Es ha leend ott békességnek Fia, megnyugszik
azon a' ti békességtek; ha pedig nem; vißza tér
ti reátok.
7. Abban a' házban maradjatok pedig, evén és
iván, a' mi nékiek *lészen;* mert méltó a' munkás az
ö jutalmára.]

8. Ne

8. Ne járkáljatok pedig egyik házból a' máfikba; és valamelly, városba menendetek, és béfogadnak titeket, egyétek azt, a' mit elötökbe téfznek néktek.

9. Es a' betegeket, mellyek abban *lésznek*, meggyógyitsátok; *és azt* mondjátok nékiek: elközelitett ti hozzátok az Iften országa.

10. De a' melly városba menendetek, és bé nem fogadnak titeket, annak utzáira kimenvén, mondjátok:

11. Még a' port is, melly a' ti várostokon mi reánk ragadott, letöröljük tinéktek; mind azon-által tudtotokra légyen, hogy elközelitett hozzátok az Iften országa.

12. Mondom pedig néktek, hogy a' Sodomabélieknek, könnyebben lészen dolgok, mint annak a' városnak. *Mát.* 11, 21.

13. Iaj néked Korátzin! jaj néked Bethsajda! mert, ha Tirusban és Sidonban lettenek vólna azok az erök, mellyek tebenned lettenek, régen sákban és hamúban ülvén megtértenek vólna.

14. Mindazonáltal Tyrusnak és Sidonnak könnyebben léfzen *dolga* az itéletnek *napján*, mint néktek.

15. Es te Kapernaum, ki mind az égig felmagafztaltattál, levettetel mind a' pokolig.

16. A' ki titeket hallgat, engemet hallgat; és a' ki titeket megvét, engemet vét-meg; a' ki pedig engemet meg vét, azt veti meg, a' ki engemet küldött.

17. Ama' hetven *tanitványok* pedig vifzfza térvén örömmel befzélék: Uram, az ördögök is engedelmeskednek néküñk a' te nevedben.

18. Monda pedig nékiek: láttam a' Sátánt az égböl leesni mint egy villámáft. *Ielen.* 12, 8. 9.

19. Imé, adok néktek hatalmat, hogy tapodjátok a' kigyókat és a' scorpiókat, és minden erejét az ellenségnek; es semmi nem árthat tinéktek.

20. Mind az által, ne örüljetek azon, hogy az ördögök engedelmeskednek tinéktek; hanem inkább örüljetek azon, hogy a' ti neveitek fel vagynak irva mennyekben. *Mó.* 2. *Kö.* 32. 32. *Dan.* 12, 1. *Phil.* 4, 3. *Iel.* 13, 8.

21. Abban az órában örvendeze Iéfus Iélekben, és monda: Hálákat adok tenéked, Atyám, mennynek földnek Ura, hogy elrejtetted ezeket a' böltsek és az értelmesek elöl, es megjelentetted a' kisdedeknek; úgy Atyám; mert igy vólt kellemetes te elötted. Es az ö tanitványihoz fordúlván, monda;

22.

22. Mindenek nékem adattanak az én Atyámtól; és fenki nem tudja, ki légyen a' Fiú, hanem tsak az Atya; és ki légyen az Atya, hanem a' Fiú, és a' kinek a' Fiú akarja jelenteni. *Sólt.* 8, 7. *Sid.* 2, 8. *Ján.* 3, 35. 1 *Kor.* 15, 27.
Sz. Háromság nap utan XIII. Vasárnap. Evangyél.
23. Es a' tanitványokhoz fordúlván monda nékiek magánoffan: Bóldogok a' fzemek, mellyek látják azokat, a' mellyeket ti láttok.
24. Mert mondom néktek: fok Próphéták és királyok kivánták látni, a' mellyeket ti láttok, és nem látták; és hallani, a' mellyeket ti hallotok; és nem hallották.
25. Es imé egy törvénytudó felkelvén, késérté ötet és monda: Mefter, mit tselekedjem hogy az örök életet elvegyem?
26. Ö pedig monda néki: a' törvényben mint vagyon megirva? mint olvafod?
27. Az pedig felelvén monda: fzereffed a' te Uradat Iftenedet tellyes fzivedböl, és tellyes te lelkedböl, és minden te erödböl, és minden te elmédböl; és felebarátodat, mint tennen magadat.
Mós. 5. *Kö.* 6, 5. *és* 10, 12. *és* 30, 6. *és* 3 *Kó.* 19, 18.
28. Monda pedig néki: jól feleltél; azt tselekedjed, és élfz.
29. Az pedig akarván magát igazitani, monda Jéfusnak: kitfoda tehát az én felebarátom?
30. Felelvén pedig Jéfus, monda: egy ember mégyen vala Jerusálemböl Jerichóba, és a' tolvajoknak *kezekbe* esék, a' kik is megfofztották ötet, és megsebefitették és félhóltan ott hagyván ötet, elmentenek.
31 Es történetböl egy Pap mégyen vala alá azon az úton, ki látván azt, elkerülé.
32. Hasonlóképen egy Lévita is, azon helyre érkezvén, és látván azt, elkerülé.

33. Egy Samaritánus pedig útazván, mikor oda érkezett, és azt meglátta vólna, könyörüle rajta.
34. Es hozzája járúlván békötözé annak ſebeit, töltvén azokba bort és olajt, és helyheztetvén ötet az ö tulajdon barmára, vivé a' vendég fogadóba, és gondját viselé ö néki.
35. Es másod napon, *mikor* elmenne, kivévén két denárt, a' vendégfogadónak adá, és monda néki; viselj gondot erre, és ezen felül, ha mit költeſz, mikor viſzſza jövök, megadom néked.
36. Azért mint tetſzik tenéked, e' három közzül, ki vólt felebarátja annak, a' ki a' tolvajok közzé eſett vala?
37. A' pedig monda: az, a' ki azzal irgalmasságot tſelekedett; azért monda néki Jéſus: menj-el, és te is aképen tselekedjél.]

Nagy Bóldog aſzſzony, vagy Mária hálálának emlékezetire való Evangyéliom.

38. Lön pedig mikor ök mennének, és ö egy faluba menne, egy Mártha névü aſzſzony, házába fogadá ötet. *Ján.* 11, 1.
39. Ennek pedig vala ötse; kinek neve Mária, ki Jéſusnak lábaihoz ülvén hallgatá az ö beſzédét.
40. Mártha pedig a' sok szolgálatban ſerénykedik vala, és meg állván *Jéſus elött* monda: Uram, nem gondolsz-e véle, hogy az én ötsém tsak magamat hagyott a' ſzolgálatban? mondjad azért néki, hogy velem együtt fogja a' *dolgot.*
41. Jéſus pedig felelvén monda néki: Mártha, Mártha, ſzorgalmatoskodol, és sokakban fáradſz.
42. Egy pedig, a' mi ſzükséges: De Mária a' jobb réſzt válaſztotta, melly ö tölé el nem vétetik.] *Sólt.* 16, 5. *Ier. Sir. k.* 3, 24. *Solt.* 27, 4.

XI.

XI. Rész.

Mikép kelljen imádkozni? Jésus egy néma ördögöt üz. A' Phariseusok káromkodnak. De azért jaj nékiek. Jónásnak példája.

1. Lön pedig, mikor egy bizonyos helyen, imdákozott, és mikor elvégezte vólna, monda néki, egy az ö tanitványi közzül: Uram, tanits minket imádkozni, a' mint János is az ö tanitványit megtanitotta.

2. Monda pedig nékiek: mikor imádkoztok, igy szóljatok: Mi ATYANK, ki vagy mennyekben, szenteltessékmeg a' te neved. Jöjjön-el a' te orszúgod. Légyen meg a' te akaratod, miképen mennyekben, úgy a' földön is.

3. A' mi minden-napi kenyerünket add-meg nékünk naponként.

4. Es botsásd-meg nékünk a' mi büneinket; mert mi is megbotsátúnk mind azoknak, a' kik ellenünk vétkeztenek. Es ne vigy minket a' késértetbe; de szabadits-meg minket a' gonosztól.

5. Es monda nékiek: kitsoda közzületek, kinek barátja vagyon, és ö hozzá mégyen ejfélkor, és *azt* mondja néki: Barátom; adj nékem három kenyeret költsön.

6. Mivel egy barátom jött be hozzám az útról, és nints a' mit eleibe tegyek.

7. Es amaz onnan belöl felelvén mondja: ne háborgass engem; *imé* már az ajtó bévagyon zárva, és az én gyermekeim velem együtt a' kamarában vagynak; nem kelhetek fel, hogy adjak tenéked.

8. Mondom tinéktek; ha fel nem kél, és nem ád néki, nem azért, hogy az ö barátja; hanem annak ö *sok* nógatásáért fel kelvén, ád néki, a' mennyi szükséges.

9. En is mondom néktek: kérjetek, és adatik néktek; keressetek, és megtaláljátok; zörgessetek, és meg nyittatik néktek. *Mát.* 7, 7. *Ján.* 16, 23. *Jak*, 1, 5. 6.

10. Mert minden, a' ki kér, veszen; és a' ki keres, az talál; és a' zörgetönek megnyittatik.

11. Kitsoda pedig közzületek az az atya, *a' kitöl* az ö fia kenyeret kér, hogy követ adna néki? és *ha* halat *kér*, hogy a' hal helyett kigyót adna néki?

12. Avagy, ha kér tyuktojást, és Scorpiót adna néki?

13. Azert, ha ti gonoszok lévén, tudtok jó adományokat adni a' ti gyermekeiteknek, mennyivel inkább az Atya, ki a' mennyekben vagyon, ád Szent Lelket azoknak, a' kik ötet kérik.

14. Es ördögöt üz vala, a' ki néma vala; lön pedig mikor az ördög kiment vólna, megszólamlék a' néma, és minnyájan eltsudálkozának.

15. Némellyek pedig azok közzül mondának: a' Belzebúl által az ördögöknek fejedelme által üzi ki az ördögöket.

16. Egyebek pedig késértvén jelt kérnek vala az égből ö töle.

17. Ö pedig látván azoknak gondolatjokat, monda nékiek: minden ország, melly maga ellen meghasonlik elpusztúl, és egyik ház a' máſikra omlik.

18. Ha pedig a' Sátán is maga ellen meghaſonlott, miképen áll-meg az ö országa? mivel azt mondjátok, hogy a' Belzebúl által üzömki az ördögöket.

19. Ha pedig én a' Belzebúl által üzöm ki az ördögöket, a' ti fiaitok, ki által üzik ki? azért *ugyan* azok itélnek meg titeket.

20. Ha pedig az Iſtennek újja által üzöm ki az ördögöket, tehát elközelitett hozzátok az Iſtennek országa.

21. Mikor egy erös fegyveres az ö palotáját megörzi, békeſſégben vagyon az ö jószága.

22. Ha pedig nálánál eröſſebb jövend ö reá, meggyözi ötet, az ö fegyverét elveszi, a' mellyben bizott, és a' prédát feloſztja. *Kol.* 2,15.

23. A' ki én velem nintſen, én ellenem vagyon; és a' ki én velem nem gyüjt, tékozol az. *Mát.* 12, 30.

24. Mikor a' tisztátalan lélek kimégyen az emberből, eljárja a' viz nélkül való helyeket, keres nyugodalmat; de nem találván, *azt* mondja: viſzſza térek az én házamba, a' honét kijöttem.

25. Es *oda* elmenvén, találja azt megſeperve, és felékeſitve.

26. Akkor elmégyen, és maga mellé vészen más hét lelkeket magánál gönoſzſzabbakat, és bémenvén ott laknak; és annak az embernek utólsó dolgai gonoszabbak lésznek, az elsöknél.

27. Lön pedig, mikor ezéket szólaná, egy aſzſzonyi-állat felemelé szavát a' nép között, s' monda néki: bóldog méh, a' melly tégedet hordozott, és az emlök, a' mellyeket szoptál.

28. Ö pedig monda: söt inkább bóldogok, a' kik hallják az Iſten igéjét, és megtartják azt.]

29. Mikor pedig öſzve gyült vólna a' sokaság, kezdé mondani: ez a' gonoſz nemzetség jelt keres, és jel nem adatik néki; hanem tsak a' Iónás Próphétának jele. *Mát.* 12, 30. *Ián.* 2, 1.

30. Mert valamint Iónás jelül vala a' Ninivebélieknek, aképen léſzen az embernek Fia e' nemzetségnek.

31. A' délfelöl való királyné, felkél az itéletkor, e' nemzetségnek férfiaival, és elkárhoztatja öket; mert eljött a' földnek határiról, hogy hallaná Salomonnak böltseſſégét; és imé itt Salomonnál is nagyobb vagyon.

32. A' Ninivebéliek felállanak az itéletkor e' nemzetséggel, és elkárhoztatják azt; mert a' Iónásnak prédikállására megtértenek; és imé itt nagyobb *vagyon* Iónásnál:

33. Senki gyertyát nem gyujt, hogy rejtek helyre tegye, sem *hogy* a' véka alá *boritsa*; hanem a' gyertya tartóra *tegye*, hogy a' kik bémennek, lássák a' világosságot.

34. A' teſtnek világa a' ſzem; ha azért a' te ſzemed együgyü, a' te egéſz teſted világos lészen; ha pedig vétkes leend, a' te teſted is setétes.

35. Azért meglásd, hogy ne talám a' világoſság, melly te benned *vagyon*, setétség légyen.

36. Annakokáért, ha a' te egéſz teſted világos, és *annak* semmi réſze nem setétes, *tehát* mind egéſzen világos léſzen, mint ha tégedet a' ſzövetnek az ö fényeſségével világositott vólna meg.

37. Mikor pedig még ſzólana, kéri vala ötet egy Phariseus, hogy ebédre ö hozzá jöne, és béméne ahoz, és aſztalhoz üle.

38.

38. A' Phariſeus pedig azt látván, eltsudálkozik vala, hogy *kezeit* meg nem mosná, az ebéd elött.

39. Az Ur pedig monda néki: moſtan ti Phariseusok, az ivó-poharat, és a' tálat kivül megtiſztitjátok; de a' ti belső részeitek tellyeſsek ragadománnyal és gonoſzsággal. *Mát.* 23, 25. *Tit.* 1, 15.

40. Balgatagok, a' ki alkotta a' külsö részét, avagy nem az alkotta-e a' belsö réſzét is?

41. Mindazáltal abból; a' mi a' *tálban vagy a' pohárban* vagyon alamisnát adjatok; és imé, mindenek tiſzták lésznek tinéktek. *Esá.* 58. 7.

42. De jaj néktek Phariseusoknak; mert meg dézmáljátok a' ménthát és a' ruthát, és minden plántát; de elmúlatjátok az itélet-tételt, és az Iſtennek szeretetit; ezeket kell vala megtselekedni, de amazokat sem *kell vala* el múlatni. *Mát.* 2,3 23. *Ose.* 6, 6. *Neh.* 6, 8.

43. Jaj néktek Phariſeuſoknak; mert ſzeretitek az elsö üléſeket a' Synagógákban, és a' köszöntéseket a' piatzokon.

44. Jaj néktek Iráſtudók és képmutató Phariſeuſok; mert ollyanok vagytok, mint az *fedéllel* elboritatott koporsók, mellyeket a' felette járó emberek nem látnak.

45. Felelvén pedig egy törvény tudó, és monda néki: Meſter, ezeket mondván, minket is bötsteleniteſz.

46. O pedig monda: jaj néktek is törvény tudóknak; mert megterhelitek az embereket, elhordozhatatlan terhekkel; de ti magatok tsak egy ujjotokkal ſem illetitek a' terhet. *Mát.* 23, 4. *Eſa.* 10, 11.

47. Jaj néktek; mert a' Próphétáknak koporsójokat épititek; a' ti atyáitok pedig megölték öket.

48. Es igy bizonyságot téſztek, hogy egyetemben tetszenek néktek a' ti atyáitoknak tselekedetik; mert azok ugyan megölték öket, ti pedig azoknak koporſójokat építitek.

49. Annakokáert az Iſtennek böltſeſſége is *azt* mondja: küldök ö hozzájok Próphétákat és Apoſtolokat; és azok közzül *némellyeket* meg ölnek, és üldöznek. *Mát.* 23, 34.

50 Hogy ettöl a' nemzetségtöl kikerestessék minden Próphétáknak vére, melly kiontatott a' világ fundamentomának felvetésétöl fogva

51. Ábelnek véretöl fogva mind a' Zacháriásnak véréig, ki meg-öletett az óltár és az *Iſtennek* háza között. Bizony mondom néktek: ki kereſtetik e' nemzetségtöl. *Mát.* 23, 35. 1 *Kön.* 4, 8. 2 *Kron.* 24, 21.

52. Jaj néktek törvenytudóknak; mert elvettétek a' tudománynak kúltsát; magatok bé nem mentek, és a' kik bémennének, azoknak nem engeditek.

A tudománynak kúltsa a' sz. Irás. A' ki a' sz. Iráſt nem olvaſſa, ſoha nem mehet az idveſſéges tudományra 2. Tim. 3, 6. 7.

53. De mikor ö nékik ezeket mondja vala, az Iráſtudók és a' Phariſeuſok kezdnek vala ö reá erösödni, és ötet tsak hamarjában való felelésre kénszeriteni, sokdolgok irant.

54. Mert ólálkodnak vala ö utánna és keresvén, ugyan vadásznak vala az ö ſzájából ollyan ſzót, mellyért ötet vádolhatnák.

XII. Rész.

Phariſeuſoknak kováſzsza. Kitöl kell félni. Kriſtus int álhatatosságra. Világi Biró. Még is int a' fösvénységröl, a' hasnak ſzorgalmatosságiról. A' Vakmeröségröl. A' Képmutatásrol. A' megbékéllésröl.

1. Azon-közben mikor ezerekböl álló nagy ſokaság gyülekezett vólna öſzve, úgy, hogy egy máſt eltapodnák, kezdé mondani az ö tanitványinak: *mindeneknek* elött örizzétek magatokat a' Phariſeuſoknak kováſzſzától, a' melly *egy* képmutatás.

2. *Mert* ſemmi nints *úgy* eltitkolva, hogy ki nem nyilatkoztatnék, és elrejtve, hogy meg nem tudatnék.

3. Annakokáért, a' mit setétben mondottatok, világoſon fog hallatni; és a' mit a' fülbe ſugtatok a' kamarákba, a' házaknak tetejéröl fog predikáltatni.

4. Mondom pedig tinéktek *mint* barátimnak: ne féljetek azoktól, a' kik a' teſtet megölik, és az után ſemmit nem tehetnek. *Mát.* 10, 28. *Pét.* 1 *Lev.* 3, 14.

5. De megmutatom néktek, kitöl féljetek; féljetek attól, ki minekutánna megölt, hatalma vagyon, hogy a' Gehennára *is* veſſen. bizony mondom néktek, attól féljetek.

6. Nem öt verebet adnak-e két pénzen? még is egy azok közzül nintsen elfelejtve Iſten elött.

7. De a' ti fejeteknek minden haj-száli is meg vagynak számlálva; azért ne féljetek, sok verebeknél drágábbak vagytok. *Sám.* 1 *Kön.* 14, 45. *Sám.* 2 *Kön.* 14, 11. *Kir.* 1 *Kön.* 1, 52.

8. Mondom pedig tinéktek; minden a' ki megvall engemet az emberek elött; az embernek Fia is megvallja azt az Iſtennek Angyali elött.

9. A' ki pedig meg tagadánd engemet az emberek elött, meg tagadtatik az Istennek Angyali elött.

10. És minden, a' ki valamit szól, az embernek Fia ellen, megbotsáttatik annak; de a' ki a' szent Lélek ellen káromkodik, *annak* meg nem botsáttatik, *Mát.* 12, 31. *Sid.* 10, 26.

11. Mikor pedig visznek titeket, a' Synagógák eleibe, és a' Fejedelmek és a' hatalmasságok *eleibe*, ne buslalkodjatok, magatok mentegetésére mikép, avagy mit feleljetek, vagy mit mondjatok.

12. Mert a' szent Lélek Isten megtanit titeket abban az órában, mit kelljen szólanotok.

13. Monda néki pedig egy a' sokaság közzül: Mester, mondmeg az én atyámfiának, oszszafel velem az örökséget.

14. Ö pedig monda néki: ember, ki tett engemet biróvá avagy felosztó *köz emberré* tiköztetek.

15. Monda pedig nékiek: meglássátok, és megörizzétek magatokat a' fösvénysegtöl; mert senkinek élete azoknak bövölkedésében nem áll, a' mellyeket bir. 1 *Tim.* 6, 7.

16. Monda pedig nékiek egy példa-beszédet, *igy* szólván: egy gazdag embernek szántó földe bövön termett.

17. És tanátskozék magában *és* monda: mit tegyek, mert nints a' hová öszve takarjam az én *termésemnek* gyümöltsét?

18. És monda: azt tselekszem; elbontom az én életes házaimat, és nagyobbakra épitem, és azokba takarom minden termett jószágomat, és *egyéb* javaimat.

19. És azt mondom az én lelkemnek: Jelkem! sok esztendökre eltett sok javaid vagynak; nyugodjál, egyél, igyál, örvendezzél.

20. Monda pedig néki az Isten: bolond, ezen az éjtszakán megkérik a' te lelkedet; *osztán* a' mellyeket készitettél, kié lésznek?

21. Ugy *vagyon annak dolga*, a' ki magának kintset gyüjt, és nem gazdag az Istenben.

22. Monda pedig az ö tanitványinak: annakokáért mondom néktek: ne szorgalmatoskodjatok a' ti életetekröl, mit egyetek, sem a' ti testetekröl, mivel ruházkodjatok.

23. Nagyobb az élet az eleségnél, és a' test az öltözetnél.

24. Vegyétek eszetekben a' hollókat, hogy nem vetnek, sem aratnak, kiknek nints életes házok, sem tsürök, és az

Isten eltartja öket; mennyivel drágábbak vagytok ti az égi madaraknál? *Jób.* 39, 3. *Sólt.* 147, 9.
25. Kitsoda pedig közzületek, ti buslalkodók, ki az ö magasságához adhatna egy singet?
26. Ha azért, azt sem szerezhetitek-meg a' mi legkissebb, mit szorgalmatoskodtok tehat a' többiröl?
27. Vegyétek eszetekben a' liliomokat, miképen nevelkednek; nem dolgoznak, sem nem fonnak; mondom pedig néktek; hogy Salomon minden ö ditsösségében sem öltözött, úgy mint egy azok közzül.
28. Ha pedig a' mezei füvet, melly ma vagyon, és hólnap a' kementzébe vettetik, az Isten igy ruházza; mennyivel inkább titeket, kitsiny-hitüek?
29 Ti is azért, ne tudakozódjatok, mit egyetek, avagy mit igyatok, és ne legyetek kételkedök.
30. Mert mind ezekröl tudakozódnak a' világon lévö pogányok; de tudja a' ti *mennyei* Atyátok, hogy ezek nélkül szükölködtök.
31. Söt inkább keressétek az Istennek országát, és mind ezek meg-adatnak tinéktek. *Kir.* 1. *Kön.* 3, 13. *Sólt* 37, 25.
32. Ne félj kitsiny sereg! mert tetszett a' ti Atyátoknak, hogy adja néktek az ö országát.
33. Adjátok-el, valamitek vagyon, és adjatok alamisnát. Tsináljatok magatoknak erszényeket, mellyek meg nem avúlnak, *és* kintset mennyekben, melly soha meg nem fogyatkozik, a' hová a' tolvaj nem közelget, sem hol *a'* féreg meg nem emészti.
34. Mert a' hol vagyon a' ti kintsetek, ott lészen a' ti szivetek is.

Márton Püspök napjára való Evangyéliom.

35. Legyenek felövedzvén a' ti ágyékitok, és a' ti gyertyátok égjen.
36. Es legyetek hasonlók az emberekhez, kik az ö Urokra várakoznak, mikor jövend viszsza a' lakodalomból; hogy eljövén *mikor* zörgetend, mindjárt megnyissák annak.
37. Bóldogok a' szolgák, kiket, mikor eljö az Ur, vigyázva találja; bizony mondom néktek, hogy ma-

magát felövedzi; és azokat leülteti, és által-menvén ſzolgál nékiek.
38. Es ha megjö, az *éjtszakának* második vigyázáſakor, vagy harmadik vigyázáſakor jövend, és úgy találja; bóldogok léſznek azok a' ſzolgák.
39. Ezt pedig tudjátok; ha tudná a' házi-gazda, melly orába jö-el a' tolvaj, vigyázna, és nem hagyná megásni az ö házát. *Mát.* 24, 47. 1 *Thes.* 5, 2. *Pét.* 2 *Lev.* 3, 10. *Jel.* 3, 3.
40. Annakokáert legyetek készek; mert a' melly órába nem vélitek, él-jö az embernek Fia.]
41. Péter pedig monda néki: URam, *tsak* minékünk mondod e' példa-beſzédet, avagy mindeneknek?
42. Monda pedig az UR: kitsoda a' hiv és bölts sáfár, kit az Ur helyheztetett gondviselöül az ö tselédi között, hogy az ö idejében kiadja réſzét *kinek kinek*.
43. Bóldog az a' ſzolga, kit mikor az ö Ura megjö, találja úgy tselekedni.
44. Igazán mondom néktek; hogy mindenét, a' mie vagyon, reá bizza.
45. Ha pedig az a' szolga az ö szivében azt mondaná: kéſik az én Uram az ö jövetelével; és kezdené verni a' szolgákat és a' ſzolgálókat, és *kezdene* enni és innia és részegeskedni.
46. Megjö annak a' szolgának Ura a' napon, mellyen nem várja, és az órában, a' mellyet nem tud; kétfelé hasitja azt, és az ö réſzét megadja *néki a'* hitlenekkel. *Máth.* 24, 51.
47. Ama' szolga pedig, a' ki tudja az ö Urának akaratját, és elnem késziti *magát*, nem is tselekeſzik az ö Urának akaratja ſzerint, sok tsapásokkal veretik meg.
48. A' ki pedig nem tudja és büntetésre méltó dolgot tselekedett, kevés tsapásokkal büntettetik. De minden, a' kinek sok adatott, attól sokat kérnek elö; és a' kire sok bizatott, attól annál többet kérnek *elö*.
49. Jöttem hogy tüzet botsáſsak e' földre, és mint akarnám, ha *már* néki-gyúladott vólna.
50. *Mert* egy *bizonyos* keresztséggel kell megkereszteltetnem, és miképen szorongattatom, miglen megtellysedik?

51. Gondoljátok-e, hogy én *azért* jöttem, hogy békeſséget adjak a' földön; mondom néktek, hogy nem; söt inkább párt-üteſt.

52. Mert moſtantól fogva öten léſznek egy háznál, a' kik meg-hasonlottak egymástól; három kettö ellen, és kettö három ellen.

53. Az atya pártot üt a' fiú ellen, és a' fiú az atya ellen; az anya a' leánzó ellen, és a' leánzó *az ö* annya ellen; a' napa, ö menye ellen, és a' menye, *az ö* napa ellen.

54. Monda pedig a' sokaságnak is: mikor látjátok, hogy a' felhö napnyugotról jö fel, mindjárt azt mondjátok: Zápor esö jö; és úgy lészen.

55. Es mikor *látjátok* hogy a' déli ſzél fú, *azt* mondjátok, hogy hévség leszen; és úgy történik.

56. Képmutatók, a' földnek és az égnek abrázatját megtudjátok visgálni; e' jelen való idöt pedig, miért nem visgáljátok meg?

57. De mi az oka, hogy tsak magatoktól is azt, a' mi igaz meg nem itélitek?

58. Azért, ha mikor a' te ellenségeddel a' Fejedelem eleibe menendesz, még az úton azon légy, hogy meg menekedjél attól; ne talám a' Bíró eleibe vonjon tégedet, és a' Bíró tégedet a' poroszlónak adjon, és a' poroszló tégedet a' tömlötzbe veſſen.

59. Mondom néked: ki nem jösz onnét, miglen meg nem adod még az utólsó fillért is.

XIII. Réſz.

Siloah tornya le dül. A' gyümölts nélkül való figefa. Egy görbe aszszonyi-állat meggóygyúl. Sok példázatok. Keskeny út. Sidóknak veſzedelmek.

1. Valának pedig némellyek abban az idöben, kik meg-beszéllék néki a' Galileabéliek felöl a' *dolgot*; hogy azoknak véreket Pilátus egyelitette az ö áldozatjoknak vérével.

2. Es Jéſus felelvén monda nékiek: gondoljátok-e, hogy ezek a' Galileabéliek, minden egyéb Galileabélieknél vétkeſſebbek vóltanak, mivel hogy ezeket szenvedték.

3. Mondom néktek, hogy nem; hanem, ha megnem tértek, minnyájan hasonlóképen elveſztek.

4. Avagy ama' tizennyóltz *ember*, a' kikre esett Siloában a' torony, és megölte azokat; gondóljátok-e hogy vétkeffebbek vóltanak, minden egyéb embereknél, a' kik laknak vala Jerusálemben?

5. Mondom néktek, hogy nem; hanem, ha meg nem tértek minnyájan hasonlóképen elveſztek.

6. Monda pedig illyen példa beſzédet: egy embernek szölöjében figefa vala plántálva, és eljövén keres vala gyümöltsöt rajta, de nem taláła. *Esa.* 5, 2.

7. Es monda a' Vinzellérnek: nézd, immár három eſztendeje, hogy eljövök keresvén gyümöltsöt, ezen a' figefán, és nem találok; vágd ki azt; mit rontja itt a' földet?

8. Az pedig felelvén monda néki: URam, hagyj békét néki még az idén, mig azt körül megásom, és meg ganéjozom.

9. Es ha gyümöltsöt terem, *jó*; ha pedig nem, az után vágd *ki* azt.

10. Tanit vala pedig *egy* Synagógában Szombat napokon.

11. Es imé egy aſzſzonyi állat, kiben betegségnek lelke vala tizennyóltz esztendötöl fogva, és öszve görbett vala, *s' épen* nem lehete, hogy magát felegyeneſitené.

12. Azt hogy Jéſus meglátá magához szólitván monda néki: aszszonyi-állat! légy felóldozva a' te betegségedtöl.

13. Es kezeit reá vetvén, azonnal felegyenesüle, és ditsöité az Iſtent.

14. Felele pedig a' Synagógáknak fejedelme, neheztelvén, hogy Jéſus Szombat napon gyógyitott vólna, és monda a' sokaságnak: hat napok vagynak, a' mellyeken ſzabad dolgozni; azért azokban jöjjetek, hogy meg gyógyitaſſatok, és nem Szombat napon.

15. De felele néki az UR és monda: képmutató, kitsoda közzületek, a' ki Szombat-napon, el nem óldaná ökrét vagy Szamarát a' jászolról, és itatni nem vinné.

16. Ez pedig Abrahámnak leánya lévén, mellyet lekötözött a' Sátán, imé már tizennyóltz esztendötöl fogva; nem kell-e felóldozni ettöl a' kötéſtöl Szombat napon?

17. Es mikor ö ezeket mondotta vólna megszégyenülének minnyájan, valakik ö véle ellenkeznek vala, de a' sokaság örüle mind azokon a' ditsösséges *dolgokon*, a' mellyek ö általa lettenek.

18. Ö pedig monda : mihez hasonló az Istennek
országa, és mihez hasonlitsam azt?
19. Hasonló a' mustár-maghoz, mellyet vévén egy em-
ber elveté az ö kertjében, és fel-nevelkedék, és nagy fa
lett, és az égnek madarai fészkot raknak vala annak ágain.
20. Es ismét monda : mihez hasonlitsam az Isten
országát?
21. Hasonló a' kovászhoz, mellyet vévén egy aszszonyi
állat, el egyelité három véka lisztben, mig nem mind meg-
savanyodott.
22. Es eljárván a' városokat, és a' falukat, és *azokban* ta-
nitván Jerusálem felé indula.
23. De monda néki egy *ember* : URam, *avagy* keve-
sen vagynak-e, a' kik idvezülnek? ö pedig monda né-
kiek :
24. Eröködjetek azon, hogy a' szoros kapun bémehes-
setek; mert mondom néktek: Sokan igyekeznek bémenni,
de nem lehet.
25. *Mert* minek utánna a' házi-gazda felkelvén az ajtót
bézárja, kezdetek ti kivül állani, és az ajtót zörgetni,
mondván : URam, URam, nyisd meg nékünk; és felel-
vén azt mondja néktek : nem esmérlek titeket, *nem is tu-
dom* honnét valók vagytok?
26. Akkor kezditek mondani: ettünk és ittunk te elöt-
ted, és a' mi utzáinkon tanitottál.
27. Akkor *fogja mondani* : mondom néktek, nem es-
mértelek titeket, s' *nem tudom* honnét valók vagytok: tá-
vozzatok-el én tölem gonoszságnak tselekedöi.
28. Ott lészen sirás és fogaknak tsikorgatása, mikor lá-
tandjátok Abrahámot, Isáákot, Jákóbot és minden Pró-
phétákat Istennek országában, titeket pedig kivettetvén.
29. De jönek napkeletröl és napnyugotról, és éjtzakról
és délröl és letelepednek az Isten országában.
30. Es imé, *a' kik most* utólsók, elsökké lésznek, és a' kik
most elsök, utólsókká lésznek.
31. Azon a' napon némelly Pharisеusok ö *hozzá* járúl-
ván mondának ö néki: menjki és távozzál-el *innét*; mert
a' Heródes meg akar ölni tégedet.
32 Felele pedig *Jésus*: Elmenvén mondjátok meg annak
a' rókának: im ördögöket üzök, és gyógyitásokat tészek,
ma, és hólnap, és harmadnap múlván elvégezem.

33.

33. Igen is szükség nékem elmennem, ma és hólnap és a' következendö napon; mert nem lehet, hogy egy Próphéta is, Jerusálemen kivül megölettessék.

34. Jerusálem, Jerusálem, ki megölöd a' Próphétákat, és megkövezed azokat, a' kik te hozzád küldettenek; mennyiszer akartam öszve gyüjteni a' te fiaidat, mint a' tyúk ö fiait az ö szárnyai alá, és nem akartátok.

35. Imé a' ti házatok pusztán hagyatik: de bizony mondom néktek, hogy engem nem látandatok, mig elnem jö, a' mikor *azt* mondandjátok: áldott, a' ki jö az Urnak nevében.

XIV. Rész.

A' vizibetegségben lévö meg gyógyúl. Szép asztali regalák. A' nagy Vatsoráról. Iesus biztat a' lelki háborúságok ellen.

Sz. Háromság nap után XVII. Vasárnapi Evangyél.

1. Es lön, hogy mikor ö bémenne a' Phariseusoknak egyik Fejedelmének házába, Szombat napon kenyeret enni, azok figyelmezének ö reá.

2. Es imé egy vizi-korságos ember vala ö elötte.

3. Es felelvén Iésus szóla a' törvény tudóknak és a' Phariseusoknak mondván: ha szabad-e Szombat napon gyógyitani? azok pedig hallgatának.

4. Es megfogván, meg gyógyitá ötet, és el ereszté.

5. Es felelvén nékiek monda: közzületek, a' kinek szamara avagy ökre a' verembe esik, *avagy* mindjárt nem vonja-e ki Szombat napon?

6. Es nem felelhetének néki ezekre.

7. De egy példát beszélle a' hivatalosoknak, mikor eszébe vette vólna, miképválagatnák az elsö üléseket, és monda nékiek:

8. Midön valakitöl lakodalomba hivattatol, ne ülj az elsö helyre, ne talám náladnál tiszteletesebb hivattatott attól;

9. Es eljövén a' ki téged hivott és azt mondja néked: engedd ennek a' helyet; és akkor szégyennel kelljen néked az utólsó helyre ülni.

10. Hanem mikor hivattatol elmenvén ülj az utólsó helyre, hogy midön eljövend, a' ki tégedet hivott mondja néked: barátom, ülj felljebb, akkor bötsületed léſzen azok elött, kik együtt teveled letelepedtenek.

11. Mert minden, a' ki magát felmagaſztalja, megaláztatik, és a' ki magát megalázza felmagaſztaltatik.] *Jób.* 22, 29. *Máth.* 23, 12.

12. Monda pedig annak is, a' ki ötet hivta: mikor ebédet vagy vatsorát készitesz ne hivjad a' te barátidat, se atyádfiait, ſe rókonidat, ſe gazdag szomszédidat; ne talám azok is viszont hivjanak tégedet, és megjutalmaztaſsék tenéked. *Nehem.* 8, 12. *Tób.* 4, 7. *Peld.* 3, 9.

13. Hanem mikor vendégséget tartaſz, hivjad a' ſzegényeket, a' tsonkákat, a' sántákat, és a' vakokat.

14. Es bóldog léſzesz; mert nem jutalmazhatják meg tenéked; hanem megjutalmaztatik néked az igazaknak feltámadásakor.

15. De mikor ezeket hallotta vólna, egy a' leültek közzül monda néki: bóldog, a' ki kenyeret eſzik az Iſten országában.

Sz. Háromság nap után. II. Vasárnapi Evang.

16. Ö pedig monda néki: egy ember nagy vatsorát készite, és hivata sokakat. *Mát.* 22, 2. *Jelen.* 19, 9.

17. Es a' vatsorának idején elküldé szolgait, hogy megmondaná a' hivatalosoknak; jertek, mert már mindenek készek.

18. De kezdék magokat egyenként minnyájan mentegetni. Az elsö monda néki: Szántó-földet vettem, és ki kell mennem, hogy megláſſam azt; kérlek tégedet, ments meg engemet.

19. A'

19. A' máſodik monda: öt iga barmot vettem, és elmégyek, hogy megprobáljam azokat; kérlek tégedet, ments meg engemet.

20. Amaz pedig monda: feleséget vettem, azért nem mehetek.

21. Es mikor az a' szolga viszsza jött vólna, megbeszéllé az ö Urának *mind* ezeket. Akkor megharagudván, a' házi gazda, monda a' szolgának: menjki hamar a' városnak utzáira és ösvényire, gyüjtsdbé ide a' szegényeket, a' tsonkákat, bénnákat és a' vakokat.

22. Es monda a' szolga: Uram, meglett; a' mint parantſoltad; de még hely vagyon.

23. Es monda az Ur a' szolgának; menj ki az útakra, és a' kertelésekre, és kénszerits béjöni hogy megteljen az én házam.

24. Mondom pedig néktek: hogy ama' hivatalos férfiak közzül egy ſem kóſtolja-meg az én vatſorámat.]

25. Es egy nagy sokaság mégyen vala ö véle, és ö fordúlván monda nékiek:

26. Ha ki én hozzam jö, és nem gyülöli az ö attyát, és feleségét, és gyermekeit, báttyait és nénnyeit, söt még az ö tulajdon lelkét is, nem lehet az én tanitványom. *Mó.* 5. *Kö.* 36, 6. *Mál*, 10, 37.

27. Es valaki nem hordozza az ö kereſztit, és úgy követ engemet, nem lehet az én tanitványom. *Luk* 9, 23.

28. Mert kitsoda közzületek, a' ki tornyot akarván épiteni, hogy elöbb le ne ülne, és fel nem ſzámlálná a' költséget, ha légyen-e annyi, hogy *azt* elvégezhefse,

29. Ne talám fundamentomot tévén, el ne végezhefse, és *oſztán* minnyájan, a' kik meglátják, kezdjék ötet tsúfolni.

30. Mondván: ez az ember elkezdette az épitéſt, és nem végezhette-el.

31. Avagy mellyik király, ki hadba készülvén, hogy egy más királlyal meghartzoljon, és elöbb le ülvén nem tanáts-

tanátskozněk, ha lehet-e tiz ezerrel ellene menni annak, a' ki ö reá jö húsz ezerrel?

32. Ha pedig nem, *tehát* mikor amaz még távól vagyon, követséget küldvén, békeſséget kér.

33. *H*asonlóképen azért, valaki közzületek ellene nem mond annak mind, a' mie vagyon, nem lehet az én tanitványom.

34. Ió a' só; de ha a' só megvéſz, mivel sozattatik? *Mát.* 5, 13.

35. Sem a' földre, sem a' ganéjra nem haſznos; hanem tsak ki vetik azt. A' kinek füle vagyon a' hallásra, hallja-meg.

XV. Réſz.

Iéſushoz a' bünösök járúlnak. Az elveszett juh, és garas. A' tékozló Fiú, és az, a' ki nem mégyen a' szölöbe.

Sz. Háromság nap után III. Vasárnapi Evang.

1. Közelgetének pedig ö hozzája a' Publicánuſok és minden bünösök, hogy ötet hallgatnák. *Mát.* 9, 10.

2. De a' Phariſeuſok, és az Iráſtudók zugolódnak vala és mondának: ez a' bünösöket bé fogadja és együtt eszik vélek.

3. Es e' példa beszédet mondja vala nékiek, mondván:

4. Kitsoda közzületek az ember, kinek ſzáz juha lévén és azok közzül egyet elveſztvén, el ne hagyná a' kilentzven kilentzet a' pusztában, és menne az elveszett után, mig nem megtalálja azt. *Mát.* 18, 12.

5. Es mikor megtalálja, az ö vállára tészi örömmel.

6. Es haza menvén öszve-gyüjti az ö barátit, és szomszédit és *azt* mondja nékiek: örüljetek én velem, mert megtaláltam az én juhomat, a' melly elveszett vala. *Pét.* 1 *Lev.* 2, 25.

7. Mon-

7. Mondom néktek, hogy illyenképen öröm lészen menyben egy megtérö bünösön, inkább hogy sem a' kilentzven kilentz igazakon, kik megtérés nélkül nem szükölködnek.

8. Vagy a' melly aszszonyi állatnak tiz drachmája vagyon, ha egy drachmát elveszt, nem gyújt-e gyetyát, és a' házat meg-ſepervén, nem keresi-e nagy ſerényſeggel, miglen azt megtalálja?

9. Es mikor megtalálja, öszve hivja az ö aſzſzony-barátit és szomszédit, és mondja nékiek: örüljetek én velem, mert megtaláltam a' drachmát, mellyet el vesztettem vala.

10. Mondom néktek: hasonlóképen öröm lészen az Iſtennek Angyali elött, egy megtérö bünösön.]

11. Es monda: egy embernek két fia vala.

12. Es azok közzül az ifjabbik, monda az ö attyának; atyám addki nékem az engemet illetö réſzt a' jószágból; és eloſztá közöttök a' jóſzágot.

13. Es nem sok napok múlván, mindeneket öſzve takarita a' kiſsebbik fiú, meszsze földre elméne; és ott eltékozolta jószágát, élvén tékozláſsal.

14. Mikor pedig mindeneket meg eméſztettvólna, nagy éhség lön abban, a' tartományban; és ö szükölködni kezde.

15. Es elmenvén, azon tartományban *lakozó* egy gazdához adá magát, ki is elküldé ötet az ö mezejére, hogy a' diſznókat örzené.

16. Es kivánja vala hasát megtölteni a' bürökkel, mellyet eſznek vala a' diſznók; de ſenki nem adá néki.

17. Mikor pedig magába ſzállott vólna; monda: melly *sok* béreſsei *vagynak* az én atyámnak, a' kik bövölködnek kenyérböl; én pedig éhség miatt veſzek el.

18. Felkelvén elmégyek az én atyámhoz; és azt mondom *néki:* atyám, vétkeztem az ég ellen, és te ellened.

19. Es nem vagyok méltó, hogy fiadnak hivattaſsam, tégy engemet mint egyet a' te béreseid közzül.

20. Es felkelvén az ö attyához méne; mikor pedig még távól vólna, meglátá ötet az ö attya, és könyörüle-

teſség-

teſségre indúla, és megfutamodván az ö nyakára borúla, és megtsókolá ötet.

21. De monda néki a' Fiú: atyám, vétkeztem az ég ellen, és te ellened, és nem vagyok méltó, hogy fiadnak hivattaſsam.

22. Monda pedig az atya, az ö szolgáinak: hozzátok ki ama' legszebb öltözetet, és adjátok reá, gyürüt is adjatok az ö kezére, és sarut az ö lábaira.

23. Es elö hozván ama' hizlalt tulkot, vágjátok-le; és evén, vigan legyünk.

24. Mert ez az én fiam meghólt vala, és megelevenedett; elveſzett, de megtaláltatott; és vigadni kezdének.

25. Az ö öregjebb fia pedig a' ſzántó-földön vala, *ki* mikor megjövén a' házhoz közelgetne, hallá a' muſikát és a' tántzot.

26. Es meg szólita egyet a' szólgák közzül, s' tudakozódik vala, mi vólna az?

27. A' pedig monda néki: a' te ötséd megjött, és a' te atyád levágatta ama' hizlalt tulkot, mivel hogy egéſségben érkezett meg.

28. Megharaguvék pedig azon, és nem akara bémenni; de az ö attya kijövén, kéri vala ötet.

29. Az pedig felelvén monda az ö attyának: imé, ennyi eſztendötöl fogva ſzolgálok tenéked, és a' te parantsolatodat soha által nem léptem mindazon-által soha tsak egy gödöljét sem adtál nékem, hogy az én barátimmal vigadhattam vólna.

30. Még pedig hogy ez a' te fiad, ki a' te javaidat a' paráznákkal költötte-el, megjött, a' hizlalt tulkot vágattad le néki.

31. Az pedig monda néki: fiam, te mindenkor én velem vagy, és valamim vagyon, a' tied.

32. Mind az által szükség örülni és vigadni; mert ez a' te ötsêd meg hólt vala; de megelevenedett; elveszett vala, de megtaláltatott.

XVI. Réſz.

A' hamis sáfár. Feddödés a' Phariseusokra. A' gazdag és a' Lázár.

Sz. Haromság nap után IX. Vasárn. Evang.

1. Monda pedig az ö tanitványinak: vala egy gazdag ember, kinek sáfára vala, és az be-

bévádoltatott ö nála, hogy az ö javait eltékozolta.

2. Es azt elöszólitván monda néki: mint hallom ezt te felöled? adj számot a' te sáfárságodról; mert nem lehetsz többé sáfár. *Máth.* 12, 36. 37.

3. Monda pedig ö magában a' sáfár: mit tegyek? mert az én Uram elvészi tölem a' sáfárságot; nem kapálhatok, kóldúlni szégyenlek.

4. Tudom, mit tselekszem, hogy mikor kitétetem a' sáfárságból, *akkor* az ö házokba fogadjanak engemet.

5. Es elöszólitván egyenként az ö Urának adóssait, monda az elsönek: mennyivel tartozol az én Uramnak?

6. Az pedig monda: száz battus olajjal; és monda néki: vegyed számtartó könyvedet, és leülvén irj hamar ötvent.

7. Hasonlóképen monda a' másiknak is: te pedig mennyivel tartozol? a' pedig monda: száz kórus buzával; és monda néki vegyed számtartó könyvedet, és irj nyóltzvant.

8. Es ditsére az UR a' hamis sáfárt, hogy okossan tseledett vólna; mert e' világnak fiai okosabbak, a' világosságnak fiainál az ö nemek szerint.

9. En is mondom néktek: szerezzetek magatoknak jó akarókat a' hamis mamonból, hogy mikor megfogyatkoztok, béfogadjanak titeket az örökkén való hajlékokba.]

10. *Mert* a' ki kevésben hiv, sokban is hiv az; és a' ki kevésben nem igaz, sokban sem igaz.

11. Ha annakokáért a' hamis mamonban hivek nem vóltatok, ki bizná reátok az igaz *marhát.*

12. Es ha a' máséban nem vóltatok hivek, tehát a' magatokét ki bizná reátok.

13. Egy fzolga sem szólgálhat két Urnak; mert vagy az egyiket gyülöli és a' másikat szereti; az egyikhez ragaszkodik, a' mafikát utálja; nem szolgálhattok az Iftennek és a' mamonnak. *Máth.* 6, 24.

14. Hallották pedig mind ezeket a' Phariseusok is, kik *mivel* a' pénznek szeretöi valának, meg tsúfolák ötet. *Máth* 23, 14. *Es.* 56, 10. 12.

15. Es monda nékiek: ti vagytok, kik magatokat igaznak állitjátok az emberek elött, de tudja Iften a' ti sziveiteket; mert a' mi nagyságos az emberek elött, utálatosság az Iften elött. *Sólt* 7, 10.

16. A' törvény és a' Próphéták Jánofig vóltanak; attól fogva az Iftennek országa hirdettetik, és minden, a' ki azon eröszakot tészen, *azé léfzen.* *Máth.* 11, 12.

17. Könnyebb pedig az égnek és a' földnek elmúlni, mint a' törvényböl egy pontnak elesni. *Sólt.* 102, 27. *Esa.* 40, 8 *és* 51, 6.

18. Minden a' ki elbotsátja az ö feleségét, és máft véfzen, paráználkodik; és minden, ki az ö férjétöl elbotsátatott afzfzonyi-állatot feleségül véfzen, paráználkodik. *Máth.* 5, 31. 32.

Sz. Haromság nap után I. Vasárnapi Evangy.

19. Vala pedig, egy gazdag ember, ki bársonyba és biborba öltözött, és mindennap fényeffen lakodalmaskodott.

20. Vala pedig egy Lázár névü kóldus, ki annak ajtaja elött elvettetve fekélyekkel tellyes *fekfzik vala.*

21. Es kiván vala megelégittetni a' morsalékokkal, mellyek hullanak vala a' gazdagnak afztaláról; de az ebek is eljövén, nyalják vala az ö fekélyeit.

22. Lön pedig, hogy meghalna a' kóldus, és Abrahámnak kebelébe viteték az Angyalok által; meghala pedig a' gazdag is, és eltemetteték.

23. Es a' pokolban, a' kinok között léven, mikor fzemeit felemelte vólna, látá Abrahámot távól, és Lázárt annak kebelében.

24. Es ö kiáltván monda: atyám Abrahám, kö-
nyörülj rajtam és botsásd el a' Lázárt, hogy az ö uj-
jának külsö részét, a' vizbe mártsa, és hivesitse az
én nyelvemet; mert kinlódom e' lángban.
Esá. 66, 24. *Zách.* 11, 12.
25. Abrahám pedig monda: fiam, emlékezzél-
meg, hogy életedben elvetted a' te javaidat, Lázár
is hasonlóképen a' gonoszt; moſt pedig ez vigasz-
taltatik, te pedig gyötrödöl.
26. Es mind ezek felett, miközöttünk és ti kö-
zöttetek, mély örvény erösittetett-meg, hogy a'
kik innend ti hozzátok akarnak által menni nem
mehetnek, sem onnét mi hozzánk által nem jö-
hetnek.
27. Monda pedig: kérlek téged, atyám, botsásd
ötet az én atyámnak házába.
28. Mert vagynak öt atyámfiai, hogy bizonysá-
got tégyen ö nékiek; hogy azok is e' kinnak he-
lyére ne jöjjenek.
29. Monda néki Abraham: vagyon Moiſéſek és
Próphétájok hallgassák azokat. *Esá.* 8, 20 *és.* 34, 16.
Ap. ts. 17, 11.
30. Az pedig monda: nem úgy, atyám Abrahám;
hanem, ha valaki a' halottak közzül ö hozzájok men-
ne, megtérnének.
31. Monda pedig néki: ha Moiseſt és a' Próphé-
tákat nem halgatják, nem hinnének, ha ki a' halot-
tak közzül feltámadna is.]

XVII. Réſz.

A' botránkozásról. Felebarátodnak megbotsáſſ Haszontalan ſzolgák A' tiz bélpokloſok. Hamis Kriſtuſok. Kriſtus eljövetele. Ki tartja meg Lelkét.

1. Monda pedig a' tanitványoknak: lehetetlen hogy bot-
ránkozások ne eſſenek; de jaj, a' ki által esnek

2. Jobb vólna annak, ha egy malomkö nyakára tétetnék, és a' tengerbe vettetnék, hogy sem botránkoztat egyet a' kitsinyek közzül. *Máth* 18, 6. *Márk* 9, 42.

3. Vigyázzatok magatokra. Ha pedig vétkezik ellened a' te atyádfia, fedd meg ötet, és ha megtérend, botsáss meg néki. *Mát.* 18, 15. *Ják.* 5, 19. *Mós.* 3 *Kö.* 19, 17.

4. Es ha napjában hétszer vétkezendik ellened, és ha napjában hétszer meg térend te hozzád, mondván: megbántam; botsásd meg néki. *Máth* 18, 21. 22.

5. Es az Apostolok mondának az Urnak: öregbitsed mi bennünk az hitet.

6. Monda pedig az UR: ha hitetek vólna, mint a' mustár mag, *és* mondanátok e vad fige fának: gyökerestöl szakasztassál ki és plántáltassál a' tengerbe, engedelmeskedik tinéktek. *Máth.* 17, 20.

7. De kitsoda ti közzületek, kinek szolgája aratni vagy is marha örzeni vagyon, ha a mezöröl megjövend, mindjárt azt mondja néki: jöjj elö, és ülj-le,

8. Söt inkább azt mondja néki: készitsd-el a' vatsorát, és magadat fel övezdvén, udvarolj énnékem, mig eszem és iszom; azután te is egyél és igyál.

9. Avagy megköszöni-e annak a' szolgának, hogy a' mellyeket parantsolt, megtselekedte? nem velem.

10. Azonképen ti is, midön mindeneket megtselekedtetek, a' mellyek parantsoltattanak tinéktek; *azt* mondjátok, hogy haszontalan szolgák vagyunk; mert a' mivel tartozunk, *azt* megtselekedtük.

Sz. Haromság nap után XIV. Vasárn. Evangyéliom.

11. Lön pedig mikor Jerusálembe menne, és általköltözne, Samáriának és Galileának közepette.

12. Es mikor egy faluba menne, jövének eleibe tiz bélpoklos férfiak, kik is távól állnak vala.

13. Es azok ö szavokat felemelvén mondának: Jésus, *mi* mesterünk, könyörülj mi rajtunk. *Luk.* 18, 38. 39.

14. Es mikor *öket* látta vólna, monda nékiek: elmenvén mutassátok meg magatokat a' Papoknak; és lön mikor elmennének, megtisztulának.
Mós. 3 *Kön.* 13, 2. *és* 14, 2. *Máth.* 8, 4.

15. Egy

15. Egy pedig azok közzül látván, hogy meg-gyógyúlt vólna, viszsza tére, ditsöitvén az Iſtent nagy felszóval.

16. Es artzra borúlván az ö lábainál, hálákat ada néki; és az Samaritánus vala.

17. Jéſus pedig felelvén monda: nem tizen tiſztúltanak-e meg? hol tehát a' kilentze?

18. Nem találkoztanak, a' kik megtérvén adnának ditsösséget az Iſtennek, hanem tsak ez az idegen?

19. Es monda néki: kelj-fel, menj-el; a' te hited tartott-meg tégedet.]

20. Megkérdék pedig ötet a' Phariſeusok, mikor jöne el az Iſtennek országa, és felelvén nékiek monda: nem jö az Iſtennek országa, hogy azt *valaki* eszébe vehetné.

Az Iſten országa nem áll külsö tekintetben, hatalomban és a' szentségeknek külsö mutogatáſaban, czifra óltárokban és épületekben, hanem az újonnan való születésben, az az hit által való meg igazúlásban, szeretetben, reménségben és Iſten ſzerint való ſzent életben. Eph. 4, 23. Kol. 3, 8. 10.

21. Nem is mondják: imé itt; avagy imé amott; mert imé az Iſtennek országa ti bennetek vagyon. *Eph.* 3, 17. *Ián*, 14, 23.

22. Monda pedig a' tanitványoknak: jönek napok, mikor kivántok látni egyet az ember Fiának napjai közzül, és nem látjátok.

23. Es *akt* mondják tinéktek: ime itt; avagy: imé amott; *ti pedig oda* ne menjetek, ne is kövessétek.

24. Mert vala mint a' villámás, az égnek *egy végétöl* az égnek *más végéig* fénlik, úgy lészen az embernek Fia is, az ö *eljövetelének* napján. *Máth.* 24, 24.

25. De elöbb ſokat kell néki szenvedni, és e' nemzetségtöl megvettetni. *Máth.* 16, 21. *Márk.* 8, 31.

26. Es a' mint vólt Noénak napjaiban; úgy lészen az ember Fiának napjaiban is. 1. *Pétr.* 3, 20.

27. Ettenek, ittanak, házasodtanak, és férjnek adattanak, mind a' napig, mellyen béméne Noé a' bárkába; és eljöve az özön viz és mindeneket elveszte.

28. Hasonlóképen a' mint lön Lóthnak napjaiban; ettek, ittak, vásárlottak, eladtak, plántáltak, építettek.

29. A' melly napon pedig, Lóth Sodomából kiméne, tüz és kenkö esett az égböl, és elveszte mindeneket. 1. *Mós. Kön.* 19, 24.

30. Ezek szerint lészen ama' napon is, mellyen az embernek fia megjelenendik.

31. Azon a' napon, a' ki a' háznak tetején lészen, ö házi edénnyei pedig a' házban, alá ne szálljon, hogy azokat elvigye; és a' ki a' mezön *lészen*, azon-képen az is viszsza ne térjen azokért, a' mellyek hátra *vagynak*.

32. Juffon eszetekbe a' Lóthnak felesége. *Mós.* 1 *Kön.* 19, 26.

33. A' ki igyekezik lelkét megtartani, elveszti azt, és a' ki elveszti, megtartja azt, az életre. *Ján.* 12, 25.

34. Mondom néktek: azon az éjtszakán ketten lésznek egy ágyban; az egyik felvétetik, a' másik elhagyatik. *Máth.* 24, 40. 41.

35. Két *aszszonyok* együtt örlenek, az egyik felvétetik, a' másik elhagyatik.

36. Ketten lésznek a' mezön; egyik felvétetik, a' másik elhagyatik.

37. És felelvén mondának néki: hol Uram? Ö pedig monda nékiek: a' hol *vagyon* a' hólt test, oda gyülekeznek a' Salok. *Máth.* 24, 28.

XVIII. Rész.

Biró és özvegy. Pharíseus és Publicánus. Kis gyermekeket hoznak az Úrhoz. A gazdag nehezen idvezül. Az Apostolok elhagyák mindeneket. Jésus Szenvedésre mégyen. A vak kóldus.

1. Monda pedig egy példabeszédet is ö nékiek; hogy szük éges légyen szüntelen imádkozni, és meg nem restülni. *Sir.* 18, 22. *Rom.* 12, 12. *Eph.* 6, 18.

2. Mondván: egy városban vala-egy Biró, ki az Istentöl nem fél-vala, sem az emberekkel *semmit* nem gondol vala.

3. Vala pedig egy özvegy aszszony abban a' városban, és ez hozzája menven monda: ments-meg engemet, attól, a' ki engem *méltatlanúl* háborgat.

4. És egy ideig nem akará; az után pedig monda ö magában: noha az Istentöl nem félek, és az emberekre *semmit* nem hajtok;

5. De

5. De mivel úntat engem ez az özvegy aſzſzony, igazságot tészek néki; hogy ſzüntelen reám járván, ne boſzontſon.
6. Monda pedig az UR: halljátok-meg mit mond ez a' hamis biró.
7. Tehát az Iſten, nem tenne-e igazságot, az ö válaſztottinak, a' kik ö hozzá kiáltanak éjjel nappal, noha ugyan nagytürö azokkoz. *Eſa.* 62. 6. 7. *Iélen.* 6, 10. *Mát.* 18, 86. *Pét.* 2. *Lev.* 3, 9.
8. Mondom néktek, hogy igazságot tészen nékiek hamarsággal. Mindazonáltal, ha az embernek Fia eljövend, avagy talál-e hitet a' földön?

Sz. Haromság-nap után XI. Vasárn. Evangyél.

9. Es monda némellyeknek, kik magokkal elhitették vala, hogy ök igazak vólnának, és egyebeket megutálnak vala, illyen példa-beszédet:
10. Két ember mégyen vala fel a' templomba, hogy imádkoznának; egyik Phariſeus, a' máſik pedig Publicánus.
11. A' Phariſeus állván, magában igy imádkozik vala: Iſten, hálákat adok néked, hogy nem vagyok mint egyéb emberek, ragadozók, igazságtalanok, paráznák, vagy is mint im e' publicánus. *Esa.* 1, 15. *és* 58, 2. *Jelen.* 3, 17.
12. Kétszer böjtölök egy héten, *és* megadom a' dézmát mind azokból, a' mellyekkel birok.
13. A' publicánus pedig távól állván, még szemeit ſem akará az égre felvetni; hanem veri vala az ö mellyét, *és* monda: Iſten, légy kegyelmes nékem bünösnek.
14. Mondom néktek: aláméne ez, az ö házához megigazittatván inkább, mint amaz; mert minden, a' ki magát felmagaſztalja, megaláztatik; a' ki pedig magát meg alázza, felmagaſztaltatik.] *Iób.* 22, 29. *Péld.* 29, 23. *Iak.* 4, 6.

15. Hoznak vala pedig ö hozzá kitsiny gyermekeket is, hogy illetné azokat; látván pedig a' tanitványok, feddödnek vala azokra. *Máth.* 18, 2.

16. Jésus pedig magához szólitván öket, monda: hagyátok a' gyermetskéket én hozzam jöni, és ne tiltsátok-meg öket, mert illyeténeké az Isten országa.

17. Bizony mondom néktek: ha ki nem véendi az Isten országát, mint a' gyermek, nem mehet bé-abba. 1. *Kor.* 14, 20.

18. Es akkor megkérdé ötet egy a' Fö emberek közzül, mondván: Jó mester, mit tselekedjem, hogy az örök életet elvegyem?

19. Jésus pedig monda néki: miért mondasz engem jónak, senki nem jó, hanem tsak az Isten. *Máth.* 19, 17. *Sólt.* 25, 8.

20. Tudod a' parantsolatokat: ne paráználkodjál; ne ölj; ne lopj; hamis tanúbizonyságot ne mondj; tiszteljed a' te atyádat és anyádat. *Mós.* 2. *Kön.* 20, 12. 13.

21. Ez pedig felelvén monda: mind ezeket megtartottam ifjuságomtól fogva.

22. Jésus ezeket hallván, monda néki: még egy hijával vagy; add-el mind, a' mid vagyon, és osztogasd a' szegényekre, és lészen kintsed mennyekben, és jövel, kövess engemet. *Máth.* 6, 19. 1 *Tim.* 6, 19.

23. Az pedig *mikor* ezeket hallotta vólna, igen elszomorodék; mert felette gazdag vala.

24. Jésus pedig látván hogy igen elszomorodott vólna, monda: melly nehéz a' gazdagoknak Isten országába menni. *Iak.* 5, 1.

25. Könnyebb egy tevének a' tö fokán által menni, hogy sem a' gazdagnak Isten országába menni. *Máth.* 19, 24.

26. Mondának pedig a' kik azt hallották: ki idvezülhet tehát?

27. *Iésus* pedig monda: A' mellyek lehetetlenek az embereknél, lehetségesek az Istennél.

28. Péter pedig monda: imé mi mindeneket elhagytunk, és követtünk tégedet. *Máth.* 4, 20.

29. Ö pedig monda nékiek: bizony mondom néktek, hogy senki nints, ki elhagyta házát, vagy szüléit, vagy attyafiait, vagy feleségét, vagy gyermekeit, az Isten országáert. *Iób.* 42, 2. *Ier.* 32, 7. *Zach.* 8, 6.

30. Es sokképen viszsza nem venné ebben az idöben ;
a' jövendö világon pedig, az örök életet.

Quinquagesimæ vagy Esto mihi Vasárnapi Evang.

31. Es mikor magá mellé vette vólna, ama' tizen-
kettöt, monda nékiek: imé, felmegyünk Jerusá-
lembe, és megtellyesédnek mind azok, a' mellyek
megírattattak a' Próphéták által, az embernek Fia
felöl.
32. Mert a' pogányoknak kezekbe adatik, és
megtsúfoltatik, gyalázattal illettetik, és megpök-
döztetik.
33. Es minek utánna megostorozták megölik
ötet; de harmad napon feltámad.
34. Azok pedig ezekböl semmit nem értének, és
az ige elöttök el vala rejtve, és nem foghaták meg,
a' mellyeket mond vala.
35. Lön pedig mikor Jerichóhoz közelgetne,
egy vak ül vala az út félen kóldulván. *Máth.*
20, 30.
36. Ki mikor hallotta vólna az elmenö sereget,
tudakozódik vala, mi vólna az?
37. Es megmondák néki: hogy a' Názárethbéli
Jésus menne azon el.
38. Es kiálta mondván: Jésus, Dávidnak Fia,
könyörülj rajtam.
39. A' kik pedig elöre mennek vala, dorgálák
ötet, hogy hallgatna, az pedig annál is inkább kiált
vala: Davidnak Fia, könyörülj rajtam.
40. Jésus pedig megállván parantsolja vala, hogy
ö hozzá vezetnék, *ki mikor* közelit vala ö hozzája,
megkérdé ötet.
41. Mondván: mit akarsz, hogy veled tseleked-
jem? az pedig monda: Uram, hogy lássak.

42. Jéſus pedig monda néki: laſs; a' te hited tartott meg tégedet.

43. Es azonnal láta, és ötet követvén ditsöité az Iſtent: és az egéſz ſokaság, melly a' *dolgot* látja vala, ditsöiti vala az Iſtent] *Ián.* 9,7. ſeq.

XIX. Réſz.

Zacheus. A' ſzolgákra oſztatott tálentom. Iéſus Ieruſálembe szamár hátan mégyen. Sir Ieruſálem Városán. Ki üzi a' templomból az árrasokat.

1. Es útazván, Ierichó *váröſán* mégyen vala altal.
2 Es ime, egy férfiú, ki ö nevéröl Zacheusnak hivattaték, ki a' Publicánusoknak feje, es *igen* gazdag vala.
3. Ez keres vala alkalmatosságot, hogy láthatná Iéſuſt, ki vólna; de nem lehete a sokaság miatt, mert termetiben kitſiny ember vala
4. Es elöre futamodván, felhág vala egy ſzederjfára, hogy láthatná ötet, mivel azon *kellett néki* elmenni.
5. Es mikor arra a helyre érkezett vólna, feltekintvén Iéſus, látá ötet és monda neki. Zacheus! ſieſs alá szállani; mert ma a' te házadnál kell nekem maradnom.
6. Es ſietven alá-jöni örömmel fogá ötet.
7. *Ezt* mikor látták vólna, zugolódnak vala minnyájan mondván: hogy *olly* bünös emberhez bemenvén *nála* megszállott. *Lúk* 15, 2.
8. Zacheus pedig felállván monda az URnak: URam, ime jószágomnak felét a' ſzegényeknek adom, és ha kinek kárt tettem, négy annyit adok helyette.
9. Iéſus pedig monda néki: ma e' háznak idveſség adatott, mivel hogy ö is Abrahámnak fia. 1. *Pét.* 3, 6.
10. Mert az embernek fia *azért* jött, hogy megkereſſe és meg tartsa *azokat*, a' kik elveſztenek. *Mát.* 10, 6. *Ap. ts.* 13, 46.
11. Azok pedig *mikor* ezeket hallották vólna; az *úton* hozzája tevén példa beszédet monda (mivel közel vala Ieruſálemhez, es amazok azt velik vala, hogy az Iſten országának mindjárt meg kellene jelenni.)
12. Monda azért egy fö ember, meſzſze földre mégyen vala, hogy orſzágot szerzene magának s *az utána* viſzſza térne. *Máth.* 25, 14.

13. *Ez*, az ö tiz szolgait elö fzólitván, ada nékiek tiz font *ezüstöt*, és monda nékiek: kereskedjetek, miglen megjövök.

14. De az ö *varosának* polgári gyülölik vala azt, és követséget küldenek utánna, *és* mondának: nem akarjuk, hogy az, *kit helyedben hagytál* uralkodjon mi rajtunk.

15. Es lön *mikor már* az országot elfoglalván, vifzfza tért vólna, monda annak, hogy elö-szólitaná azokat a' fzolgákat, a' kiknek az ö pénzét kiadta vala, hogy meg tudná, ki mint kereskedett vólna.

16. Elö-jövén azért és monda: Uram, az *egy* font *ezüstöd*, tiz fontot nyert.

17. Es monda neki: jól *vagyon*, jó szolgám, kevésen voltál hiv, légyen hatalmad tiz városokon. 1. *Kór*. 4, 2.

18. A' második is elö-jövén monda: Uram, a' te egy font *ezüstöd*, öt fontot nyert.

19. Monda annak is: te is öt városokon uralkodjál:

20. Amaz *utólsó* is elö jövc mondván Uram, imé, az egy font *ezüstöd*, mellyet egy keszkenyöben eltakartam.

21. Mert féltem töled, mivel kemény ember vagy; elvefzed, a' mit *le* nem tettél, és learatod, a' mit nem vetettél.

22. Es monda néki: a' te szájadnak mondásából itéllek meg tégedet, gonosz szolga; tudtad, hogy én kemény ember vagyok, elveszem, a' mit *oda* nem tettem, és learatom, a' mit nem vetettem. *Máth*. 25; 26.

23. Miért nem adtad hát az én penzemet, a' *pénzváltóknak* afztalára, és én megjövén usorával vettem vólna fel.

24 Es monda az ott állóknak: vegyétek el ö töle a' font *ezüstöt*, és adjátok annak, a' kinek tiz font vagyon.

25. Es mondának néki: Uram, *hifzen már* tiz fontja vagyon.

26 Mert mondom néktek: hogy mindennek, a' kinek vagyon, adatik; de a' kinek nints, a' mie vagyon is, elvétetik töle.
Luk. 8, 17. *Máth*. 13, 12. *és* 25, 29. *Márk*. 4, 25.

27. De azokat az én ellenségimet, kik nem akarják vala, hogy én uralkodjam ö rajtok, hozzátok ide, és öljétek-meg én elöttem.

28. Es mikor ezeket megmondotta vólna, elméne ö elöttök, hogy felmenne Ierúsálembe.

29. Es lön mikor közelgetnének Bethfágéhez és Betháníához, és ama' hegyhez, melly olajfák hegyének mondatik, elküldé kettöt az ö tanitványi közzül. *Máth.* 21, 1 *seq.* *Márk* 11, 1.

30. Mondván: menjetek im ez elöttetek lévö falúba, mellybe bemenvén találtok egy megkötött vemhet, a' mellyen is még soha ember nem ült, óldjátok fel, és hozzátok-el.

31. Es ha ki titeket kérdezend: miért óldjátok el? igy mondjátok annak; hogy az UR szükölködik a' nélkül.

32. *Mikor* pedig a' követek elmentenek vólna, úgy találák, a' mint megmondotta vala.

33. Elóldozván pedig a' vemhet, annak az ö Urai mondának ezeknek: miért óldjátok-el a' vemhet?

34. Ezek pedig mondának az UR szükölködik a' nélkül.

35. Es Iésushoz vezetik vala, és ruhájokat a' vemhre teregetvén, Iésust reá ülteték.

36. Mikor pedig menne, ö ruhájokat az útra teregetik vala.

37. Es mikor már a' *hely felé* közelgetne, *a' hol* az olajfáknak hegyéröl le-ereszkednek, a' tanitványoknak egész sokasága örülni, és Istent nagy fel szóval ditsérni kezdé mind azokért a' tsuda tételekért, mellyeket ök láttanak.

38. Mondván: áldott a' király, a' ki jö az Urnak nevében: békesség menyben, és a' magasságban ditsöség.

39. Es némellyek a' sokaság között lévö Phariseusok közzül, mondának ö néki: Mester, fedd-meg a' te tanitványidat.

40. Es felelvén monda nékiek, ha ezek hallgatnak, a' kövek fognak kiáltozni.

Sz. Háromság-nap után X. Vasárn. Evangy.

41. Midön pedig közelgetvén, a' várost látta vólna, sir vala azon. *Iérem. Sir. k.* 3, 48. 49.

42. Mondván: vajha te, ezen a' te napodon azt észre vennéd, mellyek a' te békességedre *szolgálnak*; de most elvagyon az rejtve a' te szemeid elött.

43. Mert jönek te reád napok, mellyekben a' te ellenségid árkokkal környül vésznek tégedet, és

béke-

békeritenek tégedet, és minden felöl megszorongatnak tégedet.

44. Es a' földig lerontanak tégedet és a' te fiaidat, kik te benned vagynak, és nem hagyatik te benned egy kö a' másikon; azért, hogy meg nem esmérted a' te látogatásodnak napját. *Mich.* 3, 12. *Mát.* 24, 1.

45. Es bémenvén a' templomba, kezdé kiüzni *azokat*, a' kik abban árultak, és a' kik vasárlottak vala.

46. Mondván nékiek: irva vagyon: az én házam imádságnak háza, ti pedig azt latroknak barlangjáva tettétek. *Kir.* 1. *Kön.* 8, 29. *Esá.* 56, 7. *Jér.* 7, 11.

47. Es tanit vala minden nap a' templomban; a' Papifejedelmek pedig és az Irástudók, és a' köségnek elöl Járói, keresik vala, *mikép* ötet elveſzthetnék.

48. Es fel nem találák, mit *kellene* tselekedni, mert az egéſz kösség ötet hallgatja, és ö hozzá ragaszkodik vala.]

XX. Réſz.

Kérdés a' Jánosnak keresztségeröl. A' gyilkos szölömivesek. Az adó pénz. A' hóltaknak feltámadása. Jéſus a' Dávidnak Fia.

1. Lön pedig azon napok közzül egyik *napon*, mikor ö a' templomban tanitaná a' népet, és az Evangyéliomot hirdetné, *oda* járulának a' Papifejedelmek, és az Iráſtudók a' Vénekkel egyetemben.

2. Es megszólíták ötet *és* mondának: mondmeg nékünk mitsoda hatalomból tselekszed ezeket? avagy kitsoda az, a' ki néked ezt a' hatalmat adta? *Máth.* 21, 23. *ſeq.*

3. Felelvén pedig monda nékiek: én is egy ſzót kérdek töletek, mondjátok-meg ennékem.

4. Jánosnak kerefztsége, az égből vólt-e, avagy az emberektől?

5. Azok pedig okoskodván ö magokban, mondják vala: ha az mondjuk, hogy az égből; azt fogja mondani: miért tehát, hogy nem hittetek néki?

6. Ha pedig azt mondándjuk; az emberektől: az egéfz kösség megkövez bennünket; mert bizonyossan hiszik, hogy a' Iános egy Próphéta vólna. *Máth.* 14, 5.

7. Es felelének: nem tudjuk honnét való vólt.

8. Es monda nékiek Iéfus: én sem mondom meg *tehát* mitsoda hatalomból tselekeszem ezeket?

9. Kezdé pedig a' kölségnek mondani e' példabeszédet: egy ember szölöt plántála, és kiadá azt a' *fzölö*-mivesek-nek, és *mefzfze* elmenvén sokáig *oda jára.* *Esá.* 5, 1. *Iér.* 2, 21. *és* 12, 10. *Máth* 21, 33. *feq.*

10. De annak idejében elküldé szolgáját a' *szölö*-mivesekhez, hogy a' szölönek gyümöltséböl adnának néki; a' *szölö* mivesek pedig megvervén azt, üresfen botsáták.

11. Es ismét egy más szolgát botsáta, de azok azt is megvervén, és gyalazzattal illetvén, üresfen botsáták.

12. Ismét meg a' harmadikat is elküldé *hozzájok*; de azt is megsebesitvén ki-veték.

13. Es monda a' fzölönek Ura: mit tselekedjem? az én szerelmes Fiamat küldöm-el, *talám* meglátván, megbetsülik azt.

14. De mikor azt megláták a' *szölö* mivesek, elgondolák magokban és mondának: ez az örökös; jertek öljük-meg ötet, hogy mienk legyen az örökség. *Sólt.* 2, 8.

15. Es mikor kivetették vólna a' szölöböl, megölék ötet. Már mit tselekszik azokkal, a' szölönek Ura?

16. Eljö és elvefzti azokat a' *szölö* miveseket és a' szölöt másoknak adja. A' *Phariseusok* pedig ezt hallván, mondának: az ne legyen.

17. Ö pedig elnézvén öket monda: mi lehet azért, a' mi meg vagyon irva? a' kö, mellyet az épitö mesterek megvetettek, az lett a' szegeletnek fejévé. *Apofl. ts.* 4, 11.

18. Minden a' ki arra a' köre esik, megromol; a' kire pedig az *a' kö* esik, öszve töri azt.

19. Es abban az órában, a' Papifejedelmek és az Iráftudók keresnek vala *módot*, hogy kezeiket ö reá vethetnék; mert által érttették, hogy ö felölök mondotta vólna a' példabeszédet; de félnek vala a' kölségtöl. *Márk.* 11, 18.

20. Azért utánna vigyázván, rendelének leselkedőket, a' kik úgy tettetnék magokat, mint ha ök igazak vólnának; hogy az ö beszédeben meg fognák, és adnák ötet az Uraságnak, és a' Tiſztartónak hatalmába.

21. Es megkérdék ötet mondván: Meſter tudjuk, hogy igazán szólaſz és tanitasz, és ſzemély válogató nem vagy, hanem az Iſtennek útát igazán tanitod. *Máth.* 22, 15. *ſeq.*

22. Szabad-e minékünk a' Tsászárnak adót adni, vagy nem?

23. Mikor által-látta vólna azoknak álnokságokat, monda nékiek: mit késértetek engemet?

24. Mutaſſatok nékem egy dénárt; kinek az ö képe és felül való irása vagyon rajta? felelvén pedig mondának: a' Tsászáré.

25. Ö pedig monda nékiek: adjátokmeg tehát, a' mi a' Tsászáré, a' Tsaszárnak, és a' mellyek az Iſtené, az Iſtennek. *Rom.* 13, 7.

26. Es nem foghaták meg ötet az ö beszédében a' köz nép elött; és eltsudálkozván az ö feleletin, hallgatnak vala. *Máth.* 22, 33. ſeq.

27. De némellyek a' Sadduceusok közzül, (kik tagadják hogy feltámadás lenne) ö hozzá járúlván, megkérdék ötet.

28. *Es* mondának: Meſter, Moiſes nékünk azt megirta; ha kinék attyafia meghal, felesége lévén, és *ugyan* ha magzat nélkül halmeg, hogy annak attyafia vegye el feleségét, es támaszszon magot, az ö attyafiának. *Mós* 5 *Kön* 25, 5.

29. Valának pedig hét atyafiak; és az elsö feleséget vévén magzat nélkül meghala.

30. Es a' máſik elvevé *feleségül* az aszszonyi állatot; de az is meghala mag nélkül.

31. A' harmadik is *feleségül* vevé azt; hasonlóképen mind a' heten; és magzatokat nem hagyván, meghalának.

32. Végre mindeneknek utánna, az aszszonyi állat is meghal vala.

33. *Már* a' feltámadásban, azok közzül, mellyiknek léſzen felesége? mert mind a' hétnek vólt felesége.

34. Es Jéſus felelvén, monda nékiek: e' *jelen való* világnak fiai házasodnak, és kiházaſittatnak.

35. A' kik pedig méltóknak iteltetnek, hogy el vegyék a' más világon való *életet*, és a' halálból való fel támadáſt, azok nem házasodnak, ſem férjhez nem adatnak.

36. Meg

36. Meg ſem halhatnak többé; mert haſonlók az Angya-
lokhoz, és fiai az Iſtennek; mivel hogy ök a' feltámadás-
nak-is fiai.
37. Hogy pedig a' halottak feltámaſztatnak, Moiſes is
jelentette a' tsipke bokornál, mikor az Urat mondja
Abrahámnak Iſtenének és Isááknak Iſtenének, és Jákóbnak
Iſtenének. *Mós.* 2 *Kön.* 3, 6.
38. Az Iſten pedig nem a' hóltaknak, hanem az élöknek
Iſtene; mert minnyájan ö néki élnek.
39. Es némellyek az Iráſtudók közzül felelvén mondá-
nak: Meſter, jól mondád.
40. Es nem merik vala ötet többé ſemmiröl megkér-
deni.
41. Monda pedig nékiek: miképen mondják, hogy a'
Kriſtus Dávidnak Fia légyen? *Máth.* 22, 41.
42. Holott maga Dávid, a' Soltáros könyvben *azt* mondja:
monda az Ur az én Uramnak: ülj az én jobbomra. *Solt.*
110, 1. *Ap. ts.* 2, 34. 1 *Kor.* 15, 25. *Sid.* 1, 13.
43. Miglen tejendem a' te ellenségidet sámolyúl a' te
lábaid alá.
44. Dávid azért Urának mondja ötet, miképp tehát az ö
Fia?
45. Mikor pedig az egész köznép hallaná, akkor monda
az ö tanitványinak:
46. Örizzétek magatokat az Irástudóktól, kik hoſzſzú
köntösökben akarnak járni, és szeretik, midön nékiek a'
piatzokon köszönnek, és az elsö székeket a' synagógákban,
és az elsö üléseket a' lakodalmakban. *Máth.* 23, 6 *ſeq.*
47. Kik megeszik az özvegyeknek házokat, és hogy lát-
taſsanak az *emberektöl* hoſzſzan imádkoznak. Ezek *sokkal*
súlyossabb itéletet véſznek.

XXI. Réſz.

Az özvegynek alamisnája. Ierusálemnek romlásáról. A' világ végéröl. Intés a' tobzódásról.

1. Tekintvén pedig látá, miképen a' gazdagok, ö ala-
misnájokat hanyják vala az *Eklesia* ládájába.
Sir. 2. *Kön.* 12, 9.
2. Láta pedig egy *szegény* özvegy aſzſzonyi állatot is,
ki két kis fillëreket vét vala abba.

3. Es

3. Es monda: bizony mondom néktek, hogy ez a' szegény özvegy aſzſzony, minnyájoknál többet vete *abba.* 2. *Kor.* 8, 12.

4. Mert mind ezek ö bövségekböl adának ajándékokat az Iſtennek; ez pedig az ö szegenységéböl, minden ö eleségét, valamie vala, *oda* tevé.

5. Es mikor némellyék a' templom felöl szólottanak vólna, monda *nékiek*:

6. Ezek ugyan *nagy dolgok*, a' mellyeket szemléltek: de jönek napok, a' mellyekben egy kö a másikon nem hagyatik, melly le nem rontatnek.

7. Megkérdek pedig ötet *és* mondának: Meſter, mikor léſznek-meg ezek? és mitsoda jele léſzen, mikor mind ezek következni fognak, hogy meg légyenek?

8. O pedig monda: megláſsátok, hogy el-ne tévelyiteſſetek; mert sokan jönek az én nevemben, és *azt* mondják: hogy én vagyok az; és az idö már elközelitett; de ne köveſsétek öket. *Jér.* 29, 8. *Mát.* 24, 4. *Ephes.* 5, 6.

9. Mikor pedig hallotok hadakozások felöl, pártütések felöl, meg ne rémüljetek; mert azoknak elöbb meg kell lenni; de még vége nintsen.

10 *Es* monda nékiek: egyik nemzet a' másikra, és egyik ország a' máſikra támad.

11. Lésznek nagy föld-indúlások is *sok* helyeken és éhségek, s' döghalálok *is* léſznek, rettentö *dolgok* is, és nagy jelek az égböl.

12. De minek elötte mind azok meglennének, az ö kezeiket ti reátok vetik, és üldöznek *titeket*, és a' Gyülekezetek eleibe, és a' tömlötzökre adnak titeket, és a' királyok eleibe, és a' Fejedelmek eleibe visztettek, az én nevemért.

13. *Mind azok* pedig bizonyságúl léſznek tinéktek. *Ján.* 15, 20.

14. Tegyétek-el ezeket a' ti sziveitekbe, mint hogy nem szükség elöre arról gondolkodnotok; mit kelljen *nékiek* felelnetek.

15. Mert én adok néktek szájat és böltseséget, mellynek ellene nem mondhatnak, sem ellene nem állhatnak mind azok, kik néktek elleneségeitek. *Apoſt. Tsel.* 4, 8.

16. De kézbe adnak titeket a' ti szüleitek, és a' ti atyátok fiai, és rokonságitok, és *jó* barátitok, és ti közzületek némellyeket megöljetnek. *Mich.* 7, 6. *Ap. ts.* 7. 59.

17. Es gyülölségesek léſztek mindenek elött az én nevemért.
18. De a ti fejeteknek tsak egy hajszála sem véſz el.
19. A' ti bekeſséges türéſteknek általa birjátok a' ti lelkeiteket.
20. Mikor pedig látandjátok, hogy Ierusálem a' hadiseregektöl körül vétetett, akkor vegyétek eszetekbe, hogy közel vagyon annak puſztulása. *Máth.* 24, 15.
21. Akkor a' kik Judeában vagynak, fuſsanak a' hegyekre; és a' kik annak közepette vagynak, menjenek-ki abból; és a' kik *más* határokban vagynak, viſzſza ne menjenek.
22. Mert boszú-állásnak napjai azok, hogy megtellyesedjenek mind a' mellyek megvagynak irva.
23. De jai a nehezkes, és a szoptató *aſzſzonyi állatoknak* azokban a' napokban; mert léſzen nagy nyomorúság a' földön, és *Iſtennek* haragja ezen a' népen.
24. Es a' fegyvernek élessége által elesnek, és fogva vitetnek minden pogányok közzé, és Ierusálem öszve tapodtatik a' pogányoktól, mig eltelnek a' pogányoknak ö idejek. *Róm.* 11, 25.

Advent II. Vasárnapi Evangyéliom.

25. Es lésznek jelek a' napban, és a' hóldban, és a' tsillagokban, és a' földön a' pogány népeknek ſzorongatások, az ö tanátsokban való fogyatkozásoknak miatta, *mivel hogy* a' tenger és annak habja is zúgni fog. *Mát.* 24, 29. *Péter.* 2. *Lév.* 3, 10. *Esá.* 13, 10. *Ezek.* 32, 7. *Ioël.* 2, v. 20. *és* 3, 15. *Iel.* 6, 12.
26. Es az emberek elájúlnak, a' félelemnek, és azoknak várási miatt, a' mellyek következnek e' földnek *kérekségére*; mert még az egeknek eröſségei is meg indúlnak.
27. Es akkor meglátják az embernek Fiát eljöni a' felhöben, hatalommal és nagy ditsosséggel. *Dán.* 7, 10. *Mát.* 25, 31. *Ap. ts.* 1, 11. 1. *Thes.* 4. *Iél.* 1, 7.

28. Mi-

28. Mikor pedig kezdenek meglenni, nézzetek fel, és emeljétek fel a' ti fejeiteket; mert elközelit a' ti meg szabaduláftok. *Rom. 8, 23.*

29. Es példabeszédet monda nékiek: tekintsétek meg a' fige fát és minden fákat.

30. Mikor már ki bimbóznak, azt látván magatoktól megtudhatjátok, hogy már közel vagyon a' nyár.

31. Hasonlóképen ti is midön látjátok, hogy mind ezek meg lésznek tudjátok meg, hogy közel vagyon az Iften országa.

32. Bizony mondom néktek: hogy ez a' nemzetség el nem múlik, mig nem meg léfznek mindenek.

33. Az ég és a' föld elmúlnak, de az én beszédim el nem múlnak. *Sólt. 102, 27. Esà. 51, 6. Sid. 1, 11. Pét. 2. Lév. 3, 7. Mát. 24, 35.*

34. De vigyázzatok magatokra, hogy a' ti fzíveitek meg ne terheltefsenek, tobzódáfsal és részegséggel, és az életröl való szorgalmatofsággal, és jöjjön reátok hirtelen ama' nap.

35. Mert mint a' tör, úgy jö mindenekre, a' kik ülnek az egéfz földnek szinén. *2. Thés. 3, 2. Pét. 2. Lév. 3, 10. Iél. 3, 3.*

36. Vigyázzatok azért, imádkozván minden idöben, hogy méltók legyetek elkerülni mind azokat, a' mellyek következendök, és meg állani az embernek Fia elött.] *Máth. 25, 13.*

37. Es tanit vala nappal a' templomban; ejjélre pedig kimégyen vala, és felméne az hegyre, melly az olajfáknak hegyének mondatik.

38. Es *másnap* mind az egész fokaság korán reggel felkél vala, hogy ötet halgatná a' templomban.

XXII. Rész.

Judás elárúlja az Urat. Az Ur Vatsorája. Tanitványok versengése. Péter fogadása. Jésus a' kertben. Kajaphásboz vitetik. Péter ötet megtagadja.

1. Közel vala pedig, a' kovásztalan kenyereknek innepe melly Páschának mondatik. *Ján.* 11, 55.
2. Es a' Papifejedelmek, és az Irástudók, keresnek vala *módot*, miképen ötet megölhetnék; mert félnek vala a' köznéptöl.
3. De a' Sátán mégyen vala a' Judásba, ki Iskáriótesnek mondatik, ki is a' tizenkettönek száma közzül vala.
4. Es elmenvén beszéle a' Papifejedelmekkel, és a' *templomot örzö* vitézeknek *Tiszteikkel*, arról, miképen adhatná nékiek ötet kezekbe.
5. A' kik is megörülének; és azt fogadák, hogy pénzt adnak néki.
6. Es ö megegyeze vélek és keres vala alkalmatos idöt, hogy ötet a' népnek *zendülése* nélkül kézbe adhatná.
7. Béálla pedig a' kovász nélkül való kenyereknek napja, a' mellyen megkellene ölni a' Husvéti bárányt.
8. Es elküldvén Pétert és Jánost, monda nékiek: elmenvén készitsétek el nékünk a' husvéti bárányt, hogy meg együk *azt*.
9. Azok pedig mondának néki: hol akarod, hogy elkészitsük.
10. Ö pedig monda nékiek: imé, mikor bémentek a' városba, egy embert találtok elöl, ki egy korsóba vizet viszen, annak útánna menjetek a' házba, a' mellybe menend.
11. Es mondjátok a' háznak Urának: azt mondja néked a' Mester; hol vagyon a' vendégház, a' hol megegyem az én tanitványimmal a' husvéti bárányt?
12. Es az mutat néktek nagy és *szépen* meg vettetett felházat; ott készitsétek el.
13. Mikor pedig elmentenek vólna, a' szerint találák, a' mint megmondotta nékiek; és elkésziték a' Husvéti bárányt.
14. Es mikor az óra eljött, letelepedék, és ö véle együtt a' tizenkét Apostolok.
15. Es monda nékiek: kivánván kivántam a' Husvéti bárányt veletek együtt megenni, minek-elötte szenvednék.

16. Mert,

16. Mert, mondom ti néktek, hogy én abból ſoha többé *már* nem eſzem, miglen meg nem tellyeſédik, az Iſtennek országában.

17. Es vévén a' poharat és hálákat adván, monda: vegyétek ezt, és oſzſzátok el magatok között.

18. Mert mondom néktek, hogy a' ſzölönek gyümöltséből nem iſzom, mig nem eljö az Iſtennek orſzága.

19. Es vévé a' kenyeret, hálákat adván megszegé; és adá nékiek, mondván: Ez az én teſtem, melly ti érettetek adatik. Ezt tselekedjétek az én emlékezetemre.

20. Haſonlóképen vevé a' poharat és minek-utánna vatſorált vólna, *ezt* mondván: e' pohár Uj teſtamentom az én véremben, melly ti érettetek kiontatik.

21. De imé, annak keze, a' ki engemet elárul, én velem vagyon az aſztal felett.

22. Es ugyan az embernek Fia elmégyen, a' mint rendelve vagyon; de jaj annak az embernek, a' ki által kézbe adatik.

23. Es azok kezdének kérdezösködni egy más között, ki vólna közzülök az, a' ki ezt tſelekedné?

Sz. Berthalan Apoſtól napjára való Evang.

24. Támada pedig versengés ö közöttök, hogy ki láttatnék ö közzülök legnagyobbnak lenni?

25. Ö pedig monda nékiek: a' pogányoknak királyi uralkodnak ö rajtok, és a' kiknek hatalmok vagyon azokon, jóltévöknek mondatnak. *Máth. 20, 25. Márk. 10, 40.*

26. Ti pedig, nem úgy; hanem, a' ki leg nagyobb köztetek, légyen legkissebb; és a' ki legföebb, *légyen* mint a' szolga.

27. Mert mellyik nagyobb, az-e? a' ki leül, vagy a' ki szolgál? valyon nem az e, a' ki leül? de én ollyan vagyok köztetek, mint a' ki szolgál.

28. Ti vagytok pedig, a' kik énvelem meg maradtatok az én késértetimben.

29. Azért én is adok néktek országot, a' mint nékem is adott az én atyám.

30. Hogy egyetek és igyatok az én aſztalomon, az én országomban, és üljetek ſzékeken, itélvén az Izraelnek tizenkét nemzetségét.] *Ielen.* 3, 21.

31. Monda pedig az UR *Simonak*: Simon, Simon, imé a' Sátán kivánt titeket, hogy megroſtáljon mint a' búzát. 1. *Pét.* 5, 8.

32. De én imádkoztam te éretted, hogy meg ne fogyatkozzék a' te hited; azert te mikor megtérendesz, meg erösitsed a' te atyád fiait. *Sólt.* 51, 15.

33. Az pedig monda nékie: URam, kéſz vagyok én teveled, akár a' tömlötzre, akár az halálra menni. *Ián.* 13, 37.

34. Ö pedig monda: mondom néked Péter: nem szól ma a' kakas, mig nem háromszor megtagadod, hogy nem esmértél engemet. *Máth.* 10, 9.

35. Es monda nékiek: mikor elküldöttelek titeket erszény nelkül, és tarsoly és saru nélkül, vólt-e valamiból szükségtek? és mondának, hogy nem. *Máth.* 10, 9.

36. Annakokáért monda nékiek: mostan pedig, a' kinek erszénnye vagyon, vegye *magához*, hasonlóképen a' tarsolyt is; *és* a' kinek nints, adja el az ö ruháját és vegyen fegyvert.

37. Mert mondom néktek: hogy annak is, a' mi meg vagyon irva, bé kell tellyesedni én rajtam; tudni illik, a' gonosztévök közzé számláltatott; mert *azoknak* a' mellyek én felölem *meg irattak*, vége vagyon. *Esá.* 53, 12.

38. Azok pedig mondának: URam, imé itt két szablya *vagyon*; ö pedig monda nékiek: elég.

39. Es kimenvén, szokása szerint általköltözködik vala az olaifáknak hegyére; de követék ötet az ö tánitvanyi is. *Ián.* 18, 1.

40. Mikor pedig *már* azon helyre érkezett vólna, monda nékiek: imádkozzatok, hogy késértetbe ne eſſetek. *Máth.* 26, 41.

41. Es ö magát azoktól félre vette, úgy *mint* egy köhajtásnyira, és térdre esvén imádkozik vala.

42. Mondván: Atyám, ha akarod, múljék-el e' pohár én tölem: mindazáltal, nem az én akaratom, hanem a' tied légyen meg.

43. De egy Angyal jelenék meg nékie az égböl, a' ki ötet erösiti vala.

44. Es mikor viaskodnék az halállal, buzgóſságoſsabban imádkozék, és az ö *ortzájának* veritéke mint a' vérnek tsöppei, a' földre potyognak vala.

45. Es hogy az imádságtól felkölt, az ö tanitványihoz méne, *és* találá öket aluva a' szomorúságnak miatta.

46. Es monda nékiek: mit alusztok? keljetek fel, és imádkozzatok, hogy késértetbe ne eſsetek.

47. Mikor pedig ö mégszólana, imé a' sokaság, és egy a' tizenkettö közzül ki mondatik Judásnak, elöttök mégyen vala, és Iéſushoz közelitvén megtsókolá ötet. *Ján.* 18. 3. *Márk.* 14, 43. 45.

48. Iéſus pedig monda néki: Iudás, tsókoláſsal árulod-e el az embernek Fiát?

49. Azok pedig, a' kik ö véle valának, mikor látták vólna, mi akarna lenni, mondának ö néki: URam, vágjuk-e *öket* fegyverrel?

50. Es egy közzülök a' Föpapnak szolgájához vága, és elvágá annak ö jobb fülét. *Ján.* 18, 10.

51. Iéſus pedig felelvén monda: hagyatok békét nékiek imeddig; és annak fülét illetvén meggyógitá azt.

52. Es monda Iéſus a' Papifejedelmeknek, és a' templomot *örzö* vitézeknek, és a' *népnek* véneinek, kik ö reá jöttenek: mint egy latorra, úgy jöttetek ki fegyverekkel és dorongokkal. *Mát.* 26, 25. *ſeq.*

53. Naponként veletek vóltam a' templomban, és kezeiteket reám *tsák* ki sem nyujtottáttok; de ez a' ti órátok, és a' setétségnek hatalma.

54. Megfogván pedig ötet viszik vala, és bévivék a' föPapnak házába; de Péter távólról követi vala.

55. Es tüzet gerjeſztének az udvarnak közepén, és körül ülvén azt, Péter is közikbe üle.

56. Mikor pedig ötet egy ſzolgáló látta vólna, hogy a' tüz világnál ülne, épen reá nézven monda: ez is ö véle vala. *Ján.* 18, 15. *Márk* 14, 66.

57. Ö pedig megtagadá ötet mondván: aſzſzonyi-állat, nem esmértem ötet.

58. Es egy kevés idö múlván, a' másik *is* látá ötet, *és* monda: te is azok közzül való vagy; Péter pedig monda: ember; én nem vagyok.

59. Es *ismét* úgy mint egy óra múlván, valaki más erösitette mondván; bizony ez is ö véle vala; mert Galileabéli

60. Péter pedig monda: ember, nem tudom, mit mondasz; és mindjárt, mikor ö még szólana, megszólamlék a' kakas.
61. Es az UR megfordúlván Péterre tekinte, és megemlékezék Péter az URnak mondásáról, mikor nékie mondotta: hogy minek elötte a' kakas szólana, háromszor tagaſdz meg engem. *Luk.* 19, 41. *Máth.* 26, 75.
62. Es Péter kimenvén, keserveſsen ſira. *Márk.* 14, 72.
63. Es ama' férfiak, kik Iéſuſt kötözve tartották, tsúfolják *és* verik vala ötet. *Ián.* 19, 5. *Esá.* 50, 6. 53, 5.
64. Es leboritván ötet, artzúl verik vala és megkérdék ötet mondván: próphétálj *minékünk*, kitsoda utöttmeg tégedet?
65. Es más ſok mondáſokat ſzólottanak ö reá káromolván ötet.
66. Es mikor megvirradott vólna, öſzve gyülvén a' *népnek* Vénei, és a' Papifejedelmek, és az Iráſtudók felvivék ötet az ö Synedriumokba. *Márk.* 15, 1.
67. *Es* mondának: ha te vagy ama' Kriſtus? mond meg nékünk, *ö* pedig monda nékiek: ha mondom is néktek, nem hiſztek.
68. Ha pedig megkérdezlek *titeket*, nem feleltek ennékem, sem engem el nem ereſztetek.
69. *De* moſtantól fogva ülni fog az embernek Fia, a' mindenható Iſtennek jobján. *Máth.* 16, 27. *Theſſ.* 4, 15.
70. Mondának pedig minnyáján: *tehát* te ugyan tsak Iſten Fia vagy? Ö pedig monda azoknak: ti mondjátok, hogy én az vagyok.
71. Azok pedig mondának; mi szükségünk vagyon még a' bizonyságokra? mert magunk hallottuk az ö szájából.

XXIII. Réſz.

Az UR Jéſus Kriſtusnak Kinszenvedésének és halálának hiſtoriája.

1. Es azoknak egész sokasága felkelvén, vivé ötet a' Pilátushoz. *Máth.* 27, 21. *Marc.* 15, 1.
2. Es kezdék ötet vádolni mondván: találtuk, hogy ez az *ember* elforditja a' népet, és tiltja megadni a' Tsászárnak az adót, és azt mondja, hogy ö légyen ama' Kriſtus, a' király.

3. Pilátus

3. Pilátus pedig meg kérdé ötet mondván: te vagy-e, a' Sidóknak királlya? Ö pedig felelvén monda néki: te mondod. *Máth.* 27, 11. *Ján.* 18, 33.
4. De Pilátus monda a' Papifejedelmeknek, és a' sokaságnak: Semmi okot nem találok ez emberben.
5. Azok pedig annál inkább reá erösödének mondván: hogy a' népet felháboritja, tanitván az egész Judeában, és elkezdvén Galileától fogva egész eddig.
6. Pilátus pedig mikor Galileát halotta vólna *emliteni*, tudakozódik vala, ha ez az ember Galileábéli volna-e?
7. Es mikor megértette volna, hogy a' Heródes birodalma alá *tartozandó* vólna, elküldé ötet Heródeshez; mivel azokban a' napokban, az is Jérusálemben vala.
8. Heródes pedig látván Jésust igen meg örüle; mert már alkalmas *idötöl* fogva, kivánja vala ötet látni; mivel hogy sokat hallott ö felöle, és reménlé, hogy valami jelt fogna látni, mellyet ö tselekednék.
9. Es sok beszédekkel tudakozódik vala ö töle; de ö semmit nem felele néki.
10. A' Papifejedelmek pedig és az Irástudók *ott* állván erössen vádólják vala ötet.
11. De Heródes az ö vitézivel együtt megutálá ötet, és tsuf-képen fejér ruhába oltöztetvén viszsza küldé Pilátushoz.
12. Es attól a' naptól fogva Pilátus és Heródes egymás között jóakarókká lettenek; mert ennek elötte haragban vóltanak egymással.
13. Pilátus azért öszve szólitá a' Papifejedelmeket, és a' fö embereket, és az egész köfleget.
14. Monda nékiek: ide hoztátok nékem ezt az embert, mint ki a' népet elforditja; és imé én ti magatok elött törvényessen kérdezösködtem ö töle, és semmi *ollyas* okot nem találtam az emberben, a' mellyekröl vádoljatok ötet. *Ján.* 18, 38.
15. De még Heródes sem; mert elküldöttelek titeket ö hozzá, és imé, semmi halálra méltó dolgot ö nem tselekedett.
16. Azért meg ostorozom ötet, és elbotsátom.
17. Mert ugyan szükség vólt az innepre nékiek egy *rabot* elereszteni. *Márk.* 15, 6.
18. Felkiálta pedig az egész sokaság és monda: öld meg ezt, és ereszd el nékünk Barrabást.

19. Ki valami tamadásért, melly a' városban esett, és gyilkosságért vettetett a' tömlötzbe.

20. Annakokáert ismét szóla nékiek Pilátus, akarván, Jésust elbotsátani.

21. Azok pedig felkiáltván mondának: feszitsd meg, feszitsd meg ötet. *Márk.* 15, 12. 13.

22. Ö pedig harmadszor is monda nékiek: de mi gonoszt tselekedett ez? Semmi halálra méltó okot nem találok ö benne; azert megostorozom ötet, és elbotsátom. *Ián.* 19, 1.

23. Azok pedig nagy felszóval állitják vala kérvén, hogy megfeszittetnék, és azoknak a' Papifejedelmeknek szavok erőt vészen vala.

24. Pilátus pedig itélé, hogy meglenne azoknak kéréśek. *Márk* 18, 15.

25. Elbotsátá pedig ö nékiek azt, a' kit kérnek vala, ki a' támadásert és a' gyilkosságért a' tömlötzbe vettetett; Jésust pedig azoknak akaratjára ereszté.

26. Es mikor elvitték vólna ötet, fogák ama' Cirenebéli Simont, ki a' mezöröl jö vala, és a' keresztfát ö reá tevék, hogy vinné Jésus után *Márk.* 15, 21.

27. Követé pedig ötet a' népnek és az aszszonyi állatoknak nagy sokasága, kik is jajgatják és siratják vala ötet.

28. De Jésus azokhoz fordúlván, monda: Jerusálemnek leányi, ne sirassatok engem; söt inkább magatokon sirjatok és a' ti fiaitokon. *Es.* 53, 5. *Iák.* 5, 1.

29. Mert imé jönek napok, a' mellyekben azt fogjátok mondani: bóldogok a' magtalanok, és a' méhek, a' mellyek nem szültenek, és az emlök, a' mellyek nem szoptattanak. *Máth.* 24, 18, 19

30. Akkor kezdik mondani a' hegyeknek: szakadjatok reánk, és a' halmoknak: boritsatok el minket. *Hós.* 10, 8. *Ielen.* 6, 19. *és* 9, 6.

31. Mert, ha ezt tselekeszik a' nyers fán, mi történik a' száraz fán?

32 Ki vitetének pedig más két gonosz-tévök is, hogy ö véle együtt megölettetnének.

33. Es mikor érkeztenek vólna az helyre, melly a' Kaponyáknak helyének mondatik, ott felfeszitek ötet, s' a' gonosztévöket is, egyiket jobb, másikat bal *kéz* felöl. *Ián.* 19, 18. *Esa.* 52, 11.

34. Jésus pedig monda : Atyám botsásd-meg nékiek; mert nem tudják mit tselekeſznek: és feloſzták az ö ruháit, sorsot vetvén reajok. *Sólt.* 22, 19. *Ap. ts.* 3, 17.
35 Es a' népség áll vala nézvén; de azokkal egyetemben a' fö emberek is tsúfolják vala Jésust *es* mondának: másokat megtartott, tartsa meg *most* magát, ha ö a ama' Kristus-Istennek válaſztott *királlya.*
36. Tsúfolják vala pedig ötet a' vitézek is, kik oda járúlván etzettel kinálák ötet.
37. Es mondának: ha te vagy a' Sidóknak királlya, tartsd-meg magadat.
38 De vala egy felül valo irás ö felette, melly Görög, Római, és Sidó betükkel vala irva: EZ A SIDOKNAK KIRALLYA.
39. Egyik pedig a' felfüggeſztetett gonoſztévök közzül, káromolja vala ötet, mondván: ha te vagy a' Kristus, tartsd-meg magadat, minket is.
40. Felelvén pedig a' másik dorgálá ötet mondván: te sem feled az Istent, holott ugyan azon itéletben vagy?
41. Mi ugyan méltán; mert mi elveſzſzük, a' mit tselekedetünkel érdemlettünk; e' pedig semmi helytelen *dolgot* nem tselekedett.
42. Es monda Jésusnak: URam, emlékezzél-meg rólam, mikor a' te országodba menendeſz,
43. Es monda néki Jésus: bizony mondom néked: ma velem léſzeſz a' Paraditsomban.
44. Lön pedig úgy mint hat óra tájban, setétség lön az egeſz földön, ſzintén kilentz óráig.
45. Es a' nap meghómalyosodék, és a' templomnak kárpitja középenketté hasada.
46. Es Jésus nagy ſzóval felkiálta mondván: Atyám, a' te kezeidbe ajánlom az én lelkemet; és ezeket mondván, kibotsátá lelkét. *Sólt.* 31, 6. *Ap. ts.* 7, 59. 60.
47. A' Százados pedig látván azt a' mi történik vala; ditsöité az Istent, mondván: ez az ember bizonnyára igaz vala.
48. Es minden népség, melly a' *dolognak* tsudájára öszve-gyült vala, látván a' mellyek történtenek, mellyeiket vervén, viszsza-térének.
49. Allának pedig az ö esméröi minnyájan távól, és az aszszonyi állatok, a' kik ötet követték vala Galileából, és nézék ezeket a' *dolgokat.*

50. Es imé egy Ióſeph nevü férfiú, tanátsbéli Ur, jambor, és igaz ember.

51. Ki nem vala réſzes azoknak tanátsokban és tselekedetekben, Arimathiából a' Sidóknak városából való, ki is várakozik vala az Iſten országára.

52. Ez Pilátushoz menvén, megkéré Jéſusnak teſtét.

53. Es levévén azt, gyóltsba takará, és helyhezteté egy köböl kivágott koporsóba, mellybe még soha ſenki nem feküt vala.

54. Es vala a' husvétra való készületnek napja, és *már* a' Szombat bé allott.

55. De az aszszonyi állatok is, a' kik követik vala, és a' kik ö véle együtt Galileából jöttenek vala, megnézék a' koporsót, és miképen helyheztetett az ö teſte.

56 Megtérvén pedig készitének drága fü-szerszámokat, és kenetet, és a' Szombatnak napján nyugovának a' törvény szerint.

XXIV. Réſz.

Jéſus feltámadása. Emausba menö tanitványok. Jéſus meg jelenik. Sz. Lelkét igéri. Mennyekben fel mégyen.

1. A' hétnek egyik napján pedig igen korán reggel a' koporsóhoz menének, vivén füszerszámot, a' mellyet készitettenek, de más áſzſzonyi allatok is valának ö vélek.

2. Találák pedig, hogy a' kö le vólt forditva, a' koporsóról.

3. Es mikor bémentenek vólna, nem találák az UR Jéſus teſtét.

4. Es lön mikor ök magokban a' dolgon törekednének, imé két férfiak allanak vala ö eleikbe, fényes ruhákban.

5. Es az Aſzſzonyiállatok meg rémülvén, ábrázatjokat a' földre leforditák; *ezek* pedig mondának az aſzſzonyi állatoknak: mit kereſitek az élöt, a' megholtak között?

6. Nintsen itt, feltámadott; emlékezzetek meg róla, a' mint néktek megmondotta, mikor még Galileában vala.

7. Mondván: szükség vólt, hogy az embernek Fia a' gonoſz embereknek kezeikben adattaſsék, és meg feſzitteſsék, és harmadnapon feltámadjon.

8. Es megemlékezének az ö mondásáról.

9. Es megtérvén a' koporsótól, hirdetik vala mind ezeket, ama' tizen-egynek, és mind a' többieknek.

10. Valának pedig Mária Magdaléna, és Johanna, és Má-

Mária Jakabnak annya, és *más több* aſzſzonyi állatok ö
vélek, a' kik ezeket az Apoſtoloknak megbeſzélék.
11 De azok elött a' beſzéd úgy teſzett, mint ha tsak
egy mese vólna, és nem hittenek nékiek.
12. Péter pedig felelvén, futa a' koporsóhoz, és hogy
bétekinte, látá ott a' lepedöket egyedül, és elmenvén, magá-
ban tsudálkozik vala a' *dolgon*, a' melly történt.

Husvét betföre való Evangyéliom.

13. Es imé ugyan azon a' napon mennek vala
ketten ama' Városban, melly Ierusalemtöl hatvan
futamotni föld vala, mellynek neve Emaus.
14. Es azok beszélgeténck egymással mind azok
ról, a' mellyek történtenek vala.
15. Es lön mikor beszélgetnének és egy más kö-
zött kérdezösködnének, Iéſus hozzájok közelit-
vén, együtt mégyen vala ö vélek.
16. De ezeknek szemeik tartóztatának, hogy
meg ne esmérnék ötet.
17. Monda pedig nékiek: mitsoda beszédek azok,
a' mellyeket járván egymas között folytattok, és
vagytok szomorú ábrázattal?
18. Egyik pedig kinek neve Kleophás, felelvén
monda néki: tsak magad vagy-e jövevény Ierusá-
lemben, és nem tudod a' dolgokat, mellyek tör-
téntenek e' napokban.
19. Es monda nékiek: mellyek? Azok pedig felel-
vén néki mondának: a' Názárethbéli Iéſuson, ki
Próphéta férfiú vala, tselekedetben és beszédben ha-
talmas mind Iſten elött, s' mind az egész kösség elött.
20. Miképen a' Papi fejedelmek, és a' mi fö em-
bereink kézbe adták ötet, hogy halálra itéltetnék
és megfeszitetnék.
21. Mi pedig reméljük vala, hogy ö lenne, ki
az Izraelt meg szabaditaná. Mind ezeknek felette
pedig

pedig e' már az harmadik nap miúlta azok történtenek.

22. De közzülünk való némelly aſzſzonyi állatok is, megrémitettenek minket, kik korán reggel a' koporsóhoz kimentenek.

23. Es nem találák az ö teſtét; megjövén pedig azt beſzéllék, hogy látásban Angyalokat láttak vólna, kik azt mondják vala, hogy ö élne.

24. Es közzülünk némellyek, a' koporsóhoz menvén úgy találták, a' mint nékiek az aſzſzonyi állatok beszélették; magát pedig nem látták.

25. Akkor monda nékiek *Iéſus*: ô balgatag és nehéz szivüek, elhinni mind azokat, a' mellyeket a' Próphéták meg mondottanak.

26. Nem kellett e mind ezeket szenvedni a' Kriſtusnak, és *úgy* menni-bé az ö ditsöſségébe?

27. Es elkedzvén Moisesröl és mind a' Próphétákról, magyarázá nékiek mind azokat az irásokat, a' mellyek ö felöle *megirattak.* *Mó. 5. Kö 18, 15. Sólt. 22, 17. 19. és 110, 1. 2. Esá. 53, 4. 5. Iér. 33, 14. Ezek, 34, 23. Dan. 9, 24. Mich. 5, 1. Zach. 11, v. 12. és 13. Ap. ts. 26, 22. 23.*

28. Es már közeliték a' váro∫t, a' mellybe mennek vala; ö pedig tetteté magát mint ha tovább akarna menni.

29. Es kénszeriték ötet mondván: maradj mi velünk; mert béeſtvéledett és a' nap meghanyatlott; Es bémenéne, hogy ö vélek maradna.

30. Lön pedig hogy ö leülne azokkal együtt, vevé a' kenyeret, meg-áldá és megszegvén nékiek adá.

31. Azoknak szemeik pedig megnyilatkozának, és megesmérék ötet; de ö láthatatlanná lett ö elöttök.

32. Es

32. Es azok mondának egymás között: nem ger-
jedez vala-e a' mi szivünk mi bennünk, mikor az
úton velünk beszélgete, és mikor magyarázá né-
lkünk az irásokat?

33. Es azok azon órában felkelvén, megtérének
Ierusálembe, és találák a' tizenegyet, egybe gyül-
vén azokkal együtt, a' kik ö vélek valának.

34. *A' kik is* mondának: hogy az UR bizonnyal
feltámadott, és Simonnak megjelent.

35. Ezek is megbeszéllék, mellyek az úton tör-
téntenek, és miképen megesmértetett ö tölök a'
kenyér-szegésen.]

Husvét keddre való Evangyél.

36. Mikor pedig még ezeket beszéllenék, Iéſus ö
maga középen ö közöttök megálla, és monda né-
kiek: békeſség tinéktek.

37. Azok pedig megijedének, és félelem fogá-el
öket; mert azt vélik vala, hogy lelket látnának.

38. Es monda nékiek: miért háborodtatok meg,
és miért emelkednek gondolatok a' ti ſziveitekben.

39. Nézzétek az én kezeimet, és lábaimat; mert
én vagyok; tapogaſsatok-meg engemet, és láſsátok;
mert a' léleknek nintsen husa és tsontja, a' mint
látjátok, hogy nékem vagyon.

40. Es ezeket mondván: megmutatá nékiek ke-
zeit és lábait.

41. De mikor még nem hinnének az örömnek
miatta, és tsudálkoznának, monda nékiek: vagyon-e
itt valami ennetek való.

42. Azok pedig tevének eleibe egy darab sült
halat, és lépes mézet.

43. Es azoknak láttokra vévén, eszik vala.

44.

44. Monda pedig nékiek: ezek ama' beszédek, a' mellyeket mondottam tinéktek, mikor még tiveletek valék, hogy békell tellyesedni mind azoknak, a' mellyek meg vagynak irva, a' Móſesnek törvénnyében, és a' Próphétákban, és a' Sóltárokban én felölem. *Máth. 16, 21. 10, 18.*

45. Akkor meg nyilatkoztatá az ö elméjeket, hogy értenék az irásokat.

46. Es monda nékiek, hogy igy vagyon megirva, és igy kellett szenvednie a' Kriſtusnak, és az halálból feltámadni harmad napon.

47. Es prédikáltatnia az ö nevében penitentiát, és a' bünöknek botsánatját, minden pogányok között, elkezdvén Ierusálemben.]

48. De ti vagytok ezeknek bizonysági.

49. Es imé elküldöm hozzátok, az én Atyámnak igéretit; ti pedig maradjatok Ierusálem városában, mig nem felöltöztettek a' magaſságból való erövel. *Ián. 4, 16.*

50. Es kivezeti vala öket Betháníáig és ö kezeit fel emelvén, megáldá öket.

51. Es lön, hogy mikor ö azokat áldaná, elvála tölök, és felviteték mennyekben.

52. Es ök imádák ötet, megtérvén Ierusálembe nagy örömmel.

53. Es szüntelen a' templomban valának, ditsérven és áldván az Iſtent. Amen.

SZENT IANOS Evangyéliſtának iráſa ſzerint való EVANGYELIOM.

I. Réſz.

Kriſtus öröktöl fogva való Iſtensége, s' emberré léte. Kriſtus és Iános között külömbség. Iſtennek Báránnya, és igaz Iſten fia. Iéſus szólitja a' tanitványokat.

Ka-

Karátson harmadik Innepére való Evang.

1. Kezdetben vala az Ige, és az Ige Istennél vala, és az Ige Isten vala.

2. Ez az *Ige* kezdetben Istennél vala.

3. Mindenek ö általa lettenek; és ö nála nélkül, semmi nem lett, a' mi lett. *Ephes. 3, 9. Kolos. 1, 17. Példab. 3, 19.*

4. Ö benne vala az élet és az élet vala az embereknek világossága.

5. Es a' világosság a' setétségben fénlik, és a' setetség azt meg nem foghatta.

6. Vala egy ember, ki Istentöl küldetett, a' kinek neve Iános.

7. Ez jött bizonyságúl, hogy bizonyságot tenne a' világosságról, hogy mindenek hinnének ö általa.

8. Ö nem vala a' világosság, hanem, hogy bizonyságot tenne a' vilagosságról.

9. E' vala amaz igaz világosság, melly megvilágosit minden embereket, kik e' világra jönek.

10. E' világban vala, és a' világ ö általa lett, de a' világ ötet meg nem esmérte.

11. Az ö tulajdoni közzé jöve, és az ö tulajdoni ötet bé nem fogadák.

12. Valakik pedig ötet béfogadák, ada azoknak hatalmat, hogy Isten fiai legyenek, a' kik az ö nevében hisznek.

13. Kik nem a' vértöl, sem a' testnek akaratjától, sem a' férfiúnak indulatjától; hanem az Istentöl születtettek.

14. Es az Ige testé lön, és lakozott mi közöttünk, és láttuk az ö ditsöségét, mint az Atyának egy szü-

lötrjének ditsöfségét, ki tellyes vala kegyelemmel és igazsággal.]
15. János bizonyságot téfzen ö felöle, és kiáltván monda: ez vala, a' ki felöl szólottam, hogy én utánnam jö, de én elöttem vólt; mert elöbb való énnálamnál. *Mát.* 3. 1. 12.
16. Es mi minnyájan az ö tellyefségéböl vettünk, kegyelemért kegyelmet. *Kól.* 1, 15. *és* 2, 9.
17. Mert a' törvény a' Moifes által adatott; a' kegyelem pedig és az igazság a' Iefus Kriftus által lett.
18. Az Iftent soha senki nem látta; amaz egy-szülött Fiú, ki az Atyának kebelében vagyon, az beszéllettemeg minékünk. *Mós.* 2. *Köny.* 37, 10. 1. *Tim.* 6, 16.

Advent IV. Vasárnapi Evang.

19. Es ez a' Iánosnak bizonyság tétele, mikor a' Sidók Ierusálémböl küldöttenek Papokat és Lévitákat, kik megkérdeznék ötet: te ki vagy?
20. Es meg vallá és nem tagadá; és meg vallá, hogy én nem vagyok ama' Kriftus.
21. Es megkérdék ötet: ki vagy tehát? Illés vagy-e' te? és monda: nem vagyok; Próphéta vagy-e? és monda: Nem.
22. Mondának azért néki? ki vagy tehat? hogy válafztot vihefsünk azoknak, a' kik minket küldöttenek, mit mondafz magad felöl?
23. Es monda: én kiáltó szó vagyok a' pusztában; egyengefsétek az Urnak utát, a' mint Efaiás Próphera megmondotta. *Esá.* 40, 3. *Máth.* 3, 3.
24. Es a' követek a' Pharifeufok közzül valának.
25. Es meg kérdék ötet és mondának néki: miért kerefztelfz tehát? ha te nem vagy Kriftus, sem Illés, sem Próphéta,
26. Felele nékiek Iános *és* monda: én kerefztellek vizzel, de ti közöttetek vagyon, a' kit ti nem tudtok.
27. Az, a' ki én utánnam jött, de én elöttem vólt, kinek hogy *tsak* az ö sarujának kötelét is mególdjam, arra méltó nem vagyok.

28.

28. Ezek lettenek Bethábarában, a' Iordánon túl, a' hol Iános keresztel vala.]

29. Más nap pedig, látá Iános Iésust ö hozzá jöni és monda: Imé az Istennek Báránnya, melly elveszi e' világnak bünét. *Esa*.53,7. *Pét*. 1 *Lev*. 1,19. *Ap*. *tsel*. 8,32.

30. Ez az, a' ki felöl mondottam: én utánnam jö, *egy* férfiú, a' ki én elöttem vólt, mert elöbbi én nálamnál.

31. Es én nem tudtam ötet; de hogy Izraelnek megjelenne, azért jövék, és keresztelem vizzel.

32. János bizonyságot tön és monda: láttam a' Sz: Lelket az égböl alá szállani mint egy galambot, és ö rajta maradott.

33. Es én nem esmértem ötet; hanem a' ki engemet elküldött, hogy keresztelljek vizzel, az mondotta nékem: a' kire látod a' Sz: Lelket alá szállani, és rajta megmaradni, *ugyan* az, a' ki szent Lélekkel keresztel.

34. Es én láttam, és bizonyságot tettem, hogy ez az Istennek Fia.

35. Másod nap ismet áll vala Iános, és kettö az ö tanitványi közzül.

36. Es mikor látta vólna Iésust járni, monda: imé az Istennek Báránnya.

37. Es a' két tanitványok hallják vala ötet *így* szólani, és követék Iésust.

38. Iésus pedig megfordúlván, mikor látta vólna, hogy *ötet* követik, monda nékiek:

39. Mit kerestek? azok pedig mondának néki: Rabbi, (melly ha megmagyaráztatik *annyi* mint ha azt mondanád: Mester) hólvagyon a' szállásod?

40. Monda nékiek: jertek és lássátok. Elmenének, és megnézék, hol vólna szállása; és azon a' napon nála maradának; vala pedig úgy mint tiz óra tájban.

41. Egyik pedig e' kettö közzül, kik Jánostól hallották, és *Iésust* követték, vala András Simon Péternek Attyafia.

42. Ez legelöször elöl találá az ö tulajdon attyafiát Simont, és monda néki: megtaláltuk a' Messiást, megmagyarázva, a' Kristust.

43. Es vezeté azt Iésushoz: mikor pedig meglátta vólna ötet Iésus, monda: te vagy Simon, Iónának Fia; te Kephásnak hivattatol, megmagyarázva Péternek.

44. Másodnap Iésus Galileába akar vala kimenni, és Philepet elöl találván monda néki: kövess engemet.

45. Philep pedig Bethsaidából vala, melly Andrásnak s' Péternek is varosa vala.

46. Philep pedig elöltalálá Nathánaelt: és monda néki: a' kiröl irt Moiſes a' törvénybe és a' Próphétak, *mi* azt magtaláltuk, *tudni illik*, Iéſuſt a' Názárethbéli Ióſephnek Fiát. *Mós.* 1. *K.* 3, 15. *és* 22, 18 *és* 49, 10. *Zach.* 6, 12. *Dan.* 9, 24.

47. Es monda néki Nathánael: lehet-e valami jónak Názárethböl ki jöni? monda néki Philep: jövel és lásd.

48. Jéſus pedig látván Nathánaelt, ö hozzá jöni, monda ö feló le: imé egy igazán valóIzraelita, a'kiben nintsen hamiſság.

49. Monda néki Nathánael: honnét esmérsz engemet? felele Jéſus és monda néki: minek elötte Philep tégedet szólitott vólna, lévén a' figefa alatt, már láttalak tégedet.

50. Felelé Nathánael és monda néki: Rabbi, te vagy az Iſtennek Fia, te vagy az Izrael Királlya.

51. Félelvén Jéſus monda néki: mivel *azt* mondottam néked, hogy láttalak tégedet a' figefa alatt hiszesz; annál nagyobb *dolgokat* fogsz látni.

52. Es monda néki: bizony mondom néktek: moſtantól fogva látandjátok a' megnyitatott eget, és az Iſtennek Angyalit felmenni és alászálani, az embernek Fiára. *Mós.* 1 *Kö.* 28, 12. *Luk.* 22, 43.

II. Réſz. Jéſus.

Kánabéli lakodalom. Iéſus a' templomot tiſztitja és tanit annak le rontása és felépiteſe által az ö haláláról, és feltámadásáról.

Viz kereſzt után. II. Vasárnapra való Evang.

1. Es harmad napon menyegzölön Kánában Galileának *varosában;* és ott vala Jéſusnak Annya is.

2. Elhivattaték pedig Jéſus, és az ö tanitványi a' lakodalomba.

3. Es mikor a' bor megfogyatkozott vólna, monda Jéſusnak Annya ö néki: nintſen borok.

4. Monda néki Jéſus: mi dologom nékem veled aszszonyi állat, nem jött-el még az en órám.

5. Monda az ö Annya a' szolgáknak: a' mit mondand néktek, megtselekedjétek.

6. Va-

6. Valának pedig ott, hat kö vedrek helyheztetvén, a' Sidóknak tisztúlása szerint, mellyek *közzül mindenikbe*, két vagy három metréta fér vala.
7. Monda nékiek Jésus; töltsétek meg a' vedreket vizzel, és megtölték azokat szintén teli.
8. Es monda nékiek: meritsétek immár és vigyétek a' Násznagynak, és elvivék *néki*.
9. Mikor pedig megkóstolta vólna a' Násznagy a' vizet, melly borrá változott vala, (és nem tudja vala, honnét vólna; de a' szolgák tudták vala, kik a' vizet meritették,) szólítá a' völegényt a' Násznagy.
10. Es monda néki: minden ember elöre jó bort *szokott* adni, és mikor megborosodnak, akkor az alábbvalót; te *pedig* a jó bort mind eddig tartottad.
11. Ezt az elsö tsudát tselekvé Iésus Kánában Galileának *városában*, és megjelenté az ö ditsösségét; és hivének ö benne az ö tanitványi.]
12. Annak utánna Kapernaumba aláméne, Ö és az ö Annya, és az ö attyafiai, és az ö tanitványi; de nem sok napokig maradának ott.
13. Es közel vala a' Sidóknak Husvétja, és Jésus felméne vala Jerusálembe.
14. Es találá a' templomban *ollyanokat*, a' kik ökröket, juhokat és galambokat árulnak vala, és a' pénz váltókat ott ülni.
15. Es kötelekböl ostort készitvén kiüze mindeneket a' templomból, a' juhokat is, és az ökröket, és a' pénz-váltóknak pénzeket elhinté, és az asztalokat elforditá.
16. Es monda azoknak, a' kik a' galambokat arulják vala: vegyétek el ezeket innét, és az én Atyámnak házát ne tegyétek kereskedésnek házává.
17. Meg emlékezének pedig az ö tanitványi, hogy megvagyon irva: a' te házadhoz való buzgóság emésztett meg engemet. *Sólt.* 69, 10.
18. Azért a' Sidók felelének ö néki, és mondának: mitsoda jelt mutatsz minékünk, hogy ezeket tselekeszed?
19. Felele Jésus és monda nékiek: rontsátok el e' templomot, és harmad napon felépitem.

20. Mondának azert a' Sidók: negyvenhat esztendeig épitetett ez a' templom, és te harmadnapon fel állitod?
21. Ö pedig szóla az ö testének templomáról.
22. Mikor azért feltámadott vólna az halálból, meg-emlékezének az ö tanitványi róla, hogy ezeket nékiek megmondotta vólna, és hivének az irásnak, és az igének, mellyet Jéſus mondott vala.
23. Mikor Jerusálemben vólna a' Husvétnak innepén, ſokan hiſznek vala az ö nevében, látván a' jeleket, mellyeket tészen vala.
24. De ö a' Jéſus nem bizza vala magát azokra, mert ö esmér vala mindeneket.
25. Es nem vala szükséges, hogy valaki ö néki, valamelly emberröl bizonságot tégyen: mert ö maga is *jól* tudja vala, mi légyen az emberben.

III. Réſz.

Jéſus a' Nicodémuſſal beſzélget. János kereſztel. Jéſus a' völégeny. Jéſusnak az Atyától mindenek kezében adattatak.

Sz. Háromság napjára való Evangyéliom.

1. Vala pedig a' Phariſeuſok közzül egy ember, kinek neve Nicodemus, és a' Sidók között fö ember vala.
2. Ez jöve Jéſushoz éjjel, és monda néki: Rabbi, tudjuk hogy Iſtentöl jöttél tanitó meſterül; mert ſenki nem tselekedheti a' jeleket, mellyeket te tse-lekeszel, hanem ha Iſten lészen ö véle.
3. Felele Jéſus és monda néki: bizony, bizony mondom néked, ha ki onnét fellül nem születtetik, nem láthatja az Iſten országat. *Tit.* 3, 5.
4. Monda néki Nicodémus; miképen születtethetik az ember, a' ki vén? avagy bémehet-e másodszor is az ö annyának méhébe, hogy születteſſék?
5. Felele Jéſus: bizony, bizony mondom néked, ha ki nem születtetik viztöl és *szent* Lélektöl, nem mehet bé az Iſten országába.

6. A' mi a' teſttöl ſzülettetett, teſt az; és a' mi lélektöl ſzülettetett, lélek az.

7. Ne tsudáljad, hogy mondottam néked: szükség néktek onnét fellül ſzülettetni.

8. A' ſzél fú, ahol akar, és hallod annak szavát; de nem túdod honnét jö, és hová mégyen; úgy vagyon minden, ki a' lélektöl ſzülettetik. 1 *Kor.* 2, 11.

9. Felele Nicodémus, és monda néki: mint lehetnek meg azok?

10. Felele Jéſus és monda néki: Te Izraelnek tanitó Meſtere vagy, és ezeket nem tudod?

11. Bizony, bizony mondom néked: a' mit tudunk azt mondjuk, és a' mit láttunk, *arról* teszünk bizonyságot; de a' mi bizonyság tételünket fel nem veszitek.

12. Ha földi dolgokat mondottam néktek, és nem hiszitek, ha a' mennyeijeket mondom, mikép hienditek?

13. Es ſenki mennyekbe fel nem mégyen, hanem a' ki mennyekböl alájött, az embernek Fia, ki a' mennyekben vagyon.

14. Es a' mint Moiſes felemelte a' kigyót a' pusztában, úgy fel kell emeltetni az embernek Fiának.

15. Hogy minden, a' ki hiszen ö benne, el ne veszszen, hanem örök élete légyen.]

Pünköſd hetföre való Evangyéliom.

16. Mert úgy szerette Iſten e' világot, hogy az ö egy szülött Fiát adta, hogy minden, a' ki ö benne hiſzen, el ne veszszen, hanem örök élete légyen.

17. Mert nem azért botsátotta Iſten az ö Fiát e' világra, hogy a' világot megitélje, hanem, hogy megtartaſſék a' világ ö általa.

18. A' ki ö benne hiszen, meg nem itéltetik; a' ki pedig nem hiszen már megitéltetett, mivel hogy nem hitt az Istennek egy szülött Fiának nevében.

19. Ez pedig az itélet, hogy a' világosság e' világra jött, és az emberek inkább szerették a' setétséget, mint a' világosságot: mert az ö tselekedetek gonoszok valának.

20. Mert valaki gonoszt tselekeszik, gyülöli a' világosságot, és nem jö a' világosságra, hogy az ö tselekedeti meg ne feddettessenek. *Jób.* 24, 13. 23.

21. A' ki pedig igazságot tselekeszik, a' világosságra jö, hogy nyilván legyenek az ö tselekedeti, hogy Istenben lettenek.]

22. Annak utánna mégyen vala Jésus és az ö tanitványi Iudeának földére; és azokkal együtt ott mulat és keresztel vala.

23. De Iános is keresztel vala Enonban, közel Sálimhoz, mert ott sok viz vala. Es oda jövének és meg kereszteltetének.

24. Mert Iános még nem vettetett a' tömlötzbe.

25. Annakokáért kerdés esett Iánosnak tanitványi es a' Sidók között a' megtisztúlásról.

26. Es Iános eleibe menének és mondának néki: Rabbi, az a' ki vala a' Iordánon túl, s' a' ki felöl bizonyságot tettél, imé az keresztel, és mindenek ö hozzája mennek.

27. Felele Iános és monda: az ember magának semmit nem vehet, hanem ha mennyekböl adatik néki.

28. Ti magatok vagytok az én bizonyságim, hogy meg mondottam: én a' Kristus nem vagyok, hanem elküldettem ö elötte. *Malak.* 3, 1.

29 A' kinek jegyesse vagyon, völegény az: a' völegénynek barátja pedig állván, és ötet hallván, örömmel örül a' völegénynek szaván, azért is az én örömöm megtellyesedett.

30. Annak nevelkedni kell, nékem pedig alább szállani.

31. A' ki onnét fellül jö, mindenek felett való; a' ki a' földröl való, földi az, és földiekröl szól; a' ki mennyekböl jött, mindenek felett vagyon.

32. Es

32. Es a' mit látott és hallott, arról téßzen bizonyságot' és az ö bizonyságtételét senki bé nem veszi,

33. A' ki béveszi az ö bizonyság-tételét, az elpetsétli azt *bittel*, hogy az Isten igaz légyen.

34. Mert a' kit az Isten elbotsátott, az Istennek beszédit szólja; mivel hogy nem mérték ßzerint adja annak az Isten a' *Sz.* Lelket.

35. Az Atya szereti a' Fiút, és mindeneket az ö kezébe adott.

36. A' ki hiszen a' Fiúban örök élete vagyon, a' ki pedig nem hiszen a' Fiúban, nem látja az életet; hanem az Istennek haragja marad azon. *Ián.* 6, 47. *Ián.* 1. *Lev.* 5, 11.

IV. Rész.

Jésus beszélgetése a' Samariabéli Aszszonnyal. Tanitja tanitványit az Isten akaratja felöl. A' Samariabéliek hisznek Jésusban. A' királyi embernek Fia meg gyógyúl.

1. Mikor már észre vette vólna az UR, hogy a' Phariseusok meghallották, *miképen* hogy ö több tanitványokat szerzene, és többeket keresztelne, mint Iános.

2. (Noha ugyan Jésus önnön maga nem keresztele; hanem az ö tanitványi.)

3. Elhagyá Judeát, és ismét Galileába méne.

4. De a' Samariának *határán* kellett néki által menni.

5. Akkor érkezék Samariának Sichar nevü városába, azon határnak szomszédságában, mellyet Iákób Ióséphnek adott vala. *Mós.* 1 *Kön.* 48, 22.

6. Vala pedig ott Iákóbnak kútja: és mivel hogy Jésus az útazásban megfáradott vala, leüle a' kútnál, és vala mintegy hat óra tájban.

7. Jöve egy aszszonyi-állat Samaria *városából*, hogy vizet meritene; annak monda Iésus: adj innom.

8. Mert az ö tanitványi a' városba mentenek, hogy elességre valót vásárlanának.

9. De monda néki a' Samariabéli aszszony: mint vagyon az, hogy te Sidó lévén innod kérsz én tölem, ki Samariébéli aszszonyi állat vagyok? mert a' Sidók nem társalkodnak a' Samaria-béliekkel.

10. Felele Jésus és monda néki: ha tudnád az Isten ajándékát, és ki légyen az, a' ki néked *azt* mondja: adj nékem innom; te kérnél ö töle, és élö vizet adna néked.

11. Monda néki az afzfzonyi-állat: URam nints meritö edényed, és a' kút mely, honnét vagyon hát élö vized?

12. Avagy nagyobb vágy-e a' mi Atyánknál Iákóbnál, a' ki nékünk e kutat adta: föt ö maga is ebböl ivott az ö fiai is, és barmai?

13. Felele Iéfus és monda néki: minden a' ki e' vizböl iszik, ismét megfzomjúhozik.

14. A' ki pedig iandik a' vizböl, mellyet én néki adok, megnem fzomjúhozik foha örökkén: hanem a' viz, a' mellyet én néki adok ö benne *ollyan* viznek kútféjévé válik, melly béfoly az örök életre.

15. Monda néki az afzfzonyi állat: URam, adjad nékem azt a' vizet; hogy ne fzomjúhozzam, ne is jöjjek *többé* ide meriteni.

16. Monda néki Iéfus: men-jel, hivjad a' te férjedet és jöjj ide.

17. Felele az afzfzonyi állat és monda: nintsen férjem; monda néki Iéfus: jól mondád, hogy férjem nintsen.

18. Mert öt férjeid valának; és a' ki most vagyon, nem a' te férjed; azt igazán mondád.

19. Monda néki az afzfzonyi állat: URam, látom, hogy te Próphéta vagy. *Ián.* 6, 14.

20. A' mi Atyáink ezen a' hegyen imádták az *Iftent*, és ti azt mondjátok, hogy Ierusálemben vagyon a' hely, a' hol kell az *Iftent* imádni. *Mós.* 5. *K.* 12. 5. 11. 1 *Kir. K.* 8. 30. 38. 48. *Iér.* 3, 17.

21. Monda néki Iéfus: afzfzonyi állat, higy én bennem; mert eljö az óra, hogy sem ezen a' hegyen, sem Ierusálemben nem imádjátok az Atyát.

22. Ti imádjátok, a' mit nem tudtok; mi azt imádjuk a' mit tudunk; mert az idvefség a' Sidók közzül jö elö. *Es.* 2, 2. 3.

23. De eljö az óra és már *itt* vagyon, mikor az igazán imádók imádni fogják az Atyát, lelekben és igazságban; mert az Atya is ugyan ollyanokat keres, a' kik ötet imádják. *Ián.* 14, 6.

24. Az Iften lélek, és a' kik ötet imádják, azoknak ötet lélekben és igazságban kell imádni. 2. *Kor.* 3. 17.

25. Monda néki az afzfzonyi állat: tudom, hogy eljö a' Meffiás, a' ki mondatik Kriftusnak; az *pedig* mikor eljö, mindeneket meg jelent minékünk. *Ián.* 1, 41.

26.

26. Monda néki Jésus: én vagyok, a' ki is teveled beszél.
27. Azonközben pedig elérkezének az ő tanitványi, és eltsudálkozának, hogy az aszszonyi állattal beszélgetne; de senki nem mondá, mit kérdezősködel, vagy, mit beszélgetsz ő vele.
28. Az aszszonyi állat pedig elhagyván vedrét, a' városba méne, és mondja vala az embereknek:
29. Jertek, nézzétek-meg az embert, ki meg beszélette nékem mind azokat, a' mellyeket tselekedtem; ha, nem ez-e ama' Kristus?
30. Ki jövének azért a' varosból, és ő hozzá menének.
31 Azonközben pedig kérik vala ötet a' tanitványok, és mondának: Rabbi, egyél
32. ö pedig monda nékiek; vagyon nékem eledelem, hogy egyem, mellyet ti nem tudtok. *v.* 34.
33. És mondának egymás között a' tanitványok: talám valaki hozott néki ételt.
34. Monda nékiek Jésus: ez az én eleségem, hogy tselekedjem akaratját annak, a' ki engem elbotsátott, és elvégezzem az ő tselekedetit.
35. Nem magatok mondjátok-e: négy hólnap vagyon, *'s az után* aratás lészen? ime, meg mondom néktek: emeljétek fel szemeiteket, és nézzétek-el a' tartományt; mert *már* meg fejérült az aratásra. *Jelen.* 14., 15.
36. És a' ki arat, jutalmat vészen, és gyümöltsöt gyüjt az örök életre, hogy mind a' ki vét, mind a' ki arat együtt örvendezzenek. 1. *Tim.* 5, 18. *Máth.* 10, 10.
37. Mert ebben igaz ama' mondás: hogy más a' ki vét, más a' ki arat.
38. En elküldöttelek titeket aratni, a' mellyen nem munkálódtatok: mások munkálódtanak, és ti azoknak munkáiba, állottatok.
39. De azon városból való Samaritánusok közzül, sokan hittenek ő benne az aszszonyi állatnak mondásáért, melly bizonságot tészen vala, *mondván*: nékem mindeneket meg mondott, a' mellyeket tselekedtem.
40. Mikor azért a' Samariabéliek ő hozzája ki mentenek volna, kérik vala őtet, hogy nálok maradna, és ott marada két napon.
41. És sokkal többen hittenek az ő önnön maga beszédéért.
42. Es azt mondják vala annak az aszszonyi állatnak, hogy már hiszünk, de nem a' te beszédedért; mert magunk

hallottuk, és tudjuk, hogy ez *valóságosan ama'* Kriſtus, a' világnak megtartója. *Al.* 17. 8.

43. Két nap múlván pedig onnét kimégyen vala, és elméne Galileába.

44. Mert maga a' Iéſus bizonyságot tőn, hogy a' Prófétának önnön hazájában nintsen betsűleti. *Mát.* 13. 57.

45. Mikor azért Galileába érkezett, béfogadák őtet a' Galileabéliek, *úgy mint* kik láttak mindeneket, a' mellyeket az innep napon Iéruſálemben tselekedett; mert ők is az innepre jártanak vala.

46. Azért Iéſus jőve ismét Kánába Galileának *városába*, holott a' vizet borrá változtatta. *Ián.* 2. 9.

Sz. Háromság nap után XXI. Vasárnapra való Ev.

47. Vala pedig egy Királyi ember, kinek az ő Fia beteg vala Kapernaumban. Ez, hallván, hogy Jéſus Judeából Galileába jött vólna, ő hozzája méne, és kéré őtet, hogy alá menne, és meggyógyitaná az ő Fiát; mert *már* meg-kezd vala halni.

48. Azért monda néki Iéſus: ha jeleket és tsudákat nem láttok, nem hisztek. 1. *Kor.* 1. 22.

Jeleket és tsudákat ſzámlálnak elönkbe az ellenkezők, a' végre, hogy higyjünk nékiek. De nem hihetünk! Mivel. 1. *Kriſtus URunk és az Apoſtoloknak tsudatételi, nyilván és mindenek láttára eſtenek, úgy hogy még az ellenség is látván, nem tagadhatta el azokat. Ján.* 11. 47. *Ap. Ts.* 4, 10. *és* 28. 5. 6. *de az ellenkezőknek tsudatételi nem úgy.* 2. *Kriſtus URunk és az Apoſtoloknak tsuda tételi, ISTEN hatalma által lettenek, és ISTEN hatalmának tulajdonittattanak; Mátth.* 12. 28. *Luk.* 11. 20. *Ap. Ts.* 3. 6. 8. *és* 4. 21. *De az ellenkezöké nem úgy, hanem emberi meſterség! Ez és amaz ſzent! vagy tsuda kép!* 3. *Kriſtus URunk's az Apoſtoloknak tsudái lettenek azért, hogy az ISTEN meg ditső ittefséék. Luk.* 18. 40. *Ján.* 2. 11. *Ap. Ts.* 3. 8. *és* 4. 21. *De az ellenkezőké nem úgy? hanem hogy ez és amaz ſzent, vagy tsuda-kép, ſegitségül való hivattatáſsal, mellyet ISTEN tiltott. Es* 42. 8. *és* 48. 11. *Jer.* 17. 5. *Mátth.* 4. 10. *dit söittefséék meg.* 4. *Mivel nem tanátsos ezen utólsó időkben tsuda tételek miatt és által hinni Máth.* 24. 24. 2. *Theſs.* 2. 9. *Jelen.* 13. 13. 14. 16. 14. 19. 20. *Inkább, a' mint maga ſz: Péter* 2. *Lev.* 1. 19. *tanit, tartjuk magunkat az erőſsebb fundamentomhoz, melly a' Profétiai béſzéd, az az: az Iſtennek ſzent igéje. Ján.* 5. 39.

49. Mon-

49. Monda néki a' királyi ember: URam, jöjj alá, minek elötte meghalna az én fiam.

50. Monda néki Iésus: menj el, a' te fiad él; hün az ember a' mondásnak, mellyet néki mondott Iésus, és elméne.

51. Mikor pedig *már* alá menne, az ö szolgai eleibe jövének néki, és hirdetvén mondának, hogy a' te fiad él.

52. Ertekezék azért tölök az óráról, mellyben megkönnyebbedett vólna, és mondának néki: hogy tegnap úgy mint hét órakor hagyá-el ötet a' hideglelés.

53. Megérté azert az ö attya; hogy ugyan az az óra vólna, a' mellyben mondotta Iésus: hogy a' te fiad él. Es hün ö, és az ö egész háza *népe.*

54. Ismét másodszor is e' tsudát tevé Iésus, mikor Judeából Galileába jött vólna:]

V. Rész.

Bethesda tava. Iésus meggyógyit egy 38. esztendötöl fogva való beteget szombaton. Iésus iránta boszszan tanit.

1. Ezeknek utánna a' Sidóknak innepjek lévén, felméne Iésus Ierusálembe.

2. Vagyon pedig Ierusálemben a' júhoknak aklánál egy tó, melly Sidóúl Bethesdának mondatik, és öt tornátzi vagynak.

Bethesda annyit tészen mint irgalmásságnak háza, vagy Ispitál, holott a' nyomorúltak tápláltattanak. Vala pedig ama' tó mellet, a' mellyben az áldozatra való juhokat meg mosták, a' betegek is meg gyógyúltanak.

3. Ezekben fekszik vala a' betegeknek nagy sokasága, vakok, sánták, elszáradott *emberek*, várakozván mig a' viz megindúlna.

4. Mert bizonyos idöben egy Angyal szálla alá a' tóba, és meg háboritá a' vizet; annakokáért a' ki a' viznek meg-háboritása után leg elöször a' vizbe szállhatott, megyógyúlt, akárminémü betegsége vala.

5. Vala pedig ott egy ember, ki harmintz nyóltz esztendötöl fogva, betegeskedik vala.

6. Ezt látván Iéſus fekünni, és mikor megtudta vólna, hogy sok időről fogva való beteg, monda néki; akarsz-e meggyógyúlni?

7. Felele néki a' beteg: URam, nints emberem, a'ki mikor meg háboritatik a' viz, engem a' tóba vinne; miglen pedig magam oda mégyek, *addig* más mégyen alá elöttem

8. Monda néki Iéſus: kelj fel, veddfel a' te ágyadat és menj el. *Máth* 9, 2.

9. És mindjárt meg gyógyúla az ember, és felvévén az ö ágyát, jár vala; vala pedig Szombat azon a' napon.

10. A' Sidók azért mondának annak, a' ki meggyógyitatott: Szombat vagyon; nem szabad néked az ágyat hordoznod. *Iér.* 17, 21.

11. Felele nékiek: a'ki engem meg gyógyitott, az mondotta nékem: veddfel a' te ágyadat, es járj

12. Megkérdek azért ötet: mitsoda ember az, a' ki néked *azt* mondotta: veddfel a' te ágyadat, és járj?

13. A' ki pedig meggyógyúlt nem tudja vala, ki vólna; mert Jéſus el-egyeledék a' ſokaság között, melly azon a' helyen vala.

14. Ez után Jéſus ötet a' templomban találá, és monda néki: imé, meggyógyúltál; többé ne vétkezzél, hogy gonoszabbúl ne légyen *dolgod.* *Ján.* 8, 11.

15. Elmenvén az az ember bémondá a' Sidóknak, hogy Iéſus vólna, a'ki ötet meggyógyitotta.

16. Annakokáért üldözik vala Iéſuſt a' Sidók, és kereſének *módot abban*, hogy ötet megölhetnék, azért, hogy Szombat napon tselekedte ezeket.

17. Iéſus pedig felele nékiek: az én Atyám mind eddig munkálkodik, én is munkálkodom.

18. Azért annális inkább kereſik vala ötet a' Sidók elveſzteni; mivel nem tsak a' Szombatot megszegi vala, hanem az Iſtent is ö tulajdon Attyának mondotta, magát az Iſtenhez haſonlitván, *Ián* 8, 58. 59.

19. Felele azért Iéſus és monda nékiek: bizony, bizony mondom néktek, a' Fiú ſemmit ö magáról nem tselekedhetik, hanem ha látja az Atyát tselekedni; mert valamellyeket az tzelekeszik, ugyan azonokat tselekſzi haſonlóképen a' Fiú is. *Ján.* 8, 26.

20. Mert az Atya ſzereti a' Fiút, és megmutat néki mindeneket, a' mellyeket tſelekeszik; söt azoknál nagyobb tselekedeteket mutat ö néki, hogy ti eltſudálkozzatok azokon.

21. Mert a' mint az Atya felébrezti és megeleveníti a' hóltakat, úgy a' Fiú is, a' kiket akar, megelevenít.

22. Mert az Atya nem is itél ſenkit, hanem minden itéletet a' Fiúnak adott. *Ap. ts.* 10, 42.

23. Hogy minnyájan tiſztelljek a' Fiút, a' miképen tiſztelik az Atyát, a' ki a' Fiút nem tiſzteli, az Atyát ſem tiſzteli, a' ki ötet elbotsátotta.

24. Bizony, bizony mondom néktek: a' ki az én beſzédemet hallgatja, és hiſzen annak, a' ki engem elbotsátott, örök élete leszen, és nem jűt az itéletre, hanem által vitetik, az halálból az életre. *Ján.* 8, 51.

25. Bizony, bizony mondom néktek, hogy eljö az óra, és már itt vagyon, hogy a' hóltak meghallják, az Iſten Fiának ſzavát, és a' kik hallják, élnek. *Eph.* 2, 1. 5. *Jel.* 3, 1.

26. Mert a' mint az Atyának vagyon élete ö magában, azonképen adta a' Fiúnak is, hogy légyen élete ö magában.

27. Es adott néki hatalmat itélet tételre is, mivel hogy embernek Fia. *Máth.* 11 27. *Máth.* 25, 31.

28. Ne tsudálkozzatok azon; mert eljö az óra, hogy minnyájan, kik a' koporsókban *feküſznek* meg fogják hallani annak az ö szavát. *Dán.* 12, 2. 8.

29. Es a' kik jókat tselekedtenek, kijönek az életnek fel támadására, a' kik pedig gonoſzt tselekedtenek, az itéletnek feltámadására.

30. En magamtól ſemmit nem tselekedhetek; mint hallom, úgy itélem, és az én itélet-tetelem igaz, azert én nem keresem az én akaratomat; hanem az Atyának akaratját, a' ki engem elbotsátott *Ján.* 6, 38. *Luk.* 22, 42.

31. Ha én magam felöl bizonyságot téſzek, az én bizonyság-tételem nem igaz *Ján.* 8, 14.

32. Más az, a' ki én felölem bizonyságot téſzen, és tudom, hogy igaz a' bizonyság, a' mellyet téſzen én felölem.

33. Ti a' Jánoshoz küldöttetek, es ö bizonyságot tett az igazságról. *Ján* 1, 10. 15, 19.

34. En pedig nem veſzek bizonyságot az embertöl; hanem ezeket mondom, hogy ti megtartaſsatok.

35. Ö vala amaz égö és világosító világoſság; ti pedig egy óráig annak világosságánál akartatok örvendezni.

36. Ennékem pedig vagyon bizonyságom, melly nagyobb a' Jánosnak bizonyſág-tetelénél; mert a' tselekedetek, mellyeket az Atya nékem adott, hogy azokat elvégezzem,

ugyan

ugyan azok a' tselekedetek, a' mellyeket én tselekeszem, bizonyságot tésznek én felölem, hogy az Atya botsátott engemet.

37. Es az Atya, a' ki engem elbotsátott, ugyan az tett bizonyságot én felölem, *de ti* se annak szavát soha nem hallottátok, sem annak ábrázatját nem láttátok. *Mós. 2. k.* 33, 20.

38. Es az ö beszéde nem marad ti bennetek: mert a' kit ö elbotsátott, annak ti nem hisztek.

39. Visgáljátok az irásokat; mert úgy vélitek, hogy azokban örök életetek vagyon, és *igenis* azok, a' mellyek en rólam bizonysagot tésznek. *Esá* 8, 20. *és* 34, 16.

40. De *ti* én hozzám jöni nem akartok, hogy életetek légyen.

41. Ditsöséget az emberektöl nem vészek.

42. De én esmérlek titeket, hogy az Istennek szerelme nintsen ti bennetek.

43. En az én Atyámnak nevében jöttem, és nem fogadtatok bé engemet; ha más valaki jö az ö tulajdon nevében, azt bévészitek.

44. Miképen hihettek ti, holott egyitek a' másiktól vészen ditsöséget, és a' ditsösséget, melly egyedül Istentöl vagyon, nem keresitek?

45. Ne gondoljátok, hogy én vádoljalak titeket az atya elött; vagyon a' ki titeket vádol, Moises, a' kiben bíztatok.

46. Mert ha Moisesnek hinnérek, ennékém is hinnétek; mert én felölem irt a' Moises.

47. Ha pedig annak az ö irásinak nem hisztek, miképen hisztek hát az én beszédimnek?

VI. Rész.

Jésus 5000. embert meg elégit. A' tengeren jár, s' tanít az ö testének és vérének eteléröl. Abban sokan botránkoznak. Péter Jésusról bizonyságot tészen.

I. Dominica Lætare vagy Böjt IV. Vasárn: Evang.

1. Ezeknek utánna méne Jésus a' Galileának Tiberiás nevü tengerén túl.

2. Es követé ötet nagy sokaság, mivel hogy látták az ö tsuda tselekedetit, mellyeket tselekeszik vala a' betegeken.

3. Fel-

3. Fel méne pedig Iésus a' hegyre, és leüle ott az ö tanitványival. *Luk.* 9, 10.

4. Közel vala pedig a' Husvét, a' Sidóknak Innepe.

5. Azért Iésus szemeit felemelvén, mikor látta vólna, hogy nagy sokaság jöne ö hozzája, monda Philepnek: honnét vészünk kenyeret, hogy ezek egyenek. *Máth.* 14, 15. *seq.*

6. (Ezt pedig mondá, késértvén; mert ö tudja vala, mit vólna tselekedendö.)

7. Felele nékie Philep: kétszáz dénár pénz-árra kenyér nem elég nékiek, ha mindenik tsak egy kitsinyt venne is abból.

8. Monda néki egy az ö tanitványi közzül András Simon Péternek attyafia:

9. Vagyon itt egy gyermek, a' kinek vagyon öt árpa kenyere, és két halatskája, de mitsoda az ennyi sok között.

10. Monda pedig Iésus: miveljétek, hogy az emberek letelepedjenek; vala pedig sok fü azon az helyen; Leülének azért szám szerint, ugy mint öt ezer férfiak.

11. Jésus pedig vévén a' kenyereket, és hálákat adván adá az ö tanitványinak, a' tanitványok a' leülteknek; hasonlóképen a' halakból is a' mennyit akarnak vala.

12. Mikoron pedig már megelégedtenek vólna, monda az ö tanitványinak: szedjétek fel a' megmaradott darabokat, hogy semmi el ne veszszen.

13. Öszve szedék azért, és megtölténék tizenkét kosarakat a' darabokkal az öt árpa kenyerekböl, mellyek meg maradtanak azoktól, a' kik ettenek vala.

14. Az

14. Az emberek pedig látván a' tsudát, mellyet tselekedett Iéſus, mondának: hogy bizonnyára ez ama' Próphéta, a ki e' világra-jövendö. *Lúk.* 7, 16.

15. Jéſus pedig mikor eſzébe vette vólna, hogy el jövén, ötet meg ragadni és királlyá fognák tenni, elméne viszontag ö maga az hegyre.] *Ján.* 18, 36.

16. Mikor pedig bé eſtvéledett vólna, alámenének az ö tanitványi a' tengerre.

17. Es a' hajóba menvén a' tengernek túlsó réſzére evezének Kapernaum felé, és már beestvéledett; Jeſus pedig még nem ment vala hozzájok. *Máth.* 14, 22.

18. Es a' tenger a' nagy szélnek fuvása miatt felháborodótt.

19. Annakokáért *mikor* elmentenek vólna mint egy huszon öt vagy is harmintz futamotnyira, láták Ieſuſt a' tengeren járni, és hogy az hajóhoz közelgetne, megrémülének.

20. Ö pedig monda nékiek: én vagyok, né féljetek.

21. Es bevevék ötet jó kedvel a' hajóba, és a' hajó azonnal a' parton lön, a' hová igyekezének.

22. Más nápon a' sokaság, melly a' tengeren túl áll vala, tudván, hogy más hajó ott nem vólt; hanem tsak az az egy, mellybe szállának az ö tanitványi, és hogy az ö tanitványival együtt Iéſus a' hajóba bé nem ment vólna; hanem tsak magok a' tanitványok mentenek el.

23. Jönek vala pedig hajók Tiberiás *tartománnyából* közel azon helyhez, holott a' kenyeret ették, és a' hol az UR hálákat adott.

24. Mikor azert látta vólna a' sokaság, hogy Jéſus ott nem vólna, sem az ö tanitványi, ök is hajókra ülének, és Kapernaumba menének, keresvén Jéſuſt. *Lúk.* 2, 48. *Ián.* 7, 11.

25. Es hogy ötet megtalálák a' tengeren túl, mondának néki: Meſter, mikor érkeztél ide?

26. Felele nékiek Iéſus, és monda: bizony bizony mondom néktek: kereſtek engemet, nem azért hogy a' jeleket láttátok, hanem hogy ettetek a' kenyerekböl, és megelégedtetek.

27. Készitsetek eleséget, nem *azt*, a' melly el vész; hanem *olly* eledelt, melly megmarad az örök életre, mellyet az embernek Fia ád tinéktek; mert ezt petsételte-el az Atya, ki Iſten. *Pét.* 2. *Lev.* 1, 17.

28. Mondának azért nékie: mit tegyünk, hogy az Istennek dolgait tselekedjük?

29. Felele Jésus és monda nékiek: ez az Istennek tselekedete, hogy higyjetek abban, a' kit ö elbotsátott. 1 *Ján.* 3,23.

30. Mondának azért néki: mitsoda jelt mutatsz, hogy lássuk, és hidjünk teneked, mit tselekeszel?

31. A' mi Atyáink Mannát ettenek a' pusztában, a' mint megvagyon irva: mennyei kenyeret adott nékiek enni. *Mós.* 2 *Kön.* 16, 4. 14. *Bölts.* 14, 24.

32. Azért monda nékiek Jésus: bizony bizony mondom néktek: Moises néktek nem adott mennyei kenyeret, hanem az én Atyám ád néktek mennyekböl igazán való kenyeret.

33. Mert az Istennek kenyere ez, melly az égböl alászállott, és ád életet e' világnak. v. 50.

34. Mondának azért ö néki: URam, adjad nékünk mindenkor ezt a' kenyeret.

35. Monda pedig nékiek Jésus: én vagyok az életnek kenyere, a' ki én hozzám jö, nem éhezik, és a' ki hiszen én bennem, soha megnem szomjúhozik. v. 48.

36. De mondom néktek; hogy *bár* láttatok is engem, de nem hittetek.

37. Minden a' mit ád nékem az Atya, én hozzám jö; és a' ki én hozzám jö, ki nem vetem azt.

38. Mert le szállottam az égböl, nem hogy az én akaratomat tselekedjem; hanem annak akaratját, a' ki engem elbotsátott.

39. Ez pedig akaratja annak, a' ki engem elbotsátott, az Atyának: hogy valamit nekem adott, semmit abból el ne veszessek; hanem feltámasszam azt, az utólsó napon. *Ján.* 17, 12

40. Ez pedig akaratjá annak, a' ki engem elbotsátott, hogy minden a' ki látja a' Fiút, és hiszen ö benne, örök élete légyen; és én feltámasztom ötet az utólsó napon. 1 *Thessal.* 4, 5.

41. A' Sidók azért zugolódnak vala ö reá, hogy azt mondotta: én vagyok a' kenyér, melly mennyekböl jött alá.

42. Es mondának: nem ez-e ama' Jésus, Jósephnek Fia, kinek esmérjük mind Attyát s' mind Annyát? miképen mondhatja ezt, hogy mennyekböl jöttem álá. *Máth.* 13, 55.

43. Felele azért Jesus és monda nékiek: ne háborogjatok egymás között. 1 *Kor.* 10, 10.

44. Senki én hozzám nem jöhet, hanem ha az Atya, a' ki engem elbotsátott, vonándja azt, és én feltámaſztom azt az utólsó napon.

45. Meg vagyon irva a' Próphétáknál: és léſznek minnyájan Iſtentöl tanitattak; azért minden, a' ki az Atyától hallott és tanult, én hozzám jö. *Es.* 54, 13. *Jér.* 31, 34.

46. Nem hogy az Atyát láttavólna valaki; hanem az, a' ki Iſtentöl vagyon; az látta az Atyát.

47. Bizony bizony mondom néktek: a' ki hiſzen én bennem, annak örök élete vagyon. *Ján.* 11, 25.

48. En vagyok az életnek kenyere.

49. A' ti atyáitok ettenek Mannát a' puſztában, és meghóltanak.

50. Ez ama' kenyér, a' melly mennyekböl alá ſzállott; hogy a' ki abból eſzik, meg ne haljon.

51. En vagyok az élö kenyér, melly az égböl szállott alá; hogy a' ki eszik e' kenyérböl, éljen mind örökkén; a' kenyér pedig, mellyet én adok, az én teſtem, mellyet adok e' világnak életéért.

52. Tusakodának azért a' Sidók egymás ellen, és mondának: miképen adhatja ez az *ö* teſtét minékünk ételül?

53. Jéſus azért monda nékiek: bizony bizony mondom néktek: ha nem ejenditek az ember Fiának teſtét, és nem ijandjátok az ö vérét, nem léſzen az élet ti bennetek.

54. A' ki eſzi az én teſtemet, és iſzſza az én véremet, *annak* örök élete léſzen, és én feltámaſztom ötet, az utólsó napon.

55. Mert az én teſtem bizony étel, és az én vérem bizony ital.

56. A' ki eſzi az én teſtemet, és iſzſza az én véremet, én bennem marad, és én ö benne. *Ján.* 15, 4.

57. Es a' mint elbotsátott engemet az Atya, a' ki él, és én az Atya által élek; az is, a' ki engemet éſzen, él én általam.

58. Ez ama' kenyér, melly mennyekböl ſzállott alá; nem mint a' ti atyáitok, kik Mannát ettenek, és meghóltanak, a' ki eſzi ezt a' kennyeret, él mind örökkén.

59. Ezeket ſzólá a' Synagógában, mikor tanitana Kapernaumban.

60. Azért sokan az ö tanitványi közzül mikor hallották vólna, mondának: kemény beſzéd ez; ki hallgathatja azt?

61. Jéſus pedig mikor tudta vólna magában, hogy a' tanitványok e' *mondáson* háborognának, monda nékiek: ez botránkoztat benneteket?

62. Annakokáért, ha látandjátok az embernek Fiát felmenni, oda a' hol vólt az elött. *Márk.* 16, 19. *Ján.* 2, 13.

63. A' lélek az, a' melly megeleveníť; a' test semmit nem használ; a' beszédek, a' mellyeket én szólok, Lélek és élet.

64. De vagynak némellyek közzületek, a' kik nem hisznek; mert kezdettöl fogva, tudja vala Jésus, kik vólnának, a' kik nem hinnének, és ki vólna a' ki elárúlna ötet. *Ján.* 2, 25.

65. Es monda: annakokáért mondottam ti néktek, hogy senki nem jöhet én hozzám; hanem ha adatott néki az én Atyámtól.

66. Ez *idötöl* fogva sokan az ö tanitványi közzül, viszsza mennek vala, és nem járának többé ö véle.

67. Monda azért Jésus a' tizenkettönek; ti is elakartok-e menni?

68. Felele azért ö néki Simon Péter: URam, hová menjünk? örök életnek beszédei vagynak te nálad. *Ap. ts.* 5, 20.

69. Es mi elhittük és meg-esmértük, hogy te vagy ama' Kristus, az élö Istennek Fia. *Máth.* 16, 16. *Ap. Tsel.* 2, 26.

70. Felele nékiek Jésus: nem titeket tizenkettötöket választottalak-e, és egyik közzületek ördög?

71. Ezt mondja vala pedig Judás Iskáriotesröl, Simonnak fiáról; mert ez vala, a' ki elárúlná ötet, noha egyik a' tizenkettö közzül vólna.

VII. Rész

Jésus a' Sátoros Innepre mégyen. Tanit a' templomban a' köz népnek vélekedése a' Kristusról. A' szolgák nem akarják ötet megfogni.

1. Ezeknek útanna jár vala Jésus Galileában; mert nem akara Judeában járni, mivel hogy keresék ötet a' Sidók, hogy megölnék.

2. Közel vala pedig a' Sidóknak Sátoros innepek.

3. Azert mondának nékie az ö attyafiai; menjel innen, és menj Judeában, hogy a' te tanitványid is láthassák a' tselekedeteket, mellyeket tselekeszel. *Máth.* 12, 46.

4. Mert senki titkon semmit nem tselekeszik, és *még is* nyilván akar lenni; ha ezeket tselekeszed, mutasd meg magadat e' világnak.

5. Mert *még* az ö attyafiai sem hittenek ö benne. *Sólt.* 60, 9.

6. Azért monda nékiek Jésus: az én idöm még nintsen itt; de a' ti idötök mindenkoron kész.

7. Nem gyülölhet titeket a' világ; engem pedig gyülöl; mert én bizonyságot tészek ö felöle, hogy az ö tselekedeti gonoszok.

8. Ti menjetek fel erre az innepre; én még nem mégyek fel erre az innepre, mert az én idöm még nem tölt el.

9. Ezeket hogy nékiek megmondotta, Galileában marada.

10. Mikor pedig az ö attyafiai felmentenek vólna, ö is felment az Innepre, de nem nyilván, hanem úgy mint titkon.

11. A' Sidók azért keresik vala ötet az innepen, es mondának: hol vagyon amaz?

12. Es nagy versengés vala a' köz nép között ö iránta, *mivel* némellyek azt mondák: ö jó *ember*; mások pedig, hogy nem; hanem eltsalja a' köz népet.

13. Mindazáltal senki ö felöle nyilvánságossan nem szóla, a' Sidóktól való félelem miatt *Ján* 9, 22.

14. Már pedig az innepnek közepin, Jésus a' templomba menvén, tanitja vala *öket*.

15. Es eltsudálkozának a' Sidók *és* mondának: hogyan tudja ez az irásokat, holott nem tanulta?

16. Felele nékiek Jésus és monda: az én tudományom nem enyim; hanem azé, a' ki engem elbotsátott. *Ján.* 8, 28.

17. Ha ki annak akaratját kivánja tselekedni, eszébe veheti e' tudományról, ha Istentöl vagyon-e, vagy tsak magamtól szólok.

18. A' ki ö magától szól, az ö tulajdon maga ditsösségét keresi; a' ki pedig annak ditsösségét keresi, a ki ötet elbotsátotta, az igaz, és nintsen abban igazságtalanság.

19. Nem Moises adta-e néktek a' törvényt, és senki közzületek a' törvényt nem tselekeszi; miért kerestek engemet meg-ölni? *Mós.* 2. *K.* 24, 3. 4.

20. Felele a' kösség és monda: ördögöd vagyon; kitsoda keres tégedet megölni?

21. Felele Jésus és monda nékiek: egy dolgot tselekedtem, és minnyájan tsudálkoztok azon.

22. Ugyan azért adta néktek Moises a' környülmetélkedést, (nem, hogy Moisestöl vólna, hanem az atyáktól) *még is*

Szom-

Szombaton környülmetélitek az embert. *Mós.* 1 *Kö.* 17, 2.
3 *Kön.* 13. 3.
23. Ha az ember Szombat napon felvészi a' környülme-
télkedéſt, hogy mindazáltal Moiſesnek törvénnye meg ne
rontaſsek, *tehát miért* boszonkodtok én reám, hogy egéſz
egy embert Szombat napon meggyógyitottam?
24. Ne itéljetek a' *külsö* látás szerint, hanem igaz itéle-
tet tegyetek. *Mós.* 5 *Kön.* 4, 16. 17. *Péld.* 24, 23. *Iák.* 2, 1.
25. Mondának azért némellyek a' Jerusálembéliek köz-
zül: nem ez-e, a' kit keresnek vala, hogy megölnék?
26. Es imé nyilván ſzól, és ſenki nem ſzólitja meg ötet;
vallyon a' mi fö embereink valóba megesmérték-e, hogy ez
igazán ama' Kriſtus?
27. De tudjuk ez honnét való, hanem mikor a' Kriſtus
eljö, ſenki nem tudja honnét való *léſzen.*
28. Jéſus azért felkiálta a' templomban, tanitván és
mondván: *igen is* esmértek engemet, azt is tudjátok hon-
nét való légyek; és magamtól nem jöttem, hanem a' ki
engem elbotsátott, az igaz, a' kit ti nem esmértek,
29. En pedig esmérem ötet, mert ö töle vagyok, ö kül-
dött engemet.
30. Azért megakarák ötet fogni; de ſenki kezét ö reá
nem veté, mert még nem jött el az ö órája. *Luk.* 21, 53.
31. De ſokan a' köſſég közzül hittenek ö benne, és mon-
dának: hogy mikor a' Kriſtus el jö, avagy téſzen-e több
tsudákat azoknál, mint ez tselekedett?
32. Hallván *pedig* a' Phariſeuſok hogy a' köz nép ezeket
ſzólaná ö felöle, küldének *ök a'* Phariſeuſok, és a' Papifeje-
delmek szolgákat, hogy megfognák ötet.
33. Jéſus azért monda nékiek: még egy kevés ideig
vagyok veletek, és *oſztán* ahoz mégyek, a' ki engem elbotſá-
tott.
34. Kereſtek engemet, de nem találtok; és a' hol én va-
gyok, ti oda nem mehettek. *Es* 26, 16.
35. A' Sidók azért mondának önnön magok között:
hová mégyen ez, hogy mi ötet megnem találjuk, talán azok-
hoz mégyen, kik el vagynak széledve a' Görögök között, és
a' Görögöket fogja tanitani.
36. Mitſoda beszéd ez, a' mellyet mond: kereſtek enge-
met és nem találtok; és a' hol én vagyok, *oda* nem jö
hettek?
37. De az inepnek utólsó napján, melly nagy vala, áll-
vala Jéſus és felkiáltván monda: ha ki ſzomjúhozik jöjjön

én hozzám és igyék. *Mós. 3 Kö.* 23, 36. *Péld.* 9, 1. 5. *Esa.*
55, 1. *Ián.* 6. 35. *Iel.* 22, 17.
38. A' ki hiszen én bennem a' mint az Irás mondja: annak hasából élö viznek folyási folynak. *Mos.* 5 *Kö.* 18, 15. *Esa.* 12, 3. *és* 44, 3.
39. Ezt pedig a' *szent* Lélekröl mondja vala, mellyet elvéendök valának azok, a' kik ö benne hiendenek; mert a' szent Lélek *még* nem vala, mivel Jésus még nem ditsöittetett meg.
40. Sokan azért a' köz nép közzül hallván, e' beszédet mondának; bizonnyára ez ama' Próphéta.
41. Egyebek azt mondják vala: ez ama' Kristus, mások pedig mondának: avagy a' Kristus Galileából fog jöni?
42. Nem azt mondotta-e az Irás: hogy Dávidnak magvából, es Betlehennek varosából, a' hol a' Dávid vala, jöne a' Kristus. *Mich.* 5. 1. *Esa* 11, 1.
43. Azért hasonlás lett a' kösség között ö iránta.
44. Nemellyek pedig ö közzül ök, akarák ötet megfogni; de senki kezeit reá nem vetette.
45. Mikor pedig a' szolgák megtértenek vólna a' Papifejedelmekhez és a' Pharisеusokhoz; a' kik *azt* mondják vala; miért nem hoztátok el ötet?
46. Felelének a' szolgák: soha ember még úgy nem szóllott, mint ez az ember. *Máth.* 7, 28. 29.
47. Felelének azért ö nekiek a' Phariseusok: ti is elvagytok-e hitetve?
48. Vallyon a' Fö emberek és a' Phariseusok közzül, hitt-e valaki ö benne? *Ián.* 12, 42. 1. *Kor.* 1, 20. *Ap. Ts.* 6, 7.

Meg jegyezd e' mondást; mert nékünk is ezt hánnyák szemünkre a' Római keresztének: mellyik Tsászár, Római Pápa, vagy Cardinalis hiszen az Augustána Confessió szerint? De mind azon által, a' mint tudjuk, hogy ez illyetén Fö rendek közzül sokan alattomban való Evangélicus keresztények vóltanak és vagynak; Ián. 12, 42. azonképen noha a' Sidóknak Fö rendei közzül sokan UR Iésusban nem hittenek, mindazon által úgyan tsak ö vólt az igasság. Ián. 14, 6. Igy igazság az Augustána Confessio is. Róm. 3, 3.

49. Hanem a' köznép, melly a' törvényt nem tudja, átkozott.
50. Monda nékiek Nicodemus, a' ki jött vala ö hozzá éjjel, egy lévén ö közzülök. *Ián.* 3, 1. 2.
51. Avagy a' mi törvényünk megiteli-e az embert; hanem ha elöre meghalgatta, és megtudja mit vétett. *Mó.* 5, *Kö.* 1, 16. 17.

52. Felelének és mondának néki: talám te is Galilea
béli vagy, visgáld és lásdmeg, hogy Galileából Proféta
nem támadott. *Esá.* 9. 1. 2. *Máth.* 4. 15.
53. Es ki ki haza méne.

VIII. Rész.

Jésus a' parázna aszszonyt nem kárhoztatja. Tanit az ő személlyéről. A' Sidók megakárják ötet kövezni. De ő általmégyen közöttök.

1. JEsus pedig kimégyen vala az Olaifáknak hegyére.
2. De másnap virradóra ismét viszsza tért a' templomba, és az égész sokaság ő hozzá járula, és ő leülvén tanitja vala őket.
3. Az Iráſtudók és a' Phariseusok pedig egy aszszonyi állatot visznek vala ő hozzája, ki paráznaságban tapasztaltatott, és középre állitván azt,
4. Mondának néki: Meſter; ez az aszszonyi állat, valóságosſan a' paraznaságnak vétkében tapasztaltatott.
5. Moises pedig meghagyta minékünk a' törvényben, hogy ez illyetének kővel verettesſenek agyon; te azért, mit mondasz hozzá? *M.* 3. *Kőn.* 20. 10. *és* 5. *Kőn.* 22. 22.
6. Ezt pedig mondották, késértvén, hogy vólna miről vádolhatnák őtet. De Iésus lehajólván, ir vala újjával a' földre.
7. Es mikór álhatatosſan kérdeznék őtet, felegyenesedvén, monda nékiek: a' ki közzületek vétek nélkül vagyon, előszőr az vesſen kövét ő reá. *Mós.* 5. *k* 17. 7.
8. Es ismét lehajólván, ir vala a' földre.
9. Ezek pedig azt hallván, és a' lelki-esméret által megfeddettetvén, kimenének egymás utàn, elkezdvén az öregbek, mind az utólsókig; és Iésus maga hagyatott, és az aszszonyi állat középen állván.
10. Iésus pedig felégyenesedvén mikor senkit máſt nem látna az aszszonyi állaton kivül, monda néki: Aszszonyi állat, hol vagynak azok a' te vádolóid? senki nem kárhoztatott tégedet?
11. Az pedig monda: senki, URam; és monda néki Iésus: én sem kárhoztatlak tégedet: menj-el, és többé ne vétkezzél. *Lúk.* 6. 36. 37. *Fell.* 5. 14
12. Iésus azért ismét szóla nekiek, mondván: én vagyok e' világnak világosſága, a' ki engemet követ, nem jár a' setétségben, hanem életnek világosſága lészen annál. *Es.* 42. 6.

13. Mondának azért a' Pharifeusok ő néki: te magad felől téfzesz bizonyságat? a' te bizonyságod nem igaz.
14. Felele Jéfus, és monda nékiek: ha én magamról téfzek is bizonyságot, igaz az én bizonysag-tételem; mert tudom honnét jöttem, és hová mégyek, ti pedig nem tudjátok, honnét jövök, és hová mégyek *Ján.* 5. 31.
15. Ti teft fzerint itéltek, én fenkit nem itélek.
16. Es ha én pedig itélek is, az én itélet-tételem igaz; mivel én nem magam vagyok; hanem én, és az Atya, a' ki engem elbotsátott.
17 Es megvagyon irva a' ti törvénytekben hogy két embernek bizonyság-tétele igaz. *Mós.* 5. *Kö.* 17. 6. *és* 19. 15. *Máth.* 18. 16. *Sid.* 10. 28.
18. Én vagyok a' ki magam felől bizonyságot tészek, de bizonyságot téfzen én felőlem az Atya is, a' ki engem elbotsátott. *Máttb.* 3 17. *item* 17. 5.
19. Mondának azért néki: hol vagyon a' te Atyád? felele Jéfus: fem engem nem esmértek, fem az én Atyámat; ha engem esmérnétek, az én Atyámat is esmérnétek.
20. Ezeket a' befzédeket fzólotta Jéfus az *Eklefiának* ládájánal; a' templomban tanitván: és fenki meg nem fogá őtet; mert nem jött még el az ő órája. *Fell.* 7. 8. 30.
21. Azért ismét monda nékiek Jéfus: En elmégyek és ti kerefitek engemet; és meghaltok a' ti bűneitekben; a' hová *pedig* én mégyek, ti oda nem mehettek.
22. Mondának azért a' Sidók: talám megöli magát, hogy azt mondja: a' hová én mégyek, ti oda nem mehettek:
23 Es monda nékiek: ti innét alól valók vagytok, én onnét fellűl való vagyok; ti e' világból valók vagytok, én nem vagyok e' világból való. *Fell.* 3. 31.
24. Mondám azért néktek: hogy meghaltok a' ti bűneitekben; mert ha nem hifzitek, hogy én vagyok, meghaltok a' ti bűneitekben. *Márk.* 16. 16.
25. Mondának pedig néki: Te ki vagy? es monda nékiek Jéfus; kezdettől fogva való; a' mellyről fzólok is néktek. *Fell. v.* 23. *Ján.* 1. 1. *Ján.* 1. *Lev.* 1. 1. 2.
26. Sok *dolgok* vagynak, mellyeket kellene ti felőletek mondanom és itélnem, de a' ki engem elbotsátott igaz az, én is, a' mellyeket hallottam ő tőle, azokat mondom e' világnak. *Róm.* 3. 4.
27. De nem vevék eszekbe, hogy az Atyáról fzól vala nékiek.
28. Azért monda nékiek Jéfus: mikor fel emelitek az embernek Fiát, akkor megtudjátok, hogy én vagyok,

és magamtól semmit nem tselekeszem; hanem a' mint tanitott engemet az én Atyám, azokat ſzólom.

29. Es a' ki engemet elbotsátott, en velem vagyon; az Atya nem hagyott engem magamat; mert a' mellyek ö elötte kedvessek azokat tselekszem ſzüntelen. *Esa* 38, 3.

30. Mikor ezeket mondaná, sokan hiſznek vala ö benne. *Lúk.* 7, 29.

31. Monda azért Iéſus a' Sidóknak, a' kik ö benne hisznek vala; ha ti megmaradtok az en beszédimben, bizony én tanitványim léſztek.

32. Es meg esméritek az igazságot; és az igazság, meg szabadit titeket.

33. Felelének néki: Abrahámnak magva vagyunk, és soha senkinek nem szolgáltunk; mikép mondod; hogy megszabadittattok.

34. Felele nékiek Iéſus: bizony bizony mondom néktek, hogy minden, a' ki bünt tselekeſzik, az szolgája a' bünnek. *Róm.* 6, 16.

35. A' szolga pedig nem marad a' házban örökkén; a' fiú örökkén megmarad. *Gal.* 4, 36.

36. Ha azért a' Fiú titeket meg szabadit, valóban szabadosok léſztek.

37. Tudom, hogy Abrahám magva vagytok; de engem halálra kereſtek, mivel az én beszédemnek nintsen helye tibennetek.

38. En a' mit láttam az én Atyámtól, azt beszélem; ti is, a' mit a' ti Atyáitoktól láttatok, azt tselekeszitek.

39. Felelének és mondának néki: Abrahám a' mi atyánk! Monda nékik Iéſus: ha Abrahámnak fiai vólnátok, Abrahámnak tselekedetit követnétek. *Mát.* 3, 9. *Róm.* 4, 11.

40. Már pedig halálra kereſtek engemet, egy ollyan embert, ki néktek igazságot szólott, a' mellyet az Iſtentöl hallott; azt Abrahám nem tselekedte.

41. Ti a' ti atyátoknak tselekedetit tselekeszitek, mondának azért néki: mi a' paráznaság által nem születtünk; egy Atyánk vagyon, az Iſten.

42. Jéſus azért monda nékiek: ha az Iſten vólna a' ti Atyátok, szeretnétek engemet, mert én kijöttem, és jövök az Iſtentöl. Mert en magamtól nem jöttem; hanem ö küldött engemet.

43. Mi az oka, hogy az én szózatomat nem esméritek? hogy az én beſzédimet nem hallgathatjátok.

44. Ti amaz Atyától az ördögtöl vagytok, és a' ti atyátoknak kivánságit igyekezitek tselekedni. Az gyilkos vólt eleitöl fogva, és nem állott meg az igazságban; mert nem vólt igazság ö benne; mikor hazugságot szól, önnön magától szól, mert ö hazug, és a' *hazugságnak* attya. *Mós.* 1. *K.* 3, 4. *Kir.* 1. *k.* 22, 22. 2. *Thess.* 2, 9.

45. En pedig, mivel hogy az igazságot szólom, *azért* nem hisztek énnékem.

Dominica Iudica. vagy Böjt. V. Vasárnap. Evangyél.

46. Kitsoda közzületek, a' ki engem egy bünröl
megfedhetne? ha pedig igazságot szólok, miért
nem hiſztek énnékem?

47. A' ki az Iſtentöl vagyon, hallgatja az Iſten
igéjét; ti nem halljátok, mert Iſtentöl nem vagytok.
1. *Ján.* 4, 6.

48. Felelvén pedig a' Sidók, mondának néki:
nem igazán mondjuk-e mi, hogy te Samaritánus
vagy, és ördögöd vagyon.

49. Felele Iéſus: nékem ördögöm nintsen; hanem tisztelem az én Atyámat, és ti gyalázattal illettek engemet.

50. En pedig nem keresem az én ditsöſségemet;
vagyon a' ki meg-kereſi és meg-itéli.

51. Bizony bizony mondom néktek: ha ki az én
beszédemet megtartja, halált nem lát soha örökkén.

52. Mondának azért ö néki a' Sidók: moſt tudjuk, hogy ördögöd vagyon, Abrahám meghólt és a' Próphéták, és te azt mondod: ha ki az én beszédemet megtartja, a' halált soha örökkén meg nem kóſtolja.

53. Avagy nagyobb vagy-e te a' mi atyánknál
Abrahámnál, a' ki meghólt? a' Próphéták is meghóltanak; kinek álitod magadat lenni?

54. Felele Iéſus: ha én magamat ditsöitem, az
én

én ditsöſségem semmi; az én Atyám az, a' ki engem
megditsöit, kit ti mondotok a' ti Iſtenteknek lenni.
55. Es nem esmértétek ötet, de én esmérem ötet;
és ha azt mondom, hogy nem ésmérem ötet, hoz-
zátok hasonló hazug leszek; de esmérem ötet, és
megtartom az ö beszédét.
56. Abrahám a' ti Atyátok örvendezett azon, hogy
láthatná amaz én napomat, és látta; és örvendeze.
57. Mondának azért nékie a' Sidók: még nem
vagy ötven eſztendös és láttad Abrahámat?
58. Monda nékiek Iéſus: bizony bizony mon-
dom néktek, minek elötte Abrahám vólna, én
vagyok.
59. Azért köveket ragadozának, hogy ö reá
hajigálnák; Iéſus pedig elrejtezék, és kiméne a'
templomból, ö közöttök által menvén, és igy el-
méne.] *Ján. 10, 31. 39.*

IX. Réſz.

A' vakon született ember meg gyógyúl Annak vallás tétéle a' Kriſtusról. Azért a Sidóktól kitaſzigáltatott. Iéſus ötet biztatja.

1. Es *azon* elmenvén, láta egy vakon született embert.
2. Es megkérdék ötet az ö tanitványi mondván:
Meſter, ki vétkezett, ez-e, vagy az ö szülei; hogy vakon
született?
3. Felele Iéſus: sem ez nem vétkezett, sem ennek szü-
léi; hanem hogy az Iſtennek *dolgai* kijelenteſsenek ö
benne.
4. Szükség énnékem annak tselekedetit tselekednem, a'
ki engem elbotsátott, mig nappal vagyon; eljö az étjsza-
ka, és senki nem tselekedhetik. *Lúk.* 26, 53.
5. Mig e' világon vagyok, a' világnak világoſsága
vagyok.
6. Ezeket mondván, a' földre pökik vala, és a' nyálból
sárt tsinálván, azon sárt a' vaknak szeméire kené.
7. Es monda néki: elmenvén mosdjál meg a' Siloámn-
nak tavában, (melly még magyarázván annyit tészen mint
elkül-

38. Ö pedig monda: hiszek, URam; és imádá ötet.

39. Es monda Jéſus: én azert jöttem e' világra, hogy itéletet tegyek; hogy a' kik nem látnak, lássanak; és a' látók, vakok légyenek.

40. Es némellyek a' Phariſeuſok közzül, kik ö véle valának, mikor ezeket hallották vólna, mondának néki: avagy mi is vakok vagyunk e?

41. Monda nékiek Jéſus: ha vakok vólnátok, nem vólna bünötök; moſt pedig azt mondjátok: hogy látunk, azért megmarad a' ti bünötök.

X. Réſz.

A' jó Pásztorról. Sidók kérdik Iéſuſt ö-e ama' Kriſtus? az után megakarják kövezni ötet.

Pünkösd keddre való Evangyéliom.

1. Bizony bizony mondom néktek: ha ki a' juhoknak aklába az ajtón bé nem mégyen, hanem másutt hágbé, az tolvaj és lopó.

2. A' ki pedig az ajtón bémégyen, az a' juhoknak páſztora.

3. Ennek az ajtón álló meg nyitja, és a' juhok az ö szavát hallják, és ö tulajdon juhait neveken nevezi, és kiviszi azokat. *Es.* 43. 1.

4. Es mikor az ö tulajdon juhait ki viſzi, elöttök mégyen azoknak; és a' juhok követik ötet, mert esmérik az ö Szavát.

5. Az idegennek szavát pedig nem követik, söt *inkább* elfutnak attól; mert az idegennek szavát nem esmérik.

6. Ezt a' példa beszédet mondá nékiek Jéſus, azok pedig nem érték, mi vólna, a' mit nékiek mondott vala.

7. Jéſus azért ismét monda nékiek: Bizony bizony mondom néktek, hogy én vagyok a' juhoknak ajtaja.

8. Min-

8. Minnyájan, a' kik én elöttem jöttenek, tolvajok és lopók; de nem hallgaták azokát a' juhok.

9. En vagyok az ajtó; ha ki én általam bé mégyen megtartatik, és bémégyen s' kimégyen, és jó füvet talál.

10. A' lopó nem jö, hanem hogy lopjon, öljön, és elveszessen; én jöttem, hogy életek légyen, és bövölködjenek.]

Dominica Mifericordias, *vagy Husvét utan II. Vasárn. Evangyéliom.*

11. En vagyok ama' jó Pásztor; a' jó Pásztor az ö életét adja a' juhokért. *Esa.* 40, 11. *Ezek.* 24, 28. *és* 37, 24.

12. A' béres pedig, és a' ki nem Páfztor, kinek a' juhok nem tulajdoni, látja a' farkaft eljöni, elhadja a' juhokat, és elszalad, és a' farkas elragadozza, és elszéleſzti a' juhokat.

13. A' béres pedig elfut, mert béres, és nintsen néki gondja a' juhokra.

14. En vagyok ama' jó Páfztor, és esmérem az én *juhaimat* és én is megesmértetem azoktól.

15. A' mint esmér engem az Atya, én is esmérem az atyát, és az én életemet tészem le a' juhokért.

16. Más juhaim is vagynak, mellyek nem ez akolból valók, azokat is elkell hoznom, és az én beszédemet hallgatják, és egy nyáj és egy Páfztor lészen.] *Ezek.* 37, 22.

17. Annakokáért az Atya szeret engemet; mert letészem az én életemet, hogy ismét viszsza végyem azt.

18. Senki azt én tölem el nem vészi; hanem én tészem le azt, magam *akaratom* szerint, vagyon hatalmam, hogy le tégyem azt, vagyon hatalmam, hogy ismét viszsza végyem azt, *s'* e' parantsolatot vettem az én Atyámtól.

19. Azért viszont hasonlás lön a' Sidók között, ezekért a' beszédekért.
20. De sokan ö közzülök mondának: ördöge vagyon és bolondoskodik, mit hallgatjátok ötet?
21. Egyebek mondának: ezek a' beszédek, nem ördögös *embernek* beszédi; avagy az ördög megnyithatja-e, a' vakoknak szemeit?
22. Lön pedig Ierusálemben a' templom szentelésének innepe. és tél vala.
23. Es Iéfus jár vala a' templomban, a' Salomonnak tornátzában.
24. A' Sidók pedig körül fogák ötet, és mondának néki: mig tártod kétségben a' mi lelkünket, ha te vagy ama' Kristus, mond meg nékünk nyilvánsággal.
25. Felele nékiek Iéfus, megmondottam néktek, és nem hiszitek, a' tselekedetek, mellyeket tselekeszem az én Atyámnak nevében, azok bizonyságot tésznek én felölem.
26. De ti nem hiszitek, mert nem vagytok az én juhaim közzül valók, a' mint megmondottam tinéktek.
27. Az én juhaim hallgatják az én szómat, és én esmérem öket, és ök követnek engemet. *Lúk.* 10, 16.
28. Es örök életet adok nékiek; és soha örökkén el nem vesznek, és senki öket az én kezemböl ki nem ragadja.
29. Az én Atyám, a' ki nékem adta azokat, mindeneknél leg nagyobb és senki nem ragadhatja ki *azokat* az én Atyámnak kezéböl.
30. En és az Atya egy vagyunk.
31. Azért a' Sidók ismét köveket ragadozának, hogy ötet megkövezzék. *Ján.* 8, 59.
32. Felele nékiek Iéfus: sok jó dolgokat mutattam néktek az én Atyámtól, azok közzül mellyik tselekedetemért köveztek-meg engemet?
33. Felelének néki a' Sidók és mondának: a' jó tselekedétért nem kövezünk meg tégedet, hanem a' káromlásért, és hogy te ember léven, magadat Istenné tészed.
34. Felele nékiek Iéfus: avagy nintsen-e megirva a' ti törvenytekben: én mondottam, Istenek vagytok? *Sólt.* 82. 6.
35. Ha már azokat Isteneknek mondotta, a' kikhez lett az Istennek beszéde, és a' *szent* iráft nem lehet felbontani.

36. Mi-

36. Mikép mondjátok tehát annak, a' kit az Atya megszentelt és tinéktek e' világra elbotsátott: káromkodol; azért, hogy azt mondottam; Isten Fia vagyok.

37. Ha az én Atyámnak tselekedetit nem tselekeszem, ne higyetek nékem.

38. Ha pedig tselekeszem, s' nékem nem hisztek is, higyetek a' tselekedeteknek; hogy megtudjátok és elhigyétek, hogy az Atya én bennem *vagyon*, és én ö benne.

39. Azért ismét meg akarák ötet fogni; de kiméne azoknak kezeikből.

40. És ismét elméne a' Iordánon túl, a' helyre, holott János elöször kereszteł vala, és ott marada.

41. És sokan járúlának ö hozzája, és mondának: János ugyan semmi tsudát nem tett, de valamellyeket mondott János e' felöl, igazak valának.

42. És sokan hisznek vala ott ö benne.

XI. Rész.

Bethániai Lázár meg hal és feltámasztatik. Azért sok sidók megtérnek. A' Föpapok tanátskoznak Jésus ellen. Kajaphás jövendöli hasznát a' Jésus Kristus halálának.

1. Vala pedig egy beteg, *úgy mint* a' Bethániából Máriának és ö nénnyenek Márthának falujából való Lázár.

2. Mária pedig az vala, a' ki megkente az URat balsamommal, és lábait törölgeti vala az ö hajával, ennek attyafia Lázár beteg vala. *Máth*. 26, 6. seq.

3. Akkor küldének a' *betegnek* nénnyei ö hozzája mondván: URam, imé, a' kit te szeretsz, beteg. v. 36.

4. *Azt* hallván Jésus, monda: az a betegség nem halálra való, hanem az Isten ditsósségére, hogy ditsöittessék Istennek Fia az általa,

5. Szereti vala pedig Jésus Márthát, és annak nénnyét, és a' Lázárt. v. 3.

6. Mikor pedig hallotta vólna, hogy beteg, az után még két nap marada azón a' helyen, a' hol vala.

7. Az után monda az ö tanitványinak: menjünk ismét Judeába.

8. Mondának néki az ö tanitványi: Mester, most megakarának kövezni a' Sidók, és még is oda megy-e?

9. Felele Jésus: avagy nem tizenkét óra vagyon-e egy napon? ha ki nappal jár, nem botlik-meg; mivel hogy látja a' világnak világosságát.

10. Ha ki pedig éjjel jár, megbotlik; mert nints világosság ö benne. 2 *Pét.* 1, 9.

11. Ezeket szólotta, és az után monda nékiek: Lázár, a' mi *jó* barátunk alufzik; de elmegyek, hogy felköltsem ötet.

12. Mondának azért, az ö tanitványi: URam, ha aluszik, meggyógyúl.

13. Jesus pedig szóla annak haláláról; amazok pedig azt vélik vala, hogy az álomnak aluvásáról mondja.

14. Akkor azért világoſſan megmondá nékiek Jésus: meghólt a' Lázár.

15. Es örvendezek rajta ti érettetek (hogy higyjetek) hogy ott nem vóltam, de menjünk ö hozzája.

16. Thamás azért, ki kettösnek mondatik, monda az ö tanitvány-társainak: menjünk el mi is, hogy együtt ö véle meg haljunk.

17. Mikor pedig oda érkezett vólna Jésus, találá ötet hogy már négy nap fekütt a' koporsóban.

18. Vala pedig Bethánia Jerusálemhez közel úgy mint tizen öt futamotnyira.

19. Es sokan a' Sidók közzül jönek vala Márthához és Máriához, hogy vigasztalnák öket az ö attyok fia iránt.

20. Mikor azért meghallotta vólna Mártha, hogy Jésus jöne, eleibe méne; de Mária a' házban ül vala.

21. Monda azért Mártha Jésusnak: URam, ha te, itt *lettél vólna* az én Atyámfia meg nem hólt vólna.

22. De most is tudom, hogy a' mit Istentöl kérendesz, meg adja néked az Isten.

23. Monda néki Jésus: feltámad a' te Atyádfia.

24. Monda néki Márthá: tudom, hogy feltámad, az utólsó napon való feltámadásban.

25. Monda néki Jésus: En vagyok a' feltámádás és az élet, a' ki én bennem hiszen, ha meghal is, él. *Ján.* 14, 6.

26. Es minden a' ki él, és hiszen én bennem, soha örökkén meg nem hal; hiszed-e azt? *Ján* 6, 55. *Bölts.* 3, 4.

27. Monda néki: igen is URam, én elhittem, hogy te vagy ama' Kristus, Istennek Fia, ki e' világra jövendö.

28. Es mikor ezeket megmondotta, elméne és szólitá Máriát az ö attyafiát titkon, mondván; itt vagyon a' Mester, és szólit tégedet.

29.

29. Ki hogy azt hallotta, ſerénységgel felkelvén, ö hozzája méne.
30. Jéſus pedig még nem ment-bé a' faluba ; hanem még azon az helyen vólt, a' mellyen néki eleibe ment Márthá.
31. A' Sidók azért, kik ö véle a' háznál valának, ötet vigasztalván, *mikor* láttak vólna, hogy Mária hamarsággal felkelne, es ki menne, követék ötet és mondának; hogy a' koporsóhoz megyen, hogy ott ſirna.
32. Mária azért *mikor* oda-érkezék a' hol Jéſus vala, és látá ötet, lábaihoz borúla, és monda néki: URam, ha itt lettél vólna, nem hólt vólna meg az én Atyámfia.
33. Jéſus azert mikor látta vólna ötet sirnia, és a' Sidókat *is* sirnia, a' kik vele kijöttenek, felindúla lélekben; és magában megháborodék.
34. Es monda: hová helyheztettétek ötet? mondának néki: URam, jövel, és láſſad,
35. Jéſus pedig könyvezi vala. *Luk.* 19, 41.
36. Mondának azert a' Sidók : ime, mint ſzerette ötet.
37. Némellyek pedig ö közzülök mondának: Ez, ki a' vaknak ſzemeit meg nyitotta, avagy nem tſelekedhette-e, hogy ez meg ne halna? *Ján.* 9, 6. 7.
38. Jéſus azért magában ismet megindúla, és a' temetéshez méne, melly egy üresség vala, és kö helyheztettetett vala reá.
39. Monda Jéſus: vegyétek-el a' követ. Monda néki Mártha, a' meghóltnak Nennye: URam, immár ſzaga vagyon, mert negyed naptól fogva való.
40. Monda néki Jéſus; avagy nem mondottam-e *néked*; hogy ha hiendeſz, meglátod az Iſtennek ditsösségét *Ján.* 12, 41 *Mós.* 2. *K.* 33. 18
41. Elvevék azért a' követ onnét, a' hová a' meghólt tétetett vala. De Jéſus ſzemeit felemelvén, monda: Atyám, hálákat adok tenéked, hogy meghallgattál engemet. *Ján.* 17, 1,
42. En ugyan tudom, hogy mindenkor meghallgatsz engemet; hanem az itt álló ſokaságra nézve mondottam, hogy elhigyék, hogy te botsátottál engemet.
43. Es hogy ezeket mondá: kiálta nagy ſzóval; jöjjki Lázár.
44. Es kijöve a' meghólt, kezei és lábai keſzkenyökkel, megkötve, és ortzája is béboritva ſzemfedö ruhával.

monda *azért* nékiek Jéfus: óldozzátok fel |és ereszfzétek el ötet.

45. Sokan pedig a' Sidók közzül, a' kik Máriához kijöttenek vala, látván a' mellyeket tselekedék Jéfus, hivének ö benne. *Ján.* 12. 11.

46. Némellyek pedig azok közzül, elmennek vala a' Pharifeufokhoz, és megbeszéllék, mellyeket Jéfus tselekedett.

47. Egybe-gyüjték azért a' Papifejedelmek, és a' Pharifeusok a' Fö-tanátfot és mondának: mit tselekedjünk; mert ez az ember fok tsudákat tészen.

48. Ha mi ötet úgy hadjuk, minnyájan ö benne hiendenek, és eljönek a' Rómaiak, és elfoglalják mind ezt a' helyet, s' mind a' népet.

49. Vala pedig egy ö közzülök, ki abban az efztendöben Föpap vala, *az* monda nékiek: ti femmit nem tudtok.

50. Még fem gondoljátok, hogy jobb nékünk, hogy egy ember halljon meg a' népért, hogy fem az egéfz köffeg elvefzfzen. *Ján.* 18, 14.

51. Ezt pedig nem mondotta ö magától; hanem Föpap lévén abban az efztendöben, jövendöl vala, hogy Jéfus meg fogna halni a' népért.

52. De nem tsak ezért a' népért, hanem hogy egybe gyüjtené Iftennek amaz elszéledett fiait is.

53. Annakokáért azon naptól fogva tanátskoznak vala, hogy ötet megölnék. *Ján.* 5, 15. *és* 7, 19. *Ap. ts.* 5, 33.

54. Azért Jéfus nem jár vala *már* bátorsággal a' Sidók között, hanem onnét elmenvén, ama' tartományba méne, melly a' pufztasághoz közel vala, *és* a' városba melly Ephraimnak mondatik, s' ott mulata a' tanitványokkal.

55. Közel vala pedig a' Sidóknak Husvétjok, és fokan mennek vala Jerusálembe azon tartományból a' Husvét elött, hogy megtifztulnának.

46. Kerefik vala azért Iéfuft, és a' templomban állván mondának egymás között: mit véltek felöle, hogy nem jött fel az innepre?

47. A' Föpapok pedig és a' Pharifeufok megparantsolják vala, hogy ha ki tudná, hol vólna, bémondaná, hogy megfognák ötet.

XII. Rész.

Mária megkeni Iésust. Ki Ierusálembe szamárháton mégyen és ötet a' Görögök látni akarják. Az ö szenvendéséröl. Az Évangyéliomnak Summája.

1. Iésus azért Husvét elött hat nappal Betháiába méne, a' hol vala Lazarus, a' ki meghólt vala, és a' kit feltámasztott az halálból. *Máth.* 26, 6. *Ián.* 11, 1. *seqq.*

2. Annakokáért ott néki vatsorát készitnek vala, és Mártha szolgála, Lázár pedig egy vala azok közzül, a' kik letelepedtenek ö véle. *Luk.* 10,38.

3. Mária azért vévén az egy font kenetet, melly igaz és drága Nárdusból *készittetett vala*, és keni Iésusnak lábait, és ö hajaival törölgeti vala annak *szent* lábait, és az egész ház eltelék a' kenetnek illatjával.

4. *Akkor* egy az ö tanitványi közzül, Iudás Iskariótes Simonnak *fia*, a' ki ötet fogja vala elárulni, monda:

5. Miért hogy e' kenet el nem adatott három száz pénzen, és adták vólna a' szegényeknek. *Márk* 14, 4.

6. Ezt pedig mondja vala, nem hogy a' szegényekre gondja lett vólna; hanem mivel tolvaj vala, és az erszény nála vólt, és a' mit abba tevének, azt ö hordozza vala. *Ián.* 13, 29.

7. Monda azért Iésus: hagyj békét néki, az én eltemettetésemnek napjára tartotta ö azt.

8. Mert szegények mindenkor vagynak ti veletek; de én nem vagyok mindenkor veletek. *Mo.* 5. *Kö.* 15, 1. *Mát.* 26. 11.

9. A' Sidók közzül azért nagy sokaság *midön* megtudta, hogy ott vólna, eljöve nem egyedül magának Iésusnak kedvéért; hanem, hogy Lázárt is láthatná, a' kit feltámasztott a' halálból.

10. A' Föpapok pedig tanátsot tartottanak, hogy még a' Lázárt is megölnék.

11. Mivel ö reá nézve a' Sidók közzül sokan mentenek, és hittenek a' Iésusban.

12. Másod napon nagy sokaság jö vala fel az innepre, kik hallván, hogy Iésus Ierusálembe jöne.

13. Pálma ágokat vönek, és nékie eleibe menvén kiáltnak vala: Hosánna, áldott, a' ki jö az URnak nevében az Izraelnek királlya. *Máth.* 21, 8. 9.

14. Iésus pedig egy Szamarat találván, reá üle, a' mint meg vagyon irva; *Máth.* 21, 2, 5.

15. Ne félj Sionnak leánya, imé a' te királyod jö, ülvén a' szamárnak vemhén. *Esá.* 62, 11.

16. Ezeket pedig az ö tanitványi elöre nem vették efzekbe; hanem mikor meg ditsöitetett a' Jéfus, akkor megemlékezének, hogy *mind* ezek meg vagynak irva ö felöle, és hogy ezeket tselekedték ö véle.

17. Annakokáért a' sokasag, melly ö véle vala, bizonyságot tön ö róla, hogy a' Lázárt ö fzólitotta ki a' koporsóból, és feltámafztotta ötet az halálból.

18. Azért is mégyen vala eleibe a' sokaság, mivel hallotta, hogy azt a' tsudát tselekedte.

19. A' Pharifeufok is ugyan a' véget mondának égymás között: látjátok, hogy femmit néki nem tehettek, imé mind a' világ ö utánna mégyen. *Máth.* 27, 24.

20. Valának pedig némelly. Görögök, azok közzül, a' kik felmentenek vala, hogy Ifteni tifzteletet tennének az Innepen.

21. Ezek járúlának, Bethfaidából a' Galileának városából való Philephez, és kérik vala ötet mondván: Uram, mi Jéfuft akarnánk látni.

22. Elméne Philep, és megmondá Andrásnak, András pedig és Philep megmondák magának Jéfusnak.

23. Jéfus pedig felelvén nekiek, monda: eljött az óra, hogy meg ditsöitefsék az embernek Fia.

Sz. Lörintz napjára való Evangyéliom.

24. Bizony bizony mondom néktek: hanem ha a' buza mag a' földbe esik, és megnem hal, tsak maga marad, de ha meghal, fok gyümöltsöt hozon. 1. *Kor.* 15, 37.

25. A' ki szereti az ö életét, elveszti azt, de a' ki az ö életét gyülöli ezen a' világon, a' megtartja azt az örök életre. *Máth.* 10, 59. *és* 16, 23.

26. Ha ki nékem fzolgál, engemet kövessen, és a' hol én vagyok, ott lészen az én szolgám is, és ha ki nékem fzolgál, tiszteli azt az én Atyám.] *Iáu.* 14, 3.

27. Moft az én lelkem megháborodott *én bennem*, és mit mondjak? Atyám fegélj ki engem ez órából; de ugyan azért jöttem ez órába,

28.

28. Atyám ditsöitsd meg a' te nevedet; *Es* ſzózat lön az égböl: megditsöitettem, és ismét megditsöitem. *Ján.* 13, 31. 32.

29. A' ſokaság azért, melly *ott* állván *ezeket* hallja vala, monda: menydörgés *vagyon*. Egyebek mondának: Angyal ſzólott véle.

30. Felele Jésus és monda: nem én érettem esett ez a' ſzózat; hanem ti érettetek.

31. Moſt vagyon a' világnak itélete, moſt a' világnak fejedelme kivettetik. *Ielen.* 12, 9.

32. En is mikor felemeltetem a' földtöl, mindeneket magamhoz vonszok.

33. Ezt pedig mondotta; példáúl, hogy minémü halállal fogna ö meghalni.

34. Monda néki a' ſokaság: Mi hallottuk a' törvényböl, hogy a' Kriſtus mogmarad örökkén, tehát miképen mondod, hogy az ember Fiának felkell magaſztaltatni? kitsoda ez az embernek Fia. *Dán.* 2, 44. *ét* 7, 14. *Sólt.* 10, 16.

35. Azért monda nékiek Jéſus: még egy kevés ideig vagyon veletek a' világoſſág; járjatok mig világosságtok vagyon, hogy a' setétség el ne boritson titeket; a' ki a' ſetetségben jár, nem tudja, hová mégyen. *Ján.* 1, 9. *és* 3, 19. *és* 8, 12. *Eph.* 5, 9. 14.

36. Mig világosságtok vagyon higyetek a' világosságban, hogy világosságnak fiai legyetek. Ezeket mondá Jéſus, és elmenvén elrejté magát elölök.

37. Noha pedig illyen nagy tsudákat tett ö elöttök, de még ſem hittenek ö benne.

38. Hogy bételljen Eſaiás Próphétának mondása, mellyet monda: URam, ki hitt a' mi prédikálláſunknak, és kinek jelent meg az URnak karja? *Eſa.* 53, 1.

39. Azért nem hihettenek; mert ismét mondja Eſaiás:

40. Azoknak szemeiket megvakitotta, és megkeményitette azoknak sziveket, hogy ſzemeikkel ne lássanak, és ſzivekkel ne értsenek, és megtérjenek és meggyógyitſam öket. *Esa.* 6, 9. *Ap. ts.* 28, 26. *Ro.* 11, 8.

41. Ezeket mondá Eſaiás, mert látta az *URnak* ditsösségét, azért szólott ö felöle. *Eſa.* 6, 1. ſeq.

42. Mind azonáltal a' Fö emberek közzül is sokan hittenek ö benne, de a' Phariſeuſoktól *tartván* nem vallákmegötet, hogy a' Sinagógából ki ne vetteſſenek.

43. Mert inkább ſzerették az emberek *elött* való ditsöſséget, mint az Iſtennek ditsöſségét. *Ján.* 5, 44.

44. Jésus pedig felkiáltván monda: a' ki én bennem hiszen, nem én bennem, hanem abban hiszen, a' ki engem elbotsátott. *Pét.* 1. *Lev.* 1, 21.

45. Es a' ki lát engemet, azt látja, a' ki engem elbotsátott. *Iáp.* 14, 9.

46. En világosságúl jöttem e' világra, hogy minden a' ki én bennem hiszen, a' setétségben ne maradjon. *Esa.* 9. 2.

47. Es ha ki hallja az én igémet, és nem hiszen, én azt nem itélem-meg; mert nem azért jöttem, hogy a' világot itéljem, hanem hogy megtartsam a' világot. 1. *Tim.* 1, 18.

48. A' ki engemet megutál, és be nem vészi az én beszédimet, vagyon, a' ki azt megitélje, az én igém, mellyet én szólottam, az fogja azt meg-itélni az útólsó napon. *Márk.* 16, 6.

49. Mert én magamtól nem szólottam, hanem az Atya, a' ki engem elbotsátott, az megparantsolta nékem, mit mondjak és mit szóljak.

50. Es tudom hogy az ö parantsolatja örök élet; a' mit én szólok, azt én úgy szólom, a' mint nékem az Atya mondotta.

XIII. Rész.

A' láb mosásról. Judás által Jésus elárúltatik. A' Szeretetnek új-parantsolatja. Péternek fogadása.

Nagy Tsötörtökre való Evangyéliom. VRunk vég Vatsorájának igéi Máth. 26, 26, 27. 28.

Vagy e' következendö igék,

1. A' Husvétnak innepe elött pedig, tudván Jésus, hogy már eljött az ö órája, hogy e' világból az atyához menne, szerette az övéit, kik e' világon vagynak, és *ugyan* mind végig szerette öket. *Máth.* 26, 1. 2.

2. Es a' vatsora felett mikor már az ördög Iskáriótes Judásnak Simon fiának szivébe adta vólna, hogy ötet elárúlná.

3. Tudván Jésus, hogy mindeneket néki kezébe adott az Atya, és hogy ö Istentöl jött légyen, és az Istenhez menjen.

4. Felkelvén a' vatsorától, és felsö ruháit letévén, veve egy kendöt, s' magára övedzé azt.
5. Azután vizet tölte a' mosdóba, és kezdé mosni a' tanitványoknak lábait, és a' kendövel megtörölni, a' mellyel fel övédzette vala magát.
6. Mikor azért Simon Péterhez jutott vólna, monda az ö nékie: URam, te mosod-e meg az én lábaimat?
7. Felele Jésus és monda néki: a' mit én tselekeszem, te azt most nem tudod; hanem ezeknek utánna megfogod tudni.
8. Monda néki Péter: soha örökkén te az én lábaimat meg nem mosod; felele néki Jésus, ha tégedet meg nem moslak, nem lészen részed én velem.
9. Monda néki Simon Péter: URam nem tsak az én lábaimat, hanem még kezeimet, *söt* az fejemet is.
10. Monda néki Jésus: a' ki már meg vagyon mosva, nem szükölködik; hanem tsak hogy az ö lábait mossa, mert egészszen tiszta, ti is tiszták vagytok; de nem minnyájan.
11. Mert tudja vala azt, a' ki ötet elárúlná, azért mondotta: nem vagytok minnyájan tiszták.
12. Mikor azért megmosta vólna azoknak lábaikat, és ö ruháit magára vette vólna, ismét leül vala, monda nékiek; tudjátok-e én most mit tselekedtem ti veletek?
13. Ti engemet Mesternek mondotok és URnak; és jól mondjátok; mert a' vagyok.
14. Azert ha én megmostam a' ti lábaitokat, UR és Mester *lévén*, tartoztok tehát azzal, hogy ti is egymásnak lábait megmosśátok.
15. Mert példát adtam néktek; hogy a' mint én tselekedtem veletek, ti is *úgy* tselekedjetek-]

16. Bizony bizony mondom néktek: nem nagyobb a szolga az ö Uránál, sem az Apoſtol nem nagyobb, ánnál, a' ki ötet küldötte.

17. Ha ezeket tudjátok, bóldogok léſztek, ha megtselekeſzitek.

18. Nem minnyájatok felöl mondom, én tudom kiket válaſztottam, hanem hogy betellyék az Irás: az, a' ki velem együtt eszik kenyeret, az emeltefel sarkát én ellenem. *Sólt.* 41, 10.

19. Moſtan azért *elöre* megmondom néktek, minekelötte meg lenne, hogy mikor megleend, higyétek el, hogy én vagyok.

20. Bizony bizony mondom néktek: a' ki felvéſzi *azt*, a' kit én küldök, engemet véſzen-fel; a' ki pedig engemet felvéſzen, azt véſzi-fel, a' ki engem elbotsátott. *Máth.* 10, 40.

21. *Mikor* ezeket mondotta vólna Jéſus meg háborodék lelkében, és bizonyságot tön és monda: bizony bizony mondom néktek; hogy egy ti közzületek elárúl engemet. *Máth.* 26, 38.

22. Azért a' tanitványok egymásra tekintvén, gondolják vala, hogy kiröl mondaná.

23. Vala pedig egy az ö tanitványi közzül, ki asztalnál ülvén Iéſusnak ölében fekſzik vala; *mert* ſzerette ötet Jéſus. *Ján.* 11, 3. 19, 26.

24. Annakokáért inte annak Simon Péter, hogy menne-végére, hogy ki vólna a' ki felöl ſzólana?

25. Azért a' Iéſusnak mellyéhez botsátkozván, monda néki: URam, kitsoda az?

26. Felele Iéſus: az, a' kinek én a' *tálba* mártott falatot adom, és megmártván a' falatot, adá az Iskariótes Iudásnak, Simon *fiának. Máth.* 26, 23.

27. Es mikor a' falatot *vette vólna*, méne ö beléje a' Sátán; Iéſus azért monda néki: a' mit tseleketszel tselekedjed hamar.

28. Azt pedig egyik sem érti vala azok közzül kik az aſztalhoz ültenek, mivégre mondaná néki?

29. Mert némellyek azt vélik vala: mivel az erszény Iudásnál állvala, hogy Iéſus néki mondaná: vásárolj, a' mi szükséges az innepre, vagy hogy a' szegényeknek oſztogatna valamit.

30. *Es mikor* ö a' falatot vette vólna, azonnal kiméne; vala pedig éjtszaka.

31. Mikor azért az kiment vólna, monda Iéſus: moſt ditsöíttetett-meg az embernek Fia, az Iſten is megditsöíttetett ö benne. *Ián* 16, 14.

32. Ha pedig az Iſten ö benne meg ditsöíttetett, az Iſten is megditsöíti ötet ö magában, és hamarsággal meg ditsöíti ötet.

33. Fiaim, még egy kevés *ideig* vagyok veletek, kerestek engemet, de a' mint mondottam a Sidóknak: hogy a' hová én mégyek, ti *oda* nem jöhettek, aképen mondom néktek is. *Ián.* 16, 5. 16. *Ap. Ts.* 17, 27

34. Uj parantsolatot adok néktek, hogy egymáſt ſzeressétek, a' mint *én* ſzerettelek titeket, hogy ti is egy máſt ſzereſsétek *Ián* 15, 12

35. Erröl esmérik-meg minnyájan, hogy én tanitványim vagytok, ha ſzeretet vagyon köztetek. *Ián.* 1 *Lev.* 4, 7.

36. Monda néki Simon Péter: Uram, hová mégy? felele néki Iéſus: a' hová én mégyek, moſt te engemet nem követhetſz; hanem ennek utánna fogszengem követni.

37. Monda néki Péter: URam, miért hogy moſt nem követhetlek tégedet? az én életemet adom éretted.

38. Felele neki Iéſus: a' te életedet adod-e én érettem? bizony bizony mondom néked: nem szól a' kakás, mig háromszor meg nem tagadſz engemet.

XIV. Réſz.

Bátoritja Kriſtus ö tanitványit önnön maga halála iránt. Az Atyához való út. Igéri a' ſz: Lelket. Int a' ſzeretetre. Hirdet békeséget.

Philep és Iakab Apoſtolok Innepére való Evangyél.

1. Ne háborodjék-meg a' ti szivetek; hisztek az Iſtenben, higyetek én bennem is. *Ián.* 5, 46.

2. Az én Atyámnak házában sok hajlékok vagynak: ha *úgy* nem vólna, *azt* mondanám ti néktek: elmégyek, hogy néktek helyet készitsek. *Máth.* 25, 34.

3. Es ha elmégyek, és néktek helyet kéſzitek, ismét megjövök, és magamhoz veſzlek titeket, hogy a' hol én vagyok, ti is ott légyetek. *Ián.* 17, 24.

4. Es a' hová én mégyek tudjátok, az útat is tudjátok.

5. Monda néki Thamas: URam, nem tudjuk hová mégy, és hogyan tudhatnánk az útat?

6. Monda néki Iésus: én vagyok az út, és az igazság, és az élet; senki nem mégyen az Atyához, hanem tsak én általam. *Ján.* 11, 25. *Es.* 35, 8. *Ján.* 4, 14.

7. Ha esmérnétek engemet, az én Atyámat is ermérnétek, de mostantól fogva esméritek ötet, és láttátok ötet. 1. *Ján.* 2, 3. 4.

8. Monda néki Philep: URam mutasd-meg nékünk az Atyát, és elég minékünk.

9. Monda néki Iésus: ennyi idötöl fogva veletek vagyok, és nem esmértetek meg engemet? Philep, a' ki engemet lát, látja az Atyát tehát mimódon mondod te: mutasd-meg nékünk az Atyát. *Ján.* 17, 11.

10. Nem hiszed e, hogy én az Atyában az Atya pedig én bennem vagyon? a' beszédeket mellyeket én szólok tinéktek, magamtól nem szólom, hanem az Atya a' ki en bennem marad, ö tselekeszi a' tselekedeteket. *Ján.* 3, 11. *Ap. Ts.* 2, 22.

11. Higyetek nékem, hogy én az Atyában, és az Atya én bennem vagyon; ha pedig nem, a' tselekedetekért higyetek énnékem. *Ján.* 17, 21.

12. Bizony bizony mondom néktek: a' ki hiszen én benném, a' tselekedeteket, mellyeket én tselekeszem, az is tselekeszi, söt azoknál nagyobbakat tselekeszik, mert én az én Atyámhoz mégyek. *Ján.* 7, 38. *Ap. Ts.* 5, 12.

13. Es ha mit kérendetek az én nevemben, meg tselekeszem azt: hogy meg ditsöitessék az Atya, a' Fiúban.

14. Ha

14. Ha mit kérendetek az én nevemben, én
magtselekszem.]
15. Ha engemet szerettek, az én parantsolatimat meg
tartsátok.
16. Es én kérem az Atyát, és más vigasztalót ád tinék-
tek, hogy ti veletek maradjon mind örökké. *Róm.* 5, 5.
17. Az igazságnak lelkét, mellyet a' világ elnem vehet;
mivel nem látta ötet; s' nem is esmérte otet; ti pedig eſmé-
ritek ötet mert ti veletek marad, és ti bennetek vagyon.
Ján. 15, 26. 1. *Ján.* 2.
18. Nem hagylak titeket árváúl; eljövök ti hozzátok.
Ján. 16, 16.
19. Még egy kevesé, és a' világ engem többé nem lát;
de ti látni fogtok, mert én élek, és ti *is* éltek. *Ján.* 16, 16.
20. Azon a' napon meg fogjátok esmérni, hogy én az
Atyában vagyok, és ti én bennem, a' mint én is ti bennetek.
21. A' kinél vagynak az én parantsolatim, és megtartja
azokat, az az, a' ki engemet szeret: a' ki pedig engemet
szeret, azt az én Atyám is ſzereti; *söt* én is szeretem azt,
és magamat megjelentem annak. *Sólt.* 15, 23.
22. Monda néki Iudás, de nem amaz Iskáriótes: URam,
mi dolog, hogy magadat nékünk megjelented, és nem a
világnak.

Pünkösd elsö napjára való Evangyéliom,

23. Felelele Iéſus és monda néki: ha ki enge-
met szeret, az én beszédemet megtartja, és az én
Atyám szereti azt, *és mi* ahoz megyünk, és szál-
láſt tsinálunk ö nala. 1. *Kor.* 3,16.
24. A' ki engemet nem szeret, az én beszédimet
nem tartja-meg, és az ige, a' mellyet hallotok, nem
az enyim; hanem az Atyáé, a' ki engem elbotsátott.
25. Ezeket mondottam tinéktek, mikor még ve-
letek valék.
26. Ama' vigaztaló pedig, a' ſzent Lélek, kit el-
botsát az Atya az én nevemben, a' megtanit titeket
mindenekre, és eszetekbe juttatja mind azokat, a'
mellyeket ſzólottam néktek.
27. Békeséget hagyok néktek, az én bekesége-
met

met adom ti néktek, nem úgy adom én néktek, mint a' világ adja; ne háborodjon-meg a' ti szivetek, és ne féljen. *Ap. Ts.* 18, 9.

28. Hallottátok, hogy én megmondottam tinéktek: elmégyek de ismét megtérek ti hozzátok; ha engemet szeretnétek, örülnétek hogy azt mondám: elmégyek az Atyához, mert az én Atyám nagyobb énnálamnál. *Ján.* 10, 29.

29. Es már meg mondottam néktek: minekelötte meglenne, hogy mikor megleend, higyétek.

30. Nem sokat szólok már tiveletek, mert eljö e' világnak Fejedelme, és én rajtam semmi *hatalma* nintsen. *Ján.* 16, 11.

31. Hanem hogy megtudja a' világ, hogy az Atyát szeretem, és a' mint parantsolta nékem az Atya, aképen tselekeszem; keljetek fel, menjünk el innen.] *Máth.* 26, 46. *Sid.* 10, 5.

XV. Rész.

Kristus amaz igaz szölö tö. Inti tanitványit egy más szerettire. Inti a' békeséges türésre. Igéri ismét a' Sz: Lelket.

Szent György napjára való Evangyéliom.

1. En vagyok amaz igaz szölö tö, és az én Atyám a' szölö mives.

2. Minden szölö veszszöt, melly én bennem gyümöltsöt nem terem, lemetszen, és mindent, melly gyümöltsöt hoz megtisztit, hogy több gyümöltsöt hozzon. *Máth.* 15, 13. *Phil.* 1, 11.

3. Már ti tiszták vagytok, a' beszédért mellyet szólottam tinéktek. *Ján.* 13, 10. 2. *Kor.* 7, 11.

4. Maradjatok én bennem, én is ti bennetek, a' mint a' szölö veszszö magától gyümöltsöt nem hozhat, hanem ha a' szölö tökén marad, úgy ti sem, ha én bennem nem maradtok. *Ján.* 6, 56.

5. En

5. En vagyok a' fzölö tö, ti a' szölö-vefzfzök, a' ki én bennem marad, én is abban, az sok gyümöltsöt hozon. Mert én nálam nélkül semmit nem tselekedhettek.

6. Ha ki én bennem nem marad, kivettetik, és meg szárad, mint a' szölö vefzfzö, és egybe gyüjtik és a' tüzbe vetik, és meg ég. *Mát.* 3, 10. *és* 7, 18.

7. Ha én bennem maradtok, és az én beszédim ti bennetek maradnak, valamit akartok, kérjétek, és meglészen tinéktek. *Ián.* 16, 23.

8. Ebben ditsöittetik-meg az én Atyám, hogy sok gyümöltsöt hozzatok, és az én tanitvanyim legyetek.]

9. A' mint szeretett engemet az én Atyám, én is szerettelek titeket, maradjatok-meg az én fzerelmemben.

10. Ha az én parantsolatimat megtartjátok, *igen is* az én szeretetemben maradtok, a' mint én *is* az én Atyámnak parantsolatit megtartottam, és az ö szerelmében maradok.

11. Ezeket mondottam tinéktek: hogy az én örömem tibennetek maradjon, és a' ti örömetek megtellyesedjen.

12. Ez az én parantsolatom, hogy egymáft fzerefsétek, a' mint *én* fzerettelek titeket. *Ephes.* 5, 2. *Ián.* 1. *Lev.* 3, 27.

13. Senkiben nintsen nagyobb fzeretet annál, mint a' ki az ö életét adja az ö barátiért. *Róm.* 5, 8.

14. Ti vagytok nékem barátim, ha megtselekeszitek, a' mellyeket parantsolok tinéktek.

15. Már nem mondlak titeket szolgáknak; mert a' fzolga nem tudja mit tselekefzik az ö Ura; hanem titeket barátimnak mondlak; mert mind azokat, a' mellyeket az én Atyámtól hallottam, néktek meg befzélettem.

16. Ti engemet nem válafztottatok; hanem én válafztottalak titeket, és úgy helyheztettelek titeket, hogy elmenvén gyümöltsöt hozzatok, és a' ti gyümöltsötök megmaradjon; hogy valamit kérendetek az Atyától az én nevemben, megadja tinéktek. *Máth.* 28, 19.

Simon és Iudás Apoftolok Innepére való Evangyél.

17. Ezeket parantsolom tinéktek, hogy egymáft szerefsétek. *Róm.* 13, 8.

18.

18. Ha a' világ titeket gyülöl, tudjátok hogy engemet gyülölt, nálatoknál elöbb.

19. Ha e' világból valók vólnátok, a' világ azt, a' mi néki tulajdona fzeretné; de nem vagytok e' világból valók, hanem én válafztottalak titeket e' világból, azért gyülöl titeket e' világ. *Ián.* 1. *Lev.* 4, 5.

20. Emlékezzetek-meg a' befzédröl, mellyet én mondottam néktek: nem nagyobb a' fzolga az ö Uránál; ha engemet üldöztenek, titeket is üldözni fognak, ha az én befzédemet megtartják, megtartják a' tiéteket is. *Máth.* 10, 24.

21. De mind ezeket mivelik veletek, az én nevemért; mert nem esmérik azt, a' ki engem elbotsátott.

22. Ha el nem jöttem, és nem szólottam vólna nékiek: bünök nem vólna, de már nintsen mentségek az ö bünök iránt.

23. A' ki engemet gyülöl, gyülöli az én Atyámat *is.*

24. Ha olly tselekedeteket nem tseledtem vólna ö közöttök, mellyeket más senki nem tselekedett, bünök nem vólna; moftan pedig látták is, gyülöltek is, mind engemet s-mind az én Atyámat.

21. De bé kell tellyesedni ama' mondásnak, melly az ö törvényében irva vagyon: ok nélkül gyulöltenek engem.] *Sólt.* 35, 19. *és* 69, 5.

Dominica Exaudi, vagy Pünkösd elött való Vasárnapi Evangyélium.

26. Mikor pedig eljövend ama' Vigaztaló, a' kit én küldök tinéktek az Atyától, az Igazságnak Lelke, ki az Atyától fzármazik: az bizonyságot téfzen én rólam.

27. De

27. De ti is bizonyságot téſztek mert eleitöl fogva én velem vagytok. *Ap. Ts.* 1, 8. 21. *Ján.* 19, 55.

XVI. Réſz.

A' Kriſtus híveinek nyomoruságok. A' Sz. Lélekröl. Igéri Jéſus nékiek az imádságnak meghalgatását.

1. Ezeket mondottam tinéktek, hogy meg ne botránkozzatok. *Máth.* 11, 16.

2. A' Synagógákból kivetnek titeket; söt eljö az óra, hogy minden, valaki titeket megölend, azt véli, hogy Iſteni tiſzteletet téſzen. *Máth.* 10, 17.

3. Es ezeket tselekeszik veletek, mivel nem esmérik az Atyát, ſem engemet.

4. De ezeket mondottam tinéktek, hogy mikor eljö az óra, megemlékezzetek ezekröl, hogy én meg mondottam tinéktek. Ezeket pedig eleitöl fogva nem mondottam néktek, mert veletek valék.] *Máth.* 9, 15.

Dominica Cantate, avagy Husvét után. IV. Vasárn. Evangyéliom.

5. Moſtan pedig elmégyek ahoz a' ki engem elbotsátott, és senki közzületek nem kérdi én tölem; hová mégy?

6. Hanem, hogy ezeket mondottam tinéktek; szomorúság fogta-el a' ti sziveiteket.

7. De igazságot mondok néktek: jó ti-néktek, hogy én el mégyek; mert ha elnem mégyek, ama' Vigasztaló nem jö ti-hozzátok, ha pedig elmenendek, elküldöm ti hozzátok. *Luk.* 24, 49. *Ap. Ts.* 1, 4 5.

8. Es *mikor* az eljövend megfeddi a' világot a' bünröl, és az igazságról, és az Itéletröl. *Ap. Ts.* 2. 23, 39.

9. A' bünröl ugyan, mivel hogy nem hittenek
én bennem.
10. Az igazságról pedig: hogy én az Atyához
mégyek, és engemet többé nem láttok.
11. Az itéletröl pedig, mivel hogy e' világnak
Fejedelme megitéltetett. *Eph.* 2, 2.
12. Még ſok dolgok vagynak, mellyeket néktek
megkellene mondanom; de nem hordozhatjátok-el
még moſt.
13. Mikor pedig eljövend az Igazságnak ama'
Lelke, az vezet titeket minden igazságra. Mert
nem magától ſzól, hanem a' mellyeket hall, azokat
ſzólja, és a' mellyek következendök, azokat hir-
deti.
14. Az engem megditsöit; mert az enyimböl véſzi,
és hirdeti néktek. *Gál.* 4, 6.
15. Mindenek, a' mellyek az Atyáé, enyimek is,
azért mondottam, hogy az enyimböl véſzi, és tinék-
tek hirdeti.]

Dominica Jubilate, avagy Husvét után III. Vasárn. Evangyéliom.

16. Egy kevesé nem láttok engemet, és ismét
egykevesé megláttok engemet, mert én az Atyához
mégyek. *Máth.* 26, 11.
17. Mondának azért egymás között az ö tanit-
ványiközzül némellyek: Mitſoda az, a' mit né-
künk mond: egykevesé, és nem láttok engemet, és
ismét egykevesé megláttok engemet, és hogy én az
Atyához mégyek?
18. Mondának azért: mitsoda az, a' mit mond:
egykevesé; nem tudjuk, mit mond.
19. *Mikor* pedig észre vette vólna Jéſus, hogy
meg akarnák kérdezni ötet, monda nékiek: erröl

tu

tudakozódtok egymás között hogy azt mondottam: egy kevésé nem láttok engemet, és ismét egykevés idö múlván megláttok engemet?

20. Bizony bizony mondom néktek, hogy ti sírtok' és jajgattok, a' világ pedig örül, de ti szomorkodtok, mindazonáltal a' ti szomorúságtok örömre fordúl. *Sólt.* 30, 11. 12. *és* 126, 5. 6.

21. Az Aszszonyi állat mikor szül, szomorusága vagyon, mert eljött az ö órája, mikor pedig szülte a' gyermeket, nem emlékezik meg a' fájdalomról, az örömnek miatta, hogy ember született a' világra. *Es.* 26, 17.

22. Tinéktek is most 'szomorúságtok vagyon, de ismét meglátlak titeket, és örül a' ti szivetek, és a' ti örömeteket senki töletek elnem vészi. *Es.* 35, 10.

23. Es azon a' napon semmiröl nem kérdetek meg engemet.

Dominica Rogate, avagy Húsvét után. V. Vasárnapi Evangyélium.

Bizony bizony mondom néktek, hogy valamit kérendetek az Atyától az én nevemben, megadja tinéktek. *Mát.* 7, 7. *és* 21, 22. *Luk.* 11, 9. *Jak.* 1, 5.

24. Eddig semmit nem kértetek az én nevemben, kérjetek és elveszitek, hogy a' ti örömetek tellyes légyen.

25. Ezeket, példabeszéd által szólottam tinéktek; de eljö az óra, hogy már nem példabeszédek által szólok én ti néktek; hanem nyilvánsággal szólok az én Atyám felöl.

26. Azon a' napon kértek az én nevemben, és nem mondom néktek: hogy én az Atyát kérem ti érettetek.

27. Mert maga az Atya ſzeret titeket, hogy ti engem ſzerettetek, és elhittétek, hogy én az Iſtentöl kijöttem.

28. Kijöttem az Atyától, és jöttem e' világra, ismét elhagyom a' világot, és elmégyek az Atyához.

29. Mondának néki az ö tanitványi: imé moſt nyilván ſzólaſz, és ſemmi példabeszédet nem mondaſz.

30. Moſt értjük, hogy mindeneket tudsz, és nem szükölködöl, hogy ki téged megkérdezzen, ebböl hiszszük, hogy Iſtentöl jöttél.] *Mich.* 5, 2.

31. Felele nékiek Jéſus; moſt hiszitek-e?

32. Imé eljö az óra, söt már eljött, a' mikor eloszlotok, kiki az ö tulajdonába, és engemet egyedül hagytok, de nem vagyok egyedül, mert az Atya én velem vagyon. *Máth.* 26, 31. 56.

33. Ezeket mondottam néktek: hogy én-bennem békeségtek légyen; e' világban háboruságtok lészen, de bizzatok, én meggyöztem e' világot.

XVII. Réſz.

Jéſus imádkozik, hogy az Atya ötet megditsöitse, a' Tanitványokat az igazságban megszentelje. Azokat is kik ö általok hiendenek megditsöitſe.

1. Ezeket mondá Jéſus: és ſzemeit az égre felemelvén monda: Atyám eljött az óra, ditsöitsdmeg a' te Fiadat, hogy a' Fiú is meg ditsöitsen tégedet. *Márk.* 7, 34.

2. A' mint adtál néki hatalmat minden teſten, hogy mindeneknek, a' kiket néki adtál, örök életet adjon. *Jelen.* 12, 10.

3. Ez pedig az örök élet, hogy megesmérjenek tégedet egyedül igaz Iſtent, és a' kit elbotsátottál a' Jéſus Kriſtust. 1. *Ján.* 5, 20.

4. En téged megditsöitettelek a' földön; elvégezvén a' dolgot, mellyet reám biztál, hogy elvégezzem.

5. Es moſt ditsöits meg engemet Atyám te magadnál, azzal a' ditsöſséggel, melly *nékem* vólt tenálad, minek elötte e' világ lenne. *Ap. Ts.* 3, 13.

6. Megjelentettem a' te nevedet az embereknek, a' kiket nékem adtál e' világból; tieid vóltanak, és nékem adtad azokat, és megtartották a' te beszédedet. *Ján.* 1, 9.

7. Moſt esmérik meg, hogy minden, a' mellyet nékem adtál te töled vagyon.

8. Mert a' beſzédeket, mellyeket nékem adtál, ö nékiek adtam, és ök bévették, és igazán megesmérték, hogy te-töled jöttem ki, és elhitték hogy te küldöttél éngemet.

9. En ö érettek könyörgök, nem e' világért könyörgök, hanem azokért, a' kiket nékem adtál, mert a' tieid.

10. Es valamellyek enyimek, azok mind a' tieid *is*, és a' mellyek a' tieid, enyimek *is*, és megditsöittettem ö bennek.

11. Es én nem vagyok többé a' világon, de azok a' világon vagynak; én pedig te hozzád mégyek. Szent Atyám, tartsdmeg a' te nevedben azokat, a' kiket nékem adtál, hogy egygyek légyenek, mint mi is?. *Róm.* 12, 16.

12. Mert míg ö vélek valék a' vilàgon, megtartottam öket a' te nevedben, meg örzöttem azokat, a' kiket nékem adtál, és egy ſem veſzett-el azok közzül; hanem tsak ama' veſzedelemnek Fia, hogy az irás bételnék. *Sólt.* 109, 8.

13. Moſt pedig te hozzád mégyek, és ezeket ſzólom e' világon, hogy megtellyeſedjen ö bennek az en örömem.

14. En adtam nékiek a' te beszédedet, és a' világ gyülölte öket, mert nem valának e' világból, a' mint én ſem vagyok e' világból. 1. *Ján.* 3, 13.

15. Nem *azt* kérem, hogy ki vegyed öket e' vilagból; hanem hogy meg örizzed öket a' gonosztól.

16. Nem e' világból valók, a' mint én is e' világból való nem vagyok.

17. Szenteld-meg öket a' te igazságodban, a' te igéd az igazság. *Sólt.* 93, 5. *és* 119, 160.

18. A' mint te engemet e' világra küldöttél, én is öket e' világra küldöm. *Luk.* 10, 3.

19. En magamat ſzentelem ö érettek, hogy ök is légyenek megſzenteltetvén igazságban.

20. De nem egyedül tsak ö érettek imádkozom; hanem azokért is, a' kik hiendenek az ö beſzédek által én bennem.

21. Hogy minnyájan egyek legyenek, mint te Atya én bennem, én is tebenned, hogy ök is mibennünk egyek légyenek, és a' világ elhigye, hogy te küldöttél engemet. *Ján.* 14, 20. *Gal.* 2, 20.

22. Es én nékiek adom ama' ditsöſséget, a' mellyet nékem adtál, hogy egyek légyenek, a' mint mi is egyek vagyunk.

23. En ö bennek, és te én bennem, hogy légyenek tökélleteſsek egyenként, és megtudja a' világ, hogy te küldöttél engemet, és ſzeretted öket, a' mint engemet is ſzerettél. 1. *Kor.* 6, 17.

24. Atyám, a' kiket adtál nékem, akarom, hogy a' hol én vagyok, azok is velem légyenek, hogy láſsák az én ditsöſségemet, mellyet nékem adtál, mert ſzerettél engemet a' világnak fundamentomának felvettetése elött. *Ján.* 12, 26. *Es.* 66, 18.

25. Igaz Atyám, e' világ téged nem esmért, de én esmértelek tégedet; ezek is megesmérték, hogy te botsátottál engemet.

26. Es megjelentettem nékiek a' te nevedet, *tovább is* megjelentem, hogy ama' ſzeretet, mellyel ſzerettél engemet, ö bennek légyen, én is ö bennek.

XVIII. Réſz.

Kriſtus ſzenvedése a' kertben, Hannás és Kajaphásnál, és a' Pilátusnál. Péternek esete.

1. Ezeket mikor megmondotta vólna Iéſus, kiméne az ö tanitványival együtt, a' Kidron patakján túl, hollott egy kert vala, a' mellybe mégyen vala ö, és az ö tanitványi. *Máth.* 26, 1. 36.

2. Tudja vala pedig Iudás is, a' ki ötet elárúlá, a' helyet; mert gyakran öſzve gyülekezett Iéſus ottan, az ö tanitványival együtt. *Máth.* 20, 4.

3. Azért Iudás a' vitézeknek seregét, és a' Fö-papoknak, és a' Phariſeusoknak szolgait maga mellé vévén, oda mégyen vala, fáklyákkal és lámpásokkal és fegyverekkel.

4. Iéſus annakokáért tudván mind azokat, a' mellyek ö reá következendök valának; kimenvén monda nékiek: kit kereſtek.

5. Felelének néki: a' Názarethbéli Iéſuſt. Monda nékiek Iéſus: én vagyok. All vala pedig Iudás is, a' ki ötet elárúlá, azokkal együtt.

6. Mikor azért mondotta vólna nékiek, hogy én vagyok, hátra dülének, és a' földre esének. *Sólt* 6, 11.

7. Annakokáért ismét megkérdé öket: kit kerestek? azok pedig mondának: a' Názárethbéli Iésust.

8. Felele Iésus: megmondám néktek, hogy én vagyok. Ha azért engemet kerestek, botsássátok ezeket, hogy menjenek el.

9. Hogy bételjen ama' mondás, a' mellyet mondott vala; hogy a' kiket nékem adtál, azok közzül, egyet sem vesztettem el. *Ján.* 17. 12.

10. Annakokáért Simon Péternek szablyája lévén, kivoná azt, és a' Föpapnak szolgájához tsapván, el vágá annak jobb fülét, a' szolgának neve pedig vala Malchus.

11. Monda azért Péternek Iésus: tedd hivelyébe a' te szablyádat; avagy ne igyam-e meg a' poharat, mellyet adott nékem az én Atyám?

12. A' vitézlö sereg pedig, és az ezeredes kapitány, és a' Sidóknak szolgai, megfogák Iésust, és megkötözék ötet.

13. Es elvivék ötet elöször Annáshoz, mert Kajaphásnak Ipa vala, *és* az vala Föpap abban az esztendöben. *Máth.* 20, 57.

14. Vala pedig Kajaphás, ki a' Sidóknak tanátsolta vala: hogy jobb vólna egy embernek meg halni a' népért.

15. Simon Péter pedig követi vala Iésust, és egy más tanitvány; de az a' tanitvány esmérös vala a' Föpappal, és bémégyen vala Iésussal a' Fö-papnak udvarába.

16. Péter pedig áll vala az ajtónál kivül; kimenvén azért ama' másik tanitvány, a' ki a' Fö-pappal esmérös vala, és szóla az ajtón állóval, és bévivé Pétert.

17. Monda pedig Péternek az ajtóra gondot viselö leánzó: nem-de te is ez embernek tanitványi közzül vagy-e? monda az: nem vagyok?

18. A' szolgák pedig és az Inasok állván tüzet gerjesztének és melegitik vala magokat; mert hideg vala, de Péter is ott álla vélek, és melegité magát.

19. A' Fö-pap pedig megkérdé Iésust az ö tanitványi felöl, és az ö tudománnya felöl.

20. Felele néki Iésus: én nyilván szólottam e' világnak, én mindenkor a' Synagógában, és a' templomban tanitottam, a' hová gyülnek minden felöl a' Sidók, és semmit titkon nem szólottam. *Es.* 45, 19. *Luk.* 4, 15.

21. Mit kérdeſz engemet? kérdezd-meg azokat, a' kik hallották, mit szólottam nékiek: imé azok tudják, én mit szólottam.

22. Mikor pedig ezeket ſzólotta vólna, egy az ott álló ſzolgák közzül, páltzával üti vala Jéſuſt, mondván: igy felelſz-e a' Föpapnak *Kir.* 1. *k.* 22, 24.

23. Felele néki Iéſus: ha roſzſzúl ſzólottam, bizonyitsd reám a' gonoſzt; ha pedig jól, miért üesz-meg engemet?

24. Hannás azért, elküldé ötet kötözve, a' Kajaphás Fö-paphoz.

25. Simon Péter pedig *ott* állván melegszik vala; mondának azért nékie: nem vagy-e te is az ö tanitványi közzül? ö *pedig* tagadja vala, és monda: nem vagyok. *Máth.* 26, 34. ſeqv.

26. De a' Fö Papnak ſzolgai közzül egy, lévén Attyafia annak, a' kinek fülét Péter elvágta vala, *monda: avagy* nem láttalak e tégedet ö véle a' kertben?

27. Ismét megtagadá Péter, és azonnal szóla a' kakas.

28. Jéſuſt azért Kajapháſtól viſzik vala a' tanátsházba, és reggel vala, és azok nem mennek vala bé a' tanáts-házba, hogy megne ferteztettnének; hanem hogy megehetnék a' Husvéti Bárányt.

29. Ki méne azért Pilátus ö hozzájok és monda: mitsoda vádolást hoztok, ez ellen az ember ellen?

30. Felelének és mondának neki: ha e' gonosz-tévö nem vólna, néked ötet kézbe nem adtuk vólna.

31. Monda azért nékiek Pilátus: vigyétek 'el ötet ti, és itéljétek-meg ötet, a' ti törvénytek ſzerint, de mondának néki a' Sidók: minékünk ſenkit nem ſzabad megölnünk.

32. Hogy megtellyesednék Jéſusnak ama' beſzéde, mellyet mondott vala, jelentvén minémü halállal kellene néki meghalnia. *Ián.* 12, 32. *Máth.* 20, 19.

33. Azért ismét a' törvény-házba mégyen vala Pilátus, és ſzolitván Jéſuſt, monda néki: Te vagy-e a' Sidóknak királlya?

34. Felele néki Jéſus: magadtól mondod-e ezt, avagy mások mondották néked én felölem?

35. Felele Pilátus: avagy Sidó vagyok-e én? a' te néped, és a' Föpapok téged nékem kezembe adtanak, mit tselekedtél?

36. Felele Jéſus, az én országom nem e' világból való, ha az én országom e' világból való vólna, az én ſzolgaim, meghartzoltanak vólna, hogy ne adattatnám a' Sidóknak; de

de most az én országom nem innen való. *Ján. 6, 15. Róm. 14, 17.*

37. Monda néki azért Pilátus; tehát ugyan tsak király vagy te? felele néki Jésus: te mondod, hogy én király vagyok, én azért születtem, s' azért jöttem is e' világra, hogy bizonyságot tégyek az igazságról, azért minden, a' ki az igazsagtól vagyon, hallgatja az en szómat.

38. Monda néki Pilátus: mitsoda az igazság? és azt hogy mondá: ismét kiméne a' Sidókhoz, és monda nékiek: én semmi vétket ö benne nem találok.

39. *Ez* pedig néktek szokástok, hogy egy *rabot* néktek elereszszek a' Husvétra; akarjátok-e azért hogy elereszszem néktek, a' Sidóknak ama' királlyát. *Máth. 27, 15.*

40. De ismét kiáltozának minnyájan, és mondának: nem ezt, hanem a' Barrabást; a' Barrabás pedig tolvaj vala. *Luk. 23, 23.*

XIX. Rész.

Kristusnak Szenvedése tovabb is, Halála, Sz. óldalának dárdával megnyittatása s'. Eltemettetése.

1. Akkor azért Pilátus elöfogá Jésust, és megostoroztatá. *Máth. 27, 26. seqv.*

2. Es a' vitézek tövisböl koronát fonnak vala, és az ö fejére tevék, és bársony öltözetet adának ö reá.

3. Es mondának: Eljen a' Sidóknak Királlya. Es páltzákkál verik vala ötet.

4. Azért ismét kimégyen vala Pilátus, és monda nékiek: imé kihozom ötet tinéktek, hogy megtudjátok, hogy én semmi okot ö benne nem találok.

5. Kijöve azért Jésus, hordozván tövis koronát, és bársony öltözetet, és monda nékiek *Pilátus:* Im az ember. *Es. 53, 2. 3.*

6. Mikor azért látták vólna ötet a' Papifejedelmek, és a' szolgák, kiáltozának mondván: feszitsd-feszitsd; monda nékiek Pilátus: vegyétek ti, és feszitsétek-meg ötet; mert én nem találok ö benne okot.

7. Felelének néki a' Sidók: nékünk törvényünk vagyon, és a' mi törvényünk szerint kell néki meghalni; mert magát Isten Fiává tette. *Mós. 3 K. 24, 15. és 5 K. 18, 20.*

8. Pilátus azért mikor e' mondást hallotta vólna, annál inkább megrémüle.

9. Es ismét a' törvényházba bémenvén, monda Jéſusnak: Honnét való vagy te? de Jéſus ſemmi feleletet nem ád vala néki.
10. Monda azért néki Pilátus: énnékem nem ſzólasz-e? nem tudod-e, vagyon arra hatalmam, hogy megfeszitſelek tégedet; és vagyon hatalmam hogy elereſzſzelek tégedet?
11. Felele néki Jéſus: Semmi hatalmad nem vólna rajtam, ha onnét felül nem adatott vólna néked; annakokáért, a' ki engem néked kezedbe adott, nagyobb annak az ö vétke. *Bölts.* 6, 4.
12. Attól fogva keres' vala módot Pilátus, hogy elereſz tené ötet: de a' Sidók kiáltozván mondának: ha ezt elereſzted, nem léſzſz, barátja a' Tsáſzárnak, mert a' ki magát királlyá téſzi, ellene mond a' Tsáſzárnak.
13. Pilátus azért mikor e' mondáſt hallotta vólna, ki hozá Jéſuſt, és a' törvény-ſzékbe ülvén, azon az helyen, melly Lithoſtrotosnak mondatik, Sidóúl pedig Gabbatának.
14. Vala pedig a' Husvét *innepére* való készületnek napján, úgy mint hat óra tájban, és monda a' Sidóknak: Imé a' ti Királytok.
15. Azok pedig kiáltozának: veſzesd-el, veſzesd-el; feszitsd-meg ötet. Monda nékiek Pilátus: A' ti királytokat feſzitsem-e meg? felelének a' Papifejedelmek: Nints nékünk királyunk, hanem tsak Tsáſzárunk. *Mós.* 1. *K.* 49, 10.

Die Paraſceves, avagy Nagy Péntekre való Evang.

16. Akkor kézbe adá ötet nékiek, hogy megfeszittetnék. Vevék azért Iéſuſt és elvivék.
17. Es *vállán* viszi vala az ö kereſztfáját, és juta a' helyre, melly mondatik koponyáknak helyének, Sidóúl pedig Golgothának.
18. A' hol ötet megfesziték és ö véle egyetemben más kettöt, *egyiket* innét, *másikat* amonnét, Iéſuſt pedig középen.
19. Pilátus pedig a' tituluſt is megirá, és feltevé a' kereſztfára, *igy* vala pedig megirva. NAZARETHBELI IESUS SIDOKNAK KIRALLYA.
20. E' tituluſt azért sokan olvaſsák vala a' Sidók köz-

közzül, mert közel vala a' városhoz a' hely, hol Jéſuſt megfeſziték, és irván vala, Sidóúl, Görögül, és Deákúl.

21. Mondának azért Pilátusnak, a' Sidóknak Papifejedelmi: ne irjad: Sidóknak királlya; hanem hogy ö mondotta: a' Sidóknak királlya vagyok.

22. Felele Pilátus: a' mit megirtam, megirtam.

23. A' vitézek azért mikor megfeſzitették vólna Iéſuſt, vevék az ö ruháit, (és négy réſzre oſzták, mindenik vitéznek egy réſzt) az ö felsö ruháját is; vala pedig az ö felsö ruhája varrás nélkül való, és ſzött mind feliröl fogva.

24. Mondának pedig egymás között: ne hasogaſsuk-el azt; hanem veſsünk ſorsot reá, kié légyen. Hogy bételljen az irás, melly azt mondja: feloſztották az én ruhámat magok között, és az én köntösömre sorsot vetettek. Ezt tselekedték azért a' vitézek. *Sólt.* 22, 19.

25. Allanak vala pedig a' Iéſusnak kereſztfájánál az ö Annya, és ö Annyának nénnye Mária Kleophásnak *felesége*, és Mária Magdalena.

26. Iéſus azért mikor látta vólna az ö Annyát *ott* állani, és a' tanitványt, a' kit ſzeret vala, monda az ö Annyának: Aſzſzonyi állat, imhol a' te fiad.

27. Azután monda a' tanitványnak: imé a' te Anyád. Es azon órától fogva a' tanitvány magához fogadá az *Aſzſzonyi állatot*. *Róm.* 15, 7.

28. Ennek utánna tudván Iéſus, hogy már mindenek elvégeztettenek, *és* hogy az irás bétölt, monda: ſzomjúhozom. *Sólt.* 69, 22.

29. Vala azért egy edény helyheztetvén teli etzettel, és azok egy ſpongyiát etzettel megtöltvén, és isóppal körül rakván, az ö ſzájához nyújták.

30. Mi-

30. Mikor azért Iésus az etzetet vette vólna, monda: Elvégeztetett. Es lehajtván fejét kibotsátá lelkét.]

31. A' Sidók azért, hogy a' Szombat napon által a' testek a' keresztfán ne maradnának, mivel az *innepre készülének*, (mert az egy nagy Szombat nap vala) kérik vala Pilátust, hogy azoknak száraik megtöretnének, és levétetnének.

32. Iövének azért vitézek, és ugyan az elsönek száraic megtörék, a' másiknak is, a' ki ö véle együtt meg feszittetett.

33. *De* hogy a' Iésushoz jutának, latván, hógy már meg hólt vólna, nem törékmeg néki az ö száraic.

34. Hanem egy a' vitézek közzül megnyitá dárdával az ö óldalát, és azónnal vér és viz folyaki. *Ián.* 5, 6.

35. Es a' ki látta az tészen *arról* bizonyságot, és az ö bizonyságtétele igaz, és tudja, hogy igazat mond, és ti azt elhigyétek.

36. Mert *mind* ezek lettenek', hogy bételnék az Irás: egy is az ö tsontjai közzül-meg ne töressék. *M.* 2. *Kön.* 12,46. 4. *Kön.* 9, 12. *Sólt.* 34, 21. *Mich.* 3, 3.

37. Es ismét más irás mondja: meglátják azt, a' kit által szegeztenek. *Zach.* 12, 10. *Ielen,* 1, 7.

38. Ezeknek utánna megkéré Pilátustól az Arimathiabéli Ióseph, (ki is a' Iésusnak tanitvánnya vala, de titkon, a' Sidóktól való félelemnek miatta) hogy le venné Iésusnak testét, és hogy megengedte Pilátus, eljöve ö, és levevé Iésusnak testét.

39. Eljöve pedig Nikodémus is, ki elöször Iésushoz éjjel jö vala, és hoza myrhából és áloesböl egyelitetett *kenetet*, úgy mint száz fontot.

40. Vevék azért Iésusnak testét, és bétakargaták azt lepedökkel a' *jó illatú* szerekkel együtt, a' mint szokása a' Sidóknak temetni.

41. Azon az helyen pedig, a' hol *Iésus* megfeszittetett, vala egy kert, és a' kertben egy új koporsó, melybe még sóha senki nem tétetett.

42. Azért abban helyhezteték Iésust, a' Sidóknak az *innepre* való készületek miatt, mivel közel vala a' koporsó.

XX. Rész.

Kriſtus feltamadása. Kriſtus meg jelenik Mária Magdalénának, az után az ö tanitványinak, végezetre Thamásnak.

1. De a' Szombatnak egyik napján mégyen vala Mária Magdaléna korán reggel, mikor még setétes vólna a' koporsóhoz, és látá, hogy a' kö levétett a' koporsóról. *Máth.* 28. 1.

2. El futa azért, és méne Simon Péterhez, és ama' máſik tanitványhoz, a' kit Iéſus ſzeret vala, és monda nékiek; elvitték az URat a' koporsóból, és nem tudjuk hová tették ötet. *Ján.* 21, 7.

3. Kiméne azért Péter és ama' máſik tanitvány, s' a' koporsóhoz jutának.

4. Együtt futnak vala pedig mind a' ketten, de ama' máſik tanitvány megelözé Pétert, és elöbb érkezett a' koporsóhoz.

5. Es mikor oda hajolt-vólna látá *ott* letéve a' lepedöket, de ö bé nem mégyen vala.

6. Péter is azért elerkezvén, a' ki ötet követi vala, és béméne a' koporsóba, és látá a' lepedöket oda helyheztetve. *Luk.* 24, 12.

7. Es a' keſzkenyöt, melly az ö fején vala, nem a' lepedökkel együtt lenni, hanem magánoſsan, öſzve takargatva egy helyen.

8. Akkor ama' máſik tanitvány is, a' ki elöbb érkezett vala, béméne a' koporsóba, és látá és hün.

9. Mert még nem tudják vala az Irást, hogy felkellene néki támadni az halálból. *Luk.* 24; 25.

10. Azért e' tanitványok ismét *viſzſza* menének az öveikhez.

11. Mária pedig a' koporsón kivül álván, ſir vala, mikor azért ſirna, béhajol vala a' koporsóba.

12. Es láta két Angyalt fejér ruhákban, ülvén egyik fejtöl, a' máſik lábtól, a' mint Jéſusnak teſte fekütt vala. *Ap. Ts.* 1, 10.

13. Es azok mondának néki: aſzſzonyi állat, mit sirſz? monda nékiek: mert elvitték az én URamat, és nem tudom hová tették.

14. Es mikor ezeket mondotta vólna, hátra tekinte és látá Iéſuſt *ott* állani, és nem tudja vala, hogy Iéſus vólna. *Máth.* 28, 9.

15. Monda

15. Monda néki Iéſus: aſzſzonyi-állat, mit ſirsz? kit kereſsz? ama' pedig azt véli vala, hogy a' kertéſz vólna, monda néki: Uram, ha te vitted el ötet, mond meg nékem, hová tedted? és én elhozom. *Enek. én.* 3, 12.

16. Monda néki Iéſus: Mária. Meg fordúlván amaz, monda néki: Rabbuni, melly annyit téſzen mint: Meſter.

17. Monda néki Iéſus: ne illess engemet, mert még nem mentem fel az én Atyámhoz; hanem menj-el az én Atyámfiaihoz, és mond meg nékiek: felmegyek az én Atyámhoz, és a' ti Atyátokhoz, az én Iſtenemhez és a' ti Iſtentekhez. *Sólt.* 22, 25. *és* 47, 6. *Rom.* 8, 17.

18. Elméne Mária Magdaléna, hirt mondván a' tanitványoknak, hogy látta vólna az URat, és hogy ezeket mondotta néki. *Márk.* 16, 9.

Husvét után I. Vasárnapi Evangyéliom.

19. Mikor pedig a' Szombatnak elsö napján immár béeſtvéledvén, az ajtók bézárolva lettenek vólna, *ott*, a' hol a' tanitványok öſzve gyültenek, a' Sidóktól való félelemnek miatta; eljöve Iéſus, és középen megállván monda nékiek: Békeſség tinéktek. *Márk.* 16, 14. 1. *Kor.* 15, 5.

20. Es hogy azt mondá: meg mútatá nékiek ö kezeit, és az ö óldalát; örülének azért a' tanittanitványok, hogy látnák az URat. *Sólt.* 60, 8.

21. Monda azért ismét ö nékiek Iéſus: Békeség tinéktek; a' mint botsátott engemet az Atya, én is úgy botsátlak titeket. *Ján.* 17, 18.

22. Es ezt mondván, reájok lehelle, és monda nékiek: vegyetek ſzent Lelket.

23. Valakiknek meg botsátjátok büneiket, meg léſznek botsátva. Valakiknek megtartandjatok, meg léſznek tartva.] *Máth.* 16, 19.

Thamás Apoſtolnak innepére való Evangyéliom.

24. Thamás pedig egy a' tizenkettö közzül, ki kettösnek mondatik, nem vala vélek, mikor Iéſus eljö vala.

25. Mondának azért nékie, ama' több tanitványok:
láttuk az URat; ö pedig monda nékiek: hanem ha
látandom az ö kezein a' ſzegeknek helyeit, és az én
ujjomat botsátandom a' ſzegeknek helyeibe, és az
én kezemet botsátandom az ö óldalába, nem hiſzem.
26. Es nyóltzad-nap múlván ismét ben valának
az ö tanitványi, és Thamás is ö vélek, eljöve Iéſus
ajtó bézárolva, és középen megállván monda: Béke-
ség tinéktek. *Máth.* 18, 20.
27. Az után monda Thamásnak: hozd ide a' te
újjodat, és lásd-meg az én kezeimet, hozd ide a' te
kezedet, és botsásd az én óldalomba, és ne légy
hihetetlen, hanem hivö. *Róm.* 15, 31.
28. Es felele Thamás és monda: En URam, és
én Iſtenem.
29. Monda néki Iéſus: mivel hogy láttál enge-
met Thamás, hittél; de bóldogok, a' kik nem lát-
nak és hiſznek.] *Pét.* 1. *L*, 1, 8.
30. De sok más jeleket is tselekedett Iéſus, az ö tanitvá-
nyinak láttokra; mellyek nintsenek meg irva e' könyv-
ben. *Ián.* 21, 25.
31. Ezek pedig megirattak, hogy higyétek, hogy Iéſus
ama' Kriſtus az Iſtennek Fia, és hogy hivén életetek légyen
az ö nevében. *Ap. Ts.* 10; 43.

XXI. Réſz.

Jéſus meg jelenik a' Tibériás tengerénél. Parantsolja, hogy Péter legeltesſe a' bárányokat. Péternek halála. Haszontalan tudakozódása Iános felöl.

1. Ezeknek utánna ismét megjelenté magát Jéſus az ö
tanitványinak, a' Tiberiásnak tengerénél; meg je-
lentette *magat* pedig illyenképen: 1. *Kor.* 15, 5.
2. Valának együtt Simon Péter és Thamás, ki mondatik
kettösnek, és a' Kána Galileából való Nathánael, és a' Ze-
bedeusnak Fiai, és az ö tanitványi közzül mások ketten.
3. Monda nékiek Simon Péter: halászni mégyek, mon-
dának néki: mi is elmegyünk veled. Kimenének azért
és

és mindjárt egy hajóba fzállának, és azon az éjtfzakán semmit nem fognak vala.
4. Mikor pedig már megvirradott vólna, áll vala Jéfus a' parton, de nem tudták a' tanitványok, hogy Jéfus vólna.
5. Monda azért nékiek Jéfus: Fiaim, vagyon-e valami ennetek való? felelének néki: nintfen.
6. Ö pedig monda nékiek: vefsétek meg a' hálót a' hajónak jobb refzéröl, és találtok. Megveték azért a' *hálót* és már nem vonhaták, a' halaknak sokasága miatt.
7. Monda azért az a' tanitvány, kit Jéfus fzeret vala Péternek: az UR az. Simon Péter, azért hallván, hogy az UR vólna, ingét magához övedzé, mert mezitelen vala, és a' tengerbe botsátkozék.
8. A' több tanitványok pedig jönek vala az hajóval, mert nem valának mefzfze a' földtöl, hanem úgy mint kétfzáz ölnyire, és a' hálót a' halakkal egyetemben vonják vala *magok után.*
9. Mikor azért a' földre fzállottanak vólna, látának rakás tüzet, és arra tétetett halat, és kenyeret.
10. Monda nékiek Jéfus: hozzatok ide a' halból, mellyet moftan fogtatok *Luk.* 24, 41. 42.
11. Kifzálla Simon Péter *az hajóból* és a' földre kivoná a' hálót, melly teli vala nagy halakkal, *fzám fzerint* fzáz ötven három, és noha annyan valának, mindazonáltal a' háló meg nem fzakadoza.
12. Monda nékiek Iéfus; jertek, ebédeljetek; fenki pedig a' tanitványok közzül nem méré ötet megkérdezni: te ki vagy? tudván, hogy ugyan tsak az UR vólna.
13. Eljöve azért Iéfus, és vevé a' kenyeret, és adá nékiek, hasonlóképen a' halat is.
14. E' vala már harmadfzor, hogy Iéfus az ö tanitványinak megjelent, a' halálból való feltámadása után.
15. Mikor pedig *már* ebédeltenek vólna, monda Iéfus Simon Péternek: Simon Iónának *fia*, inkább fzeretsz-e engemet mint ezék? monda néki: igen is URam te tudod, hogy én fzeretlek tégedet. Monda néki, Legeltefsed az én Bárányimat.
16. Ismét másodfzor is monda néki: Simon Iónának *fia*, fzeretsz-e engemet? monda néki: igen-is URam, te tudod, hogy fzeretlek tégedet monda néki: Legeltefsed az én juhaimat. *Ap. Ts.* 20, 28. *Pét.* 1. *L.* 5, 2.
17. Monda néki harmadfzor is: Simon Iónának *fia*, fzeretsz e engemet? el fzomorodék azon Péter, hogy harmadfzor

szor is mondotta, szeretsz-e engemet? és monda néki: URam, te mindeneket tudsz, és tudod hogy szeretlek tégedet; monda néki Jésus: Legeltessed az én juhaimat. *Ján.* 2, 25. *Ezech.* 34, 8.

18. Bizony bizony mondom néked, mikor ifjú valál, magad övedzetted magadat, és elmentél, a' hová akartál; mikor pedig meg öregszel, kinyújtod kezeidet, és más fog tégedet felövedzeni, és elvinni, a' hová nem akarod.

19. Ezt pedig mondá példáúl, minémü halállal ditsöittené az Istent, és hogy ezt meg mondotta. *Ján.* 13, 26. *Pét.* 2. *L.* 1, 14.

Sz. János Evangyélistának Innepére való Evang.

Az után monda néki: kövess engemet. *Jelen.* 14, 4.

20. Megfordulván pedig Péter, látá ama' *tanitványt jöni, kit* Jésus szeret vala, ki is a' vatsora felett, áz ö mellyén fekszik vala, és *azt* mondá: URam, ki az, a' ki tégedet el árúl? *Ján.* 13, 23.

21. Ezt hogy meglátta Péter, monda Jésusnak: URam, ez pedig mit?

22. Monda néki Jésus, ha akarom, hogy maradjon mig eljövök, mi közöd hozzá? te kövess engemet.

23. Kiméne azért e' beszéd az Atyafiak között, hogy az a' tanitvány nem halna meg. Es maga nem mondá *azt* ö néki Jésus, hogy meg nem halna, hanem, ha akarom, hogy megmaradjon mig eljövök, mi gondod reá?

24. Ez ama' tanitvány, ki ezekröl bizonyságot tészen, és ezeket megirta, és tudjuk hogy az ö bizonyság-tétele igaz.] *Ján.* 19, 35.

25. Vagynak pedig sok egyéb dolgok is, mellyeket Jésus tselekedett, a' mellyek, ha mind egyenként megirattatnának, úgytartom, hogy a' világ bé nem fogthatná a' könyveket, mellyeket megkellene irnia. Amen. *Ján.* 20, 30.

A' SZENT APOSTOLOKNAK TSELEKEDETI

a' mint megirta

Szent Lukáts.

I. Réſz.

A' Sz. Lélek igértetik. Jéſus mennybe felmégyen. Az Apoſtolok Jeruſálemben várakoznak. Mátyás Apoſtolságra válaſztatik.

Kriſtus URunk menybe menetelére való Epiſtola.

1. Az én elsö beszédem ô Theophile, vala mindazokról, mellyeket Jéſus kezdett tselekedni és tanitani.

2. Mind ama' napig, a' mellyen felvétetett *minek utánna* meg parantsolta vólna a' Szent Lélek által az Apoſtoloknak, a' kiket válaſztott.

3. A' kiknek-is ö ſzenvedéſe után ſok bizonyos jelek által magát megmutatta, és láttatott ö tölök negyven napokon, ſzólván nékiek az Iſten országa felöl.

4. Es egybe-gyüjtvén megparantsolá nékiek; hogy Jeruſálemböl el ne mennétek; hanem várakoznának az Atyának amaz igéretire, a' mellyet én tölem hallottatok.

5. Mert János kereſztelt ugyan vizzel, ti pedig Sz. Lélekkel kereſzteltettek-meg, nem ſok napokkal ez után. *Mát. 3, 11. Ap. ts. 2, 4. és 11, 16.*

6. Azok pedig egybe gyülvén, megkérdék ötet mondván: URam, ez idöben állitod-e fel az Izraelnek országát?

7. Es

7. Es monda nékiek : nem illet titeket, hogy tudjátok az idöket es a' napokat, mellyeket az Atya önnön hatalmában helyheztetett.

8. Hanem a' ti reátok jövö ſzent Léleknek erejét véſzitek, és az én bizonyságim léſztek Jerusálemben, és az egéſz Judeában, és Samariában, és mind a' földnek útólsó *határáig*.

9. Es hogy ezeket megmondá ö láttokra felemelteték, és egy felhö fogá-el ötet az ö ſzemek elöl.

10. Mikor pedig felmenne, és *azok* utánna néznének az égre, *imé* két férfiák fejér ruhákban állanak vala ottan.

11. A' kik is mondának: Galileabéli férſiak, mit allotok felnézvén az égre ? Ez a' Jéſus, ki töletek menybe felvétetett, ismét eljövendö úgy, a' mint láttátok ötet az égbe felmenni.]

12. Akkor megtérének Jerusálembe a' hegyröl, melly olajfáknak *hegyének* mondatik, melly is Jerusálemhez közel vagyon, *úgy mint* egy Szombat napi járó földnyire.

13. Es mikor bémentenek vólna, a' felházba menének, holott valának ſzalláſon, Péter, és Jakab, és János, és András, Philep és Thamás, Berthalan és Máthé, Jakab Alpheusnak *fia* és Simon Zelótes, és Judás, Jakabnak *attyafia*.

14. Ezek mind egyenlö akarattal együtt álhatatoſſak valának az imádságban és a' könyörgésben, az aſzſzonyokkal, és Máriával Jéſusnak Annyával, és ö attyafiaival egybe.

Szent Mátyás Apoſtol Innepére való Epiſtola.

15. Es azokban a' napokban, Péter a' tanitványok között felállván monda: (vala pedig úgy mint ſzáz húſz emberböl álló gyülekezet.)

16. Atyámfiai férfiak, bekellett telni amaz irásnak, mellyet a' Szent Lélek Dávidnak ſzája által elöre

megmondott, ama' Judás felöl, ki kalauzza vólt azoknak, kik a' Jésust megfogták. *Sólt.*. 41, 10.
17. Mert mi közinkbe számláltatott vala, vette is e' szolgálatnak sorsát.
18. Ez annakokáért az igaszágtalanságnak árrából mezöt szerzett, és leszakadvánketté hasadott, és minden béle kiomlott.
19. Es tudtára lön mindeneknek kik Jerusálembe laknak, úgy hogy az a' mezö, az ö tulajdon nyelveken, Akeldámának, az az, vérnek mezejének mondatik.
20. Mert megvagyon irva a' Sóltár könyvben: légyen puszta az ö lakó-helye, és senki rajta ne lakjon, és más vegye-el annak püspökségét. *Sólt.* 69, 26. *Sólt.* 109, 8.
21. Szükség annakokáért hogy a' férfiak közzül kik velünk együtt vóltanak mind az idötöl fogva, miólta ki s' béjárt közöttünk az UR Jésus.
22. Elkezdvén Jánosnak keresztségétöl fogva mind ama' napig, mellyen tölünk felvétetett, hogy azok közzül egy velünk egyetemben bizonysága légyen az ö feltámadásának:
23. Es elö álitának kettöt, Jósephet, ki mondatik Bársabásnak, kinek vezeték neve Justus, és Mátyást.
24. Es imádkozván mondának: Te, URam, minden sziveknek által látója, mutasd ki egyiket e' kettö közzül, a' mellyiket választottad.
25. Hogy vegye e' szolgálatnak, és Apostolságnak sorsát, mellytöl Judás elszakadott, hogy az ö helyére menne.
26. Es sorsot vetnek vala reájok, és a' sors Mátyásra esett, ki *is* egyenlö akarattal a' tizen egy Apostolok közibe szamláltaték.]

II. Rész.

II. Rész

A' Sz. Lélek tüzes nyelveknek képében. Péter prédikál a' Sz. Lélekröl. A' hallgatóknak szivek megindúl. Elsö gyülekezet.

Pünkösd I. Napjára való Epistola.

1. Es mikor Pünkösd napja eltölt vólna, minnyájan egyenlö akarattal együtt valának.

2. Es lön az égböl hirtelen, mint egy erös szélnek zugása, és bétölté az egész házat, a' hol ülnek vala.

3. Es láttatának azokon részre osztatott nyelvek, mint a' tüz, ülvén egyenként mindenikre.

4. Es bételének minnyájan sz. Lélekkel, és kezdének szólani más nyelveken, a' mint a' szent Lélek ád vala nékiek szólniok.

5. Valának pedig Ierusálemben lakozó Sidók, *és* az ég alatt minden nemzetségekböl való kegyes férfiak.

6. Hogy pedig ez a' szózat lön, egybe-tódúl vala a' sokaság, és elálmélkodának, mivel ki ki maga nyelvén hallja vala öket szólani.

7. De minnyájan álmélkodván és tsudálkozván mondának egymás között imé ezek, a' kik szólanak, avagy nem mind Galileabéliek-e?

8. Miképen *vagyon tehát*, hogy halljuk öket szólani minnyájan a' mi tulajdon nyelvünkön, a' mellyben születtettünk?

9. Párthusok, Médiabéliek és Elámiták, és Mesopotámiában, és Iudeában, és Kapadociában, Pontusban és Asiában való lakosok.

10. Phrygiában és Pámphiliában, Egyptomban, és Lybiának részeiben, melly Ciréné mellet *vagyon*, és Rómából való jövevények, Sidók és Prosselitusok.

11. Krétabéliek, és Arabiabéliek, hallyuk, hogy a' mi nyelvünkön beſzélik az Iſtennek nagyságos dolgait.

12. Es elálmélkodának minnyájan és kétségeskedvén, mondának egy más között: mi akar ebböl lenni?

13. Egyebek pedig tsufolódván mondának: eltöltenek édes borral.]

14. Péter pedig a' tizenegy *Apoſtolokkal* együtt állván, ſzavát felemelé, és monda nékiek: Sidó férfiak, és *ti* minnyájan, a' kik Jeruſálemben lakoztok, ez néktek tudtotokra légyen, és füleitekbe vegyétek az én mondásomat.

15. Mert ezek nem részegek, a' mint ti vélitek, mivel három óra vagyon' a' napban.

16. Hanem ez ama' mondás, *melly lett* Jóel Próphéta által: Jóel. 3, 1.

17. Es léſzen az utólsó napon, azt mondja az Iſten; kitöltök az én lelkemböl minden teſtre, és a' ti fiaitok és a' ti leányitok próphétálnak, és a' ti ifjaitok látáſokat látnak, és a' ti véneitek álmokat álmodnak.

18. Es azokban a' napokban, az én ſzolgaimra és ſzolgálóimra kitöltök az én lelkemböl, és próphétálni fognak.

19. Es tsudákat téſzek oda fel az égen, és jeleket ide alá a' földön, vért és tüzet, és a' füſtnek gözölgését.

20. A' nap ſetétſéggé, és a' hóld vérré változik, minek elötte az URnak ama' nagy és fényes napja eljöne.

21. Es léſzen, hogy valaki ſegitségül hivja az Urnak nevét, megtartatik.

22. Izraelita férfiak, halljátok-meg e' beszédeket: a' Názárethbéli Jéſuſt, ama' férfiat a' kit Iſtentöl valónak lenni meg bizonyitatott ti nálatok *sok* erök, tsudák, és jelek által, mellyeket tselekedett az Iſten ö általa ti közöttetek, a' mint magatok is tudjátok.

23. Azt a' *Jéſuſt*, ki Iſtennek elvégezett tanátsából és rendeléséböl *halálra* adatott, vettétek ti, és a' gonoſz-tévöknek kezeik által, felfeſzitvén megöltétek.

24. Kit az Iſten feltámaſztott, mególdozván az halálnak fájdalmit, a' mint is lehetetlen vala, hogy ö attól megtartatnék. *Ap. ts.* 3, 15.

25. Mert ö felöle mondja Dávid: látom az URat ſzüntelen én elöttem; mert az én jobb-kezem felöl vagyon; hogy meg ne mozditaſſam. *Sólt.* 16, 8. *seqv.*

26. Annakokáért örül az én ſzivem, és az én nyelvem örvendez, mivel még az én teſtem is reménségben nyugszik.

27. Mert nem hagyod á' koporsóban az én lelkemet, ſem *azt* meg nem engeded, hogy a' te Szented rothadáſt láſſon.

28. Megesmértetted velem az életnek útát, betölteſz engem örömmel, a' te ortzád elött.

29. Atyámfiai férfiak, légyen ſzabad, bátorsággal ſzólanom ti hozzátok Dávid Pátriárcha felöl; mert meghólt és eltemettetett, és annak temetéſe közöttünk vagyon mind e' mái napiglan.

30. Annakokáért Próphéta lévén, és tudván hogy eskü véſſel fogatta neki az Iſten, hogy az ö ágyékának gyümöltséböl támaſztaná teſt ſzerint a' Kriſtuſt, hogy ülne az ö királyiszékire. *Sám.* 1 *Kö.* 7, 2. *Sólt.* 132, 11. *Ap. ts.* 13, 34.

31. *Azt* elöre meglátván, szólott a' Kriſtusnak feltámadásáról, hogy annak lelke nem hagyattatott a' koporsóban, ſem annak teſte rothadáſt nem látott.

32. Ezt a' Jéſuſt feltámaſztotta Iſten, mellynek mi minnyájan bizonysági vagyunk.

33. Annakokáért felmagaſztaltalott az Iſtennek jobb-keze által és a' Szent Léleknek igéretit vévén az Atyától, kitöltötte ezt, a' mit moſt láttok és hallotok.

34. Mert nem a' Dávid ment-fel az egekbe; hanem azt mondja vala: Monda az UR az én Uramnak, ülj az én jobbomra.

35. Miglen a' te ellenségidet, a' te lábaid alá adom sámolyúl.

36. Azért valóban tudtára légyen az egéſz Izrael házának, hogy azt a' Jéſuſt, kit ti megfeszitettetek, URrá és Kriſtussá tette az Iſten.

37. Ezt hallván pedig általhatá ſziveket, és mondának Péternek és a' több Apoſtoloknak: mit tselekedjünk atyámfiai férfiak?

38. Péter pedig monda nékiek: térjetek-meg, és kiki közzületek kereſztelkedjék meg Jéſus Kriſtusnak nevében, a' bünöknek botsánatjára, és el veenditek a' Sz. Léleknek ajándékát,

39. Mert tietek ez az igéret, és a' ti gyermekeiteké, és mind azoké, a' kik meſzſze vagynak, kiket is hivand az UR a' mi Iſtenünk.
40. Sok más mondáſok által is bizonyságot tévén, és intvén monda: hagyátok felszabaditani magatokat é' gonoſz nemzetség közzül.
41. A' kik azért örömeſt vették az ö beſzédét, meg keréſztelkedtenek, és azon a' napon adaték, a' *gyülekezethez* úgy mint három ezer lélek.
42. Es valának álhatatoſok az Apoſtoloknak tudományában, és ö *javaiknak egymáſſal való* közlésében, és a' kenyér - ſzegésben, és a' könyörgéſekben.
43 Jöve pedig félelem minden lélekre, *mert* ſok tsudák és jelek lettenek az Apoſtolok által.
44. A' hivek pedig minnyájan együtt valának, és közös vala minden jószágok.
45. Mert ö jóſzágokat, és a' miek vólt eladván, azoknak árrát minnyájok között eloſztották, a' mint kinek kinek ſzüksége vala.
46. Es naponként egyenlö akarattal álhatatoſok valának a' templomban, és házanként a' kenyeret megszegvén, vevék az eledelt örömmel, és ö ſziveknek együgyüsegével.
47. Ditsérvén az Iſtent; és kedveſek valának az egéſz nép elött; az UR pedig naponként ád vala a' gyülekezethez, kik megtartattanak az idvességre.

III. Réſz.

Egy sánta meg gyógyittatik, kiröl Péter tanit. hogy a' Jéſus neve által gyógyult meg. Int Péter a' pœnitentiára, és emlekeztet a' törvényre.

1. Péter pedig és János mennek vala együtt a' templomba, az könyörgésnek idején, *úgy mint* kilentz órakor.
2. Es egy ember az ö annyának méhétöl fogva sánta lévén hordoztatott vala, kit napónként a' templomnak azon ajtaja eleibe helyheztetének, melly Ekesnek mondaték, hogy alamisnát kérne azoktól, kik bémennek vala a' templomba.
3. Ki mikor látta vólna Pétert és Jánoſt, hogy a' templomba mennének kér vala *tölök*, hogy alamisnát venne.
4 Péter pedig Jánoſſal együtt reá nezvén, monda; nézz reánk.

5. Az

5. Az pedig figyelmez vala ö reájok, álitván, hogy vala-
mit venne tölök.
6. Péter pedig monda: ezüstöm és aranyom nintsen; ha-
nem a' mim vagyon, azt adom neked; a' Názárethbéli
Jésus Kristusnak nevében, kelj-fel és járj.
7. Es annak jobb kezét megfogván, felemelé, és azonnal
meg erösödének az ö szárai és bokái.
8. Es felugorván, áll es jár vala, és béméne ö vélek a'
templomba, járván és ugrálván, és az Istent ditsérvén.
9. Es látja vala ötet az egész kösség, hogy járna és az
Istent ditsérné.
10. Megesmérték pedig, hogy ö vólna az, a' ki alamis-
nát *kéregetvén* ül vala a' templomnak Ekes névü ajtója elött;
és elteléenek rémüléssel, és álmélkodással az iránt, a' mi tör-
tént vala a' *sántán.*
11. A' meg gyógyitatott sánta pedig, mivel hogy Péter-
rel és Jánossal tart-vala, az egész kösség öszve fútamo-
dék ö hozzájok a' tornátzba, melly Salomon tornátzának
mondatik. *Kir.* 1. *Kön.* 6, 3. *Ján.* 10, 23.
12. Ezt hogy meg látja vala Péter felele a' sokaságnak:
Izraëlita férfiak, mit tsudálkoztok ezen, avagy mit néztek
olly erösen reánk, mint ha tulajdon mi erönk, vagy is sz.
életünk által tettük vólna ezt járóvá.
13. Az Isten, Abrahámnak, Isááknak, és Iákóbnak, *és*
a' mi Atyáinknak Istene, meg ditsöitette Jésust az ö Fiát,
kit ti kézben adtatok, és megtagattátok ötet a' Pilátus elött,
ki azt itélte, hogy elbotsáttatnék.
14. Ti pedig ama' Szentet és Igazat megtagadtátok, és
kértétek, hogy ama' gyilkos férfiú, ajándekúl adatnék ti-
néktek. *Máth.* 27, 20.
15. Az életnek Fejedelmét pedig megöltétek, kit az
Isten feltámasztott az halálból, mellynek mi bizonysági
vagyunk.
16. Es az ö nevében való hit által, ezt a' kit láttok és
esmértek, megerösitette az ö neve, és a' hit, melly ö ál-
tala vagyon, adta annak ezt a' tellyességes épséget min-
nyájatok elött. *Lásd. Sz. Ián.* 4, 48.
17. De tudom már atyámfiai, hogy tudatlanságból tse-
lekedtétek, mint a' ti Fejedelmitek is.
18. Es az Isten a' mellyeket elöre hirdetett, minden ö
Próphétáinak szájok által, hogy a' Kristusnak szenvedni
kellene, *azt* meg is tellyesitette.

19. Annakokáért tartsatok penitentiát és térjetekmeg, hogy eltöröltefsenek a' ti büneitek, és eljöjjenek a' meg enyhülésnek ideji, az Urnak ortzájától.
20. Es elbotsáſsa a' Iéſus Kriſtuſt, ki néktek elöre prédikáltatott.
21. A' kinek el kell foglalni azeget, mind az ideig, mig helyre állittatnak mindenek, mellyeket meg mondott az Iſten minden ö ſzent Próphetáinak ſzájok által öröktöl fogva.

El léptenek a' Görög ſzónak igaz értelmétöl azok, kik ezen versetskének elsö igéit igy forditották: *kinek az égtöl bé kell fogadtatni*; holott a' Görög szó szerint igy kelletett forditani: *kinek bé kell fogni; vagy: el kell foglalni az eget.* Mert δέξασθαι *nunquam passive significat in N. Testamento*; söt, mivel az UR Iéſus egy el válaſzthatatlan θεάνθρωπος és Iſten-ember, 1. Kor. 8, 6. és 1.Tim. 2, 5. Kol. 2, 9. kinek holott Iſtensége vagyon, ott vagyon emberi terméſzete is, ſzükséges-képen bizonyos, hogy valamint URunkat Iſteni terméſzete ſzerint az ég bé nem foghatja, igy emberi természete ſzerint ſem foghatja bé; hanem inkább ſz. Pál mondása ſzerint Ephes. 4, 10. minden egeknél fellyebb ment *a' Kriſtus*, hogy mindeneket bé töltene. conf. Ier. 23, 24. Kir. 1. K. 8, 27.

22. Mert Moiſes mondotta ugyan az Atyáknak: hogy az UR, a' ti Iſtentek, támaſzt tinéktek Prophetát a' ti atyátok-fiai közzül, mint engemet; ötet hallgaſsátok mindenekben, a' mellyeket ſzóland tinéktek. *Mo.* 5. *Kö.* 18, 15.
23. Es léſzen, hogy minden lélek melly azt a' Próphétát nem hallgatja, kigyomláltatik az *Iſten* népe közzül.
24. Es minden Próphéták Samueltöl fogva, és *ö* utánna rendel, valakik szólottanak, *azok minnyáján* ezekröl a' napokról jövendöltenek.
25. Ti vagytok a' Próphétáknak és a' Szövetségnek fiai, mellyet Iſten a' mi atyáinkkal ſzerzett, mikor Abrahámnak *azt* mondotta: A' te magodban áldottatnak meg a' földnek minden lakoſi. *Mós.* 1. *Kö.* 12, 3. *Róm.* 15, 8.
26. Az Iſten mindeneknek elötte, tinéktek támaſztotta fel az ö Fiát a' Iéſuſt, elküldvén ötet, hogy titeket megáldana; azért, hogy ki ki megtérjen az ö gonoſzságából.

IV. Réſz.

Péter és Iános megfogatnak. Tiltatnak a' prédikálláſtól. Az atyafiak imádkoznak. Sz. Lelket veſznek, és minden jószágok közös.

1. Mi-

1. Mikor pedig ſzólottanak vólna a' köſségnek; járúlnak vala ö hozzájok a' Papok, és a' Templomnak Hadnagya, és a' Sadduceusok.

A' Templomnak Hadnagya. Vóltanak a' Ierusálemi Templomnál szüntelen ör-álló Vitézek, kik három kiváltképen való okokból a' Templom örzésére rendeltettenek. 1. R. Maimonides mondása szerint a' Sidóknak a' Templomhoz való nagy és buzgó tiſztéletjekböl, s' kiváltképen, hogy valami tiſztátalat abba bé ne menne. 2. A'Samantánusoktól való félelem miatt, kik egy Husvéti innepen titkon a' Ierusálemi Templomba bé menvén az hólt-tetemeknek abban való el hintésével azt rútúl meg ferteztették. vid. Jos. Flavium Antiqv. Jud. L. 18. c. 3. Ezen okokra nêzve s' föképen pedig 3. Hogy á' Romai köz fegyveresek a' Templomra ütvén az Isteni-tiſzteleten valami tsínt ne tennének, vóltanak ezen ör-állók rendelve, kiknek Hadnagya vólt az, a' ki itt a' Templom Hadnagyának neveztetik.

2. Neheztelvén hogy a' népet tanitanák, és hirdetnék a' halálból való feltámadáſt, az *UR* Iéſus által.

3. Es kezeiket reájok vetvén, a' tömlötzbe tevék öket reggelig, mert már eſtve vala.

4. Sokan pedig azok közzül, kik az igét hallgatják vala, hittenek, és lön a' férfiaknak ſzáma, úgy mint öt ezeren.

5. Lön pedig mikor meg virradott vólna, egybe gyülekezének a' Fejedelmek, és a' Vének, és az Iráſtudók Ierusálemben.

6. Es Hannás a' Föpap és a' Kajaphás és Iohannes és Alexander, és valakik a' Papifejedelemségnek neméböl valók valának.

7. Es mikor öket középre állitották vólna, értekezének tölök *mondván:* mitsoda hatalomból, avagy kinek neve által mivelitek ezt?

8. Akkor Péter megtelvén Szent Lélekkel monda nékiek: Népnek fejedelmi, és Izraelnek Vénei.

9. Ha mi ma megitéltetünk ez emberen való jó tételményért, melly által ez meggyógyitatott.

10. Minnyájan tinéktek, söt az egéſz Izraelnek is tudtára légyen, a' Názárethbéli Iéſus Kriſtusnak nevében, kit ti meg feszittetetek, kit Iſten a' halálból feltámaſztott, az által áll ez elöttetek épségben.

11. Ez ama' kö, melly töletek épitö meſterektöl megvettetett, *és a'* ſzegeletnek feje lett. *Sólt.* 118, 2. *Róm.* 9, 33.

12. Es másban ſenkiben idveſség nints; mert nints is más név az ég alatt, *melly* adatott vólna embereknek *hogy* nékünk az által kellene idvezülnünk.

13. Mi-

13. Mikor pedig Péternek és Iánosnak a' szólásban való bátorságát látták vólna, és megtudták vólna, hogy nem tanúlt, és tudatlan emberek vólnának, tsudálkoznak vala, de esmérik vala öket, hogy a' Jésussal valának.

14. Láták pedig azt az embert is, a' ki meg-gyógyitatott, velek együtt állani; semmit ellene nem mondhatának.

15. Hanem parantsolák, hogy a' Tanáts elöl ki lépnének, *és* tanátskoznak vala egymás között.

16. Mondván: mit tegyünk ez emberekkel? mert hogy nyilvánságos jel lett ö általok, világos a' Jerusalemnek minden lakosi elött, és nem tagadhatjuk.

17. Hanem hogy jobban elne hiresedjen a' köfség között, fenyitéssel fenyegessük meg öket, hogy többé e' név iránt *soha* tsak egy embernek se szóljanak.

18. Es *elö* szólitván öket, meg parantsolák nékiek: hogy egyáltalán fogva se ne szóljanak, se ne tanitsanak a' Jésusnák nevében.

19. Péter pedig és János felelvén mondának nékiek: itéljétek meg, ha méltó dolog-e Isten elött, hogy néktek engedelmeskedjünk inkább, mint az Istennek?

20. Mert az nem lehet mi tölünk, hogy ne beszéljük azokat, a' mellyeket láttunk és hallottunk.

21. Azok pedig *eröfsen* meg fenyegetvén, elereszték öket semmi módot nem találván, hogy öket meg büntethetnék a' kösség miatt, mert minnyájan ditsöitik vala az Istent az iránt, a' mi történt.

22. Mert több vala negyven esztendösnél az ember, a' kin a' gyógyitásnak tsudája esett vala.

23. Mikor pedig eleresztették vólna *öket*, az öveikhez menének, és megbeszéllék miket mondottanak ö nékiek, a' Papifedelmek és a' Vének.

24. Kik mikor *azokat* hallották vólna, felemelék szavokat egyenlö akarattal az Istenhez, mondván: Te, URam Isten, ki teremtetted az eget, földet, a' tengert, és mind, a' mellyek azokban vagynak.

25. Ki Dávidnak a' te szolgádnak szája által mondottad: mit dühösködnek a' pogányok, és a' népek gondolnak hijában-valóságot? *Sólt.* 2, 1. *seq.*

26. A' földnek királyi elö állottanak és a' Fejedelmek egybe-gyültenek, az UR ellen, és annak Kristusa ellen."

27. Mert valóban egybe-gyültenek a' te szent Fiad a'

Jé-

Jésus ellen, a' kit megkentél, Heródes és Pontius Pilátus a' pogányokkal és az Izrael népével.

28. Hogy meg tellyesitsék, a' mellyeket a' te kezed és tanátsod elöre elrendelt.

29. Es moſtan tekints-meg URam az ö fenyegetéseket, és adjad *azt* a' te ſzolgaidnak, hogy minden bátorsággal hirdeſsék a' te *szent* igédet.

30. Hogy a' te kezedet a' gyógyitásra ki nyújtsad, és legyenek jelek és tsudák, a' te ſzent Fiadnak a' Jésusnak neve által.

31. Es mikor imádkoznának megindula az a' hely, a' hól egybe-gyültenek vala, és minnyájan megtelének Szent Lélekkel, és hirdeték bátorsággal az Iſten igéjét.

32. Azoknak sokasága pedig, a' kik hittenek, vala egy szivvel és egy lélekkel, és senki azt, a' mivel bir vala, maga sajátjának nem mondotta, hanem minden *jószágok* közös vala.

33. Es nagy hatalommal tevének bizonyságot az Apoſtolok, az UR Jésusnak feltámadásáról, és minnyájokon nagy kegyelem vala.

34. Mert ſenki közzülök nem vala, a' ki ſzükölködött vólna, mivel hogy a' kiknek közzülök mezei jószágok, avagy házok vala, eladván, azoknak árrát, a' mellyeket eladtanak, oda vitték.

35. Es letették az Apoſtolok lábainál, osztogatván *abból*, a' mint kinek kinek ſzüksége vala.

36. Jóſes pedig, ki az Apoſtoloktól Barnabásnak neveztetik (melly ha meg magyaráztatik annyit téſzen mint: vigaztalásnak fia) egy Lévita, nemzetségére nézve pedig Cipriabéli.

37. Lévén néki szántó földe, eladá azt, és annak árrát felhozván leteve, az Apoſtoloknak lábainál.

V. Rész.

Ananiás és annak felesége hirtelen meg halnak. Sok tsudák esnek. Az Apoſtolok meg-fogatnak, és tsudálatoſsan elſzabadulnak. Ismét elövitetnek. Gamaliel szól mellettek, de még is meg veſzſzöztetnek.

1. Egy Ananiás névü férfiú pedig, Saphirával az ö feleségével, eladá jószágát.

2. Es annak árrából félre teve; tudja vala pedig az ö felesége is; és valami réſzt felhozván letevé az Apoſtoloknak lábainál.

3. Mon-

3. Monda pedig Péter: Ananiás, miért foglalta-el ſzivedet a' Sátán, hogy hazudnál a' Szent Léleknek, és félre tennél az *eladatott* jószágnak árrából?

4. Vallyon meg maradván, nem néked maradott vólna-e? és ha eladtad-is, *avagy* nem a' te hatalmadban vólt-e? miért gondoltad ezt a' dolgot a' te ſzivedben; nem embereknek, hanem Iſtennek hazudtál.

5. *Mihelyt* Ananiás e' mondáſt hallotta, a' *földre* esvén meg hala; és jöve nagy félelem mindenekre, valakik e' dolgot hallják vala.

6. Az ifjak pedig felkelvén eltakariták ötet, és kivivén eltemeték.

7. Lön pedig úgy mint három óra múlván, annak felesége is bé jö vala, nem tudván azt, a' mi történt.

8. Felele pedig nékie Péter: mond meg nékem, ha *ugyan* annyin adtátok-e él a' jószágot? az pedig monda: Igen is annyin.

9. Péter pedig monda néki: miképen egyeztetek *úgy* meg, hogy meg késértenétek az Urnak Lelket? imé azoknak lábaik, kik férjedet eltemették: az ajtóban *vagynak*, s' téged is kiviſznek.

10. Es azonnal léesvén az ö lábainál, meg hala: mikor pedig az ifjak bémentenek vólna, halva találák, és kivivén eltemeték ötet az ö férjéhez.

11. Es nagy félelem vala mind az egéſz Gyülekezetben, és mind azok között, a' kik ezeket hallották vala.

12. Az Apoſtoloknak kezeik által pedig, jelek és sok tsudák lönek a' köſség között, és minnyájan egyenlö akarattal valának, a' Salomon tornátzában.

13. Amazok közzül pedig, senki nem méréſzli, vala magát közikbe avatni, hanem bötsületben tartja vala öket a' köſség.

14. Es naponként adatának ö hozzájok, a' kik hiſznek vala az URban, férfiaknak és aſzſzonyi állatoknak ſokasága.

15. Ugy, hogy az utzákra ki vinnék a' betegeket, és nyoſzolyákra 's ágyakra tennék, hogy mikor Peter azon elmenne, bár tsak az ö arnyéka érne ö közzülök némellyekre.

16. De a' Jerusálem körül való varosokból is, *nagy* sokaság gyülekezik vala öſzve, hozván betegeket, és *ollyanokat*, a' kik a' tiſztátalan lelkektöl haborgattatának, kik is mind meggyógyúltanak,

17. Ak-

17. *Akkor* a' Fö Pap felállván, és mind azok, kik ö véle együtt valának, úgy mint a' Sadduceusoknak szerzetjek, *és* elteleének boſzúsággal.
18. Es kezeiket az Apoſtolokra vetvén, a' közönséges tömlötzbe tevék öket.
19. De az URnak Angyala éjjel, a' tömlötznek ajtóját meg-nyitván, ki vivé öket és monda:
20. Menjetek és álljatok elö a' templomban, és hirdeſsétek a' köſségnek az életnek minden e' beſzédit.
21. *Ezt* hállván még korán reggel bé menének a' templomba, és tanitnak vala, a' Fö pap pedig el menvén, és a' kik ö véle valának, öſzve hivaták az *egéſz* tanátsot, és az Izrael fiainak minden Véneit és elküldenek a' tömlötzhöz, hogy elö hoznák öket.
22. A' ſzolgák pedig elmenvén, nem találák öket a' tömlötzben, és viſzſza jövén, hirt adának.
23. Mondván: a' tömlötzöt *ugyan* minden ſzorgalmatoſsággal be zárolva találtuk, és az örzöket kivül az ajtók elött állva, de megnyitván *abban* ſenkit nem találtunk.
24. *Mikor* pedig e' beſzédeket hallották vólna, a' Fö Pap és a' templomot *örzö vitézeknek* Hadnagya, és a' Papifejedelmek törekedének magokban, hogy mi lenne e' dologból?
25. De eljövén egy valaki, hirt ada nékiek mondván: imé a' férfiak, kiket a' tömlötzbe vetettetek, a' templomban vagynak, állván és tanitván a' köſséget.
26. Akkor a' Hadnagy a' ſzolgákkal elméne, hogy el hozná öket, *de* nem hatalommal, mert félnek vala a' köſségtöl hogy meg ne köveztetnének.
27. El hozván pedig álliták öket a' tanáts eleibe, és a' Fö pap megkérdé öket.
28. Mondván: parantsolván nem parantsoltuk-e meg tinéktek, hogy ne tanitsatok e' névben? és imé betöltöttétek Ierusálemet a' ti tanitástokkal, és reánk akarjátok hozni annak az embernek vérét.
29. Péter pedig és az Apoſtolok felelvén mondának: Iſtennek kell engedni inkább, hogy sem az embereknek.
30. A' mi atyáinknak Iſtene, feltámaſztotta a' Jéſuſt, kit ti megöltetek, és a' fára felfüggeſztettetek.
31. Azt az Iſten *mint* Fejedelmet és Megtartót, az ö jobbjára felmagaſztalta, hogy adna megtéréſt, az Izraelnek, és bünöknek botsánatját. *Sid.* 2,10. *Luk.* 24,47.
32. Es mi vagyunk annak bizonysági, ezen igék által,

és

és a' Sz: Lélek is, kit az Iften azoknak adott, a' kik ö néki engednek.

33. Azok pedig azt hallván, általhatá sziveket, és tanátskoznak vala, hogy elvefztenék öket.

34. Felállván pedig a' tanátsban egy *törvény-tudó* Pharifeus, kinek neve Gamaliel, betsületes az egéfz nép elött, parantsolá, hogy az Apoftolokat egy kevesé ki vinnék.

35. Es monda nékiek: Izraelita férfiak, vigyázzatok magatokra ezek az emberek iránt, mi tévök legyetek.

36. Mert e' napok elött, támada Theudás, ki magát valaminek mondá lenni, ahoz adták magokat fzám fzerint, úgy mint négy fzáz férfiak, az elvefzett, és azok minnyájan, a' kik ö hozzá adták magokat elfzélefztettenek, és semmivé lettenek.

37. Ennek utánna támada ama' Galileabéli Júdás, a' béiratásnak napjaiban, és alkalmas népséget hódita magához, az is elvefzett, és minnyájan, a' kik követték ötet elfzélefztettenek.

38. Mondom azért tinéktek: álljatok el ez emberekröl, és hagyatok békét nékiek, mert ha e' dolog az embereknek tanátsából vagyon, *úgy is* el bomlik.

39. Ha pedig Iftentöl vagyon, ti azt elnem bonthatjátok; hogy ne talám, Iften ellen tusakodóknak találtaffatok.

40. Es engedének ö néki, és elö fzólitván az Apoftolokat meg oftorozák, és elbotsáták öket, meg parantsolván, hogy ne fzólanának a' Jéfusnak nevében.

41. Azok annakokáért a' tanáts elöl elmenvén, örülnek vala, hogy az ö nevéért gyalázatot szenvedni méltók valának.

42. Es nem fzünnek vala meg naponként a' templomban és házanként tanitani, és hirdetni a' Jéfus Kriftuft.

VI. Réfz.

Diaconusok válafztatnak. Sz. István a' Tanáts elött áll.

1. Azokban a' napokban pedig, mikor a' tanitványok meg sokasodtanak vólna, a' Görögök zugolódának a' Sidók ellen, mivel az ö özveigyekre nem vala tekintet, a' minden napi *alamisnálkodásban.*

2. Ama' tizenkettö pedig elö fzólitván a' tanitványoknak sokaságát mondának; nem illik mihozzánk, hogy el-

elhagyván az Iſten igéjét az aſztal körül szolgáljunk.

3. Annakokáért Atyám fiai, válaſzſzatok magatok közzül, hét jó bizonyságú férfiakat, kik ſzentLélekkel és böltsességgel tellyessek lévén, álitsuk öket erre a' ſzükséges *hivatalra.*

4. Mi pedig az imádkozásban, és az igének szolgálatjában foglalatoskodunk.

5. Es tetſzett ez a' beſzéd mind az egéſz ſokaságnak, és válaſzták Iſtvánt, hittel és ſz: Lélekkel tellyes férfiat, és Philepet, és Prochoruſt, és Nikánort és Timont és Párménáſt, és amaz Antiochiabéli Proselytuſt, Miklóſt.

6. Ezeket az Apoſtolok eleibe álitották, kik mikor imádkoztanak vólna kezeiket reájok tevék.

7. Es az Iſtennek igéje nevelkedik vala, és a' tanitványoknak ſzáma igen ſokasodik vala Jerusálemben, de még a' Papi renden lévök közzül is, sokan engedtenek az hitnek.

Sz. Iſtvánnak Innepére való Epiſtola.

8. Iſtván pedig tellyes *lévén* hittel és erövel, nagy tsudákat és jeleket téſzen vala a' köſség között.

9. Felkelének pedig némellyek, azoknak Synagógájokból, kik mondatnak Libertinusoknak, Cireneusoknak, és Alexándriabélieknek, és a' kik Ciliciából és Aſiából valának, felkelvén vetekednek vala Iſtvánnal.

10. Es nem álhatának ellene a' böltseségnek, és a' Léleknek, melly ſzól vala ö általa.

11. Akkor állatának férfiakat elö, kik mondának: hallottuk, hogy ez káromló beſzédeket ſzólott Móſes ellen, és az Iſten ellen.

12. Egyetemben a' köſséget is felindíták, és a' Véneket, és az Iráſtudókat, és oda járúlván, megragadák ötet, és bévivék a' tanáts házba.

13. Hamis tanúkat is állatának elö, kik *azt* mondják vala: ez az ember nem ſzünik-meg, e' ſzent hely, és a' törvény ellen való káromkodáſtól.

14. Mert hallottuk, hogy azt mondotta: hogy a' Názáréthbéli Jésus, le rontja ezt a' helyet; és elváltoztatja a' rend-tartásokat; mellyeket adott nékünk Moises.

15. Es minnyájan, kik a' tanátsban ülnek vala, ö reá tekintvén, láták] az ö ortzáját, mint az Angyalnak ortzáját.]

VII. Rész.

Sz. István a' Tanáts elött hoszszan prédikál. Feddi a'] Sidókat, kik ötet megkövezik.

1. Monda pedig a' Föpap: hát mind ezek úgy vagynak-e?

2. Az pedig monda: atyámfiai férfiak és atyák, halljátok-meg: A' ditsöségnek Istene, megjelent a' mi atyánknak Abrahámnak; mikor vólna Mesopotámiában, minek elötte Chárránban lakott vólna.

3. Es monda néki: menjki a' te földedböl, és a' te rokonságod közzül, és menj-el a' földre, mellyet mutatok tenéked.

4. Akkor kimenvén Cháldeának földéböl, lakozik vala Chárránban, és onnét az ö attyának halála után, által hozta Isten, erre a' földre, mellyen ti most laktok.

5. De abban tsak egy láb-nyomni örökséget sem adott néki; hanem megigérte, hogy az ö birodalmába adná, és az ö magvának ö utánna, még akkor gyermeke nem lévén.

6. Igy szólott pedig az Isten, hogy az ö magva jövevény lészen az idegen földön, és szolgálat alá vetik azt, és nyomorgatják négy száz esztendeig.

7. Es a' nemzetséget, a' mellynek szolgálni fognak, én megitélem, *azt* mondja az Isten, és az után kimennek, és Isteni tisztelettel tisztelnek engemet ezen az helyen.

8. Es adta nékiek a' környülmetélkedésnek Testamentomát, s' úgy nemzé Isáákot, és környülmetzette azt nyóltzad]napon; Isáák pedig Iákóbot, és Iákób a' tizenkét Pátriárchákat. *Mó.* 1. *Kön.* 17, 9.

9. Es a' Pátriárchák boszonkodván Jósephre eladák ötet Egyptomba; de Isten vala ö véle.

10. Es kimenté ötet minden nyomorúságiból és ada

néki

néki kegyelmet és böltseséget, Pharaó elött az Egyptombéli király elött, ki Fejedelemmé tette ötet Egyptomon, és az ö egész házán.

11. Ehség jöve pedig és nagy nyomorúság, egész Egyptomra és Chanaának *földére*, és nem találának eleséget a' mi Atyáink.

12. Jákób pedig mikor hallotta vólna, hogy Egyptomban gabona vólna, elküldé a' mi atyáinkat elöször.

13. Es másodszorra megesmérték Jósephet az ö attyafiai, és tudtára lön Pharaónak a' Jósephnek nemzetsége. *Mós.* 1. *Kö.* 45, 3.

14. Elküldvén pedig Jóseph, által hivatá Jákóbot az ö attyát, és annak minden rokonságát, hetven öt lelkeket. *M.* 1. *Kön.* 46, 27. *és* 5. *Kö* 10, 20.

15. Alá-méne pedig Jákób Egyptomba, és meghala ö, a' mi atyáink is *megbóltanak.* *Mós.* 1. *Kön* 49. 32.

16. Es Sichembe által-vitettetvén, helyheztettetének ama' koporsóba, mellyet betsü szerint ezüstön vett meg Abrahám, Emornak fiaitól, ö Sichemnek *attya.*

17. Mikor pedig *már* közelgetett vólna az igéretnek ideje, mellyre Isten Abrahámnak megeskütt, nevelkedik vala a' nép és megsokasodék Egyptomban. *M.* 2. *K.* 1, 12.

18. Miglen egy más király támadna, ki a' Jósephet nem esmérte.

19. Az, ravaszsággal megkerülvén nemzetünket, nyomorgatja vala a' mi atyáinkat, azt mivelvén, hogy azoknak tsetsemöi kitétetvén, ne élnének.

20. Abban az idöben születtetett Móses, és szép gyermek vala Istentöl, ki is három hólnapig tartatott, az ö attyának házánál.

21. Mikor pedig ötet kitették vólna, a' Pharaónak leánya magának fogá ötet, és fia gyanánt felnevelé. *Mo.* 2. *Kony.* 2, 2.

22. Es taníttatott Móses az Egyptombélieknek minden böltseségére, és hatalmas vala, beszédben és tselekedetben.

23. Mikor pedig negyven esztendeig való idöt eltöltött vólna, fel-indula szivében, hogy meg látogatná rokonságit, az Izrael fiait.

24. Es mikor látott vólna egyet méltatlan szenvedni, védelmezi vala, boszut állván azért, a' ki méltatlanúl haborgattatott, leveré az Egyptombéli férfiat. *M.* 2. *Kö.* 2, 11.

25 Azt gondolta pedig, hogy megértenék, az ö attya fiai, hogy az Isten az ö keze által adna nékiek szabadulást; de ök nem érték.

26. A' következendö napon pedig *ismét* megjelenék közöttök, mikor veszekednének, és békeségre inté öket mondván: férfiak! atyafiak vagytok ti, miért tésztek boszúságot egymáson.

27. Az pedig a' ki boszút tött felebarátján, félre taszitá ötet mondván: ki tett téged Fejedelemmé, és Bíróvá mi rajtunk?

28 Talán engemet is megakarsz ölni, mint megölted tegnap az Egyptombéli *embert*?

29 Moises azért e' mondásra elszalada, és vala jövevény Mádiánnak földén, holott két Fiat nemze.

30. Es negyven esztendö múlván, a' Sinai hegynek pusztájában, megjelent néki az Urnak Angyala, ama tsipke bokorban, melly tüznek lángjával *ég vala. Mó. 2. Kön.* 3, 2.

31. Mellyet hogy meglátott Móses, eltsudálkozék a' látáson, és mikor oda ment vólna, hogy megtekintené, az URnak szava lett ö hozzája.

32. En vagyok a' te Atyáidnak Istene, Abrahámnak Istene, és Isááknak Istene, és Jákóbnak Istene; Móses pedig megrémülvén, nem mérészle reá nézni.

33. Az UR pedig monda néki: óldozd le lábaidról a' te sarudat; mert a' hely, mellyen te állaszsz, Szent föld.

34. Látván láttam az én népemnek nyomorúságát, melly Egyptomban vagyon, és hallottam annak fohászkodását, és alászállottam, hogy meg szabaditsam öket, és most jer, elküldlek tégedet Egyptomba.

35. Azt a' Mósest, a' kit megtagadtanak mondván: ki tett tégedet fejedelemmé és Bíróvá? azt az Isten Fejedelemül és szabaditóúl küldötte a' tsipke bokorban néki megjelent Angyalnak keze által.

36 Ez kivitte öket, tsudákat és jeleket tévén Egyptomnak földében, és a' veres tengeren, és a' pusztában negyven esztendeig. *Mós.* 2. *Kö.* 7. *és* 8. *és* 10 *rész.*

37. Es ama Móses, ki mondá az Izrael Fiainak: a' ti Uratok Istentek Próphétát támaszt néktek a' ti atyátok fiai közzül mint engemet, ötet hallgassátok.

38. Ez az, a' ki vala a' pusztában lévö Gyülekezetben, amaz Angyallal, a' ki néki szólott, a' Sinai hegyen, és a'

mi

mi atyáinkkal is együtt vala, ki is élö beſzédet vőn, hogy minékünk adná.

39. Kinek a' mi Atyáink nem akarának engedelmeskedni, hanem meg vetven *ötet*, ſziveiket Egyptomra fordították.

40. Es mondák Aáronnak: tsinálj nékünk Iſteneket, kik elöttünk járjanak; mert nem tudjuk mi történt a' Móſeſen, ki minket Egyptomból kihozott.

41. Es borjut készitettenek azokban a' napokban, és a' bálványnak áldoztanak, és az ö kezeik tsinálmányinak örültenek.

42. Az Iſten pedig elfordúlván tölök, oda adá öket, hogy tiſzteletet tegyenek, az égnek seregeinek, mint megvagyon irva a' Próphetáknak könyvében: Izraelnek háza, hoztatok-e nékem véres áldozatot, avagy, égö áldozatot a' puſztában negyven eſztendeig? *Amos.* 5, 25.

43. *Söt inkább* a' Mólochnak sátorát, és a' ti Iſtenteknek Remphánnak tsillagát *vállatokra* felvettétek, *tudni illik* a' képeket, mellyeket tsináltatok, hogy imádnátok azokat: *azért* elviſzlek titeket Babylonon túl.

44. De a' bizonyságnak sátora a' puſztában vólt a' mi atyáink között, a' mint el rendelte vala az, a' ki Móſesnek ſzólott; hogy elkészitené azt annak formájára, a' mellyet látott. *Mós.* 2. *Kö.* 25, 40.

45. Mellyet is felfogván a' mi atyáink ama' *Jéſusſal* együtt bévitték a' pogányoknak lakó földére, kiket kiüzött Iſten, a' mi atyáinknak ortzája elöl, mind a' Dávidnak napjáiglan.

46. Ki az Iſten elött kedvet talált, és kéri vala, hogy megtalálhatná a' Jákób Iſtenének sátorát. *Sám.* 2. *Kön.* 7, 2. 27 *Sólt.* 132, 3. *Krón.* 1 *Kön.* 18, 12.

47. Salomon pedig epite néki házat. *Kir.* 1 *Kö.* 6, 1. *és* 8, 27.

48. De a' magasságos *Iſten* kézzel tsinált templomban nem lakik, a' mint a' Próphéta mondja.

49. Az ég az én királyi ſzékem, és a' föld az én lábaimnak sámolya; mitſoda házat keszitetek ennékem, azt mondja az UR, avagy mellyik az én nyugodalmomnak helye? *Eſa.* 66, 1.

50. Avagy nem az én kezem alkotta-e mind ezeket?

51. Kemény nyakuak, s'-környül metéletlen ſzivüek és fülüek, ti mindenkor ellene állotok a' Szent Léleknek, mint a' ti atyáitok, úgy ti is. *Jér.* 6, 10. *és* 9, 25. 16. *Ezek.* 44, 9.

52. A' Próphéták közzül mellyiket nem üldözték a' ti atyáitok? és megölték azokat, a' kik hirdették, amaz igaznak eljövetelét, kinek ti moſt árúlói lettetek és gyilkosi.

53. Kik a' törvényt vettétek az Angyaloknak rendelt hivatalja által, de meg nem tartottátok.

54. Mikor pedig ezeket hallották vólna, általjárá ſziveket, és tsikorgatják vala fogaikat ö reá.

55. Ö *pedig* Szent Lélekkel tellyes lévén, az égre feltekinte, s' látá az Iſtennek ditsöſségét, és Jéſuſt állani az Iſtennek jobján.

56. Es monda: imé látok megnyilatkozott egeket, és az embernek fiát állani az Iſtennek jobján.

57. Es nagy ſzóval felkiáltván, bédugák füleiket és egyenlö akarattal reá rohanának.

58. Es kitaſzigálván a' városból, kövezik vala, és a' tanúk letevék ruhájokat, egy ifjúnak lábainál, ki Saulnak hivatik vala.

59. Es mikor köveznék Iſtvánt, felkiálta és monda: URam Jéſus, vedd *hozzád* lelkemet.

60. Térdre esvén pedig, nagy ſzóval kiálta: URam, ne tulajdonitsd nékiek e' bünt, és hogy ezt mondá, el aluvék.

VIII. Réſz.

Sz. Iſtván' eltemettetése. Saulnak dühösködése. Az ördögös Simon s' annak dolgai. Philep által a' komornyik meg kereſzteltetik.

1. Saulnak pedig tetſzett annak az ö megölettetéſe. Es lön nagy üldözés a' Jerusálemben lévö Ekléſia ellen és az Apoſtolokon kivül minnyájan elszéledtenek, Iudeának és Samariának határira.

2. Mind az által eltakariták Istvánt *némelly* kegyes férfiak, és nagy sirást tönek ö felette.

3. Saul pedig puſztitja vala az Eklésiát házanként járván és kihúzván a' férfiakat és aſzſzonyi állatokat, a' tömlötzre hányá.

4. A' kik

4. A' kik pedig elszéledtenek, elmenvén hirdették az Evangyéliomot.

5. Philep pedig mikor aláment vólna Samaria városába, prédikállá nékiek a' Kristust.

6. A' kösség pedig egyenlö akarattal hallgatja vala *azokat*, a' mellyeket Philep monda, és mikor hallgatnák, ſzemlélék a' jeleket is, a' mellyeket ö tselekeſzik vala.

7. Mert azok közzül sokakból, a' kikben tiſztátalan lelkek valának, felszóval kiáltozván kimentenek, és sok guta-ütött emberek, és sánták is meggyógyúltanak.

8. Es lön nagy öröm abban a' városban.

9. Egy Simon nevü ferfiú pedig már az elött a' városban lévén, ördöngösséget gyakorla, és elámitá a' Samariának lakosit, mondván magát valami nagynak lenni.

10. Arra figyelmezének minnyájan, kitsintöl fogva nagyig, és mondának: ez az Istennek ama' nagy ereje.

11. Figyelmezének pedig ö reá *azért*, mivel hogy alkalmas idötöl fogva, ördöngösséggel ámitá öket.

12. Mikor pedig hittenek vólna Philepnek, ki az Isten országáról és a' Jésus Kristusnak nevéröl hirdeté az Evangyéliomot, megkeresztelkedtenek férfiak és aſzſzonyok.

13. De maga a' Simon is hiszen vala, és megkeresztelkedvén, szüntelen a' Phileppel tart vala, és mikor a' jeleket és az eröket látta vólna, elálmélkodék.

Pünköst keddre avagy III. Innepre való Epist.

14. De hogy az Apostolok, Jerusálemben meghallották, hogy már Samaria is bévette az Isten igéjét, hozzájok küldék Pétert es Jánost.

15. Kik *is* alá-menvén, imádkozának ö érettek, hogy Szent Lelket vennének.

16. Mert közzülök még senkire nem szállott; hanem tsak megkeresztelkedtenek az UR Jésusnak nevében.

17. Akkor kezeiket ö reájok veték, és vönek Sz: Lelket.]

18. Simon pedig látván, hogy az Apostoloknak kezeiknek reá tételek által, adatik a' Szent Lélek, pénzt viſzen vala nékiek,

19. Mondván: adjátok nékem is azt a' hatalmat, hogy a' kire téendem kezeimet, végyen Szent Lelket.

20. Péter pedig monda néki: a' te pénzed veled együtt veszszen-el, mivel hogy azt gondolod, hogy az Isten ajándéka pénzen adatik el.

21. Nintsen néked részed sem sorsod ez igében; mert a' te szived nem egyenes Isten elött.

22. Térj meg azért ebböl a' te gonoszságodból, és könyörögj az Istennek, ha talám megbotsáttatnék tenéked, a' te szivednek gondolatja.

23. Mert látom, hogy a' keserüségnek epéjében, és a' hamisságnak köteleben vagy.

24. Simon pedig felelven monda: imádkozzatok ti az URnak én érettem, hogy a' mellyeket mondottatok, azok közzül egy se jöjjön én reám.

25. Azok annakokáért, mikor bizonyságot tettenek, és hirdették vólna az URnak igéjet, megtérének Jerusálembe, és Samariának sok faluiban, hirdeték az Evangyéliomot.

26. Az URnak Angyala pedig szóla Philepnek mondván: keljfel, és menj-el dél fele, az úton, mellyen alá mennek Jerusálemböl Gázába, melly *most* pusztá.

27. Es felkelvén elmégyen vala, és imé egy Szeretsen férfiú, Komornyikja és fö embere Kándácesnek, a' Szeretsenek Királynéjának, kire vólt bizva annak minden kintse, ki Jerusálembe jö vala, hogy az Istent imádná.

28. Lön pedig, mikor megtért vólna, ülvén az ö szekerén, az Esaiás Próphétát olvassa vala.

29. Monda pedig a' Lélek Philepnek: oda menvén adjad magadat ama' szekérhez.

30. Philep pedig oda futamodván, hallá, hogy az Esaiás Próphétát olvasná, és monda néki: vallyon érted-e a' mellyeket mostan olvassz.

31. Az pedig monda: hogyan lehetne, ha senki nem tanit engemet? és kéri vala Philepet, hogy felhágván, melléje ülne.

32. Az irásnak summája pedig a' mellyet olvassa, *im* e' vala: Mint a' mészárszékre vitetett, és mint a bárány az ötet megnyirö elött megnémúl, úgy meg nem nyitja az ö száját.

33. Az ö alázatossága által, felemeltetett az ö itélete; annak pedig nemzetségét ki beszélli-meg? mert elvétetik e' földröl az ö élete *Esa.* 53, 7. 8.

34. A' Komornyik pedig felelvén Philepnek monda : kérlek tégedet, ki felöl mondja ezt a' Próphéta ? maga felöl, vagy is valaki más felöl ?

35. Philep pedig megnyitván ſzáját, és azon az iráſon elkezdvén hirdeté nékie a' Jéſuſt.

36 Mikor pedig mennének az úton, s' valami vizhez érkeznének, monda a' Komornyik : im a' viz ; ki tilt engem hogy meg ne kereſzteltesſem ?

37 Monda pedig Philep : ha tellyes ſzivedböl hiſzeſz, meglehet ; a' pedig felelvén monda : hiſzem, hogy a' Jeſús Chriſtus Iſtennek Fia légyen.

38. Es parantsolá, hogy megállana a' ſzekér, és aláſzállván a' vizbe mind a' ketten, Philep és a' Komornyik, és megkereſztelé ötet.

39. Mikor pedig a' vizböl feljöttenek vólna az URnak Lelke Philepet elragadá, és a' Komornyik soha többé ötet nem látta ; de még is örömmel mégyen vala az úton.

40. Philep pedig Aſſótban találtatott, és elmenvén hirdetté az Evangyéliomot minden városokban, mig *ſzinte* Ceſareába érkeznék.

IX. Réſz.

Saulnak az UR megjelenik az úton. Ananiás által megkereſzteltetik. Jeruſálembe, Cesáreába és Tárſisba mégyen. Péter Eneáſt meg gyógyitja. Tábitbát feltámaſztja.

Pál fordúlására való Epiſtola.

1. Saul pedig fullaszkodik vala még is fenyegetésekkel, és gyilkossággal, az URnak tanitványi ellen, és a' Föpaphoz méne. 1. *Tim.* 1, 13. *Gal.* 1, 12.

2. Kérvén töle levelet Damaskusba a' Synagógákhoz, hogy ha kiket ez útban valókat találna férfiakat vagy aszszonyi állatokat, kötözve vinné Jerusálembe.

Lön pedig mikor ment, és már Damaskushoz közelgetett vólna, hirtelen környül fogá ötet egy világosság az égböl.

4. Es a' földre esvén szózatot halla, melly néki mondja vala : Saul, Saul, mit kergetsz engemet ?

5. Monda pedig: ki vagy, URam. Az UR pedig monda: En vagyok a' Jéſus, a' kit te kergetsz; nehéz néked az öſztön ellen rugódoznod.

6. Reszketvén pedig és remegvén monda: URam mit akarsz, hogy tselekedjem? és monda néki az UR: kelj fel, és menj bé a' városba, és megmondatik néked, mit kell tselekedned.

7. A' férfiak pedig, kik véle útaznak vala *ott* állván álmélkodának, mert hallották a' szózatot, de ſenkit nem láttanak.

8. Saul pedig a' földröl felkelvén, mikor szemeit megnyitotta vólna, ſenkit nem láta és kezénél fogváſt vezetvén ötet, bé vivék Damaskusba.

9. Es három nap semmit nem lát vala, sem nem evett, ſem nem ivott.

10. Vala pedig Damaskusban egy Ananiás nevü tanitvány, kinek monda az UR látás által: Anania; az pedig monda: im hol *vagyok*, URam.

11. Az UR pedig *monda* néki: keljfel és menjel az útzába, melly Egyenesnek mondatik, és a' Judásnak házánál keresdfel ama' Társisbéli Saul nevü férfiat, mert imé imádkozik.

12. Es látásban látott egy Ananiás nevü férfiat, ki hozzá bémenvén, kezét ö reá tette, hogy látna:

13. Felele pedig Ananiás: URam sokaktól hallottam ez ember felöl, minémü gonoſzt tselekedett a' Szenteken Jerusálemben.

14. *Söt* ide is hatalma vagyon a' Papifejedelmektöl, hogy meg kötözze mind azokat, kik a' te nevedet ſegitségül hivják.

15. Az UR pedig monda néki: menjel, mert ez nékem választott edényem, hogy az én nevemet hordozza a' pogányok elött, és a' királyok elött, és az Izrael fiai elött.

16. Mert

16. Mert én megmútatom ö néki, mennyit kelljen nékie fzenvedni az én nevemért.

17. El méne azért Ananiás, és bémenvén a' házba, reá tevé kezeit; és monda : Saul atyámfia, az UR küldött engemet ; a' Jéfus, ki néked megjelent az úton, a' mellyen jöttél, hogy *ismét* szemeid világát vennéd, és megtellyesednél Szent Lélekkel.

18. Es mindjárt leesék az ö fzemeiröl mint a' halnák héja, és azonnal láta, és felkelvén, megkeresztelteték.

19. Es mikor evett vólna megerösödék, és vala a' tanitványokkal Damaskusba egynihány napokon.

20. Es azonnal prédikálja vala Kriftuft a' Synagógákban, hogy ö vólna az Iftennek Fia.

21, Minnyájan pedig, a' kik ötet hallották eltsudálkozván mondának: nem ez-e, a' ki Jerusálemben pusztitja vala azokat, a' kik segitségül hivják vala ezt a' nevet, *söt* ide is azért jött, hogy megkötözvén azokat, elvigye Jerusálembe.

22. Saul pedig annál inkább meg-erösödék, és megtzáfolá a' Sidókat, kik Damaskusban laknak vala, erössen bizonyitván, hogy ez ama' Kriftus.]

23. Mikor pedig már fzámos napok elmúltanak vólna, a' Sidók tanátsot tartának, *mikép* ötet meg ölhetnék.

24. De tudtára adatott Saulnak az ö végezéfek, és *hogy* vigyáznának a' kapukon éjjel és náppal, hogy ötet megölnék.

25. *Azért* vevén ötet a' tanitványok éjjel, és egy kosárban a' köfalon által lebotsátották.

26. Mikor pedig Saul Jerusálembe érkezett vólna akará magát a' tanitványokhoz adni; dé minnyájan félnek vala ö töle, nem hivén, hogy ö is tanitvány vólna.

27. Barnabás pedig maga mellé vévé ötet, bévivé az Apoftolok közzé, és megbefzéllé nékiek, miképen az úton meglátta az URat, és hogy fzólott vólna *az UR* ö hózzája,

és

és hogy Damaskusban *is* bátorsággal ſzólott a' Jéſus nevében.

28. Es vélek együtt vala, és kimenvén Jerusálemben, és bátorsággal ſzólván az UR Jéſusnak nevében.

29. Szóla pedig és vetekedék a' Görögökkel: de azok igyekezének azon, hogy ötet megölnék.

30. *Mikor* pedig megtudták vólna az Atyafiak, alá késérék ötet Cesáreába, és elküldék Tárſisba.

31. Az egéſz Judeában, Galileában és Samariában lévö Ekleſiáknak pedig békeségek vala, épülvén és elömenvén az Iſteni félelemben, és betelvén Szent Léleknek vigasztalásával.

32. Lön pedig mikor Péter mindenütt eljárta vólna az *Eklésiákat*, érkezék a' ſzentekhez is, kik Lyddában laknak vala.

33. Es ott egy Eneas névü emberre találkozék, ki *már* nyóltz eſztendötöl fogva, guta ütésben fekſzik vala az ágyon.

34. Es monda néki Péter: Eneas, Jéſus Kriſtus gyógyitson-meg tégedet; keljfel, vesd-meg magadnak az ágyat; és mindjárt felkele.

35. Es láták ötet minnyájan, valakik Lyddában és Sáronában lakozának, *és* valakik az URhoz megtértenek.

36. Joppé *városában* pedig vala egy tanitvány aſzſzonyi-állat, kinek neve Tábitha, melly meg magyarázván Dorkásnak mondatik. Az tellyes vala jóságos tselekedetekkel, és alamisnákkal, mellyeket tselekeszik vala.

37. Lön pedig azokban a' napokban, hogy meg betegedvén, meghala; mikor pedig ötet lemoſták vólna, helyhezteték a' felsö házba.

38 Közel vala pedig Lydda Joppé *városához*, *és mikor* értésekre esett vólna a' tanitványoknak, hogy Péter ott vólna, küldének ö hozzája két férfiakat, kik kérnék, hogy ne neheztelne hozzájok általjöni.

30. Péter felkelvén vélek együtt elméne, és mikor oda érkezett vólna, felvivék ötet a' felházba, és melléje állának mind az özvegy aſzſzonyi állatok, siratván és mutogatván a' ſzoknyákat, és az ingeket, mellyeket kéſzitett, mikor még vélek együtt vólt Dorkás.

40. Péter pedig kiküldvén mindeneket, és térdre esvén imádkozik vala, és a' teſthez fordúlván monda: Tábitha, keljfel. Az pedig megnyitván ſzemeit, és Pétert látván, felüle.

41. Akkor kezeit néki adván, felállitá ötet, és ſzólitván a' ſzenteket, és az özvegyeket, eleikbe állitá ötet elevenen.

42. Es tudtokra lön Joppé *városában* lévö *minden lakosoknak* és ſokan hiſznék vala az URban.

43. Lön pedig hogy sok napokon maradna Joppébaa egy Simon nevü Timárnál.

X. Réſz.

Korneliusnák az Iſten Angyala megjelenik, és inti, hogy hivaſsa Pétert. Péter egy lepedöben minden féle állatokat lát. Corneliushoz érkezvén, predikálja a' Kriſtust és Cornelius megkereſztelkedik.

1. Vala pedig Cesáreában egy Kornélius névü ferfiú ama' ſeregböl való ſzázados, melly Olaſz orſzági ſeregnek mondatik.

2. Kegyes és Iſtenfélö minden ö hazanépével egyetemben ki is ſok alamisnálkodâſsal vólt a' nép között, és ſzüntelen imádkozott az Iſtenhez.

3. Látja vala pedig egy nyilván való látásban, hogy a' napnak mint egy kilentz óra táján, bémenne hozzája az Iſtennek Angyala, és *ezt* mondaná néki: Kornéli.

4. Ö pedig reá tekintvén, és megrémülvén, monda: URam, mi dolog? monda pedig néki: a' te könyörgéſid és alamisnálkodáſid, felmentenek Iſten eleibe emlékezetül.

5. Es moſt küldj el Joppé *városába* férfiakat, és hivasd által ama' Simont, ki Péternek is neveztetik.

6. Ez vagyon ſzálláſon egy Simon névü Timárnál, kinek háza a' tenger mellet vagyon, a' meg mondja néked, mit kelljen tselekedned.

7. Mikor pedig elment vólna az Angyal, ki a' Korneliuſſal béſzélett vala, ſzólita kettött az ö háza tselédi közzül, és egy jámbor fegyver viſelö *férfiat* azok közzül, a' kik ſzüntelen ö körüle valának.

8. Es azoknak mindeneket megbeszélett, és elküldé öket Joppé *városába*.

9. Másod napon pedig, mikor azok mennének az úton, és *már* a' városhoz közelgetnének, felméne Péter a' háznak fedelére, hogy imádkoznék, *úgy mint* hat óra tájban.

10. Lön pedig mikor megéhezvén enni akarna, és már az étekt keszitenék *is*, hogy elragadtatnék elméjében.

11. Es láta meg nyilatkozott eget, és egy edényt hozzája alá szállani, mint egy nagy abroszt, melly négy fzegeletinél fogva öszve köttetett, és a' földre alá-botsáttatott.

12. Lévén abban a' földnek minden négy lábú állati, és vadak, és mászó állatok, és égi madarak.

13. Es fzózat lön ö hozzája: kéljfel Péter, öljed, egyed.

14. Péter pedig monda: nem URam; mert foha femmi közönségeft, fem tifztátalant nem ettem.

15. Es ismét *lön* a' fzózat máfodfzor is ö hozzája: A' mellyeket Iften megtifztitott, te közönségefsé ne tegyed.

16. Ez pedig lett háromfzor, és az edény ismét felvéteték az égben.

17. Mikor pedig magában törekedik vala Péter, mi vólna a' látás, a' mellyet látott, imé a' férfiak, a' kik küldettenek Korneliuftól, tudakozzák vala ama' Simonnak házát, az ajtó elött állván.

18. Es tudakozván mondának, *ha* a' Simon, ki Péternek mondatik, ott vólna-e fzálláfon?

19. Péter pedig mikor a' látásról *még is* gondolkodnék magában, monda néki a' Lélek: imé három férfiak keresnek tégedet.

20. Azért keljfel, menj alá, és eredj-el vélek, és femmit ne tétovázz elmédben, mert én küldöttem öket.

21. Péter pedig lemenvén a' férfiakhoz, a' kiket Kornélius ö hozzája küldött, monda: imé én vagyok, a' kit kerestek; mi az oka, hogy ide jöttetek?

22. Azok pedig mondának: a' Kornélius Százados, igaz és Iftenfélö ferfiú, kinek jó bizonysága *is* vagyon az egéfz Sidó néptöl, a' fzent Angyal által megintetett, hogy az ö házához hivatna tégedet, és a' te mondásidat hallgatná.

23. Béfzólitá azért öket, és fzáláft ada nékiek; másodnap pedig elméne Péter ö vélek, és Joppé *várusában* lévö atyafiak közzül is némellyek vélek együtt elmentenek.

24. Es másod napra Cefareába érkeztenek, a' Kornélius pedig várja vala öket, öszve gyüjtvén ö rokonságit, jó akaróit, és *bizodalmas* barátit.

25. Lön pedig mikor Péter *ö hozzája* bément vólna, eleibe méne Kornélius, és lábaihoz borúlván imádá ötet.

26. De

26. De Péter ötet felemelé mondván: keljfel; mert én
is ember vagyok.
27, Es beszélgetvén ö véle, bémégyen vala, és ſokakat
együtt talála, a'kik *oda* gyülekeztenek vala.
28. Es monda nékiek: magatok tudjátok; hogy a' Sidó
férfiúnak nem ſzabad társalkodni, vagy is bémenni ide-
gen nemzetből való *emberhez*, de nékem megmutatta az
Iſten, hogy egy embert ſe mondjak közönségeſnek vagy tiſztá-
talannak.
29. Aunakokáért hivattatván, minden ellen-mondás nél-
kül eljöttem, azért kivánom már tudni, mi okra nézve hi-
vattattatok engemet?
30. Es monda Kornélius: negyed naptól fogva mind ez
óráig böjtöltem, és kilentz óra tájban, az én házamnál
imádkozom vala, es imé egy férfiú fejér ruhában megállott
elöttem.
31. Es monda: Kornéli, meghalgattatott a' te imadsá-
god, és a' te alamisnálkodáſid emlékezetben vagynak Iſten
elött.
32. Küldj-el azért Ioppé *varosába*, és hivasd által Si-
mont, ki Péternek mondatik, annak ſzálláſa vagyon ama'
Simon *nevü* Timárnak házánál, *melly* a' tenger mellet
vagyon, ki eljövén megmondja néked, *mit kell tselekedned.*
33. Azért mindjárt elküldöttem éretted; te is jól tsele-
kedted, hogy eljöttél; moſt annakokáért, mi minnyájan
Iſten elött jelenvagyunk, hogy hallgaſſuk mind azokat, a'
mellyek néked elödbe adattanak Iſtentöl.

Husvét hetföre való Epiſtola.

34. Péter pedig megnyitván száját monda: bi-
zonnyal tapasztalom, hogy az Iſten nem személy
válogató. *Mós.* 5. *Kö.* 10, 17. *Róm.* 2, 11. *Iob.* 34, 19.
35. Hanem minden nemzetségben, a' ki ötet féli,
és igazságot tselekeszik, kedves ö néki.
36. Ez amaz ige, mellyet *Iſten* küldött az Izrael
fiainak hirdetvén a' békességet, a' Jéſus Kriſtus
által, ki mindeneknek, URa.
37. Ti *magatok* tudjátok a' beszédet, melly lett
az egész Judeában, eredvén Galileából, a' keresztség
után, mellyet predikállott vala János.

38. A' Názárethből való Jéſuſt, miképen megkente ötet az Iſten Sz. Lélekkél és Erövel, ki elmenvén jót tselekedett, és meggyógyitott mindeneket, kik meggyözetrenek az ördögtöl, mert Iſten vala ö véle. *Luk.* 4, 18.

39. Es mi bizonysági vagyunk mind azoknak, a' mellyeket tselekedett, Judeának tartományában és Jerusálemben; kit felfüggésztvén a' fára meg. öltetek.

40. Az' az Iſten harmad napon feltámaſztotta, és hogy megjelenjék, akarta. *Ap tsel.* 2, 24.

41. Nem az egéſz népnek, hanem nékünk Iſtentöl rendeltetett bizonyságoknak, kik együtt ettünk, es ittunk ö véle, az ö halálból való feltámadasa után.]

Pünkösd hetföre avagy II. Innep: való Epiſt.

42. Es meg parantsolta nékünk, hogy hirdetnénk és bizonysagot tennék a' nép között, hogy ö Iſtentöl rendeltetett Biró, mind élökön s-mind hóltakon.

43. Erröl mind a' Próphéták bizonyságot téſznek, hogy bünök botsánatját veſzik mindenek, a' kik ö benne hiſznek.

44. Mikor Péter még ezeket az igéket mondaná, ſzálla a' Szent Lélek mind azokra, kik hallgatják vala a' beſzédet.

45. Es a' környül metélkedésböl való hivek, kik Péterrel jöttenek vala, elálmélkodának, hogy a' pogányokra is kiöntetett a' Szént Léleknek ajándéka.

46. Mert hallották öket nyelveken ſzólani, és felmagasztalni az Iſtent. Akkor felele Péter:

47. Val-

47. Vallyon s' megtilthatja-e valaki a' vizet, hogy meg ne kereſzteltetſsenek azok, kik a' Szent Lelket vették mint mi is?

48 Es parantsolá, hogy megkereſzteltetnének az URnak nevében. Akkor kérik vala ötet, hogy egynihánynap nálok maradna.]

XI. Réſz.

Péter magát menti az Apoſtolok elött arról, hogy a' pogányokhoz bément. Pál és Barnabás Antiochiában prédikálnak. Ott a' hivek kereſztényeknek neveztetnek. Agabus éhséget próphétál.

1. Meghallották pedig az Apoſtolok, és az Atyafiak, a' kik Judeában valának, hogy a' pogányok is bévették az Iſten igéjét.

2. Mikor azért Péter Jerusálembe felment vólna, verſengettenek ö véle *azok*, a' kik [a' környül-metélkedésböl valók vóltanak.

3. Es mondának, hogy bémentél a' környülmetéletlen férfiakhoz, és ö vélek együtt ettél

4. Elkezdvén pedig Péter *ſzép* rendel eleikbe adá nékiek, *és* monda:

5. En Joppé *városában* lévén imádkozom vala, es *lélekben* elragadtatván, látásban láttam, hogy egy edény mint egy nagy abrosz, négy ſzegletinél fogva alá ereſztetvén az égböl, ſzintén hozzám érkezik vala.

6. Mellyre függeſztvén ſzemeimet, eszembe vêvém, és láték, földi négy lábu állatokat, és vad állatokat, tsúszó mászó állatokat, és az égnek madarait.

7. Hallottam pedig ſzózatot, melly nékem mondja vala: keljfel Péter, öljed és egyed.

8. *En* pedig mondám: nem URam; mert ſoha ſemmi közönséges avagy tiſztátalan az én ſzámon bé nem ment.

9. Felele pedig a' ſzózat máſodszor ennékem az égböl: mellyeket Iſten meg tiſztitott, te közönségeſsé ne *tegyed*.

10. Az pedig lön háromszor, és ismét felvétetett az égbe mindeneſtöl.

11 Es imé azonnal három férfiak állnak vala a' ház elött, a' mellyben valék, kik Cesáreából küldettenek én hozzám.

12. Monda pedig ennékem a' Lélek: menj el ö vélek, és ſemmit ne kétségeskedjel; eljöttenek pedig én velem im ez a' hat atyafiak is, és bémentünk *annak* a' férfiúnak házába.

13. Es megbeszélette minékünk: miképen látta, hogy az Angyal az ö házában megállott, és néki azt mondotta: küldj Joppé *várossában* férfiakat, és hivasd által Simont, ki mondatik Péternek.

14. Az néked mondánd igéket, mellyek által idvezülſz te és a' te egéſz házad *népe*.

15. Mikor pedig kezdek vala ſzólani, ſzálla reájok a' Sz. Lélek úgy, a' mint mi reánk is eleint.

16. Es megemlékeztem az URnak mondásáról, mikor azt mondotta: János ugyan kereſztelt vizzel, ti pedig megkereſzteltettek Sz. Lélekkel. *Máth.* 3, 11. *Luk.* 3, 16.

17. Ha azért haſonló ajándékot adott nékiek az Iſten a' mint minékünk is, a' kik hiſzünk az UR Jéſus Kriſtusban, én ki valék, hogy tilthatnám az Iſtent.

18. Ezeket mikor hallották vólna letſendesedének, és ditsöiték az Iſtent mondván: tehát a' pogányoknak is adott az Iſten megtéréſt az életre.

19. Azok pedig, a' kik elszéledtenek, a' *ſzent* Iſtván iránt tamadatt haboruság miatt, elmentenek ſzintén Pheniciáig, és Cypruſig és Antiochiáig: Senkinek az igét nem hirdették, hanem tsak a' Sidóknak.

20. De azok közzül némellyek, Cyprus és Cirenebéli férfiak valának, kik is Antiochiába menvén ſzólottanak a' Görögökhöz, hirdetvén nékiek az UR Jéſuſt.

21. Es az URnak keze vólt azokkal; mert nagy ſzámoſſan hittenek, és az URhoz tértenek.

22. Azok felöl való hir pedig, eljuta ſzintén a' Jerusálemben lévö Ekleſiának füleibe, es elküldék Barnabáſt, hogy elmenne ſzintén Antiochiáig.

23. Ki mikor *oda* érkezett, és látta vólna az Iſtennek kegyelmét, örvendezett, és intett mindeneket, hogy ſziveknek álhatatosságával, maradnának-meg az UR mellet.

24. Mert jó férfiú vala *és* tellyes Sz. Lélekkel és hittel, és alkalmas ſokaság tétettetett az URhoz.

25. Barnabás pedig Tárſisba méne, hogy Sault felkeresné, és mikor ötet megtalálta vólna, elvitte *magával* Antiochiába.

26. Lön

26. Lön pedig mikor az Eklesiában egy egész esztendeig tanitottanak, és *már* alkalmas sokaságot öszve-gyüjtöttenek vólna; hogy a' tanitványok Antiochiában legelöször neveztettenek keresztényeknek.

Meg jegyezd e' nevet, melly akár Isten intése által, akár Pál és Barnabástól adatott légyen a' Kristus követöinek méltán Greg. Nazianzenustól Or. XVI. μέγα καὶ σέβαςον ὄνομα nagy és tisztelendő névnek mondátik, s' tégedet arra int, hogy mind magadat mind keresztény nevedet úgy betsüljed meg, a' miképen azok, kik ezen névért sok kinokat söt halált is örömest el szenvedtek. Tsel. 15, 26.

27. Azokban a' napokban pedig Próphéták mentenek alá Jerusálemböl Antiochiába.

28. Kik közzül egy Agabus nevü felkelvén, a' Lélek által jelentette, hogy nagy éhség következnék a' földnek minden lakosira, melly meg is tellyesedett Claudius Tsászár *idejében.*

29. A' tanitványok közzül pedig ki ki elvégezte magában, hogy a' mint kinek kinek értéke vólna, alamisnát küldene a' Judeában lakozó atyafiaknak. *Róm.* 15, 25. 2 *Kor.* 8. 9. 1 *Kor.* 16. 1. *Gal.* 2, 10.

30. Mellyet meg is tselekedtenek, küldvén alamisnát a' Véneknek *kezeihez* Barnabás és Saul által.

XII. Rész.

Iakabnak feje vétetik. Péter a' tömlötzböl megszabadul, azon az örzök tsudálkoznak. Heródest az Angyal meg tsapja.

Sz. Péter és Sz. Pál Apostolok Innepére való Epist.

1. Es abban az idöben Heródes király vetette kezeit némellyekre az Eklésiában, hogy megháborgatná öket.

2. Es meg ölé Iakabot Iánosnak attyafiát fegyverrel.

3. Es mikor látta vólna, hogy kedves vólna a' Sidók elött, utánna vala, hogy meg fogna Pétert is; vala pedig a' kovásztalan kenyerek napja.

4. Kit is megfogván, a' tömlötzbe vete, és négyszer négy vitézeknek *kezeikbe* adá, hogy öriznék ötet, akarván ötet elö hozni a' népnek Husvét után.

5. Péter azért a' tömlötzben tartatott, de az Eklésiában buzgóságoſsan imádkoznak vala ö érette.

6. Mikor pedig a' Heródes ötet *már* elö akarná hozni, azon az éjtszakán Péter két vas lántzokkal meg kötöztetvén fekſzik vala két vitézek között; az ör-állók pedig az ajtó elött örzik vala a' tömlötzöt.

7. Es imé az Urnak Angyala megálla és világosság fénlik vala a' tömlötzben, és Péternek óldalát megütvén, felébrezté ötet mondván: keljfel hamar; és a' lántzok leesének az ö kezeiröl.

8. Es monda néki az Angyal, övedzd-fel *magadat*, és vond fel sarudat; és úgy tselekedék, és monda néki: keritsd magadra ruhádat, és köveſs engemet.

9. Es kimenvén követé ötet, és nem tudja vala, hogy valoságos vólna az, a' mit tselekednék az Angyal, hanem azt vélte, hogy látáſt látna.

10. Mikor pedig az elsö és máſodik ſtrásán általmentenek vólna érkezének a' vas kapuhoz melly a' városra viſzen, melly is magától megnyilt nékiek, és kimenvén egy útzán *már* elmentenek, és *ott* mindjárt elvált ö töle az Angyal.

11. Es Péter éſzre-vévén magát monda: moſt tudom bizonnyal, hogy az UR elküldötte az ö Angyalát, és kiszabaditott engemet a' Heródesnek kezé-böl, és a' Sidó népnek minden várásától.]

12. Es magában gondolkodván, méne Mariának a' János Annyának házához, ki Márkusnak is mondatik, holott sokan öſzve gyülekeztenek, és imádkoztanak.

13. Peter pedig zörget vala a' kapunak ajtaján, *és* egy Rhodé nevü ſzolgáló, kijöve, hogy hallgatóznék.

14. Es megesméré Péternek ſzavát, de örömében nem nyitotta-meg az ajtót; hanem befutamék *és* megmondá, hogy Péter a' tornátz ajtaja elött állana.

15. Ama-

15. Amazok pedig mondának néki: elment az eszed, a' pedig eröſíti vala, hogy úgy vólna, de amazok azt mondják vala, hogy annak az ö Angyala vólna.

16. Péter pedig zörget vala álhatatoſſan, mikor pedig megnyitották, és ötet láták vólna, elálmélkodának.

17. Ö pedig kezével int vala hogy hallgatnánák, és, megbeſzéllé nékiek, mikép az UR ötet kihozta a' tömlötzböl, és monda: beszéljétek meg ezeket Jakabnak és az atyafiaknak, és kimenvén *onnét* más helyre méne.

Urunk Tanítványi közótt kétt Jakab vólt. Egyik Zebedeusnak Fia, Jánosnak attya-fia. Máth. 4, 31. kinek fejét vétette Heródes Terrárcha Kriſtus Urunk ſzületése után 44. eſztendöben Ap. Tsel. 12, 2. Másik az Alpheusnak fia Kriſtus Urunknak attya-fia Gal. 1, 19. kit kiſsebbik Jákabnak is mondottanak Márk. 15, 40. Ez Sz. Hieronymus mondása ſzerint a' Jerusálemben lévö kereſztény Eklésiát 30. eſztendökig tanittota, s' azután a' meg kóveztetésnek hellyén egy darab fával hóltig verettetett. Lásd Clem. Alex. Eus. L. 2. c. 1.

18. Mikor pedig a' nap felvirradott nem kitſin háborodás lön a' vitézek között: mint eſett dolga Péternek?

19. Heródes pedig mikor ötet keresteté, és nem találnák, törvént láttata az örzökre, és parantſolá, hogy *halálra* vitetnének, *ö maga pedig* Judeából Cesáreába menvén, *ott* mulata.

20. De a' Heródes olly ſzándékkal vala, hogy hadat inditana a' Tyrus és Sidonbéliek ellen, azok pedig egyenlö akaratból ö hozzá mennek vala, és békességet kérvén meg tsinálák Bláſtuſt a' királynak komornyikját, mivel az ö tartományok, a' királynak országából táplháltatnék.

21. *Egy bizonyos* napon pedig Heródes ö királyi ruhájába öltözvén, és *ö* királyi ſzékiben ülvén, beszédet tartott ö hozzájok.

22. A' ſokaság pedig felkiálta: Iſtennek ſzóláſa ez, és nem emberé!

23. Es azonnal meg tsapá ötet az URnak Angyala, azért, hogy nem ád vala ditsöſséget az Iſtennek, és meg nyüveſedvén, meghala.

24. Az Iſtennek igéje pedig nevelkedik, és elterjed vala.

25. Barnabás pedig és Saul, mikor a' ſzolgálatot elvégezték vólna, *ismét* megtérének Jerusálemböl magok mellé vévén Jánoſt, ki Márkusnak is mondaték. *Ap. ts.* 11, 19.

XIII. Réſz.

Barnabás és Saulus Páphusban. Pál megtériti Sergiuſt. Prédikál Antiochiában. A' Sidók üldözéſt inditanak. A' pogányok pedig örülnek az Iſten igéjének.

1. Valának pedig az Antiochiai Ekléſiában *némelly* Próféták és Tanitók, úgy mint Barnabás és Simeon, ki Nigernek *is* mondatik, és a' Cyrénebéli Lucius, és Mánaen ki Heródes Tetrárchával együtt nevelkedett és Saulus.

2. Kik midön az URnak ſzolgálván böjtölnének, monda a' Szent Lélek: Válaszszátok-el énnékem Barnabáſt és Sauluſt a' munkára, a' mellyre hivtam öket. *Gal.* 1, 1.

3. Akkor böjtölvén imádkoznak vala, és kezeiket reájok tévén, elbotsáták *öket. Tsel.* 6, 6.

4. Annakokáért a' Szent Lélek által azok elküldetvén, mentenek Seleuciában, és onnét Cyprus felé eveztének.

5. Es mikor Salamina *varosában* vólnának, hirdeték az Iſten igéjét, a' Sidóknak Sinagógáiban. János pedig ſzolgál vala nékiek.

6. Eljárák pedig a' ſzigetet Paphus *varosáig és* egy Sidóra találkozának, *ki* ördöngös hamis Próphéta vala, kinek neve Bár-Jéſus.

7. Ki vala Sergius Pál Tiſztartónál, amaz értelmes férfiúnál, ki is *magához* hivatván Barnabáſt és Sauluſt, kivánja vala hallgatni az Iſten igéjét.

8. De amaz ördöngös Elimás (mert igy magyaráztatik az ö neve,) éllene áll vala, és igyekezik vala a' tiſztartót elforditani a' hittöl.

9. Saul pedig, ki Pálnak is *mondatik* Sz. Lélekkel tellyes lévén, eröſſen reá néz vala.

10. *Es* monda: ô minden álnoksággal és tsalárdsággal tellyes ördögnek Fia, minden igazságnak ellensége, nem ſzünöl-e meg az URnak egyenes útainak elforditásától.

11. Es moſt imé az URnak keze te rajtad *léſzen*, és megvakulſz, és nem látod a' napot egy ideig. Es mindjárt, homályos setétség eſett ö reája; és kerengvén keres vala, a' ki ötet kezénél fogva vezetné.

12. Akkor a' Tiſztartó látván a' mi történt vólna, hiſzen vala, és elálmélkodék az URnak tudományán.

13. A' kik pedig Pál körül *vóltanak* Páphusból Pámphiliának Perga nevü városába mentenek. De János tölök elválván, megtére Jerusálembe.

14. Ama-

14. Amazok pedig Pergából általmenvén Pifidia *tartománnyának* Antiochia nevü *városába* jutottanak, és Szombat napon a' Sinagógába menvén, *ott* leültenek.

15. De a' törvénynek és a' Próphetáknak olvasása után, küldének ö hozzájok a' Sinagógának Fejedelmi, *és* mondának: atyámfiai ferfiak', ha vagyon nálatok, a' kölfegnek intésére való beszéd, mondjátok el.

16. Pál azért felkelvén, és kezével intvén a' hallgatáfra, monda: Izraelita férfiak, és a' kik félitek az Iftent, halljátok meg.

17. Az Izrael népének Iftene, elválafztotta a' mi Atyáinkat, és felemelte e' népet, mikor fellérek vólnának Egyptom földében, és az ö felmagafztaltatott karja által kihozta öket onnét. *Mós.* 2 *Kön.* 16, 35.

18. Es úgy mint negyven efztendeig *türvén* azoknak *erköltsöket, hordozta* öket a' pufztában. *Mós.* 2 *Kön.* 16, 2.

19. Es hét nemzetségeket lerontván Chánaán földében, fors fzerint reájok ofztá azt a' földet. *Iós.* 14, 12.

20. Es ezeknek utánna úgy mint négyszáz ötven efztendeig adott nékiek Birákat, mind a' Samuel Próphétáig.

21. Es attól fogva királyt kértenek, es adá nékiek az Iften Sault, a' Kisnek fiát, a' Benjámin nemzetsegéböl való férfiat, negyven efztendeig.

22. Es mikor azt letette vólna a' *kiralyságból* támasztá nékiek Dávidot királyúl, kiröl is bizonyságot tett, mondván: megtaláltam Dávidot Jessének fiát, az én fzivem fzerint való ama' férfiat, ki megtellyefiti akaratomat. *Sam.* 1 *Kön.* 13, 14. *és* 15, 28. *Sólt.* 89, 21.

23. Ennek magvából az igéret fzerint, támasztá Iften Izraelnek, ama' Megtartót, Jéfuft. *Sám.* 2 *Kön.* 7, 12.

24. Kinek béjövetelének elötte prédikállotta János a' megtérésnek kerefztségét, az egéfz Izrael népének.

25. János pedig hogy futását elvégezte, monda: a' kinek véltetek engemet lenni, én az nem vagyok hanem imé én utánnam jö, kinek lábainak faruját, hogy mególdjam, arra méltó nem vagyok.

Husvét keddre való Epiftola.

26. Atyámfiai férfiak; Abrahám nemzetségének fiai, és a' kik közöttetek az Iftent félik, az idvességnek beszéde tinéktek küldetett. *Mát.* 10, 6.

27. Mert a' Jerusálemnek lakosi, és azoknak Fejedelmi ötet nem esmérvén, a' Próphétáknak mon-

 dásit,

dásit, mellyeket minden Szombat napon olvasnak, *ötet* kárhoztatván, megtellyesitették. *Tsel.* 3, 17. 1 *Kor.* 2, 8.

28. Es femmi halálra való okot, nem találván, kérék Pilátuft, hogy ötet megöletné.

29. Mikor pedig mindeneket elvégeztenek vólna, mellyek ö felöle megirattattanak, levévén a' fáról, tevék a' koporsóba.

30. De az Iften feltámafztotta azt a' halálból.

31. Ki *is* fok napokon meg jelent azoknak, kik ö véle együtt Galileából Jerusálembe felmentenek; kinek mi bizonysági vagyunk a' nép között.

32. Es mi hirdetjük tinéktek az igéretet, melly az Atyáknak adatott, hogy az Iften azt bétellyesitette nékünk azoknak fiainak, feltámsztván a' Jéfuft.

33. Mint a' második Sóltárban is irva vagyon: En Fiam vagy te, én ma fzültelek tégedet.]

34. Mert hogy feltámafztotta ötet a' halálból, *már* soha többé vifzfza nem tér a' rothadásra, a' mint megmondotta: megadom néktek, Dávidnak ama' bizonyos hiv-igéreteit.

35. Azért egy más Sóltárban is mondja: nem engeded, hogy a' te Szented rothadáft láffon. *Sólt.* 16, 10.

36. Mert egyébiránt Dávid ö tulajdon nemzete között midön fzolgált vólna, az Iften akaratja fzerint, elaluvék, és az ö attyaihoz takaríttaték, és rothadáft látott.

37. Hanem a' kit Iften feltámafztott, az rothadáft nem látott.

38. Azért tudtotokra légyen, atyámfiai férfiak, hogy ez által hirdettetik néktek a' bünöknek botsánatja.

39. Es mind ezekböl *a' bünökböl,* nem lehetett néktek a' Mófes törvénye által meg igazulnotok, *hanem* minden, a' ki ebben hifzen megigazittatik. *Róm.* 10, 4.

40. Meglássátok azért, reátok ne jöjjön a' mi megmondatott, a' Próféták által.

41. Láfsátok ti megutálók, és tsudálkozzatok, és mulljatok el, mert *olly* dolgot tselekefzem a' ti napjaitokban, *olly* dolgot, mellyet nem hifztek, ha ki néktek megbefzélendi *is.* *Esa.* 28, 14. *Hab.* 1, 5.

42. Ki-

42. Kimenvén pedig a' Sidóknak Synagógájaból, kérik vala *ötet* a' pogányok hogy Szombat-nap közben hirdetné nékiek ezeket a' beſzédeket.

43. *Mikor* pedig a' Gyülekezet el oſzlott vólna, ſokan a' Sidók és az Iſtenfélö Proselituſok közzül, követik vala Pált és Barnabáſt, kik tovább is ſzólván nékiek, intik vala öket, hogy megmaradnának az Iſtennek kegyelmében.

44. A' következendö Szombaton pedig, tsak nem az egéſz város öſzve-gyült, az Iſten igéjének hallgatására.

45. A' Sidók pedig látvan a' ſokaságot megtelének boszusággal, és ellene mondának azoknak, mellyeket Pál ſzólott vala, ellene mondának, és káromolják vala.

46. Pál pedig és Barnabás a' ſzólásnak néki bátorodván mondának: tinektek kellett vólna elöſzör *is* ſzólanunk az Iſtennek igéjét; de mivel *magatoktól* azt elvetitek, és nem itélitek magatokat méltóknak az Iſten orſzágára, imé a' pogányokhoz fordulunk.

47. Mert igy parantſolta nékünk az UR: helyheztettelek tégedet, világosságúl a' pogányoknak, hogy légy *azoknak* idvességekre mind a' világ végezetéig.

48. A' pogányok pedig ezeket hallván örvendezének, ditsérvén az URnak igéjét, és hittenek, valakik az örök életre elrendeltettenek.

49. De elterjedett vala az URnak igéje, mind az egéſz tartományban.

50. A' Sidók pedig fel inditák amaz áhitatos és tiſzteſséges aszszonyi-állatokat es a' városnak Elöl-járóit, hogy üldözéſt támaſztanának Pál és Barnabás ellen, és ki vetnék öket az ö határjaikból.

51. Ezek pedig le rázván a' port az ö lábaikról ö reájok, el mentenek Ikóniumba.

52. A' Tanitványok pedig bé-telének örömmel és Sz. Lélekkel.

XIV. Réſz.

Ikóniumban való dolgok. Lyſtrában az Apoſtoloknak áldozni akarnak. Pál megköveztetik és Antiochiába mégyen.

1. Lön pedig Ikónium *várſosában*, hogy ök is együtt bémennének a' Sidóknak Sinagógájokba, és ſzólnak vala, *úgy*, hogy mind a' Sidók s' mind a' Görögök közzül nagy sokaság megtérne.

2. De ama' Sidók, a' kik nem adtak helyt az *Iſten igéjének*, felinditották és felboszontották elméjeket a' pogányoknak az atyáfiak ellen.

3. Annakokáért ugyan alkalmas idöt töltöttenek *ott*, bátorsággal szólván az URban, ki bizonyságot tett az ö kegyelmességének beszéde felöl, és ád vala jeleket és tsudákat, mellyek lettenek az ö kezek által.

4. Meghasonlék pedig a' sokaság a' Városban, és né mellyek a' Sidókkal tartának, némellyek pedig az Apostolokkal.

5. Mikor pedig a' pogányok és a' Sidók, az ö elöttök járóikkal egyetemben, nagy támadást inditottak vólna, hogy öket gyalázattal illetnék, és megköveznék.

6. *Azt* megtudván, elszaladának Lykáónia, Lystra és Derbe *nevü* városokba, és a' körül való tartományba.

7. Es ottan hirdették az Evangyéliomot

8. Es Lystrában egy erötelen lábú férfiú ül vala, sánta lévén az ö annyának méhétöl fogva, és soha nem jár vala.

9. Az hallgatá Pálnak beszédét; a' *midön* szemeit reá függesztvén látta vólna, hogy hinné megépülését.

10. Monda nagy felszóval; állj fel egyenesen lábaidra, és az felugrék, és jára.

11. A' sokaság pedig látván, *azt*, a' mit Pál tselekeszik vala felemelvén szavokat, Lykáóniai nyelven mondának: az Istenek hasonlatosokká lettenek az emberekhez, *és* alá szállottanak mi hozzánk.

12. Es nevezék Barnabást Jupiternek, Pált pedig Mercuriusnak, mivel ö vala az elöl - szóló.

13. A' Iupiternek Papja pedig, ki az ö városok elött vala, ökröket és koszorukat hozván *a'háznak* kapuja eleibe a' sokasággal együtt, áldozatot akara tenni.

14. Ezt hallván az Apostolok, Barnabás és Pál, megszaggatván ruhájokat, közibe ugorván a' sokaságnak, kiáltoznak vala.

15. Es mondának: férfiak, miért tselekeszitek ezeket? mi is hozzátok hasonló indulatú emberek vagyunk, hirdetvén néktek, hogy az ebbéli hijában valóságtól megtérjetek, az élö Istenhez, ki teremtette az eget, és a' földet, és a' tengert, és mind azokat, a' mellyek azokban vagynak.

16. Ki az elmúlt idökben, meg engedte, hogy minden pogányok az ö útaikon járjanak. *Sólt.* 81, 14. *Tsel.* 17, 30.

17. Ki ugyan nem is hagyta magát bizonyság nélkül való jelek nélkül, jóltévén mivelünk, adván az égböl esöt, és gyümöltsözö idöket, megtöltvén sziveinket, eledellel és örömmel,

18. Es

18. Es mikor ezeket mondotta vólna; alig tsendesíthették le a' sokaságot, hogy ne áldoznának ö nékiek.
19. De Sidók jövének Antiochiából és Ikóniumból, és elhitették a' sokaságot, hogy Pált meg köveznék. Es kivonák a' várasból, állitván hogy meghólt vólna.
20. De mikor a' tanitványok ötet környül vették vólna, felkele, és *ismét* a' városba méne, és második nap Barnabással együtt, elméne Derbe *városába.*
21. *Es* hirdetvén azon városban az Evangyéliomot, és mikor alkalmas számú tanitványokat öszve szerzettenek vólna, viszsza menének Lystrába Ikóniumba és Antiochiába.
22. Erösitvén Lelkeket a' tanitványoknak, és intvén öket, hogy megmaradnának az hitben, és hogy sok nyomoruságokon kellene nékünk bé mennünk az Isten országába, 2. *Tim.* 3, 2. *Rom.* 8, 17.
23. *Mikor* pedig böjtöltenek és imádkoztanak vólna, az Eklésiákba tanitókat rendeltenek, és kezeiket azokra tévén, ajánlották öket az URnak, a' kiben hittenek. *Tsel.* 1, 26. *és* 11, 30. *Tit.* 1, 5.
24. Es Pisidián általmenvén, érkezének Pámphiliába.
25. Es mikor Perga *városában* hirdették vólna az igét, *az után* elmentenek Attáliába.
26. Es onnét Antiochiába evezének, a' honnét az Istennek kegyelmébe ajánlottattanak, a' munka véget, a' mellyet elvégeztenek.
27. Mikor pedig *Antiochiába* érkeztenek vólna, egybe gyüjtvén az Ekléſiát, megbeszéllék, a' mellyeket tselekedett Isten ö általok, és hogy a' poganyoknak is megnyitotta a' hitnek ajtaját.
28. Es ott mulatának nem kevés ideig a' tanitványokkal.

XV. Rész.

Pál és Barnabás a' környülmetélés véget, Jerusálembe mennek. A' Jerusálemi Concilium. Jakab Ap. Sententiája. Irnak levelet a' megtért pogányoknak. Pál és Barnabás öszve háborodnak.

1. Es némellyek Iudeából alámenvén, tanitják vala az atyafiakat, *mondván:* ha Móisesnek rendelése szerint környül nem metélkedtek, nem idvezülhettek. *Mos.* 1. *Kön.* 17, 10.

2. An-

2. Annakokáért nem kitsin ŏſzve háborodása és vetekedése vala Pálnak és Bárnabásnak azokkal; és *úgy* rendelék, hogy Pál és Barnabás, *söt* öközzülök is némellyek Jerusálembe mennénck az Apoſtolokhoz és a' Vénekhez, e' kérdés véget. *Gal.* 2, 1. *Tsel.* 11, 30.

3. Azért a' Gyülekezettöl ezek elkésértetvén Phenicián és Samarián által mentenek, beſzélvén *mindenütt* a' pogányoknak megtérését és ſzerzének nagy örömet minden atyafiaknak.

4. Mikor pedig Jerusálembe érkeztenek vólna, tiſztességgel fogák öket az Eklésia, és az Apoſtolok, és a' Vének, és megbeſzéllék minémü *dolgokat* tselekedett Iſten ö általok.

5. Némellyek pedig, kik a' Phariſeuſoknak ſzerzetéböl az hitre tértenek, felkelvén mondának: hogy környül kell metélni öket, és *nékiek* meghagyni, hogy a' Moiſes törvénnyét megtartsák.

6. Egybe gyülnek vala pedig az Apoſtolok, és a' Vének, hogy e beſzéd felöl értekeznének.

7. Mikor pedig ſokáig vetekedtenek vólna, Péter fel állván monda nékiek: atyámfiai férfiak, ti magatok tudjátok; hogy az elsö naptól fogva, Iſten mi közöttünk *ollyan* rendeléſt tett, hogy a' pogányok az én ſzájam által hallják az Evangyeliomnak beſzédét, és higyenek. *Ts.* 10, 20. *és* 11, 1. 2.

8. Es az Iſten, ki a' ſziveket tudja, bizonyságot tett közöttök, adván nekiek Szent Lelket, mint minékünk *is.*

9. Es ſemmi külömbséget nem tett mi közöttünk és közöttök, megtiſztitván ſziveket hitnek által.

10. Moſtan azért mit késértitek az Iſtent, vetvén a' tanitványok nyakába *ollyan* igát, mellyet sem a' mi atyáink, sem mi elnem hordozhattunk?

11. Hanem hiſzſzük, hogy idvezülünk, a' mi URunk Jéſus Kriſtusnak kegyelme által, mint ſzintén amazok is.

12. Es letsendesedék az egéſz ſokaság, és hallgaták Barnabáſt és Pált, kik beſzéllik vala, minémü jeleket és tsudákat tett Iſten ö általok, a' pogányok között.

13. De minekutánna azok is hallgatnak vala, felele Jakab és monda: Atyám fiai férfiak, hallgaſsatok engem. *Tsel.* 12, 17.

14. Simeon megbeſzélette, mint hogy az Iſten elöre tzélozott, hogy ſzerezne *magának* népet a' pogányok közzül, az ö nevéert.

15. Es

15. Es ebben egyeznek a' Próphétáknak mondási, a' mint meg vagyon irva:

16. Ezeknek utánna megtérek, és meg épitem Dávidnak meg romlott sátorát, és annak romláſit viszontag fel épitem, és én felegyeneſitem azt. *Amos.* 9, 11. 12.

17. Hogy az embereknek maradéki, és minden pogányok, a' kiken nevezetik az én nevem, az Urat fogják keresni, azt mondja az Ur, a' ki mind ezeket tselekeszi.

18. Mert tudva vagynak Iſten elött minden ö tselekedeti, öröktöl fogva.

19. Azért én úgy itélem: nem kell megháboritani azokat, kik a' pogányok közzül Iſtenhez meg tértenek.

20. Hanem meg kell nékiek irnia, hogy a' bálványoknak fertelmeſségétöl magokat megtartóztaſſák, *úgy* a' paráznaságtól, és a' megfulladt állattól, és a' vértöl. *Mós.* 1. *Kön.* 9, 4. 3. *Kön.* 3, 17. 5. *Kön.* 12, 23.

21. Mert az elsö idötöl fogva vagynak, kik Móiſeſt városonként prédikálják, és minden Szombatokon olvaſsák a' Synagógákban.

22. Akkor tetszett az Apoſtoloknak és a' Véneknek egyetemben, s' az egéſz Gyülekezetnek, hogy magok közzül válaſztott férfiakat küldenének, Antiochiába Pállal és Barnabáſsal együtt, és *elválaſzták* Iudáſt, ki Barſabásnak is mondatik, és Siláſt, elö kelö férfiakat az atyafiak között.

23. *Es* azoknak kezeik által illyenképen irnak vala: Az Apoſtolok, és a' Vének, és az atyafiak *közönségeſsen* az Antiochiában, és Siriában, és Ciliciában *lévö* atyafiaknak, kik a' pogányok közzül meg tértenek, örömet.

24. Mivel hallottuk, hogy közzülünk némellyek kimenvén, beſzédjeikkel titeket meg háboritottanak, és eltántoritották elméiteket mondván: *hogy* környülmetélkedjetek, és a' törvényt meg tartsátok, kiknek mi *azt* nem parantsoltuk. *Gál.* 2, 4

25. Tetszett minékünk, kik egyenlö akarattal egybe gyültünk, válaſztótt férfiakat hozzátok küldeni ama' mi ſzerelmes *embereinkkel* Bárnabáſsal és Pállal.

26. *Ollyan* emberekkel, kik az ö lelkeiket adták, a' mi URunk Jéſus Kriſtusnak nevéért.

27. Elküldöttük azért Iudáſt és Silláſt, kik is beſzéddel ugyan azonokat fogják néktek meg beſzélleni.

28. Mert tetszett a' Szent Léleknek és minékünk, hogy ſemmi más terhet reátok ne tennénk, hanem tsak e' *ſzükségeseket.*

29. Hogy

29. Hogy megtartoztaſsátok magatokat, a' bálványoknak áldozatitól, és a' vértöl,és meg fulladt állattól, és a paráznaságtól, mellyektöl ha megtartóztatjátok magatokat, jól tselekeſztek. Légyetek egéſzségben.

30. Ezek annakokáért, elbotsátatván, Antiochiába menének, és öſzve gyüjtvén a' ſokaságot, kézhez adák a' levelet.

31. *Mellyet* mikor elolvaſtanak vólna, örülének az intésen.

32. Judás pedig és Silás kik is Prófhéták lévén, sok beſzédek által vigasztalják és eröſitik vala az atyafiakat.

33. Mikor pedig valamennyire való idöt töltöttenek vólna, az atyafiaktól viſzſzabotsáttatának békeſséggel az Apoſtolokhoz.

34. Silásnak pedig tetszett, hogy ott maradna.

35. Pál pedig és Barnabás, ſok máſokkal egyetemben Antiochiában mulatnak vala, és tanitván hirdetik vala az Evangyéliomat, az Urnak ama' beſzédét.

36. Az után egynihány napok múlván, monda Pál Barnabásnak: egyet fordúlván, látogaſsuk a' mi atyánk fiait minden varosokban, mellyekben hirdettük az URnak beszédét, hogy mint vagynak.

37. De Barnabás tanátsolta, hogy magok mellé vennék Iánoſt, ki mondatik Márkusnak.

38. Pál pedig itélte méltónak lenni, hogy magokkal ne vinnék-el azt, a' ki mellölök elment Pamphiliaból, és vélek együtt nem ment-el a' munkára.

39. Lön azért nagy háborodás közöttök, úgy hogy egymáſtól elválnának, és Barnabás maga mellé vévén Márkuſt eleveze Ciprusba.

40. Pál pedig Siláſt válaſztván elmégyen vala, kit is az atyafiak Iſten kegyelmébe ajánlottanak.

41. Es általjárván Syriát és Ciliciát, eröſiti vala az Ekléſiákat.

XVI. Réſz.

Timotheus környül-metéltetik. Pál Mácedoniába mégyen. A' Lidia aſzſzony megtér. A' Varásló lélek kiüzetik. A' tömlötz-tartó megtér. Pál elereſztetik.

1. Mikor pedig Derbe és Lyſtra *városokba* érkeztenek vólna, imé vala ott egy Timotheus *nevü* tanitvány,

vány, egy hivö, de Sidó nemböl való aſzſzonyi állatnak fia, kinek *az ö* attya Görög *vala*.

2. Ki felöl *jó* bizonyságot tevének a' Lyſtra és Ikóniumban lévö atyafiak. *Tsel*. 14, 6. *és* 17, 14. *Ro*. 16, 21. 2. *Tim*. 1, 5.

3. Pál pedig *úgy* akarta, hogy az ö véle elmenne, és vévén köryül-meteli vala ötet, a' Sidókra nézve, kik azokon a' helyeken valának; mert tudják vala minnyájan, hogy annak attya, Görög nemzet vala. 1. *Kor*. 9, 10. *Gal* 2, 3.

4. Mikor pedig azokon a' városokon által mentenek vólna, meg parantsolák nékiek, hogy megtartanák a' rendeléſeket, mellyeket végeztenek az Apoſtolok, és a' Jeruſálemben lévö öreg atyafiak. *Tsel*. 15, 20. 29.

5. Annakokáért az Ekleſiák az hitben meg eröſittetvén, ſzámaſodnak vala naponként.

6. De midön Phrygiát, és Galatia tartománnyát által járták vólna, tiltatának a' Szent Lélek által, hogy az Igét Asiában ne hirdetnék.

7. *Mikor azért* Miſia felé menének, igyekeznek vala Bithiniába menni, de a Lélek nem engedé.

8. Hanem Misia mellet elmenvén, alámenének Troadába.

9. Es Pálnak éjjel látása lön: áll vala *elötte* egy Macedóniai ferfiú, kérvén ötet, monda: jövel Macedoniába, *és* ſegélj minket.

10. Mikor pedig a' látáſt látta vólna, mindjárt alkalmatoſságot kereſtünk a' Macedóniába való menetelre, bizonyoſsak levén, hogy az UR ſzólitott minket, hirdetni nékiek az Evangyéliomot.

11. Elindúlván azért Troádából, egyeneſsen Samothráciába ſiettünk, és másodnapon Neápolisba.

12. Onnét pedig Philippe *városába*, melly is Macedónia tartománnyának fö *és* tsak újjontan meg ſzállittatott *városa*; valánk pedig abban a' városban, *és* ott mulattunk egynihány napokon.

13. Es a' Szombat napon, kimégyünk vala a' városon kivül ama' folyó viz mellé, a' hol az imádságot ſzokták tartani, és leülvén ſzólottunk az oda gyülekezett aſzſzonyi állatoknak.

14. Es egy Lydia nevü Iſtenfélö aſzſzonyi állat, Thiátira városában bársony árrosné hallgatja vala, kinek ſzivét az UR megnyitá, hogy figyelmezne azokra, mellyek mondatának Pal által.

15. Mikor

15. Mikor pedig ö és az ö háza népe megkereſzteltetett vólna, kéré öket mondván: ha itélitek, hogy az URnak hive legyek, jertek házamhoz, és maradjatok *ott* és kénszerite minket.

16. Lön pedig hogy a' könyörgésre mennénk, egy ſzolgáló-leány jöve elönkbe, kiben vala jövendö mondásnak lelke, melly is ſok haſznot hajtott, vala gazdáinak, jövendömondáſival.

17. Az késérvén Pált és minket, kiáltoza mondván: ezek az emberek a' Felséges Iſtennek Szolgai, kik hirdetik néktek az idvességnek útát.

18. Azt tselekszi vala pedig ſok napokon: Pál azon megneheztele, és megfordúlván monda a' léleknek: parantsolom néked, a' Jéſus Kriſtusnak nevében, menj-ki belöle; és azon órában kiméne.

19. Látván pedig annak gazdái, hogy oda vólna, az ö nyereségeknek remenysége, meg ragadák Pált és Siláſt, a' piatzra vonák öket a' fejedelmek eleibe.

20. Es mikor a' vitézeknek tiſzteik eleibe vitték vólna öket, mondának: ezek az emberek, felháboritják a' mi váraſunkat, Sidók lévén.

21. Es ollyan rendtartáſokat hirdetnek, a' mellyeket nem illik nékünk bé vennünk, ſem tselekednünk, *mivel* Rómaiak vagyunk.

22. Es a' köz-népség öſzve zendüle ellenek, és a' vitézek *Tiſztei* ruhájokat *rólok* lerángatván, parantsolák, hogy meg veſzöztesſenek.

23. Mikor pedig ſokat tsaptak vólna rajtok, a' tömlötzbe veték, megparantsolván a' tömlötz-tartónak, hogy ſzorgalmatoſon meg örzené öket.

24. Ki hogy e' parantsolatot vevé, veté öket a' belsö-tömlötzbe, és lábaikat a' kalodába tevé.

25. Ejfél tájban pedig Pál és Silás imádkoznak *és* énekelnek vala az Iſtennek; de a' *több* rabok is hallgatják vala öket.

26. Es hirtelen nagy föld indulás lön, hogy még a' tömlötznek fundamentomi is megindulnának, és mindjárt meg nyilatkozának a' tömlötznek minden ajtai, és minnyájoknak köteleik felóldoztatának.

27. A' tömlötztartó pedig álmából felserkenvén, mikor látta vólna a' tömlöztnek megnyittatott ajtait, törjét ki vonván, magát megakará ölni, álitván, hogy el ſzaladtanak vólna a' rabok.

28. Pál

28. Pál pedig nagy ſzóval kiált vala, mondván: ne árts magadnak, mert minnyájan itt vagyunk.

29. Es gyertya világot kérvén béugrik vala *a' tömlötzbe* és elrémülvén, Pálnak és Silásnak lábaihoz borúla.

30. Es öket kihozván, monda: URaim, mit kell tselekednem, hogy idvezüljek? *Luk.* 3, 10. *Tſel.* 9, 6.

31. Azok pedig mondának: higy az UR Jéſus Kriſtusban, és idvezülſz te, s' a' te házád *népe.*

32. Es hirdeték, ö-néki s' az ö egéſz' házának az URnak igéjét.

33. Es magához fogá öket az éjtſzakának azon órájában moſogatván a' tſapáſoknak *helyeit*, és mindjárt megkereſztelkedék ö, és minden hozzá tartozandói.

34. Es mikor öket házába felvitte vólna megteríté az aſztalt, és örüle azon, hogy hitt az Iſtennek, minden ö háza népével.

35. De hogy megvirrada, a' vitézeknek *tiſztei* elküldöttek a' poroszlókat, *és* mondának a' *tömlötz-tartónak:* erezd-el az embereket.

36. A' tömlötztartó pedig tudtára adá Pálnak e' beſzédeket: hogy a' vitézeknek tiſztei elküldöttenek, hogy elereſzteſsetek; moſt azért jertek-ki, és menjetek el békével.

37. Pál pedig monda nékiek: megtsaptanak bennünket nyilván *mindenek láttára* törvénytelenül, és tömlötzbe vetettenek, *holott* Római emberek *vagyunk*, és moſt alattomban *akarnak* kivetni? nem! hanem eljövén magok vigyenek ki minket. *Tsel.* 22, 25.

38. A' poroſzlók pedig megbeſzéllék e' mondásokat a' vitézek tiſzteinek, és *ök* megfélemlének, *mikor* hallották vólna, hogy Rómaiak vólnának.

39. Es eljövén elö ſzólíták öket, és kihozván a' tömlötzböl, kérik vala *öket*, hogy a' városból kimennének. *Mát.* 8, 34.

40. Es mikor a' tömlötzböl kimentenek vólna, bétérének Lydiához, és *ott* látván az atyafiakat, vigaſztalván *öket*, elmentenek.

XVII. Réſz.

Theſſalonikában lett támadás, Berrhoabéliek a' Sz. Iráſt forgatják, Pál Athenásban prédikál.

1. Mikor pedig Amphipolián és Apollonián általmentenek vólna, Theſſalónikába jutottanak, holott a' Sidóknak Synagógája vala.

2. A' mint hogy pedig Pálnak ſzokása vólt, béméne ö hozzájok, és három Szombatokon ſzóla nékiek az irásokból.

3. Magyarázván és eleikbe rakogatván, hogy a' Kriſtusnak ſzenvedni kellett, és halottaiból feltámadni, és hogy ez a' Jéſus, a' kit én néktek hirdetek, *légyen* ama' Kriſtus.

4. Es némellyek azok közzül engedelmeskedtenek, és adák magokat Pál és Silás mellé amaz Iſtenfélö Görögök közzül is igen ſokan, és a' fö aſzſzonyok közzül is nem keveſen.

5. De ama' Sidók, a' kik nem engedelmeskedtenek *az igének*, irigykednek vala, és magok mellé vévén a' piatzon *hivalkodó* némelly gonoſz férfiakat, és öszve-tsuportozván, felzendíték a' váröſt, és a' Jáſonnak házát elállván, kereſik vala öket, hogy ki vonnák a' *háborgó* köſség eleibe.

6. De hogy ökét nem találák, Jáſont és némelly atyafiakat a' Város tiſzteinek eleikbe vonák, kiáltozván: hogy a' kik az egéſz világot felháboritották, azok ide is eljöttenek.

7. Azokat Jáſon béfogatta, kik is minnyájan a' Tsászár parantſolati ellen tselekeſznek, mondván: hogy más vólna a' Király, *tudni illik* a' Jéſus. *Luk.* 23, 22. *Ján.* 19, 12.

8. Es felháboriták a' kösséget, és a' városnak Elöljáróit, a' kik ezeket hallják vala.

9. Es mikor Jáſonnak *s'* a' többieknek mentségeket elégségeſſen megértettek vólna, elereſzték öket.

10. Az atyafiak pedig mindjárt még azon az éjtſzakán, Pált és Siláſt Berrhoa városába küldötték, kik oda érkezvén, a' Sidóknak Synagógájába menének.

11. Ezek pedig a' Theſſalonikabélieknél nemeſſebb érköltsüek lévén, az igét minden ſerénységgel bévevék, naponként viſgálván az iráſokat, ha úgy vólna-e *a' mint Pál prédikállá.*

12. Sokan azért hiſznek vala közzülök, és a' tiſzteſségbéli Görög aſzſzonyok és férfiak közzül nem keveſen.

13. Mikor pedig a' Theſſalonikabéli Sidók *azt* megértették vólna, hogy Berrhoa *városában* is, Pál által hirdettetnék az Iſten igéje, oda is elmenének, és *ott is* felháboriták a' népet.

14. De mindjárt akkor elküldék Pált az atyafiak, *úgy* mint ha a' tengerre menne; hanem Silás és a' Timotheus ott maradának.

15. A' kik pedig Pálnak gondját felválalták, vivék ötet szintén Athénás *városáig*, kik is vévén Silásnak és Timotheusnak *fzóló* parantfolatot, hogy azok mentöl hamarébb ö hozzája jönének, vifzfza térének.

16. Pál pedig Athénásban várakozik vala ö réájok, és az ö lelke felháborodék ö benne, mikor látta vólna, hogy rakva a' város bálványozáffal.

17. Azért a' Synagógában, befzél vala a' Sidókkal és az Iften félö *emberekkel*, a' piatzon is naponként azokkal, a' kik ö hozzá akadának.

18. De némellyek az Epikureus és Stoicus Philofophufok közzül vetekedének ö véle; némellyek pedig mondának: mit akar mondani ez a' tsátfogó? de némellyek: idegen Ifteneknek hirdetöjének láttatik lenni, mivel hogy hirdette nékiek Jéfuft, és a' feltámadáft.

19. És megragadván ötet a' Tanáts-házba felvivék, és mondának: *avagy* megtudhatjuk-e, mitfoda új tudomány légyen, a' mellyröl te fzólafz?

20. Mert némelly idegen dolgokat hirdetsz a' mi *fülünk* hallatára, azért megakarjuk érteni, *hogy* ez mi akar lenni.

21. (Mindnyájan pedig az Athénásbéliek, és az *ott* lakozó jövevények, femmiben másban idejeket nem töltik vala; hanem az újságoknak beszéllésében és hallgatásában.)

22. Pál pedig a' tanátsháznak közepin állván, monda: Athénásbéli férfiak, látom, hogy az Ifteni tifzteletben mindenképen fzorgalmatoskodtok.

23. Mert mikor eljártam és fzemléltem vólna, az Ifteneknek tifzteletiben a' ti rendtartáftokat, egy óltárra akadtam, a' mellyen irva vala: AZ ESMERETLEN ISTENNEK. Annakokert azt, a' kit nem esmértek, *de* tifzteltek, én azt hirdetem néktek.

24. Az Iften, a' ki teremtette a' világot, és mind azokat a' mellyek abban vagynak, az a' menynek és a' földnek URa lévén, kézzel tsinált templomokban nem lakik.

25. Sem az embereknek kezek által, néki femmi nem adatik, mint ha fzükölködnék, *söt* inkább ö ád mindeneknek, életet és lelket, és mindeneket.

26. Es egy vérböl teremtette az embereknek minden nemzetségét, hogy lakjanak az egéſz földnek ſzinén elhatározván azoknak lakáſinak határit, és az elöre elrendeltetett idöket. *Mós.* 5 *Kön.* 32, 8.

27. Hogy keresnék az URat, ha talám tapaſztalván megtalálnák ötet, noha nem meſzſze vagyon *tsak* egyiktöl is közzülünk. *Mós.* 1 *Kön.* 28, 16. *és* 5 *Kö.* 30, 12. 14.

28. Mert ö benne élünk, mozgunk, és *ö benne* vagyunk, a' mint is közzületek való némelly Poëták nemzete mondották: hogy mi ö nemzetségi vagyunk.

29. Lévén annakokáért az Iſtennek nem kell azt vélnünk, hogy az Iſtenség haſonló légyen, az arany, ezüszt, avagy kö bálványokhoz, mellyek meſterséges faragás által, avagy az embereknek gondolati által vagynak. *Eſa.* 40, 18.

30. Söt az Iſten a' tudatlanságnak idejét nem nézvén, már moſt parantſolja minden embereknek mindenütt, hogy megtérjenek.

31. Mivel hogy napot rendelt, a' mellyen megitéli a' földnek kerekségen lakozókat igazsággal, ama' férfiú által, a' kiben elrendelte, hogy hitet adjon mindeneknek *arról*, hogy féltámasztotta ötet a' halálból.

32. Mikor pedig a' halottaknak féltámadáſa felöl hallottak vólna, némellyek tsufolódnak vala, némellyek pedig mondának: ismét fogunk tégedet e' *dolog* felöl hallgatni.

33. Es illyen-képen kiméne Pál ö közzülök.

34. Némelly férfiak pedig *magokat* ö hozzája adván hiſznek vala: Kik között vala Dionyſius Areopagita, és a' Damaris nevü aſzſzony, máſok is azokkal együtt.

XVIII. Réſz.

Pál Korinthusban. Gallion nem hallgatja meg Pálnak vádolóit. Pál Epheſusba és Cæſareába.

1. Ezeknek utánna Pàl Athénásból elindúlvan Korinthusba méne.

2. Es mikor egy Aqvila nevü Sidóra akadott vólna, ki nemzetségére nézve Pontusból való, és tsak a' minap érkezett Olaſz országból Priſcillával ö feleségével, (azért hogy Klaudius *Tsáſzár* megparantſolta, hogy Rómából minden Sidók ki menjenek) azokhoz bétére.

3. Es

3. Es mivel egy féle meſter emberek valának, azoknál marada, és munkálódik vala, mert meſterségekre nézve sátor tsinálók valának.
4. Minden Szombatokon pedig vetekedék *vélek* a' Synagógában, meggyözvén mind a' Sidókat, s'-mind a' Görögöket.
5. Mikor pedig Silás és Timotheus Macedóniából alámentenek vólna, Pál lélekben szorongattatván, eröſſen bizonyitja vala a' Sidók elött, hogy a' Jéſus vólna ama' Kriſtus.
6. De hogy amazok ellene állottanak, és káromkodtanak, kirázván ruháját, monda nékiek: a' ti véretek a' ti fejeteken légyen, én tiszta vagyok, *és már* moſtantól fogva a' pogányok közzé mégyek.
7. Es onnét elmenven, egy Juſtus nevü Iſtenfélö *embernek* házába méne, kinek háza a' Sinagóga mellett vala.
8. Krispus pedig a' Sinagógának Fejedelme hiſzen vala az URban, minden ö háza népével együtt, és a' Korinthusbéliek közzül sokan, hogy az *Iſten* igéjét hallgatták, hittenek és megkereſztelkedtenek.
9. Az UR pedig éjjeli látás által monda Pálnak: ne félj, hanem ſzólj, és ne hallgas.
10. Mert én vagyok te veled, és ſenki reád nem támad, hogy néked ártson, mivel e' városban nékem sok népem vagyon.
11. Es ott mulat vala eſztendeig és hat holnapokig, hirdetvén ö közöttök az Iſtennek igéjét.
12. Gallion pedig mikor Achájában tiſztartó vólna, a' Sidók egyenlö akarattal Pál ellen feltámadának, és a' törvény-szék eleibe vivék.
13. Es mondának: ez elhiteti az embereket, hogy a' törvény ellen való Iſteni tiſztelettel tiſzteljék az Iſtent.
14. Mikor pedig Pál, száját épen fel akarta táttani, monda Gallion a' Sidóknak: ha valami igazságtalanság, avagy latorság vólna ô Sidók, az okos *itélet* ſzerint pártatokat fognám.
15. Ha pedig valami igéröl vagy névröl való kérdés, avagy a' ti közöttetek való törvényröl, azt magatok láſsátok; mert az ollyan dologban én Biró nem akarok lenni.
16. Es eligazitá öket a' törvény-szék elöl.
17. A' Görögök pedig minnyájan elöfogák Softhéneſt a' Synagógának Fejedelmét, és megverék a' törvény-szék elött, de a' Gallion azzal ſemmit nem gondol vala.

18. Es Pál mikor még fok napokon, ott maradott vólna, *azután* az atyafiaktól elbutsúzván, eleveze Syriába, és ö véle egyetemben Prifcilla és Aqvila; Kenkreában pedig megberetváltatta fejét, mert fogadáfa tartotta.

19. Es Ephefusba mégyen vala, a' hol öket elhagyta, maga pedig a' Synagógába bémenvén, vetekedik vala a' Sidókkal.

20. Es arra kérék ötet, hogy még tovább is *közöttök* maradna; de nem akara.

21. Hanem elbutsúzván tölök monda: énnékem tellyességgel a' következendö innepre Ierusálemben kell lennem, de ismét megtérek hozzátok Iftennek akaratjából; és elindula Ephefusból.

22. Es mikor Cesáreába aláment vólna, és *Jerusálembe*, ment vólna, és ott az Eklésiát köfzöntötte vólna, alámene Antiochiába.

23. Es egy ideig ott mulatván, *az után* elméne, és Galatiának tartományát, és Phrygiát rendel *eljárván* meg-erösíté mindenütt a' tanitványokat.

24. De egy Apollós nevü Sidó, nemzetségére nézve Alexandriabéli, ekeffen fzóló ferfiú, ki az iráfokban hatalmas vala. 1 *Kor.* 1, 12.

25. Ez vala az URnak útjára oktattatott *tanitvány*, és lélekben buzgó, és fzóljá és fzorgalmatofon tanitja vala, az URra nézendö dolgokat; de tsak a' János keresztségét tudja vala. *Tsel.* 19, 3.

26. Es kezde bátorsággal szólani a' Synagógában; mikor pedig ötet hallgatták vólna Aqvila és Prifcilla, magok mellé fogák ötet, és fontoffabban magyarázzák vala neki az Iftennek útját.

27. De midön Achájába akarna általmenni, az atyafiak, kik arra kifztették, irnak vala a' tanitványoknak, hogy béfogadnák ötet: ki is oda érkezvén, fokat hafznált azoknak, a' kik hittenek a' kegyelem által.

28 Mert erös vetekedése által gyözödelmet véfzen vala a' Sidókon nyilvanságoffan, nékiek az irásokból megmutatván, hogy a' Jéfus vólna ama' Kriftus.

XIX. Réfz.

Pál kerefztel és tanit Ephefusban. Scevának ördögöt üzö fiai. A' pogány könyvek megégettetnek. Diána iránt az ötvösök nagy háborúságot inditanak.

1. Lön

1. Lön pedig mikor Apollós Korinthusba vólna, hogy Pál a' felsö határokat eljárván, Ephefusba érkeznék, és *ott* némelly tanitványokra akadna.

2. Monda nékiek: hivök lévén, vettetek-e Szent Lelket? azok pedig mondának néki: söt még nem is hallottuk, ha vagyon-e Sz. Lélek.

3. Monda pedig nékiek: tehát mire kereſzteltettetek-meg? azok pedig mondának; a' Jánosnak kereſztségére.

4. Pál pedig monda: János ugyan kereſztelt a' megtérésnek kereſztségével, *és* a' népnek azt mondotta: hogy hidjenek abban a' ki ö utánna jövendö, az az, a' Kriſtus Jéſusban.

5. *Es ezt* hallván: megkereſztelkedtenek az UR Jéſusnak nevében.

6. Es mikor Pál ö kezeit azokra vetette vólna, szálla reájok a' Szent Lélek, és ſzólnak vala nyelveken, és próphétálának.

7. Valának pedig azok a' férfiak, úgy mint tizen ketten.

8. Es a' Synagógába járván, szól vala bátorsággal három *egéſz* hólnapig vetekedvén és bizonyitván, az Iſten orſzágának dolgait.

9. Mikor pedig némellyek megkeményitenék magokat, és nem engedelmeskednének, szidalmazván ezen útat a' sokaság elött, azoktól eltávozván elkülömböztette a' tanitványokat, és naponként vetekedik vala egy Tyrannusnak oskolájában.

Ez a' Tyrannus egy gazdag ember vala Epheſusban, holott Collégiumot épitvén, azt a' városnak ajándékozá oskoláúl az Iffjaknak gyakoroltatásokra. Pál is oda vette magát mint egy ſzabad Curiális helyre.

10. Ez pedig két esztendeig tartott, úgy hogy minnyájan, a' kik Aſiában laknak vala, hallgatnák az UR Jéſusnak igéjét, mind a' Sidók s' mind a' Görögök.

11. Es nem közönséges tsuda eröket tselekeſzik vala az Iſten Pálnak kezei által.

12. Annyira, hogy az ö teſtéröl a' keſzkenyöket, és az övedzö kendöket elvennék, s' a' betegekre teregetnék, és azoktól a' betegségek eltávoznának, a' gonoſz Lelkek is azokból kimennének.

13. De ama' vándorló Sidók közzül némellyek, kik ördög-üzök *valának*, az UR Jéſusnak nevét kezdék mondani azokra a' kikben gonoſz Lelkek valának *igy* ſzólván: kénszeritünk titeket a' Jéſusra, kit Pál prédikál.

14. Valának pedig Scevának ama' Sidó Papifejedelemnek hét fiai, a' kik azt elköveték.

15. Felelvén pedig a' gonofz Lélek monda: a' Jéfuft esmérem, Pált is tudom, de ti kik vagytok?

16. Es reájok rohana az ember, a' kiben a' gonosz lélek vala, és hatalmat vévén ö rajtok, meg győzé öket, hogy mezitelen, és megsebesitetvén fzaladnának ki azon házból.

17. Es e' *dolog* tudtára lön Ephefusban lakozó minden Sidóknák és Görögöknek, és félelem esék minnyájokra, és felmagafztaltaték az UR Jéfusnak neve.

18. Sokan pedig azok közzül, a' kik hifznek vala, eljövén valláft tettenek, és megbefzélették az ö tselekedeteket.

19. Es fokan azok közzül, kik hafzontalan dolgokat követtenek el, öfzve hordván a' könyveket, megégeték azokat mindenek láttára, és öfzve fzámlálván azoknak árrát, ötven ezer ezüft garasra mégyen vala.

20. Eképen az URnak igéje eröfsen nevelkedik és hatalmat véfzen vala. *Esa.* 55, 11. *Tsel.* 6, 7.

21. Mikor pedig ezek végbe-mentenek vólna, Pál feltette *magában* a' Lélek által, hogy Macedónián és Acháján általmenvén, Jerusálembe menne, *és* monda: ha hogy ott vóltam, az után Rómát is meg kell látnom.

22. Es elküldé kettöt azok közzül, a' kik ö néki fzolgálnak vala: Timotheuft, és Eraftuft, Macedóniába, maga még egy ideig Afiában maradván. *Róm.* 16, 23. *Tsel.* 13, 5.

23. Abban az idöben pedig nem kitfiny haborodás lön az *Urnak* útja iránt. 2. *Kor.* 1, 8.

24. Mert egy Demeter nevü ötvös ezüft templomokat tsinál vala, a' Diána Iften afzfzonynak és a' mefter embereknek nem kitfiny hafznot hajt vala.

25. Ezeket, és illyen munkában foglalatoskodó munkásokat öfzve gyüjtvén monda; Férfiak, tudjátok, hogy a' mi nyereségünk efféle keresetböl vagyon.

26. Látjátok pedig és halljátok, hogy nem tsak Ephefusban, hanem majd egéfz Afiában is, ez a' Pál, fok népet elhitetvén eltéritett, mondván: hogy nem Iftenek azok, a' mellyek kéz által készittetnek.

27. Es félö, hogy nem tsak e' réfzröl nékünk gyalázatunkra légyen; hanem a' nagy Diána Iften Afzfzonynak temploma is femmire betsülteísék, és hogy annak méltósága elrontafsék, a' mellyet tifztelettel illet az egéfz Afia, és a' földnek lakofi.

28.

28. Hallván pedig ezeket, eltelének boſzuſággal és felkiáltvan mondának: nagy az Epheſusbéli Diána!

29. Es az egéſz város öſzve-zendülvén, egyenlö akarattal a' theátromra rohanának, és megragadák a' Macedóniai Gájuſt és Ariſtarchuſt, Pálnak úti társait.

30. Pál pedig, a' felháborodott látvánság közibe akarván menni, nem engedék-meg a' tanitványok.

31. De Aſiának Fejedelmi közzül is némellyek, lévén néki jóakarói hozzája küldének, intvén ötet, hogy a' theátromra ne menne.

32. *Amazok* pedig ki ezt, ki amazt kiáltja vala, mert a' köſség öſzve-keveredett, és többire nem is tudták, mi okra nézve gyültenek öſzve.

33. És kivonák Alexandert a' nép közzül, kit a' Sidók elö táſzigálnak vala; Alexander pedig kezével a' halgatásra intvén akará magát menteni, a' nép elött.

34. Mikor pedig megértették, hogy ö Sidó vólna, egy kiáltáſsal valának minnyájan, úgy mint két óráig kiáltozván: nagy az Epheſusbéli Diána!

35. De a' város Notáriuſsa, mikor a' népet letsendesitette vólna, *igy* ſzóla: Epheſusbéli férfiak, ki vólna az ember, a' ki nem tudná, hogy Epheſus városa légyen gondviſelöje Diánának ama' nagy Iſten aſzſzonynak, és az égböl leſzálott képnek.

36. Ennek azért holott ſenki ellene nem mondhat, ſzükség néktek, hogy tsendességben legyetek, és ſemmit vakmeröséggel ne tselekedjetek.

37. Mert ide hoztátok e' férfiakat, kik sem a' templomot felnem törték, ſem a' ti Iſten aſzſzonytokat nem káromlották.

38. Ha pedig Demeternek és az ö véle együtt lévö mester embereknek, pörök vagyon valakivel: törvény-ſzékek tartatnak, és tiſztartók vagynak, adjákbé egymáſt.

39. Ha pedig valami más állapotról vagyon kérdéſtek, a' rend ſzerint való gyülésben végezteſsék el.

40. Mert félö, hogy e' más támadásért is bé ne vádoltaſsunk, ſemmi oka nem lévén, melly által ſzámot adhatnánk, ezen öſzve zendülésröl, és hogy ezeket meg mondotta: elbotsátá a' gyülekezetet.

XX. Réſz.

Pál Troadásba érkezik. Evtichuſt feltámaſztja. Elbutsúzik az Epheſusbéli Vénektöl, és imádkozik.

1. Mikor pedig letsendesedett vólna a' támadás, Pál a' tanitványokat elöſzólitván, tölök elbutsuzék, és elindula, hogy Macedóniába menne.

2. Es hogy azon *tartománynak* réſzeit eljárá, és azokatſok beſzédekkel interte, azután Görög orſzágba méne.

3. Es ott három hólnapig mulat vala, de mikor Syriába akarna által-menni, a' Sidók utánna leselkedének, *azért* úgy végezte magában, hogy Macedonián által viſzſza térne.

4. El késérék pedig ötet ſzintén Aſiáig a' Berrhoabéli Sopator, és a' Theſsalonikabéli Ariſtarchus, és Secundus és a' Derbe városából való Gájus, és Timotheus, Aſiából pedig Tychikus és Trophimus.

5. Ezek elöre elmenvén, megvárának minket Troásban.

6. Mi pedig a' kováſztalan kenyereknek innep napjai után Philippe *városából* elevezvén, öt napok alatt ö hozzájok érkeztünk Troásba, holott hét nap mulattunk.

7. De a' Szombatnak egyik napján, mikor a' tanitványok a' kenyér ſzegésre öſzve gyültenek vólna, Pál prédikál vala néktek, és meghoſzſzabbitá a' tanitáſt, ſzintén éjfélkorig, mert másod nap el akara menni.

8. Es sok lámpások valának a' felházban, a' hol öszvegyültenek vala.

9. Egy Eutychus nevü ifjatska pedig az ablakban ülvén, mély álom jöve reá, midön Pál hoſzſzan prédikállana, és az álomtól elnyomattatván, a' harmadik rendházból leeſik vala, és hólt ſzámban vették fel *ötet a' földröl.*

10. Pál pedig alá menvén, reá borúla, és magához ö lelvén *ötet*, monda: ne háborogjatok, mert az ö Lelke ö benne vagyon.

11. Felmenvén pedig és a' kenyeret megſzegvén, kóstolá azt és beſzél vala ſokáig ö vélek, ſzintén virradtáig; igy *az után* ki méne.

12. A' gyermeket pedig felhozák életben, és felette igen megvigasztaltatának.

13. Mi pedig az hajón elöre elmenvén, Aſson felé evezünk vala, akarván Pált, ott a' hajóba bévenni; mert úgy rendelte maga, hogy ö gyalog menne.

14. Mikor pedig Aſson városánál hozzánk érkezett vólna, bévévén ötet a' *hajóba*, Mityléne *ſzigetére* jutottunk.

15. Es onnét elevezvén más nap Chius *ſzigetének* ellenébe jutottunk, azután való *napon* pedig Sámus *ſziget* felé evez-

evcztünk, és Trogylion *hegyénél* meg szállván más nap virradóra Miletumba jutottunk.

16. Mert Pál elvégezte vala *magában*, hogy Ephesus mellet elevezne, hogy ne kellene neki Asiában idöt tölteni, mert siet vala, ha lehetséges lenne, hogy Jerusálembe juthatna a' Pünkösd *Innepére.*

17. Milétomból pedig Ephesusba küldvén, által hivatá a' Gyülekezetnek Véneit.

18. Mikor pedig ö hozzája érkeztenek vólna, monda azoknak: magatok tudjátok, hogy Asiában való bejövetelemnek elsö napjától fogva, mikepen vóltam veletek minden idöben.

19. Szolgálván az URnak minden alázatossággal, és sok köny-hullatásokkal és késértetekkel, mellyek én reám jöttenek, a' Sidóknak utánnam való lesélkedési miatt.

20. Hogy semmit el-nem mulattam azokból, a' mellyek hasznosok vóltanak, hogy ne hirdettem vólna néktek, és ne tanitottalak vólna benneteket közönségesen és házanként.

21. Bizonyságot tévén mind a' Sidók 's-mind a' Görögök élött az Istenhez való meg térésröl, és a' mi URunk Jésus Kristusban való hitröl.

22. Es imé most én Lélekben megkötöztetett lévén Jerusálembe felmégyek, nem tudván, ott mi történik rajtam.

23. Hanem hogy a' Szent Lélek városonként bizonyságot tészen mondván: hogy kötözések és nyomoruságok várakoznak reám.

24. De semmivel nem gondolok, az én életem sem drága én elöttem, hogy örömmel végezzem-el futásomat, és a' szolgálatot, mellyet az UR Jésustól vettem, hogy bizonyságot tégyek az Isten kegyelmének Evangyéliomáról. *Gal.* 1, 1. *Tit.* 1, 2.

25. Es imé most tudom, hogy az én ortzámat, már többé senki nem látja, azok közzül, a' kik között általmenvén hirdettem az Isten országát.

26. Azert bizonyságot tészek e' mái napon elöttetek; hogy én tiszta vagyok minden vértöl.

27. Mert el nem mulattam, hogy ne hirdetném néktek, az Istennek minden tanátsát.

28. Vigyázzatok azért magatokra, és az egész nyájra, a' mellyben titeket a' Sz. Lélek Püspökökké tett, hogy legeltessétek az Istennek Anyaszentegyházát, mellyet tulajdon vérével szerzett. *Pét.* 1. *Lev* 5, 2. 1 *Tim.* 2, 1. 2.

29. Mert

29. Mert én azt tudom hogy az én halálom után jönek ti közitekbe gonoſz farkasok, mellyek nem kedveznek a' nyájnak *Pét.* 2. *Lev.* 2, 1. *Máth.* 7, 15.

30. Es ti magatok közzül támadnak férfiak, kik el fordult *dolgokat* ſzólanak, hogy a' tanitványokat magok után hódithaſsák. *Sólt.* 41, 10. *Mát.* 26, 21.

31. Azért vigyázzatok megemlékezvén, hogy három eſztendeig éjjel nappal meg nem ſzüntem könyhullatáſokkal inteni mindeneket.

32. Es már moſt, atyám fiai, ajánlak benneteket az Iſtennek, és az ö kegyelmességének beſzédének, annak, a' ki hatalmas titeket felépiteni, és adni *tinéktek*, örökséget minden megſzenteltetettek között. *Eph.* 1, 18. *Tsel.* 9, 31.

33. Senkinek ezüstjét, avagy aranyát, vagy ruházatját nem kivántam. *Sám.* 1. *Kö.* 12, 3. 1. *Kor.* 9, 12. 2. *Kor.* 11, 9.

34. Söt magatok tudjátok, hogy ezen kezeim ſzolgáltanak, magam és azoknak ſzükségekre, kik velem vóltanak. *Tsel.* 18, 3. 2. *Kor.* 4, 12. 1. *Theſs.* 2, 9.

35. Mindenekben megmutattam néktek, hogy igy munkálkodjatok és vegyétek-fel az erötelencket; és megemlékezzetek az UR Jéſusnak mondásárol, hol azt mondotta: Bóldogjabb *dolog* adakozni, mint elvenni. 1. *Kor.* 9, 12.

36. Es mikor ezeket mondotta vólna, térdre esvén minnyájókkal együtt, imádkozik vala.

37. Es lön nagy sirás minnyájok között, és Pálnak nyakára borúlván, tsókolgaták ötet.

38. Elkeseredvén kiváltképen ama' mondáson, mellyet mondott vala, hogy az ö ortzáját többé nem láthatnák, és a' hajóra késérék ötet.

XXI. Réſz.

Pál Cæsáreába jut. Agabus próphétál iránta. Jeruſálembe érkezik, ott megfogatik. De a' Hadnagy néki pártját fogja.

1. Elindulván pedig lön, hogy mikor tölök elváltunk vólna, egyenes útazás által Koos *ſzigetéhez* jutánk, és második nap Rhódus ſzigetéhez, onnét pedig Pátara *városához.*

2. Es *ott* egy hajóra akadván, melly Pheniciába igyekezett, *abba* ſzállván, eleveztünk.

3. Mikor pedig Cyprus *ſzigetét* megláttuk, és azt balkéz felöl elhagyván, Syriába eveztünk vólna, *onnét* Tyrusba mentünk, mert ott kellett a' hajóból a' terhet kirakni.

4. Es tanitványokra akadván, azoknál maradtunk hét nap, kik is a' Pálnak a' Lélek által megmondották, hogy ne menne fel Jerusálembe.

5. Lön pedig mikor a' napokat, *ott* eltöltöttük vólna, ki menvén útnak indulunk vala, és elkésérének bennünket minnyájan, feleségeikkel és gyermekeikkel egyetemben ſzinten a' városon kivül, és a' parton térdre esvén, imádkozunk vala.

6. Es egymáſtól elbutsuzván, béſzállánk a' hajóba, amazok pedig viſzſza térének az ö tulajdonihoz.

7. Mi pedig a' hajózáſt elvégezvén, Tyrusból Ptolemáisba érkeztünk, *ott* az atyafiakat mikor köſzöntöttük vólna, egy nap vélek maradtunk.

8. Mi pedig, kik Pál körül valánk másodnap ki indultunk, és Cæſareába mentünk, és *ott* ama' Philep Evangyéliſtának házába bétérvén (ki vala ama' hét közzül) ö nála maradtunk.

9. Kinek valának négy Próphéta ſzüz leányai. *Joël*. 2, 28.

10. Es mikor ſok napokon ott maradtunk vólna, Judeából egy Agabus nevü Próphéta jöve alá.

11. Es hozzánk jövén, felvevé Pálnak övét, és megkötözi vala magának kezeit és lábait, *és* monda: azt mondja a' Szent Lélek: a' férfiat, a' kié ez az öv, igy kötözik meg Jerusálemben a' Sidók, és a' pogányok kezébe adják.

12. Mikor pedig ezeket hallottuk vólna, kérjük vala ötet, mi és a' helységnek lakoſi, hogy ne mennefel Jerusálembe.

13. Pál pedig felele: mit tselekeſztek, hogy sirtok és ſzivemet ſzomoritjátok? mert én nem tsak megkötöztetni hanem meghalni is kéſz vagyok Jerusálemben az UR Jéſusnak nevéért.

14. Mikor pedig ötet reá nem beſzélhetnénk hallgatunk vala, mondván: légyen az Urnak akaratja.

15. E' napok után pedig elrakogatván hol-valóinkat, felmenénk Jerusálembe.

16. Velünk egyetemben pedig, jövének Cæsáreából *némelly* tanitványok is, elhozván magokkal a' kinél megſzállánk, ama' Cyprusbéli Mnásont, egy régi tanitványt,

17. Es

17. Es mikor Jérusálembe érkeztünk vólna, betsülettel fognak vala bennünket az atyafiak.

18. Másod nap pedig Pál velünk együtt Jakabhoz béméne, és minnyájan a' Vének *oda* jönek vala.

19. Es öket köfzöntvén meg befzélé, nékiek egymás után azokat, a' mellyeket tselekedett Iften az ö fzolgálatja által, a' pogányok között.

20. Ezek pedig hallván, ditsöitik vala az URat, és *azt* mondják vala nékie: látod atyámfia, melly fok ezeren legyenek a' hivö Sidók, és minnyájan buzgóságosfak a' törvényben.

21. Es meg vagyon nékiek mondva felöled, hogy minden Sidókat, kik a' pogányok között vagynak, a' Moiféftöl való elfzakadásra tanitod, mondván: hogy az ö fiaikat környül ne metéljék, se a' rendelések fzerint ne járjanak.

22. Azért *már* mit kell *tselekedni*? fzükség, hogy az egéfz fokaság egybe jöjjön, mert megfogják hallani, hogy el érkeztel.

23. Azért a' mit mondunk megtselekedjed; vagynak négy férfiák közöttünk, kiknek fogadások vagyon.

24. Azokat magad mellé vévén, tifztogattafsad meg *magadat* azokkal együtt, és tégy *annyi* költséget reájok, hogy fejeiket meg-beretváltafsák, és minnyájan megtudják, hogy mind femmi, a' mellyek mondattanak te felöled, söt magad is megtartod a' törvényt, és a' fzerint járfz.

25. Az hivö pogányok felöl pedig magunk irtunk, *illyen* végezéft; hogy femmit a'-félét meg ne tartsanak, hanem hogy tartoztafsák magokat a' bálványoknak áldozatitól, és a' vértöl, és a' meg fulladt állattól, és a' paráznaságtól.

26. Akkor Pál maga mellé vévén a' férfiakat, és *még* azon a' napon, meg tifztitatá magát azokkal együtt, és a' templomba menvén, megjelenté a' *papoknak*, hogy a' megtisztulásnak napjai *már* eltöltenek, tsak a' héja, hogy mindenikért a' *rendelt* áldozat felvitessék.

Pál felberetváltatja magát nem képmutásból; hanem hogy meg nyerheffe azokat, kik a' törvényt meg tartani szükségesnek álitják vala. 1 Kor. 9, 20. és 10, 33. Mert a' külsö Ceremóniákban lehet az embernek magát alkalmaztatni; de a' hitnek dolgaiban nem.

27. Mikor pedig a' hét napok már majd eltelnének, az Afiából való Sidók, látván ötet a' templomban, az egész községet öfzve háboriták, és kezeiket ö reá vetvén.

28. Kiáltoznak vala: Izraelita férfiak, segéljetek; ez amaz ember, ki mind a' *Sidó* nép ellen, és a' törvény ellen,

és

és ezen *szent* hely ellen, tanit mendenütt mindeneket, söt még a' Görögöket is béhozta a' templomba, és megfertez- tette ezt a' sz. helyet.

29. (Mert az Ephesusbéli Trophimust látták ö véle a' városon; s' azt vélték, hogy bévitte vólna Pál a' templom- ba.) *Tsel.* 20, 4. 2 *Tim.* 2, 20.

30. Es az egész város felzendüle, és a' népség öszve fu- tamodván, megragadá Pált, és ki vonák a' templomból, és azonnal bététeténék az ajtók.

31. Mikor pedig ötet megakarnák ölni; felment a' hir a' vitézlö seregnek kapitánnya eleibe, hogy egész Jerusálem felzendült vólna.

32. Ki mindjárt vitézeket és századosokat maga mellé vévén, hózzájok ála siete; azok pedig látván a' kapitányt, és a' fegyvereseket, Pált verni megszüntenek.

33. Mikor pedig a' kapitány elerkezett vólna, megfogá ötet, és parantsolá, hogy két lantzal kötöztetnék-meg, és tudakozódék: ki légyen, és mit vétett.

34. A' sokaság közzül pedig ki ezt, ki amazt kiáltja vala, és mikor semmi bizonyost nem érthetett vólna, a' zajgás miatt parantsolá, hogy felvinnék *ötet* a' táborba.

35. Lön pedig mikor a' gráditshoz jutott vólna, hogy a' fegyveresektöl vitettetnék, a' sokaságnak eröszak tétele miatt.

36. Mert a' népnek sokasága mégyen vala utánna, ki- áltozván: veszesd-el ötet.

37. Es hogy Pált már épen a' táborba kellett bévinni, monda a' Kapitánynak: szabad-e nékem valamit szólanom te hozzád? az pedig monda: tudsz-e Görögül?

38. Nem te vagy-e amaz Egyptombéli, ki ezek a' na- pok elött, pártütést inditván, kivitt a' pusztába négy ezer gyilkos férfiakat.

39. Pál pedig monda: én Társisbéli Sidó ember vagyok, Cilicia nevezetes városának polgára; de kérlek tégedet, en- gedd meg nékem, hadd szóljak e' néphez.

40. Mikor pedig meg engedte vólna néki: Pál a' grá- ditson állván, kezével inte a' népnek, hogy hallgatna, és lön nagy tsendesség, és *kezde* szólani Sidó nyelven, mondván.

XXII. Rész.

Pál beszédét hallgatják, de majd öszve-zendülven, rútúl kiáltoz- nak, a' Kapitány megakarja ötet tsapatni, de mint Romai Polgár elereszttetik, és másodnap a' Föpap-eleibe állitatik.

1. A-

1. Atyámfiai férfiak és atyák, halljátok meg az én mentségemnek beſzédjét, mellyet ſzólok *ti hozzátok.*
2. Mikor pedig hallották vólna, hogy Sidó nyelven ſzólana hozzájok, annál inkább megtsendesedének, és monda:
3. En ugyan Sidó ferſiú vagyok, Ciliciának Tarſis nevü várósában ſzülettettem, de fel neveltettem, e' városban, Gamalielnek lábainál nagy ſzorgalmatoſsággal tanitattam, az atyáknak törvénnye ſzerint, tellyes lévén Iſteni buzgósággal, a' mint ti is ma minnyájan vagytok.
4. Ki e' *tudományunak* útját üldöztem mind halálig, megkötöztem, és a' tömlötzre hánytam, férfiakat, és aſzſzonyi állatokat. *Tsel.* 8, 3. 1 *Kor.* 15, 9. *Gal.* 1, 13.
5. A' mint nékem bizonságom a' Föpap, és a' Vénekböl álló Tanáts, a' kiktöl leveleket is vettem ki az atyafiakra, hogy Damaskusba menvén, a' kik *ott* vólnának, kötözve vinném Jerusálembe, hogy meg büntettetnének.
6. Lön pedig dél-tájba hogy mennék és Damaskus felé közelgetnék hirtelen az égböl, nagy világosság villámlék-meg körülöttem.
7. Es a' földre eſtem, és ſzózatot hallottam, melly nékem *igy* ſzóla: Saul, Saul, mit kergetsz engemet?
8. En pedig felelék; ki vagy URam? és monda nékem: én vagyok a' Názárethbéli Jéſus, a' kit te kergetsz.
9. A' kik pedig én velem együttvalának, a' világoſságot ugyan látták, és megrémültenek, de a' ſzózatot, melly nékem ſzóla nem, hallották.
10. *En* pedig mondék: URam, mit tselekedjem? az UR pedig monda nékem: Felkelvén menjbé Damaskusba, és ott megmondatnak teneked mind azok, a' mellyek elvagynak rendelve, hogy megtſelekedjed
11. Mikor pedig nem láthatnék annak a' világoſságnak ditsöſsége miatt, kezemnél fogvâſt vezettetvén azoktól, a' kik velem valának, bémentem Damaskusba.
12. Ananiás pedig a' törvény ſzerint egy Iſtenfélö férfiú, kinek jó bizonysága vala az ott lakozó minden Sidóktól.
13. Az eljöve én hozzám, és megállván monda nékem: Saul atyámfia, láſs. En is azon órában, nézek vala ö reá.
14. Es monda: a' mi atyáinknak Iſtene, elöre elrendelt tégedet, hogy megtudjad ö akaratját, és amaz igazat megláſsad, és halljad az ö ſzájából való ſzózatot.
15. Mert tanubizonzsága léſzeſz minden emberek elött, azok iránt, a' mellyeket láttál és hállottál.

16. Es

16. Es moſt mit késedelmeskedel? keljfel, keresztelkedjel-meg, és megbotsáttatnak tenéked a' te büneid, segitségül hiván az Urnak nevét.
17. Lön pedig midön viſzſza tértem vólna Jerusálembe, és a' templomban imádkoztam vólna, hogy elragattatnám Lélekben.
18. Es látnám azt, a' ki nékem monda: siesſ, és menjki hamar Jerusálemböl; mert nem veſzik-bé, a' te én félölem való bizonyság tételedet.
19. Es én mondék: URam, tudják magok, hogy én tömlötzre hántam, és a' Sinagógákban megtsapattam azokat, a' kik hittenek te benned.
20. Es mikor Iſtvánnak a' te Tanúdnak vére kiontatott, én is jelen vóltam, és tetszett nékem is *az ö halála;* és azoknak ruháit, a' kik ötet megölték, én örzöttem.
21. Es monda nékem; menj-el; mert én meſzſze a' pogányok közzé küldelek tégedet.
22. Hallgatják vala pedig ötet eddig a' mondáſig, és felemelvén ſzavokat, mondának: veszesd-el az illyent e' földröl, mert nem méltó, hogy éljen.
23. Azok pedig mikor igy kiáltoznának, és ruhájokat elhánynák, és port hánynának fel az ég felé.
24. Parantſolá a' Kapitány hogy vinnék-el ötet a' táborba és monda: hogy oſtorozás által vegyék-ki töle, *és* hogy megtudhaſſa, miokra nézve kiáltoznának igy ö reája.
25. Mikor pedig már szijakkal reá vonták vólna ötet, monda Pál az ott álló Századosnak: Szabad-e néktek egy Római embert törvénytelenül meg oſtoroznotok?
26. *Ezt* hallván a' Százados, elméne és megmondá a' Kapitánynak, *igy* ſzolván: meglásd mit tselekeszel, mert ez az ember Római.
27. A' Kapitány pedig elö jövén monda néki: mondmeg nékem, ha Római vagy-e te? ö pedig monda; igenis.
28. Felele a' Kapitány: én nagy ſumma pénzen ſzerzettem ezt a' polgári ſzabadságot; Pál pedig monda: de én ſzülettem is abban.
29. Azert mindjárt elállottak mellöle, a' kik töle ki akarták venni a' dolgot, de a' Kapitany is megféJemlék, meg-értvén, hogy Római vólna, *s' még is* meg kötöztette vólna ötet.
30. Másod napon pedig megakarván tudni valóban, miért vádoltatnék a' Sidóktól, levéteté róla a' lántzokat, és megparantſolá, hogy eljönének a' Papifejedelmek, mind az

egéſz Fö Tanátssal együtt, és lehozatván Pált eleikbe állatá.

XXIII. Réſz.

Pál artzúl tsapatik. A Phariſeuſok és Sadduceuſok között Pál iránt haſonlás. Pál a' fogságban bátoríttatik. 40. Sidók öſzve esküſznek Pál ellen. Pál Ceſareába küldetik.

1. Pál pedig egyeneſſen a' tanátsra nézvén, monda: atyámfiai férfiak, én minden jó lelki esmérettel ſzolgáltam Iſtennek, mind e' mái napig. 2 *Tim.* 1, 3.

2. Az Ananiás Föpap pedig parantſolá azoknak, a' kik ö mellete állanak vala, hogy ütnékmeg a' ſzáját. *Kir.* 2 *Kön.* 22, 24. *Jer.* 20, 2. *Ján.* 18, 22.

3. Akkor monda néki Pál: megüt tégedet az Iſten, megfejéritetett fal? *holott* te ülſz, és itélſz engem a' törvény ſzerint, s'-parantsolod a' törvény ellen, hógy engém üſſenek. *Mós.* 3 *Kön.* 19, 15. 5. *Kön.* 17, 4. 9. *és* 25, 10.

4. Azok pedig, kik ott állanak vala mondának: az Iſtennek Föpapját ſzidalmazod-e?

5. Pál pedig monda: nem tudtam atyámfiai, hogy a' Föpap. Mert meg vagyon irva: a' te néped Fejedelmére gonoſzt ne mondj. *Mós.* 2 *Kön.* 22, 28.

6. Megértvén pedig Pál, hogy egy réſze Sadduceusokból, más réſze pedig Phariſeuſokból állana, felkiálta a' tanátsban: atyámfiai férfiak: En Phariſeus, Phariſeusnak fia vagyok; ama' reménységért, és az halottaknak feltámadásáert itéltetem. *Tsel.* 24, 15. *és* 26, 5. 6.

7. Ezt hogy kimondá, Zendülés lön a' Phariſeuſok, és a' Sadduceuſok között, es a' sokaság meghaſonlék.

8. Mert a' Sadduceuſok azt mondják: hogy nintſen feltámadás, ſem Angyal, ſem Lélek; a' Phariſeuſok pedig vallják mind a' kettöt.

9. Lön pedig nagy kiáltozás, és a' Phariſeuſok részéröl való Iráſtudók, felkelvén hartzolódának, mondván: ſemmi gonoſzt nem találunk ebben az emberben; ha pedig Lélek vagy Angyal ſzólott néki, Iſten ellen nem tuſakodhatunk.

10. Mikor pedig nagy támadás lett vólna, tartván attól a' Kapitány, hogy öſzve ne ſzaggattaſsék Pál azoktól, parantſolá, hogy fegyvereſek mennének ála, és *Pált* közzülök kikapván, vinnék-el a' táborba.

11. De a' következendö éjtszakán, melléje állván *Pálnak* az UR monda: Pál, légy bátor, mert a' mint bizonyságót tettél

tettél én *felölem Jeruſálemben*, úgy kell bizonyságot tenned Rómában is.

12. Mikor pedig a' nap felvirradott vólna, némelly Sidók öſzve tſuportozván megátkozták magokat, *és* mondának: ſem nem eſzünk, ſem nem iſzunk, mig Pált meg nem öltük.

13. Valának pedig többen negyven *férfiaknál*, kik igy öſzve esküttenek.

14. Ezek mennek vala a' Papifejedelmekhez és a' Vénekhez mondván: mi megátkozván megátkoztuk magunkat, hogy ſemmit meg nem koſtolunk addig, mig a' Pált meg nem öltük.

15. Moſtan azért Ti a' Tanátsbéliekkel egyetemben, jelentsétek meg a' Kapitánynak, hogy hólnap ötet tihozzátok alákésértesſe, mintha ö dolgai felöl *még* jobban akarnátok értekezni; de minek elötte ö elközelitene, mi kéſzen vagyunk, hogy ötet megöljük.

16. De a' Pál hugának fia, mikor hallotta vólna a' leſelkedéſt, eljövén a' táborba méne, *és* Pálnak megjelenté.

17. Pál pedig ſzólitván egyiket a' Századoſok közzül, monda; ezt az ifjatskát vezesſed a' Kapitányhoz; mert vagyon ollyas, a' mellyet nékie meg kell jelenteni.

18. Az annakokáért vévén ötet, elvezeté a' Kapitányhoz, és monda: a' megkötöztetett Pál, engemet elö ſzólitván, kér vala, hogy ezt az ifjatskát vezesſem tehozzád, lévén ollyas *dolga*, mellyet néked békellene mondani.

19. A' Kapitány pedig, kezét fogván, félre vivé és magánosſan megkerdezé, *mondván:* mi légyen a' mit nékem akarsz mondani?

20. Monda pedig: a' Sidók meg egyeztenek, hogy tégedet arra kérjenek, hogy hólnap Pált alávitesſed a' Tanáts eleibe, mint ha jobban akarnának értekezni, ö felöle.

21. De te ne higy nékiek, mert tsak leſelkednek utánna, és közzülök többen negyven férfiaknál, a' kik magokat megátkozták, hogy ſem eſznek *sem* iſznak, mig ötet meg nem ölték. Es már kéſzen vagynak, tsak arra várakozván mire ajánlod magadat.

22. A' Kapitány azért elereſzté az ifjat, megparantſolván néki: ſenkinek meg ne mond, hogy ezeket nékem megjelentedted.

23. Es elöſzólita kettöt a' Századoſok közzül monda: kéſzitſetek elö két ſzáz fegyvereſeket, hogy Ceſareába

menjenek és hetven lovasokat, és két ſzáz dárdáſokat, hógy az éjtſzakán három órakor *kéſzen légyenek.*

24. Barmot is állitananák, hogy Pált arra ültetvén békeſségeſſen által vinnék a' Felix Tiſztartóhoz.

25. Levelet is ir vala, melly ezen formát foglalá magában.

26. Klaudius Lyſiás a' Tekintetes Félix Tiſztartónak, Egéſzséget.

27. Ezen férfiat, kit a' Sidók megfogtanak, és mikor megakarták vólna ötet ölni, a' vitézlö ſereggel reájok menvén *kezekböl* kivettem ötet, tudván, hogy Római vólna.

28. Mikor pedig meg akartam tudni az okát, miért vádolnák ötet, alávittem ötet az ö gyülekezetekbe.

29. A' kit találtam, hogy vádoltatnék az ö törvények iránt való kérdésröl, de ſemmi halálra vagy fogságra való vétke nem vólna.

30. Mikor pedig énnékem megjelentetett vólna, hogy a' Sidók által leſelkedéſek vólnának e' férfiú után, azonnal hozzád küldöttem ötet, az ö vádolóinak is meghagytam, hogy mi *vádoláſok* vagyon, ellene te elötted beſzéljék meg. Légy egéſſéggel.

31. A' fegyvereſek azért, az ö nékiek adatott parantſolat ſzerint, Pált felvevék, *és* azon éjjel Antipatriba vivék.

32. Máſod nap pedig a' lovaſokat elhagyák menni ö véle, és *a' többi* viſzſza térének a' táborba.

33. Kik mikor Ceſareába érkeztenek vólna, és a' levelet a' Tiſztártónak kezéhez adták vólna, Pált is eleibe állíták.

34. Mellyet hogy a' Tiſztartó elolvaſá, és *ötet* megkérdé mitſoda tartományból való vólna, és megérté, hogy Ciliciából való légyen

35. Monda: vóltaképen *akkor* hallgatlak-meg tégedet, *mikor* a' te vádolóid is ide jönek, és parantſolá hogy Heródesnek törvényházában lenne örizet alatt.

XXIV. Réſz.

Tertullus Prókátor. Felix pénzt reménl Páltól. Pál Felixnek és Druſillának hirdeti a' Kriſtuſt. De Portius Feſtus lett Tiſztartó és Pál rabúl marad.

1. Öt nap múlván pedig Ananiás Föpap alá méne, a' Vénekkel és Tertullus Prókátorral együtt és megjelenének a' Tiſztartó elött Pál ellen.

2. *Ki* elöhivattatván, a' Tertullus ötet vádolni kezdé, mondván.

3. Hogy nagy békeſséget nyertünk te általad, és jó rendtartasokat, mellyek e' nép között lettenek a' te *bölts* ſzorgalmatoskodásodból, mindenkor és mindenütt nagy hálaadással veszszük, Méltóságos Felix.

4. De hogy téged ſokkal ne terheljelek, kérlek rövid mondáſunkat meghalgaſſad a' te kegyelmességed ſzerint.

5. Mert találtuk ezt a' férfiat, hogy döglelétes, és haborúságot indit a' földön lakozó minden Sidók között, és a' Názárenuſoknak eretnekségének Fejedelme.

6. Ki azon vólt, hogy még a' templomot is megfertezteſſe, kit meg fogtunk, és a' mi törvényünk ſzerint akartuk megitélni.

7. De Lyſias a' kapitány eljövén, nagy eröſzak tétellel kezeinkböl kivette.

8 Parantsolván annak vádolóinak, hogy te hozzád jönének, kiktöl magad értekezvén, mind azokat megtudhatod, a' mellyek iránt mi ötet vádoljuk.

9. Egyeznek vala pedig ö véle a' Sidok is, mondván: ezek úgy vagynak.

10 Pál pedig mikor néki a' Tiſztartó intett vólna, hogy ſzólana *igy* felele: Mivel tudom, hogy ſok eſztendöktöl fogva e' nép között Biró légy, *azért* magam mentségére, annál bátorságossabban szólok.

11. Mert tudtodra lehet, hogy több nints tizenkét napnál, miólta felmentem Jerusálembe, hogy imádnám *az Iſtent.*

12. Es ſem a' templomban, ſem a' Sinagógában, ſem a' városon nem találtanak engemet, hogy valakivel háborogtam, vagy a' nép között támadáſt inditottam vólna.

13. Sem meg nem bizonyithatják, a' mellyek iránt moſt engemet vádoltanak.

14. Ezt pedig megvallom tenéked, hogy amaz út ſzerint, mellyet eretnekségnek vallanak, úgy tiſztelem az én atyáimnak Iſtenét, hogy hiszek mind azoknak, mellyek irva vagynak a' törvényben, és a' Próphétáknak irásiban.

15. Reménységem lévén Iſtenben, a' mire ök magok is várakoznak; hogy a' halottaknak feltámadása léſzen, mind az igazaknak, s' mind az igazság nélkül valóknak.

16. Ebben pedig gyakorlom magamat, hogy *mindenekben*, sérelem nélkül való Lelkem esméretem legyen, mind Iſten elött, s' mind emberek elött mindenkor.

17. Sok eſztendök múlván pedig eljöttem; hogy az én nemzetemnek alamisnát adnék, és ajándékokat oſztogatnék.

18. Ezekben *forgolódván*, mikor tiſztogattatnám magamat és a' templomban *vólnék* nem valami ſokasággal, nem is háborgáſsal, némelly Aſiabéli Sidók ott reám akadának.

19. Kiknek elötted megkellett vólna jelenni, és engemet vádolni, ha mi igyek vólna ellenem.

20. Avagy ezek magok mondják meg, ha mi álnokságot találtak én bennm *még akkor is*, mikor a' Tanáts elött állottam.

21. Hanem ezért az egy mondásért, mellyet közöttök állván kikiálték: *tudni illik* a' halottaknak feltámadásáért, itéltetem ma ti töletek.

22. Ezeket mikor hallotta vólna Felix, ki e' *tudománynak* útját jobban tudja vala, elhallaſztotta öket mondván: mikor Lyſiás a' Kapitány alájövend, elintézem dolgotokat.

23. Es meg parantsolá a' Századosnak, hogy Pált örizet alatt tartaná; de úgy hogy könnyebbülése lenne, és az ö hozzá tartozandók közzül ſenkinek ne tiltaná, hogy néki ne ſzolgáljon, vagy hozzá ne menjen.

24. De egynihány napok múlván, eljövén Felix Druſillával az ö feleségével, ki Sidó nemzet vala, és Pált elö hivatván, hallgatá ötet a' Kriſtusban való hit felöl.

25. Mikor pedig ſzólott vólna az igazságról, és a' mértékletesſégröl, és az itéletröl, a' melly eljövendö léſzen; megrémülvén Felix felele: moſt menj-el, ha mikor alkalmatossabb idöm léſzen, ismét elö hivatlak tégedet.

26. Egyetemben reménlvén, hogy Pál nékie pénzt fogna adni, azért hogy elbotsátaná ötet; mire nézve gyakrabban is hivatja vala ötet, beſzélgetven ö véle.

27. Es két eſztendö eltelvén, Felix *tiſztibe* Portius Festus következett, Felix pedig akarván a' Sidóknak kedveskedni Pált a' fogságban meghadja vala.

XXV. Réſz.

Feſtus Pálnak vádolóit Cæsareába citálja, Pálra törvény láttatik, a' Tsáſzárra appellál. Agrippa Király és Bernice. Pál Feſtusnál lévén hozzájok felvitetik.

1. Feſtus azért mikor a' tartományba, béérkezett vólna, harmadnap múlván, fel mégyen vala Cesáreaból Jerusálembe.

2. A' Fö Pap pedig és a' Sidóknak Fö-emberei, Pál ellen ö elötte megjelenvén, kérék ötet.

3. Es könyörgének, hogy ezen jóakaratot tselekedné *vélek* ö ellene, és által küldené ötet Jérusálembe, hogy left vetvén megölnék ötet az úton.

4. Feftus annakokáért, felele: Pál ugyan Cesáreában megtartatik, söt ö maga is rövid idö múlván oda mégyen.

5. Annakokáért a' kitöl közzületek meglehet, úgy mond, velem együtt aláјövén, ha mi *vétek* leend abban a' férfiúban, *ott* vádolják ötét.

6. Mikor pedig tiz napoknál tovább, mulatott vólna közöttök, aláméne Cesáreába, és másodnap a' törvényfzékbe ülvén parantsolá, hogy Pált elö hoznák.

7. Ki midön elö jött vólna, körül fogván *ötet* a' Sidók, a' kik Jerusálemböl alá jövének, sok és nehéz vádolásokat hoznak vala elö Pál ellen, a' mellyeket meg nem bizonyithatának.

8. Mentegetvén magát, hogy fem a' Sidóknak törvénnye ellen, fem a' templom ellen, fem a' Tsászár ellen, femmit nem vétettvólna.

9. Feftus pedig akarván a' Sidóknak kedveskedni, felelvén Pálnak monda: akarsz-e Jerusálembe felmenni, s' ott ezek iránt én elöttem megitéltetni,

10. Pál pedig monda: a' Tsáfzárnak itélö fzéki elött állok, a' hol is kell meg itéltetnem; a' Sidókat femmiben meg nem bántottam, a' mint magad is igen jól tudod.

11. Mert ha igazságtalanúl tselekefzem, vagy *ha* mi halálra méltó *dolgot* tselekedtem nem ellenzem halálomat; ha pedig azokban femmi nints, a' mellyekröl ezek engemet vádolnak, senki nékiek nem kedveskedhetik *azzal, hogy engem kezekbe adjon.* A' Tsáfzárra appellálok.

12. Akkor Feftus a' Tanátsbéli Urakkal öfzve beszélvén felele: a' Tsászárra appelláltál, a' Tsászárhoz mégy.

13. Egynihány napok múlván pedig Agrippa Király és Bernice, Cæfareába alámennek vala, a' Feftusnak köszöntésére.

14. Mikor pedig ott fok napokat töltöttenek vólna, Feftus Pálnak igyét a' Királynak eleibe adá, és monda: vagyon egy férfiú, kit a' Felix a' fogságban hátra hagyott.

15. A' ki iránt mikor Jerusálemben lettem vólna, a' Föpap és a' Sidóknak Vénei elöttem megjelentenek, kérvén törvényt ö ellene.

16. A' kiknek válaszúl azt adtam: hogy nem szokása a' Rómaiaknak, hogy valaki kedvéért valamelly embert az halálra adjanak, minek elötte azzal, a' ki bevádoltatik személyben legyenek a' vádolok, és a' vádolás iránt alkalmatossága lehessen ö maga mentségére.

17. Mikor azért azok ide öszvegyültenek vólna, semmi halasztást nem tettem; hanem másnap a' törvényszékbe ülvén, parantsoltam, hogy a' ferfiú elöhozatnék.

18. Kit az ö vádolói körülállván, semmi olly dolgot elö nem hoznak vala, a' minémüröl én vélekedtem.

19. Hanem valamelly kérdéseket tevének az ö tulajdon bűvös bájoskodások iránt, és egy megölettetett Jésus iránt, ki felöl Pál azt mondá: hogy az élne.

20. Ez pedig e' kérdesnek dolgában tudatlan lévén mondám *néki*: ha akarna-e' Jerusálembe menni, és ezekröl ott megitéltetni?

21. Mikor pedig Pál a' Tsászárra appellálna, hogy annak itélet-tételére tartatnék-meg; parantsolám, hogy megtartassék, mig ötet a' Tsászárhoz küldhetem.

22. Agrippa pedig monda Festusnak: azt az embert magam is akarnám hallani; ama' pedig monda: hólnap meg hallod ötet.

23. Másod napon azért, eljöve Agrippa, a' Bernice is nagy pompával, és a' törvény házba bémenvén, vélek együtt pedig a' Kapitány is, és a' városnak Föfö emberei, és mikor Festus parantsolta vólna, Pál elöhozattaték,

24 Es monda Festus: Agrippa király, és minden Férfiák, kik velünk együtt vagytok: im látjátok azt, a' ki iránt a' Sidóknak sokasága, mind Jerusálemben, s' mind itten engemet kénszeritett, kialtozván: nem *méltó*, hogy tovább éljen.

25. En pedig megtudván, hogy semmi halálra méltó *dolgot* nem tselekedett; önnön maga is pedig a' Tsászárra appellált, *azért* úgy itéltem, hogy elküldöm ötet a Tsászárhoz.

26. De *mivel* semmi olly bizonyos *állapot* nints, mellyet Uramnak irhatnék felöle, *azért* elötökbe hoztam ötet, de kiváltképen te elödbe Agrippa király, hogy törvényessen láttassék meg dolga, és legyen mit irnom.

27. Mert esztelen dolognak látszik énnékem; rabot küldeni és az ö ellene való dolgokat meg nem irni.

XXVI. Réſz.

Pál a' maga mentségére ſzép orátiot tart, említi a' Kriſtus féltámadását is. Feſtus ötet bolondnak mondja: Pál Agrippára provocál. Agrippa pedig Pál felöl jó ſententiát mond.

1. Agrippa pedig monda Pálnak; meg-engedtetett néked, hogy magad mellett ſzólhass. Akkor Pál kezét kinyujtván maga mentségére *igy* ſzóla:

2. Mind azok felett, a' mellyekröl vádoltatom, Agrippa Király: nagy ſzerentsémnek tartom, hogy magam mentségére ma té elötted ſzólhatok.

3. Kiváltképpen mivel tudod a' Sidóknak minden rendtartásokat, és kérdezkedéſeket. Azért kérlek -is tégedet, békességes-türéſſel hallgass-meg engemet.

4. Mert az én ifjúságomtól való életem, kezdettöl fogva minémü vólt az én nemzetségem között Jerusálemben, tudják mind a' Sidók.

5. *Ugy mint* kik még az elött régen esmértenek engemet, ha igazat akarnak mondani: hogy a' mi Iſteni tiſzteletünknek leg keményebb ſzerzete ſzerint *éltem mint* Phariſeus. *Phil.* 3, 5. *Tsel* 23, 6.

6. Es már amaz igéretböl való reménségért, mellyet Iſten a' mi Atyáinknak adott, állok *itt*, hogy megitéltesſem.

7. Es reménlik a' mi tizenkét menzetségink is, hogy ahoz jutandanak: azert ſzüntelen szolgálnak az Iſtennek éjjel és nappal; a' melly reménségért vádoltatom, ô Agrippa király, a' Sidoktól.

8. S' mitſodát? hihetetlen dolognak itéltetik-e ti közöttetek, ha Iſten a' hóltakat feltámaſztja?

9. En egyébiránt magamban úgy itéltem vala, hogy a' Názárethbéli Jéſusnak neve ellen, ſok *boszut* kellene tennem.

10. Mellyet Jerusálemben el is követtem, és a' Szentek közzül ſokakat a' tömlötzbe rekeſztettem, vévén hatalmat a' Papifejedelmektöl, és mikor megölettetnének, én is mondottam a' ſententiát réajok. *Tsel* 8, 3.

11. Es minden Sinagógákban gyakorta büntetvén kénſzeritettem öket a' káromkodáſra, és feletteb̄meg bolondultam ellenek, üldözvén ſzintén a' végsö városokig.

12. Es ezért mentem Damaskusba *is* a' Papifejedelmektöl való hatalommal és engedelemmel. *Tsel.* 9, 1.

13. Dél tájban pedig, láték az úton, ô Kiraly, a' napnak fényefségét fellül halladó vilagofságot az égböl, melly környül foga engemet, és azokat, kik velem együtt mennek vala.

14. Mikor pedig minnyájan a' földre leeftünk vólna, hallék én hozzám fzóló fzózatot, melly monda Sidó nyelven: Saul, Saul, mit üldöfzfz engemet? nehéz néked az öfztön ellen rúgodoznod.

15. En pedig mondék: ki vagy URam? az pedig monda: En vagyok a' Jéfus, a' kit te kergetsz.

16. De keljfel és állj lábaidra; mert e' végre jelentemmeg néked, hogy elrendelnélek tégedet fzolgáúl és bizonyfágúl azokban, a' mellyeket láttál, es a' mellyeket megfogok jelenteni tenéked.

17. Ki vévén tégedet e' nép közzül, és a' pogányok közzül, a' kikhez én tégedet moft elküldlek.

18. Hogy azoknak fzemeiket megnyiffad, és megtérjenek a' fetétségböl a' világosságra, és a' Sátánnak hatalmából, az Iftenhez, hogy a' bünöknek botsánatját vegyék, és a' megfzenteltetettek között örökséget, az én bennem való hitnek általa.

19. *Azért*, ô Agrippa Király, a' mennyei látáshoz engedetlen nem vóltam.

20. Hanem elöször a' Damaskusbélieknek, és a' Jerusálembélieknek, és a' Judeában lakozóknak, az útán a' pogányoknak hirdettem a' penitentiát, és az Iftenhez való megtéréft, hogy a' megtérésnek tselekedetit tfelekednék.

21. Ezekért akarnak vala a' Sidók engemet megölni, a' templomban.

22. De az Iftentöl fegitséget vévén, mind e' mái napig megállottam, és bizonyságot tefzek mind a' kitfinyek s'-mind a' nagyok elött, femmit nem fzólván azokon kivül, a' mellyeket elöre megmondottanak a' Próphéták és Moifes, hogy meglennének.

23. Hogy a' Kriftus fzenvedne, és úgy mint elsö lévén a' halottaknak feltámadásában, hirdetné ama' vilagofságot e' népnek és a' pogányoknak.

24. Mikor pedig ezeket önnön mentségére mondotta vólna, Feftus nagy felfzóval monda: Pál bolondozol, a' fok könyvek *olvasása* vett téged erre a' bolondságra.

25. Ö pedig *monda:* nem bolondozom, Tekintetes Feſtus; hanem az igazságnak és a' józanságnak beſzédit ſzólom.

26. Mert maga a' Király is tud ezek felöl, a' ki elött bátorsággal ſzólok, és hiſzem, hogy ezek közzül ſemmi nints elrejtve ö töle, mivel nem valami ſzurdékban történt dolgok.

27. Hiſzeſz, ô Agrippa Király, a' Próphétáknak? tudom, hogy hiſzeſz.

28. Agrippa Király pedig monda Pálnak: kevés héja, reá nem beſzéleſz, hogy kereſztennyé légyek.

29. Pál pedig monda: kivánom az Iſtentöl, kevés akár ſok héja *légyen*, hogy nem tsak te, hanem azok is minnyájan, kik engemet ma hallgatnak, ollyanokká legyenek, a' minémü én is vagyok, e' köteleken kivül.

30. Es mikor ö ezeket mondotta vólna, felkelének a' Király, a' Tiſztartó, Bernice, és mind azok, a' kik ö vélek leültenek vala.

31. Es félre menvén beſzéllének egy más között, mondván: ez az ember, ſemmi halálra vagy fogságra méltó dolgot nem tselekedett.

32. Agrippa pedig monda Feſtusnak; ezt az embert el lehetett vólna botsátani, ha a' Tsáſzárra nem áppellált vólna.

XXVII. Réſz.

Pál hajózása. A' veſzedelemben biztatja társait. A' Hajósok elakarnak ſzaladni. Pál nem engedi. Inti is, hogy egyenek. A' hajó eltörik, de magok mind megtartatnak.

1. Mikor pedig már el végeztetett vólna, hogy hajón mennénk-el Olaſz-orſzágba, kezéhez adák Pált és más egyéb rabokat a' Tsáſzár ſeregéböl való Századosnak, kinek neve Julius.

2. Béſzálván Adramita *városából* való hajóba, hogy Aſiának helységei felé hajóznánk; elindultunk *azért*, lévén velünk ama' Theſsalónikából való Macedoniai Ariſtárchus.

3. Es másod nap Sidonba érkeztünk, Julius pedig emberséggel lévén Pálhoz, megengedé, hogy jó akaróihoz elmehetne, a' kik *is* eleségéröl gondot viselnének.

4. Es onnét elindulván Cyprus mellett eleveztünk, mivel hogy a' ſzelek ellenünk vóltanak.

5. Es mikor a' Cilicia és Pámphilia iránt való tengeren által eveztünk vólna, Lycia *tartományának* Myra *nevü* városához jutottunk.

6. Es ottan a' Százados egy Alexandriabéli hajóra akadott, melly Olafz orfzágba evezne; abba fzálita minket.

7. De mikor fok napokon késedelmefsen hajóznánk, úgy hogy alig juthatnánk *tsak* Knidus városához *is*, mivel a' fzél nem engedne minékünk, *azért* Kréta alatt eleveztünk Salmóna felé.

8. Es alig hogy a' mellett eleveztünk, egy néminémü helyre jutottunk, melly Jó kiszálló partnak mondatik, a' mellyhez *is* Lasea városa közzel vala.

9. De mikor alkalmas idöt eltöltöttunk vólna, a' hajózás is vefzedelmes vólna, mivel hogy már a' böjt is múlt, Pál öket intette.

10. Mondván nékiek: Férfiák, látom, hogy vefzedelem nélkül, söt nem tsak a' terhnek és a' hájónak, de életünknek is kára nélkül, ez a' hajózás végbe nem mehet.

11. De a' Százados inkább hifzen vala a' hajós mefternek és a' kormányosnak, mint Pálnak az ö mondásának.

12. Mint hogy pedig a' ki kötö part, a' telelésre alkalmatlan vala, nagyobb réfzént *tsak azt* tanátsolták, hogy onnét eleveznének, ha valamiképen Pheniciába által juthatnának, és ott telelhetnének, *tudni illik* Kréta fzigetjének *olly* kikötö partján, melly mind délre 's-mind nap nyugotra néz.

13. Mikor pedig a' déli fzél lengedezne, azt áliták, hogy feltett fzándékjokban elö mehetnének, azért a' *hájót* mególdván, Kréta fzigetéhez közzel elevezének.

14. De nem fokkal ezután, ütközék azon *fzigetben* egy kegyetlen fzélvéfz, melly Euroklydonnak neveztetik.

15. Az mikor elkapta vólna a' hajót, és a' fzél ellen nem lehetett evezni, tsak néki erefztvén, a' fzéltöl hordoztattunk vala.

16. Es hogy egy kis fziget alá vitettünk, melly Clauda *fzigetének* mondatik, tsak alig tehetének fzert a' ladikra.

17. Mellyet fellyeb vonának, és azzal magok fegitségére élnek vala, mikor a' hajót alól erösitették. Mivel hogy pedig félnek vala attól, hogy a' Sirtisbe ne efsenek, a' vitorlákat lebotsátván úgy hordoztatának.

18. De hogy a' fzélvéfztöl *elannyira* hányattattunk, másod nap a' *hajóból* némelly partékát ki hányának,

19. Es harmad napon, a' *hajót* megterhelö fzerfzámokat, tulajdon kezeinkel ki hajigalánk.

20. Mikor pedig fok napokon, fe napot, fe tsillagokat nem látnánk, és a' nagy fzélvéfz rajtunk vólna, életünknek megtartása felöl már minden reménység oda vala.

21. Es mivel nagy étlenséggel is valának, Pál közöttök meg állván monda: ô férfiak, nékem ugyan engedelmeskedni, és Kréta *fzigetétöl* nem kellett vólna elindulni, és a' *nagy* vefzedelmet, es kár vallást magunkra hozni.

22. De már most intlek benneteket, bátor elmével legyetek, mert közzületek fenkinek élete el nem véfz, hanem tsak a' hajó.

23. Mert ez éjjel mellém állván Angyala az Istennek, a' kié én vagyok, és a' kinek én fzolgálok.

24. Monda: ne félj Pál, a' Tsászár eleibe kell állattatnod, és imé ajándékúl adta neked az Isten, mind azokat, a' kik veled együtt hajóznak.

25 Azért bátor elmével legyetek, ô férfiak, mert hiszek Istennek, hogy úgy léfzen, a' mint megmondotta nékem.

26. De valami kis fzigetbe kell nékünk ütköznünk.

27. Mikor pedig már tizennegyedik éjtfzaka lett vólna, hogy ide 's tova hányattatnánk az Adriai *tengeren*, éjfél tájban, álitják vala a' hajósok, hogy valami tartományhoz közelgetnének.

28. Es alá erefztvén a' fenék mértéket, találák húsz ölnek a' mélységet, és egy kevesé tovább menvén, ismét le botsáták a' mértéket, és találák tizenöt ölnek.

29. Félvén pedig, hogy valami vefzedelmes helyre ne jussanak, a' hajónak hátuljából négy vasmatskát botsátnak vala a' *tengerbe*, óhajtván, hogy megvirradna.

30. A' hajósok pedig, mikor azon vólnának, hogy a' hajóból elszaladhatnának, és *már* a' tsólnokot a' tengerbe le erefztik vala, ollyan *fzín* alatt, hogy a' hajónak orrából is vasmatskákat akarnának kivetni.

31. Monda Pál a' Századosnak és a' vitézeknek; hanem ha ezek is a' hajóban maradnak, ti sem tartattok-meg.

32. Akkor a' vitézek a' tsólnoknak köteleit elvagdalván, kihagyák esni.

33. Addig pedig, mig megvirradna inti vala Pál mindnyájukat hogy ennének, mondván: ma tizen negyed napja, hogy várakozván étlen vagytok, és femmit nem ettetek.

34. Azért

34. Azért intlek benneteket, hogy egyetek; mert az néktek megtartástokra léfzen: és közzületek fenkinek tsak egy hajfzála fem efik le fejéröl.

35. Es mikor ezeket megmondotta vólna, vevé a' kenyeret, és hálákat ád vala Iftennek minnyájok elött, és megfzegvén kezde enni.

36. Minnyájan pedig néki bátorodván, ök is efznek vala.

37. Valánk pedig minnyájan a' hajóban, kétfzáz hetven hat Lelkek.

38. Kik mikoron megelégedtenek vólna eleséggel, meg könnyebbiték a' hajót, hányván a' tengerbe a' gabonát.

39. Mikor pedig meg virradott vólna, a' tartományt éfzre nem veheték, hanem a' tengernek kebelét, *hogy* megsajditák, iránta úgy végeztenek; hogy ha lehetne a' hajót oda ki vinnék.

40. Azért a' vasmatskákat körös körül felszedék, hagyák a' *hajót* a' tengernek, egyetemben az evezö köteleket is felóldozván, az örfát a' fzelek fuváfa fzerint felálliták, és a' part felé igyekezének.

41. Mikor pedig egy ollyan helyre akadtanak vólna, a' hol a' két tenger öfzve fzakad, és *ott* a' hajónak orra megakadván, megmozdúlhatatlanúl állana, a' hátulja pedig öfzve törnék a' haboknak ereje miatt.

42. Akkor a' vitézek öfzve-tanátskoztanak, hogy a' rabokat levagdalnák, ne talám valaki közzülök kiúfzván elszaladna.

43. A' Százados pedig Pált akarván megtartani, tiltá öket e' tanátstól, és parantsolá azoknak a' kik úfzni tudnak vala, hogy ök elöfzör a' tengerbe botsátkoznának, és a' fzárazra ki úfznának.

44. A' többi pedig, kik defzkákan, kik pedig a' hajó darabokon mennénekki. Es igy lön, hogy minnyájan megtartatván, a' földre *kifzállanának.*

XXVIII. Réfz.

Melita fzigetébe jutnak. Pál kezének a' kigyó nem árt. Publiusnak attyát s' más sok betegeket meg gyógyit. Rómába érkezik, és ott két efztendeig prédikál.

1. Es hogy *illyen képen* meg tartattunk, *azután* megértettük, hogy annak a' fzigetnek neve Melita vólna.

2. A' Barbaruſok pedig nem kevés emberséggel vóltanak hozzánk. Mert tüzet gerjeſztvén minnyájunkat béfogadának, a' ſzüntelen való esöre, és a' hidegre nézve.

3. Pál pedig mikor ſok ſzáraz töreket öſzve takaritott, és a' tüzre tette vólna, égy vipera kigyó a' hévségből kiszökvén, az ö kezére tekerödzék.

4. Mikor pedig látnák a' Barbarusok, az állatot ö kezén függeni, mondának egymás között: nyilván gyilkos ez az ember, ki, noha a' tengerből megſzabadúlt, de az *Iſten* itélete *ötet* élni nem hagyá.

5. De ö a' tüzbe tsapá azt az állatot, és ſemmi bántása nem lett.

6. Amazok pedig várják vala, hogy majd öſzve-dagadna, vagy elesvén hirtelen meghalna; de midön ſokáig várakozván látnák, hogy ſemmi nyavalyája nem eſik, elméjekben megváltozván, azt mondák, hogy ö Iſten vólna.

7. Es azon helység körül, valának majorjai Publiusnak a' ſziget Fejedelmenek, ki minket béfogadván, harmad-napig igen betsületeſsen tarta.

8. Lön pedig hogy Publiusnak attya hideglelésben és vérhasban lévén feküinnék, a' kihez Pál bémégyen vala, és mikor imádkozott vólna, kezeit rea tévén meg gyógyitá ötet.

9. Ez meg lévén, egyebek is, a' kik betegek valának a' ſzigetben oda járulván meggyógyittatának.

10. Kik is nagy betsülettel vóltanak hozzánk, söt hogy el-indultunk is, bérakogaták a' *hajóba*, a' mellyek nékünk ſzükségesek valának.

11. Három hólnap múlván pedig elevezénk egy Alexandriai hajón, melly is azon ſzigetben telelt vala, és a' mellynek tzimere vala Dioſkuri.

12. Es Siracusába érkezvén, ott maradánk harmad napig.

13. A honnét elkerülvén Regiumba jutottunk, és mikor egy egéſz nap a' déli ſzél fúna, másod napon Puteolumba érkeztünk.

14. Holott atyafiakra akadván, kértenek bennünket, hogy *vagy* hét napokig nálok maradnánk, és igy Rómába érkeztünk.

15. Es onnét mikor az atyafiak felölünk hallottanak vólna, ki jövének elönkbe, ſzintén az Appium piatzig, és a' három Tabernákig; Kiket Pál hogy meglátá, hálákat adván az Iſtennek, bátorságot vön.

16. Mikor

16. Mikor pedig Rómába bémentünk vólna, a' Százados, az *ott lévö* vitézeknek Fejedelmének kezéhez adá a' rabokat; de Pálnak megengedtetek, hogy maradna magánoſsan, egy ötet örzö vitézzél.

17. Lön pedig harmad nap múlván, hogy Pál a' Sidóknak föebb embereit öſzve hivatná, és mikor öſzve gyültenek vólna, monda nékiek: atyámfiai férfiak, én *noha* ſemmit nem tselekedtem *a' mi* nemzetségünk ellen, vagy az atyáknak rendeléſi ellen, *még is* Jerusálemböl a' Rómaiaknak kezébe rabul adattattam.

18. Kik mikor törvényeſsen értekeztenek vólna felölem, akarának elereſzteni, mivel hogy ſemmi halálra méltó okot bennem nem találtanak.

19. De a' Sidók ellene mondának; azért kételenitettem a' Tsáſzárra appellálni. Mind-az-által nem úgy, hogy nemzetemet valamiben vádolni akarnám.

20. Mihezképeſt ugyan ezen okra nézve hivtalak titeket, hogy látnálak benneteket, és ſzólanék veletek; mert az Izraelnek reménységéért kötöztettem-meg e' lántzokkal.

21. Azok pedig mondának néki: mi te felöled Judeából ſe levelet nem vettünk, és ha valaki az atyafiak közzül *ide* jött is, ſemmi gonoſzt nem hirdetett, ſe nem ſzólott te felöled.

22. *Mind az által* méltó dolognak tartjuk hallani te töled, minémü értelemmel légy. Mert ezen ſzerzet tudtunkra vagyon nékünk, hogy *annak* mindenütt ellene mondanak.

23. Es napot hagyának nékie, a' mellyen *oſztán* ſokan öſzve-gyülekeznek vala az *ö* szállására, kik elött bizonyságot teſzen vala, és magyarázza vala az Iſten orſzágát, és a' Moiſesnek törvénnyéböl, és a' Próphetákból megmutatván nékiek a' Jéſus felöl való dolgokat, reggeltöl fogva eſtvélig.

24. Es némellyek ugyan engedtenek azoknak, a' mellyek mondatának *Pál által*; némellyek pedig nem hittenek.

25. *Mikor* pedig egymás között öſzve háborodtanak vólna, eloſzlának, *azért*, hogy Pál *ezt* az egyet mondá: hogy jól mondotta a' Sz. Lélek Eſaiás Próphéta által a' mi atyáinknak.

26. Mondván: menj-el e' néphez és mondjad: hallván halljátok, és nem értitek, és látván látjátok, és eſzetekbe nem veſzitek. *Esá. 6, 9. Ezék. 12, 2.*

27. Mert megkövéredett e' népnek ſzíve, és füleikkel nehezen hallanak, és az ö ſzemeiket béhunyták, ne talán ſzemeikkel láſsanak, és füleikkel halljanak, és ſzivekkel értsenek, és megtérjenek, és meg gyógyitsam öket.

28. Annakokáért tudtotokra légyen tinéktek, hogy a' pogányoknak küldetett az Iſtennek idvezitése, és azok fogják hallani. *Tsel.* 13, 14. 26

29. Es mikor ö ezeket megmondotta vólna, a' Sidók elmenének, ſokat vetekedvén egymás között.

30. Pál pedig két egéſz eſztendeig marada, az ö maga költségén, és béfogada mindeneket, a' kik ö hozzája bémennek vala.

31. Hirdetvén az Iſten orſzágát, és tanitván az UR Jéſus Kriſtus felöl való *dolgokat*, minden bátorsággal és tilalom nélkül.

PAL APOSTOLNAK ROMAIAKHOZ

Küldött Levele

I. Réſz.

Pál a' köszöntés után, Iſtennek hálákat ád a' Rómaiakért. Kivánkozik hozzájok. A' pogányok, kik az Iſten ditsöſségét elváltoztatták, adatnak fertelmes tselekedetekre.

1. Pál a' Jéſus Kriſtusnak ſzolgája, hivatalos Apoſtol, elválaſztatott az Iſten Evangyéliománok *hirdetésére.*

2. Mellyet elöre megigért az ö Próphétái által a' szent irásokban,

3. Az ö Fia felöl, ki a' Dávidnak magvából ſzármazott teſt ſzerint. *Sám.* 2 *Kön.* 7, 12. *Sólt.* 132, 11. *Tsel.* 2, 30. 2 *Tim.* 2, 8.

4. Es hatalmaſſan megbizonyittatott, hogy Iſten Fia légyen, a' megſzentelésnek Lelke ſzerint, a' halottaknak feltámadása által, a' mi URunk Jeſus Kriſtus.

5. A' ki által vettünk kegyelmet és Apoſtolságot a' hitnek engedelmére minden pogányok között, az ö nevéért. *Róm.* 12, 3.

6. Kik között vagytok ti is a' Jéſus Kriſtusnak hivataloſi.

7. Mindeneknek, kik Rómában vagynak, az Istennek Szerelmesinek, s' hivatalos Szenteinek; kegyelem néktek és békésség Istentöl, a' mi Atyánktól, és az ÚR Jésus Kristustól.

8. Elöször ugyan hálákat adok az én Istenemnek, a' Jésus Kristus által minnyájatokért, hogy a' ti hitetek az egész világon hirdettetik.

Ez ama' valóságos igaz Római hit, Ap. Ts. 4, 12. 15, 11. mellyet Pál maga Rómában hirdetett, mikor még se Pápa, se Pápának rendelési nem vóltanak. Mi is azon Római hitet tartjuk és valljuk.

9. Mert bizonyságom nékem az Isten, kinek lelkem szerint szolgálok az ö Fiának Evangyéliomában, hogy szüntelen emlekezem ti rólatok.

10. Mindenkor az én imádságimban könyörögvén, hogy Isten akaratjából valaha olly szerentsés útazásom lenne, hogy hozzátok mehetnék. *Róm.* 15, 23. *seq.* 1 *Thes.* 3, 10.

11. Mert igen kivánlak látni benneteket, hogy valami lelki ajándékot közölhetnék veletek, a' ti megerösittetéstekre.

12. Az az, hogy veletek egyetemben vigasztalást vehetnék, a' mi közöttünk való hit által, melly tietek, de enyim is.

13. Akarom pedig, atyámfiai, hogy tudtotokra légyen, gyakran feltettem magamban, hogy hozzátok menjek, és ti közöttetek is valami gyümöltsöm légyen, mint egyéb pogányok között, de mind eddig megakadályoztattam.

14. Én ugyan köteles vagyok mind a' Görögökhöz, s' mind a' Barbarusokhoz, mind a' böltsekhez, mind a' tudatlanokhoz.

15. Azonképen a' mi engemet illet, kész vagyok, néktek is, kik Rómában vagytok hirdetni az Evangyéliomot.

16. Mert nem szégyenlem a' Kristus Evangyéliomát, mivel hogy Istennek hatalma, minden hivönek idvességére, Sidónak elöször és a' Görögnek.

17. Mert az Istennek igazsága ebben jelentetik meg, hitröl hitre, mint megvagyon irva: az Igaz hitböl él.

18. Mert mennyekböl az Istennek haragja ki jelentetik minden embereknek gonoszsága, és hitetlensége ellen, kik az igazságot a' hamisságban tartóztatják.

19. Mert a' mit az Isten felöl tudni lehet, nyilván vagyon ö közöttök, mert az Isten nékiek megjelentette.

20. Mert

20. Mert a' mi az Iſtenben láthatatlan, az ö örökkén való hatalmassága és Iſtensége, az ö alkotványyiból, a' világnak teremtésétöl fogva megesmértetvén megláttatnak,hogy ök menthetetlenek legyenek.

21. Annakokáért noha megesmérték az Iſtent, de mint Iſtent nem ditsöitették, ſem hálákat nem adtanak; hanem hijábanvalókká lettenek az ö okoskodáſokban, és az ö tudatlan ſzivek meg ſetétült. *Mós.* 5 *Kön.* 28, 28, 29.

22. Böltſeknek mondván önnön magokat, megbolondúltanak.

23. Es a' romolhatatlan Iſtennek ditsösségét elváltoztatták a' romlandó embereknek, és a' repdezö és a' négy lábu, és a' tsúſzó mászó állatoknak képeiknek hasonlatoſſágára. *Mós.* 5 *Kön.* 4, 15.

24. Annakokáert adta is öket az Iſten az ö ſziveknek kivánsága ſzerint, tiſztátalanságra, hogy az ö teſteket megfertezteſsék önnön magokban.

25. Kik az Iſtennek igazságát hamisságra változtatták, és tiſzteletet tettenek, és ſzolgáltanak a' teremtett állatnak inkább, mint a' teremtönek, a' ki áldott mind örökké Amen.

26. Azért adta öket az Iſten utálatos gerjedezésekre; mert az ö aſzſzonyaik, a' terméſzet ſzerint való ſzokáſt, természet ellen való *ſzokásra* valtoztatták.

27. Haſonlóképen a' férfiak is az aſzſzonyokkal való éléſt elhagyván, egymás között való gonoſz kivánságokra gerjedtenek, a' férfiak, a' ferfiakkal fertelmeskedtenek, és az ö tévelygéseknek jutalmát, önnön magokban elvették, a' mint illett ö hozzájok.

28, Es miképen hogy nem álitották *ſzükségesnek*, az Iſtennek esméretit, az Iſten is adta öket, az ö elméjeknek bódulására, hogy ilettlen dolgokat tselekedjenek.

29. *Tudni illik*, hogy megteljenek minden hamissággal, paráznasággal, gonoſzsággal, fösvénységgel, roſzſzasággal; teli *légyenek* irigységgel, gyilkossággal, patvarkodáſſal, tsalárdsággal, roſz erköltſel.

30. Suſárlók, rágalmazók, Iſtentelenek, háborgók, kevélyek. ditſekedök, gonoſzságnak feltalálói, ſzüléiknek engedetlenek.

31. Tudatlanok, pártt ütök, ſzeretet nélkül valók, engeſztelhetetlenek, irgalmasság nélkül valók.

32. Kik az Iſtennek Igazságát megesmérvén, hogy a' kik eféléket tſelekeſznek, méltók az halálra, még is nem

tsak azokat elkövetik, de egyetemben kedvellek *ö elöttök azok is*, a' kik *azonokat* tselekeszik.

II. Rész

Helytelenül itélni. Nints az Istennél személy válogatás. A' törvényt meg kelltellyesiteni. A' környülmetélkedés nem idvezit. Mit használ a' Sidónak a' törvény, ha azt nem tselekszi.

1. Annakokáért menthetetlen vagy, ô ember, minden a' ki itélsz; mert abban a' miben mást itélsz, magadat kárhóztatod, mivel ugyan azonokat tselekeszed, a' mellyeket itélsz.
2. Tudjuk pedig, hogy az Istennek itélete igazság szerint vagyon azokon, a' kik a' féléket tselekesznek,
3. Azt gondolod-e pedig, ô ember, a' ki itéled azokat, a' kik a' féléket tselekesznek, és te is ugyan azonokat tselekeszed, hogy elkerülöd az Istennek itéletit?
4. Avagy megutálod-e az ö kegyelségének, várakozásának és türésének gazdagságát; nem tudod-e, hogy az Istennek jóvólta, tégedet a' megtérésre vezet?
5. Te pedig a' te keménységed, és a' te megtérés nélkül való szived szerint, magadra öszvegyüjtöd a' haragot, a' haragnak, és az Isten igaz itéletinek megjelenésének napján,
6. Ki megfizet mindennek, az ö tselekedete szerint. *Róm.* 14, 12. 2 *Kor.* 5, 10. *Jelen.* 22, 12.
7. Azoknak ugyan, kik a' jó-tselekedetekben való álhatatosság által ditsöséget, tisztességet, és halhatatlanságot keresnek, *ád* örök életet.
8. Amazoknak pedig, a' kik versengök, és nem engednek az igazságnak, hisznek pedig az hazugságnak, boszu állással *fizet* és haraggal. *Job.* 24, 13. *Hose.* 4, 4. 2 *Thes.* 1, 8.
9. Gyötrelem és szorongatás minden gonosztévö embernek lelkén, Sidónak elöször és Görögnek.
10. Ditsöség pedig tisztesség és békesség mindennek, a' ki jót tselekeszik Sidónak elöször és Görögnek.
11. Mert nints személy-válogatás az Isten elött. *Mós.* 5 *Kön.* 10, 17. *Job.* 34, 19. *Tsel.* 10, 34.
12. Mert a' kik törvény nélkül vétkeztenek, a' törvény nélkül el is vesznek, de a' kik a' törvény alatt *lévén* vétkeztenek, azok a' törvény által megitéltetnek.
13. Mert Isten elött igazak nem a' törvénynek hallgatói; hanem kik a' törvénynek tselekedöi, azok igazitatnak-meg. *Mát.* 7, 21. *Jak.* 1. 23.

14. Mert mivel a' pogányoknak törvények nem lévén, terméſzet ſzerint a' törvénynek dolgait tſelekeſzik, *tehát* ezeknek nem lévén törvények, önnön magoknak törvény gyanánt vagynak.

15. A' kik is megmutatják, hogy a' törvénynek tſelekedete az ö ſzivekben vagyon béirva, midön az ö lelkeknek esmérete egyetemben bizonyságot téſzen, s' gondolatjok is egymás között vádolódván és mentegetödvén.

16. Ama' napon, mellyen megitéli az Iſten az embereknek titkait, az én Evangyéliomom ſzerint, a' Jéſus Kriſtus által.

17. Imé te Sidónak neveztetel, és megnyugoſzol a' törvényben és ditsekedel az Iſtenben.

18. Es tudod *az ö* akaratját, és megpróbálod azokat, a' mellyek külömböznek, tudós lévén a' törvényben.

19. Es elhiteted magaddal, hogy légy a' vakoknak vezetöje, világossága a' ſetétségben lévöknek.

20. Oktatója a' tudatlanoknak, tanitója a' kisdedeknek, kinél vagyon a' tudománynak, és az igazságnak formája, a' törvényben.

21. Annakokáért máſt tanitván, magadat nem tanitod-e? ki *másnak* hirdeted, hogy ne lopjon, te lopſz-e?

22. Ki *azt* mondod nem kell paraználkodni, *és te* parázналkodol, ki a' bálványokat útálod, magad ſzentség törö vagy?

23. Ki a' törvényben ditſekedel, a' torvénynek megszegéſe által, tiſzteletlenséggel illeted az Iſtent?

24. Mert az Iſtennek neve, ti miattatok káromoltatik a' pogányok között, a' mint megvagyon itva:

25. Mert ugyan haſznál a' környülmetélkedés, ha a' törvény ſzerint tſelekeſzel, de ha a' törvénynek megſzegöje vagy a' te környül-metélkedéſed, kórnyül-metéletlenséggé vált.

26. Ha azért a' környülmetéletlenség a' törvénynek igazságát megtartándja, az ö környülmetéletlensége, nem itéltetik-e környül-metélkedésnek lenni?

27. Es a' terméſzet ſzerint való környülmetéletlenség, melly a' törvényt bétölti, avagy nem itél-e meg tégedet, ki a' betü és a' környülmetélkedés által, a' tórvénynek meg ſzegöje vagy.

28. Mert nem Sidó az, a' ki külsöképen *ollyan*, sem nem környülmetélkedés az, melly külsöképen vagyon a' teſtben.

29. Hanem a' ki titkon vagyon, az a' Sidó, és a' ſzivnek környülmetéltetése, melly lélek ſzerint, és nem a' betü ſzerint vagyon, annak ditsérete nem emberektöl, hanem Iſtentöl vagyon,

III. Réſz.

A' Sidóknak méltósága. Nem kell gonoſzt tselekedni, hogy abból jó jöjjön ki. Mind a' Sidók s-mind a' pogányok, a' törvénynek meg szegöi. Azért a' törvényböl ſenki meg nem igazúl; hanem hit által, de azért a' törvény meg áll.

1. Mivel méltóságoſſabb tehát a' Sidó, és mi haszna a' környülmetélkedésnék?

2. Minden-képen ſok. Elöször pedig, mivel ö reájok bizattanak az Iſtennek beszédi.

3. Mert mit árt: ha némellyek nem hittenek is? vallyon s' azoknak hihetetlenségek, az Iſtennek hüségét haſzontalanná teheti e?

4. Távól légyen; söt inkább az Iſten igaz, de minden ember hazug, a' mint megvagyon irva: hogy megigazittaſsál a' te beſzédidben, és gyözödelmes légy mikor itéltetel.

5. Ha pedig a' mi hazugságunk, az Iſtennek igazságát erösiti, mit mondjunk tehát, vallyon nem igaz - e az Iſten, a' ki azért haragſzik? (én úgy ſzólok mint ember.)

6 Távól légyen: miképen itélné - meg Iſten e' világot.

7. Mert ha Iſtennek igazsága, az én hazugságom által bövölködött az ö ditsöſségére, tehát miért hogy én még is mint bünös itéltetem?

8. Es nem *inkább* a' mint káromoltatunk, és a' mint némellyek mondják, hogy mi azt mondanánk: tselekedjunk gonoſzt, hogy jó következzék belöle? kiknek kárhoztatások igaz.

9. Mitsodát azért? érdemeſsebbek vagyunk - e? ſemmiképen nem, mert már ennek elötte vádoltuk mind a' Sidókat, s-mind a' Görögöket, hogy minnyájan a' bün alatt legyenek. *Gal.* 3, 22.

10. A' mint meg vagyon irva: hogy nintsen igaz, nintsen tsak egy is. *Solt.* 14, 3. *és* 53, 4.

11. Nintsen értelmes, nintsen ki tudakozódjon az Iſten felöl.

12. Minnyájan elhanyatlottanak, egyetemben haſzontalanokká lettenek; nintsen a' ki jót tselekedjen, nintsen tsak egy is.

13. Meg nyilt koporsó az ö torkok, az ö nyelvekkel tsalárdúl ſzólanak, Aspis kigyónak mérge az ö ajakok alatt.

14. Kiknek ſzájok méreggel és keserüségekkel tellyes. *Sólt.* 10, 7.

15. Az ö lábaik gyorsak a' vér ontásra.

16. Rom-

16. Romlás és nyomorgatás azoknak útaikban.
17. Es a' békeſségnek utját nem esmérték meg.
18. Nints Iſteni félelem az ö ſzemek elötr.
19. Tudjuk pedig, hogy a' mit a' törvény mond, azoknak mondja, a' kik a' törvény alatt vagynak, hogy minden ſzáj bédugattaſsék és az egéſz világ Iſten itélete alá vettetett légyen.
20. Annakokáért a' törvénynek tselekedetibül egy teſt sem igazúl-meg ö elötte; mert a' tórvény által a' bünöknek esmérete vagyon.
21. Moſtan pedig a' törvény nélkül, az Iſten igazsága megjelent, melly megbizonyittatott a' törvény és a' Próphéták áltál.
22. Az Iſtennek igazsága pedig a' Jéſus Kriſtusban való hitnek általa, mindenekre és mindeneken a' kik hiſznek; mert nintsen külömbség. *Róm.* 10, 12.
23. Mert minnyájan vétkeztenek és ſzükölködnek, az Iſtennek ditsöſsége nélkül. *Gal.* 3, 22.
24. *De* megigazulunk ingyen az ö kegyelméböl a' Jéſus Kriſtusban lett váltságnak általa.
25. Kit az Iſten elrendelt engeſztelöül, az ö vérében való hitnek általa, az ö igazságának megmutatására, az Iſtennek engedelme alatt meglett bünöknek meg botsátása által.
26. Az ö igazságának megmutatására, e' moſtani idöben, hogy ö igaz légyen, és megigazitója annak, a' ki Jéſusban való hitböl vagyon.
27. Annakokáért hol vagyon már a' ditsekedés? kirekesztetett: mitsoda törvény által? a' tselekedeteknek *törvénye* által-e? nem; hanem a' hitnek törvénye által.
28. Azért úgy tartjuk, hogy az ember meg igazul hit által a' törvénynek tselekedeti nélkül.

Ez ám Summája a' hitnek, mellyet Pál Rómában hirdetett. Ez a' leg elsö hit. Ezt hiſzſzük, ezt tartjuk, ezt valljuk mi is Evangélicusok. Mikép mondhatják tehát a' Pápiſta kereſztények, hogy a' Luthránus, hit új hit?

29. Avagy tsak a' Sidóknak Iſtene-e? és nem *Iſtene*-e a' pogányoknak is? bizonnyára a' pogányoknak is.
30. Mivel hogy egy az Iſten, ki megigazitja hitböl a' környülmetélkedéſt, és a' környülmetéletlenséget hitnek általa.
31. Annakokáért a' törvényt haſzontalanná teſzſzük-e, az hit által? távól légyen, söt a' törvényt eröſitjük.

IV. Réſz.

Abrahám nem a' tselekedetekből, hanem hitből igazúltmeg. A környülmetélkedés nem haſznál. Abrahámnak hiti ditsértetes. Ezek mi érettünk irattanak meg.

1. Mit mondjunk tehát: Abrahám a' mi atyánk, hogy találá vólna teſt ſzerint?
2. Mert ha Abrahám a' tselekedetek által igazúlt meg, vagyon ditsekedése, de nem Iſten elött.

Mas az Iſten elött, más az emberek elött való meg igazúlás. Iſten elött egyedül tsak hit által igazúlunk meg mint Abrahám, ki hün és tulajdonittaték néki igazságúl Mós 1. K. 15. 6. de az emberek elött a' tselekedetek által Jak. 2, 24. kik látván a' mi jó tselekedetinket, ditsöitik az Iſtent Math. 5. 16. Mindazáltal ez az igazúlás nem id vezit, hanem tsak a' hitből való meg igazulás Iſten elött, az idvezit.

3. Mert mit mond az Irás? hün Abrahám az Iſtennek, és tulajdonitatott néki igazságúl.
4. Annak pedig, a' ki munkálkodik, a' jutalom nem kegyelemböl tulajdonittatik; hanem tartozásképen.
5. De annak, a' ki nem munkálkodik, hiſzen pedig abban, a' ki a bünöſt megigazitja, annak, az ö hiti tulajdonitatik igazság gyanánt.
6. A mint Dávid is mondja: hogy a' bóldogság ollyan emberé, a' kinek Iſten tulajdonitja az igazságot tselekedetek nélkül.
7. Bóldogok, kiknek ö bünei megbotsátattatnak, kiknek vétkeik elfedeztetnek.
8. Bóldog férfiú, kinek nem tulajdonitja az UR az ö büneit.
9. Ez a' bóldogság annakokáért a' környül metélkedésre tzíloz-e, vagy a' környülmetélkedlenségre is? mert azt mondjuk, hogy az hit tulajdonitatott Abrahámnak igazságúl.
10. De mimódon tulajdonitatott? úgy mint környülmetélkedésben levőnek, avagy a' környülmetéletlenségben? nem a' környülmetélkedésben, hanem a' környülmetélekdetlenségben.
11. Es a' környülmetélkedésnek jelét vette, *ugy mint* petsétjét amaz igazságnak, mellyet *vett* hitnek általa, *mikor még* a környülmetelkedetlenſégben vólna hogy ö attya lenne a környülmetélkedetlenségben lévö minden hivöknek, hogy azoknak is tulajdonitatnék az igazság.
12. Es attya lenne a' környülmetélkedésnek; nem tſak azoknak

zoknak, kik a' környülmetélkedésből vagynak, hanem azoknak is, a' kik járnának a' mi atyánknak Ábrahámnak, az ö hitinek nyomdokában, mellyben vala, *még mikor* a' környü metélkedetlenségben vólna.

13. Mert az igéret Ábrahámnak vagy az ö magvának, hogy örököſſe lenne e' világnak, nem adatott a' törvény által, hanem az hitnek igazsága által. *Mós.* 1 *Kön.* 15, 6. *és* 17, 2. *Gal* 3, 18.

14. Mert ha a' törvényböl valók örökösök, hijában való az hit, és az igéret haſzontalanná tétetett.

15. Mert ha a' törvény haragot okoz, holott, a' hol a' törvény nintsen, nints a' törvénynek megszegése. *Róm.* 3, 20.

16. Annakokáért hitből vagyon *az örökség*, hogy kegyelem által légyen, és az igéret megeröſittetſsék minden magnak, nem tsak annak, ki a' törvényből, hanem annak is, a' ki az Ábrahámnak hitiböl *vagyon*, ki minnyájunknak attya.

17. Mint meg vagyon irva: hogy sok nemzetségeknek attyává tettelek tégedet *tudni illik* az Iſten elött, a' kinek hiszen vala, ki is feltámasztja a halottakat, és elöhivja azokat, a' mellyek nintsenek, hogy legyenek. *Mós.* 1 *Kön.* 17, 5.

18. Ki a' reménység kivül, a' reménység alatt hiſzen vala, hogy ö sok nemzetségeknek attya legyen, ama' mondás ſzerint: igy léſzen a' te magod. *Mós.* 1. *Kön.* 15, 4. 5.

19. Es nem vala erötelen az hitben, sem nem tekintette az ö *már* elhólt teſtét, ſzáz esztendös lévén, sem a' Sárának meghólt méhét.

20. Sem pedig nem ketelkedett az Iſtennek igéretiben a' hitlenség által; hanem *inkább ſzivében* megeröſittetvén, hitnek általa ditsöſséget adott az Iſtennek.

21. Es tellyes bizodalommal lévén, hogy a' mit megigért, hatalmas-is, hogy megtellyeſitse. *Sólt.* 115, 3.

22. Azért néki igazságúl is tulajdonitatott.

23. De megiratott nem tsak ö magára nézve, hogy nékie tulajdonitatott. 1 *Kor.* 10, 6 11.

24. Hanem mi reánk nézve is, kiknek jövendöben tulajdonittatik, *mint* azoknak, a' kik abban hiszünk, ki a' mi URunk Jéſus Kriſtuſt feltámaſztotta az halálból.

25. Ki a' mi büneinkért az *halálra* adatott, és feltámaſztatott a' mi megigazulásunkért.

V. Réſz.

A' hitből való meg igazulás. Iſten ö Fiát mi érettünk bünösökért adta. Egy ember által jött a' bün. Az Igazság is az egy Jéſus által, ki a' második Adám.

1. Meg igazúlván pedig hitnek általa, békességünk vagyon az Iftennél, a' mi URunk Jéſus Kriſtus által. *Eph.* 2, 13.

2. Ki által is az hitben járulunk ehez a' kegyelemhez, a' mellyben állunk, és ditſekedünk, az Iſten ditsöſségének reménysége alatt. *Ján.* 10, 9. 1 *Kor.* 15, 1. *Eph.* 2, 18.

3. Nem tsak pedig, hanem a' háboruságokban is ditſekedünk, tudván, hogy a' háboruság békességes türéſt nemz.

4. A' békességes türés pedig megkésértéſt, és a' megkésértés reménységet. *Ják.* 1, 3.

5. A' reménység pedig nem hágy megszégyenülni, mert az Istennek ſzerelme kiöntetett a' mi ſziveinkbe a' Szent Lélek által, melly nékünk adatott.

6. Mert a' Kriſtus mikor még erötelenek vólnánk, alkalmatos idöben a' bünösökért meghólt.

7. Mert az igazságért is alig halmeg valaki; egyéb irant, valami jóért, talám valaki megmérne halni.

8. Az Iſten pedig az ö mihozzánk való ſzerelmét ebben *jelentimeg*? hogy mikor mi bünösök vólnánk, a' Kriſtus mi érettünk meghólt.

9. Sokkal inkább annakokáért moſt megigazitatván az ö vére által megtartatunk az haragtól ö általa.

10. Mert hogy ellenségi lévén meg-békéltettünk Iſtennel, az ö Fiának halála által, ſokkal inkább békességünk lévén megtartatunk az ö élete által. 2 *Kor.* 5, 18.

11. Nem tsak az pedig, hanem ditsekedünk is az Iſtenben, a' mi URunk Jéſus Kriſtus által, ki által is moſt a' békéltetéſt vettük.

12. Annakokáért, a' mint egy ember által, jött bé a' világra a' bün, és a' bün által a' halál, és igy az halál minden emberekre elterjedett, mivel hogy minnyájan vétkeztenek,

13. Mert a' törvényig vala ugyan bün a' világon, de a' bün nem tulajdonittatik a' hol törvény nintſen. *Róm.* 4, 15.

14. Hanem uralkodott az halál Adámtól fogva Moiſeſig, azokon is, a' kik nem vétkeztenek, az Adám vétkének haſonlatoſsága ſzerint, a' ki is képe annak, a' ki eljövendö vala.

15. De nem úgy *vagyon* a' bünnek eſete, a' mit a' kegyelemnek ajándéka; mert ha egynek eſete által, ſokan meghóltanak, mennyivel inkább az Iſtennek kegyelme és ajándéka, amaz egy embernek a' Jéſus Kriſtusnak kegyelme által, ſokakra elhatott.

16. Es nem úgy vagyon a' *kegyelemnek* ajándéka, mint amaz egynek *dolga*, a' ki a' bünbe eſett ; Mert ugyan az

itélet

itélet az egy *embernek eſetiböl* lett a' kárhozatra, a' kegyelemnek ajándeka pedig a' ſok vétkekböl való megigazulásra.

17. Mert ha az egynek eſete miatt az halál uralkodott ugyan azon egy által, ſokkal inkább kik az igazságnak kegyelmét és ajándékát bövséggel veſzik, az életben uralkodni fognak, az egy Jéſus Kriſtus által.

18. Annakokáért, a' mint egynek eſete minden embereknek kárhoztatására lett, úgy amaz egynek igazsága, minden embereknek életeknek megigazulására eſett.

19. Mert miképen egy embernek, engedetlensége által, ſokan bünösökké lettenek, haſonlóképen amaz egynek engedelmeſsége által, ſokan igazakká lésznek.

20. A' törveny pedig béjött, hogy a' bünnek eſete bövölködnék; a' hol pedig a' bün felette bövölködött, a' kegyelem még annál fellyebb bövölködött.

21. Hogy a' mint uralkodott a' bün az halálra, azonképen uralkodnék a' kegyelem is az igazság által az örök életre, a' mi URunk Jéſus Kriſtus által.

VI. Réſz.

Bizonyitja Pál a' jó tselekedeteknek szükséges vóltát, és inti az hiveket a' Sz. életre. Hálákat ád, hogy a' Rómaiak megſzabadúltanak a' büntöl.

1. Mit mondjunk tehát? megmaradjunk-e a' bünben, hogy a' kegyelem bövölködjék?

2. Távól légyen: kik a' bünnek megholtunk, miképen élnénk még is abban.

Sz. Háromság nap után VI. Vasárnapi Epiſtola.

3. Avagy nem tudjátok-e, hogy valakik megkeresztelkedtünk a' Kriſtus Jéſusban, az ö halálára keresztelkedtünk meg. *Gal.* 3, 27.

4. Annakokáért egyetemben eltemettettünk ö véle az ö halálában való keresztség által; hogy a' mint feltámasztatott a' Kriſtus az halálból, az Atyának ditsöſſége által, hasonlóképen mi is az életnek megujitásában járjunk. 1 *Kor.* 6, 14. *Eph.* 4, 22.

5. Mert ha ö véle egyetemben elplántáltattunk, az ö halálának hasonlatoſſágára, tehat a' feltámadásban is *ö hozzá* hasonlókká lészünk.

6. Azt tudván, hogy a' mi ô emberünk egyetemben megfeszittetett, hogy a' bünnek teste eltöröltessék, hogy soha ne szolgáljunk a' bünnek.

7. Mert a' ki meghólt, megigazittatott a' büntöl.

8. Ha pedig a' Kristussal együtt meghóltunk, hiszszük, hogy élünk is ö véle.

9. Tudván, hogy a' Kristus, ki az halálból feltámasztatott, már többé meg nem hal, az halál ö rajta ezután nem uralkodik. *Jel.* 1, 18.

10. Mert hogy meghólt, a' bünnek hólt-meg egyszer; hogy pedig él, él ö az Istennek. *Luk.* 10, 30. *Sid.* 9, 27. *Pét.* 1 *Lev.* 2, 24.

11. A' szerint gondolkodjatok ti is, hogy meghóltatok a' bünnek, éltek pedig az Istennek, a' mi URunk Jésus Kristusban.]

12. A' bün azért ne uralkodjék a' ti halandó testeitekben, hogy a' *bünnek* engedjetek az ö kivánságiban.

13. Sem pedig a' ti tagjaitokat ne állitsátok hamisságnak fegyvere gyanánt a' bünnek; hanem állitsátok magatokat Istennek, mint kik az halalból megelevenitettek, és a' ti tagjaitokat igazságnak fegyvere gyanánt az Istennek.

14. Mert a' bün nem uralkodik ti rajtatok, mivel nem vagytok a' törvény, hanem a' kegyelem alatt.

15. Mit *mondjunk* azért: vétkezzünk-e, mivel nem vagyunk a' törvény, hanem a' kegyelem alatt? távól légyen. 1 *Kor.* 9, 21. *Gal.* 2, 18.

16. Nem tudjátok-e, hogy a' kinek szolgáúl állitottátok magatokat az engedelemre, annak szolgai vagytok, a' kinek engedelmeskedtek, akár a' bünnek az halálra, akár az engedelemnek az igazságára.

17. De légyen hála az Istennek, hogy egyébiránt a' bünnek szolgai valátok, mindazáltal szivetek szerint engedelmeskedtek a' tudománynak ama' formájának, a' mellyre adtátok *magatokat.*

18. Es minek utánna megszabadultatok a' büntöl, szolgaivá lettetek az igazságnak. *Job.* 8, 32.

19. Emberi mód ſzerint ſzólok a' ti teſteteknek erőtelenségére nézve. Mert a' mint állitottátok a' ti tagjaitokat ſzolgáúl a' tiſztátalanságnak, és a' bűnnek a' bűnre; azonképen moſt is állitsátok tagjaitokat ſzolgáúl az igazságnak a' Sz. *életre.*

20. Mert mikor a' bűnnek ſzolgai valátok, ſzabadosok valátok az igazságtól. *Ján.* 8. 34.

21. Azért akkor mitsoda gyűmőltsőtők vala? a' mellyeket moſt ſzégyeneltek, mert azoknak vége az halál. *Al.* 8. 6.

22. Moſtan pedig megſzabadittatván a' bűntől, és Iſtennek ſzolgaivá lévén, vagyon gyűmőltsőtők, a' ſzent-életre, vége pedig ezeknek az őrők élet.

24. Mert a' bűnnek sóldja az halál, de az őrők élet, ajándéka az Iſtennek, a' mi URunk Jéſus Kriſtusban.) 1. *Móſ.* 2. 17. 1. *Kor.* 15. 21. *Jak.* 1. 15. *Efeſ.* 2. 5.

VII. Résź.

A' törvény el nem töröltetik, hanem mutatójá a' bűnnek. A' teſtnek és a' Léleknek tusakodása.

1. A Vagy nem tudjátok-e, atyámfiai, (mert azokkal ſzólok, a' kik tudják a' törvényt) hogy a' törvény uralkodik az emberen, miglen él? *Fel.* 6. 14.

2. Mert a' férjhez ment aſzſzonyi állat, köteles az ő férjéhez mig az él a' törvény által; ha pedig a' férfiu meghal, felſzabadult az ő férjének törvénnyétől. 1. *Kor.* 7. 10. *és* 39.

3. Azért mig él *az* ő férje, parázna aſzſzonynak mondatik, ha más férfiúhoz adja magát; de ha férje meghólt, meg ſzabadúlt *annak* törvénnyétől, hogy nem tartatik parázna aſzſzonynak, ha más ferfiúhoz megyen *Máth.* 5. 32.

4. Azonképen atyámfiai, ti-is meghóltatok a' törvénynek a' Kriſtusnak teſte által, hogy másé lennétek, *tudni illik* az-é, a' ki a' halálból feltámadott, hogy Iſtennek gyűmőltsőt teremtenénk. *Gal.* 2. 19. 20. 1. *Kor.* 3. 23. 2. *Kor.* 5. 15.

5. Mert mikor a' teſtben vólnánk, a' bűnnek indulati,

mellyek

mellyek a' törvény által *indittattanak* hatalmassan munkálkodtanak, a' mi tagjainkban, hogy az halálnak gyümöltsöt teremtenénk.

6. Mostan pedig meg-szabadúltunk a' törvény alól, minek utánna meg hólt az, a' ki által rabúl tartattunk, hogy szolgálnánk a' Léleknek újságában, és nem a' betűnek ószágában. *Gal.* 3. 22. 2. *Kor.* 3. 6.

7. Mit mondjunk tehát? a' törvény bűn-e? Semmiképen nem! de a' bűnt nem-is esmértem vólna meg, hanem a' törvény által, sőt a' kivánságat sem tudtam vólna, *hogy bűn légyen*, ha a' törvény nem mondotta vólna: ne kivánjad. *M.* 2. *K.* 20. 17.

8. De a' bűn alkalmatosságat vévén, a' parantsolat által inditott én bennem minden kivánságot. Mert a' bűn hólt-állat, a' törvény nélkűl. *Róm.* 4. 15. *Gal.* 3. 19.

9. En pedig az előtt töevény nélkűl élek vala, de hogy béjöve a' parantsolat, meg elevenedett a' bűn.

10. En pedig meghalok vala, és találtaték a' parantsolat nekem halálomra lenni, melly nékem életemre adattatott.

11. Mert a' bűn alkalmatosságat vévén a' parantsolat által, engemet meg-tsalt, és azon *parantsolat* által megőlt.

12. Azért a' törvény ugyan szent, á' parantsolat is szent, igaz 'és jó. 1. *Tim.* 1. 8.

13. Vallyon tehát a' jó, nékem halálomra lett-e? távól légyen; hanem a' bűn, hogy láttatnék *valóban* bűnnek lenni, melly a' jó által szerzette nékem az halált, hogy ugyan felesleg bűnös lenne a' bűn, a' parantsolat által.

14. Mert tudjuk, hogy a' törvény lelki, én pedig testi vagyok, a' bűn alá el-adattatván. 1. *Kir.* 21. 20.

15. Mert nem tudom mit tselekeszem; mert nem azt tselekeszem, a' mit akarok; hanem, a' mellyet gyűlölök, azt tselekeszem. *Gal.* 5. 17.

16. Ha pedig a' mellyet nem akarok, azt tselekeszem, megegyezek *abban*, hogy a' törveny jó.

17. Már pedig nem én tselekészem azt, hanem az én bennem lakozó bűn.

18. Mert tudom, hogy nem lakozik én bennem, (az az én testemben) a' jó; mert akaratom ugyan vagyon, de hogy a' jót tselkedjem, *arra erőt* nem találok.

19. Mert a' jót, mellyet akarok, nem tselekeszem, hanem a' roszszat, a' mellyet nem akarok, *azt* tselekeszem.

20. Ha pedig a' mellyet nem akarok, tselekeszem már nem én tselekeszem azt, hanem az én bennem lakozó bűn. 1. *Móz.* 6. 5. 8. 21.

21. Találom pedig én bennem ezt a' törvényt, hogy én ki jót akarok tselekedni, hozzám ragaszkodott az, a' mi roſzſz.

22. Mert gyönyörködöm az Iſtennek törvénnyében a' belsö ember ſzerint. *Sólt.* 1, 2. 2 *Kor.* 4, 16. *Eph.* 3, 16.

23. Látok pedig más törvényt, az én tagjiamban, melly ellene tusakodik az én elmémnek törvényének, és rabul ád engemet a' bünnek törvénnyének, melly az én tagjaimban vagyon.

24. Én nyomorúlt ember, ki ſzabadit-meg engemet, ennek az halálnak teſtétöl? *Gal.* 5, 17.

25. Hálákat adok az Iſtennek, a' mi URunk Jéſus Kriſtusnak általa. Annakokáért az én elmémmel ſzolgálok ugyan az Iſten törvényének, teſtemmel pedig a' bünnek törvényének.

VIII. Réſz.

A' teſtnek tselekedetit megkell ölni. A' Sz. Lélek bizonyságot téſzen. A' teremtett állatoknak felſzabadulások. A' Lélek eſedezik érettünk. Az Iſten az ö válaſztottit meg ditsöiti.

1. Azért már nintsen ſemmi kárhoztatás azokban, kik a' Jéſus Kriſtusban *vagynak*, kik nem teſt ſzerint járnak, hanem Lélek ſzerint.

2. Mert a' Léleknek és az életnek törvénnye a' Jéſus Kriſtusban, megſzabaditott engemet a' bünnek és halálnak törvénnyétöl. *Róm.* 6, 8. *Gal.* 5, 1.

3. Mert a' mi lehetetlen vala a' törvénytöl, azért, hogy erötelenné lön, a' teſt által, elbotsátotta Iſten az ö tulajdon Fiát, a' bünös teſtnek hasonlatosságában, a' bünnek *eltörléséért*, kárhoztatván a' bünt a' teſtben.

4. Hogy a' törvénynek igazsága megtellyesedjen mi bennünk, kik nem teſt ſzerint járunk, hanem Lélek ſzerint.

5. Mert a' kik teſt ſzerint vagynak, a' teſtiekben böltsek, a' kik pedig lélek ſzerint, a' lelkiekben.

6. Mert a' teſtnek böltſesége *halál*, a' Léleknek böltſesége pedig élet és békesség. *Róm.* 6, 21.

7. Annakokáért a' teſtnek böltsesége, az Iſtennel való ellenkezés; mert az Iſten törvénnyének nem engedelmeskedik; mert nem is lehet.

8. A' kik pedig a' teſtben vagynak, nem lehet Iſtennek hogy tessenek. 1 *Kor.* 2, 14.

9. Ti pedig nem vagytok a' teſtben, hánem a' Lélekben; mert az Iſtennek lelke lakozik bennetek, a' kiben pedig az Iſtennek lelke nintsen, az nem övé.

10. Ha pedig a' Kriſtus ti bennetek *vagyon*, a' teſt ugyan meghólt a' bün által, de a' Lélek él, az igaſság által.

11. Ha pedig annak lelke, ki a' Jéſuſt az halálból féltámaſztotta, ti bennetek lakozik, ugyan az, ki a' Kriſtuſt az halálból feltámaſztotta, a' ti halandó teſteiteket is megeleveniti, az ö ti bennetek lakozó lelke által. 1 *Kor.* 6, 4.

Sz. Háromság nap után VIII. Vasárn. Epiſtola.

12. Annakokáért atyámfiai, adóssak vagyunk, nem a' teſtnek, hogy teſt szerint éljünk. *Róm.* 6, 7, 18.

13. Mert ha teſt szerint éltek, meghaltok; ha pedig a' lélek által megölitek a' teſtnek tselekedetit, éltek.

14. Mert valakik az Iſtennek lelkétöl vezéreltetnek, azok az Iſtennek Fiai.

15. Mert nem vettétek a' ſzolgálatnak lelkét ismét a' félelemre; hanem vettétek a' fiú ágnak lelkét, kiben *azt* kiáltjuk: Abba, *ſzerelmes* Atyánk.

16. Maga a' Lélek bizonyságot tészen, a' mi lelkeinknek, hogy Iſten fiai vagyunk.

17. Ha pedig fiak, *tehát* örökosök is, az Iſtennek örököſi, és a' Kriſtusnak örökös tárſai, ha *ö* véle egyetemben szenvedünk, hogy ö véle meg is ditsöitesſünk. 2 *Tim.* 2, 11.

Sz. Háromság nap után IV. Vasárn. Epiſtola.

18. Mert úgy itélem, hogy ez ideig való ſzenvedések, nem méltók ama' ditsöſſégre, melly mi rajtunk meg jelenendik.

19. Mert a' teremtetett állat nagy óhajtozáſſal várja, az Iſten fiainak megjelenéseket.

20. Mert a' teremtett állat hijábanvaloság alá vettetett, nem szabad akaratból; hanem annak kedvéért, a' ki azt alája vetette.

21. Olly reménység alatt, hogy maga is a' teremtett állat, meg-szabaditatik, a' romlandóságnak szolgálatjából, ama' ſzabadulásra, *melly lészen* az Iſten fiainak ditsöſſégének napján.

22. Mert tudjuk, hogy minden teremtett állat, egyetemben óhajtozik, és mint egy vájódik mind ez ideiglen.

23. Nem tsak *azok* pedig, hanem azok is, kiknél vagynak a' *Sz.* Léleknek zengéi, söt mi is minen magunkon fohászkodunk, várván a' fiúságot, a' mi testünknek váltságát.]

24. Mert reménység alatt tartatunk-meg, a' reménység pedig, a' mellyet látunk, már nem reménység. Mert ki midön mit lát, miért reménlené azt.

25. Ha mit pedig nem látunk, reménlyük, békeſségestürés által várakozván. 2 *Kor.* 4, 18.

26. Hasonlóképen a' lélek is, egyetemben ſegiti a' mi erötelenségünket, mert mit kérjünk, a' mint kellene nem tudjuk; hanem önnön maga a' lélek eſedezik mi érettünk, megmondhatatlan fohászkodásokkal. *Zak* 12, 10.

27. A' ki pedig a' ſziveknek visgálója, tudja azt is, mi légyen a' léleknek értelme, mert Iſten ſzerint eſedezik a' Szentekért.

Sz. János Evang. és Sz. Jakab Apoſtol Innepire való Epiſtola.

28. Tudjuk pedig, hogy azoknak, kik az Iſtent szeretik, mindenek javokra ſzolgálnak, kik a' végezés szerint hivatalosok.

29. Mert a' kiket elöre meglátott, azokat el is választotta, hogy legyenek hasonlók az ö Fiának ábrázatjához, és ö elsöszülött lenne a' sok atyafiak közzül. *Phil.* 3, 21.

30. A' kiket pedig elöre elrendelt, azokat el is hivta; a' kiket pedig elhivott, azokat meg is igazitotta; a' kiket pedig megigazitott, azokat meg is ditsoitette.

31. Mit mondunk azért ezekre? ha Iſten velünk, kitsoda ellenünk.

32. Ki is az ö tulajdon Fiának nem kedvezett, hanem adta ötet minnyájunkért; minnyivel inkább véle egyetemben ajándékoz minékünk mindeneket? *Esa.* 53, 5. *Ján.* 3, 16

33. Kitsoda vádolja, az Iſtennek választottit? Iſten, a' ki megigazit. *Esa.* 50, 8. 9.

34. Kitsoda a' ki kárhoztatna? Kriſtus az, a' ki meghólt, söt inkább a' ki is feltámasztatott, ki az Iſtennek jobbján vagyon, és esedezik miérettünk. *Sid.* 1, 3. *Ián.* 1. *Lev.* 2, 1.

35. Kitsoda szakaszt-el minket, a' Kriſtusnak szerelmétöl? nyomoruság avagy szorongató keserüség-e? avagy üldözés-e, avag éhség-e, avagy mezitelenség-e, veszedelem-e, fegyver-e?

36. A' mint megvagyon irva: hogy te éretted nap-eſtig az halálra adatunk, és úgy tartatunk, mint a' megölésre készitetett juhok. *Sólt.* 44, 23. 1 *Kor.* 4, 9. 2 *Kor.* 4, 11.

37. De mind ezekben felettébb gyözödelmeskedünk az által, a' ki minket szeretett, 1 *Kor.* 15, 57. 2 *Kor.* 2, 14. 1 *Ián.* 4, 4.

28. Mert bizonyos vagyok, hogy sem halál sem élet, sem Angyalok, sem Fejedelemségek, sem hatalmasságok, sem jelenvalók, sem jövendök.

39, Sem magasság, sem mélység, sem más egyéb teremtett állat, el nem szakaszthat minket az Iſtennek szeretetitöl, melly vagyon a' mi URunk Jéſus Kriſtusban.]

IX. Rész.

Iſten ki akar magának valoſztani szabad azzal. Azért a' Sidók helyett a' pogányokat valaſztotta. Oka miért vettettenek meg a' Sidók.

1. Igazságot ſzólok a' Kriſtusban, *és* nem hazudok, mellyröl egyetemben az én lelkem esméreti bizonyságot téſzen, a' Szent Lélek által.

2. Hogy énnékem nagy ſzomoruságom *vagyon*, és ſzüntelen való gyötrelme az én ſzivemnek. 2 *Kor.* 1, 23. *Gal.* 1, 20.

3. Mert én magam kivánnék átokká lenni a' Kriſtustól az én atyámfiaiért, kik nékem teſt ſzerint rokonim. *Mós.* 2 *Kön.* 32, 52.

4. Kik Izraeliták, kiké a' fiúság, és a' ditsöſség, és a' ſzövetségek, és a' törvénynek kiadása, es az Iſteni tiſztelet, és az igéretek.

5. Kiké az atyák, és a' kik közzül való a' Kriſtus teſt ſzerint, ki mindeneknek felette, áldandó Iſten mind örökké. Amen.

6. Mindazonáltal, nem lehet, hogy az Iſten igéje hijában *a' földre* esett vólna? Mert nem minnyájan, kik Izraelböl valók, ugyan Izraeliták is. *Mós.* 4 *Kön.* 23, 19. *Ján.* 8, 39. *Rom.* 2, 28.

7. Sem pedig hogy a' ki Abrahámnak magva, *azért* minnyájan fiak is, hanem Isáákban hivattatik néked, a' te magod.

8. Az az: a' kik teſtböl való fiak, azért nem fiai az Iſtennek, hanem a' kik az igéretnek fiai, számláltatnak a' maghoz.

9. Mert ez az igéretnek ama' beszéde: ez idö tájban *ismét* eljövök, és Sárának fia lészen. *Mós.* 1 *Kön.* 18, 10.

10. Nem tsak *az* pedig; hanem Rebeka is, *mikor* amaz egy *férfiútól* Isááktól a' mi atyánktól terhbe esett vólna. *Mós.* 1 *Kön.* 25, 21.

11. Mikor a' *gyermekek* még nem születtettenek, és ſe jót, ſe gonoſzt nem tselekedtenek, hogy ama' válaſztás ſzerint való rendelése az Iſtennek meg-maradna, nem a' tselekedetekböl, hanem az hivö Iſtennek *kegyelméböl*.

12. Mondatott néki: hogy az öregjebb, a' kissebbiknek ſzolgál,

13. Mint megvagyon irva: Iákóbot ſzerettem, Esaut pedig gyülöltem.

Itt nints szó az idvességröl, mint ha Iſten Jákóbot az idvességre Esaut pedig a' kárhozatra rendelte vólna, hanem a' világi állapotról. Mós. 1. Kor. 25, 23. Malak. 1, 2. 3. hogy Jákób nagyobb UR lészen, mint Esau. Azért szerette Iſten Jákóbot az elsö szülöttségnek áldásával; de gyülölte, az az: nem szerette conf. Luk. 14, 26, és Math. 10, 37. az elsö szülötségtöl való ki 'rekesztéſſel.

14. Mit mondjunk tehát? avagy hamisság vagyone az Iſtenben? távól légyen. *Mós.* 5 *K.* 32, 4. *Job.* 8, 3.

15. Mert azt mondja Moiſesnek: könyörülök, a' kin könyörülök, és irgalmas léſzek annak, a' kinek irgalmas léſzek. *Mós.* 2. *Kön.* 33, 19.

16. Moſtan annakokáért nem azé, a' ki akarja, ſem azé a' ki fut, hanem a' könyörülö Iſtené.

17. Mert az irás azt mondja Pharaónak: hogy ugyan a' végre támaſztottalak tégedet, hogy megmutaſſam te benned az én hatalmamat, és hogy hirdetteſsék az én nevem, mind az egéſz földön. *M.* 2 *Kön.* 9, 16.

18. Moſt annakokáért, a' kin akar, könyörül, a' kit pedig akar megkeményit.

Más az Iſten kegyelmének, más az ö iteletinek akaratja. Iſten ö kegyelmének akaratja ſzerint mindeneket akar idveziteni. 1. Tim. 2, 4. és 4, 10. 2. Pét. 3, 9. Ezek. 18, 22, Az ö itéletinek akaratja ſzerint pedig meg itéli azokat, kik az ö kégyelmét meg vetik s' meg térés nélkül ö bünökben meg maradnak, és magokat Iſten ellen meg keményitik.

19. Azért nékem azt mondod: miért panaszolkodik tehát még is; az ö akaratjának ki állhat ellene?

20. Ugyan is ô ember, ki vagy te, hogy az Iſtennel pöröllj, vallyon az alkotvány mondjae a' mivesnek: miért tsináltal engem ekképen? *Esa.* 45, 9. *és* 64, 8. *Jer.* 18, 6. *Bölts.* 15, 7.

21. Avagy a' fazekasnak nintſene hatalma a' sáron, hogy ugyan azon egy darabból tsináljon edényt, némellyet tiſztességre, némellyet pedig gyalázatra. 2 *Tim.* 2, 20.

22. Mikor pedig az Iſten az ö haragját akarta megmutatni, és megesmértetni erejét, nagy békeségestüréſſel, az haragnak edényit eltürte, mellyek a' veſzédelemre kéſzitettenek.

Haragnak edényi az Iſtentelenségnek fiai. Es. 1, 4. Ezek veszedelemre készitettenek, nem az idvezitö Iſtentöl, ki mindeneket az örök életre készitett, Bölts. 2, 23. hanem magok iſtentelensége által Jer. 2, 17. 19. és az igazán itélö Iſtentöl, ki látván meg térés nélkül való keménységeket, itélte öket a' veſzedelemre. Máth. 9, 21. 22.

23. Es hogy megesmértetné az ö ditsöfségének gazdagságát, a' kegyelemnek edényihez, mellyeket ö a' ditsöfségre készitett.

24. Kiket el is hivott, *tudni illik* minket, nem tsak a' Sidók közzül, hanem a' pogányok közzül is.

25. A' mint Hoféás által is mondja: a' melly nékem nem népem, azt hivom az én népemnek, és a' melly nem fzerelmefem, az én fzerelmefemnek. *Ofeæ.* 2, 23. 24.

26. Es lészen azon az helyen, a' hol nékiek mondatott: nem *vagytok* ti én népem, ottan az élö Iftennek fiainak mondattatnak.

27. Efaiás pedig azt kiáltja az Izrael felöl: ha az Izrael fiainak fzáma ollyan vólna, mint *a'* tengernek fövénnye, *még is tsak* annak maradéka tartatik-meg. *Esa.* 10, 22. *Rom.* 11, 5.

28. Mert elvégezi és rövid fummába foglalja e' befzédet, az igazság által, hogy ugyan rövid fummában foglaltatott beszédet fzerezzen az UR a' földön.

29. Es a' mint Efaiás elöre megmondotta: ha a' Seregeknek URa nékünk magot nem hagyott vólna, ollyanokká lettünk vólna mint Sodoma, és hasonlók Gomorrhához. *Esa.* 1, 9.

30. Azért már mit mondjunk: a' pogányok, kik utánna nem vóltanak az igazságnak, elvették az igazságot, azt az igazságot pedig, melly hitböl vagyon.

31. Az Izrael pedig utánna lévén a' törvény igazságának, a' törvény igazságára nem jutott.

32. De miért? *azért*, mivel hogy nem hit által, hanem a' törvénynek tselekedeti által *akarta az Igazságot*, mert a' botlásnak kövében megütköztenek. 1 *Kor.* 1, 23.

33. A' mint megvagyon irva: imé helyheztetem Sionban az ütközetnek követ. és a' botránkozásnak köszikláját, és minden, valaki abban hifzen nem fzégyenül meg.

X. Réfz.

A' Sidók a' törvénynek igazságát kerefik; de az idvesség a' hitnek igazságából. Nints különbség a' Sidó és Görög között. Az hit az hallásból. A' pogányok megtéréfe.

1. Atyámfiai, az én fzivemnek kivansága, és az Izraelért Iftenhez való imádságom, *néki* idvességére vagyon.

2. Mert bizonyságot tészek ö felölök, hogy Iſtenhez való buzgoság vagyon ö bennek, de nem az igaz értelem ſzerint.

3. Mert nem tudják az Iſten igazságát; és az ö önnön magok igazságokat akarják felállitani; az Iſten igazságának pedig nem engedelmeskettenek.

4. Mert a' törvénynek vége a' Kriſtus minden hivönek idveſségére.

5. Mert Moiſes a' törvényböl való igazságot irja meg: hogy a' melly ember azokat tselekeszi, él azok által. *Mós. 3. K.* 18, 5.

6. Az hitböl való igazság pedig igy ſzól: ne mondjad a' te ſzivedben: ki mégyen fel az égbe? az az a' Kriſtuſt alá hozni. *M.* 5 *Kön.* 30, 14.

7. Avagy: kitsoda ſzáll alá a' mélységbe? az az, a' Kriſtuſt az *halálból* felhozni.

8. De mit mond? közel vagyon hozzád az ige, a' te szádban, és a' te ſzivedben.

Sz. András Apoſtol Innepére való Epiſtola.

Ez a' hitnek ama' bészédje, mellyet prédikálunk.

9. Hogy ha szájaddal vallod az UR Jéſuſt, és sziveddel hiszed, hogy az Iſten ötet az halálból feltámasztotta, megtartatol.

10. Mert szivvel hiszünk az igazságra, szájjal teszünk pedig vallást az idveſségre.

11. Mert az irás azt mondja: minden valaki ö benne hiszen, megnem szégyenül. *Esa.* 28, 16.

12. Mert nints külömbſég a' Sidó és Görög között, mert ö az, a' ki mindeniknek URa, a' ki is gazdag mindenekhez, a' kik ötet ſegitségül hivják. *Tsel.* 10, 34. *és* 15, 9. 1. *Tim.* 2, 5.

13. Mert minden valáki ſegitségül hivja az URnak nevét megtartatik. *Joel.* 2, 32.

14. De miképen hivják *segitségül*, a' kiben nem hittenek? mikepen hisznek pedig, a' ki felöl nem hallottanak? miképen hallyanak pedig, prédikálló nékül? *Joel.* 2, 23.

15. Miképen prédikáljanak pedig, ha nem küldetnek? a' mint megvagyon irva: Melly gyönyörüségefek, a' békesség hirdetöinek lábaik, azoknak is, a' kik jót hirdetnek. *Esa.* 52, 7.

16. De nem minnyájan engednek az Evangyéliomnak; mert Efaiás azt mondja: URam, ki hiszen a' mi prédikállásunknak? *Esa.* 53, 1.

17. Tehát a' hit a' hallásból, a' hallás pedig az Iften igéjéböl *vagyon.*

18. De mondom: nem hallották e? inkább igen-is; *mert* ki ment mind az egész földre azoknak szavok, és a' földön lakozóknak útólsó határáig azoknak beszédjek.] *Sólt.* 19, 6.

19. Mondom pedig: nem értette-e az Izrael? elöször Moifes azt mondja: Én boszuságra ingerellek titeket az által, melly nem az *én* népem, ama' bolond nemzet által fel bofzontlak titeket. *Mós.* 5. *K* 32, 21.

20. De Efaias is méréfzséget véfzen és azt mondja; megtaláltatom azoktól, kik engem nem keresnek, és a' kik nem tudakozódtanak felölem, azoknak megjelentettem magamat. *Esa.* 65, 1.

21. Az Izraelnek pedig *igy* szól: mind egész nap ki nyújtottam kezeimet, amaz engedetlen és ellen mondó néphez. *Esa.* 65, 2.

XI. Réfz.

A' Sidóknak efete lett a' pogányoknak idvességekre. A' pogányok abban elne bidjék magokat. A' Sidók is megtérhetnek. Az Iften böltsességének mélysége.

1. Mondom azért: vallyon s' meg vetette-e Iften az ö népét? Távól légyen; mert én is Izraelita vagyok, Abrahámnak magvából, Benjamin nemzétségéböl való. *Phil.* 3, 5.

2. Nem vetette meg Iften az ö népét, mellyet elöre meg esmért. Avagy nem tudjátok-e Illés által mit mond az Irás? miképen vádolódik Iften elött az Izraël ellen mondván:

3. Uram, a' te Próphétáidat megölték, óltáridát lerontották, és én maradtam egyedül, és *imé* keresik az én lelkemet is. *Kir.* 1 *Kön.* 19, 10.

4. De mit mond néki az Isteni felelet? meg hagytam magamnak még hét ezer férfiakat, kik ö térdeiket a' Báálnak meg nem hajtották. *Kir.* 1 *Kön.* 19, 18.

5. Annakokáért e' mostani idöben is a' választásnak kegyelme szerint lett azoknak *dolgok* a' kik meghagyattanak. *Róm.* 9, 27.

6. Ha pedig kegyelemböl, tehát nem tselekedetekböl, más külömben a' kegyelem *már* nem vólna kegyelem; ha pedig tselekedetekböl, tehát már nem kegyelemböl, más külömben, a' tselekedet nem vólna tselekedet. *M.* 5. *Kö.* 9, 2. *Ro.* 4, 4. 5.

Meg fontolván a' tselekedeteknek tökélletlenségét, a' kegyelmet és a' tselekedeteket egymás ellenebe tészi itt Szent Pál, s' azok ellen, kik a' tselekedeteknek, és nem az UR Jésusnak érdeme által idvezülni akarnak, nyilván tanítja, hogy vagy a' kegyelem, vagy a' tselekedet által lehet idvezülni. Ha jó tselekedetek által, tehát nem kivántatik az Isten kegyelme, ha pedig kegyelem által, tehát nem kivántatnak a' tselekedetek az idvességnek el vételéhez, hanem tsak a' keresztényi hitnek ki mutatásához. Máth. 5, 16. Joh. 2, 18.

7. Mitsodát azért, a' mit az Izraël keresett, ahoz nem jutott, de a' választáshoz hozzá jutott, a' többiek pedig meg keményitettek. *Róm.* 9, 31.

8. A' mint irva vagyon: adta nékiek Isten az álomnak Lelkét, szemeket, mellyekkel ne lássanak, és füleket, mellyekkel nehalljanak mind e' mái napiglan. *Esa.* 6, 9. *Mát.* 13, 14.

9. Dávid is azt mondja: tör gyanánt légyen nékiek az ö asztalok, és megejtés, és botránkozás, és megtorólásúl ö nékiek. *Sólt.* 69, 23.

10. Homályosodjanak meg az ö szemeik, hogy ne lássanak, és szüntelen legörbitsed az ö hátokat. *M.* 3. *Kö.* 26, 13.

11. Mondom annakokáért, vallyon s' azért ütköztenek-e meg, hogy elessenek? távól légyen; hanem azoknak esete által, *lett* a' pogányoknak idvessége, hogy azok felingereltessenek.

12. Ha pedig azoknak esetek, e' világnak gazdagsága, és azoknak fogyatkozások, a' poganyoknak gazdagsága, mennyivel inkább azoknak bövölködések?

13. Mert néktek pogányoknak szólok, a' mennyire én

a' po-

a' pogányoknak Apostola vagyok, az én szolgálatomat ditsöitem. *Tsel.* 9, 15. *és* 13, 2. *és* 22, 21. *Ro.* 15, 16.

14. Ha miképen felingerelhetném *azokat*, kik nékem test szerint rokonim, és közzülök némellyeket idvezithetnék.

15. Mert ha azoknak megvettetések, *lett* e' világnak engesztelése, *tehát* azoknak *kegyelembe* való felvételek, mitsoda egyéb, hanem a' halálból élet.

16. Ha pedig a' senge szent, a' tészta is *szent*; és ha a gyökér szent, az ágak is *szentek*.

17. Hogy ha pedig az ágak közzül némellyek ki törettenek; te pedig vad-olaj-fa lévén, azok közzibe óltattál, és a' gyökérrel s' az olajfának sirjával közösültél,

18. Ne ditsekedjél az ágak ellen, ha pedig ditsekedel, *tehát tudjad*, nem te hordozod a' gyökeret, hanem a' gyökér tégedet.

19. Azt mondod *annakokáért*: az ágak letörettenek, hogy én béóltassam.

20. Jól *mondod* az hitlenség miatt törettenek-le, te *pedig* hit által állasz, ne fuvalkodjál fel, *söt* félj. *Példb.* 28, 14. *Esa.* 66, 2.

21. Mert ha Isten a' természet szerint való ágaknak nem kedvezett, ne talám néked se kedvezzen.

22. Annakokáért vedd eszedbe az Istennek kegyességét, és az ö keménységét is. Azokon ugyan a' kik elestenek az ö keménységét, te rajtad pedig kegyességét, ha megmaradsz abban a' kegyességben, más külömben te is kivágatol. *Ján.* 15, 2.

23. Es *ugyan* amazok, ha a' hitlenségben meg nem maradnak, *ismét* béóltatnak, mert hatalmas az Isten, hogy ismét béóltsa azokat. 2 *Kor.* 3, 16.

24. Mert ha te ama' természet szerint való vad olajfából-kivágattál, és a' természet ellen a' szelid olajfába béóltattál, mennyivel inkább azok, kik természet szerint valók, béóltatnak, ö tulajdon olajfájokba.

25. Mert nem akarom, hogy e' titkot ne tudjátok, atyámfiai, hogy magatokban böltsek ne legyetek; mert Izraelen a' keménység megesett részböl, miglen a' pogányoknak tellyessége meg lenne.

26. Es igy az egész Izrael megtartatik, mint megvagyon irva: eljö Sionból a' szabaditó, és elforditja Jákóbnak gonoszságát. *Esa.* 59, 20.

27. Es én tölem nékiek ez a' szövetség, mikor megbotsátom nékiek az ö büneiket. *Sólt.* 14, 7. *Esa.* 22, 9.

28. *Azért* az Evangyéliom fzerint ugyan ellenségek *ök* ti reátok *pogányokra* nézve, de a' válafztás fzerint, fzerelmefek az atyákért.

29. Mert az Iften az ö ajandékit és hivatalját, *soha* meg nem bánnya.

30. Mert miképen ti is valaha nem hittetek az Iftennek; *hanem* moft irgalmafságot nyertetek, azoknak hitlenségek által.

31. Hasonlóképen moft azok sem engednek *az Evángyéliomnak*, a' néktek adatott irgalmafságért, hogy ök is irgalmafságot vegyenek.

32. Mert az Iften mindeneket az hitlenségnek vétke alá rekefztett, hogy mindeneken könyörüljön.

Sz. Háromság Vasárnapra való Epiftola.

33. ô az Iften gazdagságának, és böltseségének, és esméretinek mélysége! melly megvisgálhatatlanok az ö itéleti, és végere-mehetetlenek az ö utai. *Ján.* 11, 7.

34. Mert az URnak akaratját ki tudhatja meg, avagy ki vólt néki tanátsoffa? *Sólt.* 92, 6. *Esa.* 40, 13.

35. Vagy ki adott néki elöre valamit, hogy annak viszsza adassék? *Jób.* 41, 2.

36. Mert ö töle, és ö általa, és ö benne vagynak mindenek; ö néki légyen ditsösség mind örökké. Amen.]

XII. Réfz.

Szép intéfek, az alázatosságra, s' atyafiságra. Egybáziaknak szép reguláí. A' kerefztröl is.

Viskerefzt után. I. Vasárnapi Epsftola.

1. Annakokáért intlek titeket, Atyámfiai, az Iftennek irgalmasságára, hogy állitsátok a' ti testetieket, Iftennek élö szent *és* kedves áldozatul, a' ti okos Ifteni tiszteletetteket.

2, Es

2. Es ne szabjátok magatokat e' világhoz; hanem változtassatokel, a' ti elméteknek ujjulása által, hogy meg-próbálatak, mi légyen Istennek ama' jó, kedves és tökélletes akaratja. *Eph.* 1, 18. *és* 4, 23. 1. *Thes.* 4. 3. *Phil.* 1. 10. 1. *Ján.* 2. 15.

3. Mert a' nékem adatott kegyelem által mondom mindennek, a' ki közzöttetek vagyon: hogy fellyeb ne értsen annál, a' mint kelletik érteni; hanem értsen a' meg józanodásra, a' mint Isten elmérte kinek kinek a' hitnek mértékét. 1. *Kor.* 12. 11. *Péld.* 25. 12. *Eph.* 4. 7.

4. Mert valamint hogy egy testben sok tagjaink vagynak, de minden tagoknak nem ugyan azon egy tselekedeti vagynak. 1. *Kor.* 12. 14.

5. (Ugy a' Kristusban sokan egy test vagyunk egyetemben pedig egymásnak tagjai.) 1. *Kor* 10. 17. *Eph.* 1. 2. *Kol.* 1. 24. 2. 19.

Vizkereſztnap után II. Vasárnapi Epiſtola.

6. Lévén pedig külön féle ajándékink, a' nékünk adatott kegyelem szerint, akár Prófétálás, az hitnek regulája szerint légyen;

7. Akár egyházi szolgálat, *maradjunk* a' szolgálatban; akár ha ki Tanitó, *maradjon* a' tudományban;

8. Ha ki pedig intő, az intésben; a' ki adakozó, együgyűségben; a' ki elöljáró, szorgalmatosságban; a' ki könyörülő, *tselekedje* vidámsággal.

Mária Látogatásának Innepe napjára való Epiſtola.

9. A' szeretet képmutatás nélkül való légyen, eltávoztatván a' gonoszt, ragaszkodjatok a' jóhoz. *Sólt.* 97. 10. *Ám.* 5. 15.

10. Az atyafiúi szeretetnek által a, egymásnak szerelmére hajlandók *legyetek*, tisztelettel egymást meg-előzvén. *Eph.* 4, 3. 1. *Pét.* 1. 22. *Phil.* 2. 3.

11. A' ſzorgalmatoſságban ne reſtelkedjetek; a' lélekben buzgók, az URnak ſzolgálók. *Jer.* 48. 10. *Gal.* 6. 9.

12. A' reménységben örvendezők, a' háboruságban bekeſségestűrők, az imádságban álhatatoſsak. *Phil.* 4. 4. *Jak.* 5. 8. *Kol.* 4. 2.

13. A' ſzenteknek ſzűkségekre adakozók, a' ſzállás adásnak követői. 1. *Kor.* 6. 1. *Sid.* 13. 2.

14. Áldjátok azokat, a' kik titeket kergetnek, áldjátok, és ne átkozzátok. *Máth.* 5. 44.

15. Örűljetek az örűlőkkel, és ſirjatok a' ſirókkal. 1. *Kor.* 12 26.

16. Egy értelemmel legyetek egymás között; ſen ne értsetek *magatok felől*; hanem az alázatoſokhoz ſzabjátok magatokat; ne legyetek eſzeſsek ti-magatoknak.) 1. *Kor.* 1. 10. *Sólt.* 131. 1.

Vizkereſzt nap után III. Vasárnapi Epiſtola.

17. Senkinek gonoszért gonoszt ne fizeſſetek, a' tisztességes dolgokról minden emberek előtt, gondot viseljetek. *Máth.* 5. 39. 2. *Kor.* 8. 21.

18. Ha lehetséges és a' mennyire tőletek *lehet*, minden emberekkel békeſségben éljetek.

19. Magatokért boszut ne áljatok, ſzerelmeſim; hanem adjatok helyt az haragnak; mert megvagyon irva: enyim a' boszu állás, én megfizetem, azt mondja az UR. *Mós.* 2. *Kön.* 20. 5. és 5. *K.* 32. 35.

20. Ha azért éhezik a' te ellenséged, adj enni nékie, ha szomjuhozik adj inni ia; mert ezt tselekedvén, eleven szenet gyűjtesz az ő fejére. *Péld.* 25. 21. *Mát.* 5. 44.

21. Ne győzettessél meg a' gonosztól; hanem győzd-meg te a' jóval a' gonoszt.)

XIII.

XIII. Réfz.

A' világi Magiftratusról. Intés a' kerefztény fzeretetre. Es kegyes életre.

1. Minden Lélek a' felsö hatalmafság alá vettetett légyen; mert nints hatalmafság, hanem tsak Iftentöl, a' melly hatalmafságok vagynak pedig, azok Iftentöl rendeltettenek. *Péld* 8, 15. *Dan.* 4, 32. *Bölts.* 6, 4.

2. Azért a' ki ellene támad a' hatalmáfságnak, az Iften rendelésének támad ellene; a' kik pedig ellenkezök ö magokra itéletet hoznak.

3. Mert a' Fejedelmek nintsenek félelmekre a' jóltévöknek, hanem a' gonofz tévöknek. Nem akarfz-e félni az Hatalmafságtól? jót tselekedjél, és ditsértetel attol. 1 *Pét.* 2, 14.

4. Mert Iftennek fzolgája ö, néked jódra: ha pedig a' gonofzt tselekefzed, félj, mert nem hijába viseli a' fegyvert; mert Iftennek fzolgája s' bofzut áll haraggal azon, a' ki gonofzt tselekefzik.

5. Azért fzükséges, hogy az *ember* alája vettefsék; nem tsak az haragért, de a' lelki esméretért is.

6. Mert az adót is azért adjátok-meg, mivel hogy Iftennek fzolgai, és kik ugyan e' dologért viselik a' *tifztet.*

7. Adjátok meg azrét mindennek, a' mivel tartóztok: a' kinek adóval, adót; a' kinek vámmal, vámot, a' kinek félelemmel, félelmet; a' kinek tifztefséggel, tifztefséget.

Viz kereszt IV. Vasárnapi Epiftola.

8. Senkinek semmivel ne tartozzatok; hanem hogy egymáft szeressétek; mert a' ki máft szeret, a' törvényt bétöltötte.

9. Mert ama' *törvény*: ne paráználkodjál; ne ölj; ne lopj; hamis tanuságot ne mondj; ne kivánj; és ha mi még más parantsolat vagyon, e' beszédbe foglaltatik: szerefſed felebarátodat, mint tennen magadat.

10. A' szeretet felebarátjával gonoszt nem tselekeszik; azért a' törvénynek bétöltése a' szeretet.]

Advent I. Vasárnapra való Epiſtola.

11. Es igy az idöt tudván, hogy *jelen* vagyon az óra, hogy már az álomból felserkennyünk, mivel a' mi idvességünk közelebb vagyon, mint mikor hittünk.

12. Az éjtszaka elmúlt, a' nap pedig elközelitett, tegyük le azért a' setétségnek tselekedetit, és öltözzük fel a' világosságnak fegyverét.

13. Mint nappal ékeſſen járjunk, nem tobzodásokban, és részegségekben, nem ágyas házokban és bujalkodásokban, nem versengésben és irigységben. *Luk.* 21, 34. 1 *Kor.* 6, 10.

14. Hanem öltözzétek fel a' Jéſus Kriſtuſt, és a' teſtetne tápláljátok az ö kivánságinak-*tselekedetire.*]

XIV. Réſz.

Az hitben erötelen, és gyenge Lelki esméretü emberrel mint kell bánni. Es annak okai.

1. Azt pedig a' ki erötelen az hitben felvegyétek, hogy az ö kétséges gondolatiban elne *veſzſzen.* *Ró.* 15, 1. 1 *Kor.* 8, 9. 11.

2. Némelly egyébirant *úgy* hiſzi, hogy *ſzabad* mindent meg enni; de a' ki erötelen, paréjt eſzik.

3. A' ki eſzik, meg ne utálja azt, a' ki nem eſzik; és a' ki nem eſzik, ne itélje meg azt, a' ki eſzik. Mert azt az Iſten felvette.

4. Te ki vagy, hogy másnak ſzolgáját itéljed? az ö tulajdon Urának áll avagy eſik. De felállitatik; mert hatalmas az Iſten ötet felállitani. *Ják.* 4, 12.

5. Némelly egyik napot a' máſiknál fellyebb betsülli, némelly pedig minden napot egyenlönek itél. Ki ki ö tulajdon értelmében bizonyos légyen. *Kol.* 2, 16.

6. A' ki melly napot tart, az Urért tartja; a' ki napot nem tart, az Urért nem tartja; a' ki eſzik, az Urért eſzik; mert hálákat ád az Iſtennek, és a' ki nem eſzik, az Urért nem eſzik, és *még is* hálákat ád az Iſtennek. 1 *Kor.* 10, 31. 1 *Tim.* 4, 3.

7. Mert ſenki közzülünk magának nem él, és ſenki magának meg nem hal. 2 *Kor.* 5, 15. 1 *Thes.* 5, 10. *Pét.* 1. *Lev.* 4, 2.

8. Mert ha élünk is, az URnak élünk, ha halunk is, az URnak halunk; azért akár élünk, akár halunk, az URé vagyunk.

9. Mert Kriſtus is e' véget hólt meg, és fel támadván meg elevenedett, hogy mind hóltakon s' mind élökön uralkodjék.

10. Te pedig mit itéled a' te atyádfiát? vagy te is miért utálod meg a' te atyádfiát? mert minnyájan a' Kriſtusnak itélö ſzéki eleibe állitatunk. *Mát.* 25, 23.

11. Mert meg vagyon irva: Elek én, azt mondja az Ur: hogy énnékem hajól-meg minden térd, és minden nyelv Iſtennek téſzen valláſt. *Esa.* 45, 23.

12. Annakokáért közzülünk kiki magáért ád ſzámot Iſtennek. 1 *Kor.* 3, 8. 2 *Kor.* 5, 10.

13. Azért egy máſt ez után ne itéljük, söt inkább erröl tegyetek itéletet, hogy ſenki botláſt vagy botránkozáſt ne ſzerezzen felebarátjának.

14. Tudom és bizonyos vagyok az Ur Jéſusban, hogy ſemmi ö magában nem tiſztátalan; hanem annak a' ki itél valamit tisztátalannak lenni, tisztatalan az. *Mát.* 15, 11. *Tsel.* 10, 15. 1 *Kor.* 8, 4. 7.

15. Ha pedig a' te atyádfia *valamelly* eledel által meg ſzomoríttatik, már nem járſz a' ſzeretet ſzerint; avagy a' te eledeleddel elveſzted-e *azt*, a' kiért a' Kriſtus meghólt?

16. Ne ſzidalmaztaſsék ama' *jó, melly* ti nálatok *vagyon.*

17. Mert az Iſtennek orſzága nem étel, sem ital, hanem igazság és békeſség, és a' Szent Lélekben való öröm. 1 *Kor.* 8, 8.

18. Mert a' ki az illyenekben ſzolgál a' Kriſtusnak, kedves az Iſtennek, és az emberek elött becsületes.

19. *Jer* annakokáert, köveſsük moſt *azokat*, mellyek a' békeſségre, és e gymás között való epületünkre *valók.*

20. Az étel által az Iſten alkotványát elne rontsad; mert ugyan mindenek tiſzták, de ártalmasok az embernek, a' ki botránkozáſsal eſzik. *Mát.* 15, 11. *Tit.* 1, 15.

21. Jó huſt nem enni, ſem bort nem innia, ſem máſt valamit, a' mellyben a' te atyádfia megbotlik, avagy megbotránkozik, vagy meg erötelenül.

22. Néked hited vagyon, tarts magadban *azt* Iſten elött, Bóldog az, a' ki magát nem itéli abban, a' mit maga jónak tart.

23. De a' ki kételkedik, s' *még is* efzik, *már* megitéltetett, mivel nem hitböl *eszik*; minden pedig bün, a' mit hitböl nints.

XV. Réfz.

Az erötlenekröl. A' pogányok meg téréséröl. Pál a' pogányok között prédikál. Romába igyekezik. Es kéri öket, hogy érette imádkozzanak.

1. Mi pedig eröfsek lévén, tartozunk elvifelni az erötelenek erötlenségeket, és *nem kell* magunknak kedveznünk. 1. *Kor.* 9, 22. *Gal* 6, 1.

2. Söt inkább ki ki közzülünk az ö felebarátjának kedveskedjék, a' jóban való épületre. 1 *Kor.* 9, 19. *Fil.* 2, 4. 5.

3. Mert a' Kriftus fem kedvezett magának; hanem a' mint meg vagyon irva: a' téged fzidalmazóknak fzidalmok, én reám eftenek. *Sólt.* 69, 10.

Advent II. Vasárnapra való Epiftola.

4. Mert a' mellyek elöre megirattattak, a' mi tanuságunkra iratattanak meg, hogy a' békefséges türésnek, és az irásoknak vigaztalása által, reménységünk légyen. *Róm.* 4, 23. 1 *Kor.* 10, 11. 2 *Tim.* 3, 6.

5. A' békefségestürésnek pedig és a' vigafztalásnak Iftene, adja meg néktek, hogy egyenlö értelemmel legyetek egymás között, a' Jéfus Kriftus fzerint. *Róm.* 12, 6.

6. Hogy egyenlö értelemmel, és egy fzájjal ditsöitsétek az Iftent, és a' mi URunk Jéfus Kriftusnak attyát.

7. Azért egymáft felvegyétek, a' mint a' Kriftus is felvett minket az Iftennek ditsöfségére. *Róm.* 14. 1. 3.

8. Mondom pedig: hogy a' JéfusKriftus, fzolgája lett a' környülmetélkedésnek, az Iften igazságáért, hogy az atyáknak *adatott* igéreteket megeröfitené.

9. A' pogányok pedig az irgalmasságért ditsöitenék az Iftent, a' mint megvagyon irva: annakokáért

káért vallâſt téſzek tenéked a' pogányok között, és a' te nevednek éneklek.

10. Es ismét azt mondja: örüljetek pogányok az ö népével egyetemben. *Mós.* 5 *Kor.* 32, 43.

11. Es továbbá: ditsérjétek az URat minden pogányok, és magasztaljátok ötet minden népek. *Sólt.* 117, 1.

12. Es ismét mondja Eſaiás: léſzen a' Jeſſének gyökere, ki feltámad uralkodni a' pogányokon, ö-benne biznak a' pogányok. *Esa.* 11, 1. 10. *Jelen.* 5, 5.

13. A' reménységnek Iſtene pedig töltsön bé titeket minden örömmel és békeséggel az hitnek általa, hogy bövölködjetek a' reménységben, [a' Szent Léleknek ereje által.]

14. Elhittem pedig én magam is ti felöletek, atyámfiai, hogy magatok is tellyeſſek vagytok jóságal és megtelvén minden értelemmel, hatalmaſſak vagytok arra is, hogy egymâſt intsétek 2 *Pet.* 1, 12.

15. Bátrabban irtam pedig egy réſzrül tinéktek, atyámfiai, úgy mint még emlékeztetvén titeket az által, melly nékem adatott az Iſtentöl.

16. Hogy a' Jéſus Kriſtusnak ſzolgája légyek, a' pogányok között, ſzentül kiszolgáltatván az Iſtennek Evangyéliomát, hogy a' pogányoknak áldozatjok, kedves és megszenteltetett légyen, a' Szent Lélek által. *Tsel.* 9, 15. *Róm.* 11, 13.

17 Annakokáért djtsekedésem vagyon a' Kriſtus Jéſusban, azokról, a' mellyek az Iſtené.

18. Mert nem méreszelnék szólani valamit azokról, mellyeket nem tselekedett a' Kriſtus én általam a' pogányoknak engedelmeskedésére, ſzóval, és tselekedettel. *Rom.* 1, 3.

19. Jeleknek és tsudáknak ereje által, *és* az Iſten Lelkének hatalma által, úgy hogy Jerusálemtöl fogva, és körös-körül, egész Illyriumig, betöltöttem, *hirdetvén* a' Kriſtus Evangyéliomát.

20 Igyekezem pedig úgy hirdétni az Evangyéliomot, nem a' hol már a' Kriſtusnak *neve* neveztetett, hogy más fundamentomra ne épitſek. 2 *Kor.* 10, 15.

21. Hanem a' mint irva vagyon: hogy a' kiknek ö felöle nem hirdettetett látni fogják, és a' kik nem hallották, *azok* fogják érteni. *Eſa.* 52, 15.

22. Annakokáért ſokszor meg is akadályoztattam, hogy hozzátok nem mehettem.

23. De már e' tartományokban tovább helyem nem lévén, lévén pedig ſok esztendötöl fogva való kivánságom a' ti hozzátok való menetelre.

24. Azért mikor Hispániába menendek, ti hozzátok is bé mégyek. Mert reménlem, hogy azon által költözködvén, meglátlak benneteket, és ti töletek késértetem *is* oda, ha elöbb, *a' rajtatok való örömmel* tsak réſzböl is megelégittetem.

25. Moſtan pedig Jerusálembe mégyek, a' Szenteknek ſzolgálatjára.

26. Mert tetſzett a' Macedonia és Achájabélieknek, hogy valami közönséges alamisnálkodáſt tennének a' Szentek között lévö ſzegényeknek ſzámokra, kik Jerusálemben vagynak. 1 *Kor.* 16, 1. 2 *Kor.* 8, 11. *és* 9, 2.

27. Tetſzett *mondom*, de ugyan adóssak is. Mert ha azoknak lelki javaikban, a' pogányok részesültenek, tartoznak *tehát* azzal, hogy *ök is* a' teſtiekben nékiek ſzólgáljanak. *Rom.* 11, 17. 1 *Kor.* 9, 11.

28. Azért mikor azt elvégezendem, és ö bennek ezen *adakozásnak* gyümöltsét elpetsételem, *oſztán* ti általatok Hispániába mégyek.

29. Tudom pedig, hogy mikor ti hozzátok menendek, a' Kriſtus Evangyéliomának tellyes áldásával mégyek.

30. Kérlek pedig titeket atyámfiai, a' mi URunk Jéſus Kriſtus által, és a' Léleknek ſzerelme által, hogy imádkozásokban velem együtt tusakodjatok Iſten elött én érettem.

31. Hogy megszabaditaſſam a' Iudeában lévö hitetlen *emberektöl*, és hogy az ſzolgálatom Jerusálemben kedves légyen a' Szentek elött. 2 *Thes.* 3, 2.

32. Hogy örömmel menjek ti hozzátok, Iſtennek akaratja által, és veletek együtt megnyugoſztaltaſſam.

33. De a' békeſségnek Iſtene légyen minnyájan tiveletek. Amen.

XVI. Réſz.

Phœbe aſzſzonyt commendálván, köszöntéſit irja Pál az atyafiaknak. A' hamis próphétákról. Köszöntetnek másoktól is a' Rómaiak. Iſtené a' ditsöſség.

1. Aján-

1. Ajánlom pedig néktek a' Phœbe *aſzſzonyt*, a' mi atyánkfiát, ki a' Kenchreábéli Gyülekezetnek Szolgálója.

2. Hogy ötet béfogadjátok az URban, a' mint illik a' Szentekhez, és mellette legyetek, akár mi dologban ti reátok ſzorúl, mert ö is ſokaknak ſzolgált, söt nékem is.

3. Köszöntsétek Priſcillát és Aqvilát, kik velem együtt munkálkodó *ſzolgák* a' Jéſus Kriſtusban. *Tsel.* 18, 2, 2 *Tim.* 4, 19.

4. Kik az én életemért, az ö nyakokat oda-adták, kiknek nem tsak én magam köszönöm; hanem a' pogányok között való minden Ekléſiák is.

5. A' Gyülekezetet is, melly az ö házokban vagyon, köſzöntsétek, Epenetuſt, az én Szerelmeſemet, ki Achájának elsö Sengéje a' Kriſtusban.

6. Köszöntsétek Máriát, ki ſokat munkálkodott érettünk.

7. Köszöntsétek Andronikuſt és Iuniát, az én rokonimat, és rab-tárſaimat, kik tekintetesek az Apoſtolok között, kik is én elöttem vóltanak a' Kriſtusban.

8. Kóſzöntsétek Ampliáſt, az én ſzerelmeſemet az URban.

9. Köſzöntsétek az Orbánt, ki velünk együtt munkálkodó a' Kriſtusban, és Stachyſt, az én Szerelmeſemet.

10. Köszöntsétek Apelleſt, ama' megprobáltatott férfiút a' Kriſtusban. Köszöntsétek azokat, kik az Ariſtobolúsnak *tselédi* közzül valók.

11. Köszöntsétek Herodiont az én rokonomat, Köszöntsétek azokat, kik a' Narciſſusnak házából valók, kik vagynak az URban.

12. Köſzöntsétek Triphenát és Triphosát, kik fáradoznak az URban. Köſzöntsétek a' ſzerelmes Perſiſt, úgy mint ki ſokat munkálkodott az URban.

13. Köszöntsétek Rufuſt ama' választott *férfiat* az URban, és az ö annyát, ki nékem is *anyám*.

14. Köszöntsétek Asynkrituſt, Phlégont, Hermánt, Pátrobánt, Herment, és az atyafiakat, kik ö vélek vagynak.

15. Köszöntsétek Philologuſt és Iuliát, Nerea *nevü férfiat*, és az ö nénnyét, és Olympiát, és mind a' Szenteket, kik ö vélek vagynak.

16. Köszöntsétek egymáſt ſzent tsókoláſſal. Köszöntnek benneteket, a' Kriſtusnak Ekléſiái.

17. Kérlek pedig titeket, atyámfiai, vigyázzatok azokra, kik elpártoláſokat és botránkozáſokat ſzereznek a' tudomány ellen, mellyet tanultatok; és azoktól eltávozzatok.

18. Mert a' kik ollyanok, nem ſzólgálnak a' mi URunk Jéſus Kriſtusnak, hanem az ö haſoknak, és édes beszédek s' hizelködö mondások által, az együgyüeknek ſziveket megtsalják. *Ezek.* 1, 3. 28. *Phil.* 3, 19.

19. Mert a' ti engedelmeſſégteknek *hire* mindenekhez elterjedett. Örülök azért ti rajtatok. Akarom pedig, hogy böltſek legyetek a' jóra, együgyüek pedig a' gonoſzra. *Róm.* 1, 8.

20. A' békességnek Iſtene pedig tapodja le a' sátánt a' ti lábaitok alá hamarsággal. A' mi URunk Jéſus Kriſtusnak kegyelme ti veletek. Amen.

21. Köszönt titeket Timotheus, ama' velem együtt munkálkodó *ſzolga.* Es Lucius, és Jáson, és Soſipator az én rokonim.

22. Köszöntlek titeket én Tertius, ki e' levelet irtam az URban.

23. Köszönt titeket Gájus, az én, és az egéſz Gyülekezetnek gazdája. Köszönt titeket Eráſtus, a' Városnak Tiſztartója és Qvártus atyafi.

24. A' mi URunk Jéſus Kriſtusnak kegyelme minnyájan ti veletek. Amen.

25. Annak pedig, a' ki hatalmas *arra*, hogy megeröſitſen titeket, az én Evangyéliomom, és a' Jéſus Kriſtus *felöl való* prédikátió ſzerint, *végre* amaz örök idöktöl fogva elhallgattatott, *mennyei* titoknak kijelentetéſe ſzerint. *Róm.* 1, 5. *Eph.* 1, 9. *és* 3, 9. 20. *Kol.* 1, 26. 2 *Tim.* 1, 10.

26. Moſtan pedig ki nyilatkoztatott, a' Próphétáknak iráſi által, az örökkén való Iſtennek rendeléſe ſzerint a' hitnek engedelmére, melly tudtára lett minden pogányoknak. *Ján.* 1. *Lev.* 1, 1. 2.

27. Az egyedül bölts Iſtennek a' Jéſus Kriſtus által, kinek légyen ditsösség *mind* örökké. Amen.

A' Rómaiakhoz iratott és Korinthusból a' Kenchreabéli Ekleſiának Phoebe nevü ſzolgálója által küldetett levélnek vége.

PAL APOSTOLNAK

a'

Korinthusbéliekhez küldetett első Levele.

I. Réſz.

Pál a' köſzöntés után hálákat ád Iſtennek. Int a' versengésről. Ö nem kereſztelt. A' világi böltsek a' Kriſtus keresztit nem értik.

1. Pál a' Jéſus Kriſtusnak hivatalos Apoſtola, az Iſten akaratja által, és Soſthenes atyafi. *Tsel.* 18, 17.

2. Az Iſten Ekkléſiájának, melly Korinthusban vagyon, a' Jéſus Kriſtusban megſzenteltetteknek, ama' hivatalos Szenteknek mind azokkal egyetemben, a' kik ſegitségül hivják a' mi URunk Jéſus Kriſtusnak nevét, minden ö és a' mi helységeinkben. *Ián.* 17, 19. *Tsel.* 9, 14.

3. Kegyelem néktek és békesség Iſtentöl a' mi Atyánktól, és az UR Jéſus Kriſtuſtól.

Sz. Háromság nap után XVIII. Vasárnapra való Epiſtola.

4. Hálákat adok az én Iſtenemnek mindenkor ti érettetek, az Iſtennek ama' kegyelme felöl; melly tinéktek adatott a' Jéſus Kriſtusban.

5. Hogy mindenben meg gazdagitattatok, ö benne való minden beszédben, és minden értelemben. 2*Kor.* 8, 7.

6. Miképen a' Kriſtusnak bizonyság-tétele is megeröſittetett ti bennetek.

7. Ugy hogy ſemminémü ajándék nélkül nem szükölködtök, hanem tsak várakoztok a' mi URunk Jéſus Kriſtusnak megjelenésére. *Phil.* 30, 20. *Tit.* 2, 13.

8. Ki is megerösit titeket mind végig, hogy fedhetetlenek *legyetek*, a' mi URunk Jésus Kristusnak napján.

9. Hiv az Isten, a' ki által hivattattatok, az ö Fiában, a' mi URunk Jésus Kristusban való részesülésre.] *Ján.* 15, 5.

10. Intlek pedig titeket, atyámfiai, a' mi URunk Jésus Kristusnak neve által; hogy ugyan azon egyet szóljátok minnyájan, és *semmi* hasonlások köztetek ne legyenek, söt öszve kaptsoltatván, egy elmével, és azon egy ertelemben legyetek. *Róm.* 12, 16 *Pét.* 1 *Lev.* 3, 8.

11. Mert atyámfiai, tudtomra adatott nékem ti felöletek, a' Chloes *tseléde* által, hogy ti közöttetek versengések vagynak

12. Azt mondom pedig; hogy kiki közzületek igy szól: Én Pálé vagyok; én pedig Apollósé; én pedig Képhásé; én pedig Kristusé. *Tsel.* 18, 24. 1 *Kor.* 3, 4 *és* 16, 12.

13. Részre osztatott-e a' Kristus? avagy a' Pál feszitetett-e fel ti érettetek? avagy a' Pálnak nevére keresztelttettetek-e meg?

14. Hálákat adok az Istennek, hogy közzületek senkit nem kereszteltem; hanem tsak Krispust és Gájust. *Tsel.* 18, 8.

15. Hogy valaki ne mondja: az én magam nevére kereszteltem.

16. De ugyan a' Stephana házanépét is én kereszteltem, azon kivül nem tudom, ha mást valakit kereszteltem-e?

17. Mert nem küldött engemet a' Kristus keresztelni; hanem hogy az Evangyéliomot hirdessem, nem a' beszédnek böltseségében; hogy a' Kristusnak kereszte haszontalan ne légyen. 2 *Pét.* 1, 16.

18. Mert a' *Kristus* keresztfájáról való beszéd, bolondság azoknak, a' kik elvesznek, de minékünk, kik megtartattunk, Istennek ereje. *Róm.* 1, 16,

19. Mert megvagyon irva: elvesztem a' böltseknek böltseségeket, és az értelmeseknek értelmeket eltörlöm. *Esa,* 29, 14.

20. Hol *vagyon* a' bölts? hol az Irástudo? hol a' világi *dolgoknak* tudakozója? *avagy* nem bolondsággá tette-e Isten e' világnak böltseségét.

21. Mert hogy az Istennek böltseségében, a' világ a' böltseség által az Istent meg nem esmérte, tetszett az Istennek, hogy

hogy a' bolondságnak predikálláſa által, idvezitse azokat, a' kik hiſznek. *Mát.* 11,25. *Róm.* 1,21.28.

A' bolondságnak prédikállása az Evangyéliom, mellyet az oktalan világ bolond prédikállásnak tart, mivel néki az okosság ellen valónak lenni láttatik.

22. Mivel hogy a' Sidók is jelt kivánnak, és a' Görögök böltſeségét keresnek.

Moſt is úgy vagyon a' dolog; a' Rómaiak jeleket és tsudákat kivánnak; a' Reformátusok a' gyarló okoskodáſt urgeálják, és hogy egyezzen az Iſtennek tudománnya a' bizonytalan okossággal. De mi sem ezekkel, sem azokkal nem gondolunk, hanem Sz. Pál Apoſtollal az Evangyéliomnak hiſzünk.

23. Mi pedig prédikáljuk, a' megfeſzitetett Kriſtuſt, a' Sidóknak botránkozáſt, a' Görögöknek bolondságot. *Mát.* 11, 6. *Ián.* 6, 60. 66. 1 *Kor.* 2, 14.

24. Amazoknak pedig, a' kik hivatalosok, *mind* Sidóknak s' *mind* Görögöknek, *predikáljuk* a' Kriſtuſt, *mint* Iſtennek erejét, és Iſtennek böltſeségét.

25. Mert az Iſtennek bolondsága, böltſebb az embereknek *böltsességénél*, és az Iſtennek erötelensége, eröſſebb az embereknél.

26. Mert látjátok atyámfiai, a' ti hivataltokat, hogy nem sok böltſek teſt ſzerint, nem ſok hatalmaſok, nem ſok nemeſſek *hivattattak*.

27. Hanem a' kik bolondoknak *tartatnak* a' világon, *azokat* válaſztotta az Iſten, hogy a' böltseket megszégyenittené, és a' mellyek erötelenek e' világon, válaſztotta az Iſten, hogy az eröſeket megszégyenitené.

28. És a' kik nemtelenek e' világon, és a' mellyek ſemmire bötsültetnek, válaſztotta Iſten, és a' mellyek nintsenek, hogy a' mellyek vagynak eltörölje.

29. Hogy egy teſt ſe ditsekedjék ö elötte.

30. De ti is ö töle vagytok a' Jéſus Kriſtusban, ki lett minékünk Iſtentöl böltseség, igazság és ſzentség és váltság. *Róm.* 4, 25. *Eph.* 1, 17. *Kol.* 2, 3.

31. Hogy a' mint megvagyon irva: a' ki ditsekedik az URban ditsekedjék. *Esa.* 65, 16. *Jer.* 9, 23. 24.

II. Réſz

Pál együgyü a' prédikállásban. Azért a' böltseség, mellyet prédikál, a' világ böltseitöl elrejtetett, de a' hivöknek megjelentetett. A' természet ſzerint való ember.

1. Es ti hozzátok menvén, atyámfiai, mentem nem a' beszédnek méltóságával, avagy böltseségével, hogy hirdetném néktek az Istennek bizonyságtételét. 1 *Kor.* 1, 17.

2. Mert nem itéltem, hogy ti közöttetek, tudnék valamit, hanem tsak a' Jésus Krisztust, azt pedig, a' ki megfeszittetett.

3. Es én erötelenséggel, félelemmel és nagy rettegéssel vóltam ti nálatok. *Tsel.* 18, 13. 2 *Kor.* 10, 10.

4. Es az én beszédem s' prédikállásom, nem *vala* emberi böltseségnek hitetö beszédiben; hanem a' Léleknek és az erönek megmutatásában.

5. Hogy a' ti hitetek ne *állana* az embereknek böltseségében, hanem az Istennek erejében.

6. Böltseséget szólunk pedig a' tökélletesek között, de nem e' világnak, sem nem e' világi Fejedelmeknek böltseségét, kik eltöröltetnek.

7. Hanem beszéljük az Istennek, amaz eltitkolt és elrejtetett böltseségét, mellyet az Isten öröktöl fogva a' mi ditsösségünkre elrendelt.

8. Mellyet senki e' világnak Fejedelmi közzül meg nem tudott. Mert ha tudták vólna, a' Ditsösségnek Urát, fel nem feszitették vólna. *Tsel* 3, 17.

9. Hanem a' mint megiratott: mellyeket a' szem nem látott, és a' fül nem hallott, és az embereknek szivébe nem tüntenek, azokat készitette Isten, az ötet szeretöknek *Es* 64, 4.

10. Nékünk pedig megjelentette az Isten az ö Lelke által. Mert a' Lélek mindeneket visgál még az Istennek mélységit is. 2 *Kor.* 3, 18.

11. Mert az emberek közzül ki tudja azokat, mellyek az emberben vagynak, hanem az embernek lelke, melly ö benne *vagyon?* hasonlóképen, a' mellyek az Istenben vagynak, senki nem tudja; hanem tsak az Istennek lelke. *Péld.* 20, 27. *Jer* 17, 9.

12. Mi pedig nem vettük e' világnak lelkét, hanem ama' Lelket, melly az Istentöl vagyon, hogy megtudjuk azokat, mellyek néktünk ajándékoztattanak az Istentöl.

13. A' mellyeket szóljuk is, nem emberi böltseség által tanitatott beszédekkel, hanem a' mellyekre a' Sz: Lélek tanitott, a Lelkieket lelkiekhez szabván.

14. A' lelkes ember pedig nem foghatja meg azokat, mellyek az Istennek lelkéjé; mert bolondságnak *láttatnak* ö neki, és nem értheti meg, mert lelkiképen itéltetnek. *Péld.* 27, 19. *és c.* 28, 5. *Róm.* 8, 7.

15. De a' lelki ember mindeneket megitél; ö pedig fenkitöl meg nem itéltetik.

16. Mert kitsoda ment végére az Istennek értelmének, és ki tanitaná ötet? mi nálunk vagyon pedig a' Kristusnak értelme. *Esa.* 40, 13. *Jer.* 23, 18.

III. Réfz.

Pál tanit az együgyüségröl. A' fundamentom, mellyre ki mit épit. A tüz meg probálja. Int egygyeségre. Övék minden.

1. És én, atyámfiai, nem szólhattam tinéktek, mint lelkieknek; hanem mint testieknek, mint tsetsemö kisdedeknek a' Kristusban.

2. Tejet adtam innotok, és nem *kemény* ételt, mert nem lehetett tületek, söt még most sem lehet. *Sid.* 5, 12, 13. *Pét.* 1. *Lev.* 2, 2.

3. Mert még testiek vagytok; mivel hogy pedig irigység, versengés és hasonlás vagyon köztetek, nem testiek vagytok-e, és nem emberi mód szerint jártok-e? *Gal.* 5, 19. 20. *Jak.* 3. 16.

4. Mert mikor, ki azt mondja: én Pálé vagyok, ama' másik: én Apollóé, avagy nem testiek vagytok-e?

5. Kitsoda azért Pál, és kitsoda az Apollós? hanem szolgák, kik által hittetek, és kinek kinek a' mint az ÚR adta. *Tsel.* 18, 26.

6. Én plántáltam; Apollós öntözte; de az Isten nevelte.

7. Azért mind a' plántáló, s' mind az öntözö semmi, hanem a' meg nevelö Isten.

8. A' ki pedig plántál, és a' ki öntöz mind egy, de ki ki az ö tulajdon jutalmát elveszi, önnön maga munkája szerint. *Sólt.* 62, 13. *Jer.* 17, 10. *Ró.* 2, 6.

9. Mert az Istennel együtt munkálkodók vagyunk *mi*; de *ti* az Istennek majorsága, az Istennek épületi vagytok.

10. Istennek ama' kegyelme szerint melly nékem adatott, mint bölts épitö mester, én a' fundamentomot megvetettem, de más épit reája, ki ki pedig meglássa miképen épit *arra*. *Jelen.* 21, 14.

11. Mert más fundamentomot, senki nem tehet, azon kivül, melly már tétetett, ki a' Kristus Jésus. *Esá.* 28, 16. *Ephes.* 2, 20.

12. Ha ki pedig e' fundamentomra épitend, aranyat, ezüstöt, drága követ, fát, szénát, pozdorját.

13. Kinek kinek az ö munkája nyilvánságos léſzen, mert a' nap ki nyilatkoztatja; mert tüz által jö világoſságra, és kinek kinek az ö munkája minémü léſzen, a' tüz meg próbálja. *Esa.* 8,20. *és* 48,10.

14. Hakinek munkája, mellyet reá épitett, meg marad, *annak* jutalmát veſzi.

15. Ha kinek munkája pedig megég, az kárt vall; önnön maga pedig megtartatik, de úgy mint tüz által.

16. Nem tudjátoke, hogy az Iſtennek templomi vagytok, és az Iſtennek Lelke lakozik bennetek? 2 *Kor.* 6,16. *Eph.* 2,21.

17. Ha ki elrontja az Iſtennek templomát, megrontja azt az Iſten; mert az Iſtennek temploma ſzent, melly ti vagytok.

18. Senki magát meg ne tsalja; ha ki közzületek magát e' világon böltsnek álitja lenni, bolond légyen, hogy *valóban* bölts leheſsen. *Péld.* 3,7. *Esa.* 5,21.

19. Mert e' világnak böltsesége, bolondság az Iſten elött, mivel irva vagyon: megfogja a' böltseket az ö ravaſzságokban. *Jób.* 5, 13.

20. Es ismét: tudja az UR a' böltseknek gondolatjokat, hogy hijában valók. *Sólt.* 94, 11.

21. Azért ſenki ne ditsekedjék az emberekben, mert, mindenek a' tieitek.

22. Akár Pál, akár Apollós, akár Képhás, akár a' világ, akár élet, akár halál, akár a' jelen valók, akár a' következendök, mindenek a tieitek.

23. Ti pedig a' Kriſtusé, a' Kriſtus pedig az Iſtené.

IV. Réſz.

Senki ne itélje a' Kriſtus ſzolgait. Az Apoſtolok nyomorúlt ſorsa. Pál hivatalja. A' Timotheus Tanitvány. Pál igéri Korinthusba menetelét.

Advent III. Vasárnapra való Epiſtola.

1. Ugy iteljen mi felölünk az ember, mint Kriſtusnak ſzolgai felöl, és az Iſten titkainak Sáfári felöl.

2. Ennek felette a' sáfárokban az kivántatik, hogy kiki hivnek találtaſſék.

3. Ennékem pedig legkiſſebb, ha ti töletek itéltetem, vagy emberi naptól, söt még magamat sem itélem.

4. Mert magamat ſemmiben nem esmérem *bünösnek* mind az által abból meg nem igazultam, az UR pedig, a' ki engem meg-igazit. *Mós. 2 Kön.* 34, 7. *Sólt.* 130, 3. *és* 143, 2.

5. Annakokáért idönek elötte ſenkit ne itéljetek mig nem eljö az UR, ki világoſſágra hozza, a' setétségnek titkos *dolgait*, és ki nyilatkoztatja, a' ſzivekpek tanátſit, és akkor ditsérete léſzen, kinek kinek az Iſtentöl.] *Dán.* 7, 10. *Róm.* 2, 1. 16, 19.

6. Ezeket pedig atyámfiai, magamra ruházom és Apollóra ti éréttetek, hogy mi tölünk tanulnátok: nem illik böltselkedni azon fellül, a' mint irva vagyon, hogy valaki *kedvéért* egyitek a' máſtok ellen fel ne fuvalkodjatok.

7. Mert ki itél külömben felöletek? mid vagyon pedig, a' mit nem vettél? ha pedig vetted, mit ditsekedel, mint ha nem vetted vólna. *Ján* 3, 27. *Ró.* 12, 6.

8. Immár megelégitettetek, immár meggazdagottatok, nálunk nélkül orſzágot nyertetek, és vajha bár orſzágolnátok, hogy mi is veletek egyetemben orſzágolnánk.

9. Mert úgy itélem, hogy minket útólsó Apoſtolokat az Iſten mint valami halálra valókat kimutatott, mivel hogy e' világnak tsudáivá lettünk, mind az Angyalok elött s mind az emberek elött. *Sólt.* 44, 23. *Róm.* 8, 36.

10. Mi bolondok *vagyunk* a' Kriſtusért, ti pedig böltſek a' Kriſtusban, mi erötelenek, ti pedig eröſsek, ti ditsöſségesek, mi gyalázatosok. 1 *Kor.* 2, 3. 2 *Kor.* 13, 9.

11. Mind ez oráig, éhezunk és ſzomjuhozunk, és mezitelenek vagyunk, és artzúl veretünk, és bizonytalan helyekben járunk.

12. Es munkálkodunk, tulajdon kezeinkkel dolgozván, *ha* ſzidalmaztatunk, jót mondunk: *ha* kergettetünk, ſzenvedjük. *Mát.* 5, 44. *Tsel.* 7, 60 *Róm.* 12, 14.

13. *Ha* káromoltatunk, imádkozunk, mint ſeprei e' világnak *ollyanokká* lettünk, *és* ſzemétje mindeneknek mind ez ideig *Jer. Siral.* 3, 45.

14. Nem azért irom ezeket, hogy titeket megſzégyenitselek; hanem mint ſzerelmes gyermekeimet, intlek titeket. *Tsel.* 18, 11.

15. Mert bátor tiz ezer tanitótok légyen a' Kriſtusban, de nem sok atyáitok; mert én ſzültelek titeket az Evangyéliom által, a' Jeſus Kriſtusban.

16.

16. Kérlek azért titeket, legyetek az én követőim. 1 *Kor.* 11, 1. *Phil.* 3, 17.

17. Azért hozzátok küldöttem Timotheust, az én szerelmes fiamat, a' ki hiv az URban, ki is néktek eszetekben juttatja az én útaimat a' Krisztusban, miképen tanitok mindenütt, és minden gyülekezetekben. 1 *Tim.* 1, 1.

18. De mint ha hozzátok nem mennék, úgy fuvalkodnak fel némellyek.

19. De elmégyek hozzátok hamarsággal, ha az UR akarja, és meg fogom érteni ama' felfuvalkodtaknak, nem az ö beszédeket, hanem erejeket.

20. Mert az Istennek országa nem beszédben áll, hanem eröben. 1 *Kor.* 2, 4. *Pét.* 2. *Lev.* 1, 16.

21. Mit akartok? veszszövel menjek-e hozzátok, vagy is szeretettel, és lelki szelidséggel. 2 *Kor.* 10, 2. *és* 13, 10.

V. Rész.

Pál, az ö Mostoha annyával való paráználkodót, a' Sátánnak adja. Tilt a' paráznákkal való társolkodástól.

1. Valóban hallatik a' paráznaság, melly még a' pogányok között sem hallatik, hogy ki az ö attyának feleségével élne. *M.* 3. *Kö.* 18, 8.

2. Es ti felfuvalkodtatok; nem hogy inkább meg szomorodtatok vólna *igykezvén*, hogy kivettessék közületek az, a' ki a' dolgot tselekedte.

3. Mert én ugyan, ki testben távól, lélekben pedig közel *vagyok*, már mint ha jelen vólnék, megitéltem azt, a' ki azt *a' vétket* elkövette. *Kol.* 2, 5.

4. A' mi URunk Jésus Krisztusnak nevében, együtt lévén ti és az én lelkem, a' mi URunk Jésus Krisztusnak hatalmával.

5. Hogy az ollyan a' Sátannak adassék, a' testnek romlására, hogy a' Lélek megtartassék, az UR Jésusnak napján.

Husvét Innep napjára való Epistola.

6. Nem jó a' ti ditsekedéstek; nem tudjátok-e hogy egy kitsiny kovász, mind az egész tésztát megsavanyitja?

7. Tisz-

7. Tisztitsátok ki azért az ô kováſzt, hogy új téſzta legyetek, a' mint kováſz nélkül valók vagytok. Mert a' mi Husveti *Bárányunk* is a' Kriſtus, mi érettünk fel áldoztatott.

8. Annakokáért innepet ſzenteljünk, nem az ô kováſzban, ſem a' gonoſzságnak, és álnokságnak kováſzában; hanem a' titſztaságnak és igazſágnak kováſztalan tésztájában.]

9. Meg irtam néktek a' levélben: a' paráznákkal ne társalkodjatok.

10. De nem mindeneſtöl fogva e' világnak paráznáival avagy fösvényivel, avagy ragadozóival, avagy bálványozóival; mert e' világból is ki kellene mennetek.

11. Moſtan pedig irtam néktek, hogy ö vélek öſzve ne egyeledjetek Ha ki atyafinak neveztetik, és vagy parázna vagy fösvény, vagy bálványozó, vagy ſzitkozódó, vagy réſzeges, avagy ragadozó az illyeténnel együtt, ne is egyetek. 2 *Thes.* 3, 6. 14. *Ró.* 16, 17.

12. Mert mi ſzükség nékem azokat itélnem a' kik kivül *vagynak*? avagy nem azokat itélitek-e ti is, a' kik belöl vagynak. *Márk.* 4, 11. *Kol.* 4, 4. 1 *Thes.* 4, 12.

13. Az Iſten pedig megitéli azokat, a' kik kivül vagynak: de ti ama' gonoſz-*tévöt* magatok közzül ki tiltsátok. *M.* 5. *Kö.* 13, 5. *és* 22, 21.

A' kik az Anya ſzentegyházon kivül vagynak, akár Sidók, akár Pogányok, azokat mi ne itéljük, se ne kárhoztaſsuk. Iſten dolga az. Mi viſeljünk gondot mi magunkra.

VI. Réſz.

Pál feddödik az egymás ellen való törvénkezésröl. Az hazugok és a' paráznák nem veſzik az Iſten orſzágát. Kiváltképen a' paráznaságról int.

1. Ti közzületek némelly, a' kinek igye vagyon valaki ellen, azt méri *elkövetni*, hogy az idegen *Birák* elött törvénykedik; *miért* nem inkább a' Szentek elött?

2. Nem tudjátok-e, hogy a' Szentek e' világot meg itélik? ha már a' világ ti általatok megitéltetik, elégtelenek vagytok-e kiſsebb dolgoknak megitélésére?

3. Nem tudjátok-e hogy az Angyalokat *is* megitéljük? mennyivel inkab ez életnek *dolgait*?

4. Annakokáért ha törvenykedéstek vagyon, az életnek *dolgairol*, a' kik leg alább valók az Eklésiában, azokat biráljátok meg.

5. Néktek kissebségtekre mondom, nintsen-e köztetek tsak egy okos *ember* is, a' ki itéletet tehetne, az atyafi és atyafi között?

6. Hanem az atyafi az ö attyafiával törvénykezik, azt tselekszi pedig a' hitlen Birák elött.

7. Már is azért nagy fogyatkozás vagyon bennetek, hogy egy más ellen törvénykeztek; miért hogyinkabb igazságtalánságot nem szenvedtek, miért hogy inkább kárt nem vallotok. *Péld.* 20, 22.

8. Hanem inkább ti tesztek igazságtalanságot, és kárt, és ugyan az atyafiaknak.

9. Avagy nem tudjátok-e, hogy az Igazságtalanok az Isten országának örökösi nem lésznek? Ne tévelyegjetek: sem a' paráznák, sem a' bálványozók, sem a' házasságtörök, sem az *éktelen* puhák, sem a' férfiakkal fertelmeskedök, *Gal.* 5, 19.

10. Sem a' lopók, sem a' fesvények, sem a' részegesek, sem szitkozódók, sem a' ragadozók, az Istennek országát örökségül nem vészik.

11. Es némellyek illyenek valátok, de meg mosdattattatok, de megszenteltettetek, de megigazitattatok, az UR Jésusnak neve által, és a' mi Istenünknek lelke által. *Eph.* 2, 1. *és* 5, 8.

12. Szabad énnékem minden, de nem használ minden. Minden szabad énnékem; de én senki birodalma alá nem vetem magamat.

13. Az eledel a' hasnak, és a' has, az eledelnek; de az Isten mind ezt s' mind amazt eltörli, a' test pedig nem a' paráznaságnak, hanem az Urnak, és az Ur a' testnek. *Mát.* 15, 27. *Róm.* 14, 17.

14. Az Isten pedig, ki feltámasztotta az URat is, titeket is feltámaszt az ö hatalmának általa. *Tsel.* 2, 24.

15. Nem tudjátok-e, hogy a' ti testeitek a' Krisztusnak tagjai? tehát a' Krisztusnak tagjait elvévén, a' parázna aszszonynak tagjává tegyem-e? távol légyen.

16. Avagy nem tudjátok-e, hogy a' ki a' parázna aszszonyhoz ragazkodik, egy test ö azzal; mert *úgy* mondja az *Isten*, ketten egy testé lesznek. *Gen.* 2, 24. 2 *Kor.* 6, 16.

17. A'

17. A' ki pedig az URhoz ragafzkodik, egy Lélek ö vele.

18. Fufsatok el a' paráznaságtól; minden bün, mellyet az ember tselekefzik, a' teften kivül vagyon, a' ki, pedig paráználkodik, az, az ö tulajdon teftében vétkezik.

19. Avagy nem tudjátok-e, hogy a' ti teftetek, a' ti bennetek lévö Szent Léleknek temploma, kit az Iftentöl vettetek, és nem vagytok ti magatok? 2 *Kor.* 6, 16. *Eph.* 2, 21.

20. Mert drága árron vétettetek meg; *azért* ditsöitsétek az Iftent a' ti tefteitekben, és a' ti lelkeitekben, a' mellyek az Ifténé. 1 *Kor.* 7, 23. *Gal.* 3, 13. *Sid.* 9, 12. *Pét.* 1. *Lev.* 1, 18.

VII. Réfz.

Pál a' házafság dolgáról tanit. Sem a' vallásnak külömbsége, sem a' külömbözö hivatal, a' házasok között el váláft nem okozhat. A' fzüzekröl és végre az özvegy afzfzonyokról.

1. A' minémü dolgok felöl pedig énnékem irtatok, jó az embernek afzfzonyt nem illetni.

2. De a' paráznaságnak *eltávofztatásáért*, kinek kinek az ö tulajdon felesége légyen, *az afzfzonyi állatnak* is az ö tulajdon férje légyen.

3. A' férfiú adja meg az afzfzonyi állatnak, a' jó akaratot, a' mellyel tartozik, hasonlóképen az afzfzonyi állat is, a' férfiúnak. *Pét.* 1. *Lev.* 3, 7.

4. Az Afzfzonyi állat nem bir az ö tulajdon teftével, hanem az ö férje; hasonlóképen a' férfiú is, nem bir az ö tulajdon teftével, hanem az ö felesége.

5. Egyik a' máfiktól magát meg ne vonnya, hanem ha egyezö akaratból egy ideig, a' böjtölésre, és az imádságra idöt vehefsetek, és ismét egymáshoz járuljatok, hogy meg ne késértsen benneteket a' Sátán, a' ti *megtürtözhetetlenségteknek* miatta.

6. Ezt pedig engedelem fzerint mondom, és nem parantsolás képen.

7. Mert akarnám, ha minden emberek ollyanok vólnának, mint én, de kinek kinek tulajdon ajándéka vagyon az Iftentöl ennek ugyan igy, amannak pedig amugy. *Mát.* 19, 12. 1 *Kor.* 12, 11.

8. A' nöteleneknek pedig és az özvegyeknek mondom: jó ö nékiek ha *ugy* maradnak mint én.

8. Ha

9. Ha kjk pedig magokat meg nem *türtöztethetik*, házasodjanakmeg; mert jobb megházasodni, mint égni.

10 A' házasoknak pedig parantsolom, nem én, hanem az UR, hogy az afzfzonyi állat, el ne váljon az ö férjétöl. *Mal.* 2, 14 *Mát.* 5, 32 *és* 19, 6 9.

11. Ha pedig elválik, házafság nélkül maradjon, és öfzve bekeitefsék az ö férjével. Es a' férfiú se hadja el az ö feleségét.

12. Egyebeknek pedig én mondom, és nem az UR, ha melly' atya férfiúnak, hitlen felesége vagyon, és annak kedve vagyon az ö *férjével* együtt való lakásra; el ne hadja azt.

13. Es ha melly afzfzonyi állatnakis hitlen férje vagyon, és annak kedve vagyon, az ö *feleségével* együtt való lakásra, el ne hadja azt.

14. Mert a' hitlen férfiú megfzenteltetik az *ö* feleségében, és az hitlen afzfzonyi állat is, meg fzenteltetik *az ö* férjében máskülömben a' ti magzatitok tifztátalanak vólnának, már pedig fzentek.

15. Ha pedig az, a' ki hitlen, elválik: ám váljék-el, ez illyetén esetben, nem köteles az atyafi, vagy az hivö afzfzonyi állat; de békességre hivott minket az Iften.

16. Mert mit tudsz benne, te afzfzonyi állat, ha nem idvezitheted-e a' te férjedet; vagy mit tudfz abban, te férfiú ha nem idvezitheted-e, a' te feleségedet?

17. Azért kinek kinek a' mint ofztogatta az Iften, és mindent a' mint hivott az UR, a' fzerint járjon, és ugyan minden Ekléfiákban úgy rendeltem.

18 Ha ki a környülmetélkedésben hivatott? ne neveljen környülmetéletlenséget; a' környülmetéletlenségben hivattatotte valaki? Környül ne metéltefTék.

19. A' környülmetélkedés femmi, a' környülmetéletlenség is femmi, hanem az Iften parantfolatinak megtartása. *Gal.* 5, 6.

20. Ki ki a' minémü hivatalban hivattatott, abban maradjon. *Eph.* 4, 1. *Phil.* 1, 28. *Kol.* 1 10.

21. Szolga hivatattál-e? ne gondolj véle, ha pedig fzabados lehetsz, inkább állj *Szabadságban.*

22 Mert a fzolga, a' ki az URban hivatott, az SzabadofTa az URnak; hasonlóképen a' ki mint szabados hivatott, az a' Kriftusnak Szolgája. *Róm.* 6, 18. 1 *Kor.* 9, 21. *Gal* 5. 13.

23. Drága

23. Drága árron vétettetek meg, ne legyetek emberek-
nek szolgai.
24. Kiki a' miben hivattatott atyámfiai, *ugyan* abban
maradjon Isten elött.

Szüz Sz. Katharina Innepére való Epistola.

25. A' szüzek felöl pedig parantsolatom nintsen
az URtól, hanem minémü értelemmel legyek, tudto-
tokra adom, *a' szerint*, a' mint irgalmasságot nyer-
tem az Urtól, hogy hiv *szolga* legyek.
26. *Ugy* itélem azert, hogy jó légyen a' jelenvaló
nyomoruságokra nézve, *mondom:* jó az embernek úgy
házasság nélkül lenni.
27. Köteles vagy-e a' feleséghez? ne keress el-
válást; megszabadultál-e a' feleségtöl? ne keress fe-
leséget.
28. Ha pedig megházasodol is, nem vétkezel, és
ha a' szüz férhez megyen is, nem vétkezik, de az
ollyaténoknak test szerint való háboruságok lészen.
En pedig kedveznék néktek.
29. Azt mondom pedig atyámfiai mivel már az
idö rövid, hogy a' kiknek feleségek vagyon, legye-
nek, mint a' kiknek nintsen. *Róm.* 13, 11. *Pét.*
1 *Lev.* 4, 7. *és* 2 *Lev.* 3, 8. 9.
30. Es a' kik sirnak, mint a' kik nem sirnak; és
a' kik örülnek, mint a' kik nem örülnek; és a' kik
mit vásárolnak, mint ha nem birnák.
31. Es a' kik e' világgal élnek, mint ha azzal
nem élnének; mert elmulik e' világnak ábrázatja.]

32. Akarom pedig hogy bú nélkül legyetek A' nöte-
len az URnak dolgairól gondolkodik, mikepen kedves le-
hessen az URnak.
33. A ki pedig házasságban él, a' világi dolgokról gon-
dolkodik, miképen az ö feleségenek kedveskedhessen.
34. Külömbség vagyon a' házasságban e ö asszony állat
között, és a' szüz között. A mely ferhez nem ment, azok-

ról gondolkodik a' mellyek az URé, hogy szent légyen mind testében s' mind lelkében, de a' melly férhez ment, azokról gondolkodik, mellyek a' világé, miképen kedves lehessen az ö férje elött.

35. Ezt pedig a' ti hasznotokra mondom: nem hogy törben ejtselek titeket, hanem hogy tisztességessen és illendöképen viseljétek magatokat az Urhoz tétovázás nélkül.

36. Ha ki pedig úgy vélekedik, hogy éktelen ha az ö leánya, a' férhez menésnek idejét meghalladja, és hogy úgy kell meglenni. Az a' mit akar, azt tselekedje, nem vétkezik, *tehát tsak* menjen férhéz az *ö leánya.*

37. A' ki pedig álhatatos az ö szivében, és nem kénszeritetik a' szükségtöl, lévén is hatalma az ö tulajdon akaratján söt az ö szivében is, már azt elvégezte, hogy *úgy* megtartsa az ö leányát, jól tselekeszik.

38. Annakokáért a' ki férnek adja, jól tselekeszik, a' ki pedig férnek nem adja, még jobban tselekeszik.

39. Az asszonyi állat köteles a' törvényhez az ideig, mig az ö férje él; ha pedig meghal az ö férje, szabad véle, a' kihez akar férhéz menni, tsak hogy az URban légyen.

40. De bóldogjabb, ha úgy marad, az én értelmem szerint; vélem pedig, hogy én nálom is az Istennek lelke légyen. 1 *Thes.* 4. 8.

VIII. Rész.

A' bálványoknak áldoztatott ételröl. Az erötelenekre nézve, embernek magát megkell türtöztetni az ételben.

1. A' mi illeti azokat, mellyek a' bálványoknak áldoztatnak, tudjuk, hogy azok felöl minnyájunknak értelmünk vagyon, *de* az értelem felfuvalkodást *nemz*, a' szeretet pedig épit. *Tsel.* 15, 20 29. *Róm.* 14, 3.

2. Ha ki pedig azt véli, hogy ö tud valamit, az még nem tudja, miképen kellessék tudni.

3. Ha ki pedig az Istent szereti, az ötet *valóban* esméri.

4. Annakokáért a' bálványok áldozatiból *készitetett* ételnek megevését *a' mi illeti,* tudjuk, hogy nintsen bálvány a' világon, és nints más Isten, hanem tsak amaz Egy. *Mos.* 5 *Kön.* 4, 39. *és* 6, 4. *Rom.* 14, 14.

5. Mert noha ugyan légyenek, kik Isteneknek mondattatnak, mind az égen s' mind a' földön, a' mint is vagynak sok Istenek és sok URak.

6. De nékünk egy Istenünk vagyon az Atya, kitől mindenek; és mi is ő benne, és egy UR Jésus Kristus, ki által mindenek és mi is ő általa. *Mal.* 2. 10. *Ján.* 13. 13. *Tsel.* 17. 28. *Ján.* 1. 3. *Eph.* 2. 10.

7. De nem mindenekben vagyon a' tudomány; azért némellyek az ö lelkek-esméretiben a' bálványokat valaminek álitván, mind ez ideig, mint bálványnak áldoztatottat eszik; de ezeknek lelkek esméreti, mivel hogy erőtelen, megfertőztettetik. *Rom.* 14. 33. 1. *Kor.* 10. 28.

8. Mind az által az étel minket Isten előtt kedvessekké nem tész en, mert ha eszünk, azért nem bővölködünk, és ha nem eszünk is, azért meg nem fogyatkozunk.

9. Meglássátok, hogy ezen ti hatalmatok, botránkozására ne légyen az erőteleneknek.

10. Mert ha ki lát tégedet, kinek értelmed vagyon, hogy a' bálványok áldozatinak vendégségében leültél, annak az erőtelennek lelki esméreti, vallyon, 's nem erősödik é reá, hogy a' bálványok áldozatját megegye?

11. Es a' te értelmednek miatta, elvész az erőtelen atyafi, az, a' kiért a' Kristus méghólt. *Róm.* 14. 15.

12. Ekképen pedig vétkezvén az atyafiak ellen, és levervén azoknak erőtelen lelkek esméretit, a' Kristus ellen vétkeztek. *Róm.* 14. 18.

13. Annakokáért. ha az eledel botránkoztatja az én átyámfiát, inkább soha *illyes* hust nem eszem, hogy az én atyámfiát ne botránkoztassam. *Róm.* 14. 21. 2. *Kor.* 11. 29.

IX. Rész.

Szabad feleséget venni az Apostolnak. Az Egyháziaknak jutalommal tartoznak. Pál jutalmat nem vett. Lelki vitézkedés

1. NEm vagyok-e Apostol? nem vagyok-e szabados? nem láttam-e a' mi URunk Jésus Kristust, és nem ti vagytok-e az én munkám az URban? *Tsel.* 9. 3. 5.

2. Ha másoknak Apostola nem vagyok is, de ugyan tsak a' tietek vagyok, mert az én Apostolságomnak petsétje ti vagytok az URban. 2. *Kor.* 3. 2. 3.

3. Ez az én mentségem azok előtt, a' kik én rolam iteletet tésznek.

4. Vallyon s' nintsen-e hatalmunk arra, hogy együnk és igyunk? 1. *Kor.* 9. 14. 1. *Thes.* 2. 7. 2. *Thes.* 3. 9.

5. Nintsen-e hatalmunk *arra*, hogy egy *hivő* asszonyi állatot feleségűl hordozzunk magunkal, mint is a' többi Apostolok, és az URnak attyafiai is, és Kephás. *Mát.* 8. 14. *Márk.* 6. 3.

6. Avagy tsak nékem 's Barnabásnak-e, nintsen arra hatalmunk, hogy ne dolgozzunk? 2. *Thes.* 3. 9.

7. Kitsoda vitézkedik az ő tulajdon 'sóldján akár mikor is? Kitsoda plántál szőlőt, és nem eszik annak gyümöltséből? avagy ki legelteti a' nyájat, és nem ennék a' nyájnak tejéből? *Ján.* 21. 15. 1. *Luk.* 10. 7.

8. Nem emberi mód szerint mondom-e ezeket? avagy nem a' törvény is ezeket mondja-e? 2. *Kór.* 10. 4. *Pét.* 2. *Lev.* 3. 2.

9. Mert a' Moisestörvénnyében irva vagyon: a' nyomtató ökörnek száját bé ne kösse: vallyon illyen gondja vagyon-e Istennek az ökrökre? *M.* 5. *Kön.* 25. 4. 1. *Tim.* 5. 18.

10. Avagy *inkább* nem mind mi reánk nézve mondja-e? mert mi érettünk iratott meg: hogy a' Szántó embernek reménység alatt kell szántani, és a' ki nyomtat, annak reménység alatt, kell *nyomtatni*, hogy részes légyen az ő reménységében. *Róm.* 15. 4. 2. *Tim.* 2. 6.

11. Ha mi néktek lelkieket vetettünk, nagy dolog-e, ha a' ti testi *javaitokat* aratjuk? *Syr.* 35. 6.

12. Ha pedig egyebek a' ti hozzátok való hatalomban részesűlnek: miért nem inkább mi? de mi nem éltünk ezen hatalommal, hanem mindeneket eltűrünk, hogy valami akadályt ne szerezzünk a' Kristus Evangyéliomának. 2. *Kór.* 11. 9.

13. Nem tudjátok-e, hogy a' kik a' szent dolgokban munkálódnak, a' szent helyről élnek? a' kik pedig az óltár körűl szolgálnak, az óltárról részt vesznek. *Mós.* 4. *Kön.* 18. 8. *és* 5. *Kön.* 18. 1. 2.

14. Az UR is igy rendelte, hogy a' kik az Evangyéliomot hirdetik, az Evangyéliomból éllyenek. *M.* 3. *Kön.* 19. 13. *és* 5. *Kön.* 24. 14. *Mát.* 10. 10. *Luk.* 10. 7.

15. En pedig ezek közzűl egyikkel sem éltem, nem is úgy irtam ezeket, hogy én velem is akképpen légyen. Mert jobb nékem inkább meg halnom, hogy sem valaki haszontalanná tégye az én ditsekedésemet. *Tsel.* 18. 3.

16. Mert ha az Evangyéliomot hirdetem, nintsen azért ditsekedésem, mert én azzal kételen vagyok, jaj pedig nékem, ha nem hirdetem az Evangyéliomot. *Rom.* 1. 14.

17. Mert ha azt kéſz akaratból tſelekeſzem, jutalmam vagyon; ha pedig akaratom ellen *tſelekeſzem* is, a' sáfárság még is reám vagyon bizva.

18. Mitſoda tehát az én jutalmam? ez, hogy az Evangyéliomot hirdetvén, *én* ingyen hirdetem a' Kriſtus Evangyéliomát, hogy az énnékem *adatott* hatalommal viſzſza ne éljek, az Evangyéliom által.

19. Mert mindenektöl ſzabados lévén, magamat ſzolgáúl adtam mindeneknek, hogy ſokakat megnyerheſſek.

20. Es a' Sidóknak lettem mint Sidó, hogy a' Sidókat megnyerhesſem; a' törvény alatt lévöknek, mint törvény alatt lévö, hogy azokat, kik a' törvény alatt vagynak, megnyerheſſem. *Tsel.* 16, 3. *és* 18, 18. *és* 21, 23.

21. A' törvény nélkül valóknak, mint törvény nélkül való (noha Iſten elött törvény nélkül nem, söt törvény alatt vóltam a' Kriſtusban) hogy azokat kik a' törvény nélkül vagynak, megnyerheſſem. 1 *Kor.* 7, 22. *Gal.* 2, 3.

22. Az eröteleneknek lettem mint erötelen, hogy az eröteleneket meg-nyerheſſem; mindeneknek minden lettem, hogy mindenütt valakiket megnyerheſſek. *Róm.* 11, 14. *és* 15, 1.

23. Ezt mivelem pedig az Evangyéliomért, hogy abban réſzes lennék.

Septuagcſima vagy Vizkereſzt után 7. Vasárn. Epiſtola,

24. Nem tudjátok-e, hogy a' kik pályát futnak ugyan minnyájan futnak, de egy veſzi el a' jutalmat? úgy fuſſatok, hogy elvegyétek. 2 *Tim.* 4, 7. *Sidók.* 6, 18.

25. Minden pedig, a' ki tusakodik, *magát* mindenektöl megtürtözteti, amazok ugyan azért, hogy romlandó koronát vegyenek, mi pedig, hogy romolhatatlant. *Eph.* 6, 12. 1 *Tim.* 6, 12. *Jel.* 2, 10.

26. En annakokáért moſt úgy futok, nem mint bizonytalanra, és úgy hartzolok, nem mint hijában vagdalván a' levegö eget. 2 *Tim.* 2, 5. *és* 4, 8.

27. Hanem megfanyargatom az én teftemet, és fzolgálat alá vetem, ne talám mikor másnak prédikállok, magam megvettetett ne legyek.

X. Réfz.

Az Izrael közzül sokan a' pufztában leverettenek. Nem lehet hogy a' Kriftus afztalában és a' bálványokében réfzesülj. A' bálványok áldozatjából szabad-e enni?

1. Nem akarom pedig, hogy ne tudjátok atyámfiai, hogy a' mi atyáink minnyájan a' köd alatt vóltanak, ésminnyájan a' tengeren általmentenek. *Mós.* 2 *Kön.* 13, 21. *és* 14, 22.

2. Es minnyájan Moifes által megkereszteltettenek a' ködben, és a' tengerben.

3. Es minnyájan *ugyan* azon lelki eledelt ettenek. *Mós.* 2 *Kön.* 16, 14.

4. Minnyájan ugyan azon lelki italt ittanak: mert ittanak amaz öket követö lelki köszikléból, a' kösziklа pedig a' Kriftus vala. *Mós.* 2 *Kön.* 17, 6.

5. De azok közzül fokakat nem kedvellett az Iften, mert leverettenek a' pufztában.] *Mos.* 4. *Kön.* 14, 23.

Sz. Háromság nap után IX. Vasárnapra való Epiftola.

6. Ezek pedig nékünk példáinkra lettenek, hogy gonofznak kivánói ne lennénk, miképen azok *gonofzt* kivánnak vala. *Mós.* 4. *Kön.* 11, 4, 32. *Sólt.* 78, 20. *és* 106, 14.

7. Se bálvány imádók ne legyetek, mint azok közzül némellyek, a' mint megvagyon irva: le ülé a' nép enni és innia és felkele jádzani. *Mós.* 2 *Kön.* 32, 6.

8. Se ne paráználkodjunk, mint azok kőzzűl né-
mellyek paráználkodtanak, és eleftenek egy napon
hufzon három ezeren. *Mós*.4. *K*.25.2.7.*Sólt*. 106,28.
9. Se a' Kriftust ne késértsűk, miképen azok
kőzzűl némellyek meg késértették, és a' kigyók mi-
att elvefztenek. 4.*Mós*.21. 5. 6. *Sólt*. 78. 18.
10. Se ne zugolódjatok miképen azok kőzzűl
némellyek zugolódának, és az őldőklő *Angyal* által
meg őlettettenek. 2. *Mós*.16. 2. *és*4. *Kón*.14. 2. 29. 36.
11. De mind ezek példáúl eftenek azokon; meg-
írattanak pedig a' mi intésűnkre, úgy mint, kikre
az időknek végei jutottanak. *Róm*. 15, 4. 1. *Fell*.
9. 10. *Máth*. 13. 40. 1. *Ján*. 2. 18.
12. Annakokáért, a' ki azt állitja, hogy *ő áll*, meg
láffa, hogy elne effék. *Róm*. 11, 20.
13. Még nem jőtt reátok késértet, hanem tsak
emberi; de hiv az Iften, ki nem hágy benneteket
fellyebb késértetni annál, a' mint elfzenvedhetitek,
sőt a' késértettel egyetemben, fzabaduláft-is fzerez,
hogy el-vifelhefsétek.) 2.*Pét*. 2, 9. *Mós*. 5. *Kón*.7,9.
14. Minekokáért fzerelmefim, távozzatok a' bálványok-
nak tifzteletitől. 2. *Kór*. 6, 17. 1. *Ján*. 5. 21.
15. Mint efzefeknek fzólok: itéljétekmeg, a' mit mon-
dok. *Al*. 14. 29. 37.
16. Az áldásnak pohára, mellyet megáldunk, nem a'
Kriftus vérével való kőzlés-e? a' kenyér, mellyet meg fze-
gűnk, nem a' Kriftus teftével való kőzlés-e. *Máth*, 26. 26.

*Ez a' Kriftus teftének es vérének, a' meg áldottatott kenyér-
rel és pohárral való kőzlese, mind a' Rómaiaknak s' mind a' Re-
formatufoknaknak letzkét ád, minket pedig Evangyélikufokat, a'
mi hitűnkben erősít. Mert ha kőzlés vagyon a' Kriftus tefte és
a' meg áldottatott kenyér kőzőtt, tehát nem változott a' kenyér te-
fté, hanem a' kenyer és a' teft együtt vagynak, és a' kettő egy Sacra-
mentom. Item: ha a' Kriftus tefte kőzlés a' kenyérrel, tehát egy-
ütt kell lenni a' Kriftus teftének a' kenyérrel, és nem lehet, hogy a'
Kriftus tefte a' kenyértől olly távol legyen, mint az ég a' főldtől,
a' Reformátufoknak tanitása fzerint.*

17. Mert egy kenyér, egy test vagyunk sokan, azért, mivel minnyájan egy kenyérben részesülünk.

18. Nézzétek-meg ama' test szerint való Izraëlt, azok, kik az áldozatokból esznek, vallyon s'-nem részesek-e az óltárban? *M.* 3. *Kón.* 2. 3. *és* 7, 15.

19. Mit mondjak azért? *azt-e*, hogy a' bálvány valami légyen? vagy hogy az, a' mi a' bálványnak áldoztatott, valami légyen? 1. *Kór.* 8, 4.

20. Sőt a' mit a' pogányok áldoznak, az ördögöknek áldozzák, és nem az Istennek: nem akarom pedig, hogy ti részesi legyetek az ördögöknek. *Mós.* 3. *Kón.* 17, 7. *és* 5. *Kón.* 32, 17. *Sólt.* 106. 37.

21. Nem ihátjátok az URnak poharát, és az ördögöknek poharát; nem lehet hogy részesek legyetek az URnak asztalában, és az ördögöknek asztalában. *Mós.* 5. *Kón.* 32. 18. 2. *Kor.* 6, 14 17.

22. Avagy boszuságra ingereljük-e az URat, avagy erősebbek vagyunk-e ő nálánál?

23. Mindenek szabadok énnékem, de nem mindenek hasznának, mindenek nékem szabadságomban vagynak; de nem mindenek épitenek. *Fell.* 6. 3.

24. Senki ne keresse önnön maga *hasznát*, hanem kiki a' másét. *Róm.* 15 2. *Phil.* 2. 4.

25. Mindent meg-egyetek, a' mit a' mészárszékben árúlnak, semmit nem tudakozódván a' lelki esméretért.

26. Mert az URé a' föld, és annak *minden* tellyesége. *Sólt.* 24. 1. 2. *Mós.* 19. 5.

27. A' hitlenek közzűl pedig, ha valaki szólitand titeket, és el akartok menni, minden *ételt*, mellyet elötökbe tésznek, meg-egyétek, semmit nem tudakozódván a' lelki esméretért. *Luk.* 10. 7.

28. Ha ki pedig *ezt* mondaná néktek: *ez* a' bálványoknak áldoztatott! ne egyétek; annak kedvéért a' ki bémondotta, és a' lelki esméretért. Mert az URé a' föld, és annak *minden* tellyessége.

29. Nem a' te magad lelked esméretit mondom pedig, hanem a' másét; mert miért itéltetnék az én szabadságom, másnak az ő lelke esmérete altal? *Róm.* 14. 15.

30. Es ha én hálá adással részesűlök *abban*, miért káromoltatom tehát az iránt, a' mi iránt én halákat adok?

31. Annakokáért akár esztek, akár isztok; akár mit mást tselekesztek; mindeneket az Isten ditsőségere tselekedjetek. *Kol.* 3, 17. *Zak.* 7. 6.

32. Meg

32. Meg ne bótránkoztassátok, se a' Sidókat, se a' Görögöket, se az Iſtennek Ekléſiáját. *Róm* 14, 13.

33. A miképen én is mindenekben, mindeneknek kedveskedem, nem keresvén azt, a' mi nékem használna; hanem *a' mi* sokaknak, hogy meg tartassanak.

XI. Réſz.

Mind a' férfiak s' mind az aszszonyi állatoknak rendtartások az imádságban. Az UR Vatsorájával miképen kell élni.

1. Legyetek az én követöim, mint én is a' Kriſtusé.

2. Es ditsérlek titeket atyámfiai, hogy rólam mindenekben meg emlékeztek, és a' mint a' rendeléseket néktek elötökbe adtam, megtartjátok.

Tráditiók vagy rendelések, mellyeket az Apoſtol nem maga gondolt ki, hanem az URtól vett v. 23. Ha pedig az Apoſtol magától tett vólna is rendeléseket, azokat is ugyan meg tarthatnánk. De abból nem következik, hogy a' Római Anya szentegyháznak rendelésit is ugyan a' szerint kelljen meg tartani.

3. Akarom pedig hogy tudjátok, hogy minden férfiúnak feje a' Kriſtus, az aszszonyi állatnak feje pedig a' férfiú, a' Kriſtusnak pedig, feje az Iſten. *Ján.* 14, 8. 1 *Kor.* 3, 23. *és* 15, 27.

4. Minden férfiú imádkozván avagy próphétálván béfedett fejjel, éktelenné teszi az ö fejét.

5. Minden aszszonyi állat pedig imádkozván avagy próphétálván béfedetlen fejjel, éktelenné teszi az ö fejét, mert annyi mint ha megnyiretett vólna.

6. Mert ha bé nem fedezödik az aszszonyi állat, *tehát* nyirettessék meg, ha pedig éktelen az aszszonyi állatnak megnyirettetni, vagy megberetváltatni, fedezödjék bé. *M.* 4 *Kön.* 5, 18. *és* 5 *Kön.* 22, 5.

7. Mert ugyan a' férfiúnak nem szükség az ö fejét béfedezni, lévén ö az Iſtennek képe és ditsössége, de az aszszonyi állat a' férfiúnak ditsössége. *M.* 1 *Kön.* 1, 26. 27. *és* 5, 1. *és* 9, 6.

A' férfiú az Iſtennek ditsössége, mivel ö néki adott Iſten hatalmat és tisztességet, és hogy ö senkitöl ne, hanem tsak az Iſtentöl függjön; Az Aszszony pedig a' Férfiúnak ditsössége, mivel tisztessége betsülete a' férfiútól vagyon; az aszszony pedig mind az Iſtentöl, mind a' Férfiútól függ.

8. Mert a' férfiú nints az aszszonyi állatból: hanem az aszszonyi állat a' férfiúból. *M.* 1 *Kön.* 2, 18. 21.

9. Es nem teremtetett a' férfiú az aszszonyi állatnak kedvéért, hanem az aszszonyi állat, a' férfiú kedvéért.

10. Annakokáért szükség, hogy az aszszonyi állatnak fején, egy hatalom légyen az Angyalokra nézve.

11. Mindazáltal sem a' férfiú az aszszonyi állat nélkül, sem az aszszonyi állat a' ferfiú nélkül *nem lehet* az URban.

12. Mert miképen az aszszonyi állat a' ferfiúból vagyon, azonképen a' férfiú az aszszonyi állat által; mindenek pedig az Iſtentöl *vagynak.*

13. Itéljétek meg magatokban: illik-e az aſzſzonyi állatnak béfedetlen *fejjel* imádkozni?

14. Avagy maga a' terméſzet is nem tanit-e meg titeket, hogy illetlen a' ferfiúnak, ha nagy hajat ereſzt. *Ezek.* 44, 20.

15. Az aſzſzonyi állatnak pedig tiſzteſségére vagyon, ha hoſzſzú hajat *nevel,* mivel a' hoſzſzú haj, fedezö helyett adatik ö néki.

16. Ha pedig valakinek kedve vagyon a' versengésre, minékünk ollyan ſzokáſunk nintsen, sem az Iſten Ekléſiájának.

17. Ezt pedig *néktek* tudtotokra adván nem ditsérlek *titeket,* mivel nem haſzonra, hanem kárra gyültök egybe.

18. Mert elöſzör midön az Ekléſiában öſzve gyültök, hallom, hogy hasonlások légyenek közöttetek, és réſzböl el is hiſzem. 1 *Kor.* 1, 10. ſeq.

19. Mert eretnekségeknek is ſzükség lenni ti köztetek; hogy a' kik álhatatosok, nyilván legyenek közöttetek. *Mát.* 18, 7.

20. Annakokáért mikor egybe gyültök, az nem az UR vatsorájának étele.

21. Mert kiki ö tülajdon vatsoráját magához vévén, elöre meg eſzi, és némelly éhezik, némelly pedig réſzeg.

22. Avagy nintsene házatok; hogy ott egyetek és igyatok, avagy megutáljátok-e az Iſtennek Gyülekezetét, és megſzégyenititek azokat, a' kiknek nintsen? mit mondjak felöletek? ditsérjelek-e titeket? ebben nem ditsér*hetlek.*

Nagy Tsötörtökre való Epiſtola.

23. Mert én az Urtól vettem azt, a' mit néktek

adtam,

adtam. Mert az UR Jefus azon az éjtszakán, a' mellyen elárúltatott, vevé a' kenyeret. 1 *Kor.* 15, 3. *Mát.* 26, 26.

24. Es hálákat adván megszegé és monda: Vegyétek, egyétek, ez az én teftem, melly érettetek megtöretik, ezt tselekedjétek az én emlékezetemre.

25. Hasonlóképen a' poharat is, minekutánna vatsorált vólna, mondván: Ez a' pohár Uj teftamentom az én véremben, ezt tselekedjétek valamennyifzer ijandjátok, az én emlékezetemre.

26. Mert valamennyiszer éenditek e' kenyeret, és e' poharat ijandjátok, az URnak halálát hirdessétek, mig eljövend.

27. Annakokáért, a' ki eszi e' kenyeret, avagy ifzfza az URnak poharát méltatlanúl, vétkes léfzen az URnak tefte és vére ellen. *Mós.* 4. *Kön.* 9, 13.

28. Azért megprobálja magát az ember, és úgy egyék e' kenyérböl, és úgy igyek e' pohárból.

29. Mert a' ki méltatlanúl eszik és iszik, magának itéletet efzik és ifzik, mivel hogy meg nem válafztja az URnak teftét.]

30. Azért vagynak köztetek sok betegek és erötelenek, és alusznak fokan.

31. Mert ha magunkat megitélnénk, nem itéltetnénk meg az *URtól.* *Sólt.* 32, 5. *Péld.* 18, 17.

32. Mikor pedig itéltetünk, akkor az URtól tanittattunk, hogy a' világgal együtt elne kárhoztaffunk. *Róm.* 5, 9.

33. Azért atyámfiai, *mikor* egybe gyültök az ételre, egymáft megvárjátok.

34. Ha ki pedig éhezik, otthon egyék, hogy kárhozatra öszve ne gyüljetek. A' több dolgokat pedig elrendelem, mikor hozzátok mégyek.

XII.

XII. Réſz.

Az ajándékok külömbfélék. De egy az UR. A' mint egy a' teſt, noha sokan a' tagok. Az Apoſtoloknak ajándéka. A' legjobb ajándék.

Sz. Háromság nap után X. Vasárn. Epiſtola.

1. A' lelki *ajándékok* felöl pedig, nem akarom atyámfiai, hogy tudatlanok legyetek.

2. Tudjátok hogy pogányok vóltatok, és ama' néma bálványokhoz ragadtatva virettetek vala. 1 *Kor.* 6, 11.

3. Azért tudtotokra adom néktek hogy senki nem átkozza a' Jéſuſt, a' ki ſzól az Iſtennek Lelke által; és ſenki a' Jéſuſt URnak nem mondhatja, hanem tsak a' Szent Lélek által. *Már.* 9, 39. *Ján.* 13, 13. 1 *Kor.* 8, 6.

Sz. Máthé Evangyéliſtának Innepére való Epiſtola.

4. Az ajándékokban pedig külömbségek vagynak; de azon egy Lélek. *Róm.* 12, 6.

5. A' ſzolgálatokban is külömbségek vagynak; de azon egy UR.

6. A' tselekedetekben is külömbségek vagynak; de azon egy Iſten, a' ki mindenekben mindeneket tselekeſzik.

7. De a' Léleknek jelentése haszonra adatik mindennek.

8. Mert a' Lélek által adatik némellynek a' böltsességnek beſzédje, némellynek pedig az értelemnek beſzédje, *ugyan* azon Lélek ſzerint.

9. Némellynek pedig hit, azon Lélek által, némellynek a' gyógyitásnak ajándéki, *ugyan* azon Lélek által.

10. Némellynek pedig tsuda tételre való erök, némellynek pedig próphétálás, némellynek a' Lelkeknek megválasztása, némellynek pedig a' nyelveknek nemei, némellynek pedig a' nyelveknek magyarázatja.

11. Mind ezeket tselekeszi pedig amaz egy, és ugyan azon Lélek, a' ki oſztogatja kinek kinek az *ajándékokat* a' mint akarja.]

12. Mert a' mint hogy a' teſt tsak egy, és sok tagjai vagynak, minnyájan pedig egy teſtnek tagjai, *azok* ſokan lévén; a' teſt tsak egy, azonképen a' Kriſtus is.]

13. Mert egy Lélek által mi is minnyájan, egy teſtre kereſzteltettünk meg, akár Sidók, akár Görögök, akár ſzolgák, akár ſzabadosok, és minnyájan egy Lélekké itattattunk. *Ján.* 6, 63. *Ro.* 6, 5.

14. Mert a' teſt is nem egy tag; hanem sok *tagokból álló.*

15. Ha a' láb azt mondaná: mivel hogy kéz nem vagyok, *azért* nem vagyok a' teſtből, vallyon s' tehát nem a' teſtből való-e?

16. Es ha a' fül mondaná: mivel nem vagyok ſzem, azért nem vagyok a' teſtből való; vallyon s' tehát nem a' teſtből való-e?

17. Ha az egéſz teſt ſzem, hol az hallás? és ha egéſzen hallás, hol a' ſzaglás?

18. Már pedig az Iſten helyheztette a' tagokat, együl egyig a' teſtbe, a' mint akarta.

19. Ha pedig minnyájan egy tag, hol a' teſt?

20. Moſtan pedig ſokan *vagynak* ugyan a' tagok; de a' teſt tsak egy.

21. A' ſzem pedig, nem mondhatja a' kéznek: nálad nélkül nem ſzükölködöm; ſem a' fej a' lábaknak nem mondhatja: nem ſzükölködöm nálatok nélkül.

22. Söt inkább a' teſtnek tagjai, a' mellyek láttatnak erötlennebbeknek lenni, azok ſzükségesek.

23. Es a' mellyeket itélünk inkább is tiſzteség nélkül valóknak lenni a' tesben, azokat annál nagyobb tiſzteségben tartjuk, és a' mellyek éktelennebbek mi rajtunk, azoknak annál nagyobb ékeſségek vagyon.

24. A' mellyek pedig ékessek mi bennünk, azoknak nem ſzükség; *az ékesités*, mert az Iſten *úgy* intézte el a' teſtet, hogy a' ſzükölködö *tagnak*, annál nagyobb tiſzteſséget adna.

25. Hogy ne légyen hasonlás a' teſtben; hanem a' tagok egymásról gondot viseljenek.

26. Es ha egy tag ſzenved, fáj mind a' több tagoknak is, vagy ha egyik tag tiſzteſséggel illettetik, minnyájan a' tagok együtt örülnek.

27. Ti pedig a' Kriſtusnak teſte vagytok, és réſzböl tagok.

28. Es az Iſten állitott az Ekléſiába némellyeket elöſzör Apoſtolokat, másodſzor Próphétákat, harmadſzor Doctorokat, az után *tsuda tételre való* eröket, végre gyógyitásnak ajándékit, ſégitöket, Igazgatókat, nyelveknek nemeit. *Ró.* 12, 8 *Eph.* 4, 11.

29. Avagy minnyájan Apoſtolok-e? minnyájan Próphéták-e? minnyájan Tanitók e? minnyájan tsuda tévök-e?

30. Vagyon-e minnyájoknak gyógyitásra való ajándékjok? minnyájan nyelveken ſzólanak-e? minnyájan magyaráznak-e?

31. Ama' leg jobb ajándékok után ſieſsetek. Es még ennél is sokkal jobb útat mutatok tinéktek.

XIII. Réſz.

A' Szeretetnek mivóltáról. Pálnak gyermeki és emberkori idejéröl.

Qvinqvageſimæ vagy Eſto mihi Vasárn. Epiſtola.

1. Ha embereknek vagy Angyaloknak nyelveken ſzólanék is, ſzeretetem pedig nem vólna, ollyan vólnék mint a' zengö értz és a' pengö tzimbalom.

2. Es ha próphétáláſom vólna, és tudnék minden titkokat és minden tudományt, és ha minden hitem vólna, hogy az hegyeket *helyekröl* elvihetném; de *ha* ſzeretet nintsen én bennem, ſemmi vagyok. *Mát.* 7, 2. *és* 17, 20.

3. Es

3. Es ha minden jószágomat a' Szegényeknek táplálására költöm is, és ha teſtemet a' tüzre adnám is, hogy megégjek, de ha ſzeretet bennem nintſen, ſemmit nékem nem haſznál.

4. A' ſzeretet türö, kegyes, a' ſzeretet nem irigykedik, a' ſzeretet nem ditsekedö, nem fuvalkodik fel. *Péld.* 10, 12. 1 *Pét.* 4, 8.

5. Nem bötstelenkedik, maga *haſznát* nem keresi, nem gerjed haragra, nem gondol a' *gonoszért* gonoſzt.

6. Nem örül az hamisságnak, örül pedig az igazságnak. *Sólt.* 10, 3.

7. Mindeneket elfedez, mindeneket elhiszen mindeneket reménl, mindeneket eltür.

8. A' ſzeretet ſoha meg nem ſzünik, de azonkivül akár jövendö mondások *légyenek*, eltöröltetnek, akár nyelveken *való ſzóláſok*, megszünnek, akár pedig tudomány, *el*rontatik.

9. Mert réſzböl vagyon *bennünk* a' tudomány, és részböl próphétálunk.

10. Mikor pedig eljö ama' tökéleteſség, akkor a' mi réſz ſzerint való, eltöröltetik.

11. Mikor gyermek vóltam, mint gyermek úgy ſzólottam, mint gyermek *úgy* gondolkodtam, mint gyermek úgy okoskodtam, mikor pedig ember korrá jutottam, elhagytam a' gyermeki dolgokat.

12. Mert moſt *mint egy* tükör által nézünk, *és* mint egy homályos beszéd által; akkor pedig ſzinröl ſzinre; moſt réſz ſzerint esmérem, akkor pedig megfogom esmérni, a' mint én is meg esmértettem. 2 *Kor.* 3, 18. *és* 5, 7.

13. Moſtan pedig megmarad a' hit, a' reménység, a' ſzeretet, ez a' három; de ezek között leg nagyobb a' ſzeretet.]

XIV. Rész.

Iobb az anyai nyelven Isteni tiszteletet tartani. Ha egyik prédikál, a' többi hallgassanak, az asszonyok is hallgassanak. Mindenek rendessen folyjanak az Ekléſiában.

1. Ugyan *vadásszátok* a' szeretetet, *és* utánna legyetek a' lelki *ajándékoknak*; sokkal inkább pedig irást magyarázzatok. 1 *Kor.* 12, 31.

2. Mert a' ki idegen nyelven szól, nem embereknek szól; hanem az Istennek; mivel senki nem érti, de Lelekben *mindazaltal* beszel *lelki* titkokat.

3. A' ki próphétal szól az embereknek, épitésekre, vigasztalásokra, és intésekre.

4. A' ki szól *idegen* nyelven, önnön magát épiti, a' ki pedig próphétál az Ekléſiát épiti.

5. Akarom pedig, hogy minnyáján nyelveken szóljatok, de sokkal inkább, hogy próphétáljatok; mert a' ki próphétál nagyobb, mint a' ki nyelveken szól, hanem ha meg magyarázza, hogy az Eklesia épületet vegyen.

6. Már pedig atyámfiai, ha ti hozzátok menendek, szólván nyelveken, mit használok tinéktek, ha nem szólandok néktek, vagy jelenés által, vagy értelmes *beszéd* által, vagy próphétálás, vagy tanitás által?

7. Valamint az élet nélkül való *szerszámok*, akár sip, akár tzithara légyen, ha *zengésekkel*, kü ömbözö szózatot nem adnak, miképp tudhatni meg, mit sipolnak avagy mit énekelnek a' tzitherán.

8. Mert ha bizonytalan szózatot adánd a' trombita, kitsoda készül a' hartznak?

9. Hasonlóképen ti is, ha értelmes nyelven nem szólotok, mint lehet megérteni *azt*, a' mi mondatik? mert tsak *ollyanok* vagytok, mint a' kik a' levegö égbe szólanak

10. Egyéb iránt a' szózatoknak sok féle nemei vagynak e' világon; de egy is, azok közzül, nintsen *értelmes* szó nélkül.

11. Ha azért nem értem a' szózatnak erejét, *tudatlan* barbarus lészek az elött, a' ki szól; én elöttem is barbarus az, a' ki szól.

12. Azonképen ti is, mikor óhajtjátok a' Lélki *ajándékokat*, keressétek, hogy bövelkedjetek azokban az Ekléſiának épületire.

13. Azért

13. Azért a' ki idegen nyelven szól, *úgy* imádkozzék, hogy meg-is magyarázza.

14. Mert ha *idegen* nyelven imádkozom, az én lelkem imádkozik, de az én értelmem gyümölts nélkül való.

15. Mitsodát azért? imádkozom lélekben, de értelemmel is imádkozom; éneklek lélekben, de értelemmel is éneklek.

16. Másképen ha tsak lélekben mondod az áldáſt, az, a' ki ott vagyon és tudatlan, miképen mondhat Ament az háláadásra, mellyet *mondottál*, holott nem érti mit mondaſz.

17. Te ugyan szépen elmondod a' háláadáſt, de más az által nem épül.

18. Hálákat adok az én Iſtenemnek, hogy minnyájatoknál inkább szólhatok nyelveken.

19. De az Ekléſiában *inkább* akarok öt igét értelemmel ſzólani, hogy máſokat is tanitſak, hogy ſem tiz ezer igéket *idegen* nyelven.

20. Atyámfiai, ne légyetek gyermekek értelemmel; hanem a' gonoſzságban gyermekekké legyetek, értelemmel pedig tökélleteseké légyetek. *Sólt.* 131, 2. *Mát.* 11, 25. *Eph.* 4, 14.

21. Megvagyon irva, a' törvényben: hogy idegen nyelveken, és idegen ajakokkal ſzólok e' népnek; de még úgy ſem hallgatnak meg engemet, azt mondja az UR. *Esa.* 28, 11.

22. Annakokáért az *idegen* nyelvek jelül vagynak, nem a' hivöknek; hanem az hitleneknek; de a' próphetálás, nem az hitleneknek, hanem az hivöknek.

23. Ha azért az egéſz Ekléſia egybe gyülvén, és minnyájan *idegen* nyelveken ſzólanának; bemennének pedig valami tudatlanok, vagy is hitlenek, nem azt mondanák-e hogy bolondoskodtok?

24. Ha pedig minnyájan próphétálnának, és bémenne valamelly tudatlan, az minnyájaktól megfeddetnék, minnyájaktól meg itéltetnék,

25. S'-úgy oſztán az ö ſzivének titkai kinyilatkoztatnak és úgy artzra borúlván, imádja az Iſtent, hirdetvén, hogy bizonnyal Iſten légyen veletek. *Zak* 8, 23.

26. Mit mondjak azért atyámfiai? mikor egybe gyültök, *ha* kinek közzületek] Sóltárja vagyon, ha kiknek tudománnya vagyon, *vagy* nyelveknek *ajándéka*, *vagy* jelenéſe, *vagy nyelveknek* magyarázáſa, mind azok épitésre valók legyenek. 1 *Kor.* 12, 8. 9.

27. Ha ki pedig valamelly nyelven szól, másod magával vagy legfellyebb harmad magával szóljon, *de* egy más után, egyik pedig magyarázza.
28. Ha pedig nintsen a' ki magyarázza, hallgasson inkább az Ekléśiában; magában pedig szólhat, az Istennel is *szólhat.*
29. Próphéták pedig ketten vagy hárman szóljanak, a' többiek pedig tegyenek iteletet, a' *mondott igéröl.*
30. Ha pedig az ott ülök közzül, a' másiknak lenne valami jelenése, az elsö hallgasson.
31. Mert egyenként minnyájan próphétálhattok, hogy minnyájan tanuljanak, és minnyájan meg vigasztaltassanak.
32. De a' Próphétáknak lelkeik, a' Próphétáknak *itéleti* alá adják magokat.
33. Mert az *Isten* nem egyenetlenségnek Istene, hanem a' békességnek, miképen a' Szenteknek minden Gyülekezetekben is.
34. A' ti feleségeitek hallgassanak az Ekléśiában, mertmeg nem engedtetik ö nékiek, hogy szóljanak; hanem engedelmessek légyenek, a' mint a' törvény is mondja; *Mós.* 1 *Kön.* 3,16. 1 *Kor.* 11,3.
35. Ha pedig mit akarnak tanúlni, otthon az ö tulajdon férjeiktöl tudakozódjanak; mert rút dolog az aszszonyoknak az Ekléśiában szólani.
36. Avagy tsak ti töletek eredett-e az Isten igéje? avagy tsak egyedül ti hozzátok érkezett-e?
37. Ha ki pedig Próphétának, vagy lelki *embernek* álitja magát lenni, *az* tudja meg a' mellyeket irok néktek, hogy azok az URnak parantsolati.
38. A' ki pedig tudatlan, ám légyen tudatlan.
39. Azért atyámfiai, azon légyetek, hogy próphétáljatok, *de* a' nyelveken való szólást se tiltsátok.
40 Mindenek tisztességessen és rendszerint folyjanak *közöttetek.*

XV. Résź.

A' feltámadásról. A' keresztények gyözödelme a' keresztség és szenvedés által. A' feltámadott testeknek minémüsége.

Sz Háromság nap után XI. Vasárn. való Epistola.

1. MEgemlékeztetlek pedig titeket, atyámfiai, az Evangyéliomra, a' mellyet hirdettem néktek, mellyet bé is vettetek, a' mellyben állotok is.

2. A'

2. A' melly által idvezülfök is, ha megtartandjátok, a' minémü beszédekkel hirdettem néktek, hanemha hijában hittetek.

Biztatja Pál az idvességre azokat, kik hittenek úgy, a' mint Pál prédikállott. Pál pedig tsak a' meg feszitetett Kriftuft prédikállotta az idvességre. 1. Kor. 2, 2. nem pedig bútsú járáft, nem mise mondáft, nem a' Szenteknek segitségül hivását, nem is a' Purgátóriumot. Mi is Pál prédikallása szerint hiszünk, azért bizony idvezülünk is, akár mit mondjanak a' Pápiftak.

3. Mert föképen *ezt* adtam elötökbe néktek, a' mellyet én is vettem vala: hogy meghólt a' Kriftus a' mi büneinkért az iráfok fzerint. *Esa.* 53, 5. *Dan.* 9, 24. *Hos.* 6, 2.

4. Es hogy eltemettetett, és harmad nap feltámadott az Iráfok fzerint.

5. Es hogy megjelent Képhásnak, az után a' tizenkettönek.

6. Az után megjelent öt fzáz atyafiaknál többeknek egyfzer s'-mind, kik közzül fokan még moft is élnek, némellyek pedig elaluttanak.

7. Az után megjelent Jakabnak, azután minden Apoftoloknak.

8. Legutólfzor pedig mint egy idétlennek, énnékem is megjelent.

9. Mert én legalább való vagyok az Apoftolok között, ki nem vagyok méltó, hogy Apoftolnak hivattaffam, mivel hogy az Iften Eklésiáját üldöztem. *Tsel.* 9, 3.

10. De az Iftennek kegyelméböl vagyok, a' mi vagyok, és az ö én rajtam való kegyelme nem vólt hijában való, söt minnyájoknál többet munkálkodtam, noha nem én, hanem az Iftennek kegyelme, melly én velem vagyon.]

11. Akár én annakokáért, akár azok, *de* igy prédikállunk, ti is igy hittetek.

12. Ha pedig hirdettetik, hogy a' Krisztus halottaiból feltámadott, miképen mondják ti közzületek némellyek; hogy nints feltámadása a' halottaknak.

13. Ha pedig nintsen feltámadása a' halottaknak, a' Kristus sem támadott fel.

14. Ha pedig a' Kristus fel nem támadott, hijában való tehát a' mi prédikálásunk, hijában való a' ti hitetek is.

15. Söt mi is az Isten hamis tanuinak találtatunk; mivel hogy bizonyságot tettünk az Isten felöl, hogy a' Kristust feltámasztotta; a' kit fel nem támasztott, ha a' halottak felnem támasztatnak.

16. Mert ha a' halottak fel nem támasztatnak, a' Kristus sem támadott fel.

17. Ha pedig a' Kristus fel nem tamadott, *tehát* hijában való a' ti hitetek, még a' ti büneitekben vagytok.

18. Söt a' kik a' Kristusban el aluttanak, még azok is elvesztenek.

19. *Es* ha tsak ez életben reménlünk a' Kristusban, minden embereknél nyomorultabbak vagyunk.

20. Már pedig a' Kristus feltámadott a' halálból, elsö sengéje lett azoknak, a' kik elaludtanak. *Tsel.* 16, 23. *Jel.* 1, 3.

21. Mert mivel hogy a' halál ember által lett, a' halottaknak feltámadása is ember által *lett-meg*.

22. Mert valamint hogy Adamban minnyájan meghalnak, úgy a' Kristusban minnyájan megelevenitetnek.

23. Kiki pedig az ö tulajdon rendi szerint; elsö a' Kristus, azután azok, a' kik a' Kristusé, az ö eljövetelekor. 1 *Thes.* 4, 16.

24. Azután végé lészen, mikor az országot adándja az Istennek és az Atyának, mikor elrontand minden Fejedelemséget, és minden hatalmasságot és erööt.

25. Mert ö néki országolni kell, mind addig, miglen minden ellenséget lábai alá vetend. *Sólt.* 110, 1.

26. Az utólsó ellenség a' halál, eltöröltetik.

27. Mert mindeneket az ö lábai alá vetett: mikor pedig azt mondja: hogy mindenek alája vettettenek, világos, hogy azon kivül, a' ki ö nékie alája vetett mindeneket.

28. Mikor pedig ö néki mindenek alája lésznek vettetvén, akkor maga a' Fiú is alája vettetik annak, a' ki ö nékie mindeneket alája vetett, hogy az Isten légyen mindenekben minden.

29. Másküllömben mit tselekednének azok, kik megkereszteltetnek, a' halottakra nézve, ha a' halottak éppen fel nem támadnak? miért kereſzteltetnekmeg tehát a' hóltakra nézve.

Ambrosius irja : Ha ki a' keresztények közzül keresztség nélkül meg talált halni, más embert kereszteltenek meg helyette; mert úgy vélekedtenek: nem lészen annak feltámadása, a' ki meg nem keresztelkedik. Lutherus pedig fontossabban írja: hógy némellyek a' régi keresztények közzül a' temetön keresztelkedtenek meg, bizonyságúl, hogy ök hiszik a' halottaknak fel támadását.

30. Miért forgunk mi is minden óran veszedelemben?

31. Naponként meghalok: *a' mint* arról bizonyságot tészen ama' ti felöletek való ditsekedésünk, melly vagyon a' Jéſus Kriſtusban.

32. Ha tsak emberi mód szerint viaskodtam a' fene vadakkal Epheſusban, mi haſznom abban, ha a' halottak fel nem támasztatnak? tehát tsak együnk, igyunk; mert hólnap meghalunk. *Sólt.* 56, 12. *Bölts. könyv.* 2, 6.

33. Ne hagyjátok magatokat elhitetni : a' jó erköltset megveſztegetik a' gonoſz beszédek.

34. Valóban serkenjetek fel, és ne vétkezzetek, mert némellyek még nem is tudják az Iſtent, *ezt azért* mondom hogy megpiruljatok. *Róm.* 13, 11. 1. *Kor.* 6, 5.

35. De azt mondja valaki : miképen támadnak fel az halottak? s' minémü teſtjek lészen?

36. Balgatag, a' mit elvetſz, az nem elevenedikmeg, hanem ha meghal. *Ján.* 12, 24.

37. Es a' mit elvetſz, nem azt vetedel, a' mi léendö, hanem puszta magot, tudni illik buza, vagy is más *magot.*

38. De az Iſten ád annak teſtet, a' mint akarja, és a' magok közzül mindeniknek az ö tulajdon teſtét

39. Nem minden teſt egyféle teſt; hanem más az embereknek teſtjek, más a' barmoknak teſtjek, más a' halaké, és más a' madaraké.

40. *Vagynak* mennyei teſtek, és földi teſtek, de más a' mennyeieknek ditsösségek, más a' földieké

41. Más a' napnak ditsössége, más a' hóldnak ditsössége, a' tsillagoknak is más ditsösségek *vagyon*; mert meg haladja egyik tsillag a' máſikat ditsösséggel.

42. Eképen lészen a' halottaknak is feltámadások. Elvettetik romlandóságban, feltámad romolhatatlanságban.

43. Elvettetik utálatosságban, feltámad ditsösségben; elvettetik erötelenségben, feltámad hatalommal.

44. Elvettetik lelkes test, feltámad lelki test. Vagyon lelkes test, vagyon lelki test.

45. Es igy vagyon megirva: hogy az elsö ember Adám, élö lélekké lett, az utólsó Adám megelevenitö lélekké. *Rom* 5, 14.

46. De nem elsö ama' lelki, hanem az, *tsaká'* lelkes, az után való áz, a' ki lelki.

47. Az elsö ember földböl való és földi, a' másodík ember, ama' mennyei UR.

48. Minémü a' földi, ollyanok a' földiek is, a' minémü ama' mennyei, ollyanok a' mennyejek is.

49. Es miképen viseltük a' földi *embernek* képét, a' mennyeinek is az ö képét viseljük.

50. Azt mondom pedig atyámfiai, hogy a' test és a' vér Isten országát örökségül nem birhatja, sem a' romlandóság, a' romolhatatlanságnak örökségét el nem veszi.

51. Imé egy titkot mondok néktek, hogy ugyan minnyájan nem aluszunk-el, de minnyájan elváltoztatunk.

52. Hirtelen egy szem pillantásban, az utólsó trombita szóra (mert trombitálni fognak) és a' halottak feltámadnak romolhatatlanságban, és mi elváltoztatunk.

53. Mert szükség, hogy ez a' romlandó, felöltözze a' romolhatatlanságot, és ez a' halandó felöltözze a' halhatatlanságot.

54. Es mikor ez a' rothadandó felöltöztetik a' rothadatlanságba, és ez a' halandó, a' halhatatlanságba öltözendik, akkor megtellyesedik a' mondás, melly megvagyon irva: Elnyelettetett a' halál a' diadalom által. *Esa.* 25, 8. *Hos.* 13, 14. *Sid.* 2, 14.

55. Hol *vagyon* halál, a' te fulánkod? hol, pokol, a' te diadalmad?

56. A' halálnak fulánkja a' bün, a' bünnek ereje pedig a' törvény. *Róm.* 4, 15. *és* 5, 13.

57. De hálá légyen az Istennek, ki minékünk diadalmat adott, a' mi URunk Jésus Kristus által. *Ján.* 1. *Lev* 5. 5.

58. Annakokáért szerelmes atyámfiai, legyetek erössek *és* megmozdúlhatatlanok, mindenkor bövölködvén az URnak tselekedetiben, tudván, hogy a' ti munkátok az URban, nem lészen hijában való.

XVI. Rész.

Rendeli Pál az almisnát. Igyekezik Korinthusba. Ajánlja nékiek Timotheust, Apollót, Stephanist. Köszöntések. Vége a' levélnek

I. A'

1. A' Szentek ſzámára ſzedendö alamisna felöl pedig, a' mint rendeltem a' Galatában lévö Ekléſiában, ti is a' ſzerint tſelekedjetek. *Ap. Tsel.* 12, 29. *Róm.* 12, 13.

2. A' Szombatoknak elsö napján, kiki kozzületek tegye el magánál mint egy kintset, a' mit jó akaratjából elszánt, hogy mikor elmenendek, ne kelleſsék akkor öszve ſzedni. *Ap. Tsel.* 20, 7. *Jel.* 1, 10.

3. Mikor pedig oda menendek, a' kiket levél által itéltek alkalmatoſoknak lenni, azokat fogom elküldeni, hogy a' ti ajándéktokat Jerusálembe vigyék. 2. *Kor.* 8, 16.

4. Ha pedig méltó léſzen, hogy magam-is elmenjek, velem együtt eljöhetnek.

5. Elmégyek pedig ti hozzátok, mikor Macedónián által menendek, (Mert Macedónián fogok által menni.)

6. *Es* ti nálatok maradok vagy talám telelek is.

7. Mert moſtani utazáſomban még nem akarlak benneteket látni, de reménlem, hogy egy ideig nálatok maradok ha az UR engedi.

8. Mindazáltal Pünkösdig Epheſusban maradok.

9. Mert nagy és erös kapu, nyittatott énnékem, de ſokan vagynak az ellenkezök.

10. Ha pedig Timotheus elérkezik, meglásſátok, hogy félelem nélkül légyen nálatok, mert *ö is* az URnak munkáját tselekſzi, a' mint én is. 1. *Kor.* 4, 17.

11. Senki ötet meg ne utálja, söt késérjétek el ötet, hogy hozzam jöhessen békességgel; mert várom ötet az atyafiakkal.

12. A' mi pedig az Apolló atyafiat illeti, ſokat kértem ötet, hogy hozzátok menjen az atyafiakkal, de épenséggel nem állott reá, hogy moſt hozzátok menjen, de elmégyen mikor ideje léſzen.

13. Vigyázzatok, álljatokmeg az hitben, férfiak legyetek, erössek legyetek. *Ephes.* 6, 10. *Kol.* 1, 11.

14. Minden dolgaitok a' ſzeretet által legyenek.

15. De *arra* kérlek benneteket atyamfiai: tudjátokmeg, hogy a' Stephánának háza, Achájának elsö Sengéje, kik a' Szenteknek ſzolgálatjára adták magokat.

16. Hogy ti is az ollyaténoknak engedelmeskedjetek, söt mindennek, valaki együtt munkálkodik és dolgozik.

17. Örülök pedig a' Stephana és Fortunátusnak, úgy az Achaikusnak jelenlétén is; mert a' ti távól létetek miatt való fogyatkozásimat, ök helyre hozták.

18. Mert megnyugosztalták az én lelkemet, a' tieteket is, azért betsületben tartsátok az illyeténeket.

19. Köszöntnek titeket az Asiabéli Eklésiak. Igen köszöntnek titeket az URban Akyla és Priſcilla, az ö házánál lévő Gyülekezettel egyetemben.

20. Köszöntnek titeket minnyájan az atyafiak: köſzöntsétek egymáſt ſzent tsókolással.

21. En Pál magam kezem *irása által* köszöntlek titeket.

22. Ha ki nem ſzereti az UR Jéſus Kriſtuſt légyen átok. Máran átha.

Maran atha Siriai két szó, és annyit téſzen mint : A' mi URUnk el jö. Innét vagyon amaz átok : Anathema Maran atha az az: légyen átok vagy átkozott, mind a' mi URunknak eljöveteléig.

23. Az UR Jéſus Kriſtusnak kegyelme ti veletek.

24. Az én ſzerelmem minnyájan ti veletek, a' Kriſtus Jéſusban. Amen.

Korinthusbéliekhez 1. Levél, melly Philippéböl iratott, és küldetett Stephana, Fortunatus, Achaikus és Timotheus által.

PAL APOSTOLNAK MASODIK Levele a' Korinthusbéliekhez.

I. Réſz.

Pál a' köszöntés és háláadás után, nyomoruságit számlálja. Igyekezik Korinthusba; ö predikálása, háláadása.

1. Pál Iſten akaratja által a' Jéſus Kriſtusnak Apoſtola, és a' Timotheus atyafi, az Iſten Eklésiájának, melly Korinthusban vagyon, az egéſz Achajának tartományában lévö, minden ſzentekkel egyetemben.

2. Kegyelem néktek és békeſség, Iſtentöl a' mi Atyánktól, és az UR Jéſus Kriſtuſtól.

3. Aldott az Iſten, és a' mi URunk Jéſus Kriſtusnak Attya, az irgalmaſságoknak Attya, és a' minden vigaſztalasnak Iſtene.

4. Ki vigaſztal minket minden mi nyomoruságinkban, hogy mi is vigaſztalhaſsunk, minden nyomoruságokban lévöket, azzal a' vigaſztaláſsal, mellyel vigaſztaltatunk mi is Iſtentöl.

5. Hogy a' mint bövölködnek a' Kriſtusnak ſzenvdési mi bennünk, akképen bövölködjön a' mi vigaſztalásunk is a' Kriſtus által.

6. Akár nyomorgattatunk pedig, a' ti vigaſztaláſtokra s'

idves-

idveſségtekre *ſzolgál*, melly ugyan hatalmaſsan tselekeſzik, azoknak a' ſzenvedéseknek eltürésében, a' mellyeket mi is ſzenvedünk. Akár vigaſztaltatunk, az is a' ti vigaſztaltatástokért és idveſségtekért *vagyon*, mivel erös a' miti felöletek való reménységünk.

7. Tudván, hogy a' mint réſzesek lettetek a' ſzenvedésekben, aképen a' vigaſztalásban is. 1 *Thes.* 2, 13.

8. Mert nem akarjuk atyámfiai, hogy ne tudjátok a' mi nyomoruságinkat, mellyek rajtunk eſtenek Aſiában, holott felesleg, és ugyan erönk felett terheltettünk, úgy, hogy életünket is elſzántuk. *Ap. Tsel.* 19, 23. 1 *Kor.* 15, 32.

9. Söt minen magunk is magunkban már *úgy* tartottuk, hogy *tsak* meg kell halnunk. *De ezek lettenek azért*, hogy ne biznánk mi magunkban, hanem az Iſtenben, ki a' halottakat feltámaſztja. *Jer.* 17, 5. 7.

10. Ki minket az illyen halálból megſzabaditott, és *moſt is* megſzabadit, a' kiben bizunk, hogy ezután is megſzabaditand. 1 *Kor.* 15, 31.

11. Mivel hogy ti is a' mi érettünk való imádságban együtt mivelünk munkálódtok, hogy *ama'* sok okokra nézve, nékünk *nyujtatott* ajándékért, ſokak által háláadás nyujtaſsék *Iſtennek* mi érettünk. *Róm.* 15, 30. *Phil.* 1, 19.

12. Mert ez a' mi ditsekedésünk, *tudni illik*, a' mi lelkünk esméretinek bizonyság-tétele, hogy együgyüségben és Iſten-ſzerint való tiſztaságban, *és* nem teſti böltseségben; hanem Iſten kegyelmében forgolódtunk e' világon, föképen pedig ti közöttetek.

13. Mert nem egyebet irtunk néktek; hanem a' mellyeket olvastok, s' tudtok; reménlem pedig, hogy mind végig is tudni fogjátok.

14. A' mint réſzböl meg is esmértetek bennünket, hogy ti ditsekedéstek vagyunk, a' mint ti is minékünk az UR Jéſusnak ama' napján. 2 *Kor.* 5, 12. *Phil.* 2, 16.

15. Es illyen bizodalommal akarok ti hozzátok menni elöſzör, hogy másodſzorra való kegyelmet vennétek.

16. Es ti közöttetek általmenni Macedóniába, és Macedóniából ismét hozzátok térni, és hogy ti engemet Judeába késérnétek.

17. Mikor azért *magamban* ezekröl tanátskoztam vólna, vallyon s' alnoksággal eltem-e? avagy teſt ſzerint tanátskozom-e, mikor *igy* tanátskozom, hogy én bennem úgy ugy, és nem nem *egyiránt* légyen?

18. De *bizonyságom*, hiv az Iſten, hogy a' mi ti hozzátok

való beszédünk, nem vólt úgy és nem. *Mát.* 5, 37. *Jak.* 5, 12.

19. Mert az Istennek Fia Jésus Kristus, a' ki ti köztetek mi általunk prédikáltatott, *tudni illik* én általam, és Sivánus és Timotheus által, nem vólt úgy és nem, hanem úgy vólt, ö benne.

20. (Mert az Istennek minden igéreti, ö általa úgy, és öbenne Amen,) az Istennek ditsöségére mi általunk.

21. A' ki pedig minket ti veletek együtt megerösít a' Kristusban, és minket megkent; az Isten az. 2 *Kor.* 5, 5. 1. *Ián.* 2, 20.

22. A' ki meg is petsételt minket, adván sziveinkben a' Léleknek zálagját. *Ró.* 8, 16.

23. De bizonnyságúl hivom az Istent az én lelkemre, *tsak* hogy titeket megkiméljelek, *azért* nem mentem eddig Korinthusba.

24. Nem hogy uralkodnánk a' ti hiteteken; hanem együtt munkálkodunk a' ti örömötekre. Mert hitnek általa állotok. *Róm.* 11, 12. *Pét.* 1. *Lev.* 5, 3.

II. Rész.

Pál ama' nagy bünöst viszsza fogadja, mivel megtér. Titust hogy nem találta, azon sajnálódik. Es az Istennek hálákat ád az Evangyéliomnak folyamotjáért.

1. Azt pedig magamban el végeztem, hogy ne menjek hozzátok ismét szomorusággal.

2. Mert ha titeket én megszomoritlak, ki lészen, a' ki engem megvigasztaljon; hanem a' ki én általam meg szomoritatott.

3. Es ezt *ugyan* azért irtam tinéktek, hogy mikor *hozzátok* menendek, ne légyen szomoruságom azoktól, a' kiktöl nékem vigasztaltatnom kellene, bizván minnyájatokhoz, hogy az én örömöm, minnyájatoknak öröme lészen.

4. Mert szivemnek nagy szomoruságából, és szorongatásából irtam tinéktek, *és* sok könyhullatásokkal, nem hogy megszomorittassatok, hanem hogy megesmérjétek az én tihozzátok való nagy szerelmemet.

5. Ha ki pedig megszomoritott, nem engem szomoritott meg, hanem tsak részböl, hogy minnyájatoknak terhére ne legyek. 1 *Kor.* 5, 1.

6. Elég légyen az ollyaténnak a' dorgálás, a' melly sokak által esett ö rajta.

7. Söt

7. Söt ellenben hogy inkább még engedjetek és vigasztaljátok *ötet*, ne talán az ollyan a' felettéb való ſzomoruság által el ne nyomattaſsék.

8. Azért kérlek titeket, mutaſsátok-meg hozzája a' ſzeretetet.

9. Mert ugyan a' végre irtam vala *néktek*, hogy próbára vegyelek, és úgy tudjam-meg, ha mindenekben engedelmesek vagytok-e?

10. De a' kinek ti valamit elengedtek, én is *elengedem*, mert *ugyan* én is, ha valamit elengedtem annak, a' kinek meg engedtem, ti érettetek *tselekedtem* a' Kriſtus képében,

hogy a' sátántól el ne foglaltaſsunk.

11. Mert tudjuk annak az ö meſterkedéſit.

12. Mikor pedig Troásba mentem vólna, hirdetni a' Kriſtus Evangyéliomát, és nékem az UR által ajtó nyittatott, mind az által lelkemnek nyugodalma nem vala, mivel Tituſt az én atyámfiát *ott* nem találtam. *Ap. Tsel.* 16, 8.

13. Hanem tölök elbútsúzván, Macedóniába mentem.

14. De hálá légyen az Iſtennek, a' ki minket mindenkor gyözödelmeſsé tett a' Kriſtusban, és az ö esméretinek jó illatját általunk mindenütt megjelentette. *Kol.* 1, 27.

15. Mert a' Kriſtusnak jó illatja vagyunk Iſten elött, azokra nézve, a' kik idvezülnek, azokra nézve is, a' kik elveſznek.

16. Ezeknek ugyan, halálnak illatja az halálra; amazoknak pedig, életnek illatja az életre; és kitsoda alkalmatos ezekre?

17. Mert nem ollyanok vagyunk, mint sokan egyebek, kik megveſztegetik az Iſten igéjét; hanem úgy mint tiſztaságból, és úgy mint Iſtentöl *ſzármazott* beſzédet ſzóljuk Iſten elött a' Kriſtusban.

III. Réſz.

Alkalmatlan az ember a' Lélki dolgokhoz. A' törvény fényeſsége nagy vala; de az Evangyeliomé nagyobb. Moiſes ortzája fénlik. A' Sidók béfedezett ábrázatjok. Az Uj Teſt: világoſsága.

1. Elkezdjük-e ismét ditsérni magunkat? avagy mint némellyek, ſzükölködünk-e néktek ſzóló ajánló levelek nélkül. 1 *Kór.* 5, 12.

2. A' mi levelünk ti vagytok, béirattatván a' mi ſzivünkben, mellyet értenek, s' olvasnak is minden emberek 1 *Kór.* 9, 2.

3. Mikor nyilván vagyon, hogy ti a' mi ſzolgálatunk által elkéſzitetett levele vagytok a' Kriſtusnak, melly iratott nem téntával, hanem az élö Iſtennek lelkével; nem kö táblákra, hanem a' ſzivnek hus tábljáára.

Sz. Háromság nap után XII. Vasárnapi Epiſtola.

4. Illyen bizodalmunk vagyon pedig Iſtenbem a' Kriſtus által.

5. Nem hogy alkalmatosok volnánk mi magunktól, úgy mint minen magunkról, valami *jónak* ki gondolására, hanem ha mire alkalmatosok vagyunk, Iſtentöl vagyon.

6. Ki is minket az Uj Teſtamentomnak alkalmatos ſzolgaivá tett, nem a' betünek, hanem Léleknek, mert a' betü meg-öl, de a' Lélek megelevenit. *Jér.* 31, 31. *Róm.* 2, 27.

A' törvény *in rigore ſuo* az ö keménységében betünek mondatik, a' melly meg öl; az az, vádol, kárhoztat. Gal. 3, 21. A' Lélek pedig, tudni illik az Evangyeliom meg elevenit, mikor a' Kriſtusban biztat, bátorit s' örök életet nyújt.

7. Ha pedig a' halálnak ſzolgálatja, betükkel kiformáltatván kö táblákra iratott, ditsöſséges vólt annyira, hogy az Izraël fiai, nem nézhetnének, Moisesnek ábrázatjára, az ö ortzájának ditsöſséges *tékintetiért*, melly elmulandó vala. *Mós.* 2. *Kö.* 24, 12.

8. Hogy ne lenne *ſokkal* inkább ditsöſséges a' Léleknek ſzolgálatja?

9. Mert ha a' kárhozatnak ſzolgálatja ditsöſséges, mennyivel inkább az igazságnak ſzolgálatja, bövölködik ditsöſséggel.]

10. Mert a' *törvény* noha ditsöſséges vólt, de nem vólt ditsöſséges tsak réſzböl is ama' felettéb való ditsöſséghez képeſt.

11. Mert ha az, a' mi eltöröltetik ditsöſséges, sokkal inkább az, a' mi megmarad, ditsöſséges *léſzen.*

12. Lévén azért illyen reménységünk, nagy bátorsággal élünk a' ſzólásban.

13. Es nem úgy mint Moiſes, ki ortzáját béfedezte, hogy az Izrael fiai ne láthatnák végét annak, a' mi eltöröltetik.

14. Hanem az ö elméjek megtompúlt; mert mind e mái napig ugyan azon fedezö felfedetlen marad az ö *ſziveken*, midön az ô teſtamentomot olvaſsák, melly a' Kriſtusban eltöröltetik.

15. Es mind e' mái napig fedél vagyon az ö ſziveken, mikor a' Moiſeſt olvaſsák.

16. Mikor pedig valaki megtérend az URhoz, akkor el vétetik a' körül való fedél.

17. Az UR pedig ama' Lélek, a' hol pedig az URnak lelke vagyon, ott ſzabadság *vagyon*. *Ján.* 4, 24.

18. Mi pedig minnyájan, felfedezett ortzával az URnak ditsöſségét mint egy tükör által nézvén, azon ábrázatra el változtatunk, ditsöſségröl ditsöſségre, úgy mint a' Léleknek Ura által.

IV. Réſz.

Az Apoſtolok jó Lelki esméreттel járnak. Tserép edényben lévö kints. Öröme az Apoſtoloknak.

1. Minekokáért lévén illyen ſzolgálatunk, a' mint irgalmaſságot nyertünk, nem restelkedünk. 1 *Kor.* 7, 25.

2. Hanem elvetettük *tölünk*, ama' titkon és ſzemérem nélkül való *dolgokat*, és nem járunk álnoksággal, nem is hamiſitjuk meg az Iſten igéjét. Söt *inkább* nyilvánságos igazsággal ajánljuk magunkat, minden embereknek lelkek esméreteknél, Iſten elött. *Ró.* 1, 6. 2 *Kor.* 6, 4.

3. Ha pedig a' mi Evangyeliomunk elfedeztetett, azok elött fedeztetett-el, a' kik elveſznek. 2 *Kor.* 2, 15. 2 *Thess.* 2, 10.

4. Kikben e' világnak Iſtene, az hitleneknek elméjeket megvakitotta, hogy ne fénljék nékiek, a' Kriſtus ditsöſséges Evangyéliomának fényeſsége, ki az Iſtennek képe. *Esa* 6, 10. *Ján.* 1, 18. *és* 12, 31. 40.

5. Mert nem magunkat prédikáljuk; hanem az UR Kristus Jéſuſt, magunkat pedig ti ſzolgaitoknak *lenni* a' Jéſus által.

6. Mert az Iſten, ki azt mondotta, hogy a' setétségböl fénljék világoſság, *ugyan* ö az, ki a' mi ſziveinkben világoſságúl az Iſtennek ditsöſséges esméretire, a' Jéſus Kristusnak ſzine elött fénlett.

Szent Berthalan Apoſtol innepére való Epiſtola.

7. E' kintset pedig tserép edényekben tartjuk, hogy az erönek méltósága Iſtené légyen, és nem mi tölünk való.

8. Mindenekben ſzorongattatunk; de el nem ſzorittatunk; kétségeskedünk, de kétségbe nem esünk.

9. Üldöztetünk, de el nem hagyattatunk; lenyomatunk, de el nem veſzünk. *Sólt.* 37, 24.

10. Mindenkor az UR Jéſusnak halálát a' mi testünben hordozzuk, hogy a' Jéſusnak élete is a' mi testünkben megláttaſsék.] *Ró.* 8, 17. *Gal.* 6. 6, 17.

11. Mert mi, kik élünk a' Jéſusért gyakorta halálra adatunk, hogy a' Jéſusnak élete is, a' mi halandó teſtünkben, kimutatódjék, *Sólt.* 44, 23.

12. Annakokáért a' halál mi bennünk az ö erejét megmutatja, de ti bennetek az élet. 2 *Kor.* 13, 9.

13. Lévén pedig nálunk a' hitnek ugyan azon Lelke, a' mint megvagyon irva: hittem, azért ſzólottam; mi is hiſzünk, azért ſzólunk. *Sólt.* 116, 10.

14. Tudván, hogy a' ki feltémaſztotta az UR Jéſuſt, minket is feltámaſzt a' Jéſus által, és veletek együtt elö állit.

15. Mert mind ezek ti reátok nézve *leſznek*, hogy ama felettéb, bövölködö kegyelem, ſokaknak hálá adások által, annál inkább bövölködjön', az Iſten ditsöſségére.

16. Azért nem reſtülünk meg, hanem ha a' mi külsö emberünk meg-romol; de a' belsö napról napra megújul.

17. Mert a' mi rövid ideig tartó *és* könnyü nyomoruságunk, ama' mindeneket fellül halladó, és örökkén állandó fontos ditsöſséget ſzerzi minékünk.

18. Mivel nem nézünk azokra, a' mellyek láttatnak, hanem a' láthatatlanokra; mert a' mellyek láthatók, azok ideig valók; de a' mellyek láthatatlanok, örökké valók.

V. Réſz

Mennyei házunk. Kriſtus elött mindenek megjelennek. Az Apoſtoloknak hüségek, Kriſtus ſzerelme. Uj teremtett állat.

1. Mert tudjuk, hogy, ha e' mi földi házunknak sátora elbontatik is, Iſtentöl valo epületünk vagyon, kéz nélkül kéſzitetett házunk, mely örökkén való mennyekben.

2. Mert erre nézve fohâſzkodunk, kivánván felöltöztetni, ama' mi hajlékunkba, melly mennyekböl való.

3. Hogy ha pedig, felöltöztetünk, *tehát* mezitelenül nem találtatunk. *Mát.* 22, 11. *Gal.* 3, 27. *Jel.* 3, 18. *és* 16, 15.

4. Mert kik e' sátorban vagyunk, mivel hogy megterheltetünk, fohâſzkodunk, de nem akarunk levetkeztetni, hanem fel öltöztetni, hogy a' halandóság elnyelettesſék az élét által. *Ró.* 8, 11 1 *Kor.* 15, 53.

5. A' ki pedig minket arra elkéſzitett, Iſten az, a' ki is adta minékünk a' Szent Léleknek Zálgaját. *Ró.* 8, 16. 2 *Kor.* 1. 21.

6. Azert mindenkor *jó* bizodalomban vagyunk, és tudjuk, hogy mivel e'teſtben mint jövevények járunk, kelünk, az URtól távol vagyunk. *Sólt.* 39, 13.

7. Mert hit altal járunk, és nem látás által. 1 *Kor.* 13, 12.

8. De bizodalmunk vagyon, és inkább akarunk kiöltözvén, a' teſttöl távól lenni, és együtt lakni az URral.

9. Annakokáért minden tehetségünkkel igyekezzünk, hogy akár a' *testben* lakván, akár kiköltözködvén, ö elötte kedveſsek leheſsünk.

10. Mert minnyájunknak megkell jelennünk a' Kriſtusnak itélö ſzéki elött, hogy elvegye ki ki a' ſzerint, a' mint az ö teſtében tselekedett, akár jót, akár gonoſzt. *Mát.* 25, 31.

11. Annakokáért az Iſteni félelmet tudván, reá biztatjuk az embereket, mivel az Iſtennél nyilvánságoſsak vagyunk; reménlem pedig, hogy a' ti lelketek esméretinél is, nyilván valókká lettünk. *Jób.* 31, 23.

12. Mert nem ajánljuk önnön magunkat ismét tinéktek, hanem alkalmatoſságot adunk néktek, hogy mi felölünk ditsekedheſsetek, és légyen mit *mondanatok* azoknak, kik képmutatásból ditsekednek, és nem ſzivböl.

13. Mert akár eſztelenkedjünk, az Iſtennek *eſztelenkedünk*, akár eſzeſsek legyünk, tinéktek *eſzeskedünk.*

14. Mert a' Kriſtusnak ſzerelme ſzorongat minket.

15. Mint kik *ezt* magunkban elvégeztük, hogy ha egy mindenekért meghólt, tehát minnyájan meg hóltak, és ugyan azért hólt meg mindenekért, hogy a' kik élnek ne él e-

éljenek többé magoknak; hanem annak, a' ki ö érettek meghólt és feltámadott. *Róm.* 5, 15.

16. Annakokáért mi is mostantól fogva, senkit nem esmérünk test szerint, és ha szintén meg is esmértük a' Kristust test szerint, de már most nem esmérjük. *Mát.* 12, 5.

17. Azért ha ki a' Kristusban vagyon, uj teremtett állat; a' régiek elmúltanak, *és* imé mindenek meg újúltanak.

18. Mind ezek pedig az Istentöl vagynak, ki öszve békéltetett minket önnön magával, a' Jésus Kristus által, és adta minékünk a' meg engesztelésnek szolgálatját. *Ró.* 5, 10.

19. Mivel hogy az Isten vala a' Kristusban, ki e' világot megbékéltette magával, nem tulajdonitván nékiek az ö vétkeket, letévén mi bennünk az engesztelésnek beszédét.

20. Azért a' Kristus képében járó követek vagyunk, és mint ha az Isten kérne titeket mi általunk; úgy kérünk a' Kristus *képében*, békéljetek meg az Istennel.

21. Mert a' ki bünt nem tud vala, mi érettünk bünné tette, hogy mi Isten igazsága lennénk ö általa.

VI. Rész.

Isten kegyelmének ideje. Egyháziak tiszti. A' hamis tanitókat eltávoztassák.

Böjt I. Vasárnap: váló Epistola.

1. Mivel együtt munkálkodók vagyunk az *URban*, intünk titeket, hogy az Istennek kegyelmét hijába ne vegyétek. 1 *Kor.* 3, 9.

2. Mert azt mondja: alkalmatos idöben meghallgatlak tégedet, és az idvességnek napján, megsegitlek tégedet; imé most vagyon a' kellemetes idö, imé most az idvésségnek napja. *Esa.* 49, 8.

3. Semmiben semmi botránkozást ne tegyetek, hogy az *egyházi* szolgálat ne szidalmaztassék. *Róm.* 14, 13.

4. Hanem mindenekben mutassuk-meg magunkat, mint Istennek szolgai; sok türésekben, nyomoruságokban, szükségekben, és szorongatásokban. 1 *Kor.* 4, 1. 2 *Kor.* 4, 2.

5. Tsa-

5. Tsapásokban, tömlötzökben, támadásokban, munkálkodásokban, vigyázásokban, böjtölésekben. 2 *Kor.* 11, 23.

6. Tiſzta életben, tudományban, békességes türésben, kegyességben, a Szent Lélekben, képmutatás nélkül való ſzeretetben.

7. Az igazságnak beſzédében, az Iſteni eröben, az igazságnak jobb, és bal kézröl valól fegyvereiben.

8. Tiſztesség és gyalázat által, ſzidalom és ditséret által, mint hitetök, maga igazak.

9. Mint esméretlenek, maga esméreteſsek, mint halálra valók, és imé élünk, mint kik megsanyargattatunk, de meg nem öletünk. *Sólt.* 118, 18.

10. Mint bánkodók, maga pedig mindenkor örülünk; mint ſzegények, maga ſokakat meggazdagitunk; mint kiknek ſemmiek nints, maga mindenekkel birunk.]

11. Megnyilt a' mi ſzánk ti hozzátok, ô Korinthusbéliek, a' mi ſzivünk kiterjedett.

12. Mi reánk nézve ſzorongatástok ne légyen, ha pedig ſzorongatás vagyon bennetek, a' *jó* indulattól vagyon.

13. Ugyan azon viſzſza fizetéſsel mondom néktek mint fiaknak: terjedjetek ki *ſziveitekben mi hozzánk.*

14. A' hitlenekkel együtt idegen igát ne vonjatok; mert, miközi *vagyon* az igazságnak a' hamiſsággal? és mi közi a' világoſságnak a' setétséggel?

15. Es mitsoda egyessége vagyon Kriſtusnak a' Béliállal vagy mitsoda réſze vagyon a' hivö embernek a' hitetlennel?

16. Mitsoda egyezése vagyon az Iſten Templomának a' bálványokkal? mert ti az élö Iſtennek Temploma vagytok; a' mint megmondotta az Iſten: ö bennek lákozom, ö *közöttök* járok, es léſzek nékiek Iſtenek, ök pedig én népem léſznek. *M.* 3. *Kö.* 26, 12. *Eph.* 2. 21.

17. Azért menjetek-ki közülök, és válljatok el *tölök*, azt mondja az Ur; és tiſztátalant ne illeſſetek, és magamnak foglak titeket. *Esa.* 52, 11.

18. Es néktek Atyátok lészek, ti is nékem fiaim, és leányim léfztek, azt mondja a' mindenható UR. *Jér.* 31, 1. 9. 23.

VII. Réfz.

Pál fzereti a' Korinthus bélieket, kiket ugyan megfzomoritott de hafzonra. Az után vigasztalja öket.

1. Annakokáért illyen igéretink lévén Szerelmefim, tifztitsuk meg magunkat, mind a' teftnek s' mind a' léleknek fertelmefségétöl, és vigyük végbe a' Szent életet Ifteni félelemmel.

2. Fogadjatokbé minket, fenkit igazságtalanúl meg nem bántottunk, fenkit meg nem rontottunk fenkit meg nem tsaltunk.

3. Nem azért mondom, hogy *titeket* vádolnálak; mert *már* elöre megmondottam, hogy a' mi fziveinkben vagytok, *úgy hogy* együtt élünk *veletek*, és együtt halunk.

4. Nagy bátorsággal vagyok hozzátok, nagy ditsekedésem vagyon felöletek, bétöltem vigazsággal, felette igen bövölködöm örömmel, minden mi nyomoruságinkban. *Mát.* 5, 12. *Tsel.* 5, 41. *Phil.* 2, 17

5. Mert mikor Macedóniába mentünk, nem vala semmi nyugodalma a' mi teftünknek; hanem minden felöl fzorongattattunk; kivül hartzunk, belöl félelmünk. *M.* 5. *Kön.* 32, 25. *Tsel.* 16, 19. 23.

6. De a' nyomorúltakat meg vigasztaló Iften, minket is meg vigasztalt, Titusnak hozzánk jövetele által.

7. De nem tsak az ö eljövetele által; hanem ama' vigasztalás által is, mellyel ö ti általatok meg vigasztaltatott, hirdetvén a' ti nagy kivánságtokat, *és* a' ti firáftokat, és a' ti érettem való buzgoságtokat, úgy hogy én annál inkább örülnék.

8. Mert ha meg fzomoritottalak titeket levelem által, nem sajnálom, noha akkorban sajnáltam vala; mert látom, hogy azon levél noha kevés idéig, de *még is* meg fzomoritott titeket. 2 *Kor.* 2, 4.

9. Moftan pedig örülök nem azon, hogy meg fzomoritattatok, hanem hogy a' ti fzomoruságtok, néktek megtéréftekre fzolgált; mert Iften fzerint való vólt a' ti fzomoruságtok, hogy tölünk femmiben meg ne károfitafsatok.

10. Mert az Iften fzerint való bánat, fzerez megbánás nélkül való megtéréft az idvességre, de a' világ fzerint való bánat, halált fzerez. 2 *Sam.* 12, 13.

11. Mert ez, hogy Iſten ſzerint megſzomorodtatok, imé minémü ſzorgalmatoſságot ſzerzett ti bennetek, és mentegetéſt, és neheztelést, söt félelmet, söt ohajtozáſt, buzgóságot, boſzu-álláſt. Mindeneſtöl fogva meg bizonyitottátok, hogy e' dologban ti ártatlanok vagytok.

12. Annakokáért noha ugyan irtam néktek, de nem ama' törvénytelenül tſelekedö *emberre* nézve, nem is arra nézve, a' ki boszút ſzenvedett, hanem hogy a' mi ti irántatok való ſzorgalmatoskodáſunk nyilván való lenne, mind ti elöttetek s' mind Iſten elött.

13 Azért megvigasztaltattunk, hogy ti vigasztaláſt vettetek, de ſokkal inkább örültünk Titusnak örömén; mivel az ö lelke épen minnyájatokra nézve megenyhitetett.

14. Mert ha miben ditsekedtem ö elötte ti felöletek, ſzégyent nem vallottam; hanem a' mint mindeneket igazán, megmondottunk néktek, úgy a' mi ditſekedésünk is, Titus elött igaznak találtatott.

15. És az ö ſzivbéli ſzerelme felettébb való tihozzátok, megemlékezvén minden ti engedelmességtekröl, hogy félelemmel és rettegéſſel fogadtátok ötet.

16. Örülök azért, hogy mindenekben bizhatom ti hozzátok. 2. *Kön.* 2, 9. *Phil.* 2, 12. 2 *Thes.* 3, 4.

VIII. Réſz.

Pál intése, hogy a' Macedóniabélieket kövessék az adakozásban. Titus hozzájok mégyen.

1. Tudtotokra adjuk pedig, atyámfiai, az Iſtennek ama' kegyelmét, melly a' Macedoniai Ekléſiáknak adatott.

2. Hogy a' ſok nyomoruságoknak, probáiban, az ö örömök *felette* bövölködött, és az ö mélységes szegénységek nagy gazdagsággal ki áradott, amaz együgyü ſzivböl való *adakozás* által.

3. Mert bizonyságot téſzek arról, *hogy* az ö tehetségek ſzerint, söt még tehetségek felett is vólt az ö kéſz indulatból való *adakozások.*

4. Sok kéréſſel kérvén minket, hogy a' jó téteményt és a' ſzentek ſzámára köz akaratból kiſzolgáltatott *adakozáſt* kezünkhöz vennénk. *Tsel.* 11, 29. *Róm.* 15, 26.

5. Es nem úgy a' mint reménlettük; hanem elöſzör önnön magokat az Iſtennek és minékünk adták, az URnak akaratja által,

6. Hogy intenénk Tituſt, hogy a' miképen ez elött elkezdette, a' képen el is végezné nálatok ezen adakozásnak *bé ſzedését* is.

7. Söt a' mint mindenekben bövölködtök, hittel, beszéddel, tudománnyal, és minden ſzorgalmatossággal, és a' ti mihozzánk való ſzerelmetekkel, hogy az illyen jótéteménnyel is bövölködjetek. 1. *Kor.* 1, 5.

8. De nem parantſolat képen mondom; hanem hogy másoknak ſzorgalmatoſsága által, a' ti ſzerelmetek is megpróbáltatnék, ha tiſztaságos-e?

9. Mert tudjátok a' mi URunk Jéſus Kriſtusnak kegyelmét, hogy gazdag lévén, ti érettetek ſzegénnyé lett, hogy ti az ö ſzegénysége által, meggazdagulnátok.

10. Söt mi gondolatom légyen ezen *dolog* iránt, megmondom; mivel az néktek haſznotokra léſzen, *úgy mint* kik nem tsak a' tselekedetet; hanem a' jó akaratot is, *már* az elött elkezdettétek még az elmúlt eſztendöben.

11. Moſtan pedig a' tſelekedetet is elvégezzétek, hogy a' mint eleintén kéſz jó akarattal vóltatok, úgy elvégezzetek is abból, a' mitek vagyon.

12. Mert ha *már* elöre megvagyon a' kéſz indulat, az az ember kedves, a' ſzerint, a' mivel bir, és nem a' ſzerint, a' mivel nem bir.

13. Mindazáltal nem hogy egyebeknek könnyebbüléſek légyen, néktek pedig ſzorongatástok; hanem egyenlöképen, a' moſtani idöhöz képeſt, és igy a' ti bövölködéstek, *ſegitségül* légyen azoknak az ö fogyatkozáſokban.

14. Hogy azoknak is ö bövölködéſek, titeket meg *ſegitſen* a' ti fogyatkozáſtokban, és úgy légyen *oſztán* egyenlöség.

15. Mint megvagyon irva: a' ki ſokat *öſzve gyüjtött*, a' nem bövölködött, és a' ki keveſet gyüjtött, az nem ſzükölködött. *M.* 2. *Kön.* 16, 18.

16. De hálá Iſtennek, a' ki felöletek illyen ſzorgalmatoſságot adott a' Titusnak ſzivébe.

17. Mert az intéſt kedveſſen vette, és még jobban ſzorgalmatoskodott, *úgy* hogy maga kéſz indulatjából, ti hozzátok menne.

18. Elküldöttük pedig véle egyetemben az atyafiat is, a' kinek minden Ekléſiák elött, *nagy* ditsérete vagyon, az Evangyéliomnak *hirdetésében*.

19. (Nem tsak ez pedig; hanem az Ekléſiák által, el is válaſztatott, hogy nékünk üti tárſunk légyen, az ajándéknak *elvitelében*, melly általunk béſzolgáltatik az URnak

di-

ditsöfségére, és a' ti bennetek való jó indulatnak mégerö-
sittetésére.)

20. Eltávoztatván azt, hogy minket fenki ne fzidalmaz-
zon, ez bövséges adakozáfra nézve, melly általunk bészol-
gáltatik.

21. Ugymint kik tiſztefséges *dolgokra* igyekezünk, nem
tsak az UR elött, hanem az emberek elött is. *Róm.* 12,27.

22. Azokkal egyetemben pedig elküldöttük a' mi a-
tyánkfiát, és a' kit fokakban fokszor megprobáltunk, s' *ta-
láltunk* fzorgalmatosnak lenni; moft pedig fokkal fzorgal-
matoffabbnak, a' ti hozzátok való bizodalomért.

23. Minekokáért akár a' Titus iránt *tegyenek* szót, az én-
nékem tárfom, és ti közöttetek velem együtt múnkálkodó
fzolga, akár egyéb atyánkfiai felöl, azok is az Ekléfiák-
nak követjei a' Kriftusnak ditsösségére.

24. Annakokáére a' ti szerelmeteknek, és a' mi, ti felöle-
tek való ditsekedésünknek bizonyos jelét, mutassátok meg
ö hozzájok, az Ekléfiák elött is.

IX. Réfz.

Még is az adakozásra int, mellynek jutalma vagyon. De jó kedvü adakozás légyen.

1. Mindazáltal a' Szentek szükségekre *nézendö* adako-
zásokról, hogy néktek irjak, nem *vélem* szükéges-
nek lenni.

2. Mivel tudom a' ti kész indulatotokat, melly iránt
ditsekedem is felöletek a' Macedóniabéliek elött, hogy
Achája az elmúlt esztendötül fogva kéfzen vólt, söt a' ti
buzgóságtok sokakat felinditott.

3. El küldöttem pedig az atyafiakat, hogy a' mi felöle-
tek való ditsekedésünk hijában való ne légyen, e' részrül,
hogy a' mint meg mondám, készen legyetek.

4. Ne talám ha a' Macedóniabéliek velem együtt eljö-
vendenek s' benneteket készületlen találnak, mi szégyent
valljunk, hogy ne mondjam, talám inkább ti, az illyetén
ditsekedésnek álhatatosságára nézve.

5. Annakokáért Szükségesnek itéltem, az atyafiakat
kérni, hogy elöre hozzátok mennének, és még elöre el-
késziteněk, a' ti még elöre megmondatott ajándéktokat,
hogy készen légyen, és ugyan mint egy *jò akaratból* való
ajándék, és nem mint egy fösvénység.

Sz. Lörintz Innepnapjára való Epistola.

6. Azt *mondom* pedig a' ki szükön vét, szükön is arat, és a' ki bövségessen vét, bövsegessen is arat.

7. Kiki a' mint feltette szivében, nem szomoruságból, vagy kénszeritésböl, mert a' jó kedvü adakozót szereti az Isten. *M.* 2. *Kön.* 25, 2. *Sirák.* 35. 11. *Rom.* 12, 8.

8. Hatalmas pedig az Isten *abban* hogy minden kegyelem reátok áradjon, hogy mindenben mindenkor bövséges megelégedéstek lévén, minden jó tselekedetekben bövölködjetek.

9. A' mint megvagyon irva: osztogatott és adakozott a' szegényeknek, az ö igazsága örökkén megmarad. *Sólt.* 112, 9.

10. A' ki pedig magot ád a' magvetönek, adjon kenyeret is eledeltekre, és szaporitsa meg vetésteket, és nevelje meg a' ti igazságtoknak gyümöltseit. *Esai.* 55, 10.

11. Mindenekben meg gazdagodván, minden együgyüséggel, melly mi általunk azt miveli, hogy az Istennek háláadás nyujtassék.] 2. *Kor.* 1, 11. *és* 4, 15.

12. Mivel az ebbéli Isteni tiszteletnek szolgálatja, a' Szenteknek fogyatkozásit nem tsak megelégiti, de azon fellül, ugyan kiárad sok háláadások által Isten eleibe.

13. Midön az ebbéli szolgálatnak próbája által az Isten megditsöittetik, *részböl* a' ti egygyezö engedelmességtekért, a' Kristus Evangyéliomában, *részböl* pedig az együgyü *szivböl való* adakozásnak szolgálatjáért, ö hozzájok, és közönségessen mindenekhez.

14. Es azoknak ti érettetek való könyörgésekért, *úgy mint* kik óhajtnak titeket, Istennek ama' kegyelmére nézve, melly igen bövséges ti köztetek.

15. De hálá légyen az Istennek, amaz ö megmondhatatlan ajándékáért.

X. Réſz.

Pálnak irási nehezek, de ö jelenléte könnyü. Ö Apoſtol lévén nem ditsekedik.

1. De én Pál magam kérlek titeket a' Kriſtusnak szelidsége, és engedelmessége által, ki veletek szembe lévén, alázatos vagyok, távól lévén pedig' bátorságos vagyok ti hozzátok.

2. Es kérlék titeket hogy mikor veletek együtt vagyok is, ne kételeniteſſem bátorkodnom, ama' bizodalommal a' mellyel én azt itélem, hogy mérészkedhetem is némellyek ellen, azok ellen *tudni illik*, a' kik úgy itélnek felölünk, mint ha teſt ſzerint járnánk.

3. Mert noha a' teſtben járunk, de nem teſt szerint tusakodunk.

4. Mert a' mi vitézkedésünknek fegyverei nem teſtiek; hanem hatalmasok az Iſtenben, *nagy* erösségeknek lerontásokra. *Róm.* 1,5. *és* 16,26.

5. Mikor lerontjuk az okoskodásokat, és minden magasságot, melly felemelkedik az Iſtennek esmérete ellen, és fogva viszünk minden okosságot a' Kriſtushoz való engedelem alatt.

6. *Es* legyetek készek boszszút állani minden engedetlenségen, midön megtellyesedik a' ti engedelmetek.

7. Tsak azokra néztek-e, a' mellyek ſzemeitek elött vagynak? ha ki magával elhiteti, hogy a' Kriſtusé légyen, az gondolja meg magában azt is, hogy a' mint ö a' Kriſtnsé, úgy mi is, a' Kriſtusé *vagyunk*. 1. *Kor.* 14, 37.

8. Mert ha valamennyire fellyebb ditsekedném is a' mi hatalmunk felöl, mellyet nékünk épitésre adott az UR, és nem a' ti romláſtokra, ſzégyent nem vallanék.

9. Hogy ne láttaſſam, mint ha ijesztenélek titeket a' levelek által.

10. Mert azt mondják: a' levelek ugyan fontoſſak és hatalmaſok, de teſtben való jelenléte erötelen, és beszéde ſemmit sem ér.

11. A' ki ollyan *tsátsogó*, az meggondolja azt, hogy a' minémüek vagyunk távólról a' levél által való ſzólásban, közelröl is ollyanok lészünk, tselekedettel.

12. Mert nem mérészeljük magunkat azok mellé tenni, vagy azokhoz haſonlitani, kik önnön magokat *mások elött* kellettetik, *noha azok*, a' kik magokat magokhoz mérik, és magokat magokhoz hasonlitják, bolondoznak.

13. Mi ugyan módnélkül nem ditsekedünk, hanem tsak a' regulának mértéke szerint, mellyet mértékül adott nékünk az Isten, hogy épen ti hozzátok is eljutottunk.

14. Mert mint ha nem is jutottunk vólna ti hozzátok, magunkat nem hánnyuk holott pedig lám épen ti hozzátok is eljutottunk, a' Kristusnak Evangyéliomával.

15. Nem ditsekedünk módnélkül, masoknak munkájokban, de reménységünk vagyon, hogy a' ti hitetek megnevelkedvén, ti általatok felmagaztaltassunk, a' mi regulánk szerint való bövölködésre.

16. Hogy a' tartományokban is, mellyek túl vagynak ti rajtatok, hirdettessék az Evangyéliom, és ne ditsekedjünk másoknak regulája szerint, elkészitetett *dolgokban.*

17. A' ki pedig ditsekedik, az URban ditsekedjék. *Esa.* 65, 16. *Jer.* 9, 23. 24.

18. Mert nem az, az érdemes *ember* a' ki magát ditséri, hanem az, a' kit az UR ditsér.

XI. Rész.

Pál ö Apostolságát állitja. Ditsekedésének okait adja. Damaskusbéli dolgai.

1. Vajha bár tsak egy kevésé türnétek el engemet az én balgatagságomban, de el is türtök engemet.

2. Mert Isten szerint való buzgósággal buzgok ti hozzátok; mert eljegyeztelek titeket, mint tiszta szüzet amaz egy férfiúnak a' Kristusnak. *M.* 3. *Kön.* 21, 13.

3. De félek, hogy mint a' kigyó megtsalta Evát álnoksággal, úgy a' ti elméitek is meg rontatván, a' Kristusban való együgyüségtöl *el ne szakadjanak. Ján.* 8, 44.

4. Mert ha valaki eljövén más Jésust prédikállana, kit mi nem prédikállottunk vagy egy más lelket vennétek, a' mellyet az elött nem vettetek, vagy más Evangyéliomot, mellyet bé nem vettetek, méltán eltürnétek azt. *Gal.* 1, 8.

5. Mert úgy itélem, hogy én semmiben alább való nem vagyok, a' legföebb Apostoloknál. 1 *Kor.* 15, 10.

6. Es noha tudatlan vagyok a' beszédben, de nem *vagyok tudatlan* az értelemben, hanem *mi* mindenekben és mindenek között nyilván válok vagyunk ti általatok.

7. Avagy vétkeztem-e, magamat megalázván, hogy ti felmagaztaltatnátok, holott az Iſten Evángyeliomát ingyen hirdettem néktek. 1 *Kor.* 9, 6. 12.

8. Más Ekléſiákat megfoſztottam, sóldot vévén hogy néktek ſzolgálhaſsak, és nálatok létemben, midön ſzükölködtem, ſenkinek henyélléſsel terhére nem vóltam. *Tsel.* 20, 33.

9. Mert az én fogyatkozáſimat helyre hozták az atyafiak, kik Macedoniából jöttenek, és mindenekben úgy alkalmaztattam magamat, hogy néktek terhetekre ne legyek, s' az *után is* úgy alkalmaztatom.

10. *A' mint* a' Kriſtusnak igazsága én bennem *vagyon úgy tudom*, hogy az én ditsekedésem el nem rekeſztetik én tölem, Achájának minden tartományiban.

11. Vallyon s' miért? hogy nem ſzeretnélek titeket? tudja az Iſten.

12. A' mit pedig *moſt* tselekeſzem, ez után is azt tselekſzem, hogy elvágjam alkalmatoſságát *azoknak*, a' kik alkalmatoſságot *keresnek arra*, hogy a' miben ök ditsekednek, ollyanoknak találtatnának, a' minémüek mi *vagyunk*.

13. Mert az illyetének *tsak* hamis Apoſtolok, álnok munkások, kik magokat a' Kriſtus Apoſtolivá változtatják.

14. De nem tsuda, mert a' Sátán is, világoſságnak Angyalává változtatja magát.

15. Azért nem nagy állapot, ha annak ſzolgai is az igazságnak ſzolgaivá változtatják magokat, kiknek végek az ö tselekedetek ſzerint léſzén. *Phil.* 3, 19.

16. Ismét mondom, ſenki engem ne véljen eſztelennek lenni, máskülömben tehát mint egy eſztelent vegyetek bé engemet, hogy én is egy kevésé ditsekedjem.

17. A' mit mondok, nem mondom az Ur ſzerint; hanem úgy mint eſztelenségböl, az álhatatos ditsekedésre nézve.

18. Mivel ſokan ditsekednek, a' teſt ſzerint, én is ditsekedem.

Sexageſimæ Vasárnapra való Epiſtola.

19. Mivel hogy örömeſt eltüritek az eſztelenéket, *ti* böltsek lévén.

20. Mert eltüritek, ha ki titeket ſzolgálat alá vét, ha ki titeket megeſzen, ha ki titeket megvon, ha ki ellenetek felemelkedik, ha ki titeket artzul vér.

21. A' gyalázatra nézve mondom: mivel hogy mi erötelenek vóltunk, de a' miben valaki méréſzkedni akar; (eſztelenül ſzólok) én is méréſzkedem. *Phil.* 3, 4. 5.

22. Sidóke ök? én is a' *vagyok*, Izraeliták-e? én is. Abrahámnak magvai-e? én is a' *vagyok*.

23. A' Kriſtusnak ſzolgai-e? (mint eſztelen, úgy ſzólok) én ſokkal inkább a' vagyok, a' munkálkodásokban felesleg, a' tsapáſoknak *elſzenvedésében* is felesleg, tömlötzökben gyakortább, halálos veſzedelmekben többſzör.

24. A' Sidóktól egyhéján negyven tsapáſt ötſzör ſzenvedtem.

25. Veſzſzökkel háromſzor tsapattam-meg, egyſzer megköveztettem, háromſzor hajó töréſt ſzenvedtem, éjjel nappal a' tengernek mélységében vóltam. *Tsel.* 27, 41.

26. Gyakorta való utazásokban, és *vóltam* veſzedelmekben a' vizeken, veſzedelmekben a' tolvajok miatt, veſzedelmekben az én nemzetségem között, veſzedelmekben a' pogányok között, veſzedelmekben a' városban, veszedelmekben a' pusztában veſzedelmekben a' tengeren, veſzedelmekben, a' hamis atyafiak között.

27. Munkálkodásokban, fáradozásokban, sok vigyázásokban, éhségben, ſzomjuságban, gyakorta való böjtölésekben, hideg és mezitelenségben.

28. Ezen fellül a' mi kivül vagyon, a' minden napon reám tódúló ſokaság, és a' minden Ekléſiákról való gondviselés.

29. Kitsoda erötelen, hogy én nem vólnék erötelen? kitsoda botránkozik meg? hogy én azon nem busulnék.

30. Ha ditsekedni kell, azokban ditsekedem, mellyek az én erötelenségemre nézendök. 13.

31. A' mi URunk Jéſus Kriſtusnak Iſtene és Attya, a' ki áldott mind örökkén, tudja, hogy nem hazudok.

32. Damaskusban az Aretás királynak Föhadnagya örzi vala Damaskus varosát, akarván engem megfogni.

33. De egy ablakon által egy kosárban botsáttattam alá a' báſtyán, és igy menekedtem meg annak kezéböl.

XII. Réſz.

Pál a' harmadik égbe ragadtatik. Mikép ſzolgált a' Korinthusbélieknek, de fél, hogy hijában léſzen.

1. Ugyan nem illik hozzám, hogy ditsekedjem, de mindazon által a' látásokra megyek, és az URtól való jelenésekre.

2. Tudok egy embert a' Kriſtusban, ki az elött tizen-négy eſztendövel (ha a' teſtben volt-e, nem tudom, vagy a' teſten kivöl, azt sem tudom, az Iſten tudja) elragadtatott, ſzintén az harmadik égbe.

3. Es ismérek ollyan embert, (ha a' teſtben-e, vagy a' teſten kivöl, nem tudom, az Iſten tudja.)

4. Hogy felragadtatott a' paradítsomba, és hallott meg mondhatatlan ſzókat, mellyeket embernek ki mondani nem ſzabad.

5. Az illyetén ember felöl ditsekedhetem, önnön magam felöl pedig nem ditsekedem; hanem tsak az én erötelenségimröl.

6. Es ha ditsekedni akarnék, nem lennék eſztelen', mivel igazat mondanék; de elhallgatom, hogy valaki én felölem fellyebb ne gondolkodjék *annál*, a' mit lát hozzám, avagy hall tölem.

7. Söt a' *mennyei* jelenéseknek nagyságokra nézve, hogy fel ne fuvalkodjam, öſztön adatott az én teſtem-

testembe, a' Sátánnák Angyala, ki engemet öklözzön, hogy fel ne fuvalkodjam.
8. Mire nézve háromszor kértem az URat, hogy az a' gonosz tölem eltávozzék.
9. De mondatott nékem: elég néked az én kegyelmem, mert az én eröm, az erötelenség által mégyen végbe; annakokáért ditsekedem az én erötelenségimben, hogy a' Kristusnak ereje én bennem lakozzék.]
10. Azért gyönyörködöm az erötelenségekben, a' gyalázatokban, a' szükölködésekben, az üldözésekben, a' Kristusért való szorongatásokban, mert midön erötelen vagyok, erös vagyok.
11. Ditsekedvén esztelenné lettem; de ti kénszeritettetek reá: mert nékem ti töletek kellett vólna meg ditsértetnem, holott semmiben alább való nem vagyok, a' legföebb Apostoloknál; ha semmi vagyok is. 1 *Kor.* 4, 9.
12. *Söt* ugyan Apostolhoz *illendö* jelek estenek ti közöttetek, minden alázatosságra, jelek és erök által.
13. Mert vallyon s' miben lettetek volna alább valók, a' több Ekléſiáknál, hanem hogy ti nálatok idöt töltvén, néktek terhetekre nem vóltam, megbotsássátok nékem ebbéli vétkemet.
14. Imé harmadszor is készen vagyok, a' hozzátok való menetelre, de még sem akarok néktek terhetekre lenni, köztetek mulatván. Mert nem keresem azt, a' mitek vagyon; hanem ti magatokat, mivel nem szükség, hogy a' fiak gyüjtsenek kintset az atyáknak, hanem az atyák a' Fiaknak.
15. Én pedig igen örömest közlök, söt magamat is odaadom, a' ti lelkeitekért, noha mentöl inkább szeretlek titeket, annál kevesebbé szerettetem töletek. *Kol.* 1, 24.
16. De légyen úgy, hogy én nem terheltelek titeket, hanem ravasz lévén reávettelek benneteket.
17. *Mert* vallyon, tsak egyik által is azok közzül, kiket hozzátok küldöttem, vontam e valamit rajtatok?
18. Ugyan kértem vala Titust, és elküldöttem véle amaz atyafiat, de vallyon s' vont-e valamit rajtatok a' Titus? avagy nem azon egy nyomba járunk-e?
19. *De talám* azt vélitek: hogy ismét mentegetjük magunkat elöttetek? az Isten szine elött szólunk a' Kristusban; mind ezeket pedig, Szerelmesim, a' ti épüléstekért.

20. Mert félek, talán mikor hozzátok érkezem, nem úgy talállak benneteket, a' mint akarom, s' én sem találtatom ollyannak, a' mint ti akartatok, hogy valamimódon háborgások, irigységek, haragoskodások, versengések, rágalmazások, sugárlások, pártütések ne *legyenek* közöttetek.

21. Hogy ha ismét *hozzátok* menendek, engem az Iſten meg ne alázzon köztetek, és ſzomorkodjam ſokakon, a' kik elöre vétkeztenek, és meg nem tértenek az ö tiſztátalanságokból, és paráznaságokból, és ſajtalanságokból, a' mellyet tselekedtenek.

XIII. Réſz.

Pál inti a' Korinthusbélieket mint kéſzitsék magokat az ö odamenetelére és elvégezi Irását.

1. Ezzel harmadſzor mégyek hozzátok; két vagy három tanúknak ſzája *vallásán* álljon meg minden mondásnak *igazsága. Mo. 3. Kön.* 35.

2. Az elött is megmondottam, és *ismét* elöre mondom mint *ha már* másodſzor jelen vólnék *köztetek*, de moſt távól létemben irok azoknak, a' kik még elöre vétkeztenek, söt mind a' többieknek is, hogy ha ismét odamenendek, ſenkit meg nem kiméllek.

3. Mivel bizonyságot kereſtek az én bennem ſzóló Kriſtus felöl, ki nem erötelen ti köztetek, *söt* hatalmas ti bennetek.

4. Mert noha erötelenségböl feſzitetett-meg, de él az Iſtennek ereje által, és noha mi is erötelenek vagyunk ö benne, mind azon által véle egyetemben élünk ti köztetek az Iſtennek erejéböl. *Phil.* 2, 7. 8. *Pét.* 1. *Lev.* 3, 18.

5. Kisértsétek-meg magatokat, ha a' hitben vagytok-e, próbáljátok meg magatokat, avagy nem esméritek-e magatokat, hogy a' Jéſus Kriſtus ti bennetek vagyon, hanem ha elvettetettek vagytok.

6. Reménlem pedig megfogjátok tudni, hogy mi nem vagyunk elvettetettek.

7. De kérem az Iſtent, ne ereſzſzen titeket, ſemmi gonoſz tselekedetre, hogy mi ne *találtaſsunk* meg probáltatott *férfiaknak*, mikor hozzátok megyünk, hanem hogy ti jót tselekedjetek, mi pedig mint elvettettek legyünk.

8. Mert ſemmit nem tehetünk az igazság ellen; hanem az igazság ſzerint.

9. Mert

9. Mert örülünk azon, hogy erötelenek vagyunk, ti pedig eröſsek vagytok; söt ugyan azt kivánjuk, hogy ti tökéletesſen helyre állittaſsatok.

10. Annakokáért ezeket irom távol létemben, hogy jelenlétemben ne kételenittesſem keménykedni, ama hatalom ſzerint, mellyet adott nékem az Ur, épitésre és nem rontásra. 1 *Kor.* 4, 21. *és* 2. *Kor.* 2, 3.

11. Végezetre atyámfiai, örüljetek, tökélleteſſen megépitesſetek, vegyetek vigasztaláſt, egyet értsetek békeségben éljetek, és a' ſzeretetnek s' a' békességnek Iſtene légyen ti veletek. *Róm.* 12, 16. 18. *Phil.* 2, 2.

12. Köſzöntsétek egy máſt ſzent tsókoláſsal, köſzöntenek titeket a' Szentek minnyájan.

13. Az Ur Jéſus Kriſtusnak kegyelme, és az Iſtennek ſzerelme, és a' Szent Léleknek közlése *légyen* minnyájatokkal Amen.

Ez a' második levél a' Korinthusbéliekhez, melly iratott Macedoniából Philippe nevü városból Titus és Lukáts által.

PAL APOSTOLNAK GALATA béliekhez irott Levele.

I. Réſz.

Galatabéliek álhatatlansága. Más Evangyéliomot, a' ki birdet, átkozott, hiv szolgálatja Pálnak, és útazási.

1. Pál, Apoſtol nem emberektöl, nem is ember által', hanem a' Jéſus Kriſtus által, és az Atya Iſten által, ki ötet a' halálból feltámasztotta. *Tsel.* 2, 24. *Róm.* 4, 24. *Gal.* 1, 11. 12. *Tit.* 1, 3.

2. Es mind az atyafiak én velem a' Galatiában lévö Ekléſiáknak.

3. Kegyelem néktek és békesség az Atya Iſtentöl, és a' mi URunk Jéſus Kriſtuſtól. *Róm.* 1, 7. *Eph.* 1, 2.

4. Ki adta önnön magát a' mi büneinkért, hogy kimentene minket e' jelen való gonoſz világból, az Iſtennek és a' mi atyánknak akaratja szerint.

5. Kinek légyen ditsösség mind örökkön örökké. Amen!

6. Tsudálkozom, hogy illy hamar elhagytátok fotditani magatokat attól, a' ki hivott titeket a' Kriſtusnak kegyelmére; egy más Evangyéliomra.

7. Maga nintsen más, hanem hogy vagynak némellyek, kik háborgatnak titeket, és elakarják változtatni a' Kriſtusnak Evangyéliomát.

8. Es ha szintén mi, vagy Angyal az égböl hirdetne néktek Evangyéliomot, azon kivül, a' mellyet mi néktek hirdettünk, átkozott légyen. 1. *Kor.* 16, 22.

9. A' mint elöre mondottuk, moſt ismét mondom, ha ki néktek Evangyéliomot hirdet, a' kivül, a' mellyet vettetek, átkozott légyen.

10. Mert moſt az embereket prêdikállom-e vagy az Iſtent? avagy azt keresem-e, hogy az emberek elött kedves legyek? mert ha az embereknek kedveskedném, Kriſtus szolgája nem vólnék. 1. *Thes.* 2, 4. *Jak.* 4, 4.

11. Tudtotokra adom pedig atyámfiai, hogy az Evangyéliom, mellyet néktek hirdettem, nem ember ſzerint való. 1. *Kor.* 15, 1. 3.

12. Mert én sem vettem embertöl, ſem *ember által* nem tanittattam, hanem a' Jéſus Kriſtusnak megjelentése által. *Eph.* 3, 3.

13. Mert haloltátok, mint viseltem magamat régenten a' Sidó vallásban, hogy felette igen üldöztem az Iſtennek Ekléſiáját, és puſztitottam azt. *Tsel.* 8, 3. *és* 9, 1.

14. Es a' Sidó tudományban ſokakat meghaladtam, kik az én nemzetemböl velem egy idöſſek vóltanak, *mivel* igen buzgóságos vóltam az én atyáimnak rendélésekben.

15. Mikor pedig tetszett Iſtennek, a' ki engem az én anyámnak méhétöl fogva elválaſztott, és hivott az ö kegyelmének általa.

16. Hogy megjelentené az ö Fiát én általam, *és* hogy hirdetném ötet a' pogányok között. Azonnal nem tanátskoztam *ſemmit* a' teſttel és vérrel. *Máth.* 16, 16. 17.

17. Jerusálembe ſem tértem az Apoſtolokhoz, a' kik elöttem vóltanak; hanem Arábiába mentem, és ismét viſzſza tértem Damaskusba.

18. Az után három eſztendövel, Jerusálembe mentem, hogy Pétert meglátogatnám, és tizenöt napokon maradtam ö véle. *Tsel* 9, 26

19. Többet pedig az Apoſtolok közzül nem láttam; hanem tſak Jakabot, az URnak attyafiát.

20. A' mellyeket pedig néktek irok, imé *nyilvánságoſok* az Iſten elött, hogy nem hazudok.

21. Az után mentem Siriának, és Ciliciának tartományiba.

22. De ſzemélyemben esméretlen vóltam az Ekléſiák elött, mellyek Judeában valának a' Kriſtus által.

23. Hanem tſak hallották, hogy amaz, a' ki néha minket üldöz vala, moſt ugyan azt a' hitet prédikálja, a' mellyet az elött puſztit vala. *Tsel.* 9, 21.

24. Es ditsöitik vala az Iſtent én érettem.

II. Réſz.

Titus környül nem metſzetik. Pál feddi Pétert, és álitja a' meg igazuláſt hit által.

1. Azután tizen-négy eſztendövel, ismét felmentem Jerusálembe Barnabáſſal, Tituſt is magam mellé vévén. *Tsel.* 15, 1.

2. Felmentem pedig a' jelenés ſzerint. Es az Evangyéliomot, mellyet prédikállok a' pogányok között, eleikbe adtam; de magánoſſan azoknak, a' kik *föebbeknek* tartattanak, hogy talán hijába ne futnék, vagy ne futottam vólna. *Tsel.* 19, 3.

3. *Söt* Titus is, ki velem vala, Görög lévén nem kénſzeritettetett *arra*, hogy környülmetéltessék. *Tsel.* 16, 3.

4. De a' hamis atyafiakra nézve, kik magokat béſzinlették, hogy megkimlenék a' mi ſzabadságunkat, melly vagyon a' Jéſus Kriſtusban, és minket ſzolgálat alá vetnének. *Tsel.* 15, 24.

5. Kiknek tsak egy oráig ſem engedtünk, ſe hozzájok nem állottunk, *azért* hogy az Evangyéliomnak igazsága megmaradna köztetek.

6. A' mi pedig azokat illeti, a' kik állitatnak valaminek lenni, akár minémüek vóltanak az elött, nékem ahoz ſemmi közöm; az Iſten nem nézi az embernek ſzemélyét, mert a' kik tekintetben vagynak, engemet ſemmire nem tanitottanak. *Mós.* 5. *K.* 10, 17. *Iób.* 34, 19. *Tsel.* 10, 34. *Róm.* 2, 11. *Eph.* 6, 9.

7. Söt ellenben, mikor látták vólna, hogy reám bizattatott az Evangyéliom, a' környülmetéletlenség között, mint Péterre, a' környülmetélkedés között. *Tsel.* 13, 46.

8. Mert a' ki Péterben hathatóképen munkálkodott, a' környülmetélkedésnek Apostolságában, én bennem is hathatóképen munkálkodott, a' pogányok között.

9. Es mikor Jakab, Képhás, és János, kik oszlopoknak tartattanak, tapasztalták vólna a' kegyelmet, melly nékem adatott, jobb kezeiket adák nékem és Barnabásnak a' társaságra, hogy mi a' pogányok közzé, ök pedig a' környülmetélkedés közzé *mennének*.

10. Tsak hogy a' szegényekröl megemlékeznénk, mellyet is szorgalmatosan igyekeztem meg tselekedni.

11. Mikor pedig Péter Antiochiába érkezett vólna, szemtöl szembe nékie ellene állottam, mivel ugyan méltó vala a' feddesre.

12. Mert minekelötte Jakabtól némellyek elérkesztenek vólna, a' pogányokkal együtt eszik vala, hogy pedig elérkeztenek, félre voná magát, és el álla tölök, félvén a' környülmetélkedésben lévöktöl.

13. Es ö véle egyetemben, a' több Sidók is, a képmutatásba egyelettenek, annyira, hogy még Barnabás is részesült azoknak képmutatásokban.

14. *Mellyet* mikor láttam vólna, és hogy nem járnának egyenesen az Evangyéliomnak igazsága szerint, mondám Péternek mindeneknek hallatára; ha te Sidó lévén a' pogányoknak módja szerint élsz, és nem a' Sidóknak rendi szerint, miért kénszerited tehát a' pogányokat, hogy a' Sidóknak rendi szerint éljenek. *Tsel.* 10, 28.

15. Mi *jóllehet* természet szerint Sidók *vagyunk*, és nem a' pogányok közzül való bünösök.

16. Tudván *mind-azon által*, hogy az ember nem igazúlmeg a' törvénynek tselekedetiböl, hanem tsak a' Jésus Kristusban való hit által, azért hiszünk mi is a' Kristus Jésusban, hogy megigazúljunk a' Kristusban való hitböl, és nem a' törvénynek tselekedetiböl, mivelhogy a' törvénynek tselekedetiböl, tsak egy test sem igazúlmeg. *Róm.* 1, 17.

17. Ha pedig mi, kik azt keressük, hogy a' Kristusban igazúljunkmeg, magunk is bünösöknek találtatunk; vallyon azért a' Kristus a' bünnek szolgája-e? távol légyen.

18. Mert ha a' mellyeket lerontottam ismét felépitem, magamat a' *törvény* megszegöjévé teszem.

19. Mert én a' törvény által a' törvénynek meghóltam, hogy éljek az Istennek. *Róm.* 6, 11. 14. *és* 7, 4. 6.

20. A' Kristussal egyetemben megfeszitettem, élek pedig, de már nem én; hanem a' Kristus él én bennem, a' mit pedig most a' testben élek, az Isten Fiában való hit által élem, a' ki engemet szeretett, és önnön magát adta érettem.

21. Nem vetem-el az Istennek kegyelmét; mert ha a' törvény által vagyon az igazság, tehát a' Kristus hijába hólt-meg. *Sid.* 7, 11.

III. Résʒ.

A' hit által való megigazulás. Megváltattunk az átoktól, hogy áldás jöjjön reánk. Az igéret 430. esztendövel elöbb vólt a' törvénynél. A' törvény a' Kristusra igazit.

1. O esztelen Galatabéliek, ki ámitottel titeket, hogy ne engedjetek az igazságnak? kiknek szemek elött, lerajzoltatott a' Jésus Kristus, mint ha ti közöttetek feszittetett vólna meg. *Gal.* 5, 7.

2. Tsak egyedül ezt akarom töletek megtudni, ha a' törvénynek tselekedeti által vettétek-e a' Szent Lelket, vagy a' *hitnek* hallásából?

3. Ollyan esztelenek vagytok-e? kik lélekben kezdettétek, már a' testben akarjátok-e elvégezni?

4. Annyit szenvedtetek-e hijában? ha ugyan hijában.

5. A' ki annakokáért ád tinéktek *Szent* Lelket, és ti bennetek *tsuda tételekre* való eröket tselekeszik, a' törvénynek tselekedetiböl *miveli-e*, vagy a' hitnek hallásából?

6. Mint Abrahám hün az Istennek, és tulajdonitatott nékie igazságúl. *M.* 1. *Kön.* 15, 6.

7. Tudjátokmeg azért, hogy a' kik hitböl vagynak, azok Abrahámnak fiai. *Róm.* 4, 11. 12. 16.

8. Az irás pedig *melly* elöre megtudta, hogy Isten a' pogányokat hit által igazitaná-meg, elöre megigérte Abrahámnak: tebenned áldattatnakmeg minden nepek. *Mós.* 1. *Kön.* 12, 3. *és* 18, 18. *és* 22, 18. *és* 26, 4.

9. Annakokáért a' kik hitböl valók, a' hivö Abrahámmal együtt megáldatnak.

10. Mert valamennyen a' törvénynek tselekedetiböl vagynak, az átok alatt vagynak; mert megvagyon irva: átkozott valaki meg nem marad mind azokban, a' mellyek megirattak a' törvénynek könyvében, hogy azokat tselekedje. *Mós.* 5. *Kön.* 27, 26.

11. Hogy

11. Hogy pedig Isten elött a' törvényböl senki meg nem igazúlhat, nyilvánságos. Mert az igaz hitböl él. *Hab.* 2,4. *Róm.* 1,17. *és* 3,20.

12. De a' törvény nintsen a' hitböl, hanem a' melly ember azokat tselekeszi, él azok által. *M.* 3. *Kön.* 18,5.

13. *Es* a' Kristus megváltott minket a' törvénynek átkától, *mikor* érettünk átokká lett, mert megvagyon irva: átkozott minden, a' ki a' fán függ. *M.* 5. *Kön.* 21,23. *Róm.* 8,3.

14. Hogy a' Jésus Kristus által szállana a' pogányokra Âbrahámnak áldása, és hogy a' szent Lélekröl való igéretet hit által vennénk-el.

Sz. Háromság nap után XIII. Vasárnapi Epistola.

15. Atyámfiai, emberi mód szerint szólok: lám az embernek megerösíttetett testamentomát, senki fel nem bontja, sem ahoz semmit nem tészen. *Sidók.* 9.17.

16. Már pedig Abrahámnak és az ö magvának adattanak az igéretek; nem mondja: magvainak, úgy mint sokakról; hanem mint egyröl: és a' te magodnak, ki a' Kristus. *M.* 1 *Kön.* 15, 13.

17. Azt mondom pedig, hogy az Istentöl a' Kristusban elöre megerösíttetett testamentomot, fel nem bontja a' törvény, melly négyszáz harmintz esztendövel adatott az után, hogy az igéretet elrontaná.

18. Mert ha a' törvényböl vólna az örökség, tehát nem *vólna* már az igéretböl, de az Isten igéret által ajándékozta Abrahámnak. *Róm.* 4, 13. 14.

19. Mire való tehát a' törvény? a' bünnek mivóltáért adatott, mig ama' mag eljöne, kinek lett az igéret, *melly törvény* rendeltetett az Angyalok által, ama' közbenjárónak kezétöl. *Mós.* 2 *Kön.* 19, 3.

20. A' közbenjáro pedig nem egyé; *de* az Isten egy?

21. A' törvény azért az Isten igérete ellen vagyon-e?

gyon-e? távol légyen; mert ha olly törvény adatott
vólna, melly megelevenithetne, bizonnyal a' tör-
vényböl vólna a' meg igazulás?
22. De az irás mindeneket a' bün alá rekesztett,
hogy az igéret a' Jéſus Kriſtusban való hit által adat-
nék azoknak, a' kik hisznek.] *Róm.* 3, 9. *és* 11, 32.

Uj eſztendö Innepére való Epiſtola.

23. Minek elötte pedig a' hit eljött vólna, a' tör-
vény örizete alatt tartatunk vala együtt elrekeſztet-
vén ama' hitre, melly meg jelenendö vala.
24. A' szerint a' törvény nékünk vezérünk vólt
a' Kriſtusra, hogy hitböl igazulnánk meg. *Róm.* 10, 4.
25. Eljövén pedig a' hit, *már* nem vagyunk a'
vezetö alatt.
26. Mert minnyájan Iſten fiai vagytok, a' Kriſtus
Jéſusban való hitnek általa. *Esa.* 56, 5. *Róm.* 8, 15.
27. Mert valamennyen megkereszteltettetek a'
Kriſtusban, a' Kriſtuſt öltöztétek-fel,
28. Nintsen Sidó, sem Görög, sem szolga, sem
szabados, sem férfiú, sem aszszonyi állat; mert min-
nyájan egy vagytok a' Kriſtus Jéſusban.
29. Ti pedig ha a' Kriſtusé vagytok, tehát Abra-
hámnak magva vagytok, és az igéret szerint örö-
kösök.]

IV. Réſz.

A' mint az örökös tsak ideig vagyon a' törvény is tsak ideig való. Pál a' Galatabélieket feddi, hogy meg változtanak. Az Abrahámnak két fiai.

Karátson után való I. Vasárnapi Epiſtola.

1. Mondom pedig, mig gyermek az örökös, ſem-
mit nem külömböz a' ſzolgától, noha min-
deneknek Ura.

2. Ha-

2. Hanem tutorok és gondviselők alatt vagyon, mind az ö attyától rendeltetett idöig.

3. Azonképen mi is midön gyermekek vólnánk, szolgálatra adattunk vala, a' világnak elsö betüi alá. *Kol.* 2, 20.

4. De minek utánna eljött az idönek tellyessége, elküldé Isten az ö Fiát, születtetvén aszszonyi állattól, és a' törvény alá adatván. *M.* 1. *Kön.* 49, 10. *Dan.* 9, 24. *Ephes.* 1, 10.

5. Hogy a' kik a' törvény alatt *vólnának* meg váltaná, hogy a' fiúságot elvennénk. *Ján.* 1, 12. *Gal.* 3, 26.

6. Mivel hogy pedig fiak vagytok, elküldötte Isten az ö fiának lelkét, a' ti szíveitekbe, ki azt kiáltja: Abba Atyám. *Róm.* 8, 15.

7. Azért már többé nem vagy szolga, hanem fiú, ha pedig fiú, *tehát* az Istennek örököse a' Kristus által.]

8. Hanem mikor az Istent nem esmértétek, szolgáltatok azoknak, a' kik természet szerint nem Istenek. 1. *Kor.* 8, 4.

9. Mostan pedig holott az Istent megesmértétek, vagy inkább meg esmertettetek az Istentöl, miképp tértetek ismét viszsza amaz erötelen és nyomorúlt rendeléssekre, mellyeknek mint az elött ismét szólgálni akartok. 1. *Kor.* 13, 12. *Kol* 2, 20.

10. Megtartjátok a' napokat, a' hólnapokat, az idöket, és az esztendöket.

11. Féltlek titeket, ne talán hijába munkálkodtam ti köztetek.

12. Mint én, ollyanok legyetek, mivel én is mint ti ollyan vagyok, kérlek titeket atyámfiai, semmi boszút nem tettetek én rajtam. 2 *Kor.* 2, 5.

13. Tudjátok pedig, hogy a' testnek erötelensége által, hirdettem, nektek eleintén az Evangyéliomot.

14. Es azon kisértetemet, mellyet e' testben *viselek*, nem vóltétek semminek *lenni*, sem megnem utáltátok; hanem

mint az Isten Angyalát, söt mint a' Kristus Jésust úgy fogtatok engemet.
15. Annakokáért minémü vólt akkor a' ti bóldogságtok? mert bizonyságot tészek felöletek: ha lehetett vólna, szemeiteket kivájván, nékem adtátok vólna.
16. A' ti ellenségtekké lettem-e azért, hogy néktek az igazságot megmondom?
17. Ök *ugyan* igen buzgók ti hozzátok, *de* nem helyessen, hanem minket ki akarnak rekeszteni *tölletek*, hogy ö hozzájok hajóljatok. *Róm.* 10, 2.
18. Egyébiránt mindenkor jó szorgalmatoskodni a' jóban, és nem tsak akkor, mikor nálatok vagyok.
19. Fiatskáim, kiket ismét fájdalommal szülök, miglen a' Kristus ti bennetek kiábrázoltassék.
20. De akarnám ha most nálatok vólnék, és az én szómat megváltoztathatnám; mert kétséges vagyok felöletek.

Dominica Lætare vagy Böjt IV. Vasárn: Epist.

21. Mondjátok-meg nékem, *ti* kik a' törvény alatt akartok lenni, a' törvényt nem halljátok-e?
22. Mert meg vagyon irva, hogy Abrahámnak két fiai vóltanak, egyik a' szólgálótól, és a' másik a' szabadostól. *Mós.* 1. *K.* 16, 15. *és* 21, 1. 2.
23. De amaz, a' ki a' szolgálótól *vala*, test szerint született, a' ki pedig a' szabadostól, az igéret által.
24. A' mellyek valamit példáznak: mert ezek ama' két Testamentomok, egyik a' Sinai hegyröl és szül a' szolgálatra, *és* ez amaz Agár.
25. Mert Agár a' Sinai hegy Arábiában vagyon, és egyez e' mostani Jerusálemmel, melly mind azon által szolgálat alá vettetett az ö fiaival.
26. De ama' Jerusálem melly oda fen *vagyon* szabados és minnyájunknak annya. *Sid.* 12, 22. *Jelen.* 21, 2, 10. *Esai.* 2, 2.
27. Mert meg vagyon irva: örülj magtalan, ki nem szülsz, emeld fel szódat, és kiálts, a' ki nem vajudol; mert az el hagyattatottnak több gyermekei vagy-

vagynak, hogy sem a' kinek férje vagyon. *Esa.* 54, 1.
28. Mi pedig atyámfiai, az igéretnek fiai vagyunk mint Isáák. *Róm.* 9, 7. 8.
29. De a' mint akkor, a' ki test szerint született, háborgatá azt, a' ki Lélek szerint *való vólt*; azonképen most is. *M.* 1. *Kön.* 21, 9.
30. De mit mond az irás? vesdki a' szolgálót, és annak fiát, mert nem lészen örökös, a' szolgálónak fia, a' szabadosnak fiával. *M.* 1. *Kön.* 21, 10. *Ján.* 8, 35.
31. Tehát atyámfiai, nem vagyunk a' szolgálónak fiai, hanem a' szabadosé.]

V. Rész

A' Kristus szabadságával miképen éljünk. Albatatlan Galatabéliek. De jaj annak, a' ki öket eltsalja, és okozza, hogy egymást mardozzák. Gyümöltse a' testnek és a' Léleknek.

1. Annakokáért álljatok-meg a' szabadságban, a' mellyre szabaditott minket a' Kristus, és ne hadjátok magatokat ismét a' szolgálatnak igájába fogni. *Esa.* 9, 3. *Tsel.* 15, 10.
2. Imé én Pál mondom néktek, hogy ha környülmetélkedtek, a' Kristus néktek semmit nem használ.
3. De ismét bizonyságot tészek minden ember ellen, a' ki környülmetélkedik, hogy az köteles az egész törvénynek megtartására.
4. Megüresültetek a' Kristustól, kiestetek a' kegyelemböl, valakik a' törvény által akartok megigazulni.
5. Mert mi a' Lélek által hitböl várjuk a' megigazulásnak reménységét. 2 *Tim.* 4, 8.
6. Mert a' Kristus Jésusban sem a' környülmetélkedés nem használ semmit, sem a' környülmetéletlenség; hanem a' hit, melly a' szeretet által tselekeszik.
7. Helyessen futottatok, ki tartóztatott meg titeket, hogy ne engednétek az igazságnak? 1 *Kor.* 9, 24.
8. És az elhitetés nem attól vagyon, a' ki hivott titeket.
9. Egy kevés kovász az egész tésztát megsavanyitja.

10. Én bizom hozzátok az Urban; hogy más értelemre nem tértek, de a' ki titeket megháborit, Istennek itélete száll arra, akár ki légyen *az.* 2 *Kor.* 2, 3.

11. Én pedig atyámfiai, ha még is prédikállom a' környül metélkedést, miért üldöztetem tehát? tehát *már* vége vagyon a' *Krištus* keresztе iránt való botrankozásnak. 1 *Kor* 1, 23.

12. Vajha *bár* kivágattatnának, a' kik titetek felháboritanak.

13. Mert atyámfiai, a' szabadságra hivattattatok, tsak hogy a' szabadságot, ne vegyétek alkalmatosság gyanánt a' testnek *kivánságira*, hanem inkább szolgáljatok egymásnak a' szeretet által. 1 *Kor.* 8, 9. *és* 9, 19.

14. Mert a' törvény ez egy mondásnak *értelmében* töltetik-bé: szeressed felebarátodat, mint tennen magadat. *M.* 3 *Kön* 19, 18. *Mát.* 7, 12.

15. Ha pedig egymást marjátok, és eszitek, megláſsátok, hogy egymástól meg ne eméſztesſetek. 2 *Kor.* 12, 20.

Sz. Haromság nap után XIV. Vasárnapra való Epiſt.

16. Azt mondom pedig: Lélek szerint járjatok, és a' testnek kivánságát ne tselekedjétek.

17. Mert a' test a' Lélek ellen vagyon kivánsággal, a' Lélek pedig a' test ellen, ezek pedig egymással ellenkeznek, hogy a' mellyeket akartok, ne tselekedhesſétek. *Róm.* 7, 15.

18. Ha pedig a' lélektöl vezéreltettek, nem vagytok a' törvény alatt. *Róm.* 6, 14.

19. A' testnek tselekedeti pedig nyilván vagynak, mellyek ezek: házaſságtörés, paráznaság, tisztátalanság, bujálkodás.

20. Bálvány-imádás, büvölésbájolás, ellenkezések, versengések, bosszuállások, haragtartások, viſszavonások, pártütések, ihasonlások.

21. Irigységek, gyilkosságok, részegségek, tobzodások, és ezekhez hasonlók, mellyekröl elöre mondom néktek, a' mint *már* ennekelötte is meg mondottam, hogy a' kik illyeneket tselekeſznek, az Istennek orſzágát nem birhatják.

22.

22. De a' Léleknek gyümöltse: ſzeretet, öröm, békeſség, békeſségestürés, kegyeſség, jóság, hit, alázatoſság, mértékleteſség. *Eph.* 5, 5. 8. 1 *Kor.* 6, 9.

23. Es illyenek ellen nintsen törvény. 1 *Tim.* 1, 9.

24. A' kik pedig a' Kriſtusé, megfeſzitették a' teſtet, *minden* gonoſz indulatival, és kivánságival.]

Szent Háromságnap után XV. Vasárn: Epiſt.

25. Ha Lélek ſzerint élünk, Lélek ſzerint is járjunk. *Róm.* 8, 5.

26. Ne legyünk hijában való ditsöſségnek kivánói egymásnak ingerlöi, egymásra irigykedök.

VI. Réſz.

A' bünbe eſtekbez való kegyeſség. Intés az adakozásra. Hizelkedö Tanitók. Kriſtusnak kereſzti.

1. Atyámfiai, ha melly ember valami bünbe eſik, ti, kik Lelkiek vagytok, épitsétekfel azollyant a' ſzelidségnek Lelke által, vigyázván magadra hogy te is meg ne kiſértesſél. *Róm.* 14, 1.

2. Egymás terhét hordozzátok, és úgy töltsétekbé a' Kriſtus törvénnyét. *Mát.* 11, 29. *Ján.* 3, 14.

3. Mert ha ki véli magát valaminek lenni, holott ö ſemmi, az ömagát megtsalja. 1 *Kor.* 8, 2.

4. De probálja meg minden az ö maga tselekedetét, és akkor léſzen néki ditsekedése, nem másban, hanem ö magában. 2 *Kor.* 13, 5.

5. Mert kiki önnön maga terhét viseli. *Sólt.* 62. 14. *Jer.* 17, 10.

6. A' ki pedig az *Iſten* igéjére tanitatik, az, minden javaiból réſzt adjon annak, a' ki ötet tanitja. 1 *Kor.* 9, 7.

7. Ne tévelyegjetek; az Iſten nem hadja magát

megtsúfoltatni; mert a' mit az ember vét, azt aratja. 1 *Kor.* 7, 10.

8. Mert a' ki az ö teſtére vét, arat a' teſtröl veſzedelmet, a' ki pédig vét a' lélekre, a' Lélekröl arat örök életet. 2. *Kor.* 9, 6.

9, A' jó tselekedetekben meg ne reſtüljünk, mert az ö idejébe aratni fogunk, *ha* meg nem lankadunk, 2. *Thes.* 3, 13.

10. Moſtan annakokáért mig idönk vagyon mindenekkel jót tselekedjünk, kiváltképen pedig a' hitnek tselédivel.] 1 *Tim.* 5, 8.

11. Látjátok melly hoſzſzú levelet irtam néktek az én kezemmel.

12. Valakik külsö tettetés által a' teſtben akarnak kedveſsek lenni, azok kénſzeritnek titeket, a' környülmetélkedésre, tsak hogy a' Kriſtus kereſztiért ne háborgattaſsanak. *Phil.* 3, 18.

13. Mert magok is, a' kik környülmetélkednek a' törvényt meg nem tartják, *azért* hogy ditsekedheſſenek a' ti teſtetek felöl.

14. En tölem pedig távól légyen, hogy ditſekedjem; hanem tsak a' mi URunk Jéſus Kriſtunknak kereſztiben, melly által nékem a' világ megfeſzittetett, én is a' világnak. *Gal.* 2, 20.

15. Mert a' *Jéſus* Kriſtusban ſem a' környülmetélkedés nem haſznál ſemmit, ſem a' környülmetéletlenség; hanem az új teremtett állat.

16. Es valakik e' regula ſzerint járnak, békesség azokon és irgalmaſság, és az Iſtennek Izraelén. *Sólt.* 125, 5.

17. Ez után ſenki nékem terhemre ne légyen, mert én az UR Jéſusnak béllyegeit, az én teſtemen hordozom.

18. A' mi URunk Jéſus Kriſtusnak kegyelme, légyen, atyámfiai a' ti lelkeitekkel. Amen.

Rómából
iratott levél, a' Galatabéliekhez.

PAL APOSTOL EPHESVS-béliekhez irott Levele.

I. Részs.

Háláadás a' hivökért, az után imádság érettek, hogy megesmérhessék az örökségnek ditsösségét.

1. Pál a' Jésus Kristus Apostola, az Isten akaratja által, az Ephesusban lévö Szenteknek, és a' Kristus Jésusban hivöknek:

2. Kegyelem tinéktek és békesség, Istentöl a' mi atyánktól, és az UR Jésus Kristustól.

Szent Thamás Apostol napjára való Epistola.

3. Aldott az Isten, és a' mi URunk Jésus Kristusnak attya, ki minket megáldott minden lelki áldással a' mennyeiekben a' Kristus által.

4. A' mint elválasztott minket ö benne, a' világ fundamentomának felvetése elött, hogy lennénk szentek és fegyhetetlenek ö elötte a' szeretetben.

5. Rendelvén minket a' fiúságra a' Jésus Kristusban ö magának; az ö akaratjának tetszése szerint. *Ró.* 8, 15. 29. 30.

6. Az ö ditsösséges kegyelmességének ditséretire, melly által minket ingyen kellemetesekké tett, ama' szerelmesben *a' Kristusban.*]

7. Kiben vagyon váltságunk az ö vére által, a' bünöknek botsánatja, az ö kegyelmességének gazdagsága szerint.

8. Melly bövségessen kiáradott reánk minden bölts-séggel és tudománnyal,

9. Tudtunkra adván az ö akaratjának titkát, az ö jó tetszése szerint, mellyet magában elöre feltett. *Ró.* 16, 25. *Kol.* 1, 26.

10. Hogy a' tellyes idöknek folyása alatt, egy summába foglaltatnának a' Kristusban, mind a' mellyek mennyekben, s' mind a' mellyek itt a' földön vagynak, *M.* 1. *Kön.* 49, 10. *Dan.* 9, 24.

11,

11. Ö benne *az az*, a' kiben vettük az örökséget is, mi, a' kiket elöre elrendelt, annak végezése ſzerint, a' ki mindeneket tselekeszik az ö akaratjának tanátsából. *Tsel.* 26, 18.

12. Hogy mi lennénk az ö ditsöſségének ditséretire, kik *már* elöre a' Kriſtusban biztunk.

13. A' kiben ti is *vagytok* hallgatván az igazságnak beſzédét, a' ti idvösségteknek Evangyéliomát, a' mellyben midön hinnétek, elpetsételtettetek az igéretnek ama' ſzent Lelke által. *Róm.* 8, 16. 2. *Kor.* 1, 22.

14. Ki a' mi örökségünknek Zálaga, a' mi váltságunkra, hogy az ö tulajdoni lennénk, az ö ditsöſségének ditséretire. *Róm.* 8, 23. 2. *Kor.* 5, 22.

15. Minekokáert én is hallván az UR Jéſusbán való hitet, és a' minden Szentekhez való ſzeretetet.

16. Nem ſzünöm meg hálákat adni ti érettetek, emlékezvén rólatok az én imádságimban. *Róm.* 1, 8. 9.

17. Hogy a' mi URunk Jeſus Kriſtusnak Iſtene, a' ditsöſségnek attya, adja minekünk a' böltseſségnek és a' jelenésnek lelket az ö esméretire.

18. A' ti elméiteknek *is* meg világoſitatott ſzemeit, hogy megtudhaſsátok mi legyen az ö hivataljának reménysége, és az ö örökségének minémü gazdasága légyen a' Szentekben.

19. És minémü méltosága legyen az ö nagyságos hatalmasságának mi rajtunk, kik hiſzünk az ö hatalmas erejének hathatósága ſzerint. *Kol.* 2, 12.

20. Mellyet tſelekedett a' Kriſtusban, feltámaſztván ötet a halálból, és ültetvén az ö jobbjára mennyekben. *Sólt.* 110, 1.

21. Fellyebb minden Fejedelemségnél és hatalmaſságnál, és erönél, és uraságnál, minden névnel, melly neveztetik nem tsak ezen a' világon, de a' máſikon is. *Phil.* 2, 9.

22. És mindeneket az ö lábai alá vetett, és adta ötet, hogy feje légyen a' Gyülekezetnek, mindeneknek felette.

23. Melly az ö teſte, s' tellyeſsége annak, a' ki mindeneket mindenekben bétölt. *Sólt.* 8, 7. 8. *Eph.* 4, 12.

II. Réſz.

A' bünnek rútsága, attól való megſzabadulás. Kegyelemböl tartatunk-meg és nem a' jótselekedetekböl. A' pogányok néha távol, de közel a' Kriſtusban. A' közfal kivettetett. Kriſtus ama' ſzegeletkö.

1. És

1. Es ti kik meghóltatok vala a' vétkekben és a' bűnökben.

2. A' mellyekben ennekelötte járttaok vala, e' világnak élete szerint, *és* ama' Fejedelem szerint, kinek hatalma vagyon a' levegö égben, a' lélek *szerint is*, ki most hatalmassan tselekeszik, a' hitlenségnek fiaiban. *Jób.* 12, 31. *Eph.* 5, 6 *és* 6, 12.

3. Kik között ennekelötte mi is minnyájan a' mi testünknek gonosz kivánsága szerint jártunk vala, tselekedvén a' testnek és *a' mi* gondolatinknak akaratját, és valánk természet szerint, haragnak fiai mint egyebek is.

4. De a' gazdag irgalmasságú Isten az ö szerelmének nagy vóltáért, mellyel szeretett minket. *Róm.* 10, 12.

5. Mikor a' bünökben meghóltunk vólna, minket megelevenitett a' Kristussal (*mert* kegyelemböl tartattatok meg.)

6. Es *ö véle* egyetemben feltámasztott *minket*, és helyheztetett a' mennyeiekben, a' Kristus Jésus által.

7. Hogy a' következendö idöben, megmutatná ama' felettébb való kegyelemnek gazdagságát, az ö mihozzánk való jóvóltának általa, a' Kristus Jésusban.

8. Mert kegyelemböl tartattatok-meg hitnek általa, és az nem ti töletek *vagyon*; hanem Isten ajándéka. *Mát.* 16, 17.

9. Nem a' tselekedetekböl, hogy senki ne ditsekedjék.

10. Mert az ö alkotványi vagyunk, teremtetvén ama' jó tselekedetekre, mellyeket készitett Isten, hogy azokban járjunk. *Sólt.* 100, 3. *Esa.* 29, 23.

11. Meg emlékezzetek azért, hogy ti valaha pogányok *vóltatok* a' testben, *és* környülmetéletlenségnek mondattok vala, a' környülmetelkedéstöl, a' melly mondatik kéz által valónak a' testben.

12. Es abban az idöben Kristus nélkül valók valátok, és idegenek az Izraelnek polgári tarsoságától, és jövevények az Igéretnek testamentomában; reménységtek nem lévén, Isten nélkül valók vóltatok e' világon.

13. Mostan pedig a' Kristus Jésusban *vagytok*, kik valaha távól valátok, *de már* közel valókká lettetek a' Kristusnak vére által.

14. Mert ö a' mi békességünk, ki mind a' kettöt egyé tette, és a' sövénynek közbe vetett falát lerontotta. *Esa.* 9, 5. *Tsel.* 10, 36.

15. Az

15. Az ellenkezést, és a' parancsolatoknak törvénnyét a' rendelésekkel együtt, az ö teste által semmivé tette, hogy ama' kettöt ö magában egy új emberré teremtené, békességet szerezvén.

16. És hogy mind a' kettöt egy testben öszve békéltetné Istennel a' keresztnek általa, megölvén az ellenkezést ö magában. *Róm.* 6, 6.

17. És eljövén békességet hirdetett néktek, kik távól *valátok*, és a' kik közel *vagytok*.

18. Mert mind a' kettöknek ö általa vagyon menetelünk egy lélekben az Atyához. *Róm.* 5, 2. *Eph.* 3, 12.

Philep és Iakab Apostolok Innepére való Epistola.

19. Annakokáért már nem vagytok jövevények és sellérek, hanem a' Szenteknek polgár-társai, és az Isten házának tselédi. *Gal.* 6, 10.

20. Felépitetvén az Apostoloknak és Próphétáknak fundamentomán, mellyeknek szegelet köve, Jésus Kristus.

21. Mellyen az egész épület öszve foglaltatván nevelkedik szent templomúl az URban.

22. Kiben ti is egyetemben felépitettetek Istennek hajléka gyanánt a' *Szent* Lélek által.]

III. Résž.

Pál a' Pogányoknak az eltitkolt Evangyéliomát hirdeti. Az Isten kegyelmének nagyságát megtudni.

1. Annakokáért én Pál, ki a' Jésus Kristusban megkötöztetett *rab* vagyok, ti érettetek pogányokért.

2. Hogy ha hallottátok az Isten kegyelmének sáfárságát, melly ti reátok nézve, reám bizattatott. *Tsel.* 9, 15.

3. Hogy jelenés által nékem ama' titkot tudtomra adta, a' mint ennek elötte rövideden megirtam. *Tsel.* 12, 17.

4. Mellyet olvasván megérthetitek minémü értelmem légyen a' Kristusnak ama' titkában.

5. A' melly egyéb idökben tudtokra nem adatott az embereknek fiainak, miképen most megjelentetett az ö Szent Apostolinak és Próphétáinak, a' Lélek által.

6. Hogy

6. Hogy *tudni illik* a' pogányok, örökös társaink, és egy teſtek velünk, és egyetemben réſzesekké *lettenek* az ö ígéretinek a' Kriſtusban az Evangyéliom által. *Gal.* 3. 29.

7. Mellyeknek *is* ſzolgája lettem az Iſten kegyelmének ajándéka ſzerint, a' mellyet adott nékem az ö hatalmának ereje által. *Ró.* 1, 5.

8. Ennékem, *úgy mint* a' Szentek között legalább valónak, adatott e' kegyelem, hogy a' Kriſtusnak ama' végére mehetetlen gazdagságát hirdetném a' pogányok között. *Tsel.* 9, 15. *és* 13, 2.

9. És hogy meg világoſitanék mindeneket, mitsoda légyen a' titoknak közlése, melly öröktöl fogva el vala rejtve az Iſtenben, ki mindeneket teremtett a' Jéſus Kriſtus által. *Ján.* 1, 3. *Róm.* 16, 25.

10. Hogy moſt a' Gyülekezet által légyen tudtokra a' Fejedelemségeknek és hatalmaſságoknak, az Iſtennek külömb külömbféle böltsesége a' mennyeikben. 1 *Pét.* 1, 12.

11. Amaz örökkén-való végezés ſzerint, mellyet végezett a' mi URunk Jéſus Kriſtusban.

12. A' kiben vagyon bátorságunk, és bizodalommal való hozzá járulásunk, az ö benne való hit által. *Ján.* 10, 9.

Sz. Háromság nap után XVI. Vasárn. való Epiſtola.

13. Kérlek annakokáért, meg ne restüljetek, az én ti érettetek való nyomoruságimra nézve, melly néktek ditsösségtekre vagyon. *Kol.* 1, 24.

14. Annakokáért meg hajtom térdeimet, a' mi URunk Jéſus Kriſtusnak Attya elött.

15. Kiröl minden házi-tseléd neveztetik, menyekben, és a' földön.

16. Hogy az ö ditsösségének gazdagsága szerint adjameg nektek, hogy az ö Lelkének hatalma által erösödjetek-meg a' belsö emberben. 2. *Kor.* 4, 16. *Eph.* 6. 10.

17. Hogy lakozzék a' Kriſtus hitnek általa a' ti ſziveitekben.

18. A' szeretetben meggyökerezvén és funda-

men-

mentomot vetvén, hogy megfoghassátok minden Szentekkel egyetemben, minémü légyen *annak* szélessége, hoszszasága, mélysége, és magassága.

19. Es megtudjátok a' Kristusnak szerelmét, melly fellyebb való *minden* böltseségnél, hogy megtellyesedjetek, Istennek minden tellyességével.

20. Annak pedig, a' ki hatalmas felettébb való bövséggel tselekedni mindeneket, sokkal fellyebb annál, a' mint kérjük vagy elménkkel fel érjük, a' mi bennünk munkálkodó hatalom szerint. *Róm.*16, 26.

21. Annak légyen ditsösség a' Jésus Kristus által, a' Gyülekezetben és minden nemzetségek között, örökkön örökké. Amen.]

IV. Rész.

Intés az egyeségre, mivel egy a' hit, egy a' Kristus, a' kitöl az ajandékok, és a' Tanitók. Ne éljünk mint a' pogányok. Tegyük le az ô embert, s' ahoz tartozandó sok vétkeket.
Sz. Háromság nap után XVII. Vasárnapi Epistola.

1. Kérlek annakokáért titeket én megkötöztetett *rab* az URban, hogy járjatok a' mint illik hivataltokhoz a' mellyel hivattattatok. *Mós.* 1. *Kön.* 17, 1. 1. *Kor.* 7, 20.

2. Minden alázatossággal és szelidséggel, békességes türéssel, eltürvén egymást a' szeretet által. *Kol.* 1, 11. *és* 3, 12.

3. Igyekezvén megtartani, a' léleknek egyességét, a' békességnek kötele által.

4. Egy test, és egy lélek, a' mint is hivattattatok, a' ti hivataltoknak egy reménységére. *Róm.* 12, 5. 10.

5. Egy UR, egy hit, egy keresztség. 1. *Kor.* 8, 4.

6. Egy Isten, ki mindeneknek Attya, ki mindenek felett, és mindenek által, és minnyájatokban vagyon.] *Mal.* 2, 10.

Sz. Máthé Evangyéliſta Innepére való Epiſtola.

7. Minnyájunknak pedig adatott a' kegyelem, a' Kriſtus ajándékának mértéke szerint. *Róm.* 12, 2. 6.

8. Azért mondja: felmenvén a' magasságba, fogva vivé a' fogságot, és ajándékokat osztogatott ez embereknek. *Sólt* 68, 19.

9. Az pedig hogy felment, mitsoda egyéb, hanem hogy elöször alá is szállott, a' földnek alsó részeire? *Ján.* 3, 13. *és* 6, 62.

10. A' ki alá szállott, ugyan az, a' ki fel is ment, fellyebb minden egeknél, hogy mindeneket betöltene. *Tsel.* 2, 33.

11. Es ugyan ö adott némellyeket Apoſtolokat, némellyeket Próphétákat, némellyeket Evangyéliſtákat, némellyeket Pásztorokat, és Doktorokat. *Róm.* 12, 7. 1 *Kor.* 12, 28.

12. A' Szenteknek elkészittetésekre, a' Szolgálatnak munkájára, a' Kriſtus teſtének épitésére. *Róm.* 12, 5. *Eph.* 1, 23.

13. Mig minnyájan a' hitnek egyeſségére, és az Iſten Fiának esmeretire jutunk, hogy tökélletes férfiak legyünk a Kriſtus tellyes állapotjának mértéke szerint.

14. Hogy ne legyünk többé gyermekek, kik *mint a' habok* hányattaſſunk, és hajtogattaſſunk, a' tudománynak akár mi ſzelétöl, *vagy* az embereknek tsalárdságoktól, álnokságoktól, mellyel megkerülnek *minket*, hogy megtsalhassanak. *Esa.* 28, 9. *Mát.* 11, 15. 16.

15. Hanem igazságot tselekedvén ſzeretetben, mindeneſtöl fogva nevelkedjünk abban, a' ki nékünk fejünk, a' Kriſtusban. *Eph.* 1, 22. *és* 2, 21. *és* 5, 53. *Kol.* 1, 18.

16. Kiböl az egéſz teſt rendeſſen öszve foglaltatik, és öſzve-állittatik, a' tagoknak egymáshoz való ſegitségek által,

hogy mindenik réſz, az ö mértékéhez-képeſt való erö ſzerint, a' teſtnek nevelkedését ſzerzi, az önön maga épitésére, a' ſzeretet által. *Róm.* 12, 5.

17. Azt mondom annakokáért, és bizonyságot téſzek az URban: többé ne járjatok mint egyéb pogányok járnak az ö elméjeknek hijábanvalóságában.

18. Kiknek elméjek meghomályosodtanak és elidegenültenek az Iſten ſzerint való élettöl, az ö bennek lévö tudatlanságnak miatta és ö ſziveknek keménysége miatt.

19. Kik is vakmerök lévén fajtalanságra adták ö magokat, minden tiſztátalanságnak telhetetlenséggel való elkövetésére. *Róm.* 1, 24. 26.

20. Ti pedig nem úgy tanultátok a' Kriſtuſt.

21. Ha hogy ötet hallgattátok, és megvagytok tanittatva ö benne, *ugy* a' mint az igazság a' Jéſusban vagyon.

Sz. Háromságnap után XIX. Vasárn. Epiſtola.

22. Tegyétekle *tehát* ama' régi élet szerint való ô embert, melly megvesztegettetett a' tsalárd gonosz kivánságok miatt. *Róm.* 6, 6. *Eph.* 2, 2. 3.

23. Ujúljatokmeg pedig a' ti elméteknek lelkében. *Róm.* 6, 4. *és* 12, 2.

24. Es öltözzétek-fel az új embert, a' ki Iſten ſzerint teremtetétt, valóságos igazságra és ſzentségre.

25. Azert letévén a' hazugságot, ſzóljon igazságot ki ki az ö felebarátjával, mert egymásnak tagjai vagyunk. *Zach.* 8, 16.

26. Haragudjatok, és ne vétkezzetek; a' nap le ne menjen a' ti haragtartástokon. *Sólt.* 4, 5.

27. Se az ördögnek helyt ne adjatok. *Jak.* 4, 7. 1 *Pét.* 5, 9.

28. A' ki lop vala, már ez után ne lopjon, *söt* inkább munkálkodjék, jót tselekedvén kezeivel, hogy légyen mit adni a' ſzükölködönek. *Tsel.* 20, 34.]

29. Sem-

29. Semmi meg veszett beszéd szájatokból ki ne menjen, hanem a' mi jó, *és* szükséges az épitésre, hogy a' hallgatóknak kedvet szerezzen. *Mát.* 12, 36.

30. Es meg ne szomoritsátok az Istennek Szent Lelkét, ki által elpetsételtettetek a' váltságnak ama' napjára. *Esa.* 7, 13. *és* 63, 20 *Luk.* 21, 28.

31. Minden keserü gerjedezés, és boszonkodás, és harag, és ki kiáltás, és átkozódás, ki irtassék közzületek, minden gonoszsággal egyetemben. *Kol.* 3, 19.

32. Legyetek pedig kegyessek egymáshoz, irgalmasok, meg botsátván egymásnak vétkeit, mint tinéktek is meg botsátott az Isten, a' Krisztusban. *Mát.* 6, 14. *Márk.* 11, 25.

V. Rész.

Intések; Kiált, hogy a' paráznákkal ne társalkodjunk. Az idöre vigyázzunk. Es a' házasokról.

Dominica Oculi avagy Böjt III. Vasárnapra való Epistola.

1. Legyetek azért az Istennek követöi, mint szerelmes fiak. *Máth.* 5, 45. 48. *Luk.* 6, 36.

2. Es járjatok a' szeretetben, mint a' Krisztus is szeretett minket, és adta magát érettünk ajándékúl, és jó illatú áldozatúl az Istennek. *Ján.* 13, 34.

3. Paráznaság pedig és minden tisztátalanság, avagy fösvénység ingyen ne is neveztessék ti köztetek, mint illik a' Szentekhez. *Eph.* 4, 24.

4. *Söt* se trágárság, se bolond-beszéd vagy tsúfbeszéd, mellyek nem illendök; hanem inkább hálaadás.

5. Mert e' tudtotokra légyen, hogy tsak egy paráznának vagy tisztátalannak, vagy fösvénynek, ki bálvány imádó, öröksége nints a' Krisztusnak és az Istennek órszágában. 1. *Kor.* 6, 10.

6. Senki titeket elne hitessen hijában való beszédekkel, mert az ollyaténokért száll az Isten haragja, a' hitetlenségnek fiaira. *Ier.* 29, 8.

7. Azért néktek azokkal semmi közötök ne légyen.
8. Mert valátok néha setétség, most pedig világosság az URban; *azért úgy* járjatok, mint világosságnak fiai. *Luk.* 16, 8. *Ián.* 12, 36.
9. Mert a' léleknek gyümöltse minden jóságban, igazságban, és igazmondásban *áll.*] v. 22.

10. Próbáljátokmeg, mi légyen kedves, az UR elött. *Róm.* 12, 2.
11. Es semmi közöttök ne légyen, a' setétségnek gyümölts nélkül való tselekedetivel, söt inkább megfedjetek *azokat.* *Máth.* 18, 17. *Róm.* 6, 21.
12. Mert a' mellyeket ök titkon tselekesznek, tsak mondani is éktelen.
13. Mind azok pedig ha a' világosságtól megfeddettetnek, nyilván valókká lésznek; mert a' melly mindeneket kinyilatkoztat, világosság az *Ján.* 3, 20. 21.
14. Azért mondja: ébredjfel, a' ki aluszol, és keljfel az halálból, és megvilágosit tégedet a' Kristus. *Esa.* 26, 19. *és* 60, 1. 1. *Ián.* 5, 25.

Sz: Haromság nap után XX. Vasárn: való Epistola.

15. Meglássátok, miképen hogy vigyázva járjatok, nem mint esztelenek, hanem mint böltsek.
16. Arron is meg vegyétek az idöt, mert a' napok gonoszok.
17. Annakokáért ne legyetek esztelenek, hanem eszesek, azokban, a' mellyek az URnak akaratja. *Ró.* 12. 2.
18. Es meg ne részegedjetek borral, mellyben bujálkodás vagyon, hanem teljetek-bé *Szent* Lélekkel. *Esai.* 5, 11. 22.
19. Szólván magatok között Sóltárokkal, és ditséretekkel és lelki éneklésekkel, énekelvén és zengedezvén az URnak a' ti sziveitekben. *Kol.* 3, 16.

20. Há-

20. Hálákat adván mindenkor mindenekért, az Iſtennek, és a' mi Atyánknak, a' mi URunk Jéſus Kriſtusnak nevében. 1. *Theſſ.* 5, 18.

21. Engedelmeſsek lévén egymáshoz Iſteni félelemmel.] 1. *Pét.* 5, 5.

22. Az aſzſzonyok engedelmeskedjenek ö tulajdon férjeiknek mint az URnak. *M.* 1. *Kön.* 3, 16. 1. *Kor.* 34, 34.

23. Mert a' férfiú feje az aſzſzonyi-állatnak, miképen a' Kriſtus is feje az Anyaſzentegyháznak, és ö ama' teſtnek Megtartója. *Róm.* 12 5.

24. *Azért* miképen hogy az Anyaszentegyház engedelmes a' Kriſtusnak, azonképen az aſzſzonyok is az ö tulajdon férjeiknek mindenekben.

25. Ti férfiak ſzereſsétek a' ti feleségeiteket, mint a' Kriſtus is szerette az Anyaszentegyházat, és önnön magát adta érette. *Gal.* 1, 4.

26. Hogy megszentelné azt, megtisztitván viznek ferdöjével az ige által. *Ján.* 3, 6. *és* 15, 3.

27. Es elö állitaná azt ö magának ditsöſséggel, ama' Gyülekezetet, mellyben ſzeplö nintſen, avagy rántzoſság, sem más valami a' féle, hanem hogy szent lenne és fedhetetlen.

28. Azonképen a' férfiak is tartoznak ſzeretni az ö feleségeiket, mint önnön teſteiket; a' ki az ö feleségét szereti, önnön magát szereti.

29. Mert ſoha senki nem gyülölte az ö maga teſtét, hanem táplálja és apolgatja azt, mint az UR is a' Gyülekezetet.

30. Mert az ö teſtének tagjai vagyunk, az ö husából és az ö tsontaiból valók. *Róm.* 12, 5.

31. Annakokáért az ember elhagyja attyát és annyát, és ragaſzkodik az ö feleségéhez, és ketten egy teſté léſznek. *Mát.* 19, 5. *M.* 1 *Kön.* 2, 24. 5 *Kön* 29, 18. *Sir.* 12, 15.

32. Ez ama' nagy titok, én pedig a' Kriſtusról és az Anyaſzentegyházról mondom.

33. Azert már ti is egyenként, és kiki az ö feleségét szereſſe úgy mint magát. Az aszszonyi állat pedig félje az ö férjét.

VI. Réſz.

Az egéſz ház néphez való intés. Lelki hartz és Fegyver. Végre a' béfejezés.

1. Gyermekek, a' ti szüléiteknek engedelmesek legyetek az URban, mert az méltó *dolog.* *Kol.* 3, 10.

2. Tiszteljed a' te Atyádat és Anyádat, melly az elsö parantsolat, a' mellynek igérete vagyon. *M. 2. Kön.* 20, 12.

3. Hogy jól légyen dolgod, és hoszszú-idejü légy e' földön.

4. Ti pedig atyák haragra ne ingerljétek a' ti gyermekeiteket, de neveljétek öket, oktatásban, és az URhoz *vezetö* intésben. *M. 5. Kön.* 6, 7. 20. *Sólt.* 78, 4.

5. Szolgák, legyetek engedelmesek, a' ti testi URaitoknak, félelemmel és rettegéssel, a' ti sziveiteknek együgyüségében, mint a' Kristusnak. *Kol.* 3, 22.

6. Nem szem elött való szolgálattal, mint embereknek kedveskedök; hanem mint Kristusnak szolgai, tselekedvén az Isten akaratját, *tellyes* lélekböl.

7. Kész indulattal szolgálván mint az URnak, és nem mint embereknek.

8. Tudván, hogy kiki ha mi jót tselekedendik, ugyan azont veszi az URtól, akár szolga, akár szabados *légyen.* *Róm.* 2, 6.

9. Ti is Urak ugyan azonokat tselekedjétek ö vélek, elhagyván a' fenyegetést, meggondolván azt, hogy néktek is vagyon URatok mennyekben, kinél nints személyválogatás. *M. 5. Kön.* 10, 17.

Sz. Háromság nap után. XXI. Vasárn. Epistola.

10. Annakfelette atyámfiai legyetek erössek az URban, és az ö hatalmasságának erejében.

11. Öltözködjetek-fel az Istennek minden fegyverébe, hogy megálhassatok az ördögnek intselkedési ellen. *Luk.* 22, 53. *Róm.* 13, 12.

12. Mert nints nékünk hartzunk a' vér s' a' test ellen; hanem a' Fejedelemségek ellen, a' hatalmasságok ellen, e' világnak Urai ellen, kik ez életnek setétségében *uralkodnak*, a' gonosz Lelkek ellen, mellyek a' levegö égben *vagynak.*

13. Annakokáért vegyétek-fel az Istennek minden fegyverét, hogy ellene álhassatok ama' gonosz napon, és mindeneket elvégezvén megálhassatok.

14. Alljatok azért felövedzvén derekaitokat igazsággal, és felöltözvén az igazságnak melly vasába.

15. Es

15. Es lábaitokat felsaruzván, a' békesség Evangyéliomának készületivel.

16. Mindeneknek felette vegyétekfel, a' hitnek paisát, mellyel mególthassátok a' gonosznak minden tüzes nyilait.

17. Az idvességnek sisakját is felvegyétek, és a' léleknek fegyverét, melly Isten igéje.] *Esa.* 59, 17. 1 *Thes.* 5, 8. *Sid.* 4, 12.

18. Es minden időben, imádkozzatok minden könyörgéssel, és kéréssel a' lélek által, és ugyan arra vigyázzatok minden álhatatossággal, könyörögjetek minden Szentekért. *Márk.* 13, 33

19. En érettem is, hogy adassék nékem a' szólásnak *böltsesége* az én szájamnak bátorsággal való megnyitása által, hogy hirdessem az Evangyéliomnak titkát. *Tsel.* 20, 4. *Kol* 4, 3.

20. A' mellyre nézve viselem a' követséget e' lántzokban, hogy bátorsággal szólhassak a' felöl, a' mint illik nékem szólanom. *Tsel.* 28, 20.

21. Hogy pedig ti is megtudhassátok, az én állapotomat; *és* mi tévö vagyok, mindenekröl tudósit titeket Tychicus ama' szerelmes atyafi, és hü szolga az URban. *Tsel.* 20, 4. 2. *Tim.* 4, 12.

22. Kit ugyan a' végre küldöttem hozzátok, hogy tudósitson benneteket felölünk, és megvigasztalja szíveiteket.

23. Békesség az atyafiaknak és szeretet a' hittel egyetemben, az Atya Istentöl, és az UR Jésus Kristustól.

24. Kegyelem mind azokkal, a' kik megváltozhatatlanul szeretik, a' mi URunk Jésus Kristust. Amen.

Rómából Tychikus által Ephesusba küldetett Levél.

PAL APOSTOL LEVELE a' Philippebéliekhez.

I. Rész.

Pálnak a' Philippebéliekhez való buzgósága. Az ö fogsága. Némelly helytelen tanitók. Es kiván megválni.

1. Pál és Timotheus Kristusnak szolgai, minden Szenteknek a' Jésus Kristusban, a' Püspökökkel és a' Diácónusokkal egyetemben, kik vagynak Philippe *várasában.*

2. Kegyelem néktek és békesség Istentöl a' mi Atyánktól, és az UR Jésus Kristustól. *Róm.* 1, 7.

Sz. Háromság nap után XXII. Vasárn. Epistola.

3. Hálákat adok az én Istenemnek valamikor tirólatok emlékezem. *Eph.* 1, 15.

4. Mindenkor minden én imadságimat örömmel viszem véghez ti éretterek.

5. Hogy részesültetek az Evangyéliomban, az elsö naptól fogva mind eddig.

6. Bizonyos lévén abban, hogy a' ki elkezdette bennetek a' jót, el is végezi mind a' Jésus Kristusnak napjáig. *Tsel.* 1, 3.

7. A' mint is méltó, hogy illyen értelemmel légyek minnyájatok felöl, mivel hogy ti nékem az én szivemben vagytok, mind fogságomban, s' mind az Evangyéliomnak mentegetésében, és erösitésében, úgy mint, kik minnyájan velem együtt a' kegyelemben részesültetek. *Eph.* 3. 1. 2. *Tim. Lev.* 1, 8.

8. Mert bizonyságom énnékem az Isten, miképen óhajtlak benneteket, a' Jésus Kristusnak szerelmében. *Gal.* 1, 20. 1. *Thess.* 2, 5.

9. Es imádkozom azért, hogy a' ti szerelmetek, inkább és inkább bövölködjék tudománnyal, és minden értelemmel.

10. Hogy

10. Hogy megvisgálhassátok azokat, a' mellyek külömböznek az *igazságtól*, hogy legyetek tiszták, és botlás nélkül valók, mind a' Kristusnak napjáig.

11. Tellyessek lévén az igazságnak gyümöltseivel, mellyek vagynak a' Jésus Kristus által, az Istennek ditsösségére és ditséretire.]

12. Akarom pedig, hogy megtudjátok atyámfiai, hogy a' mi az én dolgaimat, *illeti* inkább az Evangyéliomnak elömenetelére vagynak.

13. Ugy hogy az én fogságim nyilván-valókka lettenek a' Kristusban, az egész tanátsháznál, és mind a' többiek elött.

14. Es az atyafiak közzül sokan az URban, az én fogságimból bizodalmat vévén, annál nagyobb bátorsággal hirdetik az igét, félelem nélkül. *Eph.* 3, 13.

15. Némellyek ugyan irigységböl, és versengésböl, némellyek pedig jó indulatból prédikálják a' Kristust.

16. Amazok ugyan a' kik versengésböl hirdetik a' Kristust, s' nem tisztán; azok azt vélik, hogy az én fogságimnak *nyomoruságihoz, más* nyomoruságot szerezzenek.

17. A' kik pedig szeretetböl, *hirdetik* azért, hogy tudják, hogy *én* az Evangyéliomnak mentségére rendeltettem.

18. De mit *mondjak*? söt inkább minden módon, akár képmutatásból, akár valósággal hirdettessék a' Kristus, én azon örülök, ezután is örülni fogok.

19. Mert tudom, hogy az nékem idvességemre szolgál, a' ti könyörgéstek által, és a' Jésus Kristus *Szent* Lelkének segedelme által.

20. Az én szorgalmatos várásom és reménységem szerint, hogy semmiben meg nem szégyenülök; hanem a' minden bátorsággal való szólás által, a' mint mindenkoron, úgy most is felmagasztaltassék a' Kristus az én testemben, akár éljek, akár haljak. *Róm.* 5, 5.

21. Mert nékem életem a' Kristus, a' halál nyereségem.

22. Vagy e' testben élni nékem hasznalatossabb, avagy mit válasszak, nem tudom.

23. Mert szorongattatom e' kettö között, kivánságom vagyon *arra*, hogy eloszlattassam, és együtt legyek a' Kristussal, mert az sokkal is jóbb. 1. *Kor.* 5, 8.

24. De a' testben megmaradni *sokkal* szükségessebb, ti reátok nézve.

25. Es azt bizonnyal tudom, hogy megmaradok, és ugyan minnyájatokkal együttmegmaradok, a' ti elömeneteltekre, és a' hitnek örömere.

26. Hogy a' ti én felölem való ditsekedéstek, bövölködjék a' Kristus Jésusban, az én jelen-létem által, midön *ismét* tí hozzátok *mégyek. Kor.* 2. *L.* 1, 14 *és* 5, 12.

27. Tsak hogy *már* viseljétek magatokat, a' mint méltó a' Kristus Evangyéliomához, hogy akár ti hozzátok menjek, *és* lássalak titeket, akár távól légyek, *és* azt halljam felöletek, hogy egy Lélekben állotok, es egy szivvel tusakodtok, az Evangyéliomban való hitért.

28 Es semmiben meg ne rettenjetek *azoktól*, kik ellenkeznek, mert az nékiek veszedelmnek jele, néktek pedig idvességnek *jele* és az az Istentöl *vagyon. Róm.* 8, 17.

29. Mert néktek ingyen adatott a' Kristusért, nem tsak az, hogy ö benne higyjetek; hanem hogy szenvedjetek is ö érette. *Róm.* 5. 3.

30. Es ugyan tusakodástok vagyon, a' minémüt láttatok én benem, es most én felölem hallotok.

II. Rész.

A' Kristus szenvedése által int az engedelmességre és alázatosságra. Timotheust igéri. Epaphroditust elküldi.

1. Annakokáért ha a' Kristusban való intésnek, *belye vagyon* nálatok, ha a' szeretetnek valami édessége, ha a' léleknek is valami közlése, vagy ha mi könyörületesség, vagy irgalmasság vagyon *bennetek*;

2. Tellyesitsétekbé az én örömemet, hogy egyet éstsetek, egyenlö szerelmeteklégyen, egyessek és egyetértök legyetek.

3. Semmit nem tselekedvén versenges avagy hijában való ditsekedés által; hanem az alázatosságnák általa, kiki mást magánál fellyebb valónak tártson. *Róm.* 12, 10. 1. *Pét.* 5, 5.

4. Senki ne nézzen *tsak* arra, a' mi magáé, hanem nézzen kiki arra is, a' mi másé. 1. *Kor.* 10, 24.

Dominica Palmárum avagy Virág Vasárnapra való Epistola.

5. Ugyan azon indulat légyen bennetek, a' minémü vólt a' Jésus Kristusban *is. Ján.* 13, 15.

6. Ki Istennek ábrázatjában lévén, nem álitá raga-

gadománynak *lenni* az Istennel való egyenlöséget. *Ján.* 1, 1. 2.

7. Hanem magát megüresítette, szolgai formát vévén magára és lett hasonló az emberekhez.

8. Es ö magaviselésében ollyannak találtatott mint az ember, magát megalázván engedelmes lett mind halálig, *épen* a' keresztnek haláláig. *Mát.* 26, 39. *Ján.* 10. 18.

9. Azért az Isten is felmagasztalta ötet, és ajándékozott néki nevet, melly minden néven való név. *Sólt.* 110, 7. *Es.* 53, 12.

10. Hogy a' Jésusnak nevére, minden térd meghajóljon, mennyeieknek, földieknek, és a' föld alatt valóknak *térdek.* *Es.* 45, 23. *Róm.* 14, 11.

11. Es minden nyelv megvallja, hogy az UR Jésus légyen ama' Kristus, az Atya Istennek ditsösségére.]

12. Azért Szerelmesim, a' mint mindenkor engedelmeskedtetek, nem tsak az én jelenlétemkor, hanem sokkal inkább most távol létemkor, félelemmel és rettegéssel, munkálkodjatok az idvességnek dolgaiban. *Róm.* 14, 1. *Kor.* 8, 6.

13. Mert Isten az, ki az ö kedves akaratja szerint munkálódja bennetek, nem tsak hogy akarjátok; hanem hogy végbe is vigyétek 2. *Kor.* 3, 5

14. Mindeneket zugolódás és versengés nélkül tseledjetek. *Róm.* 12, 17.

15. Hogy légyetek feddhetetlenek, ártatlanok, mint Istennek vádolás nélkül való fiai, e' megveszett és elfordúlt nemzetségnek közepette; kik között fénletek, mint ama' világoskodó állatok e' világon. *Péld* 4, 18. *Mát.* 5, 14. 45.

16. Megtartván az életnek beszédét, az én ditsekedésemre a' Kristusnak ama' napján, hogy nem hijában futottam, sem hijába nem munkálódtam. 2. *Kor.* 1, 14.

17. Söt ha feláldoztatom is a' ti hiteteknek áldozatjáért és szolgálatjáért, örülök, és minnyájatokkal együtt örvendezek. 2. *Kor.* 7, 4. 2. *Tim.* 4, 4.

18. De ti is ugyan azon örüljetek, söt velem együtt örvendezzetek.

19. Reménységem pedig az URJésusban,hogyTimotheust hamar elküldöm hozzátok, hogy én is nyugott elmével legyek, megértvén, miben légyen dolgotok,

20. Mert senki nintsen, ki velem úgy egyezzen, s' rólatok olly hiven szorgalmatoskodjék.

21. Mert minnyájan az ö magokét keresik, s' nem azokat, a' mellyek a' Kristus Jésusé. 1. *Kor.* 10, 24.

22. Tudjátok pedig az ö megprobáltatását, hogy mint a' Fiú az ö attyának, úgy szolgált velem az Evangyeliomban. 1. *Kor.* 10, 24.

23. Reménlem azért, hogy ötet elküldöm, mihelyt dolgaimnak mivóltát meglátandom.

24. Bizodalmom vagyon pedig az URban, hogy magam is hamar hozzátok mégyek. *Philem.* v. 22.

25. Szükségesnek itélem pedig, hogy elküldjem ti hozzátok Epaphroditust amaz atyafiat, ki együtt munkálkodó és vitezkedö társom; tinéktek pedig Apostoltok, és kiszolgáltatója azoknak, a' mellyek nékem szükségemre valók. *Phil.* 4, 18.

26. Mivel nagy óhajtozással volt minnyájatokhoz és felette szomorkodott azon, hogy meghallottátok betegeskedését.

27. Mert ugyan is épen halálos beteg vólt, de könyörült rajta az Isten, nem tsak ö rajta pedig, hanem én rajtam is, hogy egy szomoruságomra más ne jöjjön.

28. Annakokáért mentül hamarébb lehetett elküldöttem ötet, hogy ismét meglátván ötet, örülnétek, én is bánat nélkül lennék.

29. Fogadjátok-bé tehát ötet az URban, minden örömmel, söt az illyeneket bötsületben tartsátok. *Gal.* 6, 6.

30. Mert a' Kristusnak dolgai miatt, a' halálhoz is közel járt, nem gondolván életével, hogy a' ti szolgálatotoknak fogyatkozását, mellyel nékem tartoztok vala, hellyre állitaná. 1. *Kor.* 16, 17.

III. Rész.

Pál ir a' hamis Tanitókról, és hogy ö ditsekedhetnék, de nem magában; mert az igazulás a' Kristus Iésusban. A' tzél felé fut. Magát példánl adja. A' hamis Tanitókról int.

1. Annakfelette atyámfiái, örüljetek az URban. Hogy néktek *gyakron* ugyan azonokat irom, énnékem nem unalmas, néktek pedig bátorságos. 2. *Kor.* 13, 11.

2. Néz-

2. Nézzétek az ebeket, nézzétek a' gonoſz munkásokat, nézzétek a' metéléſt. *Esai.* 56, 10.

3. Mert mi vagyunk az *igaz* környülmetélkedés, kik az Iſtennek lélekben ſzolgálunk, és ditsekedünk a' Jéſus Kriſtusban, és a' teſtben nem bizunk. *Mós.* 5. *K.* 30, 6.

4. Noha nékem lehetne bizodalmom a' teſtben is. Ha valaki azt itéli, hogy ö a' teſtben ditſekedhetik, én ſokkal inkább. *M.* 1. *Kön.* 49, 27. *Tsel.* 22, 6.

5. Mert nyóltzad napon környülmetéltettem, *egy lévén* az Izrael népe közzül, Benjáminnak nemzetségéböl való, Sidó a' Sidók kozzül, a' törvény ſzerint Phariſeus.

6. A' buzgóság ſzerint, üldözöje az Anyaſzentegyháznak; a' törvényben való igazság ſzerint pedig fedhetetlen vóltam.

7. De a' mellyek nékem nyereségül valának, azokat a' Kriſtusért kárnak álitottam. *Mát.* 13, 44.

8. Söt bizonnyára *még moſt is* mindeneket kárnak álitok lenni, az én URam Kriſtus Jéſusomnak esméretinek nagy vóltáért, kiért mindeneket örömeſt elveſztek, és ganéjnak álitok lenni, hogy a' Kriſtuſt meg nyerheſſem. *Esa.* 53, 11. *Jer.* 9, 23.

9. Es *ollyannak* találtaſsam ö benne, *mint* kinek nintsen igazságom a' törvényböl; hanem az, a' melly vagyon a' Kriſtusban való hitböl, amaz igazságom, melly az Iſtentöl vagyon hit által. *Róm.* 1, 17. *és* 3, 21. *és* 9, 30.

10. Hogy megesmérjem ötet, és az ö féltámadásának erejét, és az ö ſzenvedésében való réſzesüléſt, mikor haſonló léſzek az ö halálához.

11. Ha valamiképen juthatnék, a' halottaknak feltámadáſokra.

12. Nem hogy már elértem vólna a' *tzélt*, vagy hogy már tökélletes vólnék; hanem utánna vagyok, hogy elérjem, mellyre nézve is meg fogattattam a' Kriſtus Jéſuſtól.

13. Atyamfiai, én magam felöl ſem itélem azt, hogy a' tzélt elértem vólna. 1 *Tim.* 6, 12.

14. Egyet *tselekeſzem* pedig: elfeletkezem azokról a' mellyek hátúl vagynak, és azok után igyekezem, a' mellyek elöl vagynak; a' tzél felé ſietek az Iſtennek onnét fellül való hivataljának jutalmának *elvételére* a' Kriſtus Jéſusban. *Sólt.* 45, 11. *Luk.* 9, 62.

15. Annakokáért valamennyen tökélleteſek vagyunk, illyen értelemmel legyünk, és ha miben külön értelmetek vagyon, azt is megjelenti néktek az Iſten. *Róm.* 15, 3. 5. 7.

16. Min-

16. Mindazáltal a' mire jutottunk, abban egy regula szerint járjunk, s' egyet értök legyünk. *Róm.* 12, 16.

Sz. Haromság nap utáu XXIII. Vasárnapi Epistola.

17. Legyetek az én követöim, atyámfiai, és figyelmezzetek azokra, a' kik úgy járnak, a' mint mi néktek példa vagyunk. 1 *Kor.* 4, 16.

18. Mert sokan járnak, a' kik felöl gyakorta szóllottam néktek, most pedig sirva is mondom, a' Kristus keresztinek ellenségi. *Róm.* 16, 17.

19. Kiknek végek veszedelem, kiknek a' has az ö Istenek, és az ö ditsekedések nékiek gyalázatjokra vagyon, kik a' földiekben böltsek. *Hós.* 4, 7.

20. Mert a' mi polgárságunk mennyekben vagyon, a' honnét is várjuk, a' megtartó UR Jésus Kristust. 1. *Kor.* 1, 7. *Eph.* 2, 6.

21. Ki elváltoztatja a' mi alázatos testünket, hogy hasonló légyen az ö ditsöséges testéhez, amaz ő ereje szerint, mellyel önnön maga birodalma alá vethet mindeneket.] 2. *Kor.* 15, 26.

IV. Rész.

Pálnak szep intési. Öröme a' Philippebélicken. Béfejezése a' levélnek.

1. Azért szerelmes és kedves atyámfiai; én örömöm és én koronám, ekképen álljatok meg az URban, én Szerelmesim. 2 *Kor.* 2, 14.

2. Evódiát kérem, Syntichest intem, hogy egyet értök legyenek az URban.

3. Kérlek tégedet is, igaz hüséges társom, segitséggel légy azoknak az *asszonyoknak*, a' mellyek az Evangyélioméert együtt velem tusakodtanak, és Kelemennel, és több velem munkálkodó társaimmal, kiknek nevek irva vagynak az *életnek* könyvében. *Mós.* 2. *Kö.* 32, 33. *Sólt.* 69, 29.

Advent IV. Vasárnapi Epiſtola.

4. Örüljetek az URban mindenkoron, ismét mondom, örüljetek. 1. *Theſſ.* 5, 16. *Phil.* 3, 1.
5. A' ti kegyeſségtek tudtokra légyen minden embereknek; közel az UR. 1. *Kor.* 10, 11. *Sid.* 10, 25.
6. Semmiröl ne ſzorgalmatoskodjatok; hanem minden kéréſtekben, és könyörgéſtekben, háláadáſsal egyetemben, a' ti imádkozáſtok nyilván való légyen Iſten elött. 1. *Kor.* 10, 11. *Sólt.* 55, 23.
7. És az Iſtennek békessége, melly minden okosságot fellül-hallad, örizzemeg a' ti ſziveiteket és elméiteket, a' Kriſtus Jéſusban.] *Róm.* 5, 1.
8. Azon fellül atyámfiai, a' mellyek valóságoſsak, a' mellyek tiſztességeſſek, a' mellyek igazságoſak, a' mellyek tiſzták, a' mellyek ſzerelmetesek, a' mellyek jó hirüek, és ha mi jóságos tselekedet, vagy ha mi ditséretes dolog vagyon, azokról gondolkodjatok. *Róm.* 12, 17. *és* 13, 13.
9. A' mellyeket tanultatok, bé is vettetek, hallottatok, láttatok is én bennem, azokat tselekedjétek. És a' békességnek Iſtene légyen tiveletek.
10. Igen örültem pedig az URban, hogy már ismét megujjúltatok, az én felölem való ſzorgalmatoſkodásra, a' mint az elött is ſzorgalmatoskodtatok, tsak hogy nem vólt alkalmatoſságtok. 2 *Kor.* 11, 9.
11. Nem az én ſzükségemre nézve mondom: mert én tanultam megelégedni azokkal, a' mellyekben vagyok.
12. *Mert* magamat megtudom alázni, tudok bövölködni is, mindenütt és mindenekben tudós vagyok, mind megelégedni, mind éhezni, mind bövölködni, mind ſzüköſködni. 1 *Kor.* 4, 11. 2 *Kor.* 11, 27.
13. Mindeneket végbe vihetek, az engem megeröſitö Kriſtus által.
14. Söt jól tselekedtétek, hogy az én nyomoruságimban réſzesültetek. *Phil.* 1, 7.
15. De ti is tudjátok, Philippebéliek, hogy az Evangyéliomnak kezdetiben, mikor Macedoniából ki mentem vólna, egy Ekléſia ſem közlött én velem ſemmit az adásnak és bevételnek felvetése ſzerint, hanem tsak ti egyedül. 2 *Kor.* 11, 8. 9.

16. Mert

16. Mert Theſsalónikába is küldöttetek nékem, egyſzer is másſzor is, a' mi nélkül ſzükölködtem.

17. Nem hogy az ajándékot kereſném, hanem ama' gyümöltsöt kereſem, melly bövölködö légyen a' ti ſzám-adáſok-nak *napján*. *Róm*. 15, 28. *Tit*. 3, 14.

18. Elvettem pedig mindeneket, és bövölködöm, *és* megtöltem, elvévén Epaphroditustól, a' mellyeket *küldöttetek, mint* jó illatnak ſz gát, *és* Iſten elött kedves áldózatot. 2 *Kor*. 9, 12. *Sid*. 13, 16.

19. De az én Iſtenem bétölti minden ſzükölködéſteket az ö gazdagsága ſzerint, a' Kriſtus Jéſus által való ditsösségben. 1 *Kor*. 9, 8.

20. Az Iſtennek pedig és a' mi Atyánknak, légyen ditsöſség mind örökkön örökké Amen.

21. Köſzöntsetek minden Szenteket a' Kriſtus Jéſusban; köſzöntnek titeket az atyafiak, kik velem vagynak.

22. Köſzöntnek titeket minden Szentek, föképen pedig azok, a' kik a' Tsáſzár házában *vagynak*.

23. A' mi URunk Jéſus Kriſtusnak kegyelme, *légyen* minnyájan veletek. Amen.

Philippebélieknek ſzóló levél, melly Rómából küldetett Epaphroditus által.

PAL APOSTOLNAK Koloſsabéliekhez irott levele.

I. Réſz.

Pál háláadáſa, és intéſe a' Sz. életre, Tanit a' Kriſtus felöl. és tsak a' bünösök megtérését kereſi.

1. Pál Jéſus Kriſtusnak Apoſtola, az Iſtennek akaratja által, és Timotheus atyafi.

2. Koloſſa *városában* lévö Szenteknek, és hiv atyafiaknak a' Kriſtusban. Kegyelem néktek és békeſség Iſtentöl a' mi Atyánktól, és az UR Jéſus Kriſtuſtól.

3. Hálákat adunk az Iſtennek, és a' mi URunk Jéſus Kriſtusnak Attyának, és imádkozunk ti érettetek ſzüntelen. *Eph*. 1, 15. *Phil*. 1, 3.

4. Hallván a' ti hiteteket a' Kriſtus Jéſusban, és minden Szentekhez való ſzerelmeteket,

5. Ama' reménységért, melly néktek eltétetett mennyekben, mellyet is elöre meghallottatok az Évangyéliom igazságának beszéde által.

6. Melly ti hozzátok is eljutott, mint az egész világra, és gyümöltsözö, a' mint ti bennetek is; a' melly naptól fogva hallottátok, és megesmértétek az Istennek kegyelmét, igazságossan. *Márk.* 4, 8. *Ján.* 15, 16.

7. A' mint is Epaphrástól, a' mi szerelmes szolga-társunktól meg tanultátok, ki érettetek hiv szolgája a' Kristusnak.

8. A' ki is megjelentette minékünk a' ti szereimeteket, a' *Szent* Lélek által.

Sz. Háromság nap után XXIV. Vasárnapi Epistola.

9. Annakokáért mi-is a' naptól fogva, hogy hallottuk, nem szününk-meg érettetek imádkozni, és kérni, hogy bé-telljetek az ö akaratjának értelmével, minden böltseséggel és lelki tudománnyal. *Róm.* 12, 2.

10. Hogy járjatok a' mint méltó az URhoz, hogy mindenekben kedvessek legyetek minden jó tselekedetekben gyümöltsözök lévén, és nevelkedvén az Istennek esméretiben.

11. Minden erövel megerösödvén az ö ditsösségének hatalmassága szerint, minden békességes tűrésre, és örömmel való álhatatosságra.

12. Hálákat adván az Atyának, ki minket alkalmatosokká tett a' Szentek örökségében való részülésre a' világosságban. *Tesl.* 26, 18.

13. Ki meg szabaditott minket, a' setétségnek hatalmasságától, és által plántált minket az ö szerelmes Fiának országába. *Eph.* 1, 7.

14. Kiben vagyon váltságunk az ö vérének általa, *az az* a' bünöknek botsánatja.] 1. *Pét.* 1, 19.

15. Ki a' láthatatlan Istennek képe, elsö szülött minden teremtett-állatok elött.

16. Mert ö általa teremtettenek mindenek, mellyek az egekben és a' földön *vagynak*, láthatók és láthatatlanok,

akár Királyi-ſzékek, akár Uraságok, akár Fejedelemségek, akár hatalmaſságok, mindenek ö általa, és ö érette teremtettenek. *Ján.* 1, 2. 3. *Kol.* 2, 15.

17. Es ö vagyon mindeneknek elötte, és mindenek ő általa állanak.

18. Es ö feje a' teſtnek, az Anyaſzentegyháznak, ki a' kezdet, *és* elsö ſzülött a' halottak közzül, hogy ö légyen mindenekben az elsö. *Tsel.* 26, 23.

19. Mert tetſzett az *Atyának*, hogy ö benne lakoznék minden tellyeſség. *Eph.* 2, 9.

20. Es általa engeſzteltetnének-meg ö hozzá mindenek, akár a' földiek, akár a mennyeiek, békeſséget ſzerezvén az ö kereſztjének vérében ö általa. *Tsel.* 10, 36. *Es.* 9, 5. 6.

21. Söt titeket is *megengeſztelne magához*, kik el valaha idegenek valátok, és ellenségek, a' ti elméiteknek gonoſz tselekedetiben.

22. De moſt már engeſztelëſt *ſzerzett* az ö teſtének husában való halála által, hogy titeket az ö ſzine eleibe állitana, *úgy mint* ſzenteket, fedhetetleneket és ártatlanokat. *Eph.* 1, 4. 2 *Tim.* 1, 9.

23. Ha meg maradtok a' hitben fundálva, és eröſsek, és mozdulhatatlanok ez Evangyéliomnak reménységétöl, a' *mellyet* hallottatok, hogy hirdettetett minden teremtett állatnak az ég alatt, mellyeknek is én Pál ſzolgája lettem. *Ján.* 15, 6.

24. Moſt *pedig* örülök az én ti érettetek való ſzenvedéſimben, és az én teſtemben betöltöm a' Kriſtus ſzenvedéſinek hátra maradott réſzeit, az ö teſtéért, melly az Anyaſzentegyház. *Róm.* 12, 5. 1 *Kor.* 12, 27. 2 *Kor.* 1, 5. 6.

Pál Apoſtol ſzenved a' Gyülekezetért, nem *meritorie*, hogy azzal nékiek valamit érdemlene Iſten elött; hanem *in exemplum*, hogy nékiek peldát adna a' ſzenvedésben való álhatatoſságra, és bé töltené maradékát a' Kriſtus Szenvedésének, az az, hogy a' mi még el maradott azokban, a' mellyeket Pálnak Kriſtusért kellett ſzenvedni, már moſt meg tellyeſitse. Azért itten a' Kriſtusnak ſzenvedése által az a' ſzenvedés értetik, melly Iſtentöl Pálnak rendeteltett, hogy ſzenvedje a' Kriſtusért. Lásd. Apoſt. Tsel. 9, 16.

25. Mellynek én ſzolgája lettem az Iſtennek rendeléſe ſzerint, melly nékem adatott ti érettetek az Iſten igéjének betöltésére. *Eph.* 3, 2.

26. *Tudni illik* ama' titok, melly öröktöl fogva elrejtve vólt *minden* nemzetek elöl, moſt pedig megjelentetett az ö Szenteinek. *Róm.* 16, 25.

27. Kik-

27. Kiknek Iften tudtokra akarta adni, minémü légyen ezen titoknak ditsöfségének gazdagsága, a' pogányok között, ki a' Kriftus ti bennetek, ama' ditsöfségnek reménysége. *Róm.* 9, 23.

28. Mellyet néktek hirdetünk, intvén minden embereket, és tanitván minden embereket, minden böltsefséggel, hogy minden embert tökélletefségben elö állitsunk, a' Jéfus Kriftusban. 2 *Kor.* 11, 2. *Eph.* 5, 27.

29. Mellyre nézve munkálkodom is, tusakodván annak ereje által, melly én bennem is eröffen munkálkodik.

II. Réfz.

Pálnak intése: örizzék magokat a' hamis tanitóktól. És a' lelki Szabadsággal vifzfza ne éljenek.

1. Mert akarom, hogy megtudjátok, minémü tusakodáffal légyek ti érettetek, és a' Laodiceabéliekért, és mind azokért, kik az én ortzámat nem látták a' teftben. *Phil.* 1, 30.

2. Hogy megvigafztaltaffanak az ö fzivek, hogy legyenek öfzve foglaltatván a' fzeretetben, és a' bizonyos értelemnek minden gazdagságára, Iften titkának és az Atyának és a' Kriftusnak esméretire. *Esa.* 53, 11. *Jer.* 9, 23.

3. Kiben a' böltseségnek, és az értelemnek minden kintfei elvagynak rejtve. 1. *Kor.* 1, 24.

4. Azt mondom pedig, hogy titeket fenki meg ne tsaljon, tettetes befzédnek általa. *Eph.* 5, 6. *Kol.* 2, 18.

5. Mert ha e' teftben távól vagyok is, de lélekben köztetek vagyok, örülvén és fzemlélvén, a' ti rendtartáftokat, és a' ti hiteteknek erejét a' Kriftusban.

6. Annakokáert a' mint bévettétek az UR Kriftus Jéfuft, a' képen járjatok is ö benne. 1. *Thes.* 4, 1.

7. Meggyökerezvén és félépitetvén ö benne, és meg eröfitetvén a' hitben, a' mint tanitattatok, bövölködvén ö benne háláadáffal. *Eph.* 2, 22.

8. Megláffátok, hogy ne légyen ollyan, a' ki ti bennetek sákmányt hánnyon, a' világi böltseségnek, és ama' hijában való tfalárd tudománynak általa, melly az embereknek rendeléfek fzerint, e' világnak betüje fzerint, és nem a' Kriftus fzerint vagyon. *Róm.* 16, 17. *Máth.* 15, 2.

9. Mert ö benne lakozik az Iftenségnek minden tellyefsége teft fzerint. *Kol.* 1, 19. *Ján.* 1, 4. 16.

10. Es bétöltetek ö benne, a' ki minden fejedelemségnek, és hatalmasságnak Feje.

11. A' kiben is környülmetéltettetek kéz nélkül való környülmetélkedéssel, a' testnek, *az az* a' bünnek testének letétele és a' Kristusnak környülmetélkedésének általa.

12. Eltemettetvén ö véle együtt a' keresztségben, mellyben együtt fel is támasztattattok, az Isten erejéböl való hitnek általa, a' ki ötet halottaiból feltámasztotta.

13. Es titeket, kik meghóltatok vala a' bünökben, és a' ti testeteknek környülmetéletlenségében, ö véle együtt megelevenitett, elengedvén néktek minden vétkeiteket.

14. Eltörölvén a' kézirást, melly a' rendtartások által ellenünk vólt, és azt közzülünk kivetvén, a' keresztfához szegezte. *Eph.* 2, 5. 15.

15. Levetkeztetvén a' Fejedelemségeket, és a' hatalmasságokat nyilván való bátorsággal mutogatá, gyözödelmeskedvén azokon, *a' keresztfa* által.

16. Azért senki titeket meg ne itéljen az ételért, vagy az italért, vagy az innepnapnak valami részére nézve, vagy *is* az újhóldra, vagy pedig a' Szombatokra nézve.

17. Mellyek a' következendö dolgoknak árnyéki; a' valóság pedig a' Kristusé. *Sid.* 8, 5. *és* 10, 1.

18. Senki titeket a' jutalomnak elvételében meg ne akadályoztasson az alázatosságnak, és az Angyaloknak tisztelete által, akarván magát azokba avatni, a' mellyeket nem látott, és oknélkül felfuvalkodik az ö testi okoskodásában. *Ier.* 29, 8.

19. Es nem tartja magát a' fejhez, mellyböl az egész test, a' tagoknak öszve botsátattasok és öszve szerkeztetések által, egybe-foglaltatván, és egybe-állitatván, nevelkedik, Isteni-nevelkedés szerint. *Eph.* 4, 16.

20. Ha annakokáért a' Kristussal meghóltatok e' világnak betüinek, miért hagyjátok magatokat a' találmányok alá vonni, mint ha még világ szerint élnétek? *Róm.* 6, 3. 5.

21. *Mint amazok, kik azt mondják:* ne illessed, se meg ne kóstoljad, se hozzá ne nyúlj.

22. Mellyek mind romlásokra vagynak azoknak, kik *ugyan* azonokkal élnek az emberek parantsolatjok és tanitások szerint. *Esa.* 29, 13. *Mát.* 15, 9.

23. Kik egyébiránt a' bölts eségnek szinét mutatják, ama' szabad akarat szerint való Isteni tiszteletben, és alázatosságban, és *abban*, hogy a' testnek nem kedveznek, sem a' testnek tisztességet nem adnak az ö tápláltatására.

III. Rész.

Az oda felvalók. Intés az egyességre. Szép házi regulák.

1. Annakokáért, ha feltamadtatok a' Kriftuffal, az oda fel valókat kereffétek, a' hol vagyon a' Kriftus ülvén, az Iftennek jobján. *Solt.* 110, 1. *Róm.* 6, 5.

2. Az oda fel valókról gondolkodjatok, s' nem a' földiekröl.

3. Mert meghóltatok, és a' ti életetek a' Kriftuffal együtt, elvagyon rejtve az Iftenben. *Róm.* 6, 2. *és* 8, 24.

4. *Hogy* mikor a' Kriftus ama' mi életünk megjelenik, akkor ti is ö véle egyetemben megjelentek a' ditsöfségben. 1. *Kor.* 15, 43.

5. Öldököljétek-meg azért a' ti földi tagjaitokat; paráznaságot, tifztátalanságot, bujaságot, gonofz kivánságot, fösvénységet, melly bálvány-imadás. *Róm.* 6, 13. *Eph.* 4, 22.

6. A' mellyekre nézve jö az Iften haragja, a' hitlenségnek fiaira. 1. *Kor.* 6, 10.

7. A' mellyekben ti is valaha jártatok, mikor éltek vala azokban. *Róm.* 6, 19. 20. *és* 7, 5.

8. Moftan pedig tegyetekle ti is mindeneket, *úgy mint* a' haragot, mérgességet, gonofzságot, káromkodáft, rútbefzédeket a' ti fzájatokból.

9. Ne hazudjatok egymás ellen, és tegyétek-le az ô embert *minden* ö gonofz tselekedetivel.

10. Es öltözzétek fel az új *embert*, ki megújittatik az esméretre annak képe fzerint, a' ki ötet teremtette. *M.* 1. *Kön.* 1, 26. *Róm.* 6, 4.

11. Holott nints Görög fem Sidó, fem környülmetélkedés, fem környülmetéletlenség, fem Barbarus, fem Scytha, fem Szolga, fem Szabados; hanem a' Kriftus mindenekben minden. *Róm.* 10, 12. 1. *Kor.* 7, 21. *Gal.* 3, 28.

Epiphániás avagy Kriftus URunk megjelenése utánt V. Vasárnapi Epiftola.

12. Öltözzétek-fel azért, mint Iftennek válafztotti fzentek és fzerelmetesek, a' fzivbéli könyörületességet, kegyességet, alázatosságot, fzelidséget,

séget, és a' békességestürést. *Eph.* 4, 32. *és* 6, 11. *Gal.* 5, 22.

13. Eltürvén egymást, és megengedvén egymásnak, ha kinek valaki ellen panaszsza vagyon, mint a' Kristus is megengedett néktek, azonképen ti is.

14. Mindeneknek felette pedig *öltözzétek-fel* a' szeretetet, melly a' tökélletességnek kötele. *Eph.* 4, 3. *és* 5, 2. *Ján.* 15, 12.

15. Es az Istennek békessége birja sziveiteket arra a' jutalomra, a' mellyre hivattattatok is, amaz egy testben, és legyetek hálaadók.

16. A' Kristusnak beszéde lakozzék ti közzöttetek gazdagon minden böltsességgel, tanitván és intvén egymást, sóltárokkal, ditséretekkel, és lelki éneklésekkel, jó kedvel énekelvén a' ti sziveitekben az URnak. *Eph.* 5, 19. 1 *Kor.* 14, 26.

17. Es mindenek, a' mellyeket tselekesztek beszéddel avagy téteménnyel; az UR Jésusnak nevében tselekedjétek, hálákat-adván az Istennek, és az Atyának ö általa.] *Róm.* 1, 8. 1 *Kor.* 10, 31.

18. Ti feleségek engedelmesek légyetek a' ti tulajdon férjeiteknek, a' mint illik az URban. *M.* 1. *Kön.* 3, 16. 1. *Kor.* 14 34.

19. Ti férfiak szeressétek a' ti feleségeiteket, és ne legyetek mérgessek ö hozzájok. *Eph.* 5, 24.

20. Gyermekek engedelmesek legyetek a' ti szüléiteknek mindenekben, mert ez kellemetes az URnál. *Eph.* 6, 4.

21. Atyák haragra ne ingerljétek gyermekeiteket, hogy elméjekben meg ne tsüggedjenek.

22. Szolgák a' ti testi uraitoknak engedelmessek legyetek mindenekben, nem *tsak* a' szin elött való szolgálattal, mint embereknek kedveskedök, hanem a' szivnek együgyüségében, félvén az Istent. *Eph.* 6, 5.

23. Es valamit tselekesztek, mindent szivetek szerint tselekedjetek, mint az URnak, és nem mint az embereknek.

24. Tudván, hogy az URtól vefzitek-el az örökségnek jutalmát; mert az UR Kriftusnak fzolgáltok.

25. A' ki pedig igazságtalanúl tselekefzik, elvéfzi az ö igazságtalanságának jutalmát, és nem léfzen fzemély válógatás. *Tsel.* 10, 34.

IV. Réfz.

Intések az imadságra, és a' fz. életre köszöntés a' Koloffabéliekbez.

1. URak, a' mi igaz, és a' mi méltó adjátok-meg a' fzolgáknak: tudván, hogy néktek is URatok vagyon mennyekben. *Eph.* 6, 9.

2. A' könyörgésben álhatatosok legyetek, vigyázván abban háláadassal.

3. Egyetemben mi érettünk is imádkozván, hogy nyiffameg minékünk az Ifteu az ö igéjének *hirdetésének* kapuját, a' Kriftus titkának kibefzéllésére, a' mellyért én megkötöztettem. 1. *Kor.* 4, 1.

4. Hogy kinyilatkoztaffam azt, a' mint kell is fzólanom.

5. Okoffan járjatok a' kivül valókra nézve, árron is megvegyétek az idöt. 1. *Thes.* 4, 12.

6. A' ti beszédetek mindenkor kegyes és sóval meghintetett légyen, hogy megtudjátok kinek kinek minémü válafzt kelljen adni. *Kol.* 3, 16.

7. Az én allapotomat a' mi illeti, mindenekröl tudófit titeket Tichikus, ama' fzerelmes atyafi és hiv szolga, nékem *pedig* fzolga-tárfom az URban. *Tsel.* 20, 4.

8. Kit hozzátok küldöttem a' végre, hogy megtudja, mint légyen dolgotok, és megvigafztalja fziveiteket.

9. Onezimuffal ama' hiv és fzerelmés atyafival, ki ti közzületek való, mindeneket tudtotokra adnak néktek, a' mellyek itt *történnek.* *Philem* v. 20.

10. Köszönt titeket Ariftárkus az én rab társom, és Márkus a' Barnabás nénnyének fia, ki felöl parantsolatot is vettetek, hogy, ha hozzátok érkézik, béfogadjátok ötet.

11. Es ama' Iéfus ki mondatik Juftusnak, kik a' környülmetélkedésböl valók, kik egyedül a' kik velem együtt munkálkodók, az Ifteu orfzágának *elplántálásában* kik is nékem vigafztalóim vóltanak.

12. Köszönt titeket Epaphrás, ki közzületek való fzolgája a' Kriftusnak, *ki is* fzüntelen tufakodik érettetek az imádkozáfokban, hogy tökélleteffen meg álljatok, és megtellyesedjetek az Iftennek minden akaratja fzerint.

13. Mert bizonyságot tészek ö felöle, hogy nagy buzgósággal vagyon hozzátok, és a' Láodiceabéliekhez s' azokhoz is, kik Hierapolisban vagynak.
14. Köszönt titeket Lukáts ama' ſzerelmes orvos, és Démás. *Tim.* 2. *L.* 4. 10. 11.
15. Köszöntsétek a' Laodiceabéli atyafiakat, és Nimpháſt, és az ö házánál lévö Gyülekezetet.
16. Es mikor elolvaſtatik tinálatok e' lévél, azt tselekedjétek, hogy a' Láodiceabéli Gyülekezetben is elolvastassék; a' Láodiceából valót pedig ti is olvassátok.
17. Es az Archipusnak megmondjátok; meglásd, hogy a' minémü ſzolgálatot magadra vállaltál az URban, annak eleget tégy.
18. Ezen köszöntéſt én Pál az én kezemmel *irtam*; emlékezzetekmeg az én rabságomról. Kegyelem veletek. Amen. 1. *Kor.* 16, 21. 2. *Theſſ.* 3, 17.

A' Koloſſabéliekhez Rómából Tichikus és Onezimus által küldetett Levél.

PÁL APOSTOLNAK Theſsalonikabéliekhez I. levele.

I. Réſz.

Pál ditséri a' Theſsalonikabélieket, hogy az igét bévévén' másoknak példái lettenek.

1. Pál és Silvánus, és Timotheus a' Theſsalonikabéli Ekleſiának az Atya Iſtenben, és az UR Jéſus Kriſtusban. Kegyelem néktek és békesség Iſtentöl a' mi Atyánktól, és az UR Jéſus Kriſtuſtól.
2. Hálákat adunk mindenkor minnyájatokért az Iſtennek, megemlékezvén rólatok a' mi könyörgéſinkben.
3. Szüntelen emlékezvén a' ti hiteteknek tselekedetiröl, és *a' ti* ſzerelmeteknek munkájáról, és a' mi URunk Jéſus Kriſtusban való reménységteknek álhatatoſságáról, az Iſten, és a' mi Atyánk elött. *Ján.* 6, 29.
4. *Mert* tudjuk ſzerelmes Atyámfiai, *miképen* elválaſztott titeket az Iſten.

5. Hogy a' mi Evangyéliomunk hozzátok jutott, nem tsak beſzéddel, de hatalommal is, és a' Szent Lélekben, és a' hitnek nagy bizodalmával, a' mint tudjátok minémüek vóltunk ti közzöttetek, és ti reátok nézve.

6. Ti is a' mi követöink lettetek, söt még az URnak is *követöi, mikor* bévettétek az igét, ſok háboruságokkal, és a' Sz. Lélek által való örömmel. *Tsel.* 5, 21. 1. *Kor.* 4, 16.

7. Ugy hogy példái lettetek minden hivöknek Macedóniában és Achájában.

8. Mert ti töletek ment az URnak beſzédének zengése, nem tsak Macedóniába és Achájába, hanem minden helyekre is a' ti hitetek, melly Iſtenben vagyon, elterjedett, elannyira, hogy nem ſzükseg, hogy mi valamit ſzóljunk. *Róm.* 1, 8.

9. Mert magok hirdetik mi felölünk, minémü bémenetelünk vólt ti közitekbe, és miképen tértetek-meg az Iſtenhez a' bálványoktól, ſzolgálván *már* az élö és igaz Iſtennek.

10. Várván az ö Fiát mennyekböl, kit a' halálból feltámaſztott, a' Jéſuſt, ki meg ſzabadit minket, a' következendö haragtól. *Mát.* 3, 7. *Tsel.* 1, 11.

II. Rész.

Pál ſzorgalmatoſsága hálá adása. Kivánkozik a' Theſsalonikabéliekhez.

1. Mert magatok tudjátok, atyámfiai, a' mi ti hozzátok való bémenetelünket, hogy a' nem vólt hijába való. 1. *Theſſ.* 1, 5. 9.

2. Hanem a' mint tudjátok, hogy elöre ſzenvedtünk, és gyalázattal illettettünk Philippe *várósában, mindazáltal* bátorsággal való ſzóláſsal éltünk, a' mi Iſtenünkben, hirdetvén néktek, az Iſtennek Evangyéliomát nagy tusakodásokban. *Tsel.* 16, 22.

3. Mert a' mi Intésünk nem *vala* tévelygésböl, ſem tiſztátalanságból *vagy* tsalárdságból. 2 *Kor.* 7, 2.

4. Hanem a' mint megprobáltattunk az Iſtentöl, hogy reánk bizattatnék az Evangyéliom, úgy ſzólunk: nem mint embereknek kedveskedvén, hanem Iſtennek, a' ki megvisgálja a' mi ſziveinket. *Gal.* 1, 10. *és* 2, 7. 1 *Tim.* 1, 12.

5. Mert ſoha nem jártunk hizelkedö beſzéddel, a' mint tudjátok, ſem a' fösvénységnek ſzine *alatt.* Iſten a' bizonyság.

6. Sem nem kerestünk ditsösséget az emberektöl, sem töletek, sem másoktól, noha terhetekre lehettünk vólna mint a' Kristusnak Apostoli.

7. Hanem gyermeki szelidséggel vóltunk ti köztetek mint a' dajka az ö *reá bízott* gyermekekkel dajkálkodik. 1. *Kor.* 2, 3. *és* 9, 1. 2 *Thes.* 3, 9.

8. A' szeretetnek ollyan indulatjával vóltunk hozzátok, hogy *ugyan* kivántuk közleni veletek, nem tsak az Istennek Evangyéliomát; hanem még a' mi lelkünket is, mivel hogy kedvessek valátok elöttünk.

9. Mert emlékezhettek, atyámfiai, a' mi fárodságunkról, és nyomoruságunkról; mert éjjel nappal munkálkodtunk, hogy közzületek valakinék terhére ne lennénk, prédikálván köztetek az Isten Evangyéliomát. *Tsel.* 18, 3.

10. Ti vagytok bizonyságink, melly szentül igazságossan, és fedhetetlenül vóltunk ti köztetek, a' kik hisztek.

11. A' mint is tudjátok, hogy titeket egyenként, mint az atya az ö gyermekeit intettünk és biztattunk.

12. Es bizonyságot tettünk, hogy úgy járnátok, a' mint méltó az Istenhez, a' ki hivott titeket az ö országára, és ditsösségere. *Mós.* 1. *Kö.* 17, 1. 1 *Kor.* 7, 20. *Eph.* 4, 1.

13. Annakokáért mi is hálákat adunk az Istennek szüntelen, hogy bévettétek az igét, mellyet hallottatok mitölünk. Nem mint embereknek beszédét; hanem a' miképen valóságossan az Istennek igéjét, melly munkálkodik is ti bennetek, a' kik hisztek. *Mát.* 10, 40. *Gal.* 4, 14.

14. Mert ti, atyámfiai a' Kristus Jésusban, követöi lettetek az Isten Ekléssiáinak, mellyek Judeában vagynak, mert ugyan azonokat szenvedtétek, a' ti tulajdon rokonaitoktól, a' mellyeket azok a' Sidóktól. *Sid.* 10, 34.

15. Kik az UR Jesust is megölték, és az ö tulajdon Prófétáikat, söt minket is üldöztenek, kik Istennek nem tetszenek, és minden emberekkel ellenkeznek. *Mát.* 23, 34 *Luk.* 13, 33.

16. Kik tiltják: ne szóljunk a' pogányoknak, hogy azok idvezüljenek, hogy betöltsék mindenkoron az ö büneiknek *mértékjeket*; de végre *Isten* haragja jö reájok.

17. Mi pedig atyámfiai, egy ideig, úgy mint árváúl hagyattunk töletek, de tsak szinböl és nem szivböl, *és* felettebb való nagy kivánsággal szorgalmatoskodtunk, hogy láthassuk a' ti ortzátokat.

18. Annak okáért akartunk is hozzátok menni, én Pál kiváltképen gyakorta, de meg gátolt bennünket a' Sátan.

19. Mert

19. Mert kitsoda a' mi reménységünk, avagy örömünk, avagy a' mi ditsekedésünknek koronája? avagy nem ti-e, a' mi URunk Jéfus Kriftusnak ortzája elött az ö eljövetelekor? 2 *Kor.* 1, 14. *Phil.* 2, 16. *és* 4, 1.

20. Mert ti vagytok a' mi ditsöfségünk és örömünk.

III. Réfz.

Pál a' Timotheuft küldi. Mert maga meg vigasztaltatott, és kiván Iftentöl kegyelmet.

1. Annakokáért mivel azt már tovább nem türhettük, tetfzett, hogy Athénásban *tsak* magunk hagyattatnánk.

2. Es elküldöttük Timotheuft a' mi Atyánkfiát, és az Iftennek fzolgáját, és a' Kriftus Evangyéliomában együtt munkálkodó társunkat, hogy eröfitsen titeket, és vigafztaljon titeket a' ti hitetek iránt. *Tsel.* 4, 22. *Eph.* 3, 1.

3. Hogy fenki meg ne tántorittafsék ezekben a' nyomoruságokban, mert magatok tudjátok, hogy mi arra rendeltettünk. *Tsel.* 14, 22. *Eph.* 3, 13.

4. Mert mikor még nálatok valánk, még mondottuk néktek elöre, hogy háboruságok fognak következni, a' mint is lám megtörtént, és tudtotokra vagyon.

5. Annakokáért én fem türhettem tovább, hanem elküldöttem, hogy megtudnám a' ti hiteteket, *és* ama' kisértö valamiképen meg ne kisértene benneteket, és a' mi munkánk hafzontalan lenne. *Phil.* 2, 16.

6. Moftan pedig, hogy Timotheus töletek hozzánk érkezett, és nékünk megbefzéllette a' ti hiteteket, és fzerelmeteket, és hogy rólunk mindenkor jó emlékezettel vagytok, kivánván minket látni, mint mi is titeket.

7. Azért atyámfiai, meg vigafztaltattunk ti irántatok, minden nyomoruságink és fzükségink között, a' ti hitetek által.

8. Mert *úgy* élünk mi, ha ti álhatatosok vagytok az URban.

9. Mert minémü háláadáfsal tartozunk Iftennek ti érettetek, mind arra az örömre nézve, mellyel örvendezünk ti bennetek a' mi Iftenünknek fzine elött,

10. Ejjel és nappal fzorgalmatofsággal imádkozván, hogy láthafsuk a' ti ortzátokat, és helyre állitsuk, ha még mi fogyatkozás vagyon a' ti hitetekben. *Róm.* 1, 10. 11. *és* 15, 23.

11. De

11. De maga az Iſten, és a' mi Atyánk, és a' mi URunk Jéſus Kriſtus, igazgaſſa útunkat ti hozzátok.

12. Az UR pedig tégyen titeket tellyeſsekké, és bövölködökké, az egymáshoz és mindenekhez való ſzeretetben, a' mint mi is a' ti hozzátok való *ſzeretetben bövölködünk.*

13. A' ti ſzíveteknek megeröſittésére, hogy a' Sz. életben fedhetetlenek legyetek, az Iſten és a' mi Atyánk elött; a' mi URunk Jéſus Kriſtuſunknak, minden ö Szenteivel való éljövetelekor. *Kor.* 1. *Lev.* 1, 8. *Phil.* 1, 10.

IV. Réſz.

Pál tilt a' paráznaságtól. Int a' Szeretetre, és tanit a' feltámadásról.

Domin. Reminiſcere. Avagy böjt II. Vasárnapi Epiſtola

1. Azon fellül atyámfiai, kérünk és intünk titeket az UR Jéſusban, hogy a' mint tölünk vettétek, mint kelljen néktek járnotok, és Iſten elött kedveſsekké lennetek, hogy a' ſzerint inkább *és* inkább bövölködjetek. *Phil.* 1, 28. 1 *Thes.* 2, 12,

2. Mert tudjátok minémü parsntsolatokat adtunk néktek az UR Jéſus által.

3. Mert ez az Iſtennek akaratja, *ki* a' ti megſzenteltetéſtek, hogy megtartóztaſsátok magatokat a' paráznaságtól. *Ró.* 12, 2. *Eph.* 5, 17, 27.

4. Hogy ki ki közzületek tudja birni az ö edénnyét ſzentségben és tiſztességben.

5. Nem a' kivánságoknak gerjedezésében, miképen a' pogányok, kik az Iſtent nem tudják. 1 *Kor.* 15, 34. *Eph.* 4, 17.

6. Hogy fellyebb ne verje, ſe megne tsalja atyafiát a' kereskedésben; mert mind ezekért boſzſzúálló az UR mind azokon, a' mint is elöre megmondottuk néktek, és bizonyságotj tettünk. 1 *Kor.* 6, 8.

7. Mert

7. Mert nem hivott minket az Iſten tiſztátalanságra, hanem Sz. életre.] *Mós.* 3. *Kön.* 11, 44.

8. Azért a' ki azt megveti, nem embert vét meg, hanem az Iſtent, ki adta minékünk az ö Szent Lelkét.

9. Az atyafiúi ſzeretetröl pedig, hogy irjak tinéktek nem ſzükséges, mert magatok is meg vagytok tanittatván az *Iſtentöl* az egymáshoz való ſzeretetre. *Ján.* 6, 45. *Mós.* 3. *Kön.* 19, 18. *Máth.* 22, 39.

10. Söt el is követitek minden atyafiakkal, egéſz Macedóniában; kérünk pedig titeket atyámfiai, hogy annál inkább bövölködjetek.

11. Es igyekezzetek *arra*, hogy tsendeſségben *élhéſsetek*, és magatok dolgaihoz láſsatok, és tulajdon kezeitekkel munkálkodjatok, a' mint meghagytuk néktek.

12. Hogy tiſztességeſſen viſeljétek magatokat, a' kivül valókhoz, és ſenkire ne ſzorúljatok.

Sz. Háromság nap után XXV. Vasárn. Epiſt.

13. Nem akarom pedig atyámfiai, hogy tudatlanok legyetek azok felöl, a' kik elaluttanak, hogy ne ſzomorkodjatok mint amazok, kiknek nintsen reménységek. *M.* 5. *Kö.* 14, 1.

14. Mert ha hiſzſzük, hogy a' Jéſus meg hólt és feltámadott, azonképen az Iſten is azokat, a' kik elaludtanak, elö hozza a' Jéſus által ö véle egyetemben. 1 *Kor.* 15, 13. 18.

15. Mert azt mondjuk tinéktek az URnak beſzéde által, hogy mi, a' kik élünk és megmaradunk, az URnak eljövetelére, nem elözzük-meg azokat, a' kik elaluttanak.

16. Mivel ö maga az UR hadi ütközetnek kiáltásával, Archangyalnak ſzavával, és Iſtennek trombitájával alá jö az égböl, és a' kik a' Kriſtusban meghóltanak, *azok* elöre feltámadnak. *Mát.* 24, 31.

17. Az után mi élök, kik megmaradtunk; azokkal egyetemben el ragadtatunk a' felhökbe, az UR

eleibe,

eleibe a' levegö-égbe, és igy mindenkor az URral együtt léſzünk. *Ján.* 12, 6. *Jelen.* 11, 12.
18. Azért vigaſztaljátok egymáſt, ezekkel a' beſzédekkel.]

V. Réſz

Hirtelen-jö az itéletnek napja. Szép intések és béſejezés.
Sz. Háromságnap után XXVII. Vasárn: Epiſtola.

1. Atyámfiai, az eſztendök és a' napok felöl hogy irjak, nints reá ſzükségtek. *Mát.* 24, 3.
2. Mert magatok bizonyoſsan tudjátok, hogy az URnak napja, mint a' tolvaj éjjel, úgy fog eljöni. *Márk.* 13, 34. 2 *Pét.* 3, 9.
3. Mert mikor azt mondják: békeſség és bátorság; akkor eléri öket a' veſzedelem, mint a' viselös aſzſzonyi-állatot a' fájdalom. És el nem ſzaladhatnak. *Luk.* 21, 34.
4. Ti pedig atyámfiai, nem vagytok a' setétségben, hogy titeket ama' nap mint a' lopó, úgy találna. 2 *Thes.* 1, 9. *Eph.* 5, 8.
5. Minnyájan a' világoſságnak fiai vagytok, és a' napnak fiai; nem vagyunk az éjtſzakának, ſem a' ſetétségnek *fiai.*
6. Moſtan azért ne alugyunk mint egyebek, hanem vigyázzunk, és józanok legyünk. *Mát.* 24, 24.
7. Mert az aluvók, éjtſzaká aluſznak, és a' réſzegesek, éjjel réſzegek.
8. Mi pedig napnak *fiai* lévén, józanok legyünk, és öltözködjünk fel a' hitnek, és a' ſzeretetnek mellyvasába, s' az idvesség reménységének ſisakjába. *Esa.* 59, 17. *Róm.* 13, 12. *Eph.* 6, 14.
9. Mert nem rendelt minket Iſten a' haragra; hanem az idvességnek elvételére a' mi URunk Jéſus Kriſtusunk által. *Róm.* 9, 22.

10. Ki meg hólt érettünk, hogy akár ébren vagyunk, akár alufzunk, ö véle együtt éljünk. *Róm.* 14, 8. *Kor.* 2. *L.* 5, 15.

11. Annakokáért intsétek egymáft, és épitse egyik a' máfikat, a' mint tselekesztek is.]

12. Kérünk pedig titeket, atyámfiai, hogy elmétekben tartsátok azokat, a' kik munkálkodnak ti közöttetek, és a' kik elöljárók közöttetek az URban, és intnek titeket.

13. És fellettébb is megbetsüljétek öket, a' fzeretetnek általa az ö munkájokért, és *legyetek* békefségesek ö vélek.

14. *Arra* is kérünk titeket, atyámfiai, intsétek-meg a' rendetlen életüeket, vigafztaljátok a' gyenge fzivüeket, gyámolitsátok az erötleneket, mindenekhez bekefséges türök legyetek. *Róm.* 14, 1. *Gal.* 6, 1. 2.

15. Megláfsátok hogy fenkinek gonofzért gonofzt ne fizefsetek; hanem mindenkor a' jónak követöi legyetek, mind egymás között, s' mind *pedig* minden emberekre nézve. *Péld.* 17, 13.

16. Mindenkor örüljetek. *Fel.* 4, 4.

17. Szüntelen imádkozzatok. *Sir.* 18, 22. *Luk.* 18, 1.

18. Mindenekben hálákat adjatok: mert az, az Iftennek hozzátok való jó akaratja a' Kriftus Jéfus által.

19. A' *Szent* Lelket meg ne óltsátok. 1 *Kor.* 14, 30.

20. A' próphétálásnak ajandékait meg ne vefsétek.

21. Mindeneket meg probáljatok, a mi jó, meg tartsátok. 1. *Kor.* 2, 11. 15.

22. Mindentöl, a' mi *tsak* láttatik is gonofznak, magatokat eltávoztafsátok.

23. Maga pedig a' békefségnek Iftene, fzenteljen-meg titeket egéfzfzen, és a' ti elmétek épségben, lelketek pedig és teftetek ártatlanságban tartafsanak-meg, mind a' mi URunk Jéfus Kriftufunknak eljöveteléig. 1 *Kor.* 1, 8.

24. Hiv az, ki teteket hivott, ki meg is tselekefzi.

25. Atyámfiai, imádkozzatok érettünk.

26. Köfzöntsetek minden atyafiakat fzent tsókoláfsal. *Róm.* 16, 16. *Kor.* 1. *Lev.* 16, 20.

27. Kénfzeritlek titeket az URra, hogy e' levél elolvastafsék minden fzent atyafiak elött.

28. A' mi URunk Jéfus Kriftusnak kegyelme ti veletek. Amen.

Thefsálonikabéliekhez Pal Apoftolnak Athenásból irott elsö Levelének vége!

PAL

PAL APOSTOLnak THESSALONIkabéliekhez második Levele.

I. Réſz.

Pál a' hivekért hálákat ád, és vigasztalja öket.

1. Pál és Silvánus és Timotheus, a' Theſsalonikabéliek Gyülekezetinek Iſtenben a' mi Atyánkban, és az UR Jéſus Kriſtusban.

2. Kegyelem néktek és békesség Iſtentöl a' mi Atyánktól és az UR Jéſus Kriſtuſtól.

Sz. Háromság nap után XXVI. Vasárn Epiſtola.

3. Atyámfiai, hálaadáſsal tartozunk az Iſtennek mindenkor ti érettetek, a' mint méltó. Azért hogy felettébb nevelkedik a' ti hitetek, és a' ti egymás között való ſzerelmetek bövölködik minnyájatokban egymáshoz. *Eph.* 1,15. *Phil.* 1,3.

4. Ugy hogy magunk is ditsekedünk, az Iſten Ekléſiáiban ti felöletek, a' ti békességes-türéſtekre és hitetekre nézve, minden ti háboruságitokban és ſzorongatáſitokban, mellyeket ſzenvedtek. 2 *Kor.* 7,14.

5. *Mellyek* az Iſten igaz itéletinek bizonysági, hogy méltóknak itéltefsetek az Iſten orſzágára, a' mint *lám* azért ſzenvedtek is. *Phil.* 1,28.

6. Mert ugyan igaz az Iſten elött, hogy nyomorusággal fizeſsen azoknak, a' kik titeket nyomorgatnak. *Zach.* 2,8.

7. Es néktek, a' kik nyomorgattattok, *adjon* pihenéſt mivelünk egyetemben, mikor az UR Jéſus mennyekböl meg-jelenendik, az ö hatalmaſságának Angyalival. 1 *Thes.* 4,16.

8. *Es*

8. *Es* tüznek lángjával boszút áll azokon, a' kik nem esmérik az Istent, és a' kik nem engedelmeskednek a' mi URunk Jésus Kristusunknak Evangyéliomának. *Róm.* 2, 8. *Pét.* 2. *Lev.* 3, 7.

9. Kik az örökkén való veszedelemnek büntetését szenvedik, az URnak ortzájától, és az ö erejének ditsösségétöl. *Esa.* 2, 19.

10. Mikor eljövend, hogy az ö Szenteiben megditsöitessék és tsudálatos légyen minden hivökben, hogy a' mi ti köztetek való bizonyságtételünknek hitelt adtatok a' napságtól fogva] *Tsel.* 1, 11. *Thessal.* 1, 10.

11. Mellyre nézve imádkozunk is szüntelen ti érettetek, hogy a' mi Istenünk tégyen titeket méltókká ama' hivatalra, és tellyesitsemeg az ö jóvóltának minden kedvét, és a' hitnek tselekedetit hatalmassan.

12. Hogy a' mi URunk Jésus Kristusnak neve megditsöitessék ti bennetek, ti is ö benne, a' mi Istenünknek és az UR Jésus Kristusnak kegyelme szerint.

II. Rész.

Tanit a' veszedelemnek fiáról. Hálákat ád a' Thessalonikabéliekért. Es int álhatatosságra.

1. Kérünk pedig titeket atyámfiai, a' mi URunk Jésus Kristusnak eljöveteléért, és a' mi ö hozzá való egybe-gyülésünkért. 1 *Thessal.* 1, 3. 9.

2. Hogy az *igaz* tudománytól egy könnyen el ne tántorittassatok, se meg ne háborittassatok, sem lélek, sem beszéd által, sem úgy mint tölünk küldetett lévél által mint ha *már* jelen vólna a' Kristusnak ama' napja.

3. Senki titeket valami módon meg ne tsaljon: mert nem jö el; hanem ha elöbb meg lészen a' hittöl való elszakadás, és kinyilatkoztatik a' bünnek embere, ama' veszedelemnek fia. *Mát.* 24, 23. *Eph* 5, 6. 1. *Tim* 4, 1.

4. Az az ellen álló, ki felemelkedik mind az ellen, a' mi mondatik Istennek, vagy Isteni tisztéletnek, úgy hogy az Istennek templomában ül, mint Isten, *és* mutatja magát, hogy ö Isten légyen. *Dan.* 11, 36.

5. Nem jute eſzetekbe, hogy mikor még köztetek vólnék, ezeket néktek megmondottam?

6. Es moſt tudjátok mi akadályoztatja, hogy kinyilatkoztaſſék az ö idejében.

7. Mert már munkálkodik ama' tſalárd-hamiſſágnak titka, mig amaz egy, a' melly ellene áll, a' közröl félre-tétessék. *Apoſt. Tsel.* 20, 29.

8. Es akkor kinyilatkoztatik ama' törvény nélkül való *ember*, kit meg öl az UR, az ö ſzájának lelkével, és eltöröl az ö eljövetelének megjelenéſekor.

9. Azt *mondom* a' kinek eljövetele léſzen, a' Sátánnak munkája által minden hatalommal és jelekkel, és hazug tsudatételekkel. *Mós.* 5. *Kön.* 13, 1. *Mát.* 24, 24. *Ján.* 8, 44.

10. Es a' hamiſságnak minden tsalárdságával, azokban, a' kik elveſznek, a' végre, hogy az igazságnak ſzeretetit bé nem vették, hogy idvezülnének. 2. *Kor.* 2, 15.

11. Es azért botsátja Iſten közikbe a' tévelygésnek erejét, hogy higyenek a' hazugságnak. *Róm.* 1, 24. 2. *Tim.* 4, 13.

12. Hogy megitéltesſenek, minnyájan azok, kik nem hiſznek az igazságnak, hanem kedvek vagyon a' hazugságban.

13. Mi pedig tartozunk hálákat adni az Iſtennek mindenkor ti érettetek, ſzereimes atyafiak, az UR elött, hogy kezdettöl fogva elválaſztott titeket az idvességre, a' léleknek megszentelése, és az hitnek igazsága által. 1. *Thes.* 1, 4.

14. A' mellyre hivott benneteket, a' mi Evangyéliomunk által, a' mi URunk Jéſus Kriſtuſunknak ditsöſségének elvérelére.

15. Moſtan azért atyámfiai, álljatokmeg és tartsátokmeg a' rendeléſeket, a' mellyekre megtanitattatok, akár beſzéd, akár a' mi levelünk által. 2. *Thes.* 3, 6.

16. De ö maga a' mi URunk Jéſus Kriſtuſunk, és az Iſten és a' mi Atyánk, ki minket ſzeretett, és adott minékünk örök vigaſztaláſt, és jó reményſéget a' kegyelem által.

17. Vigaſztalja meg a' ti ſziveiteket, és erösitſen-meg benneteket minden beszédben, és jóságos tſelekedetben. 1. *Thes.* 2, 13.

III. Réſz.

III. Rész.

Pálért s' az igéjért imádkozzanak. Rest munkásak. Álhatatlanok.

1. Azonfellül imádkozzatok érettünk atyánkfiai, hogy az URnak beszéde terjedjen, és ditsöitessék, a' mint ti nálatok is. *Mát.* 9, 38. *Eph*, 6, 19.

2. Es megszabadittassunk, az alkalmatlan és gonosz emberektöl; mert nem mindeneké a' hit. *Ján.* 6, 44.

3. De hiv az UR, ki megerösit titeket, és megöriz minden gonoszoktól. 1. *Kor.* 10, 13. 1. *Thes* 5, 24.

4. De bizodalmunk vagyon felöletek az URban, hogy a' mellyeket néktek parantsolunk, megtselekeszitek, s' meg is fogjátok tselekedni. 2. *Kor.* 7, 16.

5. Az UR pedig birja sziveiteket az Istennek szeretetire, és a' Kristusnak békességes türésére.

6. Parantsoljuk pedig néktek, atyámfiai, a' mi URunk Jésus Kristusunknak nevében, hogy megvonjátok magatokat, minden atyafitól, a' ki rendetlenül jár, és nem a' rendelés szerint, mellyet vett mi tölünk. *Róm.* 16, 17. 1. *Kor.* 5, 11. 15.

7. Mert magatok tudjátok, mint kelljen minket követnetek, mivel nem jártunk rendetlenül köztetek.

8. Sem pedig senki kenyerét ingyen nem ettük; hanem munkával és fáradsággal éjjel és nappal dolgozván, hogy valakinek közzületek terhére ne lennénk.

9. Nem hogy arra hatalmunk nem vólna; hanem hogy magunkat például adnánk tinéktek, hogy minket követnétek. *Mát.* 10, 10. 1. *Kor.* 4, 16. *Phil.* 3, 17.

10. Mert mikor nálatok vóltunk is, ezt parantsoltuk néktek: hogy, ha ki dolgozni nem akar, ne is egyék.

11. Mert halljuk, hogy közzületek némellyek rendetlenül járnak, s' nem dolgoznak; hanem hijában-valóságokat tselekesznek.

12. Azoknak pedig és az ollyanoknak parantsoljuk, és intjük öket, a' mi URunk Jésus Kristusunk által, hogy munkálkodván, tsendességgel egyék az ö kenyereket. *Eph.* 4, 28. 1. *Thess.* 4, 11.

13. Ti pedig atyámfiai, a' jótselekedetekben megne restüljetek. *Gal.* 6, 9.

14. Ha ki pedig e' levél által való beszédünknek nem enged, azt feljegyezzétek, és ne is társalkodjatok véle, hogy magát megszégyenlje. *Máth.* 18, 17. 1. *Kor.* 5, 9. 11.

15. Mind az által ne *tartsátok* mint ellenséget; hanem intsétek mint atyafiat.

16. De maga a' békeſségnek URa; adjon néktek békeſséget mindenkor és minden úttal. Az UR légyen veletek minnyájatokkal. *Róm.* 15, 33. 1 *Thes.* 5, 23.

17. E' köſzöntéſt *én* Pál magam kezemmel *irom*. Ez a' jele minden levelemnek, és igy *irok*.

18. A' mi URunk Jéſus Kriſtuſunknak kegyelme minnyájan ti veletek. Amen.

Theſſalonikábéliekhez máſodik Levél irattatott Athenásból.

PAL APOSTOLNAK
elsö Levele a' Timotheushoz.

I. Rész.

Pál a' köszöntés után, tanit a' törvényröl. Háláadás a' megtérésért. Timotheus intetik

1. Pál Jéſus Kriſtusnak Apoſtola, a' mi megtartó Iſtenünknek és a' Jéſus Kriſtusnak rendeléſe ſzerint, *ki* a' mi reménységünk. *Tsel.* 9, 15. *Kol.* 1, 27.

2. Timotheusnak az én tiſzta erköltsü fiamnak az hitben: kegyelem, irgalmasság, békeſség Iſtentöl a' mi Atyánktól, és a' Kriſtus Jéſuſtól, a' mi URunktól.

3. A' mint Macedóniába való menetelemkor kértelek tégedet, hogy Epheſusban maradnál, és meghagynád némellyeknek, más tudománzt ne tanitſanak. *Gal.* 1, 6. 7.

4. Se ne figyelmezzenek ama' meſe-beszédekre, és a' nemzetségeknek véghetetlen elöszámlálásira, mellyek kérdéseket inditanak inkább, hogy ſem Iſten ſzerint való épüléſt a' hitben. 1. *Tim.* 4, 7. *és* 6, 4. 20.

5. De a' *törvény* hirdetésének vége, a' tiſzta ſzivböl, jó lelki esméretböl, és az igaz hitböl való ſzeretet. *Gal.* 5, 14. *Róm.* 13, 8.

6. Mellytöl némellyek eltávozván hijában való beſzédekre hajlottanak. 1. *Tim.* 6, 4. 20.

7. Kik a' törvénynek Doctori akarnak lenni, maga nem tudják ſem azokat, a' mellyeket mondanak, ſem a' mellyeket eröſitenek.

8. Tud-

8. Tudjuk pedig, hogy a' törvény jó, ha ki azzal illendö-képen él. *Róm.* 7, 12.

9. Tudván azt, hogy az igaznak, a' törvény nem adatott, hanem a' törvényteleneknek, az engedetleneknek, Istenteleneknek és bünösöknek, gonosz életüeknek, latroknak, attyoknak, és annyoknak megölöinek, az emberek gyilkosinak. *Gal.* 3, 19. *és* 5, 23.

10. Paráznáknak, férfiakkal fertelmeskedöknek, embertlopóknak, hazugoknak, hamissan esküvöknek, és ha mi más vagyon, melly ellenkezik az igaz tudománnyal.

11. A' bóldog Istennek ditsösséges Evangyélioma szerint, melly én reám bizatott. I. *Thess.* 2, 4.

12. Es hálákat adok annak, a' ki engem megerösitett a' Kristus Jésusnak, a' mi URunknak, hogy engem hivnek itélt, és e' szolgálatra állitott.

13. Ki ennek elötte karomkodó vóltam, és üldözö, és boszútévö, de irgalmasságot *nyertem*, mert tudatlanságból tselekedtem, ama' hitetlenségben. *Ián.* 9, 39. *Gal.* 1, 13.

14. De felettébb is bövölködött *rajtam* a' mi URunknak kegyelme, a' hittel és szeretettel egyetemben, melly vagyon a' Kristus Jésusban.

15. Hiteles beszéd ez, és minden bévételre méltó, hogy a' Kristus Jésus jött e' világra a' bünösöket idveziteni, kik között én elsö vagyok. *Máth.* 9, 13. *Márk.* 2, 17.

16. De ugyan azért irgalmasságot *nyertem*, hogy én bennem legnagyobb bünösben, megmutatná a' Jésus Kristus, minden ö türését, például azoknak, a' kik ö benne hiendenek az örök életre.

17. Az örökké való Királynak pedig, *ama'* romolhatatlannak, láthatatlannak, egyedül bölts Istennek, tisztesség és ditsösség mind örökön örökké. Amen. I. *Tim.* 6, 16.

18. E' parantsolatot ajánlom néked, *szerelmes* fiam Timotheus, hogy a' felöled elöre megmondatott jövendöléseк szerint, vitézkedjél azokban egy jó vitézséget. I. *Tim.* 6, 12. 2. *Tim.* 4, 7.

19. Megtartván a' hitet, és a' jó lelki esméretet, mellyet némellyek magoktól eltaszitván, a' hitben hajótörést szenvedtenek.

20. Kik közzül való Himenéus és Alexander, kiket a' Sátánnak adtam, hogy megsanyargattatván *attól*, ne káromkodjanak. I. *Kor.* 5, 5. 2. *Tim.* 2, 17.

II. Rész.

Mindenekért imádkozni. Az aſzſzonyok öltözeti, hallgaſſának ök a' Gyülekezetben.

1. Intlek annakokáért, hogy mindeneknek elötte legyenek könyörgések, imádkozások, eſedezések, és háláadások minden emberekért. *Kol.* 4, 2. 3.

2. A' Királyokért és minden méltóságban lévökért, hogy békességes és tſendes életet éljünk, minden Iſteni félelemmel és tiſztességgel. *Jer.* 29, 7.

3. Mert az jó és kellemetes a' mi megtartó Iſtenünk elött.

4. Ki minden embereket akar idvezíteni, és hogy az igazságnak esméretire juſſanak. *Ezek.* 18, 23. 2. *Pét.* 3, 9.

5. Mert egy az Iſten, egy a' közbenjáró is, Iſten és az emberek között, az ember Kriſtus Jéſus. *Róm.* 3, 30. *és* 10, 12. *Gal.* 3, 19.

6. A' ki magát váltságúl adta mindenekért, bizonyságúl, hogy az ö idejében hirdettessék. *Mát.* 20, 28. *Eph.* 1, 2. *Kol.* 1, 12.

7. Mellyre én rendeltettem, mint Prédikátor és Apoſtol, (igazságot mondok a' Kriſtusban és nem hazudok) a' pogányoknak Doktora, hitben és igazságban. *Tsel.* 9, 15.

8. Akarom annakokáért, hogy a' férfiak mindenütt imádkozzanak, tiſzta kezeket felemelvén, harag és kételkedés nélkül. *Sólt.* 134, 2. *Esa.* 1, 15. *Mal.* 1, 11.

9. Hasonlóképen az aszszonyok is, magokat ékeſitsék tisztességes öltözettel, ſzemérmetességgel és mértékletességgel, nem hajoknak fodorításával, avagy arannyal, vagy gyöngyökkel, vagy *is* drága öltözettel. *Tit.* 2, 3. 1. *Pét*, 3, 3.

10. Hanem a' mint illik az aszszonyokhoz, kik kegyes életre fogják magokat, jó tselekedetek által.

11. Az aszszony tsendességgel tanuljon, és minden engedelmességgel. *Mós.* 1. *K.* 3, 16. 1. *Kor.* 14, 34.

12. Meg nem engedem pedig, hogy az aszszony taníttſon az *Ekkléſiában*, ſem hogy férjén uralkodjék, hanem hogy tsendességgel légyen. *Mós.* 1. *Kön.* 1, 27. *és* 2, 18.

13. Mert Adám elöször teremtetett, az után Eva.

14. Es Adám nem tsalattatott meg; hanem az aszszonyi állat tsalattatott meg, a' törvénynek által hágásában.

15. De idvezül a' gyermek szülésért, ha megmarad a' hitben, a' szeretetben, és a' szent életben tisztességesen.

III. Rész.

A' Püspökökröl, a' Diaconusokról; házi tselédekröl, ama' nagy titokról.

1. Hitelre *méltó* beszéd ez: Ha ki Püspökséget kiván, jó dolgot kiván. *Tsel.* 20, 28. *Phil.* 1, 1.

2. Szükség pedig, hogy a' Püspök feddhetetlen légyen, egy aszszonyi állatnak férje, józan, mértékletes, tisztelletes, gazdálkodó, a' tanitásra alkalmatos.

3. Nem boron mulatozó, nem verekedö, nem a' rút nyereségnek kivánója, hanem szelid, nem versengö, nem fösvény. 2 *Tim.* 2, 24.

4. Ki az ö maga háza *népét* jól tudja vezetni, *és* a' kinek engedelmes gyermekei legyenek minden tisztességgel.

5. (Ha ki pedig az ö tulajdon házát nem tudja igazgatni, miképen viseli gondját az Isten Ekkléfiájának?)

6. A' ki ne légyen új, hogy fel ne fuvalkodjék, és az ördög kárhoztatásába ne essék.

7. De szükség, hogy jó bizonysága is légyen a' kivül valóktól, hogy gyalázatba ne essék, se az ördögnek töré be. 1 *Kor.* 5, 12.

8. A' Diákonusok is hasonlóképen tisztességesek légyenek, nem két nyelvüek, nem borban telhetetlenek, sem rút nyereségnek kivánói. *Tsel.* 6, 3.

9. Hanem a' kiknél légyen a' hitnek titka, tiszta lelkiesmérettel.

10. Es kik elöre meg próbáltassanak, és ha fedhetetlenek, az után szolgáljanak.

11. Az aszszonyok is hasonlóképen tisztességesek legyenek, nem rágalmazók, söt józanok, és mindenekben hivek.

12. A' Diákonusok is egy feleségü férfiak legyenek, kik ö gyermekeiknek és háza-népeiknek jól *tudjanak* elöttök járni.

13. Mert a' kik jól szolgálnak, épitnek ö magoknak jó gráditsot, és nagy bátorságot, a' Kristus Jésusban való hit által. *Math.* 25, 21.

14. Ezeket irom néked, reménységem lévén, hogy hamar hozzád mégyek.

15. Ha pedig késem *is* mindazáltal tudjad, mint kelljen magadat viselned az Istennek házában, melly az élö Istennek Eklésiája, oszlopa és erös fundamentoma az igazságnak. 2 *Tim.* 2, 20.

16. Es közönséges vallástétel szerint, az Isteni tiszteletnek nagy titka ez, hogy az Isten megjelent a' testben, megigazittatott lélekben, láttatott az Angyaloktól hirdettetett a' pogányoknak, hittenek ö benne e' világon, felvitetett a' ditsösségbe. *Eph.* 3, 5. 1 *Ján.* 1, 2. 1 *Pét.* 3, 8. *Márk.* 16.

IV. Rész.

Az útólsó idöröl. Haszontalan beszédekröl, végre a' Timotheus tisztiröl.

1. A' Lélek pedig nyilván mondja: hogy az útólsó idökben némellyek elszakadnak a' hittöl, és hitetö lelkekhez, és ördögi tudományokhoz figyelmeznek. *Mát.* 24, 23. 2 *Thes* 2, 3.

2. Es *ollyanokhoz* kik képmutatásból hazugságot szólnak, kiknek ö lelkek esméretek megbéllyegeztetett.

3. Es megtiltják a' házasságot, és *parantsolják* az embereknek, hogy magokat megtartóztassák az ételektöl, mellyeket Isten teremtett, hogy hálaadással vegyék a' hivek, és a' kik megesmérték az igazságot. *M.* 1. *Kön.* 9, 3. *Róm.* 14, 6. 1 *Kor.* 10. 30.

4. Mert jó mind, a' mit Isten teremtett, és semmi kivetö nints, *tsak* hogy hálaadással vegyék. *M.* 1. *Kö.* 1, 31. *Tsel* 10, 15. *Ro.* 14, 14, 20.

5. Mert megszenteltetik az Istennek igéje és az imádság által.

6. Ezeket ha eleikbe adod az atyafiaknak, Jésus Krisztusnak jó szolgájává lészesz, úgy mint ki felneveltettél a' hitnek és a' jó tudománynak beszédiben, a' mellyet követtél is.

7. A' szentség nélkül való, és haszontalan fabulákat pedig eltávoztatván, magadat a' kegyességben gyakoroljad. 2 *Tim.* 2, 16. *Felly.* 1, 4.

8. Mert a' testi gyakorlásnak kevés haszna vagyon, de a' kegyesség mindenre hasznalatos, úgy mint a' mellynek igérete vagyon mind a' jelenvaló s' - mind a' jövendö élet felöl. *Kol.* 2, 23. 1 *Tim.* 6, 6.

9. Igaz beszéd, és minden bévételre méltó. 1 *Tim* 1. 15.

10. Mert e' végre munkálkodunk s' gyalázattal is illettetünk, hogy az élö Iſtenben reménlünk, ki *is* megtartója minden embereknek, kiváltképen pedig a' hiveknek. *Sólt.* 36, 7. *és* 107, 2. 10.

11. Ezeket hirdeſsed és tanitsad.

12. A' te ifjuságodat ſenki meg ne veſſe; hanem példája légy a' hiveknek à' beſzédben, magadviselésében, a' ſzeretetben, a' hitben, a' Lélekben, a' tiſztaságban. 1 *Kor.* 15, 10 *Tit.* 2, 7. 15 1 *Pét.* 5, 3.

13. Mig elérkezem, légy ſzorgalmatos az olvásásban, a' vigaſztalásban, a' tanitásban.

14. El ne mulasd az ajándékot, melly te benned vagyon, és adatott néked, a' próphétálásnak általa, és a' Vének kezeiknek reád tételeknek általa. *Tsel.* 6, 6. *és* 8, 17. 2 *Tim.* 1, 6. *Tsel.* 19, 6.

15. Ezekröl gondolkodjál, ezekben forgolódjál, hogy a' te elömenteled nyilván légyen mindenek elött.

16. Vigyázz magadra és a' tudományra, maradj-meg azokban. Mert azt tselekedvén, mind magadat idvezited, s' mind hallgatóidat.

V. Réſz.

Mint viselje magát Timotheus az öregekbez, az özvegyekhez. Item a' Gyülekezetben.

1. Az öreg embert meg ne dorgáljad; hanem mint atyádat megintsed, az ifjakat pedig mint ötséidet.

2. Az öreg aſzſzonyokat mint anyáidat, az ifjú aſzſzonyokat, mint hugaidat, minden tiſztaságban.

3. Az özvegy aſzſzonyokat megbetsüljed, a' mellyek *valóban* özvegyek.

4. Ha valamelly özvegy aſzſzonynak pedig gyermekei, vagy unokái vagynak, azok tanúlják meg elöſzör, önnön házokban magokat tisztefségesen viſelni, és a' szüléknek jóval megfizetni; mert az jó és kellemetes Iſten elött. *Mós* 1 *Kö.* 45, 16. *Mát.* 15, 4. *Eph.* 6, 1.

5. A' melly pedig valóban özvegy és magán hagyattatott; bizzék az Iſtenben, és foglalatos maradjon az imádságokban, és könyörgésekben, éjjel és nappal. *Luk.* 2, 36. *és* 18, 1.

6. A' melly pedig bujálkodó, élvén meghólt.

7. Es czeket meg parantsoljad, hogy fedhetetlenek légyenek.

8. Ha ki az ö tulajdoniról, kivaltképen pedig házának tselédiröl gondot nem visel, a' hitet megtagadta, és a' pogánynál alább való. *Gal.* 6, 10. 2 *Tim.* 3, 5. *Tit.* 1, 16.

9. Özvegy-aſzſzony ne válaſztaſsék hatvan eſztendön alól, *és* a' melly egy férfiúnak felesége vólt.

10. Mellynek a' jó tselekedetek által bizonysága vagyon: ha gyermekeket nevelt, ha a' ſzegényeket házába fogadta, ha a' ſzenteknek lábaikat meg moſta, ha a' nyomorúltakat ſegitette, ha minden jó tselekedeteknek követöje vólt. *Mós.* 1. *Kö.* 18, 4. *Luk.* 7, 38. *Pét.* 1. *Lev.* 4, 9.

11. Az ifjú özvegy-aſzſzonyokat pedig kerüljed; mert ha a' Kriſtusnak ellene bujálkodásra indúltanak, az után férhez akarnak menni.

12. *Mert* rajtok az *Iſten* itélete; mivel az elsö hitet megtagadták.

13. Egyetemben mivel-hogy hivalkodók, házallani tanulnak, nem tsak hivalkodók pedig, hanem tsátsogók is, és haſzontalan dolgokban foglalatoskodók, *azt is* ſzólják, a' mi nem illik. *Tit.* 2, 3.

14. Akarom azért, hogy az ifjú özvegy aſzſzonyok férhez menjenek, gyermekeket ſzüljenek, gazdaſzſzonykodjanak; s' *így* az ellenkezönek, ſemmi alkalmatoſságot ne adjanak a' ſzidalomra. 1 *Kor.* 7, 9.

15. Mert már némellyek a' Sátán után indultanak.

16. Ha melly hivö embernek vagy hivö aſzſzonynak, özvegyei vagynak viselje gondjokat illendöképen, és ne terheltefsék az Ekléſia, hogy a' kik valóban özvegyek azon elegendö tápláltatások légyen.

17. Ama' megöregedett vén atyák, kik jó elöljárók, kettös tiſzteletre itéltefsenek méltóknak, kiváltképen a' kik az igében es a' tanitásban fáradoznak. *Róm.* 12, 8. *és* 15, 27.

18. Mert az irás mondja: a' nyomtató ökörnek ſzáját, bé ne kötsed, és: méltó a' munkás az ö jutalmára. *M.* 5. *Kön.* 25, 4. *és* 3. *K.* 19, 13. *Mát.* 10, 10.

19. Az öreg *Tanitó* ellen vádoláſt bé ne végy, hanem ha kettö vagy három tanúbizonyságokra nézve. *M.* 5. *Kö.* 19, 15.

20. Azokat a' kik bünösök, mindenek elött megfedjed, hogy a' többiek is *tanuljanak* félni.

21. Tu-

21. Tudományt téſzek az Iſten elött az UR Jéſus Kriſtusnak elötte, és a' válaſztott angyalok elött, hogy ezeket tétovázás nélkül elmédbe tartsad, ſemmit nem tselekedvén, *azért*, hogy *valakinek* kedveskedjél. *Mós.* 5. *K.* 17, 4. *és* 19, 18 *Gal.* 1, 20. *Phil.* 1, 8.

22. Kezeidet hirtelen ſenkire ne tegyed, ſe ne réſzesülj máſoknak vétkeikben, magadat tiſztán meg tartsad.

23. Ne igyál még is tsak vizet; hanem egy kevés borral is élj, a' te gyomrodra, és gyakor betegeskedésedre nézve. *Sólt.* 104, 15.

24. Némelly embereknek vétkeik elöre ki nyilatkoztatnak, hogy elöre meg lehet itélni, némellyeknek *vétkei* pedig az után jönek világosságra.

25. Hasonlóképen a' jó tselekedetek is, elöre nyilván vagynak, és a' mellyek máskülömben valók, azok sem titkoltathatnak - el.

VI. Réſz.

A' ſzolgákról és Tanitókról. Gazdagokról. Intés a' Timotheushoz, még is a' gazdagokról. Hijában való diſputátiók.

1. A' ſzolgák, a' kik iga alatt vagynak, ö tulajdon gazdájokat minden betsületre méltóknak itéljék, hogy az Iſtennek neve és a' tudomány ne káromoltaſsék *Eph.* 6, 5. *Kol.* 3, 22. *Tit* 2, 5. 8. 9.

2. A' kiknek kereſztény Uraik vagynak, meg ne veſsék, azért, hogy atyafiak, söt annál örömeſtebben ſzolgáljanak, mivel hivök és ſzerelmetéſsek, azok is a' kik a' ſzolgálatot veſzik. Ezeket tanitsad, és ezek iránt intsed *öket*.

3. Ha ki más tudományt tanit, és melléje nem áll, a' mi URunk Jéſus Kriſtusnak idvezitö beſzédének, ſem az Iſten ſzerint való tudománynak,

4. Az kevély, ſemmit nem tud; hanem ſok kérdéſekkel, ſzóbéli harsolódáſokkal balgatagoskodik, mellyekböl támad irigység, verſengés, káromkodás, gonoſz - gyanóság. 1. *Kor.* 8, 2. 1. *Tim.* 1, 4.

5. Haſzontalan veſzekedéſeik ama' meg veſzett elméjü embereknek, és azoknak, kik az igazságtól megfoſztattak, állitván, hogy az Iſteni - tiſztelet kereskedés légyen. Eltávozzál az illyeténektöl.

Az Isteni szolgálat külsö kereskedéssé lészen akkor, midön úgy intézik némellyek az Isteni szolgálatot, hogy az által hasznot és nyereséget vehessnek; némellyek az elöbbeni hitet meg tagadván a' világi nyereségért más religióra térnek; söt sokan Egyháziakká is tsak azért lésznek, hogy könnyen élvén hasokat hizlalhassák.

6. Egyéb iránt *igen is* nagy kereskedés az Isteni tisztelet a' meg elégedéssel. 1 *Tim.* 4, 8.

7. Mert semmit nem hoztunk bé e' világra, s' nyilván vagyon, hogy semmit ki is nem vihetünk. *Jób.* 1, 21. *Sólt.* 49, 18. *Jób.* 27, 19.

8. Hanem eledelünk és ruházatunk lévén elégedjünk meg azzal. *Sólt.* 55, 23. *Sir.* 29. 28. *Sid.* 13, 5.

9. Mert a' kik megakarnak gazdagulni, esnek késértetekbe és tőrökbe, és sok balgatag ártalmas kivánságokba, mellyek bémeritik az embereket a' veszedelembe, és a' kárhozatba. *Péld.* 11, 28. *és* 20, 21. *Jak.* 5, 11.

10. Mert minden gonosznak gyökere a' pénznek szerelme, mellyet némellyek megkivánván, eltévelyedtenek a' hittöl, és magokat általszegezték sok fájdalmakkal. *Mós.* 2. *Kön.* 23, 8. *és* 5. *Kön.* 16, 19. *Péld.* 15, 16.

11. Te pedig ô Isten embere, ezeket eltávoztassad, kövessed pedig az igazságot, a' kegyességet, a' hitet, a' szeretetet, az alázatosságat, a' szelidséget. 2 *Tim.* 2, 22.

12. A' hitnek ama' nemes hartzát meg hartzold, és ragadd el az örök életet, a' mellyre hivattattál is, és ama' nemes vallást meg vallottad, sok tanúbizonyságok elött. 1 *Kor.* 9, 25. 26. *Phil.* 3, 12. 14.

13. Hagyom néked a' mindeneket meg elevenitö Isten elött, és a' Jésus Kristus elött, ki Pontius Pilátus elött, ama' nemes vallásról bizonyságot tett. *M.* 5. *K.* 32. 39. *Ján.* 18, 37. 1 *Tim.* 5, 21. 1. *Sám.* 2, 6.

14. Hogy meg tartván e' parantsolatot, makula nélkül, és fedhetetlen légy, mind a' mi URunk Jésus Kristusnak *ditsösséges* megjelenéséig.

15. Mellyet az ö idejében kimutat, ama' bóldog és egyedül hatalmas UR, a' kiralyoknak királlya, és az Uraknak URa. 1 *Tim.* 1, 11. 17. *és* 5, 11 *Jelen.* 17, 14.

16. Kinek egyedül vagyon halhatatlansága, ki hozzá járulhatatlan világosságban lakozik, kit az emberek közzül senki nem látott, s' nem is láthat, kinek légyen tisztesség és örök hatalom. Amen. *Mós.* 2. *Kön.* 33, 20. *és* 5. *Kön.* 4, 12. 14.

17. Azoknak, kik gazdagok e' világon, meghagyjad: felne fuvalkodjanak, se ö bizonytalan gazdagságokba ne bizakodjanak; hanem az élö Iſtenben, ki nékünk táplálásunkra mindeneket gazdagon kiſzolgáltat. *Jób.* 31, 24. *Sólt.* 62, 15. *Már.* 4, 18. *Jak.* 5, 1. 2. *ſeq.*

18. Hogy jóltévén meg gazdaguljanak a' jó tselekedetekben, örömeſt adakozzanak, közölvén *egymáſſal*, a' *miek vagyon.*

19. Magoknak kintset gyüjtvén, jó fundamentomúl a' következendö *idöre*, hogy elvegyék az örök életet.

20. O Timothee, megörizzed azt, a' mi reád bizattatott épen elfordulván áma' ſzentség nélkül való haſzontalan beſzédektöl, és a' hamis ditsekedö tudomanyoktól. 1 *Tim.* 1, 4. *és* 4, 7.

21. Mellyeket némellyek hirdetvén, a' hittöl eltévelyedtenek. Kegyelem te veled Amen.

Timotheushoz irattatott I. Levél Laodiceából melly a' Pakatiána Frigiának fö városa.

PAL APOSTOLNAK TIMOtheushoz máſodik Levele.

I. Réſz.

Pál köszöntése és kivánsága Timotheushoz. Kit is int ne ſzégyenlje a' Kriſtuſt. Ditséri Oneziphóruſt.

1. Pál Jéſus Kriſtusnak Apoſtola, az Iſten akaratja által, amaz életnek igérete ſzerint a' Jéſus Kriſtusban.

2. Timotheusnak az én ſzerelmes fiamnak, kegyelem, irgalmasság, békeſség, az Atya Iſtentöl, és a' mi URunk Jéſus Kriſtuſtól. *Gal.* 1, 3. 1 *Tim.* 1, 2.

3. Hálákat adok az Iſtennek, a' kinek ſzolgálok tiſzta lelki esmérettel, az én öreg atyáimnak *rendi ſzerint*, miképen emlékezém is rólad ſzüntelen, az én imádságimban éjjel és nappal. *Tsel.* 22, 3. *és* 23, 1. *Róm.* 1, 8. 9.

4. Es kivánlak tégedet látni, megemlékezvén a' te könyhullatásidról, hogy megtellyek örömmel.

5. Mikor megemlékezem, a' te benned képmutatás nélkül való igáz hitröl, melly ennek elötte lakozott a' te öreg anyádban Lóisban, és Evnikében a' te *édes* anyádban, elhittem pedig hogy te benned is. *Tsel.* 16, 1.

6. Azért eszedbe juttatom, hogy gerjezdfel az Istennek ajándékát, melly tebenned vagyon, az én kezeimnek reád tétele által. *Tsel.* 6, 6. *és* 8, 17. 1. *Tim.* 4, 14.

7. Mert nem adta nékünk az Isten a' félelemnek lelkét, hanem az erönek, és a' szeretetnek, és a' józanságnak lelkét. *Róm.* 8, 15.

8. Ne szégyeneljed azért, 'a' mi URunk *Jésus* felöl való bizonyság-tételt, se engemet ne *szégyenlj*, ki annak foglya vagyok, hanem szenvedj egyetemben az Evangyéliomért, az Isten ereje által. *Tsel*, 21, 33. *Róm.* 1, 16.

9. Ki megtartott minket és hivott ama' szent hivatallal, nem a' mi jó tselekedetinkre nézve, hanem az ö tulajdon végezése szerint, és a' kegyelem szerint, melly nékünk adatott a' Kristus Jésusban, örök idöknek elötte. *Róm.* 8, 29. *Eph.* 1, 4. *és* 2, 8. *és* 3, 11.

10. Mostan pedig kinyilatkoztatott a' mi Megtartó Jésus Kristusunknak megjelenése által; ki a' halált eltörlötte, az életet pedig és a' romolhatatlanságot világosságra hozta az Evangyéliom által. *Esa.* 25, 8. *Róm.* 16, 25. 1. *Kor.* 15, 54. 55. *Eph.* 1, 9. *és* 3, 9.

11. Mellyre én állitattam, hogy legyek Prédikátor, és Apostol és a' pogányoknak Doktora. *Tsel.* 22, 21. *Gal*, 1, 15. 1. *Tim.* 2, 7. *Eph.* 3, 8.

12. Annakokáért szenvedem is ezeket, de nem szégyenlem; mert tudom kiben hittem, és bizonyos vagyok, hogy hatalmas megtartani, az én eltett kintsemet mind ama' napig. *Eph.* 3, 1.

13. Tartsd-meg ama' hiba nélkül való beszédeknek formáját, mellyeket hallottál én tölem, a' Kristus Jésusban való hit és szeretet által. 2. *Tim.* 3, 14. 20.

14. A' *nálad* letett jó kintset meg örizzed, a' mi bennünk lakozó szent Lélek által.

15. Tudod azt, hogy elhagytanak engem minnyájan azok, a' kik Asiában vagynak, kik közzül valók Phigellus és Hermogyenes. *Tsel.* 19, 10 2. *Tim.* 4, 16.

16. Az UR tselekedjen irgalmasságot, az Onesiphorusnak házával; mert engem gyakran megenyhitett, és nem szégyenlette az én lántzaimat,

17. Sö-

17. Sőt mikor Rómában vólt, szorgalmatossan keresett engemet, meg-is talált.
18. Az UR adja-meg, hogy találjon irgalmasságot, az UR előtt ama' napon. És mennyit szolgált *nékem* Ephesusban, te jobban tudod. *Jud. L.* 21.

II. Rész.

A' Lelki vitézkedés. Pál szenved, miert? Timotheus hű szolga, azért a' haszontalan mondásokat eltávoztassa. A házban sok féle edények. Kristusnak szolgája minémű?

1. TE azért én fiam erősödjél-meg a' Kristus Jésusban való kegyelemben. 1. *Kor.* 16. 13. *Eph.* 6, 10.
2. Es a' mellyeket sok bizonyságok között hallottál én tőlem, azokat bizzad hiv emberekre, kik alkalmatosok arra, hogy másokat-is tanitsanak. 1. *Tim.* 3. 2. *Tit* 1. 5.
3. Te azért szenvedj, mint a' Jésus Kristusnak jó vitéze. 2. *Tim.* 1, 8.
4. Valaki vitézkedik, senki ez életnek dolgaiban *magát* nem egyeliti, hogy tetzhessék annak, a' ki őtet a' vitézségre választotta.
5. Ha ki pedig hartzol-is, nem koronáztatik-meg, hanem ha illendőképen hartzol.
6. Szűkség előbb dolgozni a' szántóembernek, *az után* veheti a' gyűmőltsőket. 1. *Kor.* 9, 10.
7. Megértsed a' mellyeket mondok; de az UR adjon néked értelmet mindenekben.
8. Emlékezzél-meg a' halálból feltámadott Jésus Kristusról, ki a' Dávidnak magvából való, az én Evangyéliomom szerint. 2. *Sám.* 7, 12. *Esa.* 11. 1. *Róm.* 1. 3.
9. Kire nézve szenvedek szintén kőtőzéseket-is, mint egy gonosztévő, de az Isten igéje nem kőtőztetett-meg. *Eph.* 3. 13. *és* 4, 1.
10. Annakokáért mindeneket eltűrők a' választattakért, hogy elvegyék az idvességet, az őrők ditsősséggel egyetemben, melly vagyon a' Jésus Kristusban.
11. Igaz beszéd ez: ha ő véle együtt meghóltunk, ő véle egyetemben elűnk is. *Róm.* 6, 5. *és* 8, 17.
12. Ha tűrűnk, országlunk-is ő véle; ha meg-tagadjuk, ő-is meg-tagad minket. *Mát.* 10, 33. *Phil.* 3, 10.
13. Ha mi nem hiszűnk, ő hiv marad; magát meg nem tagadhatja. *Mó.* 4. *Kő.* 23, 19. *Róm.* 3, 3. *és* 9, 6. 11, 29.

14. Ezeket juttasd eſzekbe *nékiek*, bizonyſágot tévén az UR előtt, hogy ſzón-versengők ne legyenek, olly dolgon, mellynek ſemmi haſzna nints, inkább esze veſztésére ſzolgál az hallgatóknak. *Tim.* 1. *Lev.* 6. 4.

15. Szorgalmatoskodjál magadat Iſten eleibe állitani, mint meg próbáltatott és ollyan munkás, ki meg nem ſzégyenűl, sőt igazán fejtegeti, az igazſágnak beſzédét. *Jak.* 1. 18.

16. Az éktelen és hijában való kiáltozaſokat megtiltſad, mert *tsak* nagyobb Iſtentelenségre mennek. 1. *Tim.* 1, 4. *és* 4, 7. *és* 6, 20.

17. Es azoknak beſzédek mint a' fene jobban jobban el-terjed, kik közzűl való Himeneus és Philetus.

18. Kik az igazságnak tzéljától eltávoztanak mondván: hogy a' feltámadás már meg-lett, és a' hitet némellyeknél el-forditják. 1. *Tim.* 6, 21. *Máth.* 24. 24.

19. Mind az által az Iſtennek erős fundamentoma megáll, *és* illyen petsétje vágyon: esméri az UR, kik légyenek az övéi; és: távozzék el az Iſtentelenségtől minden, ki a' Kriſtusnak nevét nevezi. *Ján.* 10, 14, *Kir.* 1, *K.* 19, 18.

20. Egy nagy hàzban pedig nem tsak arany és ezűſt edények vagynak, hanem fából, és tserépből valók-is, és ugyan némellyek tiſzteſségre, némellyek pedig gyalázatra. *Róm.* 9. 21.

21. Annakokáért valaki magát ez illyeténektől *egéſzſzen* kitiſztitotta, az tiſzteſségre való edény léſzen, meg-ſzenteltetett és haſznos a' házi gazdának, és minden jó tselekedetekre fel-kéſzitetett. 2. *Tim.* 3, 17.

22. Az ifjuságnak kivánságit eltàvoztaſsad, kövesſed pedig az igazſágat, a' hitet, a' ſzeretetet, a' bėkeſséget, azokkal egyetemben, kik ſegitségűl hivják az URat tiſzta ſzivből. 1. *Kor.* 1, 2.

23. Ama' bolond, és tudatlan kérdéſeket pedig kerűld, tudván, hogy verſengéseket nevelnek. 1. *Tim.* 1, 4. *és* 4, 7. *és* 6, .

24. Az URnak ſzolgájához pedig nem illik versengeni, sőt inkább, hogy mindenekhez ſzelid légyen, akalmatos a' tanitásra, és a' gonoſznak eltűrője. 1. *Tim.* 3. 2. *Tit.* 1, 9. *Gal.* 6. 1.

25. Szelidséggel tánitván az ellenkezőket, ha talám az Iſten adna nékiek megtéréſt, az igazságnak esméretire *Tsel.* 8. 22.

26. Es meg-józanodnának, az ördögnek töréből, kitől-is fogva tartatnak az ő akaratjának *elkövetéſére.* 1. *Kor.* 15. 34.

III. Rész.

Az útólsó időről, annak Istentelen vóltáról. Timotheus intetik szép dolgokra, kivált a' Sz. irásnak gyakorlására.

1. Ez pedig tudtodra légyen, hogy az útólsó napokban, veszedelmes idök lesznek. 1. *Tim.* 4, 1. 2. *Pét.* 2, 1. *és* 3, 3.

2. Mert az emberek magoknak szeretöi lésznek, pénznek szeretöi, fenhéjazók, kevélyek, káromkodók, Szüléiknek engedetlenek, háláadatlanok, fertelmesek.

3. Szeretet nélkül valók, engesztelhetetlenek, rágalmazók, mértékletlenek, kegyetlenek, a' jónak utálói.

4. Arulók, vakmerök, felfuvalkodók, *gyönyörüségnek* inkább, hogy sem az Istennek szeretöi.

5. Kik az Isteni tisztelетnek szinét mutatják, de annak erejét meg tagadják; az illyéténeket azért elkerüljed.

6. Mert ezek közzül valók, kik bészinlik magokat, az *embereknek* háza tselédi közibe, és a' bünnel megterhelтetett asszonyi állatokat fogva viszik, mellyek külömb külömbféle kivánságok által hordoztatnak. *Máth.* 23, 14.

7. Kik mindenkor tanulnak, de az igazságnak esméretire soha nem juthatnak.

8. Miképen pedig Jánnes és Jámbres, Moisesnek ellene állottanak; a' képen ezek is ellene állanak az igazságnak, megveszett elméjü emberek, és a' hitre alkalmatlanok. *M.* 2 *Kön* 7, 11. 1. *Tim.* 6, 5. *Tit.* 1, 16.

9. De már jobban elö nem mennek, mert az ö tudatlanságok nyilván való leszen mindenek elött, a' mint amazokon is megtörtént.

10. Te pedig megtanultad az én tudományomat, az én erkölтsömet, feltett szándékomat, hitemet, az én türésemet, szeretetemet és engedelmességemet.

11. Az *én* üldöztetésimet, Szenvedésimet, a' mellyek rajtam történtenek Antiochiában, Ikoniumban, Lystrában; minémü háboruságokat szenvedtem; de mind azokból ki szabaditott engemet az UR. *Sólt.* 34, 20. *Tsel.* 13, 50

12. Es mind azok, kik a' Kristus Jesusban kegyes életet akarnak élni, háboruságot szenvednek. *Mát.* 16, 24. *Tsel.* 4, 22.

13. De a' gonosz és álnok emberek, a' gonoszságban *tsak* elömennek, megtsalnak, és megtsalattatnak.

14. Te pedig maradj-meg azokban, a' mellyeket tanultál és reád bizattattak, tudván kitöl tanultad. 2 *Tim.* 22.

15. Es mivel kitsinységedtöl fogva, a' szent irást tudod, az téged böltsé tehet az idvességre, a' Kristus Jésusban való hit által.

16. Minden irás Istentöl adatott, hasznos a' tanitásra, a' megtzáfolásra, a' dorgálásra, és az igazságban való oktatásra. *Róm.* 15, 4. 2. *Pét.* 1, 19. 02.

17. Hogy az Istennek embere tökélletes légyen, s' minden jóságos tselekedetekre tökélletessen felkészitetett.

IV. Rész.

Pál fel áldoztatásának ideje. Ö szép rendelése; A' Levél béfejezése.

1. Azért én bizonyságot tészek Isten elött, és az UR Jésus Kristus elött, ki eljövendö itélni az élöket és a' hóltakat, az ö *ditsösséges* országának megjelenésekor. *Róm.* 1, 9 *és* 9, 1. 1. *Thes.* 2, 5.

2. Hirdessed az igét, rajta légy, mind alkalmatos s' mind alkalmatlan idöben, fedj, dorgálj, ints minden szelidséggel és oktatással.

3. Mert lészen olly idö, mellyben az idvességes tudományt el nem szenvedik; hanem az ö tulajdon kivánságok szerint, gyüjtenek magoknak tanitókat, az ö fülöknek gyönyörködtetésekre 1. *Kor.* 12, 31. 2. *Chron.* 11, 15. *és* 13, 9.

A' kik az igaz tudományt nem szenvedhetik, azok magoknak sok Tanitókat gyüjtenek. Azért a' hol egy igaz tanitó alig vagyon, ott sokan vagynak amazok; a' hol egy Illés Próphéta, ott a' Baálnak 450. Próphétái. Kir. 2. Kön. 18, 19. Es a' hol egy Micheás Próphéta, ott Acháb királynak 400. hazug Próphétái. Kir. 1. Kön. 22, 6. 8. De mind azonáltal nem következik, a' hol a' sok Tanitó hogy ott légyen az igazság.

4. Es ugyan elforditják fülöket az igazságtól, és a' fabuláknak hallgatására térnek. 1. *Tim.* 1, 4. *és* 4, 7.

5. Te pedig józan légy mindenekben, szenvedj, és az Evangyélistának munkáját tselekedjed, elvégezvén a' te szolgálatodat. *Tsel.* 21, 8. *Eph.* 4, 11.

6. Mert én már megáldoztatom, és az én felóldoztatásómnak ideje közel vagyon. *Phil.* 1, 23.

7. Ama' jó hartzot meghartzoltam, a' futást elvégeztem, a' hitet megtartottam. 1. *Kor.* 9, 24. *Phil.* 3, 14.

8. Azon felllül eltétettetett nékem az igazságnak koronája, mellyet megád nekem az UR, ama' napon, amaz igaz Biró; nem tsak énnékem pedig, de mind azoknak is, kik az ö megjelenését szeretik, 1. *Kor.* 9, 52. 1 *Pet.* 5, 4. *Zak.* 1, 2. 9.

9. Igyekezzél hozzám jöni, mentül hamarébb.

10. Mert Démás elhagyott engem, és megszerette e' világot, és Thessalonikába ment, Kresztzens Galatába, Titus Dalmatiába. *Kol.* 4, 14.

11. Lukáts egyedül vagyon velem. Márkust melléd vévén hozd-el magaddal; mert nékem igen hasznos a' szolgálatra. *Tsel.* 15, 17. 13. 1. *Kor.* 4, 10.

12. Tychikust pedig Ephesusba küldöttem.

13. A' paláſtot, méllyet Tróásba Kárpusnál hagytam, eljövén hozdel *magaddal*, és a' könyveket, kiváltképen pedig a' pergaminákat.

14. Alexander a' réz-mives sok gonoszszal illetett engemet; fizessen meg néki az UR az ö tselekedeti szerint.

15. A' kitöl te is örizkedjél: mert igen ellene állott a' mi beszédünknek.

16. Az én magamat mentö elsö beszédemben senki nem vólt mellettem; hanem minnyájan elhagytanak engemet, ne tulajdonitassék nékiek.

17. De az UR mellettem vólt, és erösitett engemet; hogy én általam az *Evangyéliom* prédikállásának hitel adatnék, és meghallanák azt minden pogányok. Es én kiragadtattam, az oroszlánynak szájából.

18. Es megszabadit engemet az UR minden gonosztól, és megtart az ö mennyei országára, kinek ditsösség légyen mind örökkön örökké. Amen.

19. Köszöntsed a' Priskát és az Akylat, és az Oneziphorusnak házát. *Tsel.* 18, 2. *R.* 16, 3.

20. Erastus Korinthusban maradott, Trophimust pedig Miletumban betegen hagytam. *Tsel.* 19, 22. *és* 20, 4.

21. Azon légy, hogy még a' télnek elötte eljöhess. Köszöntet téged Eubulus, Pudens, Linus, és Klaudia, és mind az atyafiak.

22. *Légyen* az UR Kristus Jésus a' te lelkeddel. Kegyelem ti veletek. Amen.

Az Ephesusbéli Eklesiának felszenteltetett elsö Püspökének Timotheusnak Rómából küldetett második Levél. Mikor Pál másodszor Néro Tsászár eleibe állitatott vólna.

PAL APOSTOLNAK TITVS-hoz irott levele.

I. Réfz.

Köszöntés. Titus rendeljen Egyháziakat, Tanitván azokat minémüek legyenek. A' Krétabéliek feddettessenek meg.

1. Pál az Istennek szolgája, Apostola pedig a' Jésus Kristusnak, az Isten válaſztatinak hitek ſzerint, és az igazságnak esmérete ſzerint, melly a' kegyesség által vagyon. 1. *Tim.* 3, 16. *és* 6, 3.

2. Az örök életnek reménységében, mellyet a' hazudni nem tudó Isten örök idöknek elötte megigért. *Róm.* 1, 2. *és* 16, 25. *M.* 4. *Kön.* 23, 19.

3. De az ö idejében kinyilatkoztatta beſzédét, ama' prédikállás által, melly reám bizattatott, a' mi megtartó Istenünknek rendeléséböl. 2. *Kor.* 2, 12. *Gal.* 1, 1.

4. Titusnak a' közönséges hit ſzerint való igaz fiamnak: kegyelem, irgalmasság, békesség, az Atya Istentöl, és a' mi URunk Jésus Kristustól, a' mi Megtartónktól.

5. Azért hagytalak tégedet Krétában, hogy elrendeljed, a' mellyek hátra vagynak, és állits Tanitókat városonként, a' mint én néked öledbe adtam. *Tsel.* 14, 23. 2. *Tim.* 22.

6. Ha ki fedhetetlen egy aſzſzonyiállatnak férje, a' kinek hivö gyermekei vagynak, kik a' bujálkodásról nem vádoltathatnak, vagy hogy engedetlenek vólnának

7. Mert ſzükség, hogy a' Püspök fedhetetlen légyen, mint Istennek Sáfára, nem magát megtökéllö, nem haraggal gerjedezö, nem bor mellett ülö, nem verekedö, nem rút nyereségnek kivánója. *Mós.* 3. *Kön.* 10, 9. *Math.* 24, 45. 1. *Kor.* 4, 1.

8. Hanem gazdálkodó, a' jónak ſzeretöje, mértékletes, igaz, ſzent, magát megtürtöztetö. 1. *Tim.* 3, 2.

9. A' tudomány ſzerint való igaz beszédnek megtartója, ki hatalmas légyen az igaz tudomány által való Intésre és az ellenmondóknak megtzáfoltatásokra. 1. *Tim.* 1, 10.

10. Mert vagynak sok engedetlenek, és haſzontalan beſzédüek, kik az *embereknek* elméjeket megtsalják. Kiváltképen azok, kik a' környülmetélkedésböl valók. *Tsel.* 15, 1. 1. *Tim.* 1, 6.

11. Kiknek ſzájokat békell dugni, kik egéſz házakat eltérittenek, tanitván, a' mi nem ſzükség, a' rút nyereségnek kedvéért. *Mát.* 23, 23. 1. *Tim.* 6, 5.

12. *Azt* mondotta egy ö közzülök tulajdon magok Próphétája: A' Krétabéliek mindenkor hazugok, gonoſz fene állatok, reſt haſak.

13. Es a' bizonyſág tétel igaz; Minekokáért megfedjed öket eröſſen, hogy épek legyenek az hitben.

14. Nem figyelmezvén ama' Sidó fabulákra ſem az embereknek parantſolatjokra, kik az igazságot elforditják. *Esa.* 24, 13. *Mát.* 15, 9. *Kol.* 2, 22.

15. Mert a' tiſztáknak, mindenek tiſzták, de a' megferteztetteknek, és a' hitleneknek, ſemmi nem tiſzta; hanem meg ferteztetett azoknak mind elméjek, s' mind lelki-esméretek. *Mát.* 15, 11. *Tsel.* 16, 15. *Róm.* 14, 14. 1. *Tim.* 4, 3. *Luk.* 11, 39. 41.

16. Kik azt vallják, hogy esmérik az Iſtent, de tselekedetekkel tagadják, lévén utálatoſſak és engedetlenek, söt minden jóságos tselekedetekre alkalmatlanok. 2. *Tim.* 3, 5.

II. Réſz.

A' vénekkel és az ifjakkal mint kelljen bánni. Titus jó példaadó légyen. Az igaz kegyes életnek okai.

1. Te pedig azokat ſzóljad, mellyek illendök az igaz tudományhoz.

2. Hogy az öreg emberek józanon viseljék magokat, tiſztességeſek, mértékleteſek *legyenek*, épek az hitben, a' ſzeretetben, a' békességes türésben.

3. Haſonlóképen az öreg aſzſzonyok *is*, ö magok viselésekben ollyanok legyenek, a' mint illik a' Szentekhez, nem morgolódók, nem *mint* kik a' ſok bornak adják magokat; hanem kik az ifjakat jóra tanitsák. 1. *Tim.* 2, 9. *és* 5, 13. 1. *Pét.* 3, 3.

4. Es oktassák az ifjú aſzſzonyokat *is*, hogy ö férjeket ſzereſsék, ſzeressék az ö gyermekeiket *is*.

5. Es mértékleteſek, tiſzta életüek, otthon ülök, jóságosſak, ö tulajdon férjekhez engedelmeſek *legyenek*, hogy az Iſten igéje ne káromoltaſsék. 1. *Kor.* 14, 34. *Eph.* 5, 22.

6. Az ifjakat hasonlóképen intſed, hogy mértékleteſek legyenek.

7. Te magadat *pedig* a' jóságos tselekedetekben példáúl adjad mindenképen, és a' tudományban épséget, méltóságot *mutass.* *Tim.* 1. *Lev.* 4, 12.

8. Ep és fedhetetlen *légy* a' beſzédben, hogy az ellenkező megszégyenüljön, és *reátok* ſemmi gonoſzt ne mondhasſon. 1. *Tim.* 5, 14. 1. *Pét.* 2, 12.

9. A' ſzolgák az ö tulajdon uroknak engedelmeskedjenek, mindenekben kedveskedjenek, és ellenmondók ne legyenek. *Eph.* 6, 5. *Koloſſ.* 3, 21.

10. Semmit eine idegenitſenek, inkább minden jó hüséget mutaſſanak, és igy a mi Megtartó Iſtenünknek tudományát, mindenekben ékeſitsék.

Karátſon napjára való Epiſtola.

11. Mert megjelent Iſtennek amaz idvezitö kegyelme, minden embereknek. 1. *Tim.* 1, 14. *Tit.* 3, 4.

12. Tanitván minket, hogy tagadnánk az Iſtentelenséget, és a' világi kivánságokat, mértékletesſen, igazán és kegyeſſen élnénk e' jelen való világon. *Eph.* 1, 4.

13. Várván ama' bóldog reménységet, és a' nagy Iſtennek, és a' mi megtartó Jéſus Kriſtusunknak ditsösséges megjelenését. 1. *Kor.* 1, 7. *Phil.* 3, 20.

14. A' ki önnön magát adta mi érettünk, hogy megváltana minket minden büntöl, és tiſztitana magának egy kiváltképpen való népet, melly a' jó tselekedetekben buzgó vólna. *Eph.* 2, 10, *és* 5, 2.

15. Ezeket ſzóljad és intsed, és feddjed *öket* minden hatalommal, ſenki tégedet meg ne utáljon.]

III. Réſz

A' Magiſtratushoz engedelmesség. A' kereſztség. A' hamis tanitókat el kell kerülni.

1. Meg emlékezteſſed öket, hogy a' Fejedelemségeknek, és hatalmasságoknak meghódoljának, engedelmeskedjenek, és minden jóságos tſelekedetekre kéſzek legyenek. *Róm.* 13, 1.

2. Senkit ne ſzidalmazzanak, a' harſolódáſtól idegenek legyenek, jámborok, és minden ſzelidséget mutaſſanak, minden emberekhez. *Phil.* 4, 5. 2. *Tim.* 2, 24.

3. Mert mi is ennek elötte, tudatlanok valánk, engedetlenek, tévelygök, ſzolgálván a' gonoſz kivánságoknak, és külömb külömbféle gyönyörüségeknek, élvén gonoſzságban és irigységben, utálatoſſak, és egymásnak gyülölöivalánk.

Karátson második innepnapjára való Epiſtola.

4. De minek utánna megjelent a' mi Megtartó Iſtenünknek jóvólta, és emberekhez való ſzerelme.

5. Nem az igazságnak tselekedetiböl, mellyeket mi tselekedtünk vólna; hanem az ö irgalmassága ſzerint megtartott minket, az ujjonnan ſzületésnek feredöje által, és a' ſzent Léleknek ujitása által. *Ján.* 3, 3. 5. *Tsel.* 15, 11. *Róm.* 3, 20. *és* 4, 2. 6. *és* 9, 11.

6. Mellyet bövségeſsen kiöntött mi reánk, a' mi Megtartó Jéſus Kriſtusunknak általa. *Róm.* 5, 5.

7. Hogy annak kegyelméböl meg igazulván, lennénk örökösök, az örök életnek reménysége ſzerint. *Róm.* 8, 23. 24.

8. Bizony beſzéd ez, és azt akarom, hogy ezeket eröſitſed, hogy a' kik hittenek az Iſtennek, igyekezzenek jó tselekedetekkel elöljárni. Ez illyeténék jók, és az embereknek haſznalatosok.]

9. Ama' bolond beſzédeket pedig, és a' nemzetségeknek elöſzámlálását, és a' verſengéseket, és a' törvényröl való harsolódáſokat megtiltsad; mert haſzontalanok és hijában valók. *Tim.* 1. *Lev.* 1, 4. *és* 4, 7. *és* 6, 20.

10. Az eretnek embert, egy, vagy is két izbéli intés után, eltávoztaſsad. *Mát.* 18, 17. 2 *Thes.* 3, 6. 2 *Tim.* 3, 5. *Ján.* 2 *Lev. v.* 10.

11. Tudván, hogy az ollyatén elfordúlt elméjü, és vétkezik, mint ki maga magát kárhoztatja.

12. Mikor Artemáſt hozzád küldendem, vagy a' Tychikuſt, ſieſs hozzám jöni Nikopolisba, mert elvégeztem, hogy ott teleljek. *Tsel.* 20, 4. *Eph.* 6, 21 *Kol.* 4, 6.

13. A' törvénytudó Zénát, és Apollót, jó kéſzülettel küldjed-el, hogy ſemmi fogyatkozások ne légyen.

14. Tanuljanak pedig azok is, a' kik hozzánk tartoznak, jó tselekedetekkel elöl járni, a' mint a' ſzükség kivánja, hogy ne legyenek gyümölts nélkül valók.

15. Köſzöntnek tégedet minnyájan, a' kik velem *vagynak*; köſzöntsed azokat, a' kik minket ſzeretnek a' hitben. Kegyelem minnyájatokkal Amen.

Titushoz a' Krétabéli Ekléſiának, felſzenteltetett elsö Püspökéhez irattatott levél Macedóniának Nikopolis nevü városából.

PAL APOSTOLnak PHILEMONHOZ ſzóló Levele.

I. Réſz.

Köſzöntés. Gájus adakozása. Diotrephesre panaſz. Demetrius ditsértetik. Béſejezés.

1. Pál rab a' Jéſus Kriſtusért, és Timotheus Atyafi, ama ſzerelmes Philémonnak, és a' mi ſzolga társunknak. *Eph.* 3, 1. *és* 4, 1. *Tim* 2 *Lev.* 1, 8.

2. Es ama kegyes Apphia *aſzſzonynak*, és Archipusnak ama' velünk együtt vitezkedö *tárſunknak*, és a' te házadban lévö Gyülekezetnek. *Róm* 16, 3.

3. Kegyelem nektek és békesség Iſtentöl a' mi Atyánktól, és az UR Jéſus Kriſtuſtól.

4. Hálákat adok az én Iſtenemnek, mindenkor rólatok emlékezvén az én imádságimban. *Theſſ.* 1. *Lev.* 1, 2, *és* 2. *Lev.* 1, 3.

5. Hallván a' te ſzerelmedet, és hitedet, mellyel vagy az UR Jéſushoz, és mind a' Szentekhez.

6. Hogy a' te hitednek közleſe, hatható légyen minden jónak megeſmérésére, melly vagyon tibennetek a' Kriſtus Jéſushoz.

7. Mert nagy örömünk és vigasztaláſunk vagyon a' te ſzeretetedben, mivel hogy a' Szenteknek belsö reſzei, megennyhitettenek te általad, atyámfia.

8. Annakokáért jóllehet nagy bátorságom vólna a' Kriſtus által; hogy néked parantsoljak a' miben illik.

9. De a' ſzeretetért inkább kérlek én, ki egy ollyan, az az, megöregedett Pál vagyok, söt moſtan foglya is a' Jéſus Kriſtusnak.

10. Kérlek tégedet az én fiam Onezimus iránt is, kit az én fogságomban ſzültem.

11. Ki néked az elött haſzontalan vólt, moſt pedig mind néked, s' mind nékem haſznos, kit *néked* viſzſzaküldöttem.

12. Te pedig ötet az az: az én ſzivemet béfogadjad.

13. Kit *is* magam melliet akartam tartani, hogy nékem te helyetted ſzolgálna, az Evangyéliomért való fogságomban.

14. De a' te engedelmed nélkül ſemmit nem akartam tselekedni, hogy a' te jó vóltod ne légyen, úgy mint kénſzeritesböl, hanem kéſz indulatból. *Kön.* 2. *Lev.* 9, 7.

15. Mert talám ugyan tsak azért vált-el töled, *úgy mint* egy óráig, hogy örökösön viſzſzafogadjad ötet.

16. Már nem mint ſzolgát, hanem a' ſzolgánál fellyebb valót, az az, egy ſzerelmes Atyafiat, kiválképen ennekem ſokkal inkább pedig tenéked, mind a' teſtben s' mind az URban.

17. Ha azért engem társodnak tartaſz, fogadd bé ötet mint magamat.

18. Ha pedig valamiben tégedet megbántott, avagy néked adós, azt nekem tulajdonitsad.

19. Én Pál önnön kezemmel irtam; én megfizetem; hogy ne mondjam néked, hogy még tennen magaddal is adós vagy énnekem.

20. Bizony, atyámfia, én néked haſznodat akarom venni az URban. Enyhitsed-meg az én ſzivemet az URban.

21. Bizván hajlandóságodhoz irtam néked, tudván hogy a' mit mondok, még annak felette is tselekeſzel.

22. Egyetemben pedig nékem is ſzállást kéſzits, mert reménlem, hogy a' ti imádságtokért, néktek ajándékoztatom. 2. *Kor.* 1, 11. *Phil.* 1, 25. *es* 2, 24.

23. Köſzönt téged Epaphrás az én fogoly tárſom a' Kriſtus Jéſusban, és a' Márkus.

24. Ariſtarchus, Démas, Lukáts, velem munkálkodó társaim.

25. A' mi URunk Jéſus Kriſtusnak kegyelme, a' ti lelkeitekkel Amen. *Kol.* 4, 10. 2. *Tim.* 4, 10. 1. *Pét.* 5, 13.

Philémonhoz ſzóló levél, küldetett Rómából az Onezimus házi szolga áltál.

A' megtért SIDOKHOZ fzóló Levél.

Ezen Levél iránt az Anya fzentegyháznák tanitói különbözö értelemmel vagynak. Némellyek Sz. Pál Apoftol kezéböl ki akarják venni, és hogy más vólt autora, akarják meg mutatni. De mint hogy ö velekedéseknek elegendö fundamentoma nints, meg állunk azoknak értelmén, a' kik ezen levelet, igen is Pál Apoftolnak tulajdonitják, és hogy ö vólt bizonyoffan autora eröfitik. Kik között vagyon Bóldog emlekezetü Luther Márton is. Ki ugyan azt irja: hogy ez a' Levél, Sz. Pál Apoftolnak egy kiváltképen való és Lelki kintsekkel gazdag iráfa.

I. Réfz.

Sok képen fzólott Iften az embereknek. Kriftusnak felmagasztaltatása, az Angyalokról is tanit.

Karátson III. Innepnapjára való Epiftola.

1. Minekutánna Iften fok rendben és fokképen fzólott vala régenten az atyáknak a' Prófhéták által, *moft* ezekben az útólsó napokban, fzólott nékünk az ö Fia által. *Mós.* 4. *K.* 12, 6.

2. A' kit mindenekben örökösfé tett, ki által e' világot is teremtette. *Sólt.* 2, 8. *Jdn.* 1, 3. *Eph.* 1, 10.

3. Ki mikor vólna a' ditsöfségnek fényesfége és az ö *Isteni* fzeméllyének kimetzett béllyege, ki mindeneket tart az ö hatalmafságának igéjével fzerezvén büneinknek tifztulását önnön maga által, üle ama' Méltóságnak jobjára a' magafságban. *Sólt.* 110, 1. *Kol.* 1, 15. 17. *Ján.* 1, 4. *és* 14, 9. 2 *Kor.* 4, 4.

4. *Es* annyival fellyebb való lett az Angyaloknál; a' mennyivel azoknál tifztefségesfebb nevet vett örökségül. *Ephes.* 1, 21, *Phil.* 2, 9. 10.

5. Mert az Angyalok közzül kinek mondotta valaha? En Fiam vagy te, én ma fzültelek tégedet? és ismét: En ö néki Attya léfzek, és ö nékem Fiam léfzen: 2 *Sam.* 7, 14. *Tsel.* 13, 33. *Sid.* 5, 5.

6. *Es*

6. *Es* mikor ismét amaz elsö ſzülöttet e' világra bé hozza, *igy* ſzól: Imádjátok ötet Iſtennek minden Angyali. *Sólt.* 97, 8. *Ró.* 8, 29.

7. Es ugyan az Angyalokra nézve mondja: ki az ö Angyalit ſzelekké teremti, és ö ſzolgait, tüznek lángjaivá. *Sólt.* 104, 4.

8. A' Fiúra nézve pedig: a' te királyi-ſzéked, ó Iſten, mind örökkön örökké. Egyenes páltza a' te orſzágodnak páltzája. *Sólt.* 45, 7.

9. Szeretted az Igazságot, gyülölted a' hamiſságot, annakokáért megkent téged ó Iſten a' te Iſtened, örömnek olajjával, fellyebb a' te társaidnál.

10. Es Uram te fundáltad kezdettöl fogva a' földet, és az egek a' te kezeidnek munkái. *Sólt.* 102, 26.

11. Azok elmúlnak, és minnyájan mint a' ruha megavúlnak. Te pedig megmaradsz. *Esa.* 51, 6. 2 *Pét.* 3, 7. 8. 10.

12. Es mint a' paláſtot öſzve hajtogatod azokat, és elváltoztatnak, te pedig ugyan azon vagy, és a' te eſztendeid meg nem fogyatkoznak.]

13. Az Angyalok közzül pedig kinek mondotta valaha? ülj az én jobbomra, mig a' tellenségidet sámolyul adom a' te lábaid alá? *Sólt.* 110. 1. *Máth.* 22, 44. *Márk.* 12, 36.

14. Nem ſzolgálatra *rendeltetett* lelkek-e minnyájan? azoknak ſzolgálatjokra küldetvén, kik az idveſséget örökségül veſzik. *Sólt.* 91, 11.

II. Réſz.

Halgatni a' Kriſtuſt. Kik elöljárók a' ſzenvedésben. Részes termé ſzetünkben.

1. Annakokáért ſzükség, hogy annál nagyobb ſzorgalmatoſsággal vigyázzunk azokra, a' mellyeket hallottunk, hogy tölünk el ne muljanak.

2. Mert ha az Angyalok által mondatott beſzéd erös vólt, és minden vétek, s' minden engedetlenség az ö iga-

zán való jutalmát elvette, *Mós.* 5. *Kö.* 27, 26. *Tsel.* 7, 39. 53. *Gal.* 3, 19.

3. Mikcpen menekedhetünk-meg mi, kik illyen *nagy* idvességet elmulatunk? melly eredetet vett az UR által, és megeröſitetett mi bennünk azok által, a' kik hallották azt.

4. Es azokkal egyetemben, az Iſten bizonyságot tett, jelek és tsudák által, és külömb külömbféle erök, és a' Szent Léleknek kioſztogatáſa által, önnön maga akaratja ſzerint. *Márk* 16, 20.

5. Mert nem vetette az Angyaloknak *birodalma* alá, ama' jövendö világot, mellyröl ſzólunk.

6. Hanem bizonyságot tett valaki egy helyett, mondván: mitsoda az ember, hogy megemlékezel ö róla, avagy az embernek fia, hogy meg látogatod ötet? *Sólt.* 8, 5.

7. Az Angyaloknál egy kevesé alább-valóvá tetted ötet, de megkoronáztad ötet ditsöſséggel és tiſztességgel, és a' te kezeidnek munkái feliben helyheztetted ötet.

8. Mindeneket az ö lábai alá vetettél; mert hogy mindeneket ö nékie alája vetett, *tehát* ſemmit el nem hagyott, hogy alája vettetett ne lenne, de moſt még nem látjuk hogy mindenek néki alája vettetvén legyenek.

9. Azt pedig, a' kit egy kevesé kiſsebbé tett az Angyaloknál, látjuk, *hogy* a' Jéſus, ki a' halálnak ſzenvedése által ditsöſséggel és tiſztességgel megkoronáztatván az Iſtennek kegyelméböl, megkóſtolná a' halált mindenekért.

10. Mert illendö vala annak: a' kiért mindenek, és a' ki által mindenek *vagynak*, minekutánna ſok fiakat vitt a' ditsöſségre, hogy azoknak Fejedelmét tökélleteſsé tenné, a' ſzenvedéſek által. *Luk.* 24, 26. 46. *Tsel.* 3, 15. *Ro.* 11, 36.

11. Mert mind a' ki megſzentel, s' mind a' kik megſzenteltetnek mindnyájan amaz egyböl valók, mire nézve nem is ſzégyenli öket atyafiainak nevezni. *Tsel.* 17, 26. *Sid.* 10, 10. 14.

12. Mondván: hirdetem a' te nevedet az én atyámfiainak, *és* a' Gyülekezetnek közepette éneket mondok tenéked. *Sólt* 22, 23. 26.

13. Es ismét: én ö benne bizom. Es ismét: imé én és a' gyermekek, a' kiket adott nékem az Iſten. *Sólt.* 18, 3.

14. Annakokáért valamint a' gyermekek réſzesültenek, a' teſt és a' vérben, ö is haſonlóképen réſzes azokban, hogy a' halál által eltörlené azt, a' kinél vagyon a' halál-

nak

nak birodalma, az az, az ördögöt. *Esa.* 25, 8. *Hóse.* 13, 14.
1 *Kor.* 15, 54.

15. Es meg szabaditaná azokat, valakik az halálnak félelme miatt, egész életekben szolgálat alatt vóltanak. *Luk.* 1, 74. *Róm.* 8, 15.

16. Mert bizonnyára nem az Angyaloknak *természetit*, hanem az Abrahámnak magvát vette fel magára.

17. Azért szükséges vólt, hogy mindenekben hasonlatos légyen az atyafiakhoz, hogy szánakodó lenne, és az Isten elött *leendö* dolgokban, egy hüséges Fö-Pap, a' népnek büneinek engesztelésére. *Phil.* 2, 7. *Sid.* 4, 15.

18. Mert a' miben ö szenvedett, mikor késértetett, ugyan abban segitheti azokat, a' kik megkésértetnek. *Sid.* 4, 15. 16.

III. Rész.

Kristus Moisesnél fellyebb való. Ma ha halljuk, vegyük is az Igét. Lelki nyugodalom.

1. Annakokáért atyámfiai, szentek, kik ama' mennyei hivatalban részesek vagytok, vegyétek eszetekbe, a' mi vallásunknak Apostolát, és Fö-Papját, a' Kristus Jésust. *Ro.* 15, 8. *Sid.* 4, 14.

2. A' ki hiv ahoz, a' ki ötet alkotta, a' mint Moises is, annak ö egész házában. *M.* 4. *Kö* 12, 7.

3. Mert ez annyival nagyobb ditsöségre iteltetett méltónak lenni Moisesnél, a' mennyivel tisztességesebb a'háznál az, a' ki a' házat készitette. *Zach.* 6, 12. *Mát.* 16, 18

4. Mert minden ház készittetik valaki által, a' ki pedig mindeneket elkészit, Isten az. 2 *Kor.* 5, 17.

5. Es ugyan Moises hiv *vala* az ö egész házában, mint házi szolga; bizonyságúl azoknak a' dolgoknak, a' mellyekröl idövel kellene szólani. *M.* 5. *Kö.* 18, 15.

6. Kristus pedig úgy mint Fiú, az ö házában, kinek háza vagyunk mi *is*, ha ama' bizodalmat, és a' reménységnek ditsekedését, mind végig erösen meg tartjuk.

7. Azért a' mint a' Sz. Lélek mondja, ma ha az ö szavát halljátok, *Sólt.* 95, 7. *Al.* v. 15.

8. Meg ne keményitsétek a' sziveiteket, mint a' felboszontáskor, a' meg kisértésnek napján a' pusztában. *M.* 2, *Kö.* 17, 2. *és* 4. *Kön.* 20, 13.

9. Holott meg késértettenek engemet, a' ti atyáitok, meg probáltanak engem, és látták az én tselekedetimet, negyven eſztendeig.

10. Azért elboſzonkodtam e' nemzetségre, és mondám: ſzüntelen tévelyegnek ſzivekben, és nem esmérték-meg az én útaimat.

11. Hogy megesküdtem az én haragomban; *bár* ha bémennek az én nyugodalmomra. *M.* 4. *Kö.* 14, 21.

12. Megláſsátok *azért*: atyámfiai, hogy közzületek valakiben ne légyen gonoſz és a' hitetlenségnek ſzive, és elſzakadjon az élö Iſtentöl.

13. Hanem intsétek egy máſt naponként, mig mái napnak mondatik, hogy valaki közzületek meg ne keményitessék, a' bünnek tévelygése által.

14. Mert réſzeſek vagyunk együtt a' Kriſtuſsal, ha tsak a' mi fogadáſunkat eröſsen meg tartjuk kezdettöl fogva mind végig. *Róm* 8, 14.

15. Miglen mondatik: ma, ha az ö ſzavát halljátok, meg ne keményitsétek a' ti ſziveiteket, mint a' felboſzontáskor.

16. Mert némellyek hallván felboſzontották *az URat* de nem minnyájan, a' kik Moiſes által Egyptomból kimentenek.

17. Es kik ellen boſzonkodott *az UR* negyven eſztendeig? avagy nem azok ellen-e, a' kik vétkeztenek, kiknek teſtek elhullottanak a' puſztában? *Sólt.* 106, 26.

18. Kiknek esküdött meg pedig, hogy az ö nyugodalmára bé nem mennek; hanem azoknak, a' kik nem hittenek? *M.* 4. *K.* 14, 30. *és* 5. *K.* 1, 34.

19. Es látjuk hogy nem mehettenek bé, a' hitlenségnek miatta.

IV. Réſz.

Igyekezzünk bé menni a' nyugodalomra. Iſten igéje két élü tör. Kriſtus ama' Fö-Pap.

1. Féljünk annakokáért ne talám az ö nyugodalmában való bémenetelröl, az igéretet elhagyván, valaki közzületek fogyatkozáſt ſzenvedni láttaſsék.

2. Mert nékünk is hirdettetett az Evangyéliom, mint ſzintén amazoknak, de nem haſznált azoknak az igének hallása, mivel hogy nem hitték azok, a' kik azt hallották.

3.

3. Mert mi a' kik hifzünk bémegyünk a' nyugodalomba, a' mint megmondotta: megesküdtem az én haragomban, hogy bé nem menek az nyugodalmomba, noha e' dolgok a' világ felvetésétöl fogva lettenek.

4. Mert egy helyen igy fzólott a' hetedik nap felöl: Es meg nyugovék Iften minden ö munkáitól az hetedik napon. *M* 1. *Kön.* 2, 2. *és* 2. *K.* 20, 11.

5. Es *ugyan* azon a' helyen ismét: ha bémenendenek az én nyugodalmomba.

6. Mivel azért az még fen marad, hogy némellyek abba bémennek, és azok, a' kiknek az Evangyéliom elöfzör hirdettetett, nem mentenek-bé az ö engedetlenségek miatt.

7. *Tehát* ismét egy napot rendel, mái napnak: mikor (a' mint meg vagyon mondva) David által *fok* idö mulván *azt* mondotta vólna: ma ha az ö fzavát halljátok, meg ne keményitsétek a' ti fziveiteket.

8. Mert ha azokat Jófua nyugodalomra vitte vólna, más napról az után nem fzólott vólna.

9. Azért még fen maradott, a' Szombatnapnak nyugodalma az Iften népének.

10. Mert a' ki bément az ö nyugodalmába, meg is nyugodott az, az ö munkáitól, miképen az Iften *is megnyugodott* az ö tulajdon *munkáitól.*

11. Igyekezzünk azért bémenni abba a' nyugodalomba, hogy valaki ama' hitlenségnek példájába ne efsék.

12. Mert az Iftennek igéje élö és hatható, és élefsebb minden két élö törnél, és által hat az életnek és a' léleknek ofzlásáig, és a' tsontoknak öfzve foglaltatásáig *söt* mind a' velöig, és megitélöje a' gondolatoknak, és a' fzivnek indulatinak. *Préd. Kön.* 12, 11. *Esa.* 49, 2. *Jer.* 23, 29. *Eph.* 6, 17.

13. Es nintsen láthatatlan teremtett állat ö elötte, söt mezitelenek, és felfedezve vagynak annak fzemei elött, a' kinek fzámot kell adnunk. *Sólt.* 33, 13. *és* 139, 11. 12.

14. Mivel azért az nékünk Fö-Papunk, a' ki az egeket által hatotta, *tudni illik* a' Jéfus Iften Fia; tartsuk-meg tehát a' valláftételt. *Sid.* 6, 20. *és* 7, 26.

15. Mert nits nékünk ollyan Fö-Papunk, a' ki nem tudna fzánakodni a' mi erötelenségünkön: hanem a' ki mindenekben megkésértetett, de bün nélkül. *Efa.* 53, 9. *Luk.* 22, 29.

16. Járuljunk azért bizodalommal, a' kegyelemnek ſzékihez, hogy irgalmaſságot nyerjunk, és kegyelmet találjunk, az alkalmatos idöben való ſegitségre. *Róm.* 3, 25. *Eph.* 2, 18.

V. Réſz.

Az ó Teſtamentombéli Föpap. Ahoz haſonlitatik a' Kriſtus. Téjjel való táplálás.

Márton Püspök napjára való Epiſtola.

1. Mert minden Föpap válaſztatván az emberek közzül, *ugyan* az emberekre nézve állitatik Iſten eleibe, hogy a' bünért ajándékokat vigyen fel és áldozatokat. *Sid.* 2, 17. *és* 8, 3.

2. A' ki tudna illendöképen ſzánakodni, a' tudatlanokon, és az eltévelyedteken, mivel önnön maga is környülvétetett erötelenséggel.

3. Es ugyan azért ſzükség, hogy áldozatot tégyen, a' mint a' népnek, úgy az önnön maga büneiért is. *Mós.* 3. *Kön.* 9, 7. *Sid.* 7, 26.

4. Es ſenki nem véſzi magának *azt* a' tiſztességet, hanem a' ki hivattatott Iſtentöl, valamint az Aáron. *Mós.* 2. *Kön.* 28, 1.

5. Azonképen a' Kriſtus is nem vette magának azt a' ditsösséget, hogy Föpappá lenne; hanem a' ki mondotta néki: En Fiam vagy te, En ma ſzültelek tégedet. *Sólt.* 2, 7. *Ján.* 8, 54.

6. A' mint máſuttis mondja: Te Pap vagy mind örökké Melchiſédeknek rendi ſzerint. *Sólt* 110, 4. *Sid.* 7, 17.

7. Ki az ö teſtének napjaiban, kéréſeket és könyörgéſeket, nagy kiáltásokkal, és könyhullatásokkal áldozott annak, a' ki ötet az halálból megszabadithatta, és meghallgattatván a' félelemtöl *megment.* *Mát.* 26, 38. *és* 27, 46. 50.

8. Es ö Fiú lévén, azokból a' mellyeket szenvedett, megtanulta az engedelmességet. *Phil.* 2, 6.

9. Es mikor *mindeneket* elvégezett, oka lett az örök idvességre mind azoknak, a' kik ö néki engedelmeskednek. *Sid.* 2, 10.

10. Es neveztetett Istentöl Föpapnak a' Melchisedeknek rendi szerint.]

11. Ki felöl minékünk sok beszédünk vólna, de nehezek a' magyarázatra, mivel a' ti füleitek elrestültenek.

12. Mert egyébiránt az idöhöz képest már mestereknek kellene lennetek, de szükség, hogy az Isten beszédinek némelly elsö betüire tanitassatok, söt ollyanokká lettetek, mint a' kik téj nélkül szükölködnek, és nem kemény étel nélkül. 1 *Kor.* 3, 1. 2. 1 *Pét.* 2, 2.

13. Mert minden, a' ki még téjjel él, tudatlan az igazságnak beszédében, (mert tsetsemö gyermek.)

14. A' kik pedig helyre nevelkedtenek, azoké a' vastag eledel, tudni illik, a' kiknek szokás szerint gyakoroltatott tagjai vagynak az érzékenységben, a' jó és gonosz között való itélet tételre.

VI. Rész.

Pál a' felljebb való tudományokról tészen tanitást. úgy mint a' Krisztustól való elszakadásról. Ujjabbi meg feszitéséröl. Isten hiv az ö beszédében.

1. Annakokáért elhagyván a' Kristus felöl való beszédeknek kezdetit, ama' tökélletessebb tudományokra menjünk, nem vetvén ismét fundamentomot, a' hólt tselekedetekböl, a' megtérésre, sem az Istenben való hitre.

2. Hanem *tegyünk* tanitást a' keresztségröl, a' kezeknek *valakire* való tételröl, a' halottaknak feltámadásáról, és az örök itéletröl.

3. Es azt is megtselekeszszük, ha tsak az Isten megengedi. *Tsel.* 18, 21. 1. *Kor.* 4, 19.

4. Mert lehetetlen; a' kik egyszer megvilágositatván, a' mennyei ajándékot megkóstolták, és részesek lettenek a' szent Lélekben. *Mát.* 12, 31. 45.

5. Es meg kóstolták az Istennek jó beszédét, és a' jövendö életnek erejét.

6. Es eleſtenek, hogy azok ismét felújittaſſanak a' megtéresre, úgy mint kik viſzont megfeſzitik önnön magoknak az Iſtennek Fiát és gyálázatra adják.

7. Mert a' föld, melly az ö reá ſzáló gyakor esöt béiſzſza, és kellemetes füvet hoz azoknak, a' kik által miveltetik; áldáſt véſzen Iſtentöl.

8. A' melly pedig töviſſet és bojtorjánt hozon, megvettetett, és közel vagyon az átokhoz, mellynek vége tüz égetés.

9. De jobbak iránt vagyon bizodalmunk felöletek Szerelmeſim, *tudnik illik* ollyanok iránt, *mellyek* az idvesſéggel öſzve foglaltatnak, noha mi igy ſzólunk.

10. Mert nem igazságtalan az Iſten, hogy elfeletkeznék a' ti *jó* tselekedetetekröl, és a' ſzeretetnek munkájáról, mellyet megmutattatok az ö nevében, mikor ſzolgáltatok a' Szenteknek, *söt moſt* is ſzolgáltok. 2. *Thes.* 1, 3.

11. Kivánnyuk pedig, hogy kiki közzületek, ugyan ollyan ſzorgalmatoſságot mutaſſon a' reménységnek teljes bizodalmára mind végig.

12. Hogy meg ne *reſtüljetek*, köveſsétek pedig azokat, kik az hitnek és a' békességes türésnek általa, az igéretet örökségül veſzik.

13, Mert mikor Iſten az igéretet tette Abrahámnak, holott ſenki nagyobb nem vala a' kire esküdhetett vólna; magára esküdött. *M.* 1.*K.* 12, 3. *Sólt.* 105,9. *Luk* 1,73.

14. Mondván: bizony megáldván megáldlak tégedet, és megsokaſitván megſokaſitlak tégedet. *Gen.* 12, 3,

15. Es igy békeſséges türéſſel várakozván elnyerte az Igéretet.

16. Mert ugyan az emberek, magoknál nagyobbra esküſznek, és ö közöttök való minden verſengésnek vége, esküvés; *az igazságnak* megeröſitésére. *M.* 2. *Kön.* 22, 11.

17. Minekokáért az Iſten mivel hogy felesleg akarta megmutatni, az igéretnek örököſinek, az ö megváltozhatatlan tanátsát, esküvését közbe vetette.

18. Hogy két megváltozhatatlan dolgok által, a' mellyekben lehetetlen hogy az Iſten hazudjon, erös vigaſztalásunk légyen, *nékünk* kik futunk, hogy az elönkbe tétetett reménységet megtartsuk.

19. Mellyet *is* mint mi lelkünknek bátorságos és erös vasmatskáját *úgy* tartjuk, a' melly is bémégyen, ſzinten a' kárpiton belöl.

20. A' hová Jéſus is a' mi elöljárónk bémenvén; lett egy Föpap mind örökkén, a' Melchiſedeknek rendi ſzerint. *Sid.* 3, 1. *és* 4, 14. *és* 8, 1.

VII. Réſz.

Melchiſedek Papsága. Es oſztán az Uj Teſtamentombéli Papság.

1. Mert ez a' Melchiſedek, a' Sálem Királlya, a' magaſságos Iſtennek Papja, ki eleibe ment Abrahámnak, mikor a' királyoknak megveréséböl viſzſza tért, és ötet megáldotta. *M.* 1. *Kön.* 14, 18.

2. A' kinek Abrahám dézmát is adott mindenekböl; Ez elöſzör egyébiránt igazságnak királyának magyaráztatik, az után Sálem Királlyának, az az békeſségnek kirallyának.

3. Atya nélkül, Anya nélkül, nemzetségnek ſzámlálása nélkül, ſem napjainak kezdete, ſem életének vége, nem lévén, de Iſten Fiához haſonlitatott, *és* Pap marad mind örökké.

4. De nézzétek *már* minémü légyen az, kinek még az Abrahám Pátriárcha is dézmát adott a' hadi nyereségböl.

5. Es ugyan a' Lévinak fiai közzül, valakik a' Papságot veszik vagyon parantſolatjok, hogy a' törvénynek rendi ſzerint dézmát vegyenek a' néptöl, tudni illik, az ö Attyokfiaitól, noha azok is, Abrahámnak ágyékából ſzármaztanak. *M.* 5. *K.* 18, 1. *Jós.* 14, 4.

6. Ama' pedig, kinek nemzetsége nem azok közzül való, dézmát vett az Abrahámtól, és megáldotta azt, a' kié vólt az igéret.

7. Minden ellen mondás nélkül pedig, a' ki kiſſeb az áldatik-meg, attól, a' ki nagyobb.

8. Es egyébiránt itt a' halandó emberek veſznek dézmát, ott pedig amaz, a' kinek bizonysága vagyon, hogy ö él.

9. Es hogy egy ſzóval meg mondjam, az Abrahám által, a' Levi is, ki a' dézmát ſzedi, dézmát adott.

10. Mert még akkor az ö Attyának ágyékában vólt, mikor néki eleibe ment Melchiſedek. *M.* 1. *K.* 14, 20.

11. Ha annakokáért a' Lévitáknak Papsága által tökélletesség lett vólna, (mert az alatt vette a' nép a' törvényt) mi ſzükség lett vólna, hogy más Pap támadjon, melly Melchiſedeknek rendi ſzerint, és nem Aaronnak rendi ſzerint valónak mondatnék. *Gal.* 2, 21.

12. Mert ha a' Papság megváltozik, fzükség, hogy a' törvénynek is változása légyen.

13. Mert a' ki felöl azok mondatnak más nemzetféghez tartozandó, mellyböl az óltárnak még fenki nem fzólgált.

14. Mert világos, hogy Iuda nemzetségéböl tamadott a' mi URunk, melly nemzetségnek, Moifes a' Papság felöl femmit nem fzólott. *Esa.* 11, 1.

15. Es még fokkal inkább világos, ha egy más Pap támad a' Melchifedeknek hafonlatofsága fzerint.

16. A' ki nem a' törvényböl, mellynek parantfolatja tefti, hanem a' feloldozhatatlan életnek erejéböl való.

17. Mert bizonyságot téfzen: hogy Te Pap vagy mind örökké, a' Melchifedeknek rendi fzerint.

18. Mert az elöbbeni parantfolatnak eltöröltetéfe léfzen, mivel hogy erötelen, és hafzontalan. *Gal.* 4, 9.

19, Mert a' törvény femmit tökélletefsé nem tett; hanem egy vezetö ama' kiváltképen való reménységre, melly által az Iftenhez közelgetünk. *Tsel.* 13, 39. *Róm.* 3, 21. 28.

20. Es annyival inkább, mivel nem esküvés nélkül való.

21. Mert amazok ugyan esküvés nélkül lettenek Papokká, ez pedig annak esküvéfe által, a' ki *azt* mondotta: megesküdt az UR, és nem bánnya meg; Te Pap vagy mind örökké, a' Melchifedeknek rendi fzerint.

22. Mihezképeft annyival méltoságoffabb teftamentom iránt lett kezes a' Kriftus. *Sid.* 8, 6.

Közben járó, avagy a' Görög fzó fzerint, kezes, mintha a' Kriftus kezét ki adta vólna és kezes lett vólna arra, hogy az Új Teftamentomnak igéreti meg tellyefitetnének. Már kezes, fizefs. 1 Pét. Lev. 1, 18.

Miklós Püspök napjára való Epiftola.

23. Es ugyan amazok többen lettenek Papokká, mivel az halál nem engedte, hogy azok *életben* maradjanak.

24. E' pedig mivel mind örökké meg marad, meg változhatatlan Papsága vagyon.

25. Annakokáért tökélletefsen idvezitheti is azokat, a' kik ö általa Iftenhez járulnak; mindenkoron él *pedig*, hogy efedezzék érettek.

26. Mert

26. Mert illendö hogy illyen Föpapunk légyen, a' ki szent, ártatlan, szeplö nélkül való, és a' bünösöktöl elkülömböztetett, és magasságossabb az egeknél. *Róm.* 8, 34. *Sid.* 4, 14.

27. Kinek nem szükség, hogy mint ama' Föpapok, naponként áldozatot tégyen, elöször az ö maga, az utan a' népnek bünéért; mert ö azt egyszer véghez vitte, önnön magát feláldozván.

28. Mert a' törvény, a' Föpapságra állit erötelenségben lévö embereket; de a' törvény után lett esküvésnek beszéde, ama' Fiút *állitja*, ki *is arra* tellyességgel felszenteltetett.] *Sid.* 2, 10. *és* 5, 1. 2.

VIII. Rész.

Kristus ama' mennyei Föpap; azért méltóságossabb testamentomnak közben járója, melly ama' helyett vagyon.

1. Summája pedig azoknak, a' mellyekröl szólunk im ez: hogy ollyan Föpapunk vagyon, a' ki ült az *Isteni* méltóságnak székinek jobbjára az egekben. *Eph.* 1, 20.

2. Ki a' szentséges *dolgoknak* és az igazság sátorának szolgája, mellyet az UR állitott öszve, és nem ember. *Sid.* 9, 8. 11. 24. *és* 10, 21.

3. Mert minden Föpap azért rendeltetik, hogy ajándékokat, és áldozatokat vigyen-fel, azért szükség, hogy ennek is légyen valami az, a' mit áldozzon. *Eph.* 5, 2.

4. Mert ha ö *még* a' földön vólna, Pap nem vólna, holott itt papok vagynak, kik ajándékokat viszneк fel a' törvény szerint.

5. Kik *is* ama' mennyei dolgoknak példázatinak és árnyékinak szolgálnak, a' mint Móises Istentöl intettetett, mikor a' sátornak tsinálását majd elvégezné; meglásd, úgy mond, mindeneket ama' forma szerint tsinálj, melly néked mutattatott a' hegyen. *M.* 2. *Kön.* 25, 40. *Tsel.* 7, 44.

6. Mostan pedig annál méltóságossabb szolgálatot vett, mennél nagyobb-testamentomnak lett közbenjárója, a' melly *ugyan* drágalátossabb igéretekkel is eröstittetett-meg. 2 *Kor.* 3, 6. *Sid.* 7, 22.

7. Mert ha amaz elsö, fogyatkozás nélkül való lett vólna, a' máſodiknak hely nem adatott vólna.
8. Mert amazokat vádolja mondván: imé jönek napok azt mondja az UR, és elvégezem az Izraelnek házával, és a' Judának házával amaz Uj teſtamentomot.
9. Nem a' teſtamentom ſzerint, mellyet ſzerzettem az ö attyokkal a' napon, mellyen megfogtam kezeket, hogy kihoznám öket Egyptom földéböl. Mert mivel nem maradtanak az én ſzövetségemben, én is meg vetettem öket, azt mondja az UR.
10. Mert ez ama' teſtamentom, melly által ſzövetséget téſzek az Izrael házával azon napok után, azt mondja az UR: az én törvényemet adom az ö elméjekben, és béirom ſzivekbe, és léſzek nékiek Iſtenek, ök is én népem léſznek. *Jer.* 31, 33. *Zak.* 8, 8.
11. Es ſenki nem tanitja az ö felebarátját, ſem az ö atyafiát mondván: esmérdmeg az URat; mert minnyájan esmérnek engemet, kitſinytöl fogva nagyig. *Ián.* 6, 45.
12. Mert kegyelmes léſzek az ö vétkeknek, és az ö bünöknek, és nem emlekezem-meg az ö büneikröl. *Róm.* 11, 27.
13. Mert mikor azt mondja: Uj; amaz elsöt avittá teſzi, a' mi pedig régi és meg avúlt, közel vagyon a' romláshoz.

IX. Réſz.

Az ô teſtamentomnak rendtartáſinál, jobbak az Uj teſtamontomiak. Bizonyitja azzal, hogy egyſzer ment bé Püſpökünk a' ſz.helyre.

1. Egyébiránt az elsö sátornak is, az Iſteni tiſzteletre való rendtartáſi vóltanak; vólt ama' külsö ſzentség is. *M.* 2. *Kön.* 25, 28. *és* 36, 1. 8.
2. Mert hogy a' sátor megépittetett, annak elsö réſzében vala a' gyertyatartó, és az aſztal, és a' kenyereknek kitétele, melly ſzentnek mondatik.
3. De a' máſodik kárpiton belöl, ama' sátor vala, melly neveztetik a' ſzenteknek ſzentének.
4. Abban vala az arany temjénezö, és a' Szövetségnek ládája, melly körös körül mindenütt arannyal vala béboritva, abban az arany veder, mellyben *pedig* a' manna, abban vala az Aáronnak páltzája, melly virágzott vala és a' törvenynek *két kö* táblái, *M.* 2. *Kön.* 34, 29. *Kir.* 1. *K.* 8, 9.

5. An-

5. Annakfelette pedig a' ditsöſséges Cherubimok, béfedezvén a' kegyelemnek ſzékit, melly dologról most magánoſſan nem lehet ſzólani.

6. Ezeket igy elkéſzitvén ; egyébiránt az elsö sátorba mindenkor bé mennek a' Papok, az Iſteni tiſzteletnek végbe vitelére. *M.* 4. *Kön.* 28, 23.

7. Ama' máſodikba pedig eſztendöben egyſzer *mégyen valabé* egyedül a' Föpap, nem vér nélkül, mellyet áldoz vala mind önnön maga s' mind a' népnek tudatlanságáért. *M.* 2. *Kön.* 30, 10. *és* 3. *K.* 16, 2. 15. 34.

8. Melly *dolog* által jelentette a' ſzent Lélek, hogy az út a' ſzenteknek ſzenténck *helyere* még nem nyilatkozott ki, mivel az élsö sátor fen állvala. *Ján.* 14, 6.

9. Melly a' jelen való idöt példázta vala, a' mellyben ajándékok és áldozatok vitetnek-fel, de *ollyanok*, a' mellyek tökélleteſsé nem tehetik az ö lelki esméretiben azt, a' ki áldozik. *Tsel.* 13, 39. *Gal.* 3, 21.

10. *Hanem* tſak *álanakvala*, az ételben és italban, és a' külömb külomb féle mosódásokban, s teſti rendartáſokban, mellyek bé állitattanak a' rendelt idökig.

Dominica Judica vagy Böjt Vdik Vasárn. Epiſtola.

11. De a' Kriſtus ama' következendö jóknak Föpapja eljött, nagyobb és tökélleteſsebb sátor által, melly kézzel nem tsináltatott, az az, nem illyen épülétü. *Sid.* 3, 1. *és* 4, 14. *és* 6, 20. *és* 8, 1.

12. Nem is a' bakoknak és a' borjuknak vére által, hanem az ö tulajdon vére által, mentbé egyſzer a' Szent helyre, és örökké való váltságot talált.

13. Mert ha a' tulkoknak és a' bakoknak vére, és az üſzünek hamva elhintetvén, a' tiſztátalanokat, a' teſti tiſztuláſra megſzenteli. *Mó.* 4. *Kö.* 19, 24. *és Sid.* 10, 4.

14. Mennyivel inkább a' Kriſtusnak vére, ki az örökkén való Lélek által, önnön magát ártatlan lévén Iſtennek feláldozta, lelketek esméretit megtiſztitja ama' hólt tselekedektöl; hogy ſzolgáljatok az élö Iſtennek? *Luk.* 1, 75. *Tit.* 2, 14.

15. Es arra nézve ö az Uj Testamentomnak Közbenjárója, hogy meghalván, az elsö testamentom alatt lett vétkeknek váltságáért, a' hivatalosok amaz örökké való örökségnek igéretit elvennék] Tsel. 13, 39. Róm. 3, 25.

16. Mert a' hol testamentom vagyon, szükség, hogy a testamentom tévönek halála is *hozzá* járuljon.

17. Mert a' testamentom a' holtakkal erös, és ereje nintsen, ha még él a' testamentom tévö. Gal. 3, 15.

18. Innen *vagyon*, hogy az elsö testamentom sem erösíttetettmeg vér nélkül.

19. Mert mikor Moises minden parantsolatokat a' törvény szerint, az egész nép eleibe számlálta vólna, vévén a' borjuknak, és a' bakoknak vérét, vizzel, vörös gyapjuval, és isóppal együtt, meghintette a' könyvet s' mind az egész népet. M. 2. Kö. 26, 28.

20. Mondván: ez a' testamentomnak vére, mellyröl parantsolatot adott, néktek az Isten. M. 2. Kön. 24, 5.

21. A' sátort is, és az Isténi tiszteletnek minden edényit hasonlóképen vérrel hintette-meg. M. 2. Kön. 29, 36.

22. Es a' törvény szerint, tsak nem minden *dolgok* vér által tisztíttatnak-meg, és a' vérnek ontása nélkül nintsen a' bünöknek botsánatja. M. 3. Kön. 17, 11.

23. *Azért* szükséges, hogy azoknak példázati, a' mellyek mennyekben vagynak, ezek által tisztíttatnának meg, de magok a' mennyeiek, ezeknél felyebb való áldozatok által.

24. Mert a' Kristus bément nem a' kézzel tsinált Szent helyre, melly a' valóságoknak példája; hanem mennyekbe magába, hogy az Istennek szine elött, érettünk most megjelennék Róm. 8, 34. Sid. 7, 25.

25. Mindazáltal, nem hogy magát gyakran áldozná, mint a' Föpap esztendönként bémégyen vala, a' szenteknek szentébe, de idegen vérrel. M. 2. K. 30, 10. és 3. K. 16. 34.

26. (Mert másküllömben sokszor kellett vólna néki szenvedni a' világ fundamentómának felvetésétöl fogva,) most pedig a' világnak vége felé egyszer a' bünnek eltörléséért, önnön magát áldozván, megjelent. 1. Kor. 10, 11. Eph. 1, 10. Gal. 4, 4.

27. Es a' mint elrendeltetett az embereknek; hogy egyszer meghaljanak, az után pedig az itélet.

28. Azon-

28. Azonképen a' Kriſtus, ki egyſzer megáldoztatott, hogy ſokaknak büneit magára venné, máſodſzor bün nélkül megjelent azoknak, a' kik ötet várják az idvességre. *Máth.* 26, 28. *Róm.* 5, 6. 8. 15. *és* 6, 10.

X. Réſz.

A' Kriſtus egyſzer megáldoztatott. Szép intések, a' hitre a' reménységre, ſzeretetre. Sokan a' Kriſtus vérét tapodják.

1. Mert a' törvény árnyéka lévén a' következendö jóknak és nem valóságos formája a' dolognak, amaz eſztendönként való áldozatokkal, mellyeket ſzüntelen áldoznak vala ſemmiképen tökélleteſsekké nem tehetik azokat, a' kik azokhoz járulnak. *Kol.* 2, 17.

2. Másképen megſzüntenek vólna az áldozatok, mivel a' kik az Iſteni ſzolgálatban forgolódnak, egyſzer megtiſztittatván, az ö lelkeknek esméretiben ſemmi bünt nem éreznek.

3. Hanem azok által a' bünnek emlékezete vagyon eſztendönként.

4. Mert lehetetlen, hogy a' tulkoknak, és a' bakoknak vére elvegye a' bünt. *Mós.* 3. *Kön.* 16, 14.

5. Annakokáért a' világra béjövén azt mondja: az áldozatot és az ajándékot nem akartad, de teſtet formáltál énnékem. *Sólt.* 40, 7. *Es.* 1, 11. *Jer.* 6, 20. *Am.* 5, 21.

6. Az egéſzen égö áldozatok, és a' bünért való áldozatok nem tetszenek.

7. Akkor mondám: imé jövök; a' könyvnek elein irva vagyon én felölem, hogy tselekedjem a' te akaratodat ô Iſten.

8. A' mint fellyebb is mondja vala, hogy áldozatot és ajándékot, és az egéſzſzen égöket, ſem a' bünért való áldozatokat nem akartad, ſem nem kedvelletted, noha azok a' törvény ſzerint áldoztattanak.

9. Akkor mondá: imé én eljövök, hogy tselekedjem ô Iſten a' te akaratodat. Eltörli az elsöt, hogy a' maradékot helyre állitsa. *Sid.* 9, 12.

10. Es ö ezen akaratja ſzerint megſzenteltettünk a' Jéſus Kriſtus teſtének egyſzer való áldozatja által.

11. Es ugyan minden Pap állván, és naponként ſzolgálván, ugyan azon áldozatokat gyakorta áldozott, de azok épen el nem vehették a' bünt.

12. Ö pedig a' bünért örökké való áldozatot áldozván, ült az Iſtennek jobjára. *Sólt.* 110, 1. *Tsel.* 2, 34.

13. Azon fellül várakozván, míglen az ö ellenségi tétetnek sámolyúl az ö lábainak.

14. Mert egy áldozat által tökélletesekké tette mind örökkén azokat, a' kik megszenteltetnek.

15. Bizonyságot tészen pedig a' Szent Lélek is minékünk, mikor még elöre megmondotta:

16. Ez a' szövetség, mellyet ö vélek szerzettem ama' napok után, azt mondja az UR: az én törvényimet adom szivekbe, és az ö elméjekbe irom azokat. *Jer.* 31, 31. *Róm.* 11, 27.

17. Es az ö bünökröl s' álnokságokról soha meg nem emlékezem.

18. A' hol pedig azoknak botsánatja vagyon, *már* nem kell a' bünért való áldozat.

19. Annakokáért atyámfiai, lévén bátorságunk, a' szentséges helyre való bémenetelre, az ö vére által. *Eph.* 12, 13.

20. Mellyet minékünk késztitett, új és élö út gyanánt, ama' kárpit, tudni illik az ö testének általa.

21. Hogy légyen minékünk egy nagy Papunk, az Istennek házában. *Sid.* 4, 44. 16.

22. Járuljunk oda bizonyos szivvel *lévén* az hitnek tellyes bizodalmában, ama' gonosz lelki esméretböl való *tisztulásra*, meg hitetett szivvel. *Ezek.* 36, 25.

23. Es tiszta vizben megmosatott testtel tartsuk meg a' a' reménységnek álhatatos vallását; (mert hiv az, a' ki az igéretet tette.) 1. *Kor.* 1, 9. *Sid.* 4, 14.

24. Es egymásra figyelmezzünk, hogy felbuzduljunk a' szeretetre és a' tselekedetekre.

25. *Es* ne hagyjuk - el a' közöttünk való gyülekezetet, mint némellyeknek szokása; söt *egymást* intsük, és annyival inkább, mivel látjátok, hogy ama' nap közelget. *Róm.* 13, 11.

26. Mert ha szánszándékkal vétkezünk, minek utánna az igazságnak esméretit vettük. Nem engedtetik az után a' bünért több áldozat. *Mós.* 4. *Kö.* 15, 11. 30.

27. Hanem az itéletnek rettenetes várása, és a' tüznek boszu állása, melly megemészti az ellenkezöket. *Ezek.* 36, 5. *Sophoa.* 1, 18. *és* 3, 8.

28. Ha valaki Móisesnek törvényét megszegi, annak minden irgalmasság nélkül megkell halni, két vagy három tanúnak bizonyság - tételére. *Mós.* 4. *Kö.* 35, 30.

29. Es mint vélitek, mennyivel sulyosabb büntetésre itéltetik méltónak lenni az, a' ki az Istennek Fiát *lábaival* tapodja,

és

és a' teſtamentomnak vérét, s' a' kegyelemnek Lelkét, mellynek által megſzenteltetett, boſzusággal illeti. *Móſ. 5. Kö. 32' 35.*

30. Mert tudjuk, ki *légyen*, a' ki azt mondotta: enyim a' boſzúállás, én megfizetem, azt mondja az UR; és ismét az UR megitéli az ö népét. *Mós. 5. Kön. 32, 35. 36.*

31. *Es*: rettenetes az élö Iſtennek kezeibe esni.

32. De emlékezzetek-meg az elöbbeni napokról, mellyekben megvilágoſittatottak *lévén*, a' ſzenvedésekben való ſok tuſakodásokat elviseltétek. *Gal.* 3, 4. *Fil.* 1, 29. 30. *Kol.* 2, 1.

33. Réſzböl ugyan akkor, mikor gyalázatokkal és nyomorgatásokkal *illettetvén*, tsudáivá lettetek az *embereknek*; réſzbül mikor társaivá lettetek azoknak, a' kik hasonlóképen *háborgattattanak*.

34. Mert az én fogságimban is *velem* együtt ſzomorkodtatok, és a' ti jóſzágitoknak felprédálását is örömmel ſzenvedtétek, tudván, hogy légyen néktek drágább és állandóbb jóſzágtok mennyekben. *Mát.* 5, 12. *és* 6, 20.

35. Annakokáért meg ne tsüggedjetek, a' ti bizodalmatokban, mellynek nagy jutalma vagyon. *Mát.* 10, 32.

36. Mert ſzükség néktek a' békeſségeſtürés: hogy az Iſten akaratját tselekedvén, az igéretet elvegyétek.

37. Mert még tsak igen kevés idö mulván, eljö az, a' ki eljövendö, és nem kéſik. *Habak.* 2, 3. 4.

38. De az igaz, hitnek általa él, és ha ki *attól* elſzakad, nem nyugſzik-meg azon az én Lelkem. *Hab.* 2, 3. 4.

39. Mi pedig nem vagyunk az elſzakadásnak *fiai* a' veſzedelemre; hanem a' hitnek *fiai* a' Léleknek megtartására.

XI. Réſz.

A' hit mi légyen. Azoknak példái, kik a' hitnek általa nagy dolgokat tselekedtenek.

1. A' hit pedig valósága azoknak, a' mellyeket reménlünk, és a' dolgoknak megmutatója, a' mellyeket nem látunk. *Róm.* 8, 24. 1.*Kor.* 2, 9.

2. Mert az által jó bizonyságot nyertenek, a' régiek.

3. Hit által érrjuk, hogy e' világ, az Iſtennek igéje által kéſzitetett, úgy hogy azon dolgok, a' mellyeket látunk, azokból lettenek, a' mellyeket nem látunk. *M.* 1. *K.* 1, 1.

4. Hit

4. Hit által Abel tökélletesebb áldozatot vitt Isten eleibe, mint Kain, melly által bizonyságot vett, hogy ö igaz: bizonysagot tévén Isten az ö áldozatja felöl. Mihezképest noha meg hólt, mind az által még is szól. *M. 1. Kön.* 4, 4. 10.

5. Hit által Henoch általvitetett, hogy halált nem látna, és sohol nem találtatott, mivel Isten általvitte ötét, *és azzal* elöre megbizonyitotta, melly kedves légyen ö Isten elött. *Mós.* 1. *Kö.* 5, 24.

6. Hit nélkül pedig lehetetlen kedves lenni, mert a' ki az Istenhez *akar* járúlni, szükség, hogy higyje: vagyon *Isten*, és azoknak, a' kik ötet keresik, megjutalmazója lészen.

7. Hitnek általa Noë, *mikor* azokról, a' mellyek *még* láthatatlanok valának Isteni jelentést vett vólna, megrémüle, és a' Bárkát az ö háza *népének* megtartására elkészitette. Melly *dolog* által a' világot megitélte, és örökösse lett az igazságnak, a' melly hitböl vagyon. *M.* 1. *Kön.* 6, 13.

8. Hit által vala engedelmes Abrahám, mikor szólitatott *Istentöl*, hogy elmenne ama' helyre, mellyet örökségül vevendö vala, és kimégyen vala, nem tudván hová menne.

9. Hit által lakik vala az igéretnek földén mint jövevény, lakván sátorokban Isáákkal és Jákóbbal azon igéretnek örökös társaival. *M.* 1. *Kön.* 12, 1. 4. *Tsel.* 7, 2.

10. Mert várja vala ama' várost, mellynek fundamentomi vagynak, mellynek is Epitö mestere s' alkotója az Isten.

11. Hitnek általa vett eröt Sára is arra, hogy méhébe magot fogadna, és életének idejének rendin kivül szülne, mivel hivnek itélte ötet arra az, a' ki az igéretet tette.

12. Annak okáért attól az egyetlen egytöl, úgy mint már elhólttól nemzettettenek *olly sokan*, mint az égnek tsillaginak soksága, és mint a' tenger partján, a' meg-számlálhatatlan föveny. *M.* 1. *Kön.* 15, 5. *és* 17, 19. *és* 21, 2.

13. Mind ezek hitben meg halván, nem vették el az igéreteket, hanem távólról nézték azokat, és hivén magokhoz kaptsolták, és meg vallották, hogy ök tsak jövevények, és sellérek a' földön. *Mós.* 1 *Kö.* 23, 4. *és* 47, 9.

14. Mert a' kik igy szólanak, világosan kijelentik, hogy ök hazát keresnek

15. Es ugyan, ha *arról* emlékeztenek vólna, a' mellyböl kimentenek, lett vólna idejek a' viszsza térésre.

16. Már pedig egy drágalátossabb hazát kivántak az az: mennyeiet; azért nem szegyenli öket az Isten, hanem azoknak Isteneknek hivatja magát; mert várost készitett nékiek. *Mós.* 2. 3. 6. *Máth.* 22, 32.

17. Hit által áldozta fel Isáákot Abrahám, megkésértetvén *Istentöl*, és az, a' ki az igéreteket elvette, *imé* amaz ö *egy szülött fiát* az *áldozatra* vitte.

18. Az, a' kinek mondatott vala: hogy Isáákban hivattatik néked a' te magod. *M.* 1. *Kön.* 21, 12. *Róm.* 9, 7.

19. Gondolván, hogy hatalmas az Isten, a' halálból is feltámasztani, a' mint is példaképen kivette ötet abból.

20. Hitnek általa a' jövendökre nézve, áldotta-meg Isáák Jákóbot és Esaut. *M.* 1. *Kön.* 27, 27. 39.

21. Hitnek általa a' meghaló Jákób, Jósephnek két fiait meg-áldotta, és az ö páltzájának végére borúlván *imádkozik vala. M.* 1. *Kön.* 48, 5. 15. 16.

22. Hitnek általa Jóseph mikor meghalna, emlékezik vala az Izraelfiainak kimenetelekröl, és ö tsontai felöl parantsolt. *M.* 1. *Kön.* 50, 24.

23. Hit által mikor Moises születtetett vólna, az ö attya elrejtette ötet három hólnapig, mivel látta, hogy szép gyermek vólna, és nem fél vala, a' királynak parantsolatjától. *M.* 2. *Kön.* 1, 16.

24. Hitnek általa, mikor Moises *már* felnevelkedett, nem akara, Pharaó leányának fiának hivattatni. *M.* 2. *Kön.* 2, 10.

25. Söt választotta *azt*, hogy inkább szenvedne nyomorúságokat az Isten népével; hogy sem a' bünnek gyönyörüségében élne, melly tsak ideig való.

26. Es a' Kristusnak gyalázatját, nagyobb gazdagságnak tartotta, Egyptomnak minden kintseinél; mert néz vala a' jutalomra.

27. Hitnek általa, elhagyta Egyptomnak *földét* és nem félt a' királynak haragjától; mert ama' láthatatlant úgy tartotta, mint ha látná ötet. *M.* 2. *Kön.* 10, 28. 29.

28. Hitnek általa szentelte a' Husvétot, és a' vérnek kiontását, hogy a' ki az elsö szülötteket megöli vala, öket ne illetné. *M.* 2. *Kön.* 12, 13.

29. Hitnek általa a' veres tengeren általmentenek mint a' szárazon, mellyet mikor az Egyptombéliek is probáltanak vólna, elnyelettettenek. *M.* 2. *Kö.* 14, 21.

30. Hitnek általa omlottanak-le Jerichónak bástjái, mellyeket köröskörül járnak vala hét napokon. *Jósu.* 6, 20.

31. Hitnek általa *esett*, hogy Ráháb ama' parázna aszszony, együtt a' hitlenekkel el nem veszett, úgy mint ki a' kémeket béfogadta vala békességgel. *Jósu.* 2, 2. *és* 6, 23.

32. Es mit mondjak még? Mert az idö rövid lenne, ha szólanék, Gideon, Bárák, Sámson, Jephta, Dávid, Sámuel, és a' Próphéták felöl. *Bir. k,* 4, 6. *és* 6, 11. *és* 13, 24.
33. Kik a' hitnek általa, országokat hóditottanak meg, igazságot tselekedtenek, az igeretet elvették, az oroszlányoknak szájokat bézárták. *Bir. k.* 14, 6 *Sam.* 1. *k.* 17, 34.
34. A' tüznek erejét mególtották, a' fegyvernek élit elkerülték, az erötlenségböl megerösödtenek, a' hartzban gyözödelmesekké lettenek, és az idegeneknek táborát megverték. *Bir. k.* 7, 21. *és* 15, 15.
35. Az aszszonyok önnön halottaikat a' féltámadásnak általa *ismét* viszszavették. Egyebek pedig noha fustélyokkal veretetttenek-meg, még sem kivánták a' megszabadulást, hogy *végre* drágább feltámadást nyernének. *Kir.* 2. *K.* 17, 23. *és* 4, 36. *Makab.* 2, *k.* 6, 19. 28. *és* 7.

Keresztelö Sz. Iános fejevételének Innépnapjára való Epistola.

36. Egyebek pedig tsufolásokat és ostorozásokat szenvedtenek, azon fellül, kötözéseket és tömlötzöket. *Jer.* 20, 2.
37. Megköveztettenek, ketté füréſzeltettenek, megkésértettenek, fegyverrel megölettetvén meghóltanak, júhoknak és ketskéknek börökben bujdostanak, szükségben vóltanak, szorongattattanak, nyomorgattattának. *Kir.* 1. *k.* 21, 13. *és* 2. *k.* 1, 8.
38. Kikre ez a' világ méltó nem vólt, kik pusztaságokban, *kietlen* hegyek között, és barlangokban, és a' földnek üregségiben bújkáltanak.]
39. Es mindezek kiknek a' hit által jó bizonyságok vólt *még is* nem vették el az igéretet.
40. Mivel Isten a' mi számunkra még valamit jobbat elöre látott, hogy nálunk nélkül tökélletességre ne mehetnének.

XII. Résẓ.

A' bünt elhagyván türjük el a' dorgálást. Járúljunk nem a' Sinai, hanem a' Sion hegyéhez. Figyelmezzünk a' Jésusra.

1. An-

1. Annakokáért lévén körülöttünk, a' tanúbizonyságok-
nak ſokasága mint a' felhö, mi is minden terhet,
és a' körülöttünk való bünt le tévén, békeſséges türés által
fuſsuk meg a' mi elönkben adatott pályát. *Rom.* 6, 4.
1 *Kor.* 9, 24.
2. Nézvén a' hitnek Fejedelmére és Elvégezöjére a' Jé-
ſusra, ki az ö eleibe adatott örömnek helyette, elſzenvedte
a' kereſztet, ſemmibe hajtván a' gyalázatot, üle az Iſten
ſzékinek jóbjára. *Luk.* 24, 26. 46.
3. Mert gondoljátok-meg azt, a' ki bünösöktöl maga
ellen ollyan ſzidalmakat elſzenvedett, hogy megne fárad-
jatok, és lelketekben meg ne lankadjatok.
4. Még ſzintén a' vérig ellene nem állottatok, tusakod-
ván a' bün ellen. 1 *Kor.* 10, 13.
5. Söt már is elfeletkeztetek ama' vigaztaló intésröl,
melly néktek mint fiaknak azt mondja: Fiam, kitſiny do-
lognak ne tartsad az URnak dorgálását, és meg ne tsüg-
gedj, mikor ö töle megfeddetel. *Jób* 5, 17. *Péld.* 3, 11. 21.
6. Mert a' kit az UR ſzeret, megdorgálja azt; megoſto-
roz pedig mindent, a' kit fiának fogad.
7. Ha elſzenveditek a' dorgáláſt, az Iſten mint fiaknak
ajánlja magát tinéktek. Mert mellyik fiú az, a' kit az ö
attya meg nem dorgál.
8. Ha pedig dorgálás nélkül vagytok, mellyben min-
nyájan réſzeſek; tehát fattyak vagytok, és nem fiak.
9. Ugyan a' mi atyáink a' mi teſtünknek sanyargatói
vóltanak, és féltünk *tölök*, avagy nem kell-e' ſokkal in-
kább engedelmeskednünk, a' Lelkeknek attyának, hogy
éljünk. *Mós.* 4. *K.* 16, 22. *és Sirák.* 12, 1. 7.
10. Mert ugyan azok kevés napokon dorgáltanak *min-
ket* az ö gondolatjok ſzerint. De *az Iſten dorgál* minket
haſznunkra, hogy az ö ſzentségében részesüljünk.
11. Minden dorgálás pedig mig *rajtunk* vagyon, nem
tetſzik örömnek lenni; hanem ſzomoruságnak. Az után
pedig az igazságnak békeſséges gyülmöltsét ſzerzi azoknak,
a' kik az által gyakoroltatnak.
12. Annakokáért egyeneſitsétek-meg bágyadt kezeiteket,
és ellankadt térdeiteket. *Es.* 31, 3.
13. Es lábaitokkal egyeneſſen járjatok, hogy az, a' mi
sânta, meg ne tántorodjon, söt inkább meggyógyúljon.
14. Mindenekkel békeſségben *éljetek, és kövessétek a'*
ſzent életet, melly nélkül ſenki nem láthatja az URat.
Máth. 12, 18. *Róm.* 12, 8.

15. Es

15. Es meglássátok, hogy senki el ne szakadjon az Istennek kegyelmetöl, se valami keserü gyökér kitsirázván háboruságot szerezzen, és az által sokan megfertezteffenek. *M.* 5. *Kön.* 29, 18. *Tsel.* 17, 13.

16. Hogy senki parázna ne *légyen*, se fertelmes mint Esau, ki egy *tál* ételért, eladta az ö elsöszülettetésének *igazságát.* *Mós.* 1. *Kön.* 25, 33.

17. Mert tudjátok, hogy az után akarván az áldást elvenni *Esau* megvettetett; mert hely nem adatott azon való bánatjának, noha könyhullatásokkal kereste vala. *M.* 1. *Kön.* 27, 34.

18. Mert nem járultatok ama' hegyhez, mellyet *lehet* illetni, és tüzzel ég vala, sem a' homályhoz, sem a' setétséghez, sem a' szélvészhez. *M.* 2. *Kön.* 19, 10 *és* 20, 19.

19. Sem a' trombita szónak harsogásához, sem az *Isten* beszédének zengéséhez, mellyet a' kik hallottanak, könyörgöttenek, hogy többé a' szózat ö hozzájok ne lenne. *M.* 2. *Kö.* 20. 19.

20. Mert nem viselhették a' mit *Isten* parantsol vala: Es ha tsak *valami* oktalan állat illeti is a' hegyet, megkövezteſsék, vagy nyilakkal meg lövöldözteſsék. *M.* 2. *Kö.* 19, 13.

21. Es ollyan rettenetes vala a' látás, *hogy* Moises *azt* mondotta: megrettentem és megrémültem.

22. Hanem a' Sion hegyéhez járultatok, és az élö Istennek városához, a' mennyei Jerusálemhez, és a' sok ezer Angyalokhoz. *Gal.* 4, 26 *Jel.* 3. 12.

23. Ama' közönséges gyülekezethez, és az elsö szülötteknek Eklésiájához, *kiknek nevek* mennyekben irva vagynak, és ama' Biróhoz, ki mindeneknek Istene, és a' tökelletes igazság ö lelkekhez. *Luk.* 10, 20.

24. Es az új testamentomnak Közben járójához a' Jésushoz, és az elhintésnek véréhez, melly jobb dolgokról szól mint az Abelnek *vére.* *M.* 1. *Kö.* 4, 10.

25. *Azért* meglássátok: hogy meg ne utáljátok azt, a' ki szól; mert ha amazok meg nem menekedtenek, kik megvetették azt, a' ki itt e' földön Isteni intésekkel szóllott, mi annyival inkább meg nem *menekedünk*, ha attól elfordulunk, a' ki mennyekböl *szól.* *Sid.* 2, 3. *és* 10, 28.

26. A' kinek szava akkor a' földet meginditotta, mostan pedig megigérte mondván: én még egyeszer meginditom, nem tsak a' földet; hanem az eget is. *Agg.* 2, 7.

27. Ama' mondás pedig, még egyszer nyilvánságoffan jelenti, hogy az ingó dolgok meg változnak, úgy mint ollyatének, a' mellyek alkottattanak, hogy a' mozdulhatatlának megmaradjanak.

28. Annakokáért, mivel hogy megmozdulhatatlan országot veszünk, tartsuk-meg *tehát* a' kegyelmet, mellynek általa fzolgáljunk, a' mint kedves az Iftennek, tifztelettel és félelemmel.

29. Mert megeméfztö tüz a' mi Iftenünk. *M.* 5. *Kön.* 4, 24. *és* 9, 3.

XIII. Réfz.

Intéfek az álhatatosságra és a' fzeretetre. Kivánnya, hogy intésit bévegyék.

1. Maradjon-meg az atyafiúi fzeretet. *Róm.* 12, 10. *Jak.* 2, 25. *Róm.* 12, 10. *Eph.* 4, 5.

2. A' gazdálkodásról el ne feletkezzetek; mert az által némellyek észre fem vették, hogy Angyalokat fogadtanak-bé. *Mós.* 1. *K.* 18, 1. *és* 19, 1.

3. Megemlékezzetek a' foglyokról is, mint egyetemben való foglyok, és a' háboruságot fzenvedökröl, mint kik *nyomorúlt* teftben vagytok. *Máth.* 25, 36. *Róm.* 12, 15.

4. Tifztefséges légyen a' házasság mindenek között, és a' fzeplö nélkül való ágyasház; de meg itéli Iften, a' paráznákat és a' hazasságtörökot.

5. A' ti erköltsötök fösvénység nélkül való légyen, elégedjetek-meg a' jelenvalókkal, mert ö mondotta: el nem hagylak tégedet, épenséggel el nem hagylak. *Mós.* 2. *Kön.* 23, 8. *és* 5. *K.* 16, 19. *és* 31, 6. 8.

6. Ugy hogy bizodalommal mondjuk: az UR nékem fegitségem, azért nem félek, mit tehet nékem az ember? *Sólt.* 56, 5. 12. *és* 118, 6.

7. Emlékezzetek-meg a' ti elöttetek járókról, a' kik fzólották néktek az Iftennek igéjét, és nézzétek azóknak életeknek végét, és legyetek követöi az ö hiteknek.

8. Jéfus Kriftus tegnap és ma, és ö mind örökké.

9. A' külömbféle és idegen tudományok által, ne hajtogattaffatok; mert jó a' fzivet kegyelemmel megeröfiteni, nem eleségekkel, mellyekböl femmi hafznok *azoknak*, a' kik azokban foglalatoskodnak. *Jer.* 29, 8. *Mát.* 24, 4. *Róm.* 14, 17. *és* 16, 17. *Ján.* 6, 27.

10. Vagyon óltárunk, mellyröl hogy egyenek, nints arra hatalmok azoknak, kik a' Sátornak fzolgálnak.

11. Mert a' melly állatoknak vérek a' bűnért vitetik a' szent helybe a' Föpap által, azoknak testeik mégégettetnek a' táboron kivül. *M. 2. Kön.* 29, 14. *és* 3. *k.* 4, 12.

12. Jésus is azért, hogy ö tulajdon vérével a' népet megszentelné, a' kapun kivül szenvedett. *Ján.* 19, 18.

13. Menjünkki *azért* mi is most ö hozzája a' taboron kivül, *és* viseljük az ö gyalázatját.

14. Mert nints itt maradandó várośunk, hanem a' következendöt keressük. *Mich.* 2, 10. *Phil.* 3, 20.

15. Annakokáért szüntelen áldozzunk Istennek ö általa háláadásnak áldozatjával, az az, a' mi ajakainknak gyümöltseivel, mellyekkel az ö nevéröl vallást tegyünk. *M.* 3. *Kön.* 7, 12. *Sólt.* 50, 23.

16. A' jó tsélekedetekröl pedig, és *javaitoknak* másokkal való közléséröl el ne feletkezzetek. Mert ez illyen áldozatok kedvessek Isten elött. 2. *Kor.* 9, 12.

17. Engedelmessek legyetek a' ti elöttetek járóknak, és kövessétek *öket*; mert ök vigyáznak a' ti lelkeitekre, mint szám-adók; hogy örömmel tselekedjék, és nem fohászkodással, mert a' néktek nem jó. *Ezek.* 3, 18. *és.* 33, 2. 8. *Phil.* 2, 29. 1. *Thess.* 5, 12.

18. Imádkozzatok érettünk; mert bizunk, hogy jó lelki esméretünk vagyon, úgy mint, kik tisztességesen akarjuk magunkat viselni, mindenek között.

19. Kiváltképen pedig arra kérlek, azt megtselekedjétek, hogy mentöl hamarébb viszsza adattassam ti néktek.

20. A' békességnek Istene pedig, ki az örökkén való testamentomnak vére által, kihozta a' halálból a' juhoknak ama' nagy Pásztorát, a' mi URunk Jésus Kristust. *Esa.* 40, 11. *Ezek.* 34, 23. *Zach.* 9, 11.

21. Tökélletessen elkészitsen titeket minden jóságos tselekedetekre, hogy az ö akaratját tselekedjétek, és munkálkodja bennetek azt, a' mi kedves ö elötte a' Jésus Kristus által, kinek légyen ditsöség, mind örökkön örökké. Amen. 2. *Kor.* 3, 5.

22. Kérlek pedig titeket, atyámfiai, hogy ennek az intésnek beszédjét bévegyétek; mert tsak röviden irtam néktek.

23. Tudtotokra légyen, hogy a' Timotheus atyafi megszabadúlt, a' ki ha hamar eljövend, véle együtt meglátogatlak benneteket.

24. Köszöntsétek mind azokat, kik vezetöitek a' *tudományban*, és mind a' Szenteket; köszöntnek benneteket az Olasz országból való *hivek*.

25. Kegyelem veletek minnyájatokkal. Amen.

Olasz országból, *a' megtért* Sidókhoz iratott levél Timotheus által.

PETER APOSTOLNAK Közönséges I. Levele.

I. Rész.

Péter köszöntése. Háláadása Istennek az ö Szenteihez való nagy és sokféle lelki téteményiért, és inti az ama' szeplö nélkal való báránynak vérével meg váltatott hiveket, hogy keresztényi hivataljokben el járjanak.

1. Péter Jésus Kristusnak Apostola, ama' választott jövevényeknek, kik elszéledtenek Pontusban, Galatiában, Kappadociában, Asiában és Bithiniában.

2. Az Atya Istennek elöre *lett* rendelése szerint, a' *Sz.* Léleknek megszentelésébôl, Jésus Kristusnak vérének engedelme, és elhintése által; kegyelem és békesség bövölködjön rajtatok. *Róm.* 1, 7. *és* 8, 29. 1. *Kor.* 1, 3.

Simon és Judás Apostolok innepére való Epistola.

3. Aldott az Isten, és a' mi URunk Jésus Kristusunknak Attya, ki az ö irgalmasságának sokasága szerint ujjonnan szült minket amaz élö reménységre, a' Jésus Kristusnak ö halálából való feltámadásának általa.

4. Ama' megromolhatatlan és szeplö nélkül való, és meg hervadhatatlan örökségre, melly nékünk mennyekben tartatik. *Koloss.* 1, 5. 2. *Tim.* 1, 12.

5. Kik az Istennek hatalmából, öriztetünk hitnek által az idvességre, melly készitetett, hogy megjelentessék az útólsó idöben.

6. Mellyben örvendeztek is, noha most egykevesé (ha úgy kell meg lenni) szomorusággal illet-

tettek, a' külömb külömbféle késérteteknek miatta. *Róm.* 5,3. 2. *Kor.* 4, 17. 1. *Pét.* 5,10. *Jak.* 1,2.

7. Hogy a' ti hiteteknek megpróbálása, melly fokkal drágább az aranynál, melly elvész, és tüzzel probáltatik meg, légyen néktek ditséretetekre, és tisztességtekre, és ditsöfségtekre, a' Jéfus Kriftus megjelenésekor. *Péld.* 17, 3. *Esa.* 48, 10. 2. *Kor.* 3, 13.

8. Kit nem láttatok, még is fzerettek, söt még moft fem látjátok, mindazáltal még is hisztek ö benne, és örvendeztek megmondhatatlan és ditsöfséges örömmel. 2. *Kor.* 5, 7.

9. *Es* elvegyétek a' ti hiteteknek végét, a' Lelkeknek idvefségét.]

10. Melly idvesség felöl tudakozódtanak és visgálódtanak a' Próphéták, kik is ama' reátok áradott kegyelem felöl jövendöltenek. *M.* 1. *Kön.* 49. 10. *Dán.* 2, 44.

11. Tudakozódjatok, melly, vagy is minémü idöt jelentene a' Kriftusnak amaz ö bennek *lakozó* lelke, és elöre bizonyságot tenne a' Kriftusra jövö szenvedések felöl, és azután következendö ditsöffég felöl. *Sólt.* 22, 7. *Es.* 53, 3.

12. Kiknek megjelentetett, hogy nem *tsak* önnön magoknak, hanem minékünk is fzolgálnának azon dolgok, a' mellyek már néktek hirdettettenek azok által, kik néktek az Evangyéliomot hirdették, a' mennyekböl alá küldetett Szent Lélek által, mellyekbe az Angyalok is kivánnak bé tekinteni. *Dán.* 12, 9. 13. *Tsel.* 2, 4.

13. Annakokáért felövedzétek a' ti elméiteknek ágyékait, *és* józanok legyetek, és vessétek reménységteket tellyességgel a' kegyelembe, melly néktek nyujtatik a' Jéfus Kriftus megjelenéfe által. *Luk.* 12, 35. *Róm.* 13, 13.

14. Mint engedelmefségnek fiai, ne hafonlitsátok magatokat az elöbbeni *vólt* kivánságokhoz, mellyeket a' ti tudatlanságtokban *gyakoroltatok.* *Tsel.* 17, 30.

15. Hanem ama' titeket hivó Sz. *Lélek* fzerint, ti is fzentek legyetek minden életetekben. *Luk.* 1, 74. 2. *Kor.* 7, 1.

16. Mert megvagyon irva: Szentek legyetek, mert én is fzent vagyok. *M.* 3. *Kön.* 11, 44. *és* 19, 2.

17. Es

17. Es ha Atyátoknak mondjátok azt, a'ki ſzemélyválogatás nélkül itél mindent önnön tselekedete ſzerint, félelemmel járjatok az ideig, mig e' *teſtben* léſztek. *Mós.* 5. *Kön.* 10, 17.

18. Tudván, hogy nem veſzendö ezüstön és aranyon váltattattatokmeg a' ti életeteknek hijábanvalóságától, melly a' ti atyáitoktól ſzármazott. 1 *Kor.* 6, 20.

19. Hanem a' Kriſtusnak, tudni illik, ama' ſzeplö és makula nélkül való Báránynak vérén.

20. Ki elöre megláttatott, *és elrendeltetett* a' világnak fundamentomának felvetéſe elött, de megjelentetett az útólsó idökben ti érettetek. *Tsel.* 2, 24. *Róm.* 16, 25.

21. Kik ö általa hiſztek az Iſtenben, ki ötet feltámaſztotta a' halálból, és adott néki ditsöſséget, hogy a' ti hitetek és reménységtek az Iſtenben légyen. *Tsel.* 2, 33.

22. *Es* tiſztitsátok meg lelkeiteket, az igazságban való engedelmességgel, a' Lélek által, ama' képmutatás nélkül való atyáfiúi ſzeretetre, tiſzta ſzivböl valóban ſzereſsétek egymáſt. *Tsel.* 15, 19. *Róm.* 12, 10.

23. Mint kik újjonnan ſzülettettetek, nem rothadandó, hanem rothadatlan magból, az élö és örökké megmaradandó Iſtennek igéjéböl. *Ján.* 1, 13. *Jak.* 1, 18.

24. Annakokáért minden teſt ollyan mint a' fü, és az embernek minden ditsöſsége, mint a' fünek virágja; megszárad a' fü, és annak virágja elhúll. *Sólt.* 102, 12. *Esa.* 40, 6. *Préd. K.* 14, 18.

25. Az URnak igéje pedig mind örökké megmarad; a' pedig az ige, melly néktek az Evangyéliomban hirdettetett. *Máth.* 5, 18. *Ján.* 1, 1. 14.

II. Réſz.

A' tiſzta téj. A' Sionban ama' drága kö. Választott és ſz. nép. Tiſztességes életet éljünk. Hatalmasságoknak engedelmeskedjünk. Házi tseléd.

1. Annakokáért elhagyván minden gonoſzságot, és minden álnokságot, és képmutatáſt és irrigységet és minden rágalmazáſt. *Máth.* 18. 3. *Róm.* 6, 4.

2. Mint moſtan ſzületett gyermekek az okosságnak álnokság nélkül való tejét óhajtsátok, hogy az által nevelkedjetek.

3. Ha megkóſtoltátok, melly kellemetes *légyen* az UR. *Sólt.* 34, 9.

4 A' kihez járuljatok mint egy élö köhöz, melly az emberektöl noha megvettetett, de az Iſten elött válaſztatott drága kö. *Sólt.* 118,22. *Eph.* 2,20.

5. Ti is mint élö kövek, epitesſetek-fel, és *legyetek* lelki-ház, ſzent Papság, a' lelki áldozatoknak felvitélére, mellyek Iſten elött kedveſſek, a' Jéſus Kriſtus által.

6. Azért az irásban is megvagyon: imé helyheztetek Sionban, egy elválaſztott drága föſzegelet követ, a' ki abban hiſzen, meg nem ſzégyenül. *Esa.* 28,16. *Róm.* 9,33.

7. Néktek azért *úgy mint* hivöknek tiſztességtekre; amazoknak pedig, a' kik engedetlenek, a' kö, mellyet, az épitö meſterek megvetettenek, a' ſzegeletnek feje, és ütközetnek köve lett, és a' botránkozásnak köſziklája, *Máth.* 21, 42. *Es.* 8, 14. *Sólt.* 118, 22.

8. Azoknak *mondom*, kik az *Iſten* igéjében megütköznek, és nem hiſznek a' *fundamentomnak*, mellyre hellyheztettenek, *a' Jéſus Kriſtusban.* 1. *Kor.* 1,23.

9. Ti pedig válaſztott nemzetség, királyi Papság, ſzent nemzet; *Iſtennek* saját népe *vagytok*, hogy hirdeſsetek jóságos dolgait annak, a' ki titeket hivott a' ſetétségböl, az ö tsudálatos világosságára. *M.* 2. *Kön.* 19. 5. 6. *és* 5. *Kön.* 7, 6. *Eph.* 1. 14. *és* 5, 8.

10. Kik valaha nem nép, de moſt Iſten népe *vagytok*, kik nem irgalmasságot, moſt pedig irgalmasságot nyertetek. *Hos.* 1, 10. *és* 2,23. *Róm.* 9,25.

Husvét után III. Vasárnapi Epiſtola.

11. Szerelmeſim, intlek titeket mint jövevényeket és bujdosókat, hogy a' teſti kivánságokat eltávoztassátok, mellyek a' lélek ellen tusakodnak. 1. *Chron,* 29,15. *Gal.* 5,16. *Sólt.* 39,13. *és* 119,19.

12. A' ti magatok viſeléſe a' pogányok között tiſztességes légyen, hogy a' miben ſzidalmaznak titeket, mint gonoſztévöket, látván a' ti jó tselekedetiteket ditsöitsék az Iſtent, ama' meglátogatásnak napján. *Máth.* 5,16. *Róm.* 12,17.

13. Azért legyetek engedelmesek minden emberi rendelésnek az URért; akár a' királynak, mint felsö hatalmasságnak. *Róm.* 13,1. *Tit.* 3, 1.

14. Akár a' tisztartóknak, úgy mint, kik attól küldettettek a' gonosztévöknek büntetésekre, a' jó tévöknek pedig ditséretekre. *Róm.* 13, 3. 4.

15. Mert ez az Isten akaratja, hogy jót tselekedvén bédugjátok tudatlan *szájokat* az értelen embereknek. *Tit.* 2, 8.

16. Mint szabadosok; de nem, hogy a' szabadság a' gonoszságoknak fedezöje légyen; hanem mint Istennek szolgai.

17. Mindeneket megbetsüljetek, az atyafiságot szeressétek, az Istent féljétek, a' királyt tisztełjétek, *Róm.* 12, 10. *Máth.* 22. 21.

18. Szolgák, engedelmeskedjetek *a' ti* Uraitoknak minden félelemmel, nem tsak a' jóknak és a' jámboroknak, de még a' darabosoknak is. *Eph.* 6, 5.

19. Mert az a' kegyelem; ha ki az Istenhez való jó lelkiesméretért a' nyomoruságot elviseli, méltatlanúl szenvedvén. *Mát.* 5, 10. 2 *Kor.* 7, 10.

20. Mert mitsoda ditsekedés az; ha vétkeztek, és ezért artzúl verettetvén azt eltüritek? hanem ha jót tselekesztek, és még *is a' nyomorgatásokat* szenvedvén el türitek; ez kellemetes Isten elött.] *Pét.* 1. *Lev.* 3, 14. *és* 4, 14. 15.

Husvét után II. Vasárnapi Epistola.

21. Mert arra hivattattatok, mivel a' Kristus is ti érettetek szenvedett, néktek példát hagyván, hogy az ö nyomdokit kövessétek. *Mát.* 16, 24.

22. Ki bünt nem tselekedett, sem az ö szájában álnokság nem találtatott. *Esa.* 53, 9.

23. Ki szidalmaztatván viszsza nem szidalmaz vala, és szenvedvén nem fenyegetödött, hanem arra hagyta, a' ki igazán itél. *Mát.* 27, 39.

24. Ki a' mi buneinket ö maga áldozta az ö testében a' fán, hogy elhagyván a' bünt, éljünk az

igazságnak, kinek sebei által gyógyúltatokmeg. *Esa.* 53, 4, 5. *Máth.* 8, 17.
25. Mert mint a' tévelygö juhok valátok, de már megtértetek a' ti Lelketeknek Pásztorához és Püspökéhez.] *Esa.* 53, 6. *Luk.* 15, 4.

III. Rész

A' házasokról. Az ellenséghez való szeretetről. A' Krisztusnak Szerelméről.

1. Hasonlóképen az aszszonyok, az ö tulajdon férjeknek engédelmeskedjenek, hogy, ha némellyek az igének nem engednének is, az aszszonyoknak *kegyes* magok viseléssek által az ige nélkül meg nyeretteſſenek. 1. *Kor.* 7, 16, *Eph.* 5, 22. *M.* 1. *Kön.* 3, 16.
2. *Mikor* látják a' ti tisztaságos magaviseléſteket, Isteni félelemben.
3. Kiknek ékességek nem külsö, *a' melly* áll a' hajnak béfonásában, vagy arannyal való körül tüzésben, avagy fényes ruhákba való öltözködésben. 1. *Tim.* 2, 9.
4. Hanem a' szivnek eltitkolt embere, melly vagyon a' szelid és tsendes léleknek romolhatatlanságában; az ollyan *ember* igen drága Isten elött. *Sólt.* 45, 14. *Róm.* 2, 29.
5. Mert ama szent aszszonyok is, kik az Istenben biztanak, így ékesitették valaha magokat, ö tulajdon férjeknek engedelmeskedvén.
6. Mint Sára Abraámnak engedelmeskedett, ötet URnak mondván, kinek is gyermekei lettetek, *ha* jót tselekesztek, és semmi rettentéstöl meg nem félemletek. *Mós.* 1. *Kön.* 18, 12.
7. Férfiak, ti is hasonlóképen, lakjatok okossággal ö vélek, meg adván a' tisztefséget az aszszonyi-állatoknak, mint gyenge edényeknek, mivel ök is örököſi a' kegyelem szerint való életnek, hogy meg ne akadálaztaſſanak a' ti imádságitok. 1. *Kor.* 7, 3. *és* 12, 23. *Eph.* 2, 25. *Kol.* 3, 19.

Sz. Háromság nap után V. Vasárnapra való Epistola.

8. Végezetre minnyájan egyet értvén, egymáson szánakodók *legyetek*, az atyafiakat szeressétek, könyörulök, nyájaſſak *legyetek*. *Róm.* 12, 16,

9. Go-

9. Gonoſzért gonoſzt nem fizetök, vagy ſzida-
lomért ſzidalmat, ellenben pedig áldáſt mondók le-
gyetek, tudván, hogy arra hivattattatok, hogy az
áldáſt örökség gyanánt elvegyétek. *Róm.* 12, 17.
10. Mert a' ki életét akarja ſzeretni, és jó napo-
kat látni; tartóztaſſa meg nyelvét a' gonoſztól, és ö
ajakait, hogy ne szóljanak álnokságot. *Sólt.* 34, 13.
Jak. 1, 26. *Sir.* 28, 18. ſeq.
11. Térjen el a' gonoſztól, és tselekedjen jót, ke-
reſſe a' békeſséget, és annak utánna légyen.
12. Mert az URnak ſzemei az igazakon, és az ö
fülei azoknak kéréseken, de az URnak ortzája azok
ellen, a' kik gonoſzt tſelekeſznek.
13. Es kitſoda háborgat titeket, ha a' jónak kö-
vetöi léſztek?
14. Söt ha bár ſzenvedtek is az igazságért, ból-
dogok *vagytok*; és ne féljetek attól, a' mitöl ök fél-
nek, meg ſe háborodjatok. *Eſ.* 8, 12. 13. *Jer.* 1, 8.
15. De az UR Iſtent ſzenteljétek a' ti ſziveitek-
ben, és legyetek kéſzek ſzelidséggel és tiſzteſséggel
válaſztot adni mind azoknak, a' kik ſzámat kérnek,
ama' ti bennetek való reménység felöl.] *Jób.* 1, 21.
Sólt. 119, 46. *Tſel.* 4, 8.

16. Jó lelki esmérettel légyetek; hogy mikor gonoſzt
mondanak reátok, mint gonoſztévökre, megszégyenülje-
nek *azok*, a' kik káromolják a' ti jó életeteket, melly a' Kri-
ſtusban vagyon. *Tit.* 2, 8. 1. *Pét.* 2, 12.
17. Mert; ha Iſtennek úgy tetſzik, *hogy ſzenvedjetek*, jobb
a' jótéteményért ſzenvedni, mint a' roſz tselekedetért.
18. Mert a' Kriſtus is egyſzer ſzenvedett *a' mi* bünein-
kért, amaz igaz, a' hamiſsakért, hogy Iſtenhez vezetne
minket. Ki is ugyan teſt ſzerint megöletett, Lélek ſze-
rint pedig megelevenitetett. *Róm.* 1, 4.
19. Melly *megelevenitetésben* elmenvén, a' tömlötzben
lévö lelkeknek prédikállott. *Eph.* 2, 17. 1. *Pét.* 4, 6.

Uj esztendö után való Vasárnapi Epistola.

20. Kik valaha engedetlenek valának, mikor Istennek nagytürése egykorba reájok várakozott, a' Noënak napjaiban, mikoron a' bárka elkészitetett, mellyben kevés, az az, nyóltz Lelkek tartattanak-meg, a' viz által. *Mós.* 1. *Kön.* 6, 3. *és* 7, 5. *és* 8, 18. *Máth*, 24, 38. *Luk.* 17, 26.

21. Mellynek *valóságos* példája a' keresztség, melly most minket is megtart. Nem az pedig, mellyel a' testnek szennyeségei lemosattatnak; hanem a' jó Lelki esméretnek Istennel való szövetsége, a' Jésus Kristusnak feltámadása által.

22. Ki az Istennek jobján vagyon, felmenvén mennyekben, az Angyalok alája vettettenek önéki, a' hatalmasságok, az erök is.] *Sólt.* 110, 1. *Eph.* 1, 20. *Kol.* 3, 1.

IV. Rész.

Elég, hogy eddig a' bünnek éltünk. Már vigyázzunk és békességes türök legyünk.

1. Mivel a' Kristus mi érettünk szenvedett a' testben, ti is azért ugyan azon értelemnek fegyverebe öltözködjetek, mert a' ki testben szenved, megszünik a' büntöl. *Róm.* 6, 5. *Sid.* 12, 1.

2. Hogy többé ne az embereknek kivánsaga szerint, hanem az Isten akaratja szerint, vigye véghez a' testben, az ö életének hátra maradott napjait. *Róm.* 14, 7. 2 *Kor.* 5, 15.

3. Mert elég minékünk, hogy a' mi életünknek ez elött elmúlt idejében a' pogányoknak akaratja szerint éltünk, járván bujálkodásokban, gonosz kivánságokban, részegségekben, zabálódásokban, tobzódásokban és rút bálványozásokban. *Eph.* 4, 17.

4. Es ugyan azért idegenülnek-el, hogy vélek együtt nem futtok azon bujálkodásoknak eláradásában; és káromolnak *titeket.*

5. Kik valaha ſzámot adnak *ugyan* annak, a' ki kéſz megitélni, az élöket és a' hóltakat. *Tsel.* 10,42.

6. Mert ugyan azért hirdettetett az Evangyéliom azoknak is, a' kik meghóltanak, hogy noha emberek ſzerint itéltetnének-meg a' teſtben, mind az által az Iſten ſzerint élnének lélekben. *Ján.* 5, 25. 1. *Pét.* 3, 19.

Dominica Exaudi vagy Pünkösd elött való Vasárnapi Epiſtola.

7. Minden dolgoknak vége pedig elközelitett; józanok legyetek azért, és vigyázzatok, hogy imádkozhaſsatok. *Mát.* 26, 41. *Luk.* 21, 34.

8. Mindeneknek elötte legyetek egymáshoz buzgó ſzeretettel; mert a' ſzeretet elfedezi még a' bünöknek ſokaságát is. *Péld.* 10, 12. *Ján.* 5, 20.

9. Egymásnak gazdálkodók *legyetek*, zugolódás nélkül. *Phil.* 2, 14. *Sid.* 13, 2.

10. A' mint kiki vette az ajándékot, a' ſzerint ſzolgáljatok egymásnak, mint Iſten külömb külömb féle ajándékinak jó Sáfári. *Péld.* 3, 28. *Róm.* 12, 6. *Máth.* 25, 14.

11. Ha ki ſzól, úgy *ſzólja* mint Iſtennek beſzédét; ha ki ſzolgál, *ſzolgáljon* mint Iſtentöl nyújtatott erö ſzerint, hogy ditsöitteſsék az Iſten mindenekben a' Jéſus Kriſtus által, kinek légyen ditsösség és hatalom, mind örökkön örökké Amen.] *Jer:* 23, 22. *Róm.* 12, 6. 7. 8.

12. Szerelmeſim, ne tartsátok idegen állapotnak ama' hévséget, melly reátok jö, hogy meg késérteſsetek, mint ha valami idegen dolog történnék rajtatok. *Esa.* 48, 10. 1 *Kor.* 3, 13.

13. Hanem a' mint réſzesek vagytok a' Kriſtusnak ſzenvedéſiben, örüljetek; mert a' képen örvendezvén örültök az ö ditsöſségének megjelenésekor is. 2 *Kor.* 4, 10.

14. *Es* bóldogok *vagytok*, mikor a' Kriſtusnak nevéért ſzidalmaztattok; mert a' ditsöſségnek, és az Iſtennek Lelke nyugſzik rajtatok, ki *noha* azoktól káromoltatik, de ti tölletek ditsöittetik. *Mát.* 5, 10. 11. 1 *Pét.* 2, 20. *és* 3, 14.

15. *Azért*

15. *Azért* senki közzületek ne szenvedjen, mint gyilkos, vagy mint tolvaj, avagy mint gonosz tévö, vagy is mint mások után visgálódó. 1 *Pét.* 2, 20.

16. Ha ki pedig mint keresztény *úgy* szenved, ne szégyenlje, söt ditsöitse az Istent e részröl.

17. Mert az idö *jelen vagyon*, hogy az itélet kezdödjön az Istennek házán; ha pedig elöször mi rajtunk, *tehát* minémü vége lészen azoknak, kik nem engedelmeskednek az Isten Evangyéliomának? *Esa.* 10, 19. *Jer.* 25, 29. *és* 49, 12.

18. Es ha az igaz alig tartatik-meg, tehát hol jelenhetik meg az Istentelen és a' bünös? *Péld.* 11, 31.

19. Annakokáért azok is, a' kik *most* Isten akaratjából szenvednek, jó tselekedetek által ajánlják lelkeket ö néki, mint hiv teremtönek. *Sólt.* 31, 6. *Luk.* 23, 46.

V. Rész.

Egyházi szolgákról. Az alázatosságról. Az ordító Oroszlányról.

1. A' Véneket, kik köztetek *Egyházi személyek*, kérem én, ki egyetemben meg öregedett, és a' Kristus szenvedésének bizonysága *vagyok*, s' együtt részes ama' ditsöségben, melly *valaha* megjelenendik. *Róm.* 8, 17. *Jel.* 1, 9. *Luk.* 24, 48.

2. Legeltessétek az Istennek nyáját, melly köztetek vagyon, vigyázván *reá*, nem kénszeritésböl, hanem örömest; nem rút nyereségnek kivánságából, hanem késs indulatból. *Tsel.* 20, 28. 1 *Tim.* 3, 3. *Tit.* 1, 7.

3. Nem is uralkodván az *URnak* örökségén, hanem a' nyájnak példái legyetek. 1 *Kor.* 3, 5. 2 *Kor.* 1, 24.

4. Es mikor megjelenendik a' Püspököknek Fejedelme, elveszitek a' ditsöségnek meghervadhatatlan koronáját.

5. Hasonlóképen ti ifjak, engedelmeskedjetek az öregeknek, minnyájan pedig egymásnak engedelmesek legyetek, és ékesitessetek fel az alázatosságnak indulatjával; mert az Isten ellene-áll a' kevélyeknek; de kegyelmet ád az alázatosoknak. *Péld.* 3, 34. *Róm.* 12, 10. 16. *Jak.* 4, 6.

Sz. Háromság nap után III. Vasárn: Epist.

6. Annakokáért alázzátok-meg *magatokat*, az Isten-

Istennek hatalmas keze alatt, hogy felmagasztaljon titeket alkalmatos idöben. *Jób.* 22, 29. *Péld.* 29, 23.

7. Minden gondjaitokat ö reá vessétek, mert gondot visel rólatok. *Sólt.* 37, 5. *Mát.* 6, 25 26.

8. Józanok legyetek, vigyázzatok, mert a' ti ellenségtek az ördög, mint az orditó oroszlány köröskörül jár keresvén, a' kit bényelhessen. *Jób.* 1, 7. *Luk.* 21, 16. *és* 22, 31.

9. Kinek erös hittel ellene álljatok, tudván, hogy a' ti atyátok fiai is e' világon, ugyan azon szenvedéseken mentenek által. *Eph.* 4, 27. *és* 6, 11. 12. *Jak.* 4, 7.

10. De a' minden kegyelemnek Istene, ki minket hivott a' Jésus Krisztusban, az ö örökkén való ditsöségére, *minket mondom*, kik egy kevesé szenvedünk; ö elkészitvén titeket, erösitsen, tégyen állandókká és álhatatosokká. 2. *Kor.* 4, 17. *Sid.* 10, 37.

11. Ö néki légyen ditsöség, és birodalom mind örökkön öröké Amen.]

12. Irtam e' keveset Silvánus által, néktek ugy vélem, hiv atyátok fia által, intvén és bizonyságot tévén, hogy e' légyen Istennek ama' valóságos kegyelme, a' mellyben állotok.

13. Köszönt titeket ama' ti veletek együtt elválasztatott *Gyülekezet*, melly Babyloniában *vagyon*, és Márkus az én fiam. *Tsel.* 12, 12. 25.

14. Köszöntsétek egymást a' *tiszta* szeretetnek tsókolásával. Békesség minnyájon néktek, kik vagytok a' Jésus Krisztusban. Amen. *Róm.* 16, 16, 1. *Kor.* 16, 20. 1. *Thess.* 5, 26.

PE-

PETER APOSTOLNAK, második Közönséges Levele.

1. Rész.

Mivel az igéret nékünk adatott, készitsük magunkat jó tselekedetekkel. Péterröl hólta után emlékezet. Erös Próphétiai beszéd.

1. Simon Péter Jésus Kristusnak szolgája és Apostola, azoknak, kik velünk egyetemben, hasonló drágalátos hitet vettenek, a' mi Istenünknek, és a' mi megtartó Jésus Kristusunknak általa.

2. Kegyelem, és békesség bövölködjön rajtatok, az Istennek és a' mi URunk Jésusnak esméreti által. *Ján.* 17. 3. *Róm.* 1, 7.

3. Miképen az ö Isteni ereje, ajándékozta minékünk mind azokat, mellyek ez életre és az Isteni tiszteletre szükségesek, annak esmérete által, a' ki hivott minket az ö ditsöséges erejével.

4. Melly által ajándékoztattanak minékünk, ama' felettéb való nagy és drága igéretek, hogy azok által az Isteni természetnek részesi lennétek, eltávoztatván a' világi és elvesztö kivánságokat. *Es.* 56, 5.

5. Minden szorgalmatossággal azon igyekezvén pedig, a' ti hitetek által, hogy jóságostselekedetet nyujtsatok, a' jóságostselekedet által tudományt.

6. A' tudomány által mértékletességet, a' mértékletesség által békességestűrést, a' békességes-tűrés által pedig Isteni tiszteletet.

7. Az Isteni tisztelet által atyafiúi szeretetet, az atyafiúi szeretet által *közönséges* szeretetet.

8. Mert ezek ti bennetek lévén és bövölködvén, nem hagynak titeket, hogy haszontalanok és gyümölts nélkül valók légyetek, a' mi URunk Jésus Kristusnak esméretiben. *Tit.* 3, 14.

9. Mert a' kiben ezek nintsenek, vak az, 'és nem lát meszszi, és elfeletkezett az ö régi büneinek tisztulásáról. *Es.* 59, 10. *Soph.* 1, 17.

10. Azért atyámfiai, annál inkább szorgalmatoskodjatok, hogy a' ti hivataltokat és választástokat megerősitsétek; mert ezeket tselekedvén, soha meg nem botlotok. 1 *Ján.* 3, 19.

11. Es a' mi URunk Idvezitö Jésus Kristusunknak örök országában való bémenetelre, bövséges *erö* nyujtatik tinéktek.

12. Annakokáért el nem mulatom, szüntelen ezekröl hogy ne emlékeztesselek benneteket, a' mint is tudjátok és megerösitettetek, a' jelen való igazságban.

13. Méltó *dolognak* itélem pedig, hogy mig e' sátorban vagyok, felébresztzelek titeket intesnek általa.

URszine változásának napjára való Epistola.

14. Tudom, hogy az én testem sátorának letétele, hamar megléſzen, a' mint is megjelentette nékem, a' mi URunk Jésus Kristus. *Ján.* 21, 18. 19.

15. De szorgalmatoskodom abban, hogy az én kimulásom után is mindenkor ez illyenekröl emlékezetet tehessetek.

16. Mert nem követtünk kigondolt mesterséges fabulákat, *mikor* tudtotokra adtuk, a' mi URunk Jésus Kristusunknak erejét, és eljövését, hanem mint kik szemeinkkel láttuk az ö méltóságát. *Ján.* 1, 14. *Máth.* 17, 1.

17. Mert vett az atya Istentöl tisztességet és ditsösséget, midön a' méltóságos ditsösségtöl illyen szó adatott néki: Ez az én szerelmes Fiam, kiben nékem kedvem tölt. *Mát.* 3, 17.

18. Es ezen szózatot halottuk alá szállani az égböl, mikor ö véle együtt vóltunk ama' sz. hegyen.]

Vizkereszt avagy Kristus URunk meg jelenése után VI. Vasárn. Epistola.

19. Es vagyon erös próphétiai beszédünk, mellyre hogy figyelmeztek, jól tselekeszitek, mint a' setét helyen világoskodó lámpásra, mig a' nap félvilágosodik, és a' hajnal tsillag feltámad a' ti szivéitekben. *Sólt.* 119, 105. *Ján.* 5, 35.

20. Azt

20. Ezt elöre tudván, hogy semmi próphétiai irás nintsen *az embernek* tulajdon magyarázatjából:
21. Mert nem embernek akaratjából származott régentén a' próphétia; hanem az Istennek szent emberei, szólottanak inditatvàn a' Szent Lélek által.] *Timoth.* 2. *L.* 3, 16. *Pét.* 1. *Lev.* 1, 11.

II. Rész.

Hamis tanitók. De azok undokok. Es viszszatérnek az okádásra.

1. Valának pedig hamis próphétak is a' nép között, a' mint ti közöttetek is lésznek hamis tanitók, kik veszedelmes tévelygéseket hoznak bé, és megtagadják az URat, a' ki őket megváltotta, szerezvén magoknak ama hirtelen köverkezendö veszedelmet. *Tsel.* 20, 29. 1 *Tim.* 4, 1.
2. Es sokan követik azoknak veszedelmeket: kik által az igazságnak úta káromoltatik.
3. Es a' fösvénységnek általa kigondolt mester-beszédekkel ti belöletek kereskedést inditanak, kiknek kárhoztatások régtöl fogva kész, és az ö veszedelmek nem szunnyadoz. *M.* 5. *Kö.* 52, 35. 1 *Tim.* 6, 5.
4. Mert ha Isten az Angyaloknak, kik vétkeztenek nem kedvezett; hanem a' mélységre taszitván, oda adta öket, hogy a' setétségnek lántzaiban tartassanak az itéletre. *Job.* 4, 8. *Luk.* 8, 14. 31.
5. Az elsö világnak sem kedvezett, hanem ama' nyóltzadik *embert* Noët, az igazságnak prédikátorát megtartotta, mikor a' viz-özönt az Istentelen világra hozta. *Mós.* 1. *Kön.* 7, 7. 21.
6. Söt Sodoma és Gomorra városit, hamuvá tévén, és megitélvén felforgatta, s' példáúl adta azoknak, a' kik gonoszságban élni fognak. *M.* 1. *Kön.* 19, 24.
7. Es az igaz Lóótot megszabaditotta, kit a' fajtalan gonosztévökkel való lakás elfárasztott.
8. Mert ez az igaz *ember*, mikor ö közöttök lakozott, és látta, s' hallotta vólna azoknak gonosz tselekedeteket, naponként gyötrötte az ö igaz Lelkét. *Sólt.* 119, 15. 8. *Ezek.* 9, 4.
9. *De* az UR megtudja szabaditani az Isten-félöket a' késértetböl; az Istenteleneket *pedig* megtartani az itéletre, hogy megbüntettessenek. 1. *Kor.* 10, 13.

10. Kiváltképen azokat, kik a' fertelmes kivánságok által a' testnek *indulatit* követik, és az uraságokat megutálják, vakmerök, magok eszén-járók, és nem félnek szidalommal illetni, a' méltóságokat. *Jud.* L. v. 4. 7. 8. 16.

11. Holott az Angyalok, kik noha erövel és hatalommal nagyobbak, még is azok ellen káromló itéletet nem mondanak, az UR elött.

12. Amazok pedig, mint az oktalan állatok, mellyek természet szerint, arra születtetnek, hogy megfogattassanak és megölettessenek, káromolják, a' mellyeket nem tudnak, s igy önnön magok veszedelmében elvesznek. *Jer.* 12, 2. *Jud. L.* v. 10.

13. *Es* elveszik *az ö* hamisságoknak jutalmát, tartván gyönyörüségnek a' mindennapi bujálkodást, kik szeplök es fekélyek, és gyönyörködtetik magokat, önnön álnokságokban, még mikor veletek együtt lakodalmaskodnak is.

14. Szemeik tellyessek paráznasággal, és nem tudnak megszünni a' büntöl, magokhoz hitegetvén az álhatatlan lelkeket, fösvénységgel gyakoroltatott szivek vagyon, átoknak fiai.

15. Kik az igaz útat elhagyván', eltévelyedtenek, és követték Bálaámnak, Bózor fiának útját, a' ki megszerette vala a' hamisságnak jutalmát. *M.* 4. *Kön.* 22, 7. 21.

16. Megfeddetett pedig ö gonoszfselekedetiröl, mikor az iga alá szoktatott néma szamár emberi szózattal szólván, a' Próphétának bolondságát ellenzette. *M.* 4, *K.* 22, 28. 30.

17. Ezek viz nélkül való kutak, a' forgó széltöl hajtogattatott felhök, kiknek számára tartatik az örök setétségnek homállya.

18. Mert felfuvalkodott hijában való szókat szólanak, és a' testi kivanságok s' bujálkodások által elhitetik azokat, a' kik valóságossan eltávoztanak azoktól, a' kik tévelygésben vagynak. *Tsel.* 2, 40. *Jud.* L. v. 16.

19. Igérvén azoknak szabadságot, noha magok veszedelemnek szolgai, mert a' kitöl ki meggyözetett, annak szolgálatja adatott. *Ján.* 8, 34. *Róm.* 6, 16. *Gal.* 5, 13.

20. Mert minekutánna a' világnak fertelmességét elhagyták, az URnak és a' Megtartó Jésus Krisztusnak esmérete által, és viszont abba beléje keveredvén meggyözettettenek, azoknak útólsó dolgaik, gonoszabbak az elsöknél. *Máth.* 12, 43. *Sid.* 6, 4 *és* 10, 16.

21. Mert jobb lett vólna azoknak, hogy az igazságnak útát, ſoha meg nem esmérték vólna, hogy ſem megesmérvén, *ismét* elfordultanak az ö nékiek adatott ſzent parantſolatoktól. *Luk.* 12, 47. 48.

22. Megtörtént pedig ö rajtok, amaz igaz példa beſzéd: viſzſza tért az eb, az ö tulajdon okádására, és a' megmosódott diſznó, a' sárnak fertöjére. *Péld.* 26, 11.

III. Réſz.

Az útólsó idöröl. Pálnak nehéz irási. A' kegyelemböl ki ne essünk.

1. Szerelmeſim, már e' második levelet irom moſt néktek, mellyben intéſem által, a' ti tiſzta elméteket felſerkentem. 2. *Pét.* 1, 10. 13.

2. Hogy megemlékezzetek a' ſzent Próphéták által elöre megmondatott igékröl, s' a' mi parantſolatinkról, kik Apoſtoli *vagyunk* az URnak és az Idvezitönek.

Sz. Háromság nap után XXVI. Vasárn. Epiſtola.

3. Ezt *pedig* elöre tudjátok-meg, hogy az útólsó napokban tsúfolók jönek, kik az ö tulajdon kivánságok ſzerint járnak.

4. Es *azt* mondják: hol vagyon az ö eljövetelének igérete? mert miólta az atyák elalúttanak, mindenek a' ſzerint megmaradtanak, a' mint vóltanak a' teremtésnek kezdetiben. *Esa.* 5, 19. *Jer.* 17, 15.

5. Mert ök ezt akartva nem tudják: hogy az egek régtöl fogva vagynak, és a' föld vizböl és a' vizeken áll, az Iſtennek igéje által. *Sólt.* 24, 2. *és* 33, 6.

6. Mellyek által az akkori világ, a' vizözön által elborittatván elveſzett. *M.* 1. *Kön.* 7, 10, 21.

7. A' moſtani egek pedig és a' föld, *ugyan* azon ige által mint egykints eltétettenek, tartatván a' tüzre, *melly támad* az itéletnek, és az Iſtentelen embereknek veſzedelmeknek napján. *Es.* 51, 6.

8. Ez

8. Ez az egy pedig tudtotokra légyen, Szerelmeſim, hogy egy nap az UR elött, mint ezer eſztendö, és ezer esztendö mint egy nap. *Sólt.* 90, 4.

9. Nem késlelteti az UR az igéretet (mint némellyek kéſedelemnek tartják) hanem nagy türö mi hozzánk. Nem akarván, hogy valaki elveſzſzen, hanem hogy minnyájan a' megtérésre juſſanak. *Esa.* 30, 18. *Ezek.* 18, 23. 33. *és* 33, 11.

10. Eljö pedig az URnak napja mint tolvaj éjjel, mellyen az egek nagy harsogáſſal elmúlnak, az éltetö állatok pedig megégvén elolvadnak, és a' föld a' rajta lévö állatokkal együtt megég. *Máth.* 24, 35.

11. Mivel hogy pedig ezek mind eloſzlatnak, minémüeknek kell lennetek a' ſzent életben és a' kegyességben? *Sólt.* 50, 3. 2. *Theſſ.* 1, 8.

12. Kik várjátok és ſiettetitek az Iſten napjának eljövetelét, mellyben az egek tüz által eloſzolnak, és az éltetö állatok megégvén elolvadnak.

13. De új eget és új földet várunk az igéret ſzerint, a' mellyekben igazság lakozik.] *Esa.* 65, 17.

14. Azért Szerelmeſim, ezeket várván azon legyetek, hogy ſzeplö és makula nélkül valóknak találtaſſatok ö elötte békességben. 1. *Kor.* 1, 18. *Phil.* 1, 10.

15. Es a' mi URunknak hoszszú türését idvességteknek tartsátok lenni, mint a' mi ſzerelmes atyánkfia a' Pál is irt néktek, az ö néki adatott böltseség ſzerint. *Róm.* 3, 4.

16. A' mint is minden ö leveleiben, a' mellyekben e' dolgokról ſzól; a' mellyek közzül némellyeket nehéz meg érteni, a' mellyeket ama' tudatlan és álhatatlan *emberek* elforditanak a' mint egyéb iráſokat is, önnön magok veſzedelmekre. *Róm.* 8, 19. 1. *Kor.* 15, 24.

Nehéz meg érteni 1. Annak, a' kinek nintsen a' sz. Irásban gyakorolttatott elméje. 2. A' ki az Iſtennek meg világositását elméjébe s' szivibe bé nem botsátja. 3. A' ki önnön maga okoſságának helyt ád inkább, hogy ſem az Iſten igéjének.

17. Ti azért Szerelmeſim, ezeket elöre tudván, örizzétek magatokat, hogy a' gonoſz embereknek tévelygések

által elragadtatván, a' ti tulajdon erösségtekböl, ki ne effetek. Márk. 13, 23.
18. Nevelkedjetek pedig a' kegyelemben, és a' mi URunknak, és Idvezitö Jéfus Kriftusunknak esméretiben; kinek légyen ditsösség mind moft s' mind az örökkévalóságnak napján. Amen.

JANOS APOSTOLNAK
elsö közönséges Levele.

Kriftus vére tifztogat. A' bünt ne tagadjuk.

1. A' mi kezdettöl fogva vólt, a' mit hallottunk, a' mit fzemeinkkel láttunk, a' mit megnéztünk, és a' mi kezeinkkel meg tapogattunk, *tudni illik* az életnek beszéde felöl való dolgot. *Ján.* 1, 1. 14. *és* 20, 27. *Luk.* 24, 39.
2. Es az élet megjelent, és láttuk, és bizonyságot teszünk, és hirdetjük néktek az örök életet, melly az Atyánál vala, és megjelent minékünk. *Ján.* 1, 2. 5.
3. A' mit látunk és hallottunk, *azt* hirdetjük néktek: hogy ti is velünk együtt réfzefek legyetek, a' mi réfzesülésünk pedig az Atyával, és az ö Fiával a' Jéfus Kriftuffal vagyon. *Ján.* 17, 21. 1. *Kor.* 1, 9
4. Es ezeket irjuk néktek, hogy a' ti örömetek telljes légyen. *Ján.* 2. *Lev.* v. 12.
5. Es ez amaz igéret, mellyet hallottunk ö töle, és hirdetjük néktek, hogy az Iften világosság, és ö benne femmi fetétség nintfen. *Ján.* 1, 9 *és* 8, 12. *és* 9, 5. *és* 12, 35. 36.
6. Ha azt mondándjuk, hogy nékünk ö véle társalkodáfunk vagyon, még is *pedig* a' fetétségben járunk, hazudunk, és az igazságot nem tselekefzszük.
7. Ha pedig a' világosságban járunk, a' mint ö is a' világosságban vagyon, réfzesülésünk vagyon egy más közzött. Es az ö Fiának, a' Jéfus Kriftusnak vére, tifztogat meg minket, minden bünöktöl. *Sid.* 9, 14. 1. *Pét.* 1, 19.
8. Ha *azt* mondjuk, hogy bününk nintfen, magunkat tsaljuk meg, és igazság nintsen bennünk. 1. *Kor.* 8, 46. *Péld.* 20, 9.
9 Ha megvalljuk a' mi büneinket; hiv ö és igaz, hogy meg botsátja nékünk a' bünt, és megtifztit minden hamisságtól.

10. Ha

10. Ha azt mondjuk, hogy nem vétkeztünk, hazuggá teszszük ötet, és az ö beszéde nintsen mi bennünk.

II. Rész.

Kristus a' Szószóló. Az új parantsolat. Ir a' Véneknek és az ifjaknak. A' szivnek kevélysége. Utólsó óra. Maradj az igazságban.

1. Fiatskáim, ezeket irom néktek, hogy ne vétkezzetek, és ha ki vétkezendik, vagyon Szószólónk az Atya elött, a' Jésus Kristus által, ki amaz Igaz. *Róm.* 8, 34.
2. Es ö Engesztelö Aldozat a' mi büneinkért, de nem tsak a' mi *büneinkért* pedig; hanem mind e' világnak büneiért is. *Ján.* 4, 42.
3. Es ebböl tudjuk, hogy mi esmérjük ötet; ha az ö parantsolatit megtartjuk.
4. A' ki azt mondja: esmérem ötet, és az ö parantsolatit meg nem tartja, hazug az, és nintsen abban igazság. *Ján.* 1. *Lev.* 4, 20.
5. Ha ki pedig az ö beszédét megtartja, abban vagyon valóban az Istennek tellyes szerelme, *és* ebböl esmérjük meg, hogy mi ö benne vagyunk.
6. A' ki azt mondja: hogy ö benne marad, szükség, hogy a' miképen az jár vala, ö is ugyan a' szerint járjon. 1. *Pét.* 2, 21. *Ján.* 15, 4. 5.
7. Atyámfiai, nem irok néktek új parantsolatot; hanem amaz ô parantsolatot, mellyet kezdettöl fogva vettetek; az ô parantsolat pedig amaz ige, mellyet kezdettöl fogva hallottatok. *Ján.* 1. *L.* 3, 11.
8. Ismét új parantsolatot irok néktek, melly ö magában valóságos igaz, söt ti bennetek is. Mert a' setétség elmulik, az igaz világosság pedig immár fénlik. *Ján.* 1, 9. *és* 8, 12. *és* 13, 34. *és* 15, 12.
9. A' ki azt mondja: hogy ö a' világosságban vagyon, és gyülöli az ö attyafiát, az még mind eddig a' setétségben vagyon. 1 *Kor.* 13, 2. *Pét.* 2. *L* 1, 19.
10. A' ki szereti attyafiát, a' világosságba marad, és nintsen abban botránkozás. *Ján.* 12, 35. 2. *Pét.* 1, 10.
11. A' ki pedig gyülöli az ö attyafiát, setétségben vagyon, és a' setétségben jár, és nem tudja, hová mégyen, mert a' setétség megvakitotta annak szemeit.
12. Irok néktek gyermekek, mert megbotsátattanak a' ti büneitek az ö nevéért. *Luk.* 24, 47. *Tse.* 4, 12.

13. Irok néktek atyák, mert megesmértétek *azt*, ki kezdettöl fogva *vagyon*. Irok néktek ifjak, mert meggyöztétek a' gonoszt. Irok néktek gyermekek, mert meg esmértétek az atyát.

14. Irtam néktek atyák, mert megesmértétek azt, a' ki kezdettöl fogva *vólt*. Irtam néktek ifjak, mert eröſſek vagytok, és az Iſtennek igéje, ti bennetek marad, és a' gonoszt meggyöztétek. *Eph.* 6, 10.

15. Ne szeressétek e' világot, sem a' mellyek e' világban vagynak; ha ki szereti e' világot, nintsen abban az Atyának szerelme. *Máth.* 6, 24. *Róm.* 12, 2.

16. Mert minden, a' mi e' világon *vagyon*, *úgy mint* a' testnek kivánsága, szemnek bujálkodása, és az életnek kevélysége, nintsenek az Atyától; hanem e' világtól *vagynak*.

17. A' világ pedig elmulik, és annak kivánsága, a' ki pedig az Iſtennek akaratját tselekeszi, megmarad mind örökké. *Sólt.* 90, 10.

18. Fiatskáim, *már* az útólsó óra vagyon, és a' mint hallottátok, hogy az Antikristus el jö, és most sok Antikristusok támadtanak. Abból tudjuk, hogy már az útólsó óra vagyon. *Mát.* 24, 5. 24.

19. Mi közzülünk mentenek ki, de nem valának miközzülünk valók. Mert ha közzülünk valók lettenek vólna, velünk maradtanak vólna; hanem hogy nyilvánságos légyen: hogy nem mindenek közzülünk valók.

20. Es rajtatok vagyon a' szent Lélektöl való kenet, és tudtok mindeneket. *Sólt.* 45, 8. *és* 133, 2.

21. Nem irtam néktek, mint ha nem tudnátok az igazságot; hanem mivelhogy tudjátok azt, és hogy semmi hazugság nintsen az igazságból.

22. Kitsoda a' hazug; hanem a' ki tagadja, hogy a' Jésus légyen ama' Kristus? Az pedig az Antikristus, a' ki tagadja mind az Atyát, s' mind a' Fiút. 1. *Ján.* 4, 3.

23. Es valaki tagadja a' Fiút, az Atya is nintsen annál. *Luk.* 12, 8. *Ján.* 15, 23.

24. Ti azért, a' mit eleitöl fogva hallottatok, ti nálatok maradjon: ha nálatok marad a' mit eleitöl fogva hallottatok, ti is a' Fiúban és az Atyában maradtok.

25. Es ez ama' *nagy* igéret, mellyet ö maga igért minékünk, *tudni illik*, az örök élet.

26. Ezeket irtam néktek azok iránt, a' kik el *akarnak* titeket tévelyiteni.

27. De

27. De ama' kenet, a' mellyet vettetek ö töle, ti bennetek marad, és nem szükség néktek, hogy valaki titeket tanitson; hanem a' mint a' kenet titeket mindenekre megtanit, igaz az, és nem hazug, és a' mint tanitott titeket, maradjatok-meg abban. *Jer.* 31, 33. 34. *Ján.* 14, 26. *és* 16, 13.

28. Es most fiatskáim maradjatok ö benne, hogy mikor megjelenendik, bátorságunk légyen, és az ö eljövetelekor meg ne szégyenüljünk ö elötte.

29. Ha tudjátok, hogy ö igaz, tudjátok-meg *azt is*, hogy minden, a' ki igazságot tselekeszik ö töle született. 1. *Ján.* 3, 7. 10.

III. Rész.

A' ki bünt tészen az ördögtöl való. A' ki gyülöli felebarátját, a' gyilkos. Azért igaz légyen a' szeretet.

1. Nézzétek minémü a' szeretet, *mellyet* az Atya minékünk adott: hogy Isten Fiainak hivattatunk, azért nem esmér minket a' világ, mert ötet sem esméri.

2. Szerelmesim, már Isten Fiai vagyunk, és még nem jelentmeg minémüek lészünk; de tudjuk, ha megjelenendik, hogy ö hozzá hasonlókká lészünk; mert meglátjuk ötet a' mint vagyon. *Es.* 56, 5. *Máth.* 5, 12. *Ján.* 1, 12.

3. Es minden valaki illyen reménységgel vagyon ö hozzája, az megtisztitja magát, a' mint ö is tiszta.

4. Minden a' ki bünt tselekeszik, a' törvényt megszegi, és a' bün a' törvénynek megszegése. 1. *Ján.* 5, 17.

5. Es tudjátok hogy ö azért jelentmeg, hogy a' mi büneinket elvegye, és ö benne bün nintsen. *Es.* 53, 4. 9.

6. Valaki ö benne marad, bünt nem tészen; valaki pedig bünt tészen, nem látta, nem is esmérte ötet.

7. Fiatskáim, senki titeket meg ne tsáljon: a' ki igazságot tselekeszik igaz az, a' mint ö maga is igaz. 1. *Ján.* 2, 4. 29.

8. A ki bünt tészen az ördögtöl vagyon; mert az ördög kezdettöl fogva vétkezett. *De* azért jelent-meg az Istennek Fia, hogy az ördögnek tselekedetit elrontsa.

9. Minden, a' ki Istentöl születtetett, bünt nem tészen; mert annak magva ö benne marad, és bünt nem tehet; mert Istentöl születtetett. *Pét.* 1. *L.* 1, 23. *Ján.* 1. *L.* 5, 18.

10. Ez által mutatódnak ki az Istennek fiai, és az ördögnek fiai. Minden, a' ki igazságot nem tselekeszik, nintsen Istentöl, az is, a' ki nem szereti az ö attyafiát.

11. Mert ez ám az izenet, mellyet eleitöl fogva hallottatok, hogy egymást szeressétek. *Ián.* 13, 34. *és* 15, 12.

12. Nem mint a' Kain, ki a' gonosztól vala, és az ö öttsét megölte. És miért ölte ötet? mert az ö tselekedeti gonoszok valának, az ö öttseé pedig igazak. *M.* 1. *Kön.* 4, 8.

Sz. Háromság nap után II. Vasárn. Epistola.

13. Ne tsudálkozzatok, atyámfiai, ha e' világ titeket gyülöl. *Ián.* 15, 18. 19.

14. Mi tudjuk, hogy a' halálból által mentünk az életre, mert szeretjük az atyafiakat; a' ki nem szereti az ö attyafiát, az a' halálban marad. *M.* 3. *Kön.* 19, 17.

15. Minden, a' ki gyülöli az ö attyafiát, gyilkos az; és tudjátok, hogy egy gyilkosnak sints ö nála maradandó örök élete. *Mát.* 5, 22. *Gal.* 5, 11.

16. Ezen esmérjükmeg az *ö mi hozzánk* való szerelmét, mivel hogy az ö életét adta mi érettünk, *már* mi is tartozunk azzal, hogy a' mi atyánkfiaiért, életünket le tegyük. *Ián.* 15, 13.

17. Ha kinek pedig világi táplálásra való *javai* vagynak, és látja az ö attyafiát szükölködni, s' még is bézárja szivét elötte, miképen marad annál, az Istennek szerelme? *M.* 5. *Kön.* 15, 7. *Luk.* 3, 11. *Iak.* 2, 15.

18. Fiatskáim, ne szeressünk tsak szóval, és nyelvvel, hanem tselekedettel és igazsággal.]

19. Mert ebböl esmérjükmeg, hogy az igazságból vagyunk, és bátoritjuk ö elötte a' mi sziveinket *ezzel.*

20. Hogy a' mi szivünk ha kárhoztat is minket, mindazáltal nagyobb az Isten a' mi sziveinknél, és tud mindeneket.

21. Szerelmesim, ha minket a' mi szivünk nem kárhoztat, bátorságunk vagyon Isten elött. *Sólt.* 10, 1.

22. És a' mit kérünk elveszszük ö töle, mivel az ö parantsolatit megtartjuk, és azokat tselekeszszük, a' mellyek ö elötte kedvesek. *Sólt.* 10, 17. *és* 34, 16.

23. Ez pedig az ö parantsolatja, hogy higyünk az ö Fiának a' Jésus Kristusnak nevében, és szeressük egymást a' mint parantsolta minékünk.

24. És

24. Es a' ki megtartja parantsolatját ö benne marad, és ö amabban, s' ugyan ez által esmérjük-meg, hogy ö mi bennünk marad, tudni illik, a' Lélek által, melly nékünk adatott. *Ján.* 14, 23. *és* 15, 10.

IV. Réſz.

Lelkeket visgálni. Felebarátunkat ſzeretni. Iſten a' Szeretet.

1. Szerelmeſim, ne higyetek minden léleknek, hanem próbáljátokmeg a' lelkeket, ha Iſtentöl vagynak-e? mert ſok hamis Próphéták mentenek ki a' világra. *Jer.* 29, 8. *Máté.* 7, 17. 2 *Pét.* 2, 1.

2. Ebböl esmérhetitek-meg az Iſtennek lelkét: minden lélek, melly vallja a' Jéſus Kriſtuſt, hogy a' teſtben eljött, Iſtentöl vagyon. 1 *Kor.* 12, 3.

3. Es minden Lélek, melly nem vallja, hogy a' Jéſus Kriſtus eljött a' teſtben, Iſtentöl nintsen, söt az amaz Anti-Kriſtus, a' melly felöl hallottatok, hogy eljö, és már e' világon vagyon. 2. *Theſſ.* 2, 7.

4. Fiatskáim, ti az Iſtentöl vagytok, és megyöztétek öket; mert nagyobb az, a' ki ti bennetek, mint a' ki e' világban vagyon.

5. Azok e' világból valók, azért e' világtól *inditatván* ſzólanak, és a' világ hallgatja azokat. *Ján.* 3, 31.

6. Mi Iſtentöl vagyunk; a' ki esméri az Iſtent, hallgat minket, a' ki Iſtentöl nintsen, nem hallgat minket. Ebböl esmérjük meg az igazságnak lelkét, es a' tévelygésnek lelkét. *Ján.* 8, 47. *és* 10, 27.

7. Szerelmeſim, ſzereſsük egymáſt; mert a' ſzeretet Iſtentöl vagyon, és minden, a' ki ſzeret, Iſtentöl ſzületett, és esméri az Iſtent.

8. A' ki nem ſzeret, nem esméri az Iſtent, mert az Iſten a' ſzeretet. *Ján.* 1. *Lev.* 2, 4. *és* 3, 6. *és* 4, 16.

9. Ebben jelentmeg az Iſtennek hozzánk való ſzerelme, hogy az ö egyſzülött Fiát botsátotta Iſten e' világra, hogy éljünk ö általa. *Ján.* 3, 16. *Róm.* 5, 8. *és* 8, 32.

10. Ebben vagyon a' ſzeretet: nem, hogy mi ſzerettük vólna az Iſtent; hanem hogy ö ſzeretett minket, és elbotsátotta az ö Fiát engeſztelö áldozatúl a' mi büneinkért. *Ján.* 15, 16. *Róm.* 3, 24 25. *és* 5, 8. 10.

11. Szerelmeſim, ha az Iſten minket úgy ſzeretett, mi is tartozunk egymáſt ſzeretni. *Máth.* 18, 33. *Ján.* 15, 12.

12. Az Iſtent ſoha ſenki nem látta, ha ſzeretjük egy-

máſt, az Iſten mi bennünk marad, és az ö ſzerelme, mi bennünk tökélletes. *M. 2. Kön.* 33, 20. *Ján.* 1, 18.

13. Erröl esmérjük-meg, hogy ö benne maradunk, ö is mi bennünk; hogy az ö Lelkéböl adatott minékünk.

14. Es mi láttuk, bizonyságot is teſzünk, hogy az Atya botsátotta az ö Fiát idvezitöül e' világra.

15. A' ki vallja, hogy a' Jéſus Iſten Fia légyen, az Iſten abban, és ö az Iſtenben marad.

16. Es mi megesmértük, és elhittük az Iſtennek hozzánk való ſzerelmét.

Sz. Háromság nap után I. Vasárn: Epiſtola

Az Iſten a' ſzeretet, és a' ki a' ſzeretetben marad, az Iſtenben marad, az Iſten pedig ö benne.

17. Ebben tellyesedett-meg a' ſzeretet mi rajtunk, hogy bátorságosok leheſsünk az itéletnek napján; mert a' minémü ö, mi is ollyanok vagyunk e' világon. *Jak.* 2, 13. 1 *Pét.* 1, 15. 1 *Ján.* 3, 3.

18. Félelem nintsen a' ſzeretetben, hanem a' tökélletes ſzeretet kirekeſzti a' félelmet; mert a' félelemnek gyötrelme vagyon; a' ki pedig fél, nem tökélletes a' ſzeretetben.

19. Mi ſzeretjük ötet; mert ö elöre ſzeretett minket.

20. Ha ki azt mondja: én ſzeretem az Iſtent, és az ö attyafiát gyülöli, hazug az. Mert a' ki nem ſzereti attyafiát, a' kit lát, miképen ſzeretheti az Iſtent, a' kit nem lát? 1 *Ján.* 3, 17.

21. Es illy parantsolatunk vagyon ö töle, hogy a' ki Iſtent ſzereti, ſzereſſe felebarátját is.]

M. 3. Kö. 19, 18. *Ján.* 13, 14. *Máth.* 22, 39.

V. Réſz.

A' hit a' gyözödelem. Jéſus jö vérrel és vizzel. Kiért kell imádkozni.

1. Minden, a' ki hiſzi, hogy a' Jéſus légyen ama' Kriſtus, az Iſtentöl ſzülettetett; és *ismét* minden, a' ki ſzereti azt, a' ki ſzülte *a' Fiút*, ſzereti a' *Fiút is*, a' ki attól ſzülettetett.

2.

2. Ez által tudhatjukmég, hogy mi ſzeretjük, az Iſtennek fiait, mivel hogy ſzeretjük az Iſtent, és ö parantsolatit megtartjuk.

3. Mert ez az Iſtennek ſzeretete, hogy az ö parantsolatit megtartjuk, és az ö parantsolati nem nehezek. *Mát.* 11, 29.

Dom. Quaſimodog. vagy Husvét. után. I. Vasárn. Epiſtola.

4. Mert minden, a' ki Iſtentöl ſzülettetett, meggyözi a' világot, és a' gyözödelem, melly a' világot meg gyözi, a' mi hitünk.

5. De ki gyözi-meg a' világot, hanem a' ki hiſzi, hogy a' Jeſus Iſten Fia *légyen*? 1. *Kor.* 15, 57.

6. Ez, a' ki jött viz és vér által Jéſus Kriſtus; nem tsak viz által, hanem viz és vér által és a' Lélek *az*, a' ki bizonyságot téſzen, hogy a' Lélek amaz igazság. *Ján.* 19, 34.

7. Mert hárman vagynak, a' kik bizonyságot téſznek mennyekben: az Atya, az Ige, és a' Szent Lélek; és ez a' három egy. *Máth.* 28, 19. *Ján.* 1, 1. 1. *Kor.* 12, 4.

8. Es hárman vagynak, a' kik bizonyságot téſznek a' földön: a' Lélek, a' viz, és a' vér; és ez a' három egy.

9. Ha az embernek bizonyságtételét béveſzſzük, az Iſtennek bizonyságtétele nagyobb; mert ez az Iſtennek bizonyságtétele, mellyel bizonyságot tett az ö Fia felöl. *Ján.* 3, 16. *és* 5, 37.

10. A' ki hiſzen az Iſtennek Fiában, vagyon bizonyságtétele ö magában; a' ki nem hiſzen az Iſtennek, hazuggá téſzi ötet, mivel hogy nem hitt a' bizonyságtételnek, mellyel bizonyságot tett Iſten az ö Fia felöl.] *Ján.* 3, 16, 13. *Róm.* 8, 16. *Gal.* 4, 6.

11. Es ez a' bizonyságtétel, hogy örök életet adott nékünk az Iſten, és az az élet, az ö Fiában vagyon.

12. A' kinél a' Fiú vagyon, annak élete vagyon; a' kinél nints az Iſtennek Fia, nintsen annak *örök* élete.

13. Eze-

13. Ezeket irtam néktek, kik hiſztek az Iſten Fiának nevében, hogy tudhaſsátok, vagyon örökéletetek, és hogy higyjetek az Iſten Fiának nevében.

14. Es ez a' mi ö benne való bátorságós bizodalmunk, hogy valamit kérünk az ö akaratja ſzerint, meghallgat minket. *Jér.* 29, 12. *Máth.* 7, 8. *és* 21, 22.

15. Es ha tudjuk, hogy minket meghallgat, *abban* a' mit ö töle kértünk, tudjuk *azt is*, hogy meg adja kérésünket, és azokat, a' mellyeket kértünk ö töle.

16. Ha ki látja attyafiát vétkezni, de nem halálos vétekkel, imádkozzék, és az Iſten életet ád annak *tudni illik*, azoknak, a' kik vétkeznek, de nem halálra. Vagyon halálos vétek, a' *ki abban* él, az ollyanért nem mondom, hogy valaki imadkozzék. *Mát.* 12, 31. *Már.* 3, 29. *Sid.* 6, 4. *es* 10, 20. *Sám.* 1. *K.* 2, 28. *Mós.* 4 *K.* 15, 30.

17. Minden hamiſság bün; és vagyon bün, de nem halálos.

18. Tudjuk, hogy minden, a' ki Iſtentöl ſzülettetett bünt nem téſzen; hanem a' ki Iſtentöl ſzülettetett, megtartóztatja magát, és ötet nem illeti a' gonoſz.

19. Tudjuk, hogy mi Iſtentöl vagyunk, és az egéſz világ a' gonoſzban hever.

20. Tudjuk, hogy eljött az Iſten Fia, és adott nékünk okoſságot, hogy megesmérjük azt, a' ki igaz, és hogy abban az igazban vagyunk, *az az*, az ö Fiában a' Jéſus Kriſtusban. Ez amaz igaz Iſten, és az örök élet. *Luk.* 24, 45.

21. Fiatskáim, örizzétek magatokat a' bálványoktól. Amen. *Kor.* 1. *Lev.* 10, 14.

IANOS APOSTOLNAK II. Közönséges Levele.

Ama' kegyes aſzſzony intetik. Item a' hamis tanitókról.

1. A' megöregedett *János* ama' válaſztott aſzſzonynak, és az ö fiainak, kiket én valóban ſzeretek; de nem tsak én, hanem azok is minnyájan, kik az igazságot meg esmérték.

2. Amaz igazságnak általa, melly mi bennünk marad, és mi velünk leſzen mind örökké.

3. Légyen veletek kegyelem, irgalmaſság, békeſség, az Atya Iſtentöl, és az UR Jeſus Kriſtuſtól, az Atya *Iſtennek* Fiától igazságban és ſzeretetben.

4. Felette igen örültem, hogy a' te fiaid közzül találtam, a' kik járnak az igazságban, *a' szerint*, a' mint vettük a' parantsolatot az Atyától.

5. Es most kérlek tégedet aszszonyom, nem mint ha új parantsolatot irnék tenéked; hanem a' melly vólt eleitöl fogva, hogy egymást szeretnénk. *Ján.* 13,34. *Eph.* 5, 2.

6. Es ez ama' szeretet, hogy járnánk az ö parantsolati szerint; e' *pedig* a' parantsolat, a' mint eleitöl fogva hallottátok, hogy abban járjatok. *Ján.* 15, 10.

7. Mert sok hitetök jöttenek e' világra, kik nem valljâk a' Jésus Kristust, hogy a' testben eljött. Az illyen hitetö, ama' tsalárd *ember*, és az Antikristus. *Mát.* 24, 5.

8. Magatok között vigyázzatok, hogy veszendök ne légyenek a' mi munkáink; hanem *azoknak* tellyes jutalmát vegyük. *Gal.* 3, 4.

9. Minden, a' ki általhágja, a' *törvényt*, és nem marad a' Kristusnak tudományában, nintsen annak Istene, a' ki pedig megmarad a' Kristusnak tudományában, azé mind az Atya, s' mind a' Fiú.

10. Ha ki hozzátok jövend, és nem hozza magával ezt a' tudományt, még a' házba se fogadjátok azt, söt ne is köszönjetek néki. *Róm.* 16,17. 1. *Kor.* 5, 11. *és* 16,22.

11. Mert a' ki néki köszön, az részesül annak gonosz tselekedetiben.

12. Még sokat kellene néktek irnom, de nem akarok papiros és ténta által; hanem reménlem, hogy hozzátok mégyek, és szemtöl szembe szólok *veletek*, hogy a' mi örömünk tellyes légyen. *Ján.* 17, 13. *Ján.* 1. *Lev.* 1, 4.

13. Köszöntnek tégedet, a' te ötsédnek, ama' választott aszszonynak, fiai. Amen.

IANOS APOSTOLNAK III. Közönséges Levele.

Gájust köszönti. Diotrephes és Demetrius dolgai.

1. A' megöregedett *János*, a' szerelmes Gájusnak, kit én valóban szeretek.

2. Szerelmesem: kivánom mindeneknek elötte, hogy jó szerentsés légy és egészséges, mint a' te lelked is jó szerentsés.

3. Mert

3. Mert felette igen meg örvendeztettem, mikor az atyafiak eljövén bizonyságot tettenek, a' te hitednek igazságáról, a' mint is igazságban járfz.

4. Ennél nagyobb örömöm nintsen, mint mikor hallom, hogy az én fiaim igazságban járnak.

5. Szerelmesem, méltan tselekefzel, a' mit tselekefzel, az atyafiakkal és a' jövevényekkel.

6. Kik a' te fzerelmedröl, az *egéfz* Gyülekezet elött bizonyságot tettenek, és jól tselekefzel, mikor azokat magadtól úgy botsátod-el, a' mint méltó Iften elött.

7. Mert az ö nevéért mentenek ki, femmit el nem vévén a' pogányoktól.

8. Tartozunk azért azzal, hogy az ollyanokat béfogadjuk, hogy vélek együtt munkálkodók légyünk az igazságban.

9. Irtam a' Gyülekezetnek, de a' ki legföebb közöttök, a' Diotrephes, nem fogadbé minket.

10. Annakokáért mikor hozzá menendek, megemlékeztetem dolgairól, a' mellyeket tselekefzik; gonofz mondásokkal *is* tsátsog ellenünk, de azzal sem elégfzik-meg, hanem az atyafiakat fe ö maga bé nem fogadja, fe meg nem engedi azoknak, a' kik bé akarnák *fogadni*, söt a' kik ollyanok, azokat még a' Gyülekezetböl is kiveti.

11. Szerelmefem, ne légy követöje a' gonofznak, hanem a' jónak. A' ki jót tselekefzik, Iftentöl vagyon; a' ki pedig gonofzt tselekefzik, nem látta az Iftent. *Pét.* 1. *L.* 3, 11.

12. Demeternek mindenektöl jó bizonysága vagyon, még magától az Igazságtól is; *söt* mi is bizonyságot tefzünk, és tudjátok meg, hogy a' mi bizonyság tételünk igaz.

13. Sokat kellene irnom, de nem akarok téntával és kalamufsal néked irni. *Ján.* 2. *Lev. v.* 12.

14. Reménlem pedig, hogy rövid idö mulván meglátlak, és fzemtöl fzembe befzélhetünk *egymásfal.*

15. Békefség néked; köfzöntnek téged *jó* barátid; te is köfzöntsed jó akaróinkat fejenként.

IA-

IAKAB APOSTOLNAK Közönséges Levele.

I. Réſz.

Bekességestürés. Ne kételkedjünk. A' gazdagok. Es a' késértetekröl. Az igét ne tsak hallgaſſuk.

1. Iakab az Iſtennek és az UR Jéſus Kriſtusnak ſzolgája, ama' tizenkét nemzetségeknek, kik elſzéledtenek; Kegyelem. *Ján.* 7, 35. *Tsel.* 8, 1. 4.

Sz. Márk Evang. és Sz. György napjára való Epiſt.

2. Nagy örömnek álitsátok atyámfiai, midön külön különféle késértetekbe eſtek. *Tsel.* 5, 41.

3. Tudván, hogy a' ti hiteteknek próbálása békességestüréſt nemz. *Róm.* 5, 3. 1 *Pét.* 1, 7.

4. A' békességes-türésnek pedig tökélletes tselekedete vagyon, hogy tökélletesek légyetek és épek, ſemmiböl nem ſzükölködvén.

5. Ha pedig közzületek valaki böltseség nélkül ſzükölködik, kérje az Iſtentöl ki ſzemre való hányás nélkül ád mindeneknek együgyüséggel; és adatik néki. *Péld.* 2, 3. *Mát.* 7, 7.

6. Kérje pedig hittel, ſemmit nem kételkedvén; mert a' ki kételkedik, hasonló a' tenger habjához, melly a' ſzéltöl inditatik és hányattatik.

7. Mert az ollyan ember ne gondolja, hogy valamit végyen az URtól.

8. Mert a' kettös ſzivü ember álhatatlan minden útaiban.

9. Az alázatos férfiú pedig, ditsekedjék az ö nagyságos vóltában.

10. A' gazdag pedig az ö alázatosságában, mert elmúlik mint a' fünek virágja.] *Jób.* 14, 2. *Sólt.* 10, 3. 15.

11. Mert

11. Mert felkölt a' nap hévséggel, és megszáraztotta a' füvet, és annak virágja elhullott, és az ö formájának ékessége, elveszett; igy a' gazdag is az ö útaiban elhervad. *Jób.* 14, 1.

12. Bóldog ember, ki a' késértetet elszenvedi, mert meg probáltatván, elvészi az életnek koronáját, mellyet igért az UR az ötet szeretöknek.] *Job.* 5, 17. *Peld.* 3, 11. *Mát.* 10, 12. *Timoth.* 2. *Lev.* 4, 8.

13. Senki ne mondja, midön késértetik: hogy Istentöl késértetem, mert az Isten, a' *mint* nem késértethetik a' gonoszra, *úgy* ö sem késért senkit.

14. Hanem késértetik kiki, midön az ö túlajdon kivánságától, vonattatik és hitegettetik.

15. Az útán ha a' *gonosz* kivánság fogadott, nemzi a' bünt, a' bün pedig ha végbe-ment, nemzi a' halált.

Husvét útán IV. Vasárnapra való Epistola.

16. Ne tévelyegjetek szerelmes atyámfiai.

17. Minden jó adomány, és minden tökélletes ajándék, onnan fellül vagyon, és alá származik a' világosságnak attyától, kiben nintsen változás, vagy változásnak árnyéka. 1. *Péld.* 2, 6. *Esa.* 14, 27.

18. Ki az ö akaratja szerint szült minket, az igazságnak beszéde által, hogy lennénk úgy mint elsö sengéi, az ö teremtett állatinak. *Ján.* 1, 13. 1. *Kor.* 4, 15. *Gal.* 4, 19.

19. Annakokáért szerelmes atyámfiai; légyen minden ember serény a' hallásra, késedelmes a' szólásra, késedelmes a' haragra. *Péld.* 17, 27. *Sir.* 5, 1. 2.

20. Mert a' férfiúnak haragja, az Isten igazságát nem tselekeszi. *Sir.* 7, 10.

21. Annakokáért elvetvén minden útálatosságot, és a' gonoszságnak sokságát, vegyétek szelidséggel, a' ti belétek óltatott beszédet, melly megtarthatja lelkeiteket.] *Róm.* 13, 12. *Kol.* 3, 8.

Husvét

22. Legyetek pedig tselekedöji az igének, és nem tsak hallgatói; mert *azzal* magatokat tsak megtsaljátok. *Mát.* 7, 21.

23. Mert ha ki tsak hallgatója az igének és nem tselekedöje, az ollyan hasonló a' férfiúhoz, ki az ö terméſzet ſzerint való ábrázatját megtekinti a' tükörben. *Luk.* 6, 47.

24. Mert megtekintette magát, és elment, és azonnal elfelejtette minémü vólt.

25. A' ki pedig bénézend a' ſzabadságnak tökélletes törvénnyébe, és mellette meg-marad, az mivel nem feledékeny hallgató; hanem a' tselekedeteknek követöje; boldog léſzen az, az ö tselekedetiben. *Mát.* 5, 19.

26. Ha ki *pedig* úgy vélekedik közzületek, hogy ö az Iſtent tiſzteli, s' nyelvét meg nem zabolázza, hanem megtsalja önnön maga ſzivét, annak Iſteni tiſztelete haſzontalan. *Jak.* 2, 1. *és* 6, 23.

27. Az Atya Iſten elött a' tiſzta és ſzeplö nélkül való Iſteni tiſztelet ez: látogatni az árvákat, és az özvegyeket az ö nyomorúságokban, és magát tiſztán magtartani e' világtól.]

II. Réſz.

A' gazdag és ſzegény Iſten elött egy. A' ki egy parantsolat ellen vétkezik. A' hit élö. A' jó tselekedetek. Mint igazúlunk a' tselekedetek által.

1. Atyámfiai ſzemély-válogatáſsal ne vegyétek a' mi URunkban, a' ditsöſséges Jéſus Kriſtusban való hitet. *M.* 3. *Kön.* 19, 15. *Peld.* 24, 23. *Mát.* 22, 16.

2. Mert ha a' ti Gyülekezetetekbe, egy *ollyan* ember bémenend, a' kinek újjában arany gyürü, és kinek fényes ruhája vagyon; bémégyen pedig egy ſzegény is rongyos öltözettel.

3. Es arra néztek a' ki fényes ruhát viſel, és azt mondjátok: te ülj ide tiſzteſséggel; a' ſzegénynek pedig azt mondjátok: te állj amoda, vagy ülj ide az én lábaimhoz.

4. Nem téſzteke külömbséget magatokban és kinyilatkoztatjátok a' gonoſz gondolatokat?

A' ſzemély válogatás által jelentetik meg a' ti ſziveiteknek balgatagsága, hogy a' ruhára néztek és nem az emberre, a' ruhát betsülitek és nem az embert. Bizonnyára ſokſzor történik ez meg. Erdemes férfiak, mivel értékek nintsen, az ajtó megett állanak, ellenben ſok ſemmire kellök, mivel pénzeſsek s' ruháſsak, nagyra betsültetnek. Préd. könyv. 10. Réſz. 5. 6. 7.

5. Halljátok meg ſzerelmes atyámfiai avagy nem e' világnak ſzegényeit válaſztotta-e Iſten? a' kik a' hitben gazdagok, és örököſi az orſzágnak, mellyet igért az ötet ſzeretöknek.

6. Ti pedig megutáltátok a' ſzegényt. Avagy nem a' gazdagok hatalmaskodnak-e rajtatok, és nem azok vonnak e benneteket a' Birák eleibe? 1 *Kor.* 11, 22.

7. Nem azok ſzidalmazzák-e ama' ſzép nevet mellyről ti neveztettek?

8. Ha hogy pedig ama' királyiparantsolatot megtellyeſititek az irás ſzerint: ſzereſsed felebarátodat, mint tennen magadat, jól tselekeſztek.

9. Ha pedig ſzemély-válogatók vagytok; bünt téſztek, és megfeddettek a' törvény által, úgy mint a' törvénynek megſzegöi.

10. Mert ha ki az egéſz törvényt megtartja, és tsak egy *parantsolat* ellen vétkezik, már mindenikben vétkes.

Iſten az egéſz törvénynek kiadója. Azért, ha ki a' törvénynek tsak egy pontotskájában vétkezik, az Iſten ellen vétkezik, és olly bünös, mint ki az egéſz törvényt meg ſzegte. Item. A' törvénynek ſummája a' ſzeretet. Ha ki pedig a' ſzeretetet egyben meg szegi, az egéſz törvényt fel bontja.

11. Mert a' ki azt mondja: ne paráználkodjál, azt is mondja: ne ölj. Ha már nem paráználkodol, de *embert* ölſz, a' törvénynek megszegöje lettél.

12. Igy ſzóljatok, és igy tselekedjetek, úgy mint kik a' ſzabadságnak törvénnye által megitéltettek.

13. Mert irgalmaſság nélkül való itélet *léſzen* azon, a' ki irgalmaſságot nem tſelekeſzik, és irgalmaſság az itélet ellen ditſekedik.

14. Mi haſzna atyámfiai, ha ki azt mondja; hogy ö néki hiti vagyon, de tſelekedeti nintſenek? avagy megtarthatja-e ötet a' hit? *Mát.* 7, 26.

15. Ha

15. Ha melly férfiú vagy aſzſzonyi állat atyafi mezitelenek lévén, minden napi táplálás nélkül ſzükölködnének.

16. Es valaki közzûletek azt mondaná nékiek: menjetek békével, melegedjetek és lakjatok jól, de nem adna nékiek, mellyek ſzükségeſek a' teſtnek *táplálására*, mi haszna vólna annak? *Ján.* 1. *Lev.* 3, 18.

17. A' képen a' hit is, ha tselekedeti nintſenek, meghólt ö magában.

18. De azt mondja valaki: néked hited vagyon, nékem *pedig* tſelekedetim vagynak; mutasd meg nékem hitedet a' te tſelekedetidböl, én megmutatom hitemet az én tſelekedetimböl.

19. Te hiſzed, hogy az Iſten egy, jól tſelekeſzed. Az ördögök is hiſzik, és rettegik. *Már.* 1, 24.

20. De akarod-e megtudni ô hijában-valóság alá vettetett ember, hogy meghólt a' hit a' jó tselekedetek nélkül?

21. Abrahám a' mi atyánk avagy nem a' tſelekedetekböl igazúlt-e meg? mikor az ö fiát Isáákot felvitte az óltárra? *M.* 1. *Kön.* 22, 9. 12.

22. Látod *ázert*, hogy az hit az ö tſelekedetivel együtt munkálkodott, és a' hit tökélleteſsé lett, a' tſelekedetekböl. *Sid.* 11, 17.

23. Es bétölt az irás, melly azt mondja: Hün Abrahám az Iſtennek és tulajdonitaték nékie igazságúl, és Iſten barátjának mondatott. *M.* 1. *Kön.* 15, 6. *Róm.* 4, 3.

24. Azért látjátok már, hogy az ember a' jó tſelekedetekböl igazúlmeg, és nem egyedül tſak hitböl.

Hitböl vagyon Iſten elött a' meg igazúlás; az emberek elött pedig tselekedetekböl; Abrahámat az emberek ö tselekedetiböl esmérték igaznak, mikor Isáákot az ö fiát Iſtennek fel akarta áldozni Mós. 1. Kön. 22, 1. ſeqv. Mert ebböl látták az emberek minémü hüséggel, ſzeretettel s' Engedelmességgel vólt Abrahám Iſtenhez, melly igaz, melly ſzent embere vólt az Iſtennek. Iſten elött pedig hit által igazúlt meg Abrahám, még mikor Isáák nem születtetett. Mós. 1. Kön. 15, 8. mikor hün Iſtennek és az tulajdonitatott néki igazságúl.

25. Hasonlóképen ama' parázna Ráháb is, avagy nem a' tſelekedetekböl igazúlt-e meg? midön a' követeket béfogadta, és más úton ereſztette el öket. *Sid.* 12, 31. *Jós.* 21. *és* 6, 13.

26. Mert valamint a' teſt a' lélek nélkül meghólt, úgy az hit is meghólt a' tſelekedetek nélkül.

Valamint a' lélek vagy a' lehelet bizonysága annak, hogy a' testben jelen vagyon az élet; Ugy a' jó tselekedetek bizonysagi s' meg mutatói az hitnek; Abrahám és Ráháb ö tselekedetek által mutatták meg, minémü hittel légyenek az Istenhez.

III. Rész

A' nyelv sok gonosznak oka, A' Versengésben nints böltseség.

1. Atyámfiai, ne legyetek sokan Tanitó Mesterek, mert
tudtotokra legyen, hogy annál nagyobb itéletet
vészünk *magunkra.* *Mát* 7, 1. *és* 23, 8.
2 Mert minnyájan sokban botlunkmeg; ha ki beszédé-
ben meg nem botlik, egy tökélletes ferfiú az; hatalmas
még arra is hogy az ö egész testét Zabolába tartsa. *Sólt.*
34, 14 *Péld.* 20, 9. *Sir.* 25, 11. 1. *Pét.* 3, 10.
3. Imé a' lovaknak Zabolát vetünk szájokba hogy né-
künk engedelmeskedjenek, és azoknak testeket egészszen
vezetjük' *Sólt.* 32, 9.
4. Imé a' hajók is akárminémüek legyenek, és a' kegyet-
len szélveszektöl hányattassanak, még is egy kisded kor-
mánnyal igazgattatnak, akár hová vagyon a' kormányosnak
igyekezete, *oda vitetnek.*
5. Azonképen a' nyelv is kitsiny tag lévén, *de* nagy dol-
gokban ditsekedik, imé egy kis tüz, melly nagy erdöt meg
gyújt. *Sólt.* 12, 4. 5.
6. A' nyelv is tüz, hamisággal *tellyes* világ. A' szerint
a' nyelv, a' mi tagjaink közzé helyheztetett, melly az egész
testet megszeplösiti, és a' nemzetségeknek kerekségét tüz-
nek lángjába ejti, fellobbanván a' gehennának lángjától.
Máth. 13, 11 18. 19.
7. Mert a' vadaknak, a' repdezö, tsúszó és a' tengeri ál-
latoknak minden természeteket megszelidithetni, meg is
szeléditettenek az emberi erötöl.
8. De a' nyelvet senki az emberek közzül meg nem
széléditheti, *mert* egy megenyhithetetlen gonosz, és halá-
los méreggel tellyes.
9. Az által ditsérjük az Istent, és az Atyát, és az által
átkozzuk az embereket, kik az Istennek hasonlatosságára
teremtettenek.
10. Azon egy szájból származik az áldás, és az átok;
atyámfiai, nem úgy kell ezeknek meglenni.

11. Vallyon a' kútnak' azon egy forrásából, folyhat-e édes és keserü?

12. Nem lehet atyamfiai, hogy a' fige fa, olajt; vagy a' ſzölötö, figét teremjen, azonképen a' kút ſem adhat, sós és édes vizet.

13. Kitſoda bölts, és tudós közöttetek? mutaſſameg az ö jó magaviſelésének tſelekedetit, a' bölts ſzelidségnek általa. *Eph.* 5, 8.

14. Ha pedig keserü boszonkodás és verſengés vagyon ſzivcitekben, ne ditſekedjetek, és ne hazudjatok az igazság ellen. *Róm* 13, 13.

15. Ez nem ama' böltseség melly onnan fellül aláſzármazik, hanem földi, teſti, és ördögi. 1. *Kor.* 2, 6. 7.

16. Mert a' hol boszonkodás és verſengés *vagyon*, ott haſonlás és minden gonoſz tselekedet *vagyon.* 1. *Kor.* 3, 3.

17. A' böltseség pedig, a' melly önnet fellül való, elöször tiſzta, az után békességes, hajlandó, engedelmes, tellyes irgalmassággal, és jó gyümöltsökkel, ſzemélyválogatás és képmutatás nélkül való.

18. Az igazságnak gyümöltſe pedig békességben adatik azoknak, a' kik békességet ſzereznek.

IV. Réſz.

A' gonoſz kivánság. Nem kell rágalmazni. Jövendö dolgok.

1. Honnan *vagynak* a' harſolódáſok és a' veszekedéſek ti köztetek? nem a' teſti gyönyörüségekböl-e? mellyek a' ti tagjaitokban tuſakodnak. *Róm.* 7, 23. 1. *Pét.* 2, 11.

2. Kivánjátok, de nintſen tinéktek, haraguſztok, és irigykedtek, még ſem nyerhetiték-el; hartzolódtok és hadakoztok, még ſintſen *nyereség*, azért, mivel hogy nem kéritek.

3. Kéritek és el nem veſzitek, mert nem jól kéritek, tudni illik; hogy a' ti teſti gyönyörüségtekre költheſsétek. *Jób.* 27, 9.

4. Parázna férfiak és parázna aſzſzonyi állatok, nem tudjátok-e, hogy e' vilagnak barátsága, az Iſtennel való ellenkezés? mert a' ki e' világnak barátja akar lenni, az Iſtennek ellensége lett. *Ján.* 15, 19. *és* 17, 14.

5. Avagy gondolhatjátok-e; hogy az irás hijában mondja: igen hajlandó a' lélek az irigységre, melly mi bennünk lakozik.

6. Nagyobb kegyelmet nyújt pedig ö, *és* azért mondja: ellene áll Iften a' kevélyeknek, az alázatofaknak pedig ád kegyelmet. *Job.* 22, 19. *Péld.* 3, 34. *Mát.* 23. 12.

7. Annakokáért engedjetek az Iftennek, álljatok ellene az ördögnek és elfut tütöletek. *Eph.* 4, 27. 1. *Pét.* 5, 9.

8. Közelgeffetek az Iftenhez, ö is közelget hozzátok; tifztitsátok meg kezeiteket *ti* bünösök, és tifztogaffátok-meg fziveiteket, ti kettös fzivüek. *Es.* 1, 15. *Ják.* 1, 8.

9. Keferegjetek és fzomorkodjatok és firjatok; a' ti nevetéftek forduljon firalomra, és a' ti örömetek fzomoruságra. *Mát.* 5, 4.

10. Alázzátok meg magatokat az URnak fzine elött, és felmagasztal titeket. *Job* 22, 29. *Péld.* 29, 13.

11. Atyámfiai, egymás ellen ne fzóljatok, a' ki az ö attyafia ellen fzól, és kárhoztatja az a' törvény ellen fzól, és kárhoztatja a' törvényt, ha pedig a' törvényt kárhoztatod, nem vagy tselekedöje a' törvénynek, hanem megitélöje. *Máth.* 7, 1.

12. Egy a' törvénynek kiadója, a' ki hatalmas *mind* a' megtartásra, *mind* az elvefztéfre. Te ki vagy, hogy máft itélfz?

13. Nofzfza moft, kik azt mondjátok, ma vagy hólnap elmegyünk ebbe vagy amabba a' városba, és ott léfzünk egy efztendeig, és kereskedünk és nyerünk. *Péld.* 27, 1.

14. Kik nem tudjátok, mi *történik* hólnapig, mert mitsoda a' ti életetek? tfak párázat, melly kevés ideig láttatik, az után elmulik. *Esa.* 40, 6. *Zak.* 1, 20. 1. *Pét.* 1, 24.

15. Holott igy kellene fzólanatok: ha az UR akarja, és ha élünk, ezt vagy amazt tselekeszszük. *Tsel.* 18, 21. 1. *Kor.* 7, 31.

16. Moftan pedig ditfekedtek a' ti magahitségtekben, de mind gonofz az illyetén ditsekedés. 1. *Kor.* 5, 6.

17. Annakokáért, a' ki tud jót tselekedni, és nem tselekefzi, bün annak. *Luk.* 12, 47.

V. Réfz.

A' gazdagokról. Békességes türés. Haszna az imádságnak. Bünösöknek megtéritése.

1. Nosz-

1. Noſzſza moſt ti gazdagok ſirjatok, jajgaſſatok a' ti reátok jövö nyomorusagitokon. *Péld.* 11, 28. *Amos.* 6, 1. *Luk.* 6, 24.

2. A' ti gazdagságtok megrothadt, és a' ti öltözeteteket a' moly megette. *Máth.* 6, 19. 20.

3. A' ti aranytokat, és ezüſteiteket a' rosdá elfogta, és azoknak rosdája bizonyságúl léſzen tinéktek, és megeméſzti teſteteket mint a' tüz; gyüjtſetek kintſet az útólsó napokra.

4. Imé a' munkásoknak bérek, kik a' ti tartományotokat megaratták, és tölök elfogtátok, kiált, és az aratóknak kiáltáſok, a' ſeregek URának füleibe felhatott. *M.* 3. *Kön.* 9, 13.

5. Gyönyörüségben éltetek e' földön és bujálkodtatok, és legeltettétek a' ti ſziveiteket, mint az áldozatnak napján.

6. Halálra itéltétek, és megöltétek az igazat, és ellenetek nem állott.

7. Annakokáért békességes türéſſel legyetek atyámfiai mind az URnak eljöveteléig, imé a' földet-mivelö ember várja a' földnek drága gyümöltsét, békességes türéſſel várakozván *reá*, mig elvéendi a' reggeli és eſtveli esöt. *M.* 5. *Kön.* 11, 14.

8. Ti is békességes-türéſſel legyetek, a' ti ſziveiteket megerösitsétek; mert az URnak eljövetele közelget.

9. Ne fohâſzkodjatok egymás ellen atyámfiai, hogy kárhozatra ne itélteſſetek, imé a' Biró az ajtó elött áll. *Máth.* 24, 33.

10. Atyámfiai, *mind* a' nyomoruságnak ſzenvedésében, s' *mind* a' békességes türésben például vegyétek ama' Prófétákat, kik ſzólottanak az URnak nevében. *Mát.* 5, 12.

11. Ime bóldogoknak mondjuk a' békességes türöket. Hallottátok a' Jóbnak türését, az URnak is láttátok *miném̃ü* vége *vólt*. Es *tudjátok*, hogy könyörülö az UR és igen irgalmas.

12. Mindeneknek felette pedig atyámfiai, ne esküdjetek, ſe az égre, ſe a' földre, ſe valami más esküvéſſel; hanem a' mi ti nálatok úgy, légyen ugy; és a' mi nem, légyen nem, hogy az *embereknek* itéletibe ne eſſetek. *Mát.* 5, 34.

13. Szenved-e valaki közzületek? imádkozzék; jó kedve vagyon-e valakinek? énekeljen. *Eph.* 5, 9.

14. Beteg-e valaki közzületek? hivassa *magához* az Ekkléſiának Véneit, és imádkozzanak ö felette, megkenvén ötet olajjal, az URnak nevében. *Márk.* 6, 13. *és* 16, 18.

15. Es a' hitböl ſzarmazott imádság, megtartja a' beteget, felſegiti ötet az UR, és ha bünt tſelekedett is megbotsáttatik ö néki.

16. Valljátok-meg egymásnak büneiteket, és imádkozzatok egymásért, hogy meggyógyuljatok; Igen hatható az igaznak buzgóságos imádsága.

17. Illés mi hozzánk haſonló *és* nyomoruságokat ſzenvedö ember vólt, és imádkozván kéré, hogy esö ne lenne, és nem lön esö a' földre, három eſztendeig és hat hólnapig. *Kir.* 1. *K.* 17, 1. *és* 18, 42.

18. Es ismét imádkozék, és az ég esöt ád vala, és a föld megtermé az ö gyümöltsét.

19. Atyámfiai, ha valaki közzületek eltévelyedett az igazságtól, és azt valaki megtériti. *Máth.* 18, 15.

20. Annak tudtára légyen, hogy a' ki egy bünöst megtérit annak az ö tévelgésének útából, az egy lelket ſzabadit a' halálból, és a' bünnek ſokságát elfedezi. *Péld.* 10, 12. *Pét.* 1. *Lev.* 4, 8.

LEBBÆUS
más-képen
JUDAS vezeték nevére Thaddaeus
APOSTOLNAK
közönséges Levele.

A' gonoſz Angyalok s' azoknak esete. Móſes teſte. Hamis tanitók. Az itélet.

1. Judás Jéſus Kriſtusnak ſzolgája, Iakabnak pedig attyafia; az Atya Iſtenben meg ſzenteltetett, és a' Jéſus Kriſtusban megtartatott hivataloſoknak. *Luk.* 6, 16. *Ián.* 17, 11.

2. Irgalmasság és békesség és az *Iſtennek* ſzerelme bövölkodjön rajtatok.

3. Szerelmesim, hogy minden szorgalmatossággal igyekezem, hogy irjak tinéktek, tehát *leg inkább* a' közönseges idvességröl kellett néktek irnóm, intvén *benneteket*, hogy ama' hitért, melly a' szentéknek egyszer kiadatott, tusakodjatok.

4 Mert bétsúsztanak, némelly *Isten nélkül való* emberek, kik már régen a' kárhozatra felirattanak, mivel hogy a' mi Istenünknek kegyelmét bujálkodásra forditják, és amaz egyedül valóságos URat az Istent, és a' mi URunk Jésus Kristust megtagadják. *Róm* 9, 21. 22.

5. Akarlak pedig megemlékeztetni titeket, a' kik tudjátok, hogy az UR az ö népét elöször kiszabaditotta, az után azokat, a' kik nem hittenek elvesztette. *M.* 4. *Kön.* 14, 29.

6. Es az Angyalok, kik ö eredeteket meg nem tartották, hanem elhagyták az ö tulajdon hajlékjokat, ama' nagy napon való itéletre, örökké való kötelekben a' setétség alatt tartatnak.

7. Miképen Sodoma és Gomorrha, és azok körül való városok, mellyek is ugyan amazokhoz hasonló módon paráználkodtanak, és idegen test után indúltanak, példák lettenek, és szenvedik az örökkén való tüznek büntetését. *Mós.* 1. *K.* 19, 24. *és* 5. *K.* 29, 33.

8. Hasonlóképen ezek is az álomban elmerülvén, a' testet megfertéztetik, az Uraságot megvetik és a' méltóságokat szidalmazzák.

9. A' Mihál Archangyal pedig, mikor a' Moises testéröl az ördöggel törvénykedvén perlekedett vólna, nem meréfzelte a' szidalomnak itéletit elö hozni, hanem azt mondá; dorgáljon meg téged az UR. *Dan.* 10, 13. *Zach.* 3, 2.

10. Ezek pedig szidalmazzák a' mellyeket nem tudnak, a' mellyeket pedig természet szerint tudnak, mint az oktalan állatok, azokban elromlanak. 2. *Pét.* 2, 12.

11. Jaj azoknak, mert a' Kainnak útjában jártanak és tévelygés által a' Báláámnak béri után indultanak, és a' Kórénak ellen mondása által elvesztenek. *M.* 1, *K.* 4, 8, *és* 4. *K.* 16, 1. *és* 21, 7.

12. Kik a' ti lakodalmatokban *mint* szeplök veletek együtt vendégeskedvén, magokat szemtelenül hizlalják; viz nélkül való felhök, mellyek a' szélvésztöl hajtogattatnak, elszáradott és gyümölts nélkül való fák, kétszer meghóltanak, és gyökerestöl kiszagattattanak. *Péld.* 25, 14. *Pét.* 2, 13.

13. Es a' tengernek kegyetlen habjai, kik önnön gyalázatjokat tajtékozzák, tévelygö tsillagok, kiknek számokra tartatik ez örök setétségnek homállya. *Esa.* 57, 20.

14. Próphétált pedig ezeknek Hénoch *is*, ama' hetedig az Adámtól mondván: imé eljö az UR ö sok ezer szenteivel. *Mós.* 1. *K.* 5, 8.

15. Hogy mindeneket megitéljen, és meg fedjen minden Isteneleneket ö közöttök, Istentelenségeknek minden tselekedetiröl, a' mellyeket istentelenül tselekedtenek, és minden kemény mondásokról, mellyeket ö ellene mondottanak az Istentelen bünösök. *Zach.* 14, 5. *Máth.* 12, 36.

16. A' kik zugolódók, és szüntelen panaszolkodnak, járván önnön gonosz kivánságok szerint, és ö szájok szólnak maga hitt beszédeket, nagyon tisztelvén az embereket, magok hasznáért.

17. Ti pedig Szerelmesim, emlékezzetek-meg amaz igékröl, mellyek elöre megmondattanak, a' mi URunk Jésus Kristusnak Apostoli által.

18. Kik azt mondották néktek: hogy az útólsó idöben lésznek tsúfolók, kik járnak az ö kivánságoknak Istentelensége szerint. *Tsel.* 20, 29.

19. Ezek azok, a' kik magánosan veszik önnön magokat, lelkes állatok, de a' kikben nintsen a' Szent Lélek.

20. Ti pedig Szerelmesim, épitsétek-fel magatokat a' ti szentséges hitetekre, imádkozván a' Szent Lélek által.

21. Az Isteni szeretetben meg maradjatok várván a' mi URunk Jésus Kristusnak irgalmasságát, az örök életre.

22. Es elkülömböztetvén egymástól, némellyeken könyörüljetek.

23. Némellyeket pedig félelem által idvezitsetek, *úgy mint*, a' tüzböl kiragadván, és gyülöljétek, a' test által megferteztetett öltözetet. *Jelen.* 3, 4.

24. Annak pedig, a' ki titeket meg örizhet a' botlásoktól, és az ö ditsösségének szine eleibe állithat örömmel.

25. Az egyedül bölts Istennek, a' mi Megtartónknak, ditsösség és felmagasztalás, hatalom és birodalom, most és mind örökké Amen. *Róm.* 16, 27. *Tim.* 1. *Lev.* 2, 17.

A' THEOLOGUS Szent IANOSNAK Ielenési.

I. Rész.

János a' VII. Ekkléſiákhoz. Kriſtus a' VII. gyertjatartók között.

Szent Mihál Archangyalnak Innepére való Epiſt.

1. Jéſus Kriſtusnak jelenése, mellyet adott néki az Iſten, hogy megmutatná az ö ſzolgainak, azokat a' *dolgokat*, mellyeknek hamar megkell lenni, és elküldvén Angyalát, meg jelenté az ö ſzolgájának Jánosnak.

2. A' ki is bizonyságot tett az Iſtennek beſzédéröl, és a' Jéſus Kriſtusnak bizonyság tételéröl, és azokról, a' mellyeket látott. *Ján.* 1. *Lev.* 1, 1.

3. Bóldog, a' ki olvaſsa, és a' kik hallgatják e' Próphétálásnak beſzédét, és megtartják, a' mellyek abban megirattak; mert közel vagyon az idö. *Róm.* 13, 11. *Ják.* 5, 8.

4. János a' hét Ekkléſiáknak, mellyek Aſiában vagynak. Kegyelem néktek és békesség attól, a' ki vagyon, és a' ki vala, és a' ki jövendö, és ama' hét lelkektöl, mellyek az ö királyiſzéki elött vagynak. *Mós.* 2 *K.* 3, 14.

5. Es a' JéſusKriſtuſtól, ki ama' hivséges Tanú, elsö ſzülött a' halottak közzül, és a' Földi királyoknak Fejedelme, ki ſzeret minket, és megmosogat a' mi büneinkböl, az ö vére által. *Sólt.* 89, 38. *Es.* 55, 4. *Ján.* 8, 4. *Tsel.* 20, 28.

6. Es

6. Es tett minket királyokká, és Papokká az
Istennek, és az ö Attyának, kinek ditsöfség és bi-
rodalom mind örökön örökké. Amen.] *Pét*, 1, 19.
és 5. 9.
7. Imé eljö a' felhökben, és meglátja ötet minden
szem, és a' kik ötet által-szegezték, és jajgatnak ö rajta a'
földnek minden nemzetségi; bizony Amen. *Esa*. 3, 13.
8. En vagyok az A és az O. a' kezdet és a' végezet, azt
mondja az ÚR; a' ki vagyon, a' ki vala, és a' ki jövendö,
a' mindenható. *Es*. 41, 4. *Jelen*. 1, 4.
9. En János, ki néktek atyátokfia, és a' nyomoruságok-
nak *szenvedésében* társatok *vagyok*, de az országban is, és a'
Jésus Kristusnak békességes türésében. Mikor vólnék a'
szigetben, melly Pátmosnak neveztetik, az Isten igéjéért,
és a' Jésus Kristusnak bizonyságtételéért. *Róm*. 8, 17.
10. Valék lélekben az URnak napján, és hátam megett
hallék nagy szózatot, mint trombita szavát. *Jelen*. 4, 2.
11. Melly mondá: én vagyok az A, és az O, elsö és
útólsó. A' mit látsz ird a' könyvbe, és küld az Asiában
lévö Ekklésiáknak: Tudni illik Ephesusba és Smyrnába,
és Pergamonba, Thyatirába és Sárdisba, Philádelphiába és
Laodiceába. *Jelen*. 2, 8.
12. Es megfordulék, hogy látnám a' szózatot, melly ve-
lem szól vala; és megfordulván, láték hét arany gyertja-
tartókat.
13. Es a' hét gyertjatartók között, hasonlót az ember-
nek Fiához, öltöztetvén földig való ruhába, és arany övvel
meg övedztetvén az ö mellye alatt. *Ezek*. 1, 26.
14. Az ö feje pedig és hajszálai fejérek, mint a' fejér
gyapju, és mint a' hó. Es ö szemei mint a' tüznek lángja.
15. Es az ö lábai hasonlók a' fényes értzhez, mint ha
a' kementzében megtüzesedtenek vólna, és annak szólása
mint sok vizeknek zugása.
16. Es az ö jobb kezében hét tsillagok, de az ö szájá-
ból két élü tör jö vala ki, és annak ortzája mint a' nap,
mikor az ö erejében fénlik. *Esa*. 49, 2 *Eph*. 6, 17.
17. Mikor pedig meg láttam ötet, mint egy hólt, úgy
estem el az ö lábainál, ki reám vetvén ö jobb kezét monda:
ne félj, én vagyok az elsö és az útólsó. *Esa*. 41. 4. *és* 44, 6.
18. Es a' ki élek, és meghóltam vala, és ime élek mind
örökkön örökké: amen; és nálam vagynak a' pokolnak és
a' halálnak kultsai. *Jób* 12, 14. *Sólt*. 68, 21.

19. Írd a' mellyeket láttál, és a' mellyek vagynak, és a' mellyek ezekután következendők.

20. Ama' hét tsillagoknak titkát, mellyeket láttál az én jobb kezemben, és a' hét arany gyertjatartókat. A'. hét tsillagok, a' hét Ekléſiáknak Angyali, és a' hét gyertjatartók, a' mellyeket láttál, a' hét ekléſiák. *Mál. 2. 7.*

II. Rész.

Az Efeſusbéli, Smyrnai, Pergamonbéli és a' Thyatirabéli Ekléſiáknak ſzóló - levelek.

1. AZ Efeſusbéli Ekléſia Angyalának irdmeg: azt mondja az, a' ki az hét tsillagokat, ő jobb kezében tartja, és a' ki a' hét Gyertjatartók között jár.

2. Tudom a' te tselekedetidet, és a' te munkádat, és a' te tűrésedet, és hogy a' gonoſzokat el nem ſzenvedheted, és megkisértetted azokat, a' kik azt mondják: hogy ők Apoſtolok, maga nem azok, és hazugoknak találtad őket. 1. *Ján.* 4, 1. 2. *Mal.* 2. 7.

3. És el viſelted 's békeséges tűrő vóltál, és fáradoztál az én nevemért, és el nem fáradtál.

4. De vagyon panaſzom ellened: mivel hogy el hagytad a' te első ſzeretetedet.

5. Megemlékezzél azért *róla, hogy* honnan estél ki, és térj meg, és az első dolgaidat tselekedjed, ha pedig nem, eljövők ellened hamar, és eltaſzitom helyéről a' te gyertja tartódat, ha meg nem változol elmédben.

6. Mindazáltal ez a' jó vagyon benned, hogy gyűlölöd a' Nikolaitáknak tselekedetit, mellyeket én is gyűlölök. *Mát.* 11. 15. *és* 13. 9.

7. A' kinek fülei vagynak, hallja meg, mit mond a' Lélek az Ekléſiáknak. A' ki győzedelmes léſzen, annak enni adok az életnek fájáról, melly az Iſten paraditsomának, közepette vagyon. 1. *Mós.* 2. 9.

8. És a' Smyrnai Ekléſiának Angyalának irdmeg: Azt mondja az, a' ki első és útólsó, a' ki meg hólt vala, és már - él. *Es.* 41. 4. *és* 44. 6.

9. Tudom a' te tselekedetidet, és a' te nyomoruságodat; és ſzegénységedet (de gazdag vagy) és azoknak káromkoláſit, kik magokat Sidóknak mondják, maga nem azok, hanem a' Sátannak Synagogája. 2. *Kór.* 6. 10.

10. Semmit ne félj azoktól, a' mellyeket ſzenvedendeſz; íme megléſzen, hogy az ördög közzűletek *némellyeket* a' töm-

tőmlőtzre vét, hogy meg-késértessetek, és léſzen tiz napig való nyomoruſágtok. *De* légy hű mind halálig, és meg-adom néked az életnek koronáját. 1. *Kor.* 9. 25.

11. A' kinek fülei vagynak, hallja-meg, mit mond a' Lélek az Ekléſiáknak. A' ki győzödelmes léſzen, annak bántása nem léſzen a' máſodik haláltól. *Máth.* 13. 9.

12 Es a' Pergamonbéli Ekléſia Angyalának irdmeg: azt mondja az, a' kinél vagyon a' két élű éles tőr.

13. Tudom a' te tselekedetidet, és hol lakol, tudni illik a' hol a' Sátánnak ſzéki *vagyon*, és megtartod az én nevemet, és az én bennem való hitet meg nem tagadtad még-azon napokban-is, mellyekben Antipás az én hűséges Tanum, meg öletett ti nálatok, a' hol a' Sátán lakik.

14. De vagyon egy kevésből álló panaſzom ellened, mert vagynak még is *közötted*, kik a' Báláámnak tudományát tartják, ki a' Báláákat *arra* tanitotta, hogy az IzraëlFiainak eleikbe botránkozáſt vetne, hogy ennének a' bálványoknak áldozatjaikból, és paráználkodnának. *Mós.* 4. *K.* 25. 2. 2. *Pét* 2. 15.

15. Hasonlóképen vagynak közötted, kik a' Nikoláitáknak tudományokat tartják, mellyet én gyűlölök.

16. Térj-meg! ha nem; hamar eljövök ellened, és hartzolok az ollyanok ellen, az én ſzájamnak tőrével.

17. A' kinek fülei vagynak, hallja meg, mit mond a' Lélek az Ekléſiáknak. A' ki győzödelmes léſzen, annak enni adok az elrejtett mannából, és adok annak egy fejér kövętset, és a kövétsen egy iratott új nevet, a' mellyet ſenki nem tud, hanem tsak az, a' ki azt elvéendi. *Ján.* 6. 35.

18. Es a' Thyatirabéli Ekléſia Angyalának irdmeg: Azt mondja az Iſtennek Fia, kinek ſzemei mint a' tűznek lángja, és lábai haſonlók a' tündöklő értzhez:

19. Tudom a' te tselekedetidet, a' te ſzerelmedet, ſzolgálatodat, hitedet és tűréſedet, és a' te útólsó tselekedetidet, mellyek többek az elsőknél.

20. De vagyon egy kevés panaſzom ellened, hogy megengeded a' Jesabel aſzſzonynak, ki magát Próféta-aſzſzonynak mondja; hogy tanitsa és elhiteſse ſzolgaimat, hogy paráználkodjanak, és a' bálványoknak áldozatiból egyenek. *Kir.* 1. *K.* 16, 31. 2. *Kir.* 9. 7.

21. Es adtam néki időt, hogy térjen-meg az ő paráznaſágából, de nem tért meg. *Tsel.* 17. 30.

22. Imé én az ágyba s' nagy nyomoruságra vetem azokat, a' kik ő véle paráználkodtanak; ha meg nem térnek az ő *gonoſz* tselekedetjektől.

23. És az ő gyermekeit halállal meg ölöm, és minden Ekléſiák meg esmérik, hogy én vagyok visgálója a' veséknek és a' ſziveknek, és ti közzületek kinek kinek megfizetek az ő tselekedete ſzerint. 1. *Sam.* 16. 7. 2. *Kór.* 5. 10. *Jel.* 20. 22.

24. De mondom néktek, és a' több Thyatirabélieknek, kiknél nintsen ez a' tudomány, és valakik meg nem esmérték a' Sátánnak ama' mélységét, a' mint mondják, nem vetek reátok más terhet.

25. Mindazáltal a' mitek vagyon, azt tartsátok meg, mig eljövendek. *Al.* 22. 7. 14.

26. És a' ki győzödelmes léſzen, és megtartja mind végig az én tselekedetimet, annak hatalmat adok a' pogányokon.

27. És legelteti őket vas veſzſzővel, hogy mint a' tserép edény öſzve törettessenek, a' mint én is vettem az én Atyámtól. *Sólt.* 2, 9.

28. És néki adom a' hajnali tsillagot. 2. *Pét.* 1. 19.

29. A' kinek fülei vagynak hallja meg, mit mond a' Lélek az Ekléſiáknak.

III. Réſz.

A' Sárdisbéli, Philadelphiabéli és a' Laodiceabéli Ekléſiák Angyalinak ſzóló-levelek.

1. És a' Sardisbéli Ekléſia Angyalának irdmeg: ezt mondja a' kinél vagynak az Iſtennek hét lelkei, és a' hét tsillagok: tudom a' tetselekedetidet; neved vagyon, hogy élſz, maga meg hóltál. *Jelen.* 1. 4. 16 *és* 2. 1.

2. Vigyázó légy és erősitsed a' többieket, a' kik haló félben vagynak, mert nem találtam tökélleteseknek Iſten előtt a' te tselekedetidet.

3. Annakokáért megemlékezzél, miképen vetted és hallottad, és tartsd-meg, és térj-meg, ha pedig nem vigyázandaſz, el jövök te reád, mint a' tolvaj, és nem fogod tudni, melly órába jövök te reád. *Máth.* 24. 42. 43.

4. De valami keveſen neveztetnek Sárdisban-is, kik az ő ruhájokat meg nem ferteztették, és velem együtt fejérben járnak, mert *arra* méltók.

5. A' ki győzödelmes léſzen, fejér ruhákba öltöztetik, és annak nevét nem törlöm ki az életnek könyvéből, és meg vallom annak nevét az én atyám előtt, és az ő Angyali előtt. *Mós.* 2. *K.* 32. 32. *Sólt.* 69. 29.

6. A' kinek fülei vagynak, hallja-meg, mit mond a' Lélek az Ekléſiáknak.

7. És a' Philadelphiai, Ekléſia Angyalának irdmeg. Ezt mondja a' Szent, és amaz Igaz, kinél vagynak a' Dávidnak kúltsai, ki meg nyitja, és ſenki bé nem zárja; bézárja, és ſenki meg nem nyitja. *Jób.* 12. 14. *Esa.* 22. 22.

8. Tudom a' te tselekedetidet, imé egy megnyitott ajtót adtam elődbe, és azt ſenki bé nem zárhatja. Mivel kevés erőd vagyon, 's *még is* az én beſzédemet megtartottad, és az én nevemet meg nem tagadtad.

9. Imé a' Sátán Sinagógájábúl valók közzűl adok némellyeket, a' kik magokat Sidóknak mondják lenni, maga nem azok, hanem hazudnak, imé azt mivelem, hogy eljöjjenek, és leborúljanak a' te lábaid előtt, és meg esmérjék, hogy én ſzerettelek tégedet. *Jelen.* 2. 9. *Es.* 60. 14. 16.

10. Mivel meg tartodtad az én békeséges tűrésemnek beſzédjét, én is megtartlak tégedet, a' késértetnek óráján, melly el jövendő e' földnek minden lakoſira, hogy meg késértesſenek a' földön lakozók.

11. Ime hamar eljövök, tartsdmeg, a' mid vagyon, hogy a' te koronádat ſenki el ne vegye. *Phil.* 4. 5. *Jelen.* 2. 15.

12. A' ki győződelmes léſzen, oſzloppá téſzem azt az én Iſtenemnek templomában, és onnét többé ki nem mégyen, és felirom reá az én Iſtenemnek nevét, és az én Iſtenem városának, az új Jeruſálemnek nevét, melly az égből az én Iſtenemtől alá ſzáll, és az én új nevemet. *Gal.* 4. 26. *Sid.* 12. 22.

13. A' kinek fülei vagynak, hallja meg, mit mond a' Lélek az Ekléſiáknak.

14. És a' Laodiceabéli Ekléſiának Angyalának ird meg: azt mondja az Amen, amaz' hiv és igaz Tanu, az Iſten teremtésének kezdete. *Kol.* 1. 15.

15. Tudom a' te tselekedetidet, hogy ſem hideg, ſem meleg nem vagy; vajha hideg vólnál vagy meleg!

16. Mint hogy pedig lágy meleg vagy, és sem hideg, ſem meleg; *azért* ki foglak tégedet okádni az én ſzájamból.

17. Mivel azt mondod: én gazdag vagyok, és meg gazdagottam, és ſemmi nélkűl nem ſzűkölködöm, és nem tudod, hogy nyavalyás, és nyomorúlt vagy, és ſzegény, és vak, és mezitelen. 1. *Kor.* 4. 8.

18. Tanátslom néked, végy én tőlem tűzben meg probáltatott aranyat, hogy meg gazdagúlj, és fejér ruhákat, hogy felöltözteſsél, és ne láttaſsék meg a' te mezitelenségednek gyalázatja; és ſzem gyógyitó irt, mellyel kend meg a' te ſzemeidet, hogy láſs.

19. A' kiket én szeretek, megfeddem és megdorgálom azokat; azért légy buzgóságos, és térj-meg. *Jób.* 5, 17.
20. Imé az ajtó elött állok és zörgetek, a' ki hallja az én szómat, és meg nyitja az ajtót, bé mégyek ahoz, és véle vatsorálok, ö is én velem. *Enek.* 5, 2. *Ján.* 14, 21.
21. A' ki gyözedelmes lészen, adom annak, hogy velem együtt üljön az én királyi székemen. A' mint én is gyözedelmet vettem, és ültem az én Atyámnak székiben.
22. A' kinek fülei vagynak, az hallja meg, mit mond a' Lélek az Ekléfiáknak. *Jelen.* 2, 7. 11. 17.

IV. Rész.

Ajtó nyittatik. A' XXIV. Vének. A' székben ülö Bárány.

1. Ezeknek utánna látám, és imé egy megnyilt ajtó az égen, és az elsö szózat, mellyet hallottam, ollyan vala, mint a' velem szóló trombitának szava, melly monda: jövel ide fel, és megmutatom néked, a' mellyeknek megkell lenni ezeknek utánna.
2. Es mindjárt Lélekben valék, és imé királyi szék tétetett elö az égben, és üle egy *valaki* a' székben. *Ezek.* 11, 26. *Jelen.* 1, 10.
3. Es a' ki ül vala, annak tekintete hasonlatos a' Jáspis és a' Sárdis köhöz, és a' széket egy szivárvány vette vala körül, mellynek tekintete hasonló a' Smaragdushoz.
4. Es a' királyi szék körül, huszonnégy székek, és látám a' székeken ülni ama' huszon négy Véneket, kik felvalának öltöztetvén fejér ruhákba, és azoknak fejekon arany koronák.
5. Es származnak vala a' királyi széktöl villámások, mennydörgések és szózatok, és hét tüzzelégö lámpások a' királyi szék elött, mellyek az Istennek hét lelkei valának.
6. Es a' királyi szék elött a' Kristályhoz hasonló üveg tenger, és a' Széknek, közepin, és a' szék körül, négy állatok rakva szemekkel elöl és hátul. *Jelen.* 15, 2.
7. Az elsö állat hasonló az oroszlánhoz, és a' második állat hasonló a' borjúhoz, és a' harmadik állatnak ábrázatja vala mint az embernek ábrázatja, és a' negyedik állat hasonló a' repülö sashoz.
8. Es a' négy állatoknak együl egyig hat szárnyai valának, és szemekkel teli belöl és köröskörül, s' nem vala nyugodalmok sem éjjel sem nappal mondván: Szent, szent, szent

az UR a' mindenható Iſten, a' ki vala, a' ki vagyon, és a' ki jövendö. Es. 6, 2. 3. Jel. 11, 17.

9. Es mikor az állatok ditsöséget, titſzteséget, és háláadáſt adnának annak, a' ki ül vala a' királyi ſzékben, és a' ki él mind örökkön örökké.

10. Akkor a' huſzonnégy Vének, leborúlván elötte annak, a' ki ül a' királyi ſzékben, imádják vala azt, a' ki él mind örökkön örökké, és koronájokat levetvén a' ſzék eleibe, mondának:

11. Méltó vagy URam hogy végy ditsöſséget, es eröt, mert mindeneket te teremtettél, és a' te akaratod által vagynak, és teremtettenek *mindenek*. Jelen. 5, 13.

V. Réſz.

A' bépetsételtetett könyv. A' Vének ditséretet teſznek.

1. Es a' ki a' királyiſzékben ül vala, annak jobb kezében láték egy könyvet, melly irva vala belöl és kivöl, lepetsételtetett lévén hét petsétekkel. Ezek. 2, 9. 10.

2. Es láték egy erös Angyalt, ki nagy felszóval kiálta: kitſoda méltó *arra*, hogy e' könyvet megnyiſſa, és felbontſa annak petsétit? Phil. 2, 10.

3. Es nem vala ſenki, ſem az égben, ſem a' földön, ſem a' föld alatt, a' ki megnyithatná a' könyvet, és abba nézhetne.

4. Es én igen ſirok vala, hogy ſenki nem találtatott arra méltónak *lenni*, hogy megnyiſſa és olvaſſa a' könyvet, ſe hogy abba nézzen.

5. Es a' Vének közzül egy monda nékem: ne ſirj, imé györzödelmet vett a' Juda nemzetségéböl való oroſzlán, a' Dávidnak gyökere, hogy megnyiſſa a' könyvet, és felbontſa annak hét petsétit. M. 1. Kön. 49, 9. Es. 11, 1. 10.

6. Es tekinték, és imé a' ſzéknek közepin, és ama' négy állatok és a' Vének között, mint egy megölettetett bárány áll vala, mellynek hét ſzarvai valának, és hét ſzemei, a' mellyek az Iſtennek hét lelkei valának, kik az egéſz földre kiküldettenek. Zak. 3, 9. és 4, 10. Joh. 1, 29. 36.

7. Es el jövén vevé a' könyvet annak jobb kezéböl, a' ki a' ſzéken ül vala.

8. Es mikor a' könyvet elvette vólna, ama' négy állatok és a' huszonnégy Vének, a' Bárány elött leborulának, lévén kinek kinek hegedüje, és aranytémjénezöje teli jó illatú ſzerekkel, mellyek a' Szenteknek imádsági valának.

9. Es új éneket énekelnek vala mondván: méltó vagy, hogy elvegyed a' könyvet, és annak petsétit fel-bontſad, mert megölettél, és megvettél minket Iſtennek, a' te véreddel, minden nemzetségek, nyelvek, népek, és pogányok közzül. *Tsel.* 20, 28. 1. *Kor.* 6, 20.

10. Es a' mi Iſtenünk elött minket királyokká és Papokká tettél, és uralkodunk a' földön.

11. Es tekinték, és hallám a' királyi ſzék körül lévö ſok Angyaloknak, és a' négy állatoknak, és a' Véneknek ſzavokat, és azoknak az Angyaloknak ſzámok, ſzáz ezerszerte való ſzáz ezer, és ezerſzerte való ezer. *Dan.* 7, 10.

12. Nagy felſzóval mondván: méltó a' megölettetett Bárány, hogy végyen hatalmat, gazdagságot, böltſeséget, erőt, tiſzteſséget, ditsöséget és áldáſt. *Jelen.* 4, 11.

13. Es minden teremtett állat, melly az égen, és a' földön, és a' föld alatt, és a' tengerben vagyon, és mind azok, a' mellyek azokban vagynak, halottam, hogy mondják vala: Annak, a' ki ül a' ſzéken, és a' Báránynak, áldás, tiſzteſség, ditsöség és hatalom mind örökkön örökké.

14. Es a' négy állatok mondának: Amen; és a' huſzon négy vének le borúlván imadák azt, a' ki él mind örökkön örökké.

VI. Réſz.

A' könyv hat petsétinek felbontáſa.

1. Es mikor a' Bárány egyet a' petsétek közzül felbontott vólna, látám és hallám, hogy a' négy állatok közzül monda az egyik mint egy menydörgésnek ſzavával: jövel, és láſd.

2. Es tekinték és imé egy fejér ló, és annak, a' ki rajta üle, kézive vala; és korona adaték néki, és kiméne gyözödelmeſſen, és hogy gyözödelmeskednék.

3. Es mikor a' máſodik petsétet felbontotta vólna, hallám, hogy a' máſodik állat mondja vala: jövel, és lásd.

4. Es egy más ló jö vala ki, veres mint a' tüz, és annak a' ki rajta üle adaték, hogy a' békességet elvenné a' földröl, és hogy egy máſt meg ölnék *az emberek*, azért adatott néki egy nagy tör.

5. Es mikor a' harmadik petsétet felbontotta vólna, hallám, hogy a' harmadik állat monda: jövel és lásd; és tekinték, és imé egy fekete ló, és a' ki rajta üle annak kezében mérték vala.

6. Es ama' négy élö állatoknak közepette ſzózat halla-
ték, melly monda: egy mérö buza egy dénár *pénzen*, ha-
rom mérö árpa is egy dénár pénzen, de az olajt ſe a' bort
meg ne bántſad.
7. Es mikor a' negyedik petsétet felbontotta vólna, hal-
lám a' negyedik állatnak ſzavát, melly monda: jövel és
lásd.
8. Es tekinték, és imé egy halavàn ſzinü ló, és a' ki rajta
üle, annak neve halál, kinek a' pokol utánna vala; és ada-
ték azoknak hatalom, hogy a' földnek negyed réſzét meg-
ölnék fegyverrel, éhséggel, döghalállal, és a' földnek vadai-
val.
9. Es mikor az ötödik petsétet felbontotta vólna, lá-
tám egy óltár alatt azoknak lelkeket, kik megölettettenek az
Iſten igéjéért, és a' bizonyság tételért, melly ö nálok vala.
10. Es felſzóval kiáltának mondván: URam, ki ſzent és
igaz vagy, meddig nem itéled-meg, és medig nem állaſz-
boſzut, a' mi vérünkért a' földön lakozókon?
11 Es adatának minnyájoknak hoſzſzú fejér ruhák, és
mondaték nékiek: hogy nyugodnának még egy kevés
ideig, mig bételnék *ſzámok* az ö ſzolgatársaiknak és ö
attyokfiaiknak, kiknek is megkell ölettetniek, mint ök meg
ölettettek.
12 Es mikor a' hatodik petsétet felbontotta vólna, lá-
tám hogy lön nagy földindulás, és a' nap meg-feketedett mint
a' ſzörbül való sák ruha, és a' hóld ollyanná lett mint a' vér.
Joël. 2, 10.
13. Es az égnek tsillagai lehullnak vala a' földre, mint
lehullatja ö éretlen gyümöltſét a' fige fa, mikor a' nagy
ſzéltöl megingattatik.
14. Es az ég elmulik mint az öſzve takaritatott papiros,
és minden hegyek és ſzigetek az ö helyekböl kimozditat-
tanak.
15. Es a' földnek királyi, és a' fö emberek, és a' gazda-
gok, és az Ezeredes Kapitányok, és az hatalmaſok, és minden
ſzolgák és minden Szabadoſok elrejtik vala magokat a' bar-
langokba, és a' hegyeknek köſziklái közzé.
16. Es azt mondják a' hegyeknek és a' köſzikláknak:
Szakadjatok reánk, és rejtſétek-el minket, annak ſzine elöl, a'
ki a' ſzékben ül, és a' Báránynak haragja elöl.
17. Mert eljött az ö haragjának nagy napja, és ki álhat-
ja el.

VII.

VII. Rész.

A' földnek négy szegeletin, négy Angyalok. A' szék elött a' kik nagy nyomoruságból jöttenek.

1. Es ezeknek utánna láték négy Angyalokat, kik a' földnek négy szegeletin állanak, vala, tartóztatván a' földnek négy szeleit, hogy ne fúnának, se a' földön, se a' tengeren, se semmi-némü fákon.

Minden Szenteknek Innepére való Epistola.

2. Es láték más Angyalt feljöni napkeletröl, a' kinél vala az élö Istennek petsétje, és felszóval kiálta ama' négy Angyaloknak, kiknek adatott, hogy ártsanak a' földnek és a' tengernek,

3. Mondván: ne ártsatok a' földnek, se a' tengernek, se a' fáknak, mignem megpetsételjük, a' mi Istenünknek szolgait az ö homlokokon. *Ezek.* 9, 4.

4. Es hallottam számát azoknak a' kiket megpetsételtenek, és száz negyven-négy ezeren petsételtettenek-el, az Izrael Fiainak minden nemzetsége közzül.

5. A' Juda nemzetségéböl XII. ezeren petsételtettenek. Ruben nemzetségéböl XII. ezeren petsételtettenek. Gád nemzetségéböl XII. ezeren petsételtettenek el.

6. Aser nemzetségéböl XII. ezeren petsételtettenek. Nephtalim nemzetségéböl XII. ezeren petsételtettenek. Manasse nemzetségéböl XII. ezeren petsételtettenek el.

7. Simeon nemzetségéböl XII. ezeren petsételtettenek. Lévi nemzetségéböl XII. ezeren petsételtettenek. Isachar nemzetségéböl XII. ezeren petsételtettenek el.

8. Zabulon nemzetségéböl XII. ezeren petsételtettenek, Jóseph nemzetségéböl XII. ezeren petsé-

teltettenek. Benjámin nemzetségéböl XII. ezeren petsételtettenek el.

9. Ezeknek utánna tekinték, és imé nagy ſokaság, a' mellyet ſenki meg nem ſzámlálhat vala, minden pogányok, nemzetségek, népek és nyelvek közzül, állnak vala a' királyi ſzék elött, és a' Bárány elött felöltöztetvén fejér hoszszu ruhákban, és pálma ágak az ö kezeikben.

10. Es felszóval kiáltnak vala mondván; Idvesség a' mi Iſtenünknek, annak, a' ki ül a' királyi ſzékben, és a' Báránynak.]

11. Es minden Angyalok állanak vala a' Királyi ſzék körül, a' Vének, és a' négy állatok körül, és ortzájokra borúlván a' Királyi ſzék elött, imádák az Iſtent.

12. Es mondának: Amen, áldás, ditsöség, böltſeség, háláadás, tiſztelség, és hatalom, és erö, a' mi Iſtenünknek mind örökkön örökké.

13. Es egy a' Vének közzül felelvén monda nékem: ezek, a' kik fejer hoſzſzu ruhákban öltöztettenek, kitſodák és honnét jöttenek?

14. Es mondám néki: URam, te tudod. Es monda nékem: ezek a' kik jöttenek a' nagy nyomoruságokból, és ruhájokat megmoſták, öltözeteket megfejéritették, a' Báránynak vérében.

15. Azért az Iſtennek királyi-ſzéki elött vagynak, és ſzolgálnak néki éjjel nappal az ö templomában, és a' ki a' királyi ſzéken ül, ö vélek lakozik. *Esa.* 4, 5. 6. *Sid.* 9, 14.

16. Nem éheznek, ſem nem ſzomjuhoznak többé, ſem a' nap nem éri öket, ſem valami hévség.

17. Mert a' Bárány, melly a' ſzeknek közepin vagyon legelteti öket, és az élö forrásnak vizeire vezeti öket, és eltöröl az Iſten minden könyhullatáſt azoknak ſzemeikröl.

VIII. Réſz.

Hetedik petsét, hét Angyalok. Négyen trombitálnak, egyik jajt kiált.

1. Es mikor a' hetedik 'petsétet' felbontotta vólna, tsendesség lön az égben mint egy félóráig.

2. Es

2. Es látám a' hét Angyalokat, a' kik az Isten elött állnak vala, és adatának nékiek hét trombiták.

3. Es egy más Angyal érkezvén meg-álla az óltárnál, a' kinek aranyas temjénezöje vala, és jó illatra való s k szer adaték nékie, hogy adna abból minden szenteknek könyörgésihez, amaz arany óltárra, melly a' szék elött vagyon.

4. Es a' jó illatnak füste felmenr a' szenteknek könyörgésével Isten eleibe, az Angyalnak kezéböl.

5. Es az Angyal felvevé a' temjénezöt, és megtölté azt az óltáron való tüzböl, és ki önté a' földre, és lönek szózatok és ménydörgések, villámások és föld indulások.

6. Es ama' hét Angyalok, kiknél a' hét trombiták valának, készitik vala magokat hogy trombitálnának.

7. Es az elsö Angyal trombitál vala, és lön jégesö, és vérrel egyelitetett tüz, melly a' földre vetteték, és a' fáknak harmad része megég vala, söt minden zöld fü is megégett.

8. Es a' második Angyal trombitál vala, és mint egy tüzzel égö nagy hegy vettetett a' tengerbe, és a' tengernek harmad része vérré változott.

9. A' tengerbe lévö teremtett állatoknak harmad része meghala, a' hajóknak is harmad része megromlék.

10. Es az harmadik Angyal trombitál vala, és egy nagy tsillag hullott le az égböl, melly mint a' szövétnek úgy ég vala, és esett a' folyóvizeknek harmad részére, és a' vizeknek forrásira.

11. Es a' tsillagnak neve üröm. Es a' vizeknek harmad része ürömmé változott vala, és sok emberek meghóltanak a' vizektöl, mert keserüekké lettenek.

12. Es a' negyedik Angyal trombitála, és tsapás lön, a' napnak harmadik részén, a' hóldnak is harmad részén, és a' tsillagoknak harmad részén, *úgy* hogy azoknak harmad része megsetétüle, és harmad része nem fénlett, sem nappal sem éjjel.

13. Es tekinték, és hallám az égnek közepin elrepülö Angyalnak *szavát*, ki felszóval mondja vala: jaj, jaj, jaj, a' földön lakozóknak, a' hátra maradott három Angyaloknak trombitálása miat, kik még ez után fognak trombitálni.

IX. Rész.

Az ötödik és a' hatodik Angyal trombitálnak.

1. Es az ötödik Angyal trombitál vala, és láték egy tsilla-

tsillagot, melly az égből a' földre leesett, és adaték néki a' mélység kútjának kúltsa.
2. Es megnyitá a' mélységnek kútját, és füst jöve fel a' kútból, mint egy nagy kementzének füsti, és a' nap, és a' levegö-ég megsetétedett a' füstöl.
3. Es a' füstböl sáskák jövének a' földre, és adaték nékiek hatalom, minémü hatalmok vagyon, a' földön lévö Skorpióknak.
4. Es mondatott nékiek: hogy ne bántanák a' földnek füvét, se semmi zöldséget, se semmi élö fát; hanem tsak épen az embereket, kiknek homlokokon nintsen az Istennek petsétje.
5. Es *úgy* adatott nékiek hogy meg ne ölnék öket, hanem gyötrenék azokat öt hólnapokon, és azoknak kinzása mint a' Skorpiónak kinzása, mikor az embert megmarja.
6. Es azokban a' napokban keresik a' halált az emberek, és nem találják, kivánnak meghalni, és elfút elölök.
7. Es a' sáskáknak formája hasonló a' hartzra felkészitetett lovakhoz, és azoknak fejeken aranyhoz hasonló koronák, és azoknak ábrázatjok, mint az embereknek ábrázatjok.
8. Es hajok ollyan vala mint az Atszszonyi-állatoknak hajok, és mint az oroszlánnak, ollyan fogaik valának.
9. Es az ö mellyek ollyan vala, mint a' vas pántzél, és ö szárnyaiknak Zugása, mint a' szekereknek zörgések, mikor sok lovak megsutamodnak a' hartzon.
10. Es farkok mint a' Skorpióknak, és ö farkaikban fullánkok valának, és azoknak hatalmok, hogy ártsanak az embereknek öt hólnapokon.
11. Es vala nékiek királyok, ama' mélységnek Angyala kinek neve Sidóúl Abaddon, Görögül pedig Apollion.
12. Egy jaj már elmult, imé még két jaj jö ezután. *Jel.* 8, 13.
13. Es a' hatodik Angyal trombitála, és hallék szózatot az arany óltárnak négy szarvai közzül, melly vagyon Isten elött.
14. *Es* mondá a' hatodik Angyalnak a' kinél vala a' trombita: óldozd-fel az Euphrates nagy folyó vize mellett lekötöztetett négy Angyalokat.
15. Es felóldoztatának ama' négy Angyalok, kik minden órán és napon, hólnapon és esztendön, készek valának, hogy megölnék az embereknek harmad részét.
16. Es

16. Es a' lovagos hadaknak ſzámok; kétſzáz ezerſzerte való szár ezer; mert hallám azoknak ſzámokat.

17. Es igy láték lovakat látás által, és a' kik azokon ülnek vala, azoknak tüzes, kékes, és kénkö ſzinü pántzél jaik valának, és a' lovaknak fejei, mint az oroſzlányoknak fejei, és azoknak ſzájokból tüz és füſt és kénkö jö vala ki.

18. Es megöleték harmad réſze az embereknek, ez a' három, az az, tüz, füſt, és a' kénkö által; melly azoknak ſzájokból ſzármazik vala.

19. Mert azoknak erejek ö ſzájokban és farkokban vala, mivel ö farkaik haſonlók valának a' kigyókhoz lévén fejek, és azok által ártnak vala.

20. Es a' többi emberek, kik e' tſapásokban meg nem hóltanak, ſem az ö kezeknek tſelekedetitöl meg nem tértenek, hogy ne imádnák az ördögöket, és az aranyból, ezüstböl, értzböl, köböl és fából való bálványokat, a' mellyek ſem látnak, ſem hallanak, sem járnak. *M.* 3. *Kön.* 17, 7. *és* 5. *Kön.* 31, 17. *és Sólt.* 115, 5.

21. Es nem tértenekmeg az ö gyilkosságokból, ſem ö bövösbájoskodáſokból, ſem parázuaságokból ſem tolvajságokból.

X. Réſz.

Az Angyalnál egy könyv, János azt elnyeli.

1. Es láték egy más erös Angyalt leſzállani az égböl, ki felhövel körülvétetett vala, és ſzivárvány az ö feje felett, és annak ortzája mint a' nap, lábai pedig mint a' tüznek oſzlopi.

2. Es annak kezében egy meg nyitott könyv, ki jobb lábát a' tengerre helyhezteté, balog lábát pedig a' földre.

3. Es kiált nagy felſzóval, mint mikor az oroſzlán ordit, és mikor kiáltott vólna, a' hét menydörgéſek ſzólják vala az ö ſzózatjokat.

4. Es mikor a' hét menydörgéſek ſzólják vala az ö ſzózatjokat, én irni akarám, és ſzót hallék az égböl, melly nékem azt mondá: petsételd-el, a' mellyeket mondottanak ama' hét menydörgéſek, és ne irjad azokat. *Dan.* 8, 16.

5. Es az Angyal, a' kit láték állani a' tengeren, és a' földön felemelé kezét az égre. *Dan.* 11, 7.

6. Es megesküvék arra, a' ki él mind örökkön örökké, ki teremtette az eget, és a' mi abban vagyon, és a' földet, és azokat, a' mellyek abban vagynak, és a' tengert, és abban lévöket, hogy már többé idö nem lenne.

7. Hanem a' hetedik Angyal ſzózatjának napjaiban, mi-
kor az trombitálni fog, akkor megtellyeſedik az Iſtennek
titka, a' mint megjelentette az ö ſzolgainak a' Próphéták-
nak.
8. Es a' ſzózat, mellyet hallottam az égböl, ismét ſzóla
velem, és monda: menjel *és* vedd-el ama' megnyitatott
könyvet, melly a' tengeren és a' földön álló Angyalnak ke-
zében vagyon.
9. Es az Angyalhoz menvén mondom vala néki: add né-
kem a' könyvetskét, és monda nékem: vedd-el, és nyeld-el
azt, és megkeſeriti gyomrodat, de a' te ſzádban édes léſzen
mint a' méz. *Ezek.* 2, 1. 2.
10. Es elvévén a' könyvetskét az Angyalnak kezéböl,
elnyelém azt, és lön az én ſzámban mint az édes méz, de
mikor elnyeltem meg keſeritette az én gyomromat.
11. Es monda nekem: ismét kell próphétálnod a' né-
peknek, és a' pogányoknak, es a' nyelveknek, és ſok kirá-
lyoknak.

XI. Réſz.

*A' templom. A' feneállat megöl két tanúkat, kik meg eleve-
neduek. Második jaj. Hedetik Angyal.*

1. Es adaték énnékem egy nádszál, hasonló a' mérték
páltzához, és az Angyal áll vala mondván: keljfel
és mérd meg az Iſtennek templomát, és az óltárt, és azo-
kat, a' kik abban imádkoznak *vedd ſzámba. Ezek.* 40. *és* 41.
2. Es a' pitvart, melly a' templomon kivül vagyon ki-
rekeſzſzed, és azt meg ne mérjed, mert a' pogányoknak
adatott, és megtapodják a' Szent városſt negyven két hól-
napokig. *Ezek.* 4, 14. *ſeq.*
3. Es az én két tanúimnak *adok arra hatalmat*, hogy
próphétáljanak ezer kétſzáz hatvan napokig, sák *rubában*
öltöztetvén.
4. Ezek ama két olajfák, és a' két gyertyatartók, mel-
lyek állanak a' földnek Iſtene elött. *Zach.* 4, 2. 3.
5. Es ha ki azokat akarja bántani, tüz ſzármazik ſzájok-
ból, és megeméſzti azoknak az ö ellenségeket, söt ha ki
azoknak ártani akar, igy kell annak megölettetni.
6. Ezeknek vagyon hatalmok, hogy bézárják az eget, és
az ö próphétálásoknak napjaiban, esö ne eſsék, és vagyon
hatalmok a' vizeken, hogy vérré változtaſsák azokat, és
megverjék a' földet valamennyiſzer akarják, mindennémü
tsapásokkal.

7. Es midön elvégezték az ö bizonyságtételeket, meg hartzol vélek ama' fenę állat, melly feljö a' mélységböl, és meg gyözi, és megöli öket. *Dan.* 7, 21.

8. Es azoknak hólt teſtek, ama' nagy városnak útzáján *léſznek*, melly lelkiképen Sodomának, és Egyptusnak mondatik, holott a' mi URunkis meg feſzittetett.

9. Es a' népek, nemzetségek, nyelvek, és a' pogányok közzül *ſokan* meg fogják látni azoknak teſteket, három és félnapon, és meg nem engedik, hogy azoknak hólt teſtek eltemettefsék.

10. Es a' földnek lakoſi örülnek azokon, és örvendeznek, és egymásnak ajándékokat küldöznek, mert e' két próphéták gyötrik vala a' földnek lakoſit.

11. Es a' három és a' félnap után, jöve beléjek Iſtentöl, életnek lelke, és lábaikra állának, és megfélemlének azok, a' kik öket látták.

12. Es hallottanak nagy ſzózatot az égböl, melly monda nékiek; jövetękfel ide; és felmentenek az égbe egy felhöben, és látták öket az ö ellenségeik.

13. Es azon órában lön nagy földindulás, és leomlék a' városnak tized réſze, és megöleték a' föld indulás által, nevezet ſzerint hét ezer ember, a' többi pedig megrémülvén adának ditsöſséget az egeknek Iſtenének.

14. A' második jaj elmúlt, és imé, a' harmadik jaj hamar eljö.

15. Es a' hetedik Angyal trombitál vala, és lönek az égben nagy ſzózatok, mellyek mondának: a' világnak országi a' mi URunké lettenek, és az ö Kriſtusáé, és orſzágol mind örökkön örökké.

16. Es ama' huſzon négy Vének, kik Iſten elött, az ö ſzékekben ülnek vala, az ö ortzájokra borúlván imádák az Iſtent.

17. Mondván: hálákat adunk tenéked mindenható UR Iſten, a' ki vagyon, és a' ki vala, és a' ki eljövendö, hogy elövetted ama' te nagy hatalmadat, és uralkodol.

18. Es meg haraguttanak a' pogányok; de eljött a' te haragod, és a' hóltaknak idejek, hogy megitéltesſenek, és meg adjad jutalmát a' te ſzolgaidnak a' Próphétáknak, és a' ſzenteknek, és a' ki félik a' te nevedet, kitſinyeknek és nagyoknak; és hogy megrontsad azokat, a' kik a' földet rontják.

19. Es az Iſtennek temploma meg nyitatott mennyekben, és megláttaték az ö ſzövetségének ládája az ö templomában,

ban, és lönek villámások, és ſzózatok, és menydörgéſek, és
föld induláſok, és nagy kö-esö.

XII. Réſz.

A' napban lévö Aſzſzonyt kergeti a' Sárkány.

1. Es egy nagy jel láttaték az égen; imé egy Aſzſzonyi
állat, melly a' napba öltözött, és a' hóld annak
lábai alatt, és az ö fején tizenkét tsillagból való korona.
2. Es terhben lévén kiált vala, és vajudék, és kinlódék
a' ſzülésben.
3. Es más egy jel láttaték az égen, és imé egy nagy ve-
res sárkány kinek hét feje vala, és tiz ſzarva, és annak fe-
jén hét koronák.
4. Es annak farka vonnya vala az égen lévö tsillagok-
nak harmad réſzét, és a' földre veté azokat, és a' sárkány
meg álla, a' ſzülö aſzſzony elött, hogy mihelyt ſzülne, an-
nak gyermekét elnyelné.
5. Es ſzüle fiat, a' ki legeltetni fogja mind a' pogá-
nyokat vas veſzſzövel, de annak gyermeke felvonattaték
az Iſtenhez, és az ö ſzékihez. *Sólt.* 2, 9.
6. Az Aſzſzonyi-állat pedig a' puſztába futa, a' hol né-
ki elkéſzitetett hely vala Iſtentöl, hogy ott táplálnák ötet
ezer két ſzáz és hatvan napokig.

Sz. Mihály Archangyalnak innepére való Epiſtola.

7. Es hartz lön az égen: Mihály és az ö Angyali
hartzolnak a' sárkány ellen, a' sárkány is hartzol
vala, az ö angyali is.
8. Es eröt nem vehetének, ſem azoknak helyek
nem találtaték többé az égben. *Dan.* 2, 35.
9. Es a' nagy sárkány, ama' régi kigyó, ki ör-
dögnek mondatik és Sátánnak, ki megtsalja az egéſz
földnek lakoſit, kivettetett a' földre, annak An-
gyali is kivettetének.
10. Es hallék nagy ſzózatot, melly monda az
égben: moſtan az idvesség, és az erö, és az ország a'
mi Iſtenünké lett, és a' hatalom az ö Kriſtusáé.
Mert

Mert levettetett a' mi Atyánkfiainak vádolója a' ki
váldolja vala öket a' mi Iſtenünk elött nappal és éjjel.
Zak. 3, 11.
11. Es ök gyözödelmet vettek rajta, a' Báránynak
vére által, és az ö bizonyság-tételének igéje által, és
nem ſzerették az ö lelkeiket mind halálig. *Róm.* 8,
33. ſeq. *és* 16, 20.
12. Annakokáért örvendezzetek egek, és a' kik
azokban lakoznak; Jaj *pedig* a' földön, és a' tenge-
ren lakozóknak, mert leſzállott az ördög ti hozzátok,
lévén nagy haraggal, és tudván, hogy kevés ideje
vagyon.] *Sólt.* 96, 11. *Esa.* 49, 13.
13. Es mikor látta vólna a' sárkány, hogy ö a' földre
vettetett, üldözi vala az Aſzſzonyi állatot, a' ki Fiát
ſzülte vala.
14. Es adatának az Aſzſzonyi állatnak, ama' nagy Sas-
nak két ſzárnyai, hogy az ö helyére a' puſztába repülne, a'
kigyónak ſzine elöl, a' hol tápláltatnék, ideig és idökik,
és fél ideig.
15. Es az Aſzſzonyi állat után botsátott vizet a' ki-
gyó, mint nagy folyó vizet, hogy a' vizeknek ſebes folyáſa
által elkapatná azt.
16. Es a' föld ſegitsége lön az aſzſzonyi állatnak, és
megnyitá ſzáját a' föld, és elnyelé a' folyó vizet, mellyet
botsátott a' sárkány az ö ſzájából.
17. Es meg haraguvék, a' sárkány az aſzſzonyi állatra,
és elméne, hogy hartzolna a' többiekkel, a' kik az ö magvá-
ból valók, kik is megtartják az Iſten parantsolatit, és a'
kiknél vagyon, a' Jéſus Kriſtusnak bizonyság-tétele.
18. Es én állitattam a' tengernek fövénnyére.

XIII. Réſz.

A' hét fejü állat, annak hartza. Es a' két ſzarvu állat.

1. Es látám, hogy a' tengerböl, egy fene-állat jöne-
fel, kinek hét fejei valának, és tiz ſzarvai, és an-
nak ſzarvain tiz koronák, annak pedig az ö fejein a' károm-
lásnak neve. *Dan.* 7, 7.

2. Es a' fene állat, mellyet láttam, haſonló vala a' párdutzhoz; de lábai mint a' medvének, ſzája pedig mint az oroſzlánnak ſzája, és a' sárkány, az ö erejét nékie adá, *úgy* az ö ſzékit, söt még hatalmát is.

3. Es látám, hogy annak fejei közzül, egyik *épen* halálosſan megsebeſitetett, de meggyógyitatott az ö halálos tsapása, és tsudalkozik vala az egéſz föld azon a' fene-állaton.

4. Es imádák a' sárkányt, ki a' feneállatnak hatalmat adott, a' fene állatot is imádák, mondván: kitsoda haſonló a' fene állathoz s'-ki hartzolhat-meg azzal?

5. Es ſzáj adatott néki, melly nagy dolgokat ſzól vala és káromláſokat, és hatalom adatott néki, hogy negyven két hólnapokig való hadat indithaſson.

6. Es megnyitá ſzáját az Iſten ellen való káromlásra, hogy káromolná annak nevét, és sátorát, és azokat, a' kiknek lakáſok mennyekben vagyon.

7. Es adaték néki hogy hadakoznék a' *Sz*entekkel, és meggyözné öket, és adaték néki hatalom minden nemzetségeken, nyelveken, és pogányokon.

8. Es imádák azt a' földnek minden lakoſi, kiknek nevek nintsen bé irva az életnek és a' Báránynak könyvében, ki megöletett e' világnak fundamentomának felvetésétöl fogva. *M.* 2. *Kö.* 32, 33. *Phil.* 4, 2. *Jel.* 3, 5.

9. Ha kinek füle vagyon, hallja meg.

10. A' ki öſzve-fogdozván rabságra viſzen, maga is rabságra vitetik; és a' ki fegyverrel öl, annak is fegyverrel kell megölettetni, itt vagyon türése és hiti a' ſzenteknek.

11. Es láték más feneállatot a' földböl kijöni, mellynek két ſzarva vala, hasonlók a' Báránynak *ſzarvához* és ſzól vala mint a' sárkány.

12. Es tselekeſzi az elsö-feneállatnak minden hatalmát ö elötte, és azt miveli, hogy a' föld, és a' kik azon laknak, imádnák az elsö fene állatot, kinek ö halálos sebe meg gyógyitatott.

13. Es nagy jeleket tselekeſzik, hogy az égböl tüzet is ſzálitana a' földre az emberek elött.

14. Es eltévelyiti a' földnek lakoſit a' jelek által, mellyek néki adattanak, hogy tſelekedné azokat, ama' fene állat elött, és monda a' földön lakozóknak, hogy egy képet késziteného a' feneállatnak, annak, a' kin vala a' fegyvernek tsapása; de megelevenedett.

15. Es adatott néki, hogy adna életet a' fene állatnak képébe, úgy hogy szólana a fene állatnak képe, és aztmivelné, hogy valakik nem imádnák a' feneállatnak képét, meg ölettetnének.
16. Söt azt is tselekedné, hogy mindenekre, kitsinyekre és nagyokra, gazdagokra és szegényekre, szabadosokra és szolgákra adatnék a' béllyeg, azoknak jobb kezekre vagy homlokokra.
17. Es hogy senki ne vásárolhasson se el ne adhasson, hanem tsak az, a' kin vagyon a' béllyeg, vagy a' fene állattnak neve, vagy annak az ö nevének száma.
18. Itt vagyon a' böltseség: a' kinek elméje vagyon vegye számba a' fene állatnak számát, mert emberi szám, és annak száma hatszáz hatvan hat.

XIV. Rész.

A' Bárányt követö szüzek, a' repülö Angyal, az URban meghalók, az aratás és a' szüret.

Apró szentek innepére való Epistola.

1. Es tekinték; és imé egy Bárány álla a' Sionnak hegyén, és ö véle száz negyven négy ezeren, kiknek homlokain irva vala, a' *Bárány* Attyának neve.
2. Es hallék szózatot az égböl, mint sok vizeknek zugását, és mint nagy menydörgésnek szavát, és hallám a' tzitarákon musikálóknak szavokat, kik az ö tzitarájokat verik vala.
3. Es új éneket énekelnek vala a' szék elött, es ama' négy állatok elött, és a' Vének elött, és senki meg-nem tanulhatta az éneket, hanem tsak a' száz negyven négy ezerek, kik árron vétettenek-meg a' földön lakozók közzül.
4. Es ezek azok, kik asszszonyi állatokkal magokat meg nem fertezteték, mert szüzek, ezek követik a' Bárányt valahová mégyen, ezek árron vétettenekmeg az emberek közzül, az Istennek és a' Báránynak.

5. Es az ö ſzájokban alnokság nem találtatott, mert ártatlanok az Iſtennek ſzéki elött.]
6. Es láték más Angyalt repülni az égnek közepén, lévén nála az örökkén való Evangyéliom, hogy hirdetné *azt* a' földön lakozóknak, és minden pogányoknak, nemzetségeknek, nyelveknek és népeknek.
7. Nagy felſzóval mondvan: féljétek az Iſtent, és adjatok néki ditsöséget, mert eljött az ö itéletinek órája. Es imádjátok azt, a' ki teremtette az eget, és a' földet, és a' tengert, és a' vizeknek forráſit.
8. Es más Angyal követé mondván: leomlott, leomlott a' Babilon, ama nagy város, mert az ö felgerjedett paráznaságából innia adott minden nemzeteknek.
9. Es az harmadik Angyal is követé öket, felſzóvál mondván: ha ki a' fene-állatot imádja, és annak képét, és felveſzi béllyegét az ö homlokára avagy kezére.
10. Az is iſzik az Iſten haragjának borából, melly öſzve keverés nélkül töltetett az ö haragjának poharába, és tüzzel s' kénkövel gyötrettetik, a' Szent Angyalok elött, és a' Bárány elött.
11. Es az ö gyötrelmeknek füſti felmégyen mind örökön örökké, és nem léſzen nyugodalmok, ſem nappal ſem éjjel azoknak, a' kik imádják a' fene-állatot, és annak képét, és ha ki felvéſzi annak nevének béllyegét.
12. Itt vagyon a' ſzenteknek türéſe, itt a' kik megtartják az Iſtennek parantsolatit, és a' Jéſusban való hitet.
13. Es hallék ſzózatot az égböl, melly nékem azt mondja vala: ird: Bóldogok a' halottak, kik az URban meghalnak moſtantól fogva. Bizony a' Lélek mondja: nyugoſznak az ö munkájoktól, és az ö tselekedetek követik öket.
14. Es tekinték, és imé egy fejér felhö, és a' ki a' felhön ül vala, haſonló az embernek Fiához, lévén ö fején arany korona, és ö kézében éles ſarló.
15. Es egy más Angyal jöve ki a' templomból, ki nagy felſzóval kiált vala annak, ki a' felhöben üle: botsásd néki ſarlódat és arass, mert eljött a' te aratásodnak órája, és megérett a' földön az aratásra való *gabona*.
16. Es a' ki üle a' felhöben, néki botsátá ſarlóját a' földre és learattatott a' földnek *gabonája*.
17. Es egy más Angyal jöve ki a' templomból, melly vagyon mennyekben, lévén annak is éles ſarlója.

18. Es egy más Angyal jö vala ki az óltártól, lévén hatalma a' tüzön, és nagy kiáltáſsal kiálta annak, a' kinél vala az éles ſarló, mondván: botsáſd néki a' te éles ſarlódat, és ſzeddmeg a' földön lévö ſzölös kerteknek ſzölöit, mert annak ſzölö gerezdi megértenek.

19. Es az az Angyal néki botsátá sarlóját a' földre, és meg ſzedte a' földnek ſzölöskerteit, és az Iſten haragjának nagy préſsébe töltötte.

20. Es nyomattatott a' ſajtó a' váraſon kivül, és vér jö vala ki a' ſajtóból ſzintén a' lovaknak zabolájáig ezer hatſzáz futamotnyira.

XV. Réſz.

Hét útólsó tsapások. Az üveg tenger. A' haragnak hét tséſzéi.

1. Es láték az égen egy más nagy, és tsudálatos jelt. Hét Angyalokat, kiknél valának a' hét útólsó tsapások, mert azok által ment véghez az Iſten haragja.

2. Es láték úgy mint tüzzel egyelitetett üveg tengert, és a' kik gyözedelmet vettek ama' fene állaton, annak képén, és bélyegén, és annak nevének ſzámán, azok állnak vala az üveg tengernél, lévén nálok az Iſtennek tzitharái.

3. Es éneklik vala Moiſesnek az ö ſzolgájának énekét, és a' Báránynak énekét, mondván: Nagyok és tsudálatosſak a' te tselekedetid URam, mindenható Iſten, igazak és valóságossak a' te útaid, ô Szenteknek Királlya.

4. Ki nem félne tégedet URam, és ki nem ditsöitené a' te nevedet? mert tsak egyedül vagy Szent, és eljönek minden pogányok, és leborúlnak te elötted, mert a' te itéletid nyilván valókká lettenek *Es.* 66, 23. *Jer.* 10, 7.

5. Es ezeknek utánna tekinték, és imé, a' bizonyságtétel sátorának temploma megnyitatott az égen.

6. Es ki jövének a' templomból ama' hét Angyalok, kiknél valának ama' hét tſapáſok, felöltöztetvén tiſzta fejér gyóltsban, és ö mellyeken felövedztetvén arany övekkel.

7. Es egyik ama' négy állatok közzül, a' hét Angyaloknak ád vala hét arany tséſzéket, mellyek teli valának az örökkön és örökké élö Iſtennek haragjával.

8. Es megtelék a' templom az Iſten ditsösségének, és hatalmaſságának füſtivel, és ſenki bé nem mehete a' templomba, mig meg nem tellyeſedtenek, ama' hét Angyaloknak hét tſapáſi. *Mſ.* 2. *K.* 40, 34. *Kir.* 1. *K.* 8, 10. *Eſ.* 6, 4.

XVI. Résʒ.

Hét Angyalok kitöltik tséſzéjeket. Három tiſztátalan lelkek. Es a hetedik tséſze.

1. Es hallék a' templomból egy nagy ſzózatot, melly
azt mondja vala a' hét Angyaloknak, menjetek el, és
öntsetek ki az Iſten haragjának tseſzéit a' földre.
2 Es elmenvén az elsö, kiönté tséſzéjét a' földre, és jöve
ártalmas gonoſz fekély az emberekre, kiken vala ama' fene
állatnak béllyege, és azokon, a' kik imádták annak képét.
3. Es a' máſodik Angyal ki önté tsèſzéjét a' tengerre, és
vérré lön, mint egy meghóltnak *vére*, és minden élö állat
meghala a tengerben.
4. Es a' harmadik Angyal kitölté tséſzéjét a' folyóvizek-
re, és a' vizeknek forráſira, és vérré lönek.
5. Es hallám a' vizeknek Angyalát, hogy ezt mondaná:
Igaz vagy URam; a' ki vagy, és a' ki valál, es ki ſzent *vagy*,
hogy ezeket meg-itélted.
6. Mert kiontották a' ſzenteknek, és a' Próphétáknak vérét,
és vért adtál nékiek inia, mert ök arra méltók.
7. Es hallám, hogy egy más Angyal mondja vala az óltár-
ból: úgy URam, mindenható Iſten, igazak és valóságoſſak
a' te iteletid.
8. Es a' negyedik Angyal ki önté tsészéjét a' napra, és ada-
ték annak, hogy ſütné az embereket mint a' tüz.
9. Es nagy hévséggel süttetnek vala az emberek, és káro-
molják vala az Iſtennek nevét, kinek hatalma vagyon a'
tsapáſokon, és meg nem térének, hogy ditsösséget adnának
ö neki,
10. Es az ötödik Angyal tsészéjét kiönté ama' feneállat-
nak ſzékire, és annak orſzága megſetétülc, és rágják vala
nyelveket, a' fájdalomnak miatta.
11. Es káromolták az egeknek Iſtenét, az ö fájdalmok
miatt, és az ö fekéllyeik miatt, és meg nem tértenek az ö tse-
lekedetekböl.
12. Es az hatodik Angyal ki önté tséſzéjét, a' nagy Eu-
phratesnek folyóvizére, és annak vizei ki ſzáradtanak, hogy
elkészitetnék az út, a' napkeleti Királyoknak.
13. Es látám, hogy a' sárkánynak ſzájából, és a' feneállat-
nak ſzájából, és a' hamis Próphétának ſzájából három tiſz-
tátalan lelkek *ſzármaztanak*, haſonlók a' békákhoz.
14. Mert ördögi lelkek, kik tsudákat teſznek, kik el-
mennek e' földnek királyihoz, és minden lakoſihoz, hogy
öſzve-

öſzve gyüjtsék öket a' hartzra, a' minden ható Iſtennek
ama' nagy napján. 2. Pét. 3, 10. 2. Thes. 2, 9. Luk. 12, 39.
15. Imé eljövök mint a' tolvaj. Bóldog a' ki vigyáz, és
megtartja ruháját, hogy mezitelen ne járjon, és az ö ſzemérme
meg ne láttaſsék. Máth. 24, 44. Luk. 12. 32.
16. Es egybe gyüjtötte öket azon a' helyen, melly Sidóúl
Armageddonnak mondatik.
17. Es a' hetedik Angyal kiöntötte tséſzéjét a' levegö
égre, és egy nagy ſzózat jöve-ki a' mennyei templomból a'
ſzéktöl, és monda: meglett.
18. Es lönek ſzózatok, menydörgéſek és villámáſok, és
lön nagy földindulás, ollyan nagy föld-indulás, a' minémü
nem vólt, miólta emberek vagynak a' földön.
19. Es az a' nagy város három réſzre oſzlék, a' pogányoknak
városi pedig leomlának, és ama' nagy Babilon emlékezetbe
vétetett Iſten elött, hogy néki adná az ö felgerjedett
haragjának borának poharát. Eſa. 51, 22. Jer. 25, 15.
Jel. 14, 8.
20. Es minden ſzigetek elmúltanak, és a' hegyek nem
találtattanak.
21. Es ismét egy tálentomat nyomó jég esö esett alá az
égböl az emberekre, és az emberek káromolták az Iſtent, a'
jég esönek tsapáſa miatt, mert annak tsapáſa felette nagy
vala. Jel. 11, 19.

XVII. Réſz.

Ama' nagy kurva, és az állat a' mellyen ül. Nagy vizek. Tiz ſzarvak, és amaz aſzſzony.

1. Es elö jövén egy, a' hét Angyalok közzül, kiknél valának
hét tsészék, és ſzóla velem mondván: jer,
megmutatom néked ama' nagy kurvának itéletit, ki a' ſok
vizeken ül.
2. A' kivel paráználkodtanak a' földnek Királyi, és megréſzegedtenek
az ö paráznaságának borától, a' földnek
lakosi.
3. Es vive engemet lélekben a' puſztába, és látám, hogy
egy aſzſzonyi állat ülne ama' veres fenevadon, melly teli
vala káromláſoknak neveivel, lévén néki hét feje, és tiz
ſzarva.
4. Es az aſzſzonyi állat felöltöztetve vala biborban, veres
bársonyban, és felékeſitetve aranyal, drága kövekkel, és
gyöngyökkel, lévén kezében arany pohár teli utálatosságokkal,
és ö paráznaságának tiſztátalanságával.

5. Es annak homlokán irva vala ama' név: Titok; ama' nagy
Babilon, a' paráznáknak, és a' föld utálatoſságinak annya.
2. *Thes.* 2, 7.
6. Es látám, hogy az aſzſzonyi állat meg réſzegedett a'
ſzenteknek vérétöl, és a' Jeſus tanúbizonyſáginak vérek-
töl, és mikor láttam vólna, nagy tſudálkozáſſal eltſudál-
koztam azon.
7 Es monda nékem az Angyal: miért tſudálkozol? én
megbeszéllem neked, az aszszonyi állatnak, és az ötet hor-
dozó feneállatnak titkát, mellynek hét feje vagyon és tiz
ſzarva.
8. A' feneállat, mellyet láttál, vólt *ugyan*, de már nints,
mindazáltal léſzen, hogy *ismét* fel jöjön, a' mélységböl, és
a' veſzedelemre menjen. Es álmélkodni fognak a' föld-
nek lakoſi, (kiknek nevek az életnek könyvébe nem irat-
tanak a' világ fundamentomának felvetésétöl fogva,) mikor
látandják a' feneállatot, melly vala, és már nintſen, noha *pe-
dig* még is vagyon.
9 Itt az értelem, a' kinek böltſesége vagyon. A' hét fejek,
ama' hét hegyek, mellyeken ül az aſzſzonyi-állat.
10. Es hét királyok vagynak; de öten eleſtenek, és az
egyik megvagyon, a' máſik pedig még nem jött el, és mi-
kor eljövend, megkell néki maradni egy kitſiny ideig.
11 Es ama' fene állat, a' melly vala, és *már* nintſen, és
ö a' nyóltzadik, és a' hét közzül való, és a' veſzedelemre
mégyen.
12. Es ama' tiz ſzarvak, a' mellyeket láttal, tiz királyok,
a' kik az orſzágot még el nem vették, de a' fene-állattal
egy óráig való hatalmat vettenek, mint királyok.
13. Ezeknek egygyezö értelmek vagyon, és ö birodalmo-
kat adták a' fene állatnak.
14. Ezek a' Báránnyal hadakoznak, és a' Bárány meg-
gyözi öket, mert ö az URaknak URa, és a' Királyoknak Ki-
rállya, és a' kik véle *tartanak*, azok hivataloſok, válaſztattak,
és hivek.
15 Es monda nékem: a' vizek, a' mellyeket láttál, a'
hol ama' kurva ül, népek, ſokaságok, pogányok és nyelvek.
16 Es a' tiz ſzarvak, a' mellyeket láttál a' feneállaton,
azok meg utálják a' kurvát, és elpuſztitják, s' megmezitele-
nitik azt, és annak husát eſzik, és azt tüzzel megégetik.
17. Mert Iſten adta nékiek ſzivekbe, hogy az ö tanátsát kö-
veſsék, és egy tanátſon járjanak, és önnön orſzágokat adják a'
feneállatnak, mig bétellyeſedjenek az Iſtennek beſzédi.

18. Es az aſzſzonyi állat, a' kit láttál, s' ama' nagy város mellynek birodalma vagyon, a' földnek királyin.

XVIII. Rész.

Babilon eſete, menjki abból, annak lakoſinak veſzedelmek. Babilonnak elveſzte.

1. Ezeknek utánna láték egy Angyalt az égböl aláſzállani' lévén néki nagy hatalma, és a' föld fénlik vala annak ditsöſségétöl.
2. Es erösſen, s' nagy felszóval kiálta mondván: elesett, elesett a' nagy Babilon, és lött hajléka az ördögöknek, és minden tisztátalan léleknek tömlötze, és minden tiſztátalan, és utálatos madárnak fogsága.
3. Mert az ö felgerjedett paráznaságának borából ittanak minden pogány-népek; és a' földnek Királyi paráználkodtanak azzal, a' földnek kalmári is, az ö gyönyörüsegének marháiból meggazdagottanak.
4. Más ſzózatot is hallék az égböl, melly monda: menjetek ki abból én népem, hogy annak büneibe ne réſzesüljetek, és ne jusſon néktek annak tsapáſiból. *Esa.* 48, 20. *Jer.* 50, 8. *M.* 1. *Kön.* 19, 12.
5. Mert annak bünei ſzintén az égig emelkedtenek, és megemlékezett, az Iſten annak álnokságáról.
6. Fizesſétek viszsza nékie a' ſzerint, a' mint ö fizetett néktek, és duplázván duplázzátok-meg néki az ö tselekedetit, a' poharat, mellyet töltött néktek, duplán töltsétek meg néki. *Sólt.* 137, 8. *Jer.* 50, 15.
7. A' mint magát ditsöségesſé és gyönyörüségesſé tette, a' ſzerint adjatok néki fájdalmat, és gyötrelmet; mert ö ſzivében azt mondja: én úgy ülök mint egy Királyné, és özvegy nem vagyok, ſem ſzomoruságot nem látok. *Esa.* 47, 8.
8. Annakokáért egy napon jönek-el az ö tsapáſi, a' halál, és a' jajgatás, és az éhség, és tüzzel égettetik meg. Mert erös UR az Iſten, ki ötet megitéli. *Ezek.* 26, 16.
9. Es siratni s' jajgatni fogják ötet, a' földnek Királyi, a' kik paráználkodtanak, és magokat véle gyönyörködtették, mikor meg-látandják az ö égesének füſtit.
10. Távol állván annak kinnyainak félelme miatt mondván: jaj, jaj, Babilon, te nagy város, te erös város; mert egy órában eljött a' te itéleted. *Eſa.* 21, 9. *Jer.* 51, 8.
11. Es a' földnek kalmári ſirnak és jajgatnak ö rajta, mivel azoknak árújokat már ſenki meg nem veſzi. *Ezek.* 27, 36.

12. *Sem* az arany és ezüſt poharakat, ſem a' drága kö-
veket, ſem az igaz gyöngyöt, a' bibort és bárſont, ſem a'
ſelyem *matériát*, ſem a' ſcárlátot, minden thyjafát, ſem az
elephánt tſontból való minden edényt, ſem drága fából és
rézböl, ſem vasból, ſem márványkőből való minden edényt.
13. Sem a' cinámómot, ſem a' jó illatú füſtnek ſzerét, ſem
drága kenetet, a' temjént, a' bort, az olajt, ſem a' ſemlye liſz-
tet, a' buzát, a' barmot, a' juhokat, a' lovakat, ſem a' ſzekere
ket, ſem a' teſteket, ſem az embereknek lelkeket.
14. Es a' te lelked kivánságának gyümöltſe eltávozott te-
töled, és mindenek, *a' mellyek* kövér, és tündöklök *valának* el
mentenek te töled, és ſoha többé fel nem találod azokat.
15. Es az ezekkel keresked ö kalmárok, kik ö belöle *a' Városból* meg gazdagodtanak, annak kinnyának félelme
miatt távol állván, sirnak és ſzomorkodnak.
16. Es *azt* mondják: jaj, jaj, ama' nagy város, melly bi-
borban, és bárſonyban, és ſcárlátban öltöztetett vala, és meg-
ékeſitetett arannyal, drága kövekkel, és gyöngyökkel, imé
egy órában elpuſztitatott, ollyan nagy gazdagság.
17. Es minden kormányos, és a hajókon járó minden
tárſaság, és a' hajóſok, és valakik a' tengeren kereskednek,
távól állottanak. *Es.* 32, 14. *Ezek.* 27, 29.
18. Es kiáltoznak vala, látván annak égésének füſtit,
mondván: mellyik *város* vala haſonló e' nagy városhoz.
19. Es port hánynak fejekre, és ſirván kiáltoznak, és ſzo-
morkodnak mondván: jaj, jaj, ama' nagy város, mellynek
árujából meggazdagúltanak minnyájan, kiknek a' tengeren
hajójok vala, mert egy órában elpuſztúlt.
20. Örüljetek ö rajta egek, és ti ſzent Apoſtolok, és Pró-
féták, mert megitélte ötet az Iſten, a' ti rajtatok tött boſzſzú-
ért. *Eſai.* 44, 23. *Jer.* 51, 42.
21. Es egy erös Angyal, mint egy nagy malomkövet fel-
vévén, a' tengerbe veté, mondván: illyen nagy omláſſal vette-
tik-el Babilon, ama' nagy város, és ſoha többé nem találtatik.
22. Es többé nem hallatik te benned, ſem a' cithara ve-
röknek, ſem a' muſikáſoknak, ſem a' ſipoſoknak, ſem a' trom-
bitáſoknak ſzavok, és ſemminémü meſterségnek meſter em-
bere, te benned ſoha többé nem találtatik, ſem a' malomnak
zörgéſe többé nem hallatik te benned.
23. Es ſoha gyertjavilág ſem láttatik tebenned többé,
ſem a' völegénynek, és a' menyaſzſzonynak ſzava nem
hallatik tebenned többé. Mert a' te kalmárid a' földnek
föemberei vóltanak, és megtsalattattanak a' te bövösbájos-
kodáſodnak általa minden nemzetségek.

24. Es találtattanak abban a' Próphétáknak, és a' Szenteknek vérek, s' mind azoknak vérek, a' kik megölettettenek a' földön.

XIX. Rész.

A' választottaknak éneke. A Bárány lakodalma. Angyal imádása, és ama' lovas. Angyal a' napban.

1. Ezeknek utánna hallék, mint nagy sokaságnak felható szavát az égen, melly mondá : Alleluja; idvesség,és ditsösség, és tisztesség, és birodalom a' mi URunknak Istenünknek.
2. Mert igazak és tökélletesek az ö itéleti, és megitélte ama' nagy kurvát, melly ö paráznaságával megvesztegette a' földet. Es boszszút állott az ö szolgainak véreért, *kikeresvén* annak kezeböl. *Mós* 5. *Kön.* 32, 43.
3. Másodszor is mondának : Alleluja, és annak füsti felmégyen mind örökkön örökké. *Esa* 34, 10.
4. Es a' huszon négy Vének leborúlának, és ama' négy állatok, és imádák az Istent, ki a' székenül vala, mondván: Amen, Alleluja.
5. Es a' széktöl szózat szarmazék, melly monda: ditsérjétek a' mi Istenünket minden ö szolgai, és a' kik ötet félik, kitsinyek és nagyok.
6. Es hallám mint nagy sokaságnak szavát, és mint sok vizeknek szavát, és mint erös mennydörgéseknek szavát; melly monda : Alleluja; mert országol az ÚR, a' mindenható Isten.
7. Örüljünk és örvendezzünk, és adjunk néki ditsösséget. Mert eljött a' Báránynak lakodalma ,és az ö felesége elkészitette magát. *Mát* 22,2.
8. Es adatott néki, hogy öltöztetnék tiszta fejér gyólsban, mert a' gyólts a' szenteknek igazulása. *Sólt.* 45, 14. *Ezek.* 16, 10.
9. Es monda nékem : irjad : Bóldogok kik, a' Bárány lakodalmának menyegzöjére hivattattanak; és monda nékem: ezek az Istennek igaz mondási.
10. Es az ö lábai elött leborúltam, hogy imádnám ötet, és monda nékem : meg-lásd, ne *tselekedd*, a' te, és atyád fiainak szolga társa vagyok, kiknél vagyon a' Jésusnak tanúbizonyság tétele. Az Istent imádjad, mert a' Jésusnak bizonyság-tétele, a' jövendö mondásnak lelke.

11. Es láték megnyilatkozott eget, és imé egy fejér ló,
és a' ki azon üle, hivattatik hivnek, és igaznak, és a' ki
igazsággal itél, és hartzol.
12. Es annak ſzemei, mint a' tüznek lángja, és annak
fején ſok koronák, és vala egy megirattatott neve, mellyet
ſenki nem tud vala, hanem tſak ö maga.
13. Es vérbe mártatott ruhába öltözék, és az ö neve vala:
Iſtennek igéje. *Eſa.*63,2 3.*Ján.* 1,1. 1.*Ján. Lev.* 1,1.
14. Es a' mennyekben lévö hadiſeregek, követék ötet
fejér lovakon, fejér és tiſzta gyóltsba felöltöztetvén.
Mát. 28,3.
15. Es annak ſzájából éles tör jöveki, hogy megverje
azzal, a' pogányokat, és ö maga legelteti azokat vas veſzſzö-
vel, és ö nyomja az Iſten boſzſzúállásának, és haragja borá-
nak ſajtóját.
16. Es annak hátán s' derekán irva vala ama' név: Ki-
rályoknak Királlya, és URaknak URa.
17. Es láték egy Angyalt állani a' napban, ki nagy fel-
ſzóval kiálta, és monda az ég alatt repezö minden mada-
raknak: jertek, és gyüljetek öſzve, a' nagy Iſtennek vatſo-
rájára. *Jer.* 12,9. *Ezek.* 39,17.
18. Hogy egyétek a' Királyoknak huſokat, és az Ezere-
deſeknek huſokat, és az Eröſeknek huſokat, és a' lovaknak
huſokat, és azoknak, a' kik ülnek azokon, és minden ſzaba-
doſoknak és ſzolgáknak, kitsinyek és nagyoknak huſokat.
19. Es látám a' feneállatot, és á' földnek Királyit, és
azoknak öſzvegyült hadiſeregeit, hogy meghartzolnának
azzal, a' ki ül a' lovon, és annak hadiſeregével.
20. Es megfogaték a' feneállat, és azzal együtt a' hamis
Próphéta, ki tsudákat tön ö elötte, mellyek által megtſalta
azokat, a' kik, a' feneállatnak bellyegét felvették, és annak
képét imádták, azok mind ketten elevenen vetteténck a'
tüznek tavába, melly kénkövel ég vala. *Dán.*7,11. *Mát.*24,24.
21. Es a' többiek megöletének, a' lovonülönek ſzájá-
ból ſzármazott fegyver által, és minden égi madarak jól-
laktanak azoknak huſaival.

XX. Réſz.

Az ördög megkötöztetik ezer eſztendeig. A' kénkövel egö tó. Es a' könyvek az itéletben.

1. Es láték egy Angyalt alá ſzállani az égböl, kinél vala-
nak a' mélysegnek kúltsai, és ö kezében nagy
lántz.

2. Es

2. Es megragadá a' sárkányt, ama' régi kigyót, ki az ör-
dög és a' sátán, és megkötözte azt ezer eſztendeig.
3. Es a' mélységbe vetette, oda bézárván ötet, és utánna
bépetsételvén, hogy ne tſalná-meg a' pogányokat többé,
mig ezer eſztendök eltelnének, de az után ismét felkell ól-
doztatni egy kevés ideig.
4. Es láték ſzékeket, es ülnek vala azokon, és itélet tételre
való hatalom adatott azoknak. Es *látám* lelkeket azoknak,
kiknek fejek vétetett a' Jéſusnak bizonyság-tételéért, és az
Iſtennek igéjéért. Es a' kik nem imádták a' fene állatot,
ſem képét, és annak béllyegét nem vettékfel az ö homlo-
kokra, ſem pedig kezekre, és élnek, és országolnak, a' Kri-
ſtuſſal ezer eſztendeig. *Mát.* 19, 28. *Luk.* 22, 30.
5. A' többi halottak pedig nem elevenedtenek-meg, mig
ezer eſztendö el nem tölt. Ez ez elsö feltámadás.
6. Bóldog, és ſzent a' kinek réſze vagyon az elsö feltáma-
dásban, azokon nintſen hatalma a' máſodik halálnak; ha-
nem az Iſtennek, és a' Kriſtusnak Papjai léſznek, és orſzágol-
nak ö véle ezer eſztendeig. *Esa.* 61, 6. 1, *Pét.* 2, 9.
7. Es mikor ezer eſztendök eltelnek, feloldoztatik a' sá-
tán az ö fogságából.
8. Es kimegyen, hogy megtsalja a' földnek négy ſzege-
letin lévö pogányokat, a' Gógot és a' Magógot, hogy öſzve-
gyüjtené öket a' hadakozásra, kiknek ſzáma, mint a' tenger
fövénnyének ſzáma. *Ezek.* 38, 2. *és* 39, 1.
9. Es feljövének a' földnek ſzéleſségére, és körülvették
a' ſzenteknek táborát, és ama' ſzerelmes várost, és az Iſten-
töl tüz ſzállott az égböl, és megeméſzté öket.
10. Es az ördög, a' ki megtſalta öket, kivettetett a' kén-
kövel égö tóba, a' hol vagyon ama' feneállat, és a' hamis
Próféta, és kinoztatnak nappal és éjjel, mind örökkön
örökké.
11. Es láték egy nagy fejér ſzéket, és a' ki azon ül va-
la, annak ortzája elöl elfuta a' föld, és az ég, és azoknak
helyek nem találtaték. 2. *Pét.* 3, 10.
12. Es látám a' hóltakat, kitſinyeket es nagyokat állani
az Iſten elött, és a' könyvek megnyitatának, es egy más
könyv is megnyitaték, melly az életnek könyve, és a' ha-
lottak megitéltetének a' ſzerint, a' mint a' könyvbe irva
vagyon, és az ö tſelekedetek ſzerint.
13. Es a' tenger elöadá a' halottakat, mellyek ö nála va-
lának, és a' halál, és a' koporsó elöadák, az ö nálok lévö halotta-
kat, és minnyájan megitéltetének az ö tſelekedetek ſzerint.

14. Es a' halál, és a' pokol, a' tüznek tavába vettetének,
melly a' máſodik halál. 1. *Kor.* 15, 54. *ſeq.*
15. Es ha ki felirva nem találtatott az életnek könyvé-
be, a' tüznek tavába vettetett.

XXI. Réſz.

Uj egek, és új Jérusálem, a' Bárány, s' a' Menyaſzſzony, és a' mennyei Jerusálem.

1. Es láték új eget és újföldet; mert az elsö ég, és az elsö
föld elmúltanak, és a' tenger többé nintſen.
Esa 65, 17. *és* 66, 22. 2. *Pét.* 3, 13.
2. Es én János látám az Uj Jeruſálemet, hogy az Iſten-
töl alájött az égböl, elkéſzitetvén mint az ö mátkájának
kedvéért felékeſitetett menyaſzſzony. *Gal.* 4, 26. *Sid.* 11, 10.
3. Es hallottam az égböl egy nagy ſzózatot, melly mon-
da: imé az Iſtennek sátora, az embereknél, és lakozik ö
vélek, és azok az ö népei léſznek, és maga az Iſten, a' ki ö
vélek *vagyon*, léſzen nékiek Iſtenek. *Ezek.* 43, 7.
4. Es az Iſten eltöröl minden köny hullatáſt az ö ſzemeikröl
és a' halál többé nem leſzen, ſem ſzomorkodás, ſem jajgatás,
ſem fáradság többé nem léſzen, mivel az elsök elmultanak.
1. *Kor.* 15, 26.
5. Es a' ki a' ſzéken üle monda: imé mindeneket meg-újí-
tok; és monda nékem: irjad, mert ezek a' beſzédek igazak, és
hitelre méltók. *Esa.* 43, 19. 2. *Kor.* 5, 17.
6. Es monda nékem: én vagyok az A és az O, a' kezdet és
a' Végezet, és a' ki ſzomjúhozik, annak adok ingyen az élö viz-
nek forráſiból. *Es.* 12, 3. *és* 44, 6. *és* 55. 1.
7. A' ki gyözödelmes léſzen örökségül birand mindene-
ket, és léſzek néki Iſtene, ö is nékem fiam léſzen.
8. A' félelmeseknek pedig, és a' hitleneknek, és a' fertel-
meseknek, és gyilkoſoknak, a' paráznáknak, és bövös bájoſok-
nak, a' bálványozóknak, és minden hazugoknak az ö réſzek,
a' tüzzel és kénkövel egö tóban vagyon, melly a' máſodik
halál. 1. *Kor.* 6, 9. *Gal.* 5, 21. *Eph.* 5, 5.
9. Es hozzám jarula egy ama' hét Angyalok közzül, kik-
nél valának a' hét tséſzék, teli a' hét útólsó tsapásokkal, és ſzó-
la velem mondván: jer, megmutatom néked, a' menyaſzſzonyt
a' Báránynak feleségét.
10. Es felvitt engen lélekben egy nagy magas hegyre, és
meg mutatá nékem ama' nagy váraſt, a' Sz. Jerusálemet, melly
Iſtentöl jö vala alá az égböl. 11.

11. Lévén abban az Istennek ditsösége, és annak fényes-
sége,hasonló a' legdrágalatosabb köhöz,a Jáspis köhöz,melly
fénlik mint a' Kristály.
12. Vala pedig nagy és magas köfala. Es tizenkét kapui
valának, és a' kapukban tizenkét Angyalok, és fellül iratott
nevek, mellyek az Izrael fiainak tizenkét nemzetségeknek
nevei. *Ezek.* 48, 31.
13. Napkeletröl három kapuk,Eszakról három kapuk,Dél-
röl három kapuk; és Napnyugotról három kapuk.
14. Es a' város köfalának tizenkét fundamentomi valá-
nak, és azokon a' Báránynak tizenkét Apostolinak nevei.
15. Es annál, a' ki velem szól,egy arany nád szál vala, hogy
meg mérné a' várost, annak kapuit, és köfalait.
16. Es a' város négy szegeletre fekszik vala, és annak hosz-
sza szintén annyi,mint a' széle,és megmérte a' várost a' náddal,
tizenkét ezer futamotnyira, és annak hoszsza,széle, és magas-
sága mind egy. *Eph.* 3, 18.
17. Annak köfalát is megmérte száz negyven négy sing-
nyire, az embernek mértéke szerint, melly az Angyalé.
18. Es annak a' köfalnak épitése vala Jáspis, és a' város
tiszta arany, hasonló a' tiszta üveghez.
19. Es a' városnak köfalának fundamentomi, megékesit-
tettenek minden féle drága kövekkel. Az elsö fundamen-
tom Jáspis, a' második Safir, a' harmadik Kalcedon, a' negye-
dik Smaragd.
20. Az ötödik Sárdonix, a' hatodik Sardius, a' hetedik
Krisolithus, a' nyóltzadik Beryllus, a' kilentzedik Topázi-
us, a' tizedik Krisoprasus, a' tizenegyedik Hiacinthus, a'
tizenkettödik Amethistus.
21. Es a' tizenkét kapuk tizenkét drága gyöngyök, *mert*
mindenik kapu egy drága gyöngyböl vala, és a' városnak
útzája tiszta arany, mint az által látzó üveg.
22. Es abban templomot nem láttam, mert az UR, a'
mindenható Isten annak temploma, és a' Bárány.
23. Es nem szükölködik a' város a' Nap nélkül, sem a'
Hóld nélkül, hogy abban fénlenének, mert az URnak di-
tsösége megvilágositotta azt, és annak szövétneke a' Bárány.
Esa. 60, 19. *Zach.* 14, 7.
24. Es a' kik megtartattanak a' pogányok közzül, an-
nak világosságánál járnak, és a' földnek Királyi ö ditsös-
segeket, es tisztességeket abba bévíszik. *Esa.* 60, 3. 5.
25. Es annak kapui bé nem zároltatnak nappal, ott pe-
dig éjtszaka nintsen. *Esa.* 60, 11. 20. *Zach.* 14, 7.

26. Es

26. Es bévíſzik abba, a' pogányoknak ditsöségét és tiſztességét.

27. Es abba ſemmi tiſztátalan bé nem mégyen, ſem utálatosságot ſzerzö, ſem a' ki hazugságot ſzól, hanem tsak a' kik a' Báránynak élö könyvében irva vagynak.

XXII. Réſz.

A' városnak útzáján a' forrás, és az életnek fája. János imádja az Angyalt. Senki e' könyvhöz ne tégyen.

1. Es megmutatá nékem az élö viznek tiſzta patakját, melly fénlik vala mint a' Kriſtály, és kifoly vala az Iſtennek, és a' Báránynak ſzékitöl. *Ezek.* 47, 1. *Zach.* 14, 8.

2. Annak a' *városnak* útzájának közepin pedig, és a' folyó viznek innentsö és tulsó partján, vala az életnek fája, melly tizenkét gyümöltsöt hozván, hónaponként megadja vala gyümöltsét, és a' fának levelei, a' pogány népeknek gyógyitására valók valának. *M.* 1. *K.* 2, 9. *Ezek.* 47, 12.

3. Es ſemmi átok többé nem léſzen, hanem az Iſtennek, és a' Báránynak ſzéki léſzen abban, és annak ſzolgai ſzolgálnak ö néki. *Zach.* 14, 11.

4. Es meglátják az ö ortzáját, és annak neve azoknak homlokokon. *Mát.* 5, 8. 1. *Kor.* 13, 12. 1. *Ján.* 3, 2.

5. Es ott éjtſzaka nem léſzen, és nem ſzükölködnek a' ſzövétneknek, vagy a' napnak világossága nélkül, mert az UR, az Iſten világoſitja megöket, és uralkodnak mind örökkön örökké. *Sólt.* 36, 10. *Eſa.* 60, 19. 20.

6. Es monda nékem: e' beſzédek hitelre méltók, és igazak, és az UR, *ki* a' ſzent Própkétáknak Iſtene, elküldötte az ö Angyalát, hogy megmutatná ſzolgainak, mellyeknek hamar meg kell lenni.

7. Imé hamar eljövök. Bóldog a' ki megtartja, e' könyvnek Próphétálásának beſzédit. *Jel.* 1, 3.

8. En János, a' ki láttam és hallottam ezeket, és mikor hallottam és láttam vólna, leborúlok vala, hogy tiſztességet tegyek az Angyalnak lábainál, a' ki nékem ezeket meg mutatta.

9. Es monda nékem, meglásd, ne! mert a' te ſzolga társod vagyok, és a' te atyádfiainak a' Próphétáknak, és azoknak, kik megtartják e' könyvnek beſzédit. Az Iſtent imádjad.

10. Es monda nékem el ne petsételd e' könyvnek próphétálásának beſzédit. Mert az idö közel vagyon. *Dan.* 8, 26.

11. A' ki árt, ártſon ez után is, a' ki fertelmes, légyen fertelmes ez után is. A' ki igaz, légyen igaz ez után is, és a' ki Szent, légyen Szent ez után is.
12. És imé hamar eljövök, és az én jutalmazásom én velem, hogy fizeſsek kinek kinek, az ö tselekedete ſzerint.
13. Én vagyok az A és az O, a' kezdet és a' végezet, az elsö és az útólsó.
14. Bóldogok, kik az ö parantsolatit tselekeſzik, hogy légyen nékiek hatalmok, az életnek fáján, és a' kapukon által, bémenjnek a' városba.
15. De oda kün vagynak az ebek, a' bövös bájoſok, a' paráznák, és a' gyilkoſok, es a' bálvány imádók, és minden, valaki ſzereti és tselekeſzi a' hazugságot. 1 *Kor.* 6, 10. *Eph.* 5, 5.
16. Én Jéſus küldöttem az én Angyalomat, hogy ezekröl bizonyságot tégyen néktek az Ekléſiákban. Én vagyok a' Dávid nemzetségének gyökere, amaz fényes hajnal tsillag. *Mós.* 4. *Kö.* 24, 17. *Esa.* 11, 1. *Róm.* 15, 12.
17. És a' Lélek, és a' menyaſzſzony azt mondják: jövel; és a' ki hallja mondja ezt: jövel, és a' ki ſzomjúhozik; jöjjön el, és a' ki akar, vegyen az életnek vizéböl ingyen. *Esa.* 55, 1.
18. Mert egyetemben bizonyságot téſzek minden *ember* elött, a' ki hallja e' könyvnek próphétálásának beſzédit, ha ki azokhoz *valamit* téſzen, az Iſten reá téſzi arra a' tsapásokat, mellyek e' könyvben irva vagynak.
19. És ha ki elvéſzen e' könyvnek próphétálásának beſzédiböl, elvéſzi az Iſten annak réſzét az életnek könyvéböl, és a' Szent városból, és *azokból*, a' mellyek megvagynak irva e' könyvben. 1. *M.* 1. *Kön.* 32, 33 *Sólt.* 69, 29.
20. A' ki ezekröl bizonyságot téſzen, *azt* mondja: bizony hamar eljövök; Amen. Bizony, jövel URam Jéſus. *Es* 40, 17.
21. A' mi URunk Jéſus Kriſtuſunknak kegyelme, mindnyájatokkal. Amen.

János Látáſinak és az Uj Teſtamentomnak Vége.

SOLI DEO GLORIA.

Eſzten-

Eſztendönként.

Vasárnapokon elolvasandó
Epiſtoláknak és Evangyéliomoknak
rendi
avagy

Mutató Táblája.

Advent. I. Vasárnapon.
Epiſtola Róm. 13,11—14. Evangyéliom Máth. 21,1—9.
Advent. II. Vasárnap.
Epiſtola Róm. 15,4—13. Evangyéliom. Luk. 21,25—36
Advent. III. Vasárnap.
Epiſtola 1 Kor. 4,1—5. Evangyél. Máth. 11,2—10.
Advent. IV. Vasárnap.
Epiſtola Phil. 4,4—7. Evangyéliom. Ján. 1,19—28.
Karátson. Innep napjára.
Epiſtola Titush. 2,11—15. Evangyéliom. Luk. 2,1—14.
vagy Eſaiæ 9,5—8.
Karátson; után való Vasárnap.
Epiſtola Gal. 4, 1—7. Evangyéliom. Luk. 2, 33—40.
Uj eſztendö Innep napjára.
avagy Kriſtus URunk környülmetélkedésének Innep.
Epiſtola Gal. 3,23—29. Evangyéliom. Luk. 2,21.
Uj eſztendö után való Vasárn.
Epiſtola 1. Pét. 3,20—22. Evangyéliom. Máth. 3,13—17.
Vizkereſzt, avagy Kriſtus URunk megjelenésének Innepe Napján.
Epiſtola Eſa. 60,1—6. Evangyéliom. Máth. 2,1—12.
Viz Kereſzt után I. Vasárn.
Epiſtola Róm. 12,1—5. Evangyéliom. Luk. 2,41—52.
Viz Kereſzt után II. Vasárn.
Epiſtola Róm. 12,6—16. Evangyéliom. Ján. 2,1—11.
Viz Kereſzt után III. Vasárnap.
Epiſtola Róm. 12,17—21. Evangyéliom. Mát. 8,1—13.
Viz Kereſzt után IV. Vasárnap.
Epiſtola Róm. 13,8—10. Evangyéliom. Mát. 8,23—27.
Viz Kereſzt után V. Vasárnap.
Epiſtola Koloſſ. 3,12—17. Evangyél. Máth. 13,24—30.

Viz Kereszt után VI. Vasárnap.

Epistola 2. Pét. 1, 19—21. Evangyél. Mát. 13, 31—35. és Mát. 17, 1—9.

Dominicá Septuagesimæ.

Epist. 1. Kor. 9, 24—c. 10, 5. Evangyél. Mát. 20, 1—16.

Dominica Sexagesimæ.

Épist. 2 Kor. 11, 19—c. 12, 9. Evangyél. Luk. 8, 4—15.

Dominica Qvinqvagesimæ avagy Esto mihi

Epist. 1. Kor. 13, 1—10. Evangyél. Luk. 18, 31—43.

Dominica Invocavit vagy Böjt I. Vasárnap.

Epistola 2. Kor. 6, 1—10. Evangyéliom Máth. 4, 1—11.

Domin. Reminiscere vagy Böjt II. Vasárnap.

Epist. 1. Thes. 4, 1—7. Evangyél. Máth. 15, 21—28.

Domin. Oculi vagy Böjt III. Vasárnap.

Epist. Ephes. 5, 1—9. Evangyél. Luk. 11, 14—28.

Domini: Lætáre vagy Böjt IV. Vasárnap.

Epistola Gal. 4, 21—31. Evangyéliom. Ján. 6, 1—15.

Domini Judica vagy Böjt. V. Vasárnap.

Epist. Sidokh. 9, 11—15. Evangyéli. Ján. 8, 46—59.

Domin. Palmarum, avagy Virág Vasárnap.

Epist. Philip. 2, 5—11. Evangyéliom. Máth. 21, 1—9.

Nagy Péntekem, avagy URunk kinszenvedésének napján.

Epistola Esa. 53, 5—10. Evangyéliom. Ján. 19, 16—30.

Husvét, avagy URunk Feltámadásának Innepnap.

Epist. 1. Kor. 5, 6—8. Evangyéliom. Márk. 16, 1—8.

Domin. Qvasimodogeniti, avagy Husvét. után I. Vasár.

Epist. 1. Ján. 5, 4—10. Evangyéliom. Ján. 20, 19—23.

Domin. Misericordias, avagy Husvét. után. II. Vasárn.

Epist. 1. Pét. 2, 21—25. Evangyéliom. Ján. 10, 11—16.

Domin. Jubilate, avagy Husvét után III. Vasárn.

Epist. 1. Pétr. 2, 11—20. Evangyél. Ján. 16, 16—23.

Domin. Cantate vagy Husvét után IV. Vasárn.

Epistola Jak. 1, 16—21. Evangyéliom. Ján. 16, 5—15.

Domin. Rogate vagy Husvét után V. Vasárn.

Epistola Jak. 1, 22—27. Evangyél. Ján. 16, 23—30.

Domin. Exaudi vagy Husvét után VI. Vasárn.

Epist. 1. Pét. 4, 7—11. Evangyél. Ján. 15, 26—c. 16, 4.

Pünkösd I. Innepe napján.

Epist. Ap. Tselek. 2, 1—13. Evangyél. Ján. 14, 23—31.

Sz. Háromság napján.

Epistol. Róm. 11, 33—36. Evangyéliom. Ján. 3, 1—15.

Sz.

Sz. Háromság nap után I. Vasárnap.
Epiſtola 1. Ján. 4, 16—21. Evangyél. Luk. 16, 19—31.
Sz. Háromság nap után II. Vasárnap.
Epiſtola 1. Ján. 3, 13—18. Evangyél. Luk. 14, 16—24.
Sz. Háromság nap után III. Vasárn.
Epiſtola 1. Pét. 5, 6—11. Evangyél. Luk. 15, 1—10.
Sz. Háromság nap után IV. Vasárnap.
Epiſt. Róm. 8, 18—23. Evangyél, Luk. 6, 36—42.
Sz. Háromság nap után V. Vasárnap.
Epiſtola 1. Pét. 3, 8—15 Evangyéliom. Luk. 5, 1—11.
Sz. Háromság nap után VI. Vasárnap
Epiſtola Róm. 6, 3—11. Evangyél. Máth. 5, 20—26.
Sz. Háromság nap után VII. Vasárnap.
Epiſtola Róm. 6, 19—23. Evangyéliom. Márk. 8, 1—9.
Sz. Háromság nap után VIII. Vasárn.
Epiſt. Róm. 8, 12—17. Evangyél. Máth. 7, 15—23.
Sz. Háromság nap után IX. Vasárn.
Epiſtola 1. Kor. 10, 6—13. Evangyéliom. Luk. 16, 1—9.
Sz. Háromság nap után X. Vasárn.
Epiſt. 1. Kor. 12, 1—11. Evangyél. Luk. 19, 41—48.
Sz. Háromság nap után XI. Vasárnap.
Epiſtola 1. Kor. 15, 1—10. Evangyél. Luk. 18, 9—14.
Sz. Háromság nap után XII. Vasárnap.
Epiſtola 2. Kor. 3, 4—9. Evangyél. Márk. 7, 31—37
Sz. Háromság nap után XIII. Vasárn.
Epiſtola Gal. 3, 15—22. Evangyél. Luk. 10, 23—37.
Sz. Háromság nap után XIV. Vasárn.
Epiſtola Gal. 5, 16—24. Evangyél. Luk. 17, 11—19.
Sz. Háromság nap után XV. Vasárnap.
Epiſtola Gal. 5, 25—c. 6, 10. Evangyél. Máth. 6, 24—34.
Sz. Háromság nap után XVI. Vasárnap.
Epiſtola Eph. 3, 13—21. Evangyél. Luk 7, 11—17.
Sz. Háromság nap után XVII. Vasárnap.
Epiſtola Eph. 4, 1—6. Evangyél. Luk. 14, 1—11.
Sz. Háromság nap után XVIII. Vasárnap.
Epiſtola 1. Kor. 1, 4—9. Evangyél. Máth. 22, 34—46
Sz. Háromság náp után való XIX. Vasárn
Epiſtola Eph. 4, 22—28. Evangyéliom. Máth. 9, 1—8.
Sz. Háromság nap után XX. Vasárn.
Epiſtola Eph. 5, 15—21. Evangyél. Máth. 22, 1—14.
Sz Háromság nap után XXI. Vasárn.
Epiſtola Eph. 6, 10—17. Evangyéliom. Jan. 4, 47—54.

Sz

Sz. Háromság nap után XXII. Vasárn.
Epiſtola. Phil. 1, 3—11. Evangyéliom. Máth. 18, 23—35.
Sz. Háromság nap után XXIII. Vasárn.
Epiſtola. Phil. 3, 17—21. Evangyél. Máth. 22, 15—22.
Sz. Háromság nap után XXIV. Vasárn.
Epiſtola. Kol. 1, 9—14. Evangyéliom. Máth. 9, 18—26.
Sz. Háromság nap után XXV. Vasárn.
Ep. 1. Theſſ. 4, 13—18. Evangyél. Máth. 24, 15—28.
Sz. Háromság nap után XXVI. Vasárn.
Ep. 2. Theſſ. 1, 3—10. Evangyél. Máth 25, 31—46.
Sz. Háromság nap után XXVII. Vasárn.
Epiſt. 2. Pét. 3, 3—13. Evangyél. Máth. 24, 37—51.

Eſztendönként

Innep napokon elolvasandó, Epiſtoláknak és Evangyéliomoknak rendi vagy Mutató tálábja.

Sz. András Apoſtolnak Innepe napján.
Epiſtola. Róm. 10, 8—18. Evangyél. Máth. 4, 18—22.
Mivel Sz. András leg elsö vólt a' ki követte a' Jéſuſt; Ján. 1, 37. és 40. Azért a' legelsö Innep, a' kereſztény Annyaſzentegyházban, az ö emlékezetire rendeltetett.

Sz. Thamás Apoſt. Innepe napjára.
Epiſtola. Epheſ. 1, 3—6. Evangyéliom. János 20, 24—29.
Sz. Iſtvány elsö Mártyromnak innepn.
Epiſtola Apoſt. Tſel. 6, 8—15 avagy —c. 7, 59.
Evangyél. Máth. 23, 34—39.
Mivel Sz. Iſtvány legelsö azok között, kik a' Kriſtus bizonyságtételeéért meg ölettettenek, azért URunknak ſzületésének innepe után, legelöre Sz. Iſtvány elsö Mártyr innepe rendeltettetett.
Az Epiſtolának elolvasásában pedig NB. ha ſzintén vegik kivántatik el olvaſatni az Apoſt. Tsel. 7. réſzébenaz elsö Versetskétöl, egéſz az ötven egyedik versetskéig, ellehet hagyni az igéket.

Sz. János Evangeliſtának Innepén.
Ep. Róm. 8, 28 — 39. Evangyéliom Ján. 21, 19—24.
Ha ki pedig a' karátsony Innepire való Evangyéliomokat akarja magyarázni, vagy elolvasni, tehát.

Karátson második innep napjára.
Ep. Tit. 3, 4 — 8. Evangyéliom Luk. 2, 15 — 20.
Karátson harmadik innep napjára.
Ep. Sidókh. 1, 1—12. Evangyéliom. Ján. 1, 1 — 14.

Apróſzenteknek innepén.

Epiſtola. Jelen. 14, 1 — 5. Evangyél. Máth. 2, 13—18.

Pál Fordulása avagy Megtéritetésének Innepén.

Epiſt. Apoſtoli Ts. 9, 1—22. Evangyél. Máth. 19, 27— 30.

Mária megtiſztulásának Innepén.

Epiſtola. Malakias 3. 1 — 14. Evangyél. Luk. 2, 22 — 32.

Sz. Mátyás Apoſtolnak Innepnap.

Epiſt. Apoſt. Tsel 1, 15—26. Evangyéliom. Máth. 11, 25 — 30.

Urunk Jéſus fogantatásának Innepén.

Epiſtola. Esa. 7, 10 — 15. Evangyél. Luk. 1, 26 — 38.

Husvét hetföre vagy II. Innepnap.

Epiſt. Ap. Ts. 10, 34 — 41. Evangyél. Luk. 24, 13 — 35.

Husvét keddre avagy III. Innep.

Epiſt. Ap. Tsel. 13, 26 — 33. Evangyél. Luk. 24. 36—47.

Sz. György napján.

Epiſtola. Jak. 1, 2 — 12. Evangyéliom János 18. 15—

Sz. Philep és Jakab Apoſtoloknak Innepnap.

Epiſt. Ephes. 2, 19 — 22. Evangyél. Ján. 14, 1 — 14.

Kriſtus URunk menyben meneteléve.

Epiſtola. Ap. Tsel. 1, 1 — 11. Evangyéliom 16, 14 — 17, vagy 20.

Pünkösd Hetfön vagy II. Innep napra.

Epiſt. Ap. Tsel. 10, 42 — 48. Evangyél. Ján. 3, 16—21.

Pünkösd keddre avagy III. Innep napra.

Epiſt. Ap. Tsel. 8, 14 — 17. Evangyél. Ján. 10, 1 — 10.

Kereſztelö Sz. János Innep napjára.

Epiſtola. Esa. 40, 1 — 5. Evang. Luk. 1, 75 — 80.

Sz. Péter, Sz Pál Apoſtoloknak Innepnap.

Epiſt. Ap. Tsel 12, 1 — 12. Evangyéliom. Máth. 16, 13, 20.

Szüz Mária Látogatásának Innepnap.

Epiſtola. Róm. 12, 19 — 16. Evangyél. Luk. 1, 39 — 56.

Mária Magdalénának Innepnap.

Epiſtola Péld. 31, 10—30. Evangyél. Luk. 7, 36—50.

Sz.

Sz. Jakab Apostol Innepnap.

Epistola. Róm. 8, 28 — 39. Evangyél. Máth. 20. 20 — 23. vagy Márk. 10, 35 — 40.

Ur szine-változásának innepnap.

Epistola. 2. Pét. 1, 14 — 18. Evangyéliom. Máth. 17, 1 — 9.

Nagy Bóldog Aszsz. avagy Mária halálának napján.

Epistola. Róm. 12, 9 — 16. Evangyéliom. Luk. 10. 38 — 42.

Bertalan Apostol Innepnap.

Epistola 2 Kor. 4, 7 — 10. Evangyéliom. Luk. 22, 24 — 30.

Kis Aszszony avagy Mária születésének napján.

Epist. Sirák. 24, 22 — 31. Evangyéliom. Máth. 1, 1 — 16.

Sz. Máthe Evangélistának napján.

Epistola. 1 Kor. 12, 4. — 12. és Eph. 4, 7 — 14. Evangyéliom Máth. 9, 9 — 13.

Sz. Mihály Archangyal napjára.

Epistola. Jelen. 12, 7 — 22. és Jelen. 1, 1 — 6. Evangyéliom. Máth. 18, 1 — 11.

Simon és Judás Apostoloknak Innepnapj.

Epistola. 1. Pét. 1, 3 — 9. Evangyéliom. Ján. 15, 17 — 21.

Minden szenteknek Innepén.

Ep. Jel. 7 2 — 3 vagy 10. Evang Máth. 5, 1 — 12.

Sz. Márton Püspöknek napján.

Epistola. Sidók 7, Evangyél. Luk. 12, 35 — 40.

Szüz Katarinának Innepén.

Ep. 1 Kor. 7, 25 — 31. Evangyél. Máth. 25, 1 — 13.

Mivel az Isten félö régiek, némelly napokra, bizonyos és helyes okokból Evangyéliomokat rendeltenek, nem hogy azok a' napok mint illö innepek szenteltessenek; hanem, hogy azon rendelt Evangyéliomok az Ekléſiákban reggel a' könyörgési ahétozásnak idején magyaráztassanak, és lelki épületre forditassanak. Az után ki ki Istenes hivataljában mint más köz napon, eljárhat. Azon napok igy következnek.

Szent Miklós Püspök napján.

Epistola Sidók. 7, 23 — 28. Evangyél. Máth. 25, 14 — 30.

Nagy Tsötörtökön.

Epist. 1 Kor. 11, 23 — 29. Evangyél. Ján, 13, 1 — 15.

Vagy pedig *Verba institutionis* az Evangyéliom helyett, az igéket, mellyekkel URunk Jésus ö szentséges Végvatsoráját szerzette. A'mint a' kis Katechismusból ki-olvastatik.

Nagy Szombaton.

Epiſtola. Es. 11. 6—10. Evangy. Máth. 27, 57—66.

Sz. Márk Evangéliſta napján.

Epiſtola. Jak. 1, 2—12. Evangyeliom Luk. 10, 1—7.

Sz. Lörintz Mártyromnak napján.

Epiſt. 2 Kor. 9, 6—11. Evangyéliom Ján. 12, 24—26.

Margit Aſzſzony napján.

Epiſtola. Evangyél. Máth. 13, 44—46.

Kereſztelö Sz. János Fejevételének napján.

Ep. Sidók. 11, 36—38. Evangyél. Márk. 6, 17—29.

Sz. Lukáts Evangyéliſt. napján.

Epiſtola és az Evangyeliom, ugyan az, a' melly Sz. Márk napján.

Tempore reconciliationis, vagy új templom felſzenteléſekor.

Epiſt. Jelen. 21, 2—5. Evangyéliom. Luk. 19, 1—10.

Gloria in Excelſis DEO.

Rendi

Rendi s' mutató táblája.

Az épistoláknak, mellyeket a' régi Istenfélö Tanitók az ô Testamentomból szedegettenek ki. Azokat is illett utánna nyomtattatnunk, hogy, a' kik az O Testamentomot mindjárt elö nem vehetik, itten készen feltalálhassák.

Karátson avagy URunk Jésus születésének innep napjára rendeltetett második Epistola.

Esaiás 9, 5 — 8.

Mert gyermek született nékünk, fiú adatott minékünk, kinek vállán vagyon a' Fejedelemség, és neveztetik annak neve: Tsudálatos, Tanátsos, Isten, *hatalmas* Vitéz, az örökké valóságnak Szerzöje, békességnek Fejedelme. E' fejedelemség sokasitójának, és a' békességnek nem lészen vége; a' Dávid székin és annak országán; annak meg egyenesitésére és erösitésére az itéletben és az igasságban mostantól fogva mind örökké A' Jehova Zebaóth *Istennek* buzgósága tselekedendi ezt.

Viz kereszt avagy URunk Jésus meg jelenésének innepe napjára való Epistola.

Esaiás 60, 1—6.

Kelj fel, világoskodjál; Mert a' te világosságod jö, és a' Jehovának ditsössége te rajtad fel virradott. Mert imé setétség fedezi bé a' földet, és homályosság a' nemzetségeket; fel virrad pedig te reád a' Jehova, és annak ditsössége láttatik meg te rajtad. Imé a' nemzetségek járúlnak a' te világasságodhoz, és a' királyok a' te napkeletednek fényességéhez. Emeljed fel köröskörül a' te szemeidet, és lássad, mindnyáján ök öszve gyülnek, és te hozzád jönek; meszsziröl jönek te hozzád a' te fiaid, és a' te leányaid ölben neveltetnek. Akkor meg látod, és ki fakadsz, és el rémülvén, örömében ki terjed a' te szived, *mikor* hozzád fordúland a' tengernek sokasága, és a' nemzetségeknek nagy serege te hozzád gyülekezik; *mikor* a' tevéknek sokasága el borit tégedet; mikor a' Midián és Ephának elsö szülötti mindnyájan Sébából jövendenek, és aranyat, és tömjént hozván a' Jehovának ditséretit hirdetendik.

Nagy Péntekre való Epistola.

Esaiás 53, 5 — 10.

Imé ö sebesittetett meg a' mi büneinkért, és öszve törettetett a' mi álnokságunkért; a' mi békességünkért való feddés ö rajta vagyon, és az ö sebei által lett nékünk a'

 mi

mi meg gyógyúláſunk. Mindnyájan mint a' nyáj el tévelyedtünk, kiki önnön maga útjára fordúltunk, de a' Jehova mindenikünknek álnokságát büntetésül reá vetette. Mikor ſzorongattatott és kinoztatott vólna ö, akkor még ſzáját ſem nyitotta fel; mint a' meg ölésre vitettetett bárány, és mint a' juh az ö meg nyiröje elött el némúl; illyenképen ö ſem nyitotta fel ſzáját. De minekutánna a' fogságból és az itéletböl ki vétettetett, az ö nemzetségének *hoſzſzú vóltát*, ki érhetifel gondolatjával? mivel az elöknek földéböl ki vágáttatott, és az én népemnek bünéért vólt ö rajta a' ſzorongatás; hogy adná az Istenteleneket az ö koporsója gyanánt, és a' gazdagot az ö halálaiban, azért, mivel hamiſságot nem tselekedett, és tsalárdság az ö ſzájában nem vólt. Mind azonáltal tetſzett a' Jehovának, hogy ötet meg törje, és meg is erötelenitette, *mondván*: hogyha teended annak lelkét *a' meg váltáſra* méltó bünösse, meg fogja látni a' magot, melly meg hoſzſzabbitja napjait, és mellynek keze által a' Jehovának akaratja mégyen elö.

Mária meg tiſztúlása innepére való Epiſtola.
Malak. 3, 1 — 4.

Imé küldöm az én Angyalomat, ki meg tiſztitja az útat az én ortzám elött, és mindjárást el jövend az ö templomához az UR, kit ti kerestek, és ama' Szövetségnek Angyala, kit ti óhajtotok; imé jö: azt mondja a' Jehovah, a' Seregeknek *URa*. De kitsoda türheti el az ö el jövetelének napját? és kitsoda állhat meg, mikor ö meg jelenendik? Mivel ollyan léſzen, mint az öſzve olvaſztónak tüze, és mint a ruha fejéritönek ſzappannya. Annakokáért ülend, öſzve olvaſztván és tiſztogatván ezüstöt; meg tiſztitja a' Lévi *nemzetségének* fiait, és meg friſseli öket, mint az aranyat és mint az ezüstöt; hogy legyenek közelgetvén a' Jehovához önként való áldozatokkal igaſságban. Akkor kedveſek léſznek a' Jehova Istennek Juda és Jerusálemnek önként való áldozati; valamint *kedveſek vóltanak* a' világ kezdetinek napjaiban, és a' régi idöknek eſztendeiben.

URunk Jéſus fogantatásának Innepére való Epiſtola.
Esaiás 7, 10 — 15.

És továbbá ſzóla ismét a' Jehova Isten Achazhoz mondván: Kerj magadnak jelt Jehovától a' te Istenedtöl; akár az alatt való mélységben, akár a' fen való magaſságban. Felele pedig Acház: Nem kérek, nem és kisértem a' Jehovát.
Akkor

Akkor monda *a' Prófhéta*: Halljátok, kérlek, Dávidnak háza: vallyon kevése elöttetek, hogy fárafztjátok az embereket, meg terheliteke még az én Iftenemet is? Annakókáért ád az UR önnön maga tinéktek jelt: Imé egy fzeplötelen fzüz, méhében fogad, és fzül fiat, és nevezi az ö nevét: Immánuel.

Kerefztelö Sz. János innepére való Epiftola.
Esaiás 49, 1—5.

Figyelmezzetek reám ti fzigetek, és ti mefzfzünnen való népek értsétek. A' Jehova, anyámnak méhéböl hivott engemet; még anyám méhében való létemben emlékezett nevemröl. Es az én fzámat ollyanná tette mint áz éles fegyver, az ö kezének árnyékába rejtett el engemet, és helyheztetett engem tifzta nyil gyanánt rejtekül az ö tegzébe. Es monda nékem: Az én fzolgám vagy te, Izrael, kiben ditsöfségefsé tétettetem. En pedig mondék: Hijában munkálódtam, hafzontalanúl és hijában költöttem el erömet. Mind az által az én itéletem a' Jehovánál, és munkám az én Iftenemnél vagyon. Moftan pedig azt mondja, a' Jehova, a' ki engem anyám méhétöl fogva fzolgájává formált, hogy vifzfza téritsem ö hozzá Jákóbot, és hogy az Izrael ö hozzá gyüjtefsék. Azért meg ditsóittetem a Jehovának fzemei elött, és az én Iftenem lett az én eröfségem.

Mária Magdolna Afzfzonynak innepére való Epiftola.
Péld. 31, 10—30.

Gyors és fzorgalmatos afzfzonyi állatot ki talál? mivel felül haladja ama' drága gyöngyöket. Bizhatik ahoz az ö férjének fzive, mivel annak nyeresége nem fzünik meg. Jót téfzen véle, és nem gonofzt életének minden napjaiban. Oszve keresgeti a' gyapjút és a' lént, és el késziti azokat az ö kezeinek jóvóltában. Ollyan, mint a' kereskedönek ama' derék hajója, a' melly mefzfzi földröl hozza a' kenyeret. Imé, fel kél, mig még éjtfzaka vagyon, hogy adjon eledelt az ö házának, és bizonyos dologra el rendeli az ö leányait. Gondolkodik a' mezzöröl, és meg veszi azt; az ö kezének gyömöltséböl fzölöt plántál. Felövedzi erövel az ö derekait, és néki bátoritja maga karjait. Erzi, hogy jó az ö kereskedése; Nem óltatik el éjjel az ö méts gyertyája; kezeit a' fonó kerékhez erefzti, és az ö újjaival tartja az orsót. Kiterjeszti karját a' fzegényhez, és le botsátja kezeit a' nyomorúltakhoz, Nem félti házát a' hótól, mivel az ö egéfz házának béllett öltözeti vagynak. Szönyegeket tsinál magának; bibor és bárfony az ö öltözete. Esmérös

az ö férje a' kapukban, mikor ott ül a' tartománynak Véneivel. Gyóltſot mivel, és el adja azt, és *el adni való* övet ád az árrosnak. Erö és tiſztesség az ö öltözete és vigadván *várja* a' következendö napot. Fel nyitja ſzáját böltsességgel és az irgalmasságnak; törvénye vagyon az ö nyelvén. Visgálódik az ö háza népének járásira, és a' hivalkodásnak kenyerét nem eszi. Fel kelnek az ö fiai, és bóldognak mondják ötet; az ö férje *hasonlóképen*, és *így* ditséri ötet: Sok aſzſzonyi állatok ſzerzettenek gazdagságot; de feltül halattad mind azokat. *Tsak* hijába valóság az emberek elött való kedvesség, és el mulandó a' ſzépség; de az aſzſzonyi állat, melly a' Jehovát féli, az érdemli a' ditséretet. Adjatok néki az ö kezének gyömöltseiböl, és ditserjék ötet a' kapukban az ö munkái,

Kis Aſzſzony, vagy Mária születésének innepére való Epiſtola.

Sirák. 24, 18. — 26.

Én annya vagyok a' jó ſzeretetnek, a' félelemnek, az esmeretnek, és az idvességes reménységnek. Mellyeket ſzüntelenül közlök minden én fiaimmal, kik ö töle neveztetnek. Járúljatok én hozzám, a' kik kivántok engemet, és az én gyümöltseimmel tellyesedejetek meg. Mert az én emlékezetem az édes mézet, és az én örökségem a' lépes mézet fe ül haladja. A kik esznek engemet, annál inkább éheznek engemet, és a' kik isznak engemet, annál inkább ſzomjuhoznak engemet. A' ki enged ennékem ſoha meg nem ſzégyenül, és a' kik én bennem munkálódnak, nem vetkeznek. Mind ezeket a' magaſságos Iſten Szövetségének könyve beſzélli, ama' törvény, mellyet parantſolt Móiſes örökségül a' Jákóbnak Synagógáiban. Meg ne fogyatkozzatok, hogy erössek ne lennétek az URban, hogy ö is meg eröſitſen titeket; ragaſzkodjatok ö hozzá. A' mindenható UR, egyedül Iſten, és nintſen ö kivüle több Megtartó.

Tudtára légyen itt a Kegyes Olvasónak; hogy ezen Epiſtola a' tudós Cameráriusnak, Bölts Syrák könyvének editiója ſzerint forditattatott; azért ha a' K. O. más Exemplariumokban ezen Epiſtolának kezdetiben, és végében fel jegyeztetett igéket fel nem találandja, ne ütközzék meg azon; hanem e' ſzerint alkalmaztassa magát.

Mivel ezen Uj Teſtamentomos könyvben; eſztendö által, minden Vasárnapokra és innepekre rendeltetett Epiſtolák és Evangyéliomok ki vagynak jegyezve, tehát az Evangyéliomokhoz adattatott imádságok is, ſzép rendel ide nyomtattattanak; hogy a' hivek, kiváltképen pedig az Egyházi ſzent hivatalban lévö ſzemélyek, a' Vasárnapi és Innepi közönséges Iſteni ſzolgálatnak idején, mind az Epiſtolákat, s mind az Evangyéliomokat, és a' rendelt imádságokat, egy könyvben feltalálhassák.

Elöl járo formula.

Jer hiv kereſztenyek imádjuk az Ur Iſtent!

Advent I. Vasárnapra való Imádság.

UR Iſten mi mennyei Szent Atyánk, illik, hogy vólta ſzerint hálát adjunk tenéked, ditsérjünk és magaſztaljunk tégedet mind örökké; ezért, hogy minékünk nyavalyás embereknek, kiknek bün miatt az halálnak és az ördögnek birtokába kellett vólna lennünk, a' te Szent Fiadat adtad Királyúl, ki igazságos, engedelmes és idvezitö, minket a' mi büneinkböl meg ſzabaditott, az haláltól is kéſz meg óltalmazni és meg örizni; kérünk is tégedet, hogy a' te Szent Lelkednek általa világoſits meg minket, és úgy igazgass, hogy mi tſak az igaz és idvezitö királyhoz ragaſzkodjunk, és ekképen ö benne erös bizodalom által mind örökkön örökké élheſsünk. Ezt adjad minékünk azon te Szent Fiadnak a' mi URunk Jéſus Kriſtusnak általa, ki te veled és a' Sz. Lélekkel él és uralkodik mind örökkön örökké. Amen.

Advent II. Vasárnapra rendeltetett imádság.

UR Iſten, mi mennyei ſzerelmes Szent Atyánk, ki a' te Szent Fiadnak általa minékünk meg jelentetted, hogy a' meny és a' föld el múlik, és hogy a' mi teſtünk ismét fel támad, és minnyájan az itélö ſzék eleibe vitetünk; kérünk tégedet tarts meg minket a' te Szent Lelkednek általa a' te igédben és az igaz hitben; óltalmazz minket büntöl és a' késértetbe eséſtöl, hogy mi a' mi ſzivünket étellel és itallal, vagy életünkre való ſzorgalmatoſságinkkal meg ne nehezitsük, hanem mindenkoron vigyázzunk, és a' te Szent Fiadnak eljövetelét te benned való bizodalommal várjuk, és ö általa az örök bóldogságra juthaſsunk. Amen.

Advent III. Vasárnapra rendeltetett Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Szent Atyánk, ki a' te Szent Fiadat e' világra botsátottad, és hogy emberré légyen akartad e' végre, hogy minket nyavalyás embereket az ördögnek kegyetlenségétöl meg óltalmazzon, a' büntöl és az haláltól meg ſzabaditson, és az örök bóldogságra vigyen; kérünk tégedet, hogy a' te Szent Lelkeddel a' mi ſziveinket úgy igazgaſsad és vezéreljed, hogy tsak az ö igéjére nézzünk, és minden botránkozáſt, mellyre minket a' mi okoſságunk vinne el távoztaſsunk, és a' Gyülekezetben, melly a' te Fiadba a' Jéſus Kriſtusban meg nem botránkozik, találtaſsunk, és azzal egyetemben örök bóldogságra meheſsünk. Amen.

Advent IV. Vasárnapra rendeltetett Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Szent Atyánk; hálát adunk mi tenéked, hogy az idveſséges kereſztséget Kereſztelö Szent János által ſzerzetted, és mi velünk is réſzeltetted, mellyben a' te ſzent Fiadért Kriſtus Jeſusért nekünk meg igérted a' bünnek botsánatját, a' Szent Lelket, és az örök életet; Kérünk tégedet tarts meg minket a' te kegyelmeſségedben és irgalmaſságodban való bizodalomban, hogy e' te igéretedbe ne kételkedjünk, hanem minden kisértetinkben azokkal vigaſztaltaſsunk. Add meg ezt is a' te Szent Lelkednek általa minékünk, hogy büntöl magunkat óltalmazhaſsuk, és a' melly ártatlanságra a' kereſztségben jutottunk azonban élheſsünk. Ha pedig emberi gyarlóságunknak miatta el esendünk, ne hagyj minket a' bünben hevernünk, hanem igaz poenitentiának altala térits meg minket, és a' te meg igért kegyelmeſségeddel és igéreteddel vigaſztalj minket, hogy ekképen a' te Szent Fiadnak általa az örök bóldogságra juthaſsunk. Amen.

Karátson I. Innepnapjára rendeltetett imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Szent Atyánk, Hálát adunk mi tenéked a' te nagy jó tétedért és irgalmaſságodért, hogy te a' te egyetlen egy fiadat nem kimélletted, hanem e' világra botsátottad, hogy emberré légyen, és minket a' mi büneinkböl és az örök haláltól meg ſzabaditson, akartad; Kérünk is tégedet, világoſitsd meg a' mi ſziveinket a' te Szent Lelkednek általa, hogy a' te illyen nagy jó tétedröl el ne feletkezzünk, hanem hálá adók legyünk, és ekképen a' te Szent Fiaddal Jéſus Kriſtuſsal örökké élheſsünk. Amen.

Karátson II. innep-napjára rendeltetett imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Szent Atyánk, ki az Angyaloknak általa a' mezön való páſztoroknak a' te Szent Fiadat a' Jéus Kriſtuſt meg jelentetted, és meg hagytad, hogy ne féljenek, hanem örüljenek, mivel hogy az Idvezitö Kriſtus immár ſzületett; Kérünk tégedet, hogy a' te Szent Lelkednek általa végy ki a' mi ſzivünkböl minden félelmet, és támazd mi bennünk ezt az igaz és örökké való örömet, hogy noha mi ez földön utálatosok vagyunk, de azért Idvezitönk vagyon, az UR Jeſus Kriſtus a' te ſzerelmes Szent Fiad, ki mi érettünk emberré lett, hogy minket az haláltól és minden veſzedelemtöl meg ſzabaditson, és minket örök idveſségre vigyen; ki te veled és a' Szent Lélekkel él és uralkodik mind örökkön örökké. Amen.

Karátson III. Innep-napjára rendeltetett Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Szent Atyánk; Hálát adunk mi tenéked, hogy minékünk Szabaditónk, Életünk és Világoſságunk légyen; Adjad minekünk a' te Szent Lelkedet, hogy ötet esmerheſsük és hozzánk fogadhaſſuk, hogy ö általa mi is élheſsünk, meg világoſittaſſunk és te Sz. Iſtenségednek fiaivá leheſsünk, és örökké a' te orſzágodban vigadhaſsunk; Azon te Iſtent Fiadnak a' Kriſtus Jéſusnak általa, ki te veled és a' Sz. Lélekkel él és uralkodik mind örökkön örökké. Amen.

A' Karátson Octávája között való Vasárnapi Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Szent Atyánk, ki Simeon által nékünk meg jelentetted, hogy a' Kriſtus Jeſus a' te Szent Fiad Izraelben ſokaknak eseſekre, és ſokaknak fel támadásokra léſzen; Kérünk tégedet, világoſitsd meg a' mi ſziveinket, a' te Szent Lelkednek általa, hogy mi te Szent Fiadnak a' Kriſtus Jéſusnak igaz esméretire juthaſsunk és minden ſzükséginkben és nyavalyánkban ö bennel bizhaſsunk, hogy e' hihetetlen és vak világgal meg ne botrankozzunk, hanem ö általa fel támadhaſsunk, és minden kisértetinkben és háboruságinkban, mellyek az ö Igéjéért és esméretiért léſznek mi rajtunk, ö töle vigaſztaltaſſunk és ö véle mind örökkön örökké élheſsünk. Amen.

Kis Karátson vagy Uj eſztendö napjára való Imádság.

Kegyelmes Atya, mindenható UR Iſten; Hálát adunk mi tenéked a' te atyai kegyelmeſségedért, hogy a' ſze-

ſzegény bünösöket nem utálod, hanem a' te Szent Fiadat a' törvény alá vetetted és környül metélkeztetted, hogy az ö engedelmével, és a' törvénynek tökélletes bé tellyeſitésével a' mi reánk való haragodat meg engeſztelné és a' mi engedetlenségünket meg vigaſztalná; Kérünk is tégedet világoſitsd meg a' mi ſziveinket, a' te Szent Lelkednek által, hogy a' te Szent Fiadnak érettünk való engedelmével büneink ellen magunkat vigaſztalhaſsuk, és hitünket, a' te te Szent Lelkednek általa erösithesſük, a' te hozzád való engedelmet is el kezdhesſük, hogy ugyan azon te Szent Fiadnak általa az örök életet el vehesſük. Amen.

Uj Eſztendö nap után való Vasárnapi Imádság.

UR Iſten mi mennyei szerelmes ſz. Atyánk, hálákat adunk ſz. Felségednek, hogy a' bünböl való megtiſztuláſra, a' ſz Kereſztséget rendelted, kérünk tégedet ô kegyelmes UR Iſten, tegyed mibennünk foganatoſsá a' kereſztségnek Szentségét, hogy légyen nem a' teſtnek Szennyének lemosására, hanem a jó lelki esméretnek Iſtennel való ſzövetsége, a' mi URunk Jéſus Kriſtusban. Es mivel maga URunk Jéſus az élö Iſtennek ſz. Fia Kereſztelö Jánios által megkereſzteltetett, tudhaſſuk meg valóban, hogy az ö megkereſzteltetéſe által, a' mi kereſztségünk meg ſzenteltetett, foganatoſſá és idveségeſsé tétetett. Es azért a' ditsö ſz. Háromság egy Iſtennek, ki magát URunk Jéſusnak megkereſzteltetésében a' Jordánnál kijeléntette, légyen ditsöſség és háláadás mind örökkön örökké. Amen.

Viz kereſzt napjára való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Szent Atyánk; Hálát adunk mi tenéked hogy a' te Szent Fiadnak e' világra való jövetelét minékünk új tsillagnak támadásával, és Napkelet felöl jött Böltseknek valláſokkal meg jelentetted; Kérünk is tégedet, hogy a' te Szent Lelkednek általa világoſitsd meg a' mi ſzivünket, hogy miképen a' Napkelet felöl való Böltsek, azonképen mi is a' te Szent Fiadat kereshesſük, mi érettünk való meg teſtesülését hihesſük, mindenütt és mindenek elött vallhaſsuk, életünkkel tellyes életünkben követhesſük, és ö véle egyetemben örökkön örökké élhesſünk. Amen.

Viz kereſzt után I. Vasárnapr. rendeltetett Imádság.

UR Jéſus Kriſtus, Atya mindenható UR Iſtennek Szent Fia, ki te, mikor emberséged ſzerint tizenkét eſztendös vólnál, el maradál Jerusálemben a' te ſzuléidtöl, és a' Templomban a' Doktorok közé ülél, öket hallgatád és kérdezéd, meg jelentvén, mire kellene minékünk föképen gondot viselnünk; Kérünk tégedet, hogy adjad minékünk is a' te Szent Lelkedet, hogy mi is a' te példádat követheſsük, a' mi mennyei Atyánkat mindeneknek elötte félheſsük, betsülheſsük; Szüléinknek is tsak annyiban engedjünk, mennyiben ſzent Felséged akaratját meg nem bántjuk; hogy mi is te veled mi URunkkal és Megváltónkkal együtt lehessünk, és mind örökkön örökké élheſsunk. Amen.

Viz kereſzt után II. Vasárnapra való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes ſz. Atyánk; Hálát adunk mi tenéked, hogy a' te ſzent Fiadat mi érettünk botsátád, és, hogy az ö jelenlétét a' viznek borrá változásával meg mutaſſa, akartad; Kérünk is tégedet, adjad minékünk a' te Szent Lelkedet, hogy hihessük a' te Szent Fiadnak e' világra jötét, és meg teſtesülését, kín ſzenvedését és halálát, menyben menését és uralkodását; ki te veled él és uralkodik a' Szent Léleknek egyeſségében mind örökkön örökké. Amen.

Viz kereſzt után III. Vasárnapra való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Szent Atyánk, ki a' te Szent Fiadat mi érettünk e' világra botsátottad, iſzonyuságos halálra adtad; Kérunk tégedet, adjad minékünk a' te Szent Lelkedet, hogy a' te ſzent Fiadba vethessük minden bizodalmunkat, és a' mi büneinknek botsánatját, és az örök életet ö általa ollyan tökélletes hittel hiheſsük minémüvel a' Százados hitte, hogy az ö ſzolgája egy igével meg vigaſztaltatik. Hogy ollyan hittel élvén, és mind végig meg maradván a' te ſzent Fiaddal együtt leheſsünk és az örök életbe vigadhaſſunk; ugyan azon te Sz. Fiadnak általa, ki te veled és a' Sz. Lélekkel él és uralkodik mind örökkön örökké. Amen.

Viz kereſzt után IV. Vasárnapra való Imádság.

UR Iſten mi mennyei Szerelmes Szent Atyánk, ki a' te Atyai jó tanátsodból minket te fiaidat a' ſzenvedéſek alá vetet-

vetettél, minden féle kereſztet reánk botsátottál a' bünnek el távoztatására, és a' mi hitünknek és reménységünknek és az imádságnak gyakorlására; Kérünk tégedet, könyörülj mi rajtunk és minden kisértetinkben hallgass meg és ſegits meg minket, hogy mi a' te kegyelmességedet és Atyai ſegitségedet meg esmérhessük, és tégedet minden te Szenteiddel ditsérhessünk és magaſztalhassunk; ki te vagy a' te ſzent Fiaddal és a' ſzent Lélekkel örökké való és minden ható Iſten. Amen.

Viz kereſzt után V. Vasárnapi Imádság.

UR Iſten mi mennyei Szerelmes ſz. Atyánk! Hálát adunk mi tenéked, hogy a' jó magot, azaz, a' te ſz. igédet a' mi ſziveinkbe vetetted; Kérünk is tégedet, hogy a' te ſzent Lélkednek által azt a' magot elevenitsd meg ſziveinkben és gyümöltsözövé tegyed; óltalmazd meg a' gonoſz ellenségtöl is, hogy konkolyt közibe ne hintsen. Oltalmazz minket teſti bátorságtól is, és tarts meg a' te félelmedben, és ſegits meg minket kisértetinkben mind addig, mig a' te ſzent Fiadnak Kriſtus Jéſusnak általa az örök bóldogságra juthatunk. Amen.

Vizkereſzt után VI. Vasárnapi Imádság.

UR Iſten mi mennyei Szerelmes ſzent Atyánk, ki végbetetlen böltseséged ſzerint, a' te Anyaſzentegyházadat, gyenge erötelen és kitſiny állapottal kezded, de naponként neveled és kiterjeſzted, hogy épen haſonló légyen a' muſtár maghoz, melly noha legkiſſebb, de ki kelvén a' plánták között legnagyobbá léſzen. Illyen kitſiny muſtármaghoz hasonló az Uj Teſtamentomnak eredete, mivel hogy az Evangyéliom eleintén predikáltatott tsak az Izraelben, az után a' poganyok között, Es már az Anyaſzentegyház minden népek, nyelvek és nemzetségek közöt elplántáltatott. O terjeſzſzed és ſokaſitſad ſzámokat hiveidnek, kik néked igazán ſzolgálnak, és téged igázságban tiſztelnek, a' te ſzent Fiaddal és ſzent Lélkeddel egyetemben mind örökké. Amen.

Septuageſimæ Vasárnapra való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Szent Atyánk! ki a' te Szent Igédnek általa minket a' te földedbe hivtál; Kérünk

Kérünk tégedet adjad a' mi ſziveinkbe a' te Szent Lelkedet, hogy a' te ſzölödben hiven munkálkodhaſsunk, magunkat büntöl és botránkozástól óltalmazhaſsuk, a' te ſzent igéd és akaratod ſzerint élheſsünk, minden bizodalmunkat tsak a' te kegyelmeſségedbe, mellyet a' te Szent Fiadnak általa meg jelentettél, vetheſsük, és ekképen az örök bóldogságra juthaſsunk; ugyan azon te Szent Fiadnak Jéſus Kriſtusnak általa; ki te veled és a' Szent Lélekkel él és uralkodik mind örökkön örökké. Amen.

Sexagesimæ Vasárnapra való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Szent Atyánk: Hálát adunk mi tenéked, hogy Te, a' te Szent Igédet, a' te Sz. Fiadnak Jéſus Kriſtusnak általa, mi közöttünk el hintetted; Kérünk is tégedet, hogy a' te Szent Lelkednek általa ollyá tégyed a' mi ſzivünket, hogy a' te ſzent Igéd mi nálunk kedves légyen, a' mi ſzivünkben meg maradjon, és gyökeret verjen, és a' békeſséges ſzenvedésben gyümöltsöt teremtsen, hogy a' bünt utálhaſsuk és mi bennünk a' te ſzentségeddel megfojthassuk, minden háboruságinkban a' te kegyelmességedben és ſzentségédben bizhaſsunk. Azon te Szent Fiadnak Jéſus Kriſtusnak általa, ki te veled él és uralkodik, a' Szent Léleknek egyeſségében mind örökkön örökké. Amen.

Quinquagesimæ Vasárnapra való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Szent Atyánk: ki a' világtalan embernek, a' te Szent Fiadnak Kriſtus Jéſusnak általa látáſt adtál: Mi is ſzegény bünösök könyörgünk te néked, világoſitsd meg a' te Szent Igédnek általa a' mi vak ſziveinket is, hogy mi tégedet a' te Szent Fiadnak általa, ki mi érettünk a' kereſzt fán az ö ſzent halálával eleget tett, igazán meg esmérheſsünk, és minden kisértetinkben és nyavalyáinkban te hozzád folyamodhaſsunk, és a' te atyai kegyelmeſségedbe bizhaſsunk, és te nálad ſegitséget és vigaſztaláſt találhaſsunk; azon te Szent Fiadnak általa, ki te veled, és a' Szent Lélekkel él és uralkodik mind örökkön örökké. Amen.

Böjt I. Vasárnapjára való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Szent Atyánk: Mivel hogy a' gonoſz ellenség mindenütt utánnunk vagyon, és azon jár, miképen mint a' ſivó oroſzlány ugyan el nyeljen: Kérünk tégedet adjad minékünk a' te Szent Fiadért

Jésus Kriſtusért a' te Szent Lelkedet, és eröſits meg a' te Sz. Igédnek általa a' mi ſzivünket, hogy az ellenséget meg gyözhessük, és a' te akaratod ſzerint élhessünk, és az örök életre juthaſſunk, Ugyan azon te ſzent Fiadnak Jésus Kriſtusnak általa, ki te veled és a' Sz. Lélekkel él és uralkodik mind örökkön örökké. Amen.

Böjt II. Vasárnapjára való Imádság.

UR Iſten mi mennyei szerelmes ſzent Atyánk: Kérünk tégedet, eröſits meg a' te szent Lelkednek általa a' te irgalmasságodban és kegyelmességedben való hitünket és bizodalmunkat, hogy mi noha látjuk a' mi bünös vóltunkat és méltatlanságunkat, ugyan azért mi is mint a' Kananeabéli aſzſzonyi állat a' te kegyelmességedbe bizhassunk, te hozzád ragaſzkodhassunk, és a' Kriſtus Jésusnak általa te nálad minden ſzükséginkben és nyavalyáinkban ſzabaduláſt találhassunk, ki te veled és a' Szent Lélek Iſtennel él és uralkodik mind örökkön örökké. Amen

Böjt III. Vasárnapjára való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Szent Atyánk, ki a' te Szent Fiadat a' mi URunk Kriſtus Jésuſt e' világra botsátottad, hogy az ördög kegyetlenségének ellene álljon és minket nyavalyás embereket attól a' gonoſz ellenségtöl meg óltalmazzon; Ezért a' te kegyelmes jó tétedért hálát adunk mi tenéked, kérünk is tégedet, hogy minden kisértetinkben légy minékünk segitséggel, és tarts meg minket a' te Szent Lelkednek általa a' te igédben, és a' te hozzád való félelemben, hogy mind végig a' gonoſz ellenségtöl a' békeſségben maradhaſsunk és a' te Szent fiadnak általa az örök bóldogságra juthaſsunk, ki te veled és a' Szent Lélek Iſtennel él és uralkodik mind örökkön örökké. Amen.

Böjt IV. Vasárnapjára való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Szent Atyánk: ki a' te Szent Fiadnak általa a' puſztában öt ezer embert tsak öt árpa kenyérrel, és hét hallal bövségeſsen meg elégitettél; Kérünk tégedet, a' te ſzent áldáſoddal légy kegyelmes mi hozzánk is, óltalmazz meg telhetetlenségtöl es e' világi életünkröl való ſzorgalmatoſságtól, hogy mi mindennek elötte a' te országodat és annak igazságát keressük, es a' te Atyai bövséges jó tétedet mind teſti s' mind lelki szükségünkben meg esmérhessük; ugyan azon te ſzent Fiadnak általa &c.

Böjt V. Vasárnapjára való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes ſzent Atyánk; A' te ſzent Fiad az UR Jéſus Kriſtus mondotta: Valaki az én beſzédemet megtartja, az ſoha halált nem lát: Kérünk ezokáért tégedet adjad minékünk a' te Sz. Lelkedet, hogy a' te ſzent Fiadnak beſzédit érthessük és meg tarthassuk, tiszta ſzivvel hozzá ragaszkodhaſſunk, és az halálnak közepette magunkat azzal vigasztalhaſſuk, és halált ſoha ne kóstoljunk: a' te ſz. Fiadnak Jéſus Kriſtusnak a' mi édes meg Váltónknak általa, ki te veled és a' Sz. Lélekkel él és uralkodik mind örökkön örökké. Amen.

Virág Vasárnapra való Imádság.

UR Iſten mi mennyei Szerelmes ſzent Atyánk: Hálát adunk mi tenéked, hogy a' te ſzent fiadat, miképen igérted vólt, azonképen e' világra botsátottad, és hogy az ö Iſteni s' Királyi vóltát halálának elötte Zachariás Próféta mondása ſzerint meg jelentſe, akartad: kérünk is tégedet adjad minékünk a' te Sz. Lelkedet, hogy hihessük mi is az ö e' vilagra jötét, igazságos, engedelmes és idvezitö királyi vóltát, hogy ezt hivén ö hozzá folyamhassunk, és ö hozzá ragaszkodhaſſunk, ö véle mind végig maradhaſſunk, és az örök bóldogságra juthaſſunk; ki te veled és a' Sz. Lélekkel él és uralkodik, mind örökkön örökké. Amen.

Nagy Tsötörtökre való Imádság.

UR Iſten mi mennyei Szerelmes Sz. Atyánk: Hálát adunk mi tenéked a' te nagy kegyelmességedért, hogy a' te ſzent Fiadnak Jéſus Kriſtusnak általa minékünk Sz. vatsorát ſzerzettél, mellyben mi az ö teſtét eszszük, és vérét iszszuk. Kérünk, is tégedet adjad minékünk a' te ſz. Lelkedet, hogy mi a' te ajándékiddal méltatlan ne éljünk, hanem a' mi büneinket nyilván esmérhessük, és ugyan valóban el hagyhassuk, és azoknak a' te Sz. Fiad által botsánatját remélhessük, és ekképen napról napra az hitben, az Iſteni s' atyafiui ſzeretetben öregbülhessünk, és a' te ſz. Fiadnak általa az örök bóldogságra juthaſſunk. Amen.

Nagy Péntekre való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Sz. Atyánk: Hálát adunk mi tenéked a' te meg mondhatatlan nagy irgal-

maságodért, hogy a' te egyetlen egy ſzülött fiadat nem kimélletted, hanem a' mi rutságos és sok büneinkért e' világra botsátottad, a' hitetlen Sidók és pogányok kezébe adtad, meg tsúfoltattad, artzúl tsapdoztattad, és pökdöztetted, meg ostoroztattad, tövis koronával meg koronáztattad, a' magas kereſzt fán két tolvajok között fieſeſzittetted, drága ſzent vérét ki ontattad, és halálra botsátottad. Kérünk tégedet, adjad minékünk a' te ſz. fiadnak kin ſzenvedéséért és haláláért a' te ſz. Lelkedet, hogy a' mi büneinknek nagy és rútságos vóltát, valóba esmérhessük, és a' te bün ellen való haragodtól meg rettenvén, minden bünt meg utálhassunk, hogy a' te ſz. Fiadnak vére hullásának és halálának általa te elötted meg igazúlhaſſunk, és az örök bóldogságban részeſek leheſſunk. Amen.

Husvét I. Innep-napjára való Imádság.

UR Iſten mi mennyei Szerelmes ſz. Atyánk; ki a' te egyetlen egy fiadat a' Kriſtus Jéſuſt a' mi büneinkért a' halálra adtad, és a' mi meg igazúlásunkért harmad napon halottaiból fel támaſztottad: Kérünk tégedet adjad minékünk a' te ſz. Lelkedet, és azon te ſz. Lelked által igazgass és vezérelj minket, hogy az igaz hitben meg maradhassunk, büntöl meg óltalmaztassunk és a' te ſz. Fiadnak fel támadása által mi is bóldogúl fel támadhaſſunk; ki te veled és a' ſz Lélekkel él és uralkodik mind örökkön örökké. Amen.

Husvét II. Innep-napjára való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes ſz. Atyánk; ki a' te ſz. Fiadat Emausban két tanitványnak meg nyilatkoztattad: Kérünk tégedet, világositsd meg a' mi ſziveinket is a' te igédnek és ſz. Lelkednek általa, hogy az igaz hitben meg erösödjünk és életünkkel kövessük, e' végre, hogy mikor minékünk is a' te ſz. Fiadnak példája ſzerint ſzenvednünk kelletik, mindent békességgel ſzenvedhessünk, a' te igéddel vigaſztaltassunk és ez életnek utánna a' te ſz. Fiaddal az örök életre fel támaſztassunk. Ki te veled. &c.

Husvét III. Innep-napjára való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes ſz. Atyánk; ki a' te ſz. Fiadnak a' Kriſtus Jéſusnak általa az Apoſtoloknak elméjeket az Irásnak meg értésére meg nyitottad; Kérünk

Kérünk tégedet, világositsd meg a' mi elméinketis a' ſz. Lelkednek általa, hogy a' te ſz. Igédet meg érthesſük, és meg értvén el hihessük, hogy mi is a' te ſz. Fiaddal fel támadván új életben élhessünk, és ez élet után az örök bóldogságra fel támadhassunk; ugyan azon te ſz. fiadnak a' mi URunk Jésus Kriſtusnak általa, ki te veled és a' Sz. Lélekkel él és uralkodik mind ö rökkön örökké. Amen.

Husvét után I. Vasárnapra való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes ſz. Atyánk: Hálát adunk mi te néked, a' te nagy és meg mondhatatlan kegyelmességedért, hogy a' te ſz. Fiadnak a' mi URunk Kriſtus Jésusnak által az Evangyéliomnak prédikállását, és a' Szentségeknek ki ſzolgáltatását ſzerzetted a' mi váltságunkra, hogy ezekbe büneinknek botsánatját találjuk: kérünk tégedet, adjad a' te ſz. Lelkedet a' mi ſziveinkbe, hogy a' te ſz. igédet tellyes ſzivből hihessük, és a' Szentségek által az igaz hitben öregbülhessünk, és az örök bóldogságra juthasſunk; Ugyan azon te ſz. fiadnak Jésus Kriſtusnak általa; ki te veled &c.

Husvét után II. Vasárnapra való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Sz. Atyánk; ki meg tekintetted a' mi nyavalyás vóltunkat, és a' te Sz. Fiadat páſztorúl adtad, hogy ö minket az ö ſz. igéjével legeltesſen, és az ö óltalmával mind az haláltól, mind az ördögtől meg ſzabaditson és meg óltalmazzon; Kérünk tégedet, adjad minékünk, a' te Sz. Lelkedet, hogy miképen ez a' Páſztor esmér minket, és mindenben gondunkat viseli, azonképen mi is esmérhesſük ötet, és tellyes ſzivvel ö hozzá ragaſzkodhasſunk, minden ſzükséginkben ſegitségért és vigasztalásért ö hozzá mehesſünk, annak ſzavát hallgathasſuk, és ekképen az örök bóldogságra juthasſunk. Ugyan azon &c.

Husvét után III. Vasárnapra való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Sz. Atyánk; Ki a' te atyai jó itéletedből, minket te fiaidat e' vilagon oſtor alatt akarſz tartani, hogy mi a' te egyetlen egy fiadhoz mind ſzenvedésébe s' mind ditsöségébe hasonlatosok legyünk; Kérünk tégedet, vigaſztalj minket a' mi kisértetinkben és háborúságinkban a' te Sz. Lelkeddel, hogy mi kétségbe ne esſünk, hanem a' te Sz. Fiadnak ez en igéretihez ragaſzkodjunk, hogy a' mi ſzenvedésünk kevés ſideig való,

de az öröm, melly követi a' ſzenvedéſt örökké meg maradandó légyen: Hogy mi e' reménység által minden nyavalyát békességgel ſzenvedhessünk, és az örök bóldogságra juthassunk. Ugyan azon te ſz. fiadnak &c.

Husvét után IV. vasárnapra való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Szent Atyánk; ki a' te Szent Fiadnak általa a' Sz. Lelket minékünk igérted, hogy e' világot a' bünröl, az igaſságról és az itéletröl meg feddje; Kérünk tégedet, világoſitsd meg a' mi ſziveinket, hogy mi a' mi büneinket meg esmérheſsük, és a' Kriſtusban való hitnek általa az örökké való igazságra juthaſsunk, és minden nyavalyáinkban és kisértetinkben magunkat ezzel vigaſztalhaſsuk, hogy a' Jéſus Kriſtus e' világ fejedelmének, a' gonoſz ördögnek és a' halálnak Urává lett, még is akar minket minden ellen óltalmazni és az örök bóldogságra vinni; ki te veled és a' Sz. Lélek Iſtennel él és uralkodik mind örökkön örökké, Amen.

Husvét után V. Vasárnapra való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Szent Atyánk; ki a' te Sz. Fiadnak általa minékünk meg igérrted, hogy valamit az ö névében kérünk meg adod minékünk: Kérünk ez okáért tégedet, tarts meg minket a' te Sz. igédben, adjad minékünk a' te Sz. Lelkedet, hogy igazgaſson és viseljen a' te ſz. igédben minket a' te ſz. akaratod ſzerint; óltalmazz meg az ördög orſzágától, tsalárd tudománnyától, és a' hamis Iſteni tiſztelettöl; örizd meg teſtünket is és életünket minden gonoſz ſzerentsétöl, adjad minékünk a' te áldáſodat és békeſségedet, hogy mi mindenben a' te kegyelmeſségedet meg esmérheſsük, és tégedet mind e' világon mind a' máſikon a' Jéſus Kriſtusnak általa ditsérheſsünk és magaſztalhaſsunk; Ki te veled és a' Sz. Lélekkel él és uralkodik mind örökkön örökké, Amen.

Kriſtus URunk menybe menetelének Innepére való Imádság.

UR Jéſus Kriſtus, Atya mindenható Iſtennek Szent Fia, ki nem vagy immar ſzegény és nyavalyás állapotban e' földön, hanem a' te Atyádnak jobján mindeneken uralkodol; Kérünk tégedet botsásd el minékünk a' te Sz. Lelkedet, és adj jámbor Egyházi ſzolgákat, tarts meg a' te igédben minket, és távoztaſsad tölünk az ördögöt és a' kegyetleneket mind addig, mig a' te ellenségid néked lábaid alá vettetnek,

nek, hogy mi te általad az örök bóldogságra juthaſsunk és örökké élheſsünk, ki élſz és uralkodol az Atyával és a' Sz. Lélekkel mind örökkön örökké. Amen.

Husvét után VI. Vasárnapra való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Szent Atyánk: Hálát adunk mi tenéked, hogy a' te Sz. Lelkednek általa a' te ſz. Fiadról a' mi URunk Kriſtus Jéſusról bizonyságot tettél:, kérünk is tégedet, mivel hogy e' világ efféle bizonyság tételt el nem ſzenvedhet, adj ſzivet minékünk és vigaſztalj meg minket, hogy a' háboruságban meg ne botránkozzunk, hanem a' te bizonyság tételedben és igédben meg maradhaſsunk, és abban a' gyülekezetben, melly tégedet és a' te Sz. Fiadat esméri, találtaſsunk, és végre az örök bóldogságra juthaſsunk; ugyan azon te Sz. Fiadnak a' Kriſtus Jéſusnak által &c.

Pünkösd I. Innep napjára való Imádság.

UR Jéſus Kriſtus, Atya mindenható Iſtennek Sz. Fia; ki e' mái napon az Apoſtolokra a' te igéreted ſzerint a' te Sz Lelkedet tsudálatosképen el botsátottad, és az által öket meg világoſitottad, és meg eröſitetted; Kérünk tégedet, hogy adjad nékünk is a' te Sz. Lelkedet, hogy igazgaſson és vezéreljen minket a' te kedved ſzerint való életbe, ö vigaſztaljon minket minden kisértetinkben és nyavalyáinkban, ö tartson meg az eretnekségek ellen az igaz tudományban, hogy az igaz hitben meg maradhaſsunk, az atyafiúi ſzeretetben és minden jóban nevelkedheſsunk: Es annak a' kegyelemnek, mellyet minékünk a' te ſz. halálod-dal ſzerzettél reménysége által az örök bóldogságra juthaſsunk. Ki élſz és uralkodol &c.

Pünkösd II. Innep napjára való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Sz. Atyánk: Hálát adunk mi tenéked, hogy a' te Atyai kegyelmeſségedböl minékünk bünös embereknek ajándékoztad a' te Sz. Fiadat, hogy mi ö benne hidjünk, és az ö benne való hit által idvezüljünk: Kérünk is tégedet, adjad a' te Sz. Lelkedet a' mi ſzivünkbe, hogy mi a' te Sz. Fiadba való hitben mind végig meg maradhaſsunk, és az örök bóldogságra juthatſsunk. Ugyan azon te Szent Fiadnak a' mi URunk Kriſtus Jéſusnak általa, ki te veled és a' ſz. Lélekkel él és nralkodik mind örökkön örökké. Amen.

Pünkösd III. Innep napjára való Imádság.

UR Isten mi mennyei szerelmes Szent Atyánk: ki meg tekintetted a' mi nyavalyás vóltunkat, és a' te Szent Fiadat pásztorúl adtad, hogy ö minket az ö igéjével legeltessen és az ö óltalmával mind az haláltól s' mind az ördögtöl meg szabaditson és meg óltalmazzon. Kérünk tégedet, adjad minékünk a' te Szent Lelkedet, hogy miképen ez a' jó pásztor esmér minket, és mindenben gondunkat viseli; azonképen mi is esmérhessük ötet, és tellyes szivvel ö hozzá ragaszkodhassunk, minden szükséginkben segitségért és vigasztalásért ö hozzá mehessünk, az ö szavát halgathassuk, és ekképen az örök bóldogságra juthassunk; ugyan azon te Sz. Fiadnak általa, ki teveled él és uralkodik mind örökkön örökké. Amen.

Szent Háromság napjára való Imádság.

UR Isten mi mennyei szerelmes Szent Atyánk; valljuk, hogy semmi jó nintsen bennünk, és hogy a' mi büneinkért örökké elkellene vesznünk; de kérünk tégedet, légy kegyelmes hozzánk, és adjad a' mi szíveinkbe a' te Sz. Fiad a' mi URunk Kristus Jésusért, a' te Szent Lelkedet, hogy minket ujjonnan szüljön, és új emberré tégyen, hogy mi a' bünnek Kristusért való meg botsánatját, melly a' keresztségbe meg igértetett bizonnyal hihessük, és felebarátunkat szerethessük, és minden jóra öregbülhessünk, és ekképen az örök bóldogságra juthassunk. Ugyan azon te Sz. Fiadnak általa, ki te veled él és uralkodik mind örökkön örökké. Amen.

Szent Háromság nap után I. Vasárn. Imádság.

UR Isten mi mennyei szerelmes Sz. Atyánk; kérünk tégedet, hogy úgy igazgassad és vezéreljed a' mi sziveinket a' te Sz. Lelked által, hogy meg ne utáljuk a' te Sz. igédet, mint a' gazdag ember, hanem te benned bizván, a' mi te töled vett marháinkkal jól élhessünk, a' kevélységet, és a' szertelenséget el távoztassuk, a' szegényeket és a' nyomorúltakat, a' mennyibe tölünk lehet segithessük, és a' nyomoruságot, mellyet reánk botsátasz az örökké való jónak reménységével békességgel szenvedhessük, és az örök életre juthassunk. Ugyan azon &c.

Sz. Háromság nap után II. Vasárn. Imádság.

UR Isten mi mennyei Szerelmes sz. Atyánk; Hálát adunk mi tenéked, hogy te minket a' te sz. igédnek általa

a' te vatsorâdra, az az: az örök életre hivtál: Kerünk is tégedet, hogy a' te ſz. Lelkednek általa gerjezd fel a' mi ſzíveinket, hogy a' te ſz. Igédet hijába ne hallgaſsuk, és hogy magunkat a' te Vatsorádhoz kéſzitsük, és ſémmivel attól magunkat el ne ſzakaſzſzuk, hogy ekképen a' más világon is a' te Sz. Fiadnak általa te veled élheſsünk és vigadhaſsunk; ki te veled, &c.

Sz. Háromság nap után III. Vasárn Imâdság.

UR Iſten mi mennyei Szerelmes ſz. Atyánk; Mi ſzíntén ollyanok vagyunk mint az el tévelyedett juhok; Mert el téveſztett minket a' pokolbéli ördög, és a' mi bűnös teſtünk; de kérunk tégedet, légy kegyelmes minékünk és botsásd meg minden büneinket a' te ſzerelmes ſz. Fiadért a' mi URunk Kriſtus Jéſusért, és gerjezd fel a' mi ſzíveinket a' te ſz. Lelkednek általa, hogy mi a' te ſzódat fogadhaſsuk, igazán penitentiát tarthaſsunk, ês a' te Sz. Fiadnak általa te benned bizhaſsunk, hogy ugyan azon te Sz. Fiadnak válián a' te ſz. orſzágodba az örök bóldogságrá viteſsünk; ki te veled, &c.

Szent Háromság nap után IV. Vasárn. Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Sz. Atyánk; ki kegyelmes és irgalmas vagy mi hozzánk, és ki a' te Sz. Fiadnak általa minékünk meg igérted, hogy minket, kik te hozzád térünk nem akarſz meg itélni, ſem el kárhoztatni, hanem büneinket meg akarod botsátani, és minden ſzükségeinket meg adni: Kérünk tégedet, hogy öregbitsed és erösitsed mi bennünk a' te Sz. Lelkednek általa ezt a' te irgalmaſságodba való bizodalmat, hogy mi is irgalmasok leheſsünk a mi felebarátinkhoz, hogy ſenkit ne itéljünk, ſe ne kárhoztaſsunk, mindennek meg botsáſsunk, mindennek adakozzunk; mi magunkat pedig itéljük és kárhoztaſſuk, és te benned való félelemben idveſségeſsen élhéſsünk. A' te Sz. Fiadnak a' mi URunk Kriſtus Jéſusnak általa, ki te veled &c.

Szent Háromság nap után V. Vasárn. Imâdság.

O UR Jéſus Kriſtus, élö Iſtennek Sz. Fia; Hálát adunk mi tenéked, hogy te minket a' te ſz. igéddel nagy bövséggel legeltetſz, és annak felette minden lelki testi jóval

is ajandékoſzſz; Jóllehet esmérjük és valljuk, hogy mi ezekre nem vólnánk méltók; De mindazáltal kérünk tégedet, hogy ennek utánna is minden nyavályáinkban és minden ſzükseginkben légy ſegitségül minékünk; ne nézzed a' mi méltatlan vóltunkat ſe háláadatlanságunkat, hanem nézzed a' te emberekhez való ſzeretetedet, és jó tétedet, hogy mi ekképen te kereſztényid lehesſünk, és te veled mind örökkön örökké meg maradhasſunk; ki élsz és uralkodol az Atya és Sz. Lélek UR Iſtennel mind örökkön örökké. Amen.

Szent. Háromság nap után VI. Vasárn. Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Sz. Atyánk; esmérjük és valljuk, hogy bennünk ſemmi jó nintsen; De kérünk tégedet, hogy botsásd meg a' mi büneinket, és adjad minékünk a' te Sz. Lelkedet, hogy mi igazán te hozzád térhesſünk, te benned bizhasſunk, felebarátinkhoz ſzeretettel lehesſünk, és a' te Sz. Fiadnak a' Kriſtus Jéſusnak általa az örök bóldogságra juthasſunk. Amen.

Szent Háromság nap után VII. Vasárn. Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Sz. Atyánk; Hálát adunk mi tenéked, hogy miképen a' puſztában a' te Sz. Fiadnak a' Jéſus Kriſtusnak általa, ugymint négy ezer embert hét kenyérrel és egy kevés hallal meg elégitettél, azonképen minket is minden ſzükséginkben éltetſz és táplálſz; Kérünk is tégedet, világoſits meg a' mi ſziveinket a' te Szent Lelkednek általa, hogy esmérhesſük a' te mi velünk való jó tétedet, és távoztasſuk el a' telhetetlenséget, és e' világi életünkröl való ſzorgalmatoſságot, és kereshessük mindeneknek elötte a' te országodat, és annak igasságát, és ekképen élvén a' te Sz. Fiadnak általa vehesſük az örök bóldogságot; ki te veled &c.

Szent Háromság nap után VIII. Vasárn. Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Sz. Atyánk: hálát adunk mi tenéked, hogy te minket a' te ſz. igédnek esméretire hoztál; kérünk tégedet, hogy tarts meg minket mind végig a' te igédnek igaz esméretiben és értelmében, és óltalmazd meg a' hiv és igaz tanitókat tévelygéſtöl és hamis tudománytól; a' hamis tanitókat pediglen, kik noha jámboroknak mutatják magokat, de azért ragadozó farkaſok,

távoz-

távoztasd el a' te keresztényidtöl; hogy mindnyájan téged esmérhessünk, te benned bizhassunk, tégedet tisztelhessünk, és a' te Sz. Fiadnak a' Kristus Jésusnak által az örök bóldogságra juthassunk. Ki te' veled és a' sz. Lélekkel él és uralkodik mind örökkön örökké. Amen.

Szent Háromság nap után IX. Vasárn. Imádság.

UR Isten mi mennyei szerelmes Szent Atyánk; Te, ki mindeneket gazdagon meg látogattál, és minden napi kenyerekkel bövön meg ajándekoztál; kérünk tégedet óltalmazz meg minket fösvénységtöl és telhetetlenségtöl, és gerjezd fel a' mi sziveinket, hogy a' te áldásodból és a' te töled adatott jókból a' szegényeknek örömest és jó kedvel osztogassunk, e végre, hogy a' te jószágidnak jó udvar biráinak találtassunk, és hogy ne szúkölködjünk mikor ezenféle udvar biróságtól meg fosztatunk, és a' te itélö széked eleibe vitetünk. Ugyan azon &c.

Szent Háromság nap után X. Vasárn. Imádság.

Mindenható Atya UR Isten; Te, ki a' te igédet a' te Sz. Fiad felöl, a' te Sz. Lelked által minékünk meg nyilatkoztattad és meg jelentetted; kérünk tégedet, gerjezd fel a' mi sziveinket, hogy a' te igédet ugyan valóba fogadjuk, és tunyán avagy hijába ne hallgassuk, miképen a te néped az hitetlen Sidó nép; E' végre, hogy mi te benned való félelemben és irgalmasságodban való bizodalomban éljünk, és a' te Sz. Fiadnak Jésus Kristusnak általa idvezülhessünk, és örvendezhessünk vég nélkül a' te ditsösségedben. Amen.

Szent Háromság nap után XI. Vasárn. Imádság.

UR Isten mi mennyei szerelmes Sz. Atyánk; Kérünk tégedet, hogy minket a' te Sz. Lelkednek általa úgy vezérelj és hordozz, hogy a' mi büneinkröl el ne feletkezzünk, bátorságosokká ne legyünk, hanem szüntelen poenitentia tartásban éljünk, napról napra jobakká legyünk, és mi te töled ezzel vigasztaltassunk, hogy a te Sz. Fiadért a' Kristus Jésusért nékunk meg kegyelmesz, büneinket meg botsátod és idvezitsz. Amen.

Szent Háromság nap után XII. Vasárn. Imadság.

Örök mindenható UR Isten; minden állatoknak kegyelmes teremtöje; Hálát adunk mi tenéked, hogy minékünk egésséges testet adtál, és a' mi nyelvünket, füleinket

és egyéb tagjainkat kegyelmesen a gonosz ellenségtöl meg őrizted; és kérünk tégedet, adjad minékünk a' te Sz. Lelkedet, hogy mi főképen a' mi füleinkkel a' te sz. igédet szorgalmatosan halhassuk, és eszünkben vehessük, nyelvünkkel a' te kegyelmességedet magasztalhassuk és hirdethessük e' végre, hogy senki a' mi nyelvünk által meg ne tántorodjék, hanem minden meg jobbúljon. Amen.

Sz. Háromság nap után XIII. Vasárnapi Imádság.

UR Isten mi mennyei szerelmes sz. Atyánk; Szivünk szerint hálát adunk mi tenéked, hogy te e' bóldog időt adtad minékünk érnünk, mellyben a' té idvességes igédet tanúljuk; sz. Evangyélimodat halljuk, a' te akaratodat és atyai szerelmedet értjük, és a' te sz. Fiadat Kristus Jésust esmérjük; Kérünk tégedet, tarts meg mi nálunk irgalmassan a' te igédnek világosságát, és világositsd meg a' te sz. Lelkednek általa a' mi sziveinknek homályosságát, hogy a' te igédtöl elne szakadjunk; hanem abban mind végig meg maradjunk, és végre örök bóldogságra jussunk, a' mi URunk Jésus Kristusnak általa ki te veled és a' Sz. Lélekkel él és uralkodik mind örökkön örökké. Amen.

Sz. Háromság nap után XIV. Vasárnapi Imádság.

UR Isten mi mennyei szerelmes sz. Atyánk; Meg szabaditottál minket minnyájunkat, kik te benned hiszünk a' te igédnek és a' keresztségnek általa a' bűnnek iszonyuságos poklosságától, söt a' te sz. Fiadért a' Kristus Jésusért most an is a' te kegyelmes segitségedet minden szükséginkben naponként jelented hozzánk, kérünk tégedet, gerjezd fel a' te sz. Lelkednek általa a' mi sziveinket, hogy mi a' te illyetén jó tételidről el ne feletkezzünk, hanem igaz félelemben és a' te irgalmasságodban való bizodalomban éljünk, tenéked mindenkoron vigasságos szivből hálákat adjunk, és tégedet magasztaljunk. Amen.

Sz. Háromság nap után XV. Vasárnapi Imádság.

UR Isten mi mennyei szerelmes szent Atyánk; Hálát adunk mi tenéked minden jó téteredért, hogy minékünk testet és lelket adtál és eddig kegyelmessen meg tartottál; Kérünk is tégedet, ne vedd el a' te áldásodat mi rólunk; hanem óltalmazz minket fösvénységtöl, és tévelygéstöl és telhetetlenségtöl, hogy mi tsak tenéked szolgáljunk, tégedet szeressünk, töled fügjünk, és magunkat az ördögi Mammon-

monnak ſzolgálatjából ſzármazó bálványozáſſal meg ne bünösitsük, hanem minden reménységünket és bizodalmunkat, tsak a' te jó vóltodba és kegyelmességedbe vessük, a' Kriſtus Jéſusnak a' te ſz. fiadnak és a' mi URunknak általa, ki te veled és &c.

Sz. Háromság nap után XVI. Vasárnapi Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes ſz. Atyánk; Te, ki azt akartad, hogy a' te ſz. fiad ember légyen, e' végre, hogy az ö halálával a' mi büneinkért eleget tégyen és az örök haláltól meg ſzabaditſon; kérünk tégedet tarts meg minket, e' reménségben, hogy ebbe ne kételkedjunk; hogy miképen a' mi ſzerelmes URunk a' Kriſtus Jéſus az özvegy aſzſzonyi állatnak fiát halottaiból egy beſzédével fel támaſztotta, azonképen minket is az utólsónapon fel támaſzt, és az örök bóldogságra viſzen. Amen.

Sz. Háromság nap után XVII. Vasárnapi Imádság.

UR Iſtén mi mennyei ſzerelmes ſz. Atyánk; Kérünk tegedet, hogy úgy viselj minket a' te ſz. Lelkednek általa, hogy te benned való félelemben éljünk, magunkat elötted igazán meg alázzuk, és ſemmi dolgainkban kevélyek ne legyünk, hanem mindenekbe tſak a' te tiſzteſségedet kereshesſük, hogy te általad fel magaſztaltathaſsunk; minden mi reménységünket és bizodalmunkat a' te ſz. fiadban a' Kriſtus Jéſusba vethesſük, hogy tſak ö légyen a' mi igazságunk, ſzentségünk, váltságunk, óltalmunk, erönk, fel magaſztaláſunk, örök életunk és bóldogságunk. Amen.

Sz. Háromság nap után XVIII. Vasárnapi Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes ſz. Atyánk! Mi ſzegény nyavalyás bünös emberek vagyunk, a' te akaratodat értjük, de erötlenſégünknek miatta bé nem tellyeſithetjük. Erös a' teſt és a' vér mi bennünk, a' veſzedelmes ellenſég, az ördög ſem hágy nyugodnunk. Ez okáért kérünk tégedet adjad a' te ſz. Lelkedet a' mi ſziveinkbe, hogy igaz hittel te ſz. fiadban a' Kriſtus Jéſusban meg maradhaſſunk, és az ö kin ſzenvedésével és halálával vigaſztaltaſſunk, és ekképen itt e' földön a' te akaratod ſzerint való életben éljünk, és halálunknak idején a' Kriſtus Jéſusnak általa a' te kegyelmeſſégedbe bizhaſſunk. Amen.

Sz. Háromság nap után XIX. Vasárnapi Imádság.

Mindenható Atya UR Iſten, ki a' te ſz' Fiadnak Jéſus Kriſtusnak általa a' guta ütött embert, mind teſtében s' mind lelkében meg vigaſztalád; Kérünk tégedet, hogy a' te végheteтlen irgalmaſságodból, légy kegyelmes mi hozzánk és botſásd meg minden büneinket, eröſitſed a' mi hitünket a' te igédnek és ſz. Lelkednek általa, és úgy igazgass minket, hogy a' bünök miatt betegségre és egyéb nyavalyára okot ne adjunk; de hogy te benned való félelemben éljünk, es ekképen mind idö ſzerint, mind az örökké való büntetéſtöl meg ſzabadúljunk. Ugyan azon te ſz. &c.

Sz. Háromság nap után XX. Vasárnapi Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes ſz. Atyánk, hálát adunk mi tenéked a' te nagy irgalmaſſágodért és jó tétedért, hogy minket a' te igédnek értelmére a' te világos menyekezödre hoztál, és a' mi büneinket a' te ſz. fiadnak általa meg botſátottad; De mivel hogy ſzüntelen kiſértetünk és gyarlók s' a' bünre hajlandók vagyunk, kérünk tégedet, óltalmazz meg minket a' te ſz. Lelkednek általa; és ha hol el eſendünk és ekképen a' mennyekezöi ruhát, mellybe minket, a' te ſzerelmes fiad a' Jéſus Kriſtus öltöztetett, meg rutitándjuk, irgalmaſſan ismét emelj fel minket, és vigy az igaz poenitentiára és igaz hitre, hogy te veled lehessünk mind örökkön örökké. Amen,

Sz. Háromság nap után XXI. Vasárnapi Imádság.

Örök mindenható UR Iſten, ki a' te ſz. fiadnak általa minékünk meg igérted, a' mi büneinknek botsánatját, a' meg igazuláſt és az örök életet; Kérünk tégedet a' te ſz. Lelkednek általa, igazgaſſad és ſerkents fel a' mi ſzivcinket, hogy mi minden idöben és minden ſzükſégünkben és kisértetünkben azon te ſz. fiadnál kereſſük imádsággal ſegitſégünket, és az igaz hitnek általa az ö igéreti és beszede ſzerint meg is találjuk, és meg találván ö általa mind örökkön örökké élheſsünk. Amen.

Sz. Háromság nap után XXII. Vasárnapi Imádság.

Mindenható UR Iſten-esmérjük, hogy ſzegény bünösök vagyunk, és tenéked ſokkal tartozunk; hálát adunk pedig

pedig te néked tiſzta ſzivből, hogy ezt az adóſſágot rólunk el vetted, és a' te ſz. Fiadra vetvén ö véle mi érettünk meg fizettetted; Kérünk is tégedet, tarts meg minket ez hitben és a' te ſz. Lelkednek általa itt e' földön úgy vezérelj és igazgass minket, hogy a' te ſz. akaratod ſzerint éljünk, a' mi felebarátinkhoz ſzeretettel, ſzolgálattal és ſegitséggel legyünk, és minden haragot, békételenséget és boſzu állásnak kivánságát le vessük; hogy a' te haragodat mi reánk fel ne inditſuk, hanem mind éltig a' Kriſtus Jéſusnak általa tégedet mi hozzánk kegyelmesnek esmérjünk; ki te veled és a' ſz. Lélek Iſtennel él és uralkodik &c.

Sz. Háromság nap után XXIII. Vasárnapi Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes ſz. Atyánk: Hálát adunk mi tenéked, hogy ez ideiglen békeſſégben tartottál és hagytál, és idegen fejedelemtöl meg óltalmaztál. Kérünk tégedet, ennekutánna is adjad nékünk a' te ſz. Lelkedet, hogy mi te benned való félelemben kedved ſzerint éljünk, és hadra vagy egyéb büntetéſre bünnel okot ne adjunk. Igazgaſſad a' mi fejedelminket is ekképen, hogy a' te tenéked való engedelmet meg ne bántſák, hanem inkább terjeſzſzék, hogy mi az ö birdalmok alatt annál inkább meg áldaſſunk és meg ſzerentſéſedjünk a' te ſz. Fiadnak általa. Amen.

Sz. Haromság nap után XXIV. Vasárnapi Imádság.

Mindenható UR Iſten, ki a' te ſz. fiadnak általa a' bünnek botsánatját és az örök halálból való meg ſzabadúláſt minékünk meg igérted; Kérünk tégedet eröſits meg minket a' te ſz. Lelkednek általa, hogy mi a' te kegyelmességedben való bizodalomban a' Kriſtus által naponként öregbedjünk, és e' reménységben meg maradhaſſunk, hogy meg nem halunk, hanem tſak el aluſzunk, és a' te ſz. fiadnak Jéſus Kriſtusnak általa a' végsö napon ismét fel ſerkenünk. Amen.

Sz. Háromság nap után XXV. Vasrnápi Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes ſzent Atyánk; Hálát adunk mi tenéked, hogy minket a' te igédnek általa a' veſzedelmes tévelygésböl kihoztál, és a' te irgalmasságodnak világosságára vittél; Kérünk is tégedet, hogy irgalmaſſan tarts meg minket e' világosságban, és óltalmazz

meg

meg minket minden tévelygéstöl és hitetlenségtöl, hogy mi hálaadatlanok ne legyünk, és hogy a' te igédet meg ne utáljuk, se háborgassuk, miképen a' Sidók, hanem hogy tellyes szivvel fogadjuk, életünket az szerint rendeljük, és minden bizodalmunkat, tsak a' te kegyelmességedben, és a' te fiadnak Kristus Jésusnak vélünk való jó tétében vessük; ki te veled &c.

Szent Háromság nap után XXVI. Vasárn. Imádság.

UR Isten mi mennyei szerelmes Szent Atyánk; Hálát adunk mi tenéked, hogy te minket a' te Sz. Fiadért a' Kristus Jésusért Sz. Lelkednek általa a' te keresztényid és áldottid közibe hoztál; Kérünk is tégedet, hogy azon te Sz. Lelkednek általa, úgy igazgass és vezérelj minket, hogy a' te kedves akaratod szerint élhessünk; tégedet tellyes éltünkben ditsöithessünk, és fele barátunkhoz atyáfiúi szeretetnek tselekedetivel lehessünk; hogy mikor a' te szerelmes Sz. Fiad a' Kristus Jésus e' világnak meg itéletire el jövend, a' te áldottid között találtassunk, a' juhok közibe állattassunk, az igazakkal örök bóldogságra vitettessünk, és a' te országodban te veled, és a' te Sz. Fiaddal és Szent Lelkeddel mind örökkön örökké élhessünk. Amen.

Szent Haromság nap után XXVII. Vasárn. Imádság.

O ditsöséges Jehova UR Isten, ki nagy hatalommal Uralkodol az égen és a' földön, ki is minden jövendö dolgoknak tsudáját hatalmadban elrejtetted, a' mi URunk Jésusnak eljövetelét is elöttünk eltitkoltad, kérünk tégedet ébreszsel minket, világositsd meg a' mi szemeinket, hogy noha nem tudjuk, mikor jö el az UR az ö ditsöségében, mindazonáltal várjuk ötet bizonnyal. Es azért is könyörgünk sz. Felségednek, kézits el minket, hogy akár mikor jöjjön el az UR, mindenkor készen találjon, és mi is méltók légyünk meg állani az ö szine elött, s' véle egyetemben bémenni a' te ditsöséges országodba, hogy ottan tégedet örökkén való Atya Istent ditsérhessünk és fel magasztalhassunk, Sz. Fiaddal a' Jésus Kristussal és Sz. Lelkeddel egyetemben. Ki élsz és uralkodol mind örrökkön örökké. Amen.

A' ſzenteknek Innep napjaira való Imádságok.

Sz. András innep napjára való imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Sz. Atyánk, ki a' te Sz. Fiadat a' Jéſus Kriſtuſt a' Jordán vize mellett Kereſztelö ſz. János által, e' világnak és ſz. Andrásnak meg nyilatkoztattad; Kérünk tégedet, indits fel a' mi ſziveinket is a' te Sz. Lelkednek általa, hogy mi is ſz. Andrással egyetemben a' te ſz. Fiad felöl való prédikátiót ſziveink ſzerint fogadjuk, a' te Sz. Fiadat Idvezitönknek esmérjük, ötet köveſsük, és ſemminémü háboruságinkban meg ne tagadjuk, hanem ö véle maradjunk, és az örök bóldogságra juthasſunk. Amen.

Sz. Miklós Püspök innep napjára való imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Sz. Atyánk; Hálát adunk mi teneked, hogy te minket a' te Sz. Fiad által külömb külömb ajándékokkal meg ajándékoztál: Kérünk is tégedet, adjad minékünk a' te Sz. Lekedet, hogy a' te ajándekiddal jól élheſsünk és felebarátinknak ſzolgálhaſsunk, hogy még e' világon is te töled több ajándékokkal meg ajándékoztaſsunk, és mikor a' ſzámadásra kelünk, meg ne ſzégyenüljünk, hanem ditsérteſsünk, meg ajándékoztaſsunk, és a' te Sz. Fiadnak általa az örök bóldogságra juthaſsunk; ki te veled, &c.

Sz. Thamás Apoſtol Innep napjára való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Sz. Atyánk, ki a' te Sz. Fiadat e' világra botsátottad, érettünk halálra adtad, és halottaiból fel támaſztottad; Kérünk, légy kegyelmes mi hozzánk, és miképpen a' hihetetlen Thamást az ö hihetetlenségében nem hagytad, hanem a' te ſz. fiadnak általa a' hitetlenségböl ki vetted; azonképen ádjad a' mi ſziveinkbe is a' te ſz. Lelkedet, hogy mi a' te kegyelmeſségedben. és a' te ſz. Fiadnak velünk jó tetében ſemmit ne kételkedjünk, hanem igazán és erößen bizhaſſunk, és azon te ſz. fiadnak általa az örök életre juthaſſunk. Amen.

Sz. Iſtván Napjára való imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes ſz. Atyánk, ki engedted, hogy a' ſz. Iſtvánt az ö vallásáért meg öljék, és ezzel megjelentetted, hogy a' te orſzágod nem e' világi ország; Kérünk tégedet, hogy mikor nékünk is a' te igédért kelletik

ſzen-

ſzenvednünk, erößitsed meg a' mi ſziveinket a' te ſz. Lelkednek által, hogy mi a' te igasságodban maradhaſſunk, és a' te kegyelmességeddel és az örökké való jókkal, mellyeket nékünk ſzerzettél magunkat vigaſzalhaſſuk. Amen.

Szent János Evangéliſta napjára való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes ſz. Atyánk, ki e' világon külömb külömb hivatalokat ſzerzettél, és azt akarod, hogy kiki mind az ö hivataljában járjon el. Kérünk tégedet, hogy a' te ſz. Lelkednek általa úgy vezérelj és igazgass minket, hogy mi a' te ſz. Fiadnak általa te benned bizzunk, tégedet ſzeressünk, tégedet féljünk, és a' mi hivatalunkban a' te Iſtenségednek neve ditséretire, és felebarátinknak elömenetire hiven el járjunk, és ekképen az örök bóldogságban réſzeſek lehessünk; Ki teveled és &c.

Apró ſzentek napjára való Imádság.

Kegyelmes Atya mindenható UR Iſten, ki a' te ſz. Fiadat kitſiny korában Egyptusba vitetted, és ekképen Heródesnek kegyetlenségétöl meg óltalmaztad; Kérünk tégedet, óltalmazd meg moſtan is a' te Egyházadat a' Heródeſek és minden kegyetlenek ellen, kik azon járnak, hogy a' te ſz. fiadnak igaſſágos tudománnyát és velünk való jó tétedet nyomják, meg homályoſitják és lábok alá tapodják; A' kiknek pedig a' Bethlehembéli Gyermetskéknek példájok ſzerint ſzenvedniek kell a' te ſz. fiadnak igazságáért, ezeknek ſziveket eröſits meg a' te ſz. Lelkednek általa, hogy az igazságnak vallásába meg maradhaſſanak, és a' te kegyelmeſségeddel vigaſztaltaſſanak, és ekképen a' te ſz. Fiadnak általa az örök bóldogságra juthaſúnk. Amen.

Sz. Pál fordulása napjára való imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes ſz. Atyánk; ki ſzent Pált a' te kegyelmeſségedböl hozzád hivtad, a' bünböl ki téritetted, az igazságnak háborgatójából válaſztott edényeddé tetted. Kérünk tégedet, adjad minékünk is, hogy a' te igédnek és intéſidnek engedheſsünk, büneinket meg esmérheſsük és el hagyhaſsuk, és magunkat tsak a' te irgalmaſságoddal a' te Sz. Fiadnak általa vigaſztalhaſsuk, és azon te Sz. Fiadnak a' mi URunk Kriſtus Jéſusnak általa az örök életre mehеſsünk; ki te veled és a' Szent Lélekkel él és uralkodik mind örökkön örökké, Amen.

Sz.

Sz. Mária meg tisztulásának napjára való Im.

UR Isten mi mennyei szerelmes Sz. Atyánk, ki a' te Sz. Fiadat minékünk szabaditóúl adtad és készitetted, hogy ö légyen a' Pogányoknak világosságok, és a' Sidóknak ditsöségek: Kérünk tégedet világosits meg a' mi szíveinket is, hogy a' te hozzánk való Atyai jó akaratodat ö benne esmérhessük, és ötet a' mi bününk és az ördög ellen való szabaditónknak tarthassuk, és ö általa az örök bóldogságot vehessük. Ki te veled &c.

Sz. Mátyás napjára való Imádság.

UR Isten mi mennyei szerelmes Sz. Atyánk, ki a' te Sz. Fiad a' mi URunk Kristus Jésusnak általa te magadat minékünk meg jelentetted; Kérünk tégedet tarts meg minket mind végig a' te sz. igédben, hogy mi e' világi böltseknek és eszeseknek botránkoztató példájokat ne kövessük, hanem minden háborúságinkban, melly a' te igédért mi reánk következik magunkat ezzel vigasztalhassuk, hogy a' te Sz. Fiadat a' Jésus Kristust minékünk ajándékoztad, hogy mi, kik a' bünnek miatta meg terheltettünk, ö hozzá menjünk, a' bünböl meg szabadúljunk, és meg ujittassunk, hogy az ö igáját viselhessük, az ö akaratja szerint élhessünk, és ekképen az örök bóldogságra juthassunk; Ugyan azon te Sz. Fiadnak általa, ki te veled és a' sz. Lélekkel él és uralkodik mind örökkön örökké. Amen.

Kristus URunk fogantatásának napjára való Im.

UR Isten mi mennyei szerelmes Szent Atyánk; hálát adunk mi tenéked a' te meg mondhatatlan nagy kegyelmességedért, hogy meg emlékeztél mi rólunk szegény bünösökröl, és a' te egyetlen egy fiadat emberi testben e' világra botsátottad, és hogy mi érettünk emberré légyen akartad; Kérünk tégedet, hogy a' te Sz. Lelkednek általa világositsd meg a' mi szíveinket, hogy mi az ö emberré létével; kinszenvedésével és halálával vigasztalhassuk magunkat, URunknak és örökké való Királyunknak esmérhessük ötet és vallhassuk, és ö általa te veled, és a' Sz. Lélekkel mind örökkön örökké élhessünk. Amen.

Sz. György napjára való Imádság.

UR Isten mi mennyei szerelmes Sz. Atyánk, ki a' te Sz. Fiadnak általa ezt mondottad, hogy miképpen a' szö-

lövefzfzö nem teremhet ö magától gyümöltsöt, hanem ha a' fzölö-tön maradánd, azonképen mi fem teremthetünk, hanem ha ö benne maradándunk; Kérünk tégedet adjad minékünk a' te Sz. Lelkedet, hogy az igaz fzölö-töt a' te Sz. Fiadat, a' te Sz. igédböl meg esmérhefsük, ö benne bizhafsunk, és mind éltig ö benne maradhafsunk, hogy ekképen a' te fz. Iftenségednek ditsöitésére fok és kedves gyümöltsöt teremthefsünk, és az örök bóldogságra juthatfsunk; Ugyan azon te Sz. Fiadnak &c.

Sz. Márk Evangélifta napjára való Imádság.

UR Iften mi mennyei fzerelmes fz. Atyánk, ki a' te Sz. Fiadat a' Kriftus Jéfuft, mind tselekedeti által s' mind befzéde és intéfe által meg jelentetted, melly igen fzükségesek légyenek a' Tanitók a' te Egyházadba; Kérünk tégedet, adj a' te juhaid közibe jámbor és hiv tanitókat, kik a' te igédet igazán és nyilván minden félelem nélkül hirdefsék és predikállják. Légy óltalmok is ö nékiek; mert az ö állapotjok e' világon miképen a' te fz. Fiad meg mondotta, nem külömben vagyon, mint a' juhoké a' farkasok között. Továbbá engedjed, hogy az ö tanitások az emberek között foganatos légyen; Hogy a' te fz. Felséged mindenütt magafztaltassék, és mindenek által ditsértefsék mostantól fogva mind örökkön örökké. Amen.

Sz. Philep és Jakab Apoftol napjára való Imádság.

UR Iften mi mennyei fzerelmes Sz. Atyánk; Hálát adunk mi tenéked, hogy a' te mi hozzánk való irgalmafságos akaratodat, és fzerelmedet a' te fz. fiadba a' Kriftus Jéfusba illyen nyilván meg mutattad minékünk. Kérünk tégedet, hogy e' féle esméretben napról napra öregbits minket, hogy minden kisértetinkben magunkat ezzel vigafztalhaffuk, és e' féle reménységgel mindeneken gyözödelmet vehessünk, és az örök bóldogságra juthaffunk; Ugyan azon te fz. fiadnak &c.

Kerefztelö Sz. János napjára való Imádság.

UR Iften mi mennyei Szerelmes fz. Atyánk; Hálát adunk mi tenéked a' te nagy kegyelmefségedért, hogy a' törvény prédikállásába nem hagytál minket; hanem fz. Jánoft el botsátottad, hogy ujjával mutaffa meg a' Kriftuft

és ö

és ö általa igérje minékünk a' bünnek botsánatját, ſzentsêgét és igazságát; Kérünk is tégedet, hogy világoſitsd meg a' mi ſziveinket, hogy mi Sz Jánosnak efféle kegyelemböl való prédikátióját el hiheſsük, és tenéked félelem nélkül egész életünkbe ſzentségben és igazságban ſzolgálhaſſunk, és végre az örök bóldagságra juthaſſunk, a' te ſz. Fiadnak a' Kriſtus Jéſusnak általa, ki te veled és a' Sz. Lélekkel él, és uralkodik mind örökkön örökké. Amen.

Sz. Péter és Sz. Pál Apoſtol napjára való Imádság.

O Atya mindenható UR Iſten; Hálát adunk mi tenéked hogy a' te Sz. Fiadnak esméritire hoztál minket; Kérünk is tégedet, mivel hogy a' pokolbéli ördög nem ſzünik meg minket külömb külömbképen a' te Sz. Fiadtól el ſzakaſztani, hogy igazgaſs minket a' te Sz. Lelkeddel, hogy a' te Sz. Fiaddal mind éltig meg maradhaſsunk és ö általa az örök bóldogságra juthaſsunk; ki te veled &c.

A' ſzüz Máriától Ersébeth aſzſzony meg látogatásának napjára való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes ſz. Atyánk; Hálát adunk mi tenéked, hogy te minékünk az hálaadásnak példáját a' ſzüz Mária által elönkben adtad, és, hogy te nem gyönyörködöl egyebeken, hanem tsak a' téged félökön, meg jelentetted; Kérünk tégedet, adjad minékünk a' te ſz. Fiadért a' te ſz. Lelkedet, hogy mi is tenéked a' te ſzámtalan jó tétidröl mindenkoron és mindenütt hálákat adhassunk, tégedet ſzerethessünk, és tellyes ſzivböl félheſsünk, hogy ſe e' világon, ſe a' másikon meg ne ſzégyenültesſünk meg ſe vettesſünk, hanem inkább a' te irgalmasságodból, meg ſegitteſsünk, fel magaſztaltassunk, és a' te ſz. Fiadnak általa az örök bóldogságra juthassunk. Amen.

Szent Mária Magdolna Aſzſzony napjára való Imádság.

O Jéſus Kriſtus, élö Iſtennek ſz. Fia, ki a' bünös embert nem utálod, hanem te hozzád fogadod, és ha az ö büneiböl ki térend, minden ö bünét megbotsátod; Kérünk tégedet, adjad, hogy mi is a' mi büneinkböl igazán te hozzád térhessünk, te benned bizhassunk, tégedet ſzerethessünk, veled örökké meg maradhassunk, és az örök bóldogságra juthassunk; Ki élſz és uralkodol az Atyával és a' ſz. Lélekkel mind örökkön örökké, Amen.

Sz. Jakab Apostol napjára való Imádság.

UR Isten mi mennyei szerelmes Sz. Atyánk; ki azt akarod, hogy mikepen a' te Sz. Fiad URunk Kristus Jésus a' keresztnek és a' háboruságnak általa ment az ö ditsösségébe, azonképen mi is a' keresztnek és háboruságnak általa menjünk a' te országodba: Kérünk tégedet, látogass meg minket a' te irgalmasságoddal; adjad minékünk a' te Szent Lelkedet, hogy mi a' keresztnek, és az háboruságnak idején erössek lehessünk, és mindent, valamit reánk botsátasz a' jövendö ditsösségnek reménységével békességgel szenvedhessük; Ugyan azon te sz. Fiadnak általa, ki te veled és a' Sz. Lélek Istennel él és uralkodik mind örökkön örökké. Amen.

UR szine változására való innepi Imádság.

UR Isten mi mennyei szerelmes Sz, Atyánk; ki a' Jésus Kristusnak a' te Sz. Fiadnak szinének meg változásával minékünk nyilván meg jelentetted, hogy ö te veled egyenlö hatalmú és méltóságú légyen; Kérünk tégedet, adjad minékünk a' te Sz. Lelkedet, hogy esmérhessük az ö méltóságát, és te nálad való kedves vóltát; engedjed minékünk ezt is, hogy a' te sz. paratsolatod szerint ötet hallgathassuk és te sz. Istenségedtöl a' mi büneinknek botsánatját tsak ö általa várhassuk, hogy mi is ö általa te kedvedben lehessünk, és az örök bóldogságra juthassunk, ugyan azon te sz. Fiadnak általa, ki te veled és a' Sz. Lélekkel él és uralkodik mind örökkön ötökké. Amen.

Szent Lörintz napjára való Imádság.

UR Isten mi mennyei szerelmes Sz. Atyánk; ki azt akartad, hogy miképen e' te Sz. Fiad a' mi URunk Kristus Jésus, az ö kinszenvedésének és halálának általa ment a' ditsösségbe; azonképen mi is külömb külömb sanyaruságnak általa jussunk az örök bóldogságra; Kérünk tégedet, adjad minékunk a' te Sz. Lelkedet, hogy gyülölhessük mi e' világon a' mi életünket, fojthassuk és ölhessük meg mi bennünk a' testi kivánság szerint való életet, és lehessünk készek minden háboruságnak el szenvedésére; söt még ha a' te sz. akaratod azt kivánja, e' világ szerint való halálra is; Hogy ekképen a' te igazságodba meg maradván a' te Sz. Fiadnak a Kristus Jésusnak általa az örök bóldogságra juthassunk, és ö véle mind örökké élhessünk; ki te veled él és uralkodik mind örökken örökké. Amen.

A bóldog Mária halála napjára való Imádság.

UR Isten mi mennyei szerelmes szent Atyánk; Hálát adunk mi tenéked, hogy a' te sz. igédet mi közöttünk is a' te nagy atyai kegyelmességedből tisztán és igazán hirdetetted; kérünk is tegedet világositsd meg a' mi sziveinket a' te Sz. Lelkeddel, hogy miképen a' Mária Márthának ötse, a' te szent igédet nagynak betsüllötte és örömest hallgatta; Azonképen mi is nagynak, és minddennél szükségesbnek betsülhessükazt, örömest hallgathassuk, életünkkel követhessük; Es ekképen a' te sz. Fiadnak a' Kristus Jésusnak általa az örök bóldogságra juthassunk. Ki te veled él és uralkodik a' Sz. Léleknek egyességében mind örökkön örökké. Amen.

Sz. Berthalan Apostol napjára való Imádság.

UR Isten mi mennyei szerelmes Szent Atyánk; Hálát adunk mi tenéked hogy a' te Anyaszentegyházadnak szolgai által, kik a' te akaratodat és sz. igédet prédikálják esméretedre és az embereket a' te országodba bé hozod; kérünk is tégedet igazgasd öket a' te sz. Fiadért a' Kristus Jésusért a' te Szent Lelkeddel, hogy ök a' gonosz ellenségtöl az az: az ördögtöl meg ne tsalattassanak, és hogy se kevélységre, se tisztesség kivánásra, se valami egyéb gonoszságra ne hozattassanak, hanem az ö tisztekben igazán el járjanak, tégedet mind életekkel s' mind tanitásokkal magasztaljanak a' te juhaidnak is jó példát és idvességes tanúlságot adjanak. Hogy ekképen a' te Egyházad napról napra minden jóba erösittessék, és a' te sz. nevednek örökké való ditséretire öregbedjék. Amen.

Sz. Máthé napjára való Imádság.

UR Isten mi mennyei szerelmés sz. Atyánk; ki hivtál minket a' te sz. igédnek általa a' te országodba, mellybe vagyon a' bünnek botsánatja és minden irgalmasság; Kérünk tégedet a' te Sz. Lelkednek általa, gerjezd fel és világositsd meg a' mi sziveinket, hogy miképen a' Sz. Máthé, ki vámos vala, azonképen mi is a' hivatalnak engedjünk, a' büntöl el szakadjunk, meg jobbúljunk, és a' te Sz. Fiadnak Jésus Kristusnak általa minden kegyelmet nyerjünk, és ekképen idvezüljünk; ki te veled él és uralkodik mind örökkön örökké. Amen.

Sz. Mihály Archangyalnak napjára való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Sz. Atyánk; Hálát adunk mi tenéked a' te atyai irgalmaſságodért, hogy te Sz. Angyalidat igy rendelted, hogy mi reánk nézzenek és a' veſzedelmes Sátántól óltalmazzanak; Kérünk tégedet, igazgaſsad és viseljed a' mi ſziveinket a' te Sz. Lelkednek általa, hogy te benned való félelemben éljünk, a' te akaratod ellen ſemmit ne tselekedjünk, és minden nyavalyánkban te benned való bizodalomba maradhaſsunk; Hogy a' te Sz. Angyalid mi velünk maradjanak, minket mind ördögtöl s' mind egyéb veſzedelemtöl óltalmazzanak, a' mi URunk Jéſus Kriſtusnak általa, ki te veled él és uralkodik mind örökkön örökké. Amen.

Sz. Lukáts Innep napjára való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes Sz. Atyánk; Hálát adunk mi tenéked, hogy a' te nagy irgalmaſságódból tanitókat botsátottál e' világra, kik a' te ſz. akaratodat és igazságodat hiven és igazán prédikálljják; kérünk is tégedet, ki vagy az aratásnak URa, hogy munkásokat rendelj a' te aratásodba a' kereſztényeknek gyülekezetibe, hogy a' hamis és tsalárd tudomány miatt meg ne tsalattaſsunk, hanem igaz tudományban lévén a' te akaratod ſzerint élheſsünk, és a' te Sz. Fiadnak Jéſus Kriſtusnak általa te veled mind örökké meg maradhaſsunk; ugyan azon te Sz. Fiadnak &c.

Simon és Judás Apoſtolok napjára való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes ſz. Atyánk, ki a' te ſz. Fiad által minékünk azt parantſoltad, hogy egy máſt ſzeresſük, és a' háboruságot, melly ſz. igédnek vallásáért mi reánk következik békességes türéſſel ſzenvedjük. Kérünk tégedet adjad nékünk a' te ſz. Lelkedet, hogy gerjeſzſze fel ſziveinkben az igaz kereſztényi ſzeretetet, és a' háboruságnak idején vigasztalja és eröſitſe a' mi ſziveinket, hogy tellyes életünkben, a' te akaratod és kedved ſzerint élheſsünk, tégedet mindenütt és mindenkoron magasztalhaſſunk, és ekképen Sz. Fiadnak a' Jéſus Kriſtusnak általa, az örök bóldogságra juthaſſunk. Amen.

Minden

Minden ſzentek Innepére rendeltetett Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes ſz. Atyánk: Hálát adunk teneked, hogy ſz. Fiadért a' Kriſtus Jéſusért, a' te igédnek és ſz. Lelkednek általa, minket az idvességnek és bóldogságnak utára hoztál. Kérünk is tégedet, hogy minket míg a' földön élünk, a' te ſz. Lelkednek általa úgy vezérelj és igazgass, hogy lelki ſzegények, engedelmeſſek, és az igazságnak éhezöi és ſzomjuhozói legyünk, azonkivül irgalmaſok, tiſzta ſzivüek, bekességnek ſzerzöi, és a' haboruságokban türök legyunk, és Sz. Fiadnak az UR Jéſusnak általa, teveled megmaradhaſſunk, és az igaz mennyei bóldogságban mind örökkén élhesſünk. Amen.

Sz. Márton Püspök napjára való Imádság.

UR Iſten mi mennyei ſzerelmes ſz. Atyánk, ki minket ſz. Fiadnak Jéſus Kriſtusnak általa, arra intettél, hogy mindenkoron vigyázzunk, és a' mi hivatalunkban hiven eljárjunk. Kerünk tégedet, adjad ſz. Lelkedet, hogy Sz. Iſtenségednek kedve ſzerint, mind külsö s' mind belsö hivatalunkban hiven eljárhaſſunk, téged ditſérheſſünk, és magasztalhaſſunk. Hogy mikor ſz. Fiad eljövend meg ne ſzégyenüljünk, de készſzen és vigyázva találtaſſunk, s' ö általa az örök bóldogságra vitettesſünk. Amen.

Szüz Katharina Innepére való Imádság.

UR Iſten mi mennyei Szerelmes ſz. Atyánk; Ki Sz. Fiadnak, a' Jéſus Kriſtusnak általa, minékünk megjelentetted, hogy kétféle kereſztények vagynak, Tiſzták és Képmutatók, Vigyázók és Tunyakodók. Kérünk tégedet, adjad minékünk a' te ſz. Lelkedet, hogy ama' tiſzta és vigyázó kereſztények közzül valók lehesſünk, téged esmérhesſünk, tebenned bizhaſſunk, téged ſzeretheſſunk, és félhesſünk, felebarátinknak ſzolgálhaſſunk, és mindenekben, a' te kedved és akaratod ſzerint élhesſünk, hogy mikor a' te ſz. Fiad a' Kriſtus Jéſus eljövend, ne az aluvásban hanem, vigyázásban találtaſſunk, és oſztán ö véle és ö általa az örök bóldogságra bémehesſünk. Amen.

Templomnak vagy Oratóriumnak fel ſzenteltetésekor, olvasandó Imádság.

O Felséges Jehova mindenható ſz. Iſten, ki parantſoltad a' te népednek Izraelnek, hogy néked hájlékot építſenek, hogy a' te nevednek emlékezetit oda helyheztetnéd. Hálákat adunk ſz. Felségednek, hogy e' mi nyomorúlt helységünkre is irgalmaſſan tekintettél, és reá ſegítettél, hogy templomot épithettünk a' te nevednek ditsöſségére; és már moſt egybegyültünk, hogy azt néked mint egy áldozatot bémutatnánk, és felszentelnénk. O URam, légy már kegyelmes és irgalmas hozzánk, és vegyed e' kitſiny hajlékot hatalmas kezed és gondviſeléſed ála, jövel, ſzenteldmeg ezt magadnak, és helyhezteſſed ide a' te nevednek emlékezetit, és lakozzál mivelünk, hogy valamikor e' ſz. helyen öſzve gyülünk, közöttünk találtaſsál. Es légyen néked, tellyes ſz. Háromság, áldás ditséret és ditsöſſég mind örökkön örökké.
Amen.

Gloria ſit Patri, Nato ſit Gloria, Sancto Gloria Spiritui, Triadi ſit gloria Sanctæ. Amen.

Némelly együgyü

REGULÁK

Mellyeknek rendi ſzerint lehet és kelletik a' Sz. Iráſt haſznoſsan és idveſségesen olvasni.

AZ Iſten látván, hogy az eset után az emberi okoſság az örök életnek útjának fel találására nem elegendö (a) tehát ezt az útat az ó és Vj Teſtamentomnak Sz. könyveibe bé foglaltatta, és úgy az egéſz világ,az az: nem tsak a' tudósok és böltsek, hanem az együgyüek eleibe is, (b) mivel ö nála ſzemély válogatás nintsen (c) mint egy az emberi nemzethez ſzólló levelet, egy iránt és minden külömböz és nélkül terjeſztette E' végre magával hozta az ö Sz. böltseſsége *Iſzer*, hogy ezen Sz. könyveket, mellyeket Sz. Irásnak nevezünk, ki váltképen azon punctumokban, mellyek az idveſségnek rendéhez el kerülhetetlenképen tartoznak, együgyüen, és úgy,hogy nem tsak a' böltsek, hanem az együgyüek is érthetnék, iraſsa, a' mint hogy együgyüen iratta is (d) *2dſzor*: hogy a' Sz. iráſt,minek utánna az,kezdetben 'Sidó és Görög nyelveken irattatott; más különféle nyelvek pedig e' világon el-terjedtenek és a' nyelvek tsuda ajándéka meg ſzünt vólna,azon elterjedt nyelvekre, hiv ſzolgai által fordittaſsa; a' mint hogy minden féle némzetségeknek anya-nyelvére fordittatta-is. (e) *3dſzor*; hogy ezen Sz. irásnak anya nyelvben való olvaſását minden embereknek, mind nagynak mind kitsinynek, belsö és külsö ſorsban lévöknek, közönségesen meg engedje, a' mint hogy nem tsak meg engedte, hanem parantsolta is (f) és minden idöben az ö igaz ſzol-

(a) 1. *Mós. k.* 3,7. 2. *kor.* 3, 5. 1. *kor.* 12, 3. (b) 1. *Tim.* 2, 4. *Sólt.* 102, 19. *Habak.* 2, 2. (c) 5. *Mós.* 10, 17. *Ap. Ts.* 10, 34. *Gal.* 2,6. (d) *Sólt.* 19, 8. 119, 130. 2. *Tim.* 3, 15. *és lásd az ellenkezöknek velünk egyet értö bizonyságait. Gerhardn. Conf. Cathol.* P. I. L. II. *pag.* 213. 214. (e) *Lásd ezen Uj Teſtámnak Elöl jár. beſz. fól.* 3. *b.* (f) 5. *Mós* 31, 11. *Es.* 34, 16. *Jerem.* 36, 6. *Ján.* 5, 39. *Kol.* 3, 16. 4, 16. *és vedd öszve* 5. *Mós* 17, 18. 19. *Jós.* 1, 8. 2. *Tim.* 3, 15. 1. *Ján.* 2. 13.

ſzolgai által parantsoltatta. (a) A' rend kivűl való kegyelem ugyan, mellynek meg nyerésével bizonyoſsan nem biztathatja magát az ember, (b) némelly izben meg mutatta, hogy nem kevesen, kik a' felettébb való ſzorgalmatoſságtól (*curioſitas*) viseltettenek, olvasván a' Sz. iráſt, hathatóképen meg világoſittattanak, (c) de a' rend ſzerint való kegyelem, mellyet minden ember bizonyoſsan reménlhet, (d) meg kivánja azt, hogy a' Sz. irásnak az anyanyelvben való olvasása, bizonyos reguláknak út mutatása ſzerint, azoktól, kik azt hasznoſsan és idveſségesen akarják olvasni vitetteſsék véghez. (e) Azért minden, a' ki haſzonnal és lelkének idveſségére akarja olvasni a' Sz. iráſt; bizonyos jó regulákhoz alkalmaztaſsa az ő olvaſását. Ezen Regulák pedig kővetkezendők:

I. mint hogy tudva vagyon a' mi okoſságunknak a' lelkiekben termékzetbéli tehetetlensége és vaksága (f) tehát minek előtte a' Sz. irásnak olvaſásához kezdűnk, ſzűkség imádkozni és Iſtenhez kőnyőrőgni, (g) hogy botsáſsa belénk az ő Sz. Lelkét, (h) ki a' mi ſzivűnkről a' fedezőt el vegye (i) és a' mi ſzemünket meg világoſitsa, hogy láthaſsuk és értheſsűk az ő tőrvényének tsuda-dolgait. (k)

II. Alázatoſsággal és tanúlni igyekező lélekkel kell a' Sz. irásnak olvaſásához kezdeni és abban el-járni. (l) Mert az magában fel fuvalkodott, és az ő vélekedéſiben meg átolko-

(a) *Lásd. Jacob. Vſserium de ſcripturis & ſacr. vernac. az egéſz kőnyvben. Chryſoſtom. Hom.* X. *in Joh. és Homil.* III. *de Lazar. Hom.* XXIX. *in Gen.* IX. *és Hom.* IX. *in epiſt. Coloſs. c.* III. *Optat Milevitan. L.* VI. *contra Donatiſt. n.* 5. *p.* 96. *igy ſzól : Illud prætermittere nequeo, quod nec DEo eſt placitum, nec à veſtris cultoribus excuſari, nec ab aliquo homine defendi poteſt. Per judicia ſecularia & leges publicas, divina legis inſtrumenta executione officiorum à plurimis eripienda eſſe dixiſtis, volentes ſoli habere, quod pax in communione poſſederat. Olvasd igen-is egyetemben Gerhard. Conf. Cathol. P.* I. *L.* II. *p.* 188-192. (b) *Luk.* 16, 30. 31. (c) *Lásd ezen Uj Teſtam. Elől jár. beſz. col.* 6. a. (d) 1. *Tim.* 2. 4. 2. *Pét* 3, 9. *Ez* 33, 11. (e) 1. *Kor.* 14, 33. (f) 1. *Kor.* 2, 14. *Ján.* 14, 7. 2. *Kor.* 4, 4. (g) *Ephes.* 1, 16. 17, 18. *Bőlts.* 9, 10. *Jak.* 1, 5. 6. (h) *Luk.* 11, 13. 1. *Ján.* 4, 13. *Ján.* 14, 16. 17. (i) 2. *Kor.* 3, 16. (k) *Sólt.* 119, 18. *Ezen első Regulát adja Gerhárd Schol. pietat. L.* II. *C.* II. *p.* 259. (l) 1. *Theſs.* 2, 13. 1. *Pét.* 1, 12. *Birák.* 3, 20. *Es.* 55, 1. 2. *Péld.* 24, 13. 14.

kodott elme, inkább félre tsigázza az igaz együgyü értelemtől az irást, hogy sem az ő nála meg rögzött vélekedésektől el álljon. (a)

III. Az ide 's tova habozó és ki tsavargó gondolkodások azon igasságoknak, mellyeket visgálni, és tanúlni akarunk, értését és meg tánulását felettébb, gátolják, sőt fel-is forditják, (b) azért szükség, hogy a' Sz. irást figyelmetességgel és buzgósággal olvassuk. (c) és annak olvasásánal gondolatinkat ide 's tova ne futtassuk (d)

IV. Mint hogy az VR KRISTUS; az az: azon Sz. irásbéli igasságok, mellyek az VR KRISTUSnak Sz. természetiről, személlyéről, sorsairól és tisztéiről szóllanak az egész Sz. irásnak veleje (e) mivel minden irások ő reá tzéloznak; (f) tehát őtet kell annak olvasásában mindeneknek felette és egyedül keresni. Viszsza él a' Sz. irással, valaki abban olvasván, akár minémű más világi böltseséget keres. (g)

V. Más a' Sz. irásban való magányos elmélkedés; más pedig annak folyvást való olvasása; és midőn erről szóllunk itt; nempedig amarról; tehát méltán jegyezzük, hogy a' Sz. irásnak olvasását nem kelletik rendetlenül folytatni, és majd az ó Testamentomban; majd az ujban; egykor ezen könyvből egy részt, másszor más könyvből ismét egy két részt olvasni; hanem kivántatik hogy rendessen (h) és vagy folyvást a' Sz. irásból egy egész könyvet, vagy a' kinek arra való ideje nintsen, leg alább, bizonyos Sz. irásbéli könyvben a' részeket egy más után, hun egyet, hun kettőt 's a' t. olvassunk: holott valamint más, úgy hasonlóképen illyes dolgokban az egyenetlenség és a' zurzavar káros és kevés hasznot hajt. (i)

VI. Ha valamit az olvasás köztt azontúl nem értünk, tehát az ollyas Sz irásbéli igéknél szükséges a' magányos elmélkedés. Azért. 1. kell azon igéket ismét és harmadszor

is

(a) 2. *Pét.* 2, 17. 18. *Jerem.* 13, 23. *Ezen Regulát ismét lásd Gerhardn. Sch. P. l. c. p.* 240. 241. (b) *Máth.* 13. 19. (c) *Máth.* 24, 15. *Sidok.* 2, 1 (d) *Máth* 15. 8. *Sirák.* 23. 2. *Ezen Regulát lásd ism. Gerhardn. Sch. P. l. c. p.* 238. (e) *Ján.* 5, 39. 1. *Kor.* 2, 2. (f) *Luk* 24 27. *Ap. Ts.* 10, 43. (g) *Ján.* 20. 31. 1. *Kor.* 2, 6. *Ezen Regulát lásd Heding. Vj Testomán. Elől járó irásaiban.* n. 2 (h) *Koloss.* 2, 5. *Jak.* 3 17. 1. *Kor.* 14. 33. *Ezen Regulát lásd. Mosheimnál. Moral. P.* III. §. 18. *p.* 491. 498. (i) *Ordo est anima rerum! Nazianz. Orat.* XXVI, *Plato, L.* VI, *de LL. Cicero L.* II. *de orat.*

is Istenhez nyujtott fohászkodás után ujjonnan olvasni és fontolni. 2. azokhoz tzélozó, 's a' Sz. irásban másutt találandó igéket (*loca parallela*) fel keresni, és illyes nehéz értelmű igékkel, az előbb valókat, és a' következendőket (*contextum*) a' mennyire a' dolgok engedik öszve szerköztetni, 's úgy ujjonnan fontolni (a) 3. ha többször is ezt tselekedvén, az elől akadott igéknek igaz értelmét fel nem vehetjük; vagynak Mósefeink és Prófétáink, azokat szükség illyes alkalmatosságnál hogy hallgassuk. (b) vagy pedig idővel Istentől várjunk. (c)

VII. Ha pedig bizonyossak akarunk lenni a' ban, vallyon az olvasott Sz. irásbéli igéknek értelmében nem tsalatkozunk-e meg, vagy igazán értjük-e azokat (d) tehát három dolgokra kelletik figyelmeznünk. *Ifzer.* vallyon az fellebb emlitett 1*dik*, 2, 3, 4, 5, és 6*dik*, Regulák szerint alkalmaztattuk-e az olvasást? (e) 2*iodſzor.* egyez-é a' mi értelmünk az hitnek közönséges ágazatival? (f) 3*dſzor.* vallyon tapasztalunk-e, midőn olvassuk az igét, magunkban igaz igyekezetet a' Sz. és Istenes életre? (g) Hogy ha ezen három dolgok, az olvasás közbe tapasztaltatnak nálunk, és az fel vett igéknek tőlünk tulajdonittatott értelemről; tehát minden bizonnyal el hihetjük, hogy igazán értjük az igéket, és a' tőlünk azoknak tulajdonittatott értelem, egyez a' Sz. Léleknek értelmével.

VIII. Minek utánna már együgyűen és igazán értjük a' Sz. irasbéli igéket, mint hogy némellyek azok közzül okosságunk felett lévő titkokat adnak elónkbe; tehát azoknak együgyű igaz értelmének fel vétele után, nem illik, nem is lehet, felettébb való szorgalmatosságtól (*curiofitas*) viseltetvén kérdezősködnünk: *mikép léſzen ez meg?* (h) hanem, mivel a' titkok, okosságunkat fellűl halladó dolgok; azért az ollyas mennyei titkokat

(a) *Ezen Regulát lásd. Franziusn. de interpret. p.* 19. *ſequqn.* (b) *Luk.* 16, 29. *Ap. Ts.* 8, 34 *Tob.* 4, 19. (c) *Phil.* 3, 15. (d) *Róm.* 14. 5. (e) *Ezen esmértető jelt adja elönkbe Dannhauer, kit lásd Lact. Catechetic. P.* VIII. *p.* 690. (f) *Róm.* 12, 6. *Ezen esmértető jelt ditsérik a' Tanitók mindenü, a' Sz. irásnak magyarázásáról ſzólló iráſaikban. Lásd kiváltképen Glaſſiuſt Philolog. ſacr. L.* II. *P.* II. *Sect.* II. *p.* 498. *ſeqq.* (g) *Ján.* 7, 17. *és olv. b. e, Arndiuſt, a' ki ezen esmértető jelt tanitja az igaz kereſzténységr. irtt* 1. *könyv.* 35. *és* 36. *R. R. kiváltképen p.* 206. §. 2. 3. (h) *Luk.* 1, 34. *Ezen regulát ajánlja Hedinger l. c. num.* 5.

kat előnkbe adó igéknek, tőlűnk talált együgyű igaz értelménél meg kell nyúgodnunk 's állanunk, és minden okosságat a' Kristushoz való engedelem alá fogva vinnűnk. (a)

IX. Es mivel az értelem fel fuvalkodáſt, t. i. ha magányosſan vagyon az emberben, nemz, (b) és minden irás haſznos és hatalmas az embert tőkélleteſsé tenni (c) sőt a' végre is adattatott ; (d) tehát nem elég ſokat érteni a' Sz. irásból, hanem kelletik azon Sz. irásbéli igaſságokat, mellyek a' tellyes Sz. Háromság egy Istenről, kiváltképen az idvezitő vRról ſzóllanak inditó okúl venni a' Sz. életre (e) a' többieket is, mellyek azokon kivűl, vagy tanitásra, vagy tzáfolásra, vagy dorgálásra vagy vigaſztalásra az Iſten igéjében fel jegyeztettenek, úgy magunkra ruháznunk, (f) hogy a' mi hitűnkben őregbűljunk, életűnkben jobbúljunk, vagy annak ſzentségében gyarapodjunk, kereſztűnk és mindenféle énségünkben hathatóképen meg vigaſztaltaſsunk.

X. Ha már fel tett tzélunk ſzerint, a' Sz. irásnak vagy egyik kőnyvét, vagy egyik kőnyvének bizonyos réſzét el olvastuk; háromféle dolgokat kelletik még véghez

(a) 2. *Korinth.* 10., 5. *Róm.* 1, 5. 16. 26. (b) 1. *Kor.* 8, 1. (c) 2. *Tim.* 3, 15. 16. 17. (d) *Rom.* 15, 4. 1. *Cor.* 10, 11. (e) *Malak.* 1, 6. *Róm.* 1, 21. *Ján.* 13, 15. 1. *Pét.* 2, 21. *Jak.* 1, 22. 23. 24. (f) *Ezen regulát adja ismét elönkben Gerhárd. Sch.* P. *l. c. p.* 241. *és* b. e. *Arndius. l. c. az* 1. *Kőnyv.* 6. *R.* §. 3. *holott igy ſzól: Mitsoda az Uj Teſtamentom betűre nézve mas egyéb ? hanem kűlső bizonyſág tétel, hogy mind annak (a' mit az Uj Teſtamentom példában vagy tudományban, intésben, dorgálásban és vigaſztalásban tanit) az emberben hit által hasonlóképen ugy kell meg lennie. Mert az egéſz Uj Teſtamentomnak épen és egéſzen bennűnk kell meg lenni. Ennek a' Sz. irás reánk való idveſséges ruházatjának példáját irja egyik a' kegyes és buzgó Tanitók kőzzűl magáról, holott igy ſzól: Ann.* 1640. *d.* 26. *Novembr. Cum legerem verba Eſaiæ* LXVI. 1. *inter legendum, manum pectori applicui & dixi DEO : Hic, Domine, locus eſt quieti tuæ æternum ! Reſpondit mihi Dominus ſalutari pacis reſponso : ita eſt ! certum me reddens ſe habitare in me & habitaturum eſſe æternum. Lásd. Ideam vit. interior.* §. 27. *és ott több helyekben ehez hasonló több ſzép példákat.*

hez vinnűnk 1/ször. félre vagy, bé tévén a' Sz. kőnyvet kérdezzűk meg magunkat: mit tanitott a' Sz. Lélek az el olvasott kőnyvben vagy réſzben, és ha az el olvasott igékből, némelly ſzep igaſságok eſzűnkbe jutnak, tehát hasznoſsan esett az olvaſás (a) és illik az után azokkal a IXdik regula ſzerint élnűnk (b) 2d/szor. a' mint kezdettűk, úgy imádsággal fejezzűk bé olvasáſunkat (c) 3/szor. a' mit olvasáſunk által a' Sz. irásból tanúltunk, arra, adándó álkalmatoſsággal máſokat is tanitsunk (d) és igy egymáſt épiteni meg ne ſzűnjűnk. (e)

Igy már, 's ezen regulák ſzerint, ha ki kezdi, folytatja, és végzi a' Sz. irásnak olvaſását, az, ha ſzintén egyűgyű ember is, bizonnyára haſznoſſan és idveſségeſen olvaſta az Iſtentől adattatott irásnak Sz. kőnyveit, és meg vallom, hogy ezen regulákat már példákkal kelletnék meg bővitenűnk, de az alkalmatoſság nem engedi. Minden egyűgyű talál olly Tanitót, a' ki ezen Regulákat fogja magyarázhatni, és azoknak alkalmaztatását az Askizisben meg mutatni. Azon fogyatkozaſokat is, mellyek ezen uj Teſtamentomba némelly okokból bé tsusztanak tóldalék gyanánt ezen kőnyvhez, tsupán e' végre nyomtattattam ki, hogy a' kegyes olvasó e' kőnyvnek olvaſását annál idveſségesebben és haſznossabban folytathaſsa, mennél több helyeket az héjjányoſságtól fel ſzabaditottam és mennél több helyekben a' Sz. Léleknek értelmét az egyűgyűek kedvéért nyilvánjabban adtam és magyaráztam. A' Sz. Iſten pedig, kinek áldott Lelke által ihleltettenek ezen Uj Teſtamentomnak Sz. kőnyvei (f) áldja meg kinek kinek az olvaſásban való ſzorgalmatoſságát, a' meg világoſitásnak és meg ſzenteléſnek ajándékával (g) hogy a' melly virágok ezen kőnyvből, mint egy kertből (h) itt a' kegyelemnek orſzágában ſzedegettettetnek, azok a' jővendő őrők életben a' Sz. Háromságnak bóldog esmérete és tekénteti által, (h) őrőkké tártó őrőmre ki nyilatkozzanak (i) a' mi Vrvnk Jésvs Kristvsvnknak nevében. Amen.

(a) *Lásd Mósheimat ugyan ezeneket tanitani Moral. P.* III. *p.* 498. *Reg.* III. (b) *Luk.* 12. 47. 48. (c) *Sólt.* 119, 171. (d) 1. *Petr.* 2, 9. *Kol.* 3, 16. *Sidók.* 10, 24. 25. (e) 1. *Theſ.* 5. 11. *Jud. lev.* 20. *Ugyan ezen módját a' Sz. irás olvaſásának bé fejezésének javaſolja Hedinger, l. c. num.* 8. 9. (f) 2. *Tim* 3, 16. 2. *Pét.* 1. 21. (g) *Ap. Tsel.* 17, 11. 12. (h) *Enek. kőnyv.* 2, 12. 5, 1. (h) 2. *Kor.* 3, 18. 1. *Kor.* 13. 12. 1. *Ján.* 3. 2. (i) 1. *Pét.* 5, 4.

A' Kőnyv - Nyomtatónak Magyar nyelvűnkben való értetlensége, és más okok miatt e' kőnyvbe bé tsúszott fogyatkozásoknak és mágyaránnyabban forditott igéknek Laistroma.

Ebben a' Római szám jegyzi a' Részt, á' kőzőnséges szám pedig a' verset. *h.* annyit tészen, mint: helyett. *ut.* annyit tészen mint: után; *olv.* pedig mint: olvasd. és, *item*, mint: ismét.

M*Ath.* V. 38. *fület fülért. h. olv. fogat, fogért* VI. 16. *Meg feketitik. h. olv. meg éktelenitik.* X. 28. *Gehennára vetheti. h. olv. Gehennába veszthetí.* XII. 14. *pedig. ut. olv. kimenvén.* 20. *óltja. ut. olv. miglen győződelembe botsátja ki az itéletet.* 38. *mondának. ut. olv. Mester,* XIV. 35. *Háznak h. olv. helységnek.* XV. 5. *Azt mondjátok. h. olv. jóvá hagyjátok. item: az áldozat, mellyet én az óltárra fel viszek, neked hasznos; az már tőkélletes, ha nem. h. olv.* Istennek szenteltetett *ajándék az, valamivel tőlem segittettethetnél, és igy ha nem.* XIX. 18. *Monda. ut. olv. tudni illik.* XX. 31. *Kiáltozának. ut. olv. mondván.* XXI. 22. *Mellyetek. h. olv. mellyeket.* XXII. 7. *Fel forgatá. h. olv. tűzzel meg égeté.* XXIII. 5. *Prémit. h. olv. roitjait.* XXVI. 69. *a' palotában h. olv. az udvarban.* XXVII. 23. *Kiáltozának. ut. olv. mondván.* XXVIII. 1. *Hétnek. h. olv. szombatnak. item, a' szombatnak. h. olv. az hétnek.*

Márk. I. 45 *hogy már. út. olv. nyilvánságosan.* III. 21. *őztet. h. olv. a' sokaságat.* IV. 19. *Világnak. ut. olv. bús. item. szorgalmatosságí. ut. olv. és a' gazdagságnak tsalárdsága.* VI. 30. *Tselekedett. h olv. tselekedtenek. item. tanitott. h. olv. tanitottanak.* 44. *ettenek. ut olv. kenyereket.* VII. 11. *Ajándék, mellyet én adok hasznalatos néked h. olv. ajándék az, valamivel tőlem segittettethetnél.* 26. *Syrophœnissa. h. olv. Syrofenitzia.* IX. 11. *Phariseusok. h. olv. Irástudók.* 12. *el jő. h. olv. el jővén. item: hogy mindeneket helyre állitson, a' mint is. h. olv. mindeneket helyre állit, még aztis, a' mi.* X. 19. *Boszonts. h. olv. tsalj.* XV. 12. *A' ki. h. olv. a' kit ti. item: mondatik. h. olv. mondatok,* 22. *feje. h. olv. fő-* XVI. 2. *A' szombatnak egyik. h. olv. az hétnek első.*

Luk. I. 9. *Es. h. olv. tehát. item: bé menjen. h. olv. bé ménne.* 56. *szállására h. olv. házába.* 71. *szabadulást. h. olv. Meg-tartást* szerezvén. II. 2. *Ez az első meg iratás lett, mikor. h. olv. Ez a' bé iratás előbb lett, mint.* VI, 36. *Legyetek. ut. olv. azért.* 49. *A' ki*

A' ki pedig nem hallgatja. h. olv. A' ki pedig hallgatja. VII. 47. *Inkább. h. olv. igen.* X. 12. *Sodomabélieknek. ut. olv. azon a' napon.* 13. *te benned. h. olv. ti bennetek.* XI. 41. *a' mi a' tálban vagy pohárban. h. olv. a' mi belől.* 44. *látnak. h. olv. tudnak.* XIV. 9. *Téged. ut. olv. és őtet.* 17. *szolgait. h. olv. szolgáját.* 26. *attyát ut. olv. és annyát.* XV 16. *búrkkel. h. olv. makkal.* XVII. 23. *Kővessétek. h. olv. keressétek.* XVIII. 7. *Azokhoz. h. olv. amazokhoz.* 19. *tsak. ut. olv. egy, tudni illik.* XIX. 40. *monda nékiek. ut. olv. mondom néktek.* XXI. 4. *Tevé. h. olv. veté.* 5. *szóllottanak vólna. ut. olv. hogy szép kövekkel és kintsekkel fel ékesítetett vólna.* XXIII. 20. *Fogjátok. h. olv. fogják.* XXIV. 1. *Egyik. h. olv. első.* 12. *felelvén. h. olv. fel kelvén.*

Ján. I. 5 *meg nem foghatta h olv. bé nem fogadta.* 6 *a' Názárethbéli Jósefnek. h. olv. a' Názárethbéli Jesust, Jósefnek fiát.* 52 *bizony. ut. olv. bizony.* III 26. *Vala. ut. olv. tevéled.* IV. 5. *Jósefnek. ut. olv. az ő fiának.* V. 2. *Aklánál. h. olv. kapujánál* 30. *azért h. olv. mert.* VI. 6. *Késértvén. ut. olv. őtet* XI. 40. *áltod. h olv. látod.* XIII. 16. *Apostol. h olv. követ.* 23. *asztalnál ülvén h olv. a'.* XIV. 9. *Ismértetek h. olv. esmértél.* 23. *szállást. h. olv. lakást.* XVII. 23. *Egyenként. h. olv. egybe.* XX. 1. *A' szombatnak egyik. h. olv. az hétnek első.* XXI. 8. *Ólnyire. h. olv. singnyire.* 11. *ki szálla. h. olv. Fel húga. item. az hajóból. h. olv. a' partra.*

Apost. Tsel. I. 3. *magát. ut. olv. hogy él.* III. 11. *mondatik. ut. olv. álmélkodván.* IV. 9. *Ez. ut. olv. beteg.* VI. 1. *Görögök h. olv. Görög nyelven szóló sidók.* VII. 45. *Jesussal. h. olv. Josueval.* VIII. 13. *Erőket. ut. olv mellyek történtenek.* IX. 21. *Jerusálembe. h. olv. a' Papi fejedelmek eleibe.* 28. *vala ut. olv. bé menvén* X. 43. *Vészik. ut. olv. az ő neve által.* XIII. 13. *Páphusból. ut. olv. el indulván.* 31. *mi bizonysági vagyunk. h. olv. ők bizonysági.* XIV. 3. *Az urban h. olv. az URról* 13. *azháznak h. olv. a' városnak.* 17. *bizonyság nélkül h. olv. bizonyságra.* XVII. 1. *Amphipolián. h. olv Amphipolison.* 27 *tapasztalván h. olv. tapogatván.* 29. *az Istennek. ut. olv. nemzetsége.* 31. *hogy hitet adjon h. olv. hitet nyujtván. item: arról hogy h. olv. mi-ek utánna.* XVIII. 24. *vala. ut. olv. érkeze Ephésusba.* XIX. 40. *Más. h. olv mái.* XXII. 16. *Es meg botsáttatnak tenéked a' te bűneid. h. olv. és mosd le a' te bűneidet.* XXIV. 18. *Forgódván mikor tisztogattatnám magamat, és. h. olv. mikor meg tisztúlva.* XXVI. 11. *meg bolondúltam. h. olv. dühösködtem.* 21. *Ezekért. ut. olv. meg fogván.* XXVII. 13. *Közzel. ut. olv mellette* 16. *tehetének. h. olv. tehetének.* 39. *kebelet. h. olv. egy kebelét, mellynek partja vólt.* 40. *evező köteleket. h. olv. az evező szerszámoknak köteleiket.* 41. *szakad. ut. olv. oda hajták az hajót.* XXVIII. 3. *Töreket h. olv. rőse-darabokat. item: a' tűzre h. olv. a' tűz helyre.*

Róm.

Róm. I. 4. *Kriſtus. ut. olv. felől.* 28. *ſzükſégesnek az Iſtennek ismereti. h. olv. méltonak az Iſtent esméretben tartani.* III. 26. *ut. olv. Az Iſtennek tűrésében.* XI. 7. *A' válaſztáshoz h. olv. választatott* nép. XV. 15. *Titeket az. ut. olv. kegyelem.*

1. *Kor.* IV. 4. *Igazit. h. olv. itél.* V. 1, *Parázna ság. ut. olv. köztetek.* VI. 1. *Méri h. olv. méri-e item : miért h. olv. és.* 19. *ti magatok. h. olv. ti magatok-é.* VII. 31. *mint ha azzal nem élnének h. olv. mint azzal nem viſzſza élők :* XI. 13. *Fejjel. ut. olv. Iſtenhez.* XIV. 24. *Valamelly. ut. olv. hitlen vagy* XVI. 6. *Telelek-is. ut. olv. hogy ti késérjetek el-engemet oda, a' hová menendek.* 2. *Kor.* I. 19. *Sivánus h. olv. Silvánus.* III. 1. *Ajánló. ut. olv. vagy tőletek ſzóló ajánló* 14. *melly. ut. olv. fedező.* V. 5. *Zálgáját. h. olv. zálogját.* VII. 7. *Hirdetvén. ut. olv. nékünk.* VIII. 2. *Felette bővelködétt. h. olv. bővölködése. item : amaz együgyű ſzivbűl való adakozás által. h. olv. az ő együgyűségeknek gazdagságában.* XI. 2. *Titeket. ut. olv. hogy állitsalak.* XII. 9. *Mondatott. h. olv. mondotta.* 18. *Titus? ut. olv. avagy nem ugyan azon lélekkel.* 20. *Sugárlások h. olv. fel fuvalkodtságok.*

Gal. I. 7. *maga. h. olv. holott.* V. 22. *Alázatoſság. h. olv. ſzeliđség.* VI. 13. *Tartják. ut. olv. hanem, akarják, hogy kérnyűl metéltesſetek. Ephes.* II. 10. *Teremtetvén. ut. olv. a' Kriſtus Jesusban.* III. 16. *Hogy. h. olv. és.* V. 4. *Túſ. h. olv. tréfa.* VI. 20. *Illik. h. olv. ſzükség Phil.* I. 1. *Timotheus. ut. olv. Jésus* 4. *én ut. olv. esedezésimben. item : ti érettetek. ut. olv. minnyájatokért.* 26. *Jésusban. h. olv. Jésus által én bennem'* II. 2. *Egyet értsetek. h. olv. ugyan azont értsetek.* 19. *Reménsegem. ut. olv. vagyon. Kol.* I. 22. *Az ő testének husában való halála által. h. olv. az ő husának teſtében az halál által.*

1. *Thesſ.* II. 10. *Bizonyságink ut. olv. es az Iſten.* IV. 6. *Fellyebb ne verje. h. olv. fortélyoſsan reá ne vegye. item. a' kereskedésben. h. olv. ezen dologban.* 8. *minékünk. h. olv. mi belénk.* V. 3. *Őket ut. olv. hirtelen.* 13. *ő velek. h. olv. ! magatok közett* 23. *a' ti. ut. olv. egéſz.*

1. *Tim.* I. 9. *Adattatott. ut. olv.* iga gyanánt. V. 17. *Ama' meg öregedett vén atyák, kik jó elől járók. h. olv. A' jól elől járó Egyházi atyák.* VI. 2. *Azok is a' kik a' ſzolgálatot veſzik. h. olv. mint kik az ő jó teteményekben réſzesűlnek.* 3. *Isten. h. olv. Iſteni félelem.* 11. *Alazatoſságat. h. olv. békeſséges-tűréſt.* 20. *tudományoktól h. olv. tudományoknak ellenvetéseitől.* 2. *Tim.* III. 16. *Adattatott. h. olv. ihleltetett. Filemon Level. ſummáriumja helyett. olv. Kőſzöntés. Filemon kegyeſségéért Iſtennek nyujtatott hálá adás. Oneſimus ajánltatik. Pál igéri jövetelét. A' levélnek be fejezése.*

Sidók II. 3. *Vett. ut. olv. az hirdetésre.* 9. *Jesus. ut. olv. légyen. item : által. h. olv. után.* 10. *vagynak. ut. olv. hogy ötet. item : hogy. h. olv. mint.* III. 14. *Együtt a' Kristusfsal. h. olv. a' Kristusban. item. fogadásunkat. h. olv. valóságunkat.* IV. 7. *a' mint. ut. olv. felljebb.* 13. *sőt. ut. olv. mindenek.* 15. *mindenekben. ut. olv. hozzánk hasonlatos módon.* IX. 28. *Meg jelent. h. olv. meg jelenendik.* X. 12. *Való. ut. olv. egy.* 22. *való tisztulásra meg hintetett. h. olv. meg tisztitattatott.* 24. *fel buzduljunk. h. olv. egymást fel buzditsuk. item : a' tselekedetekre h. olv. a' jó tselekedetekre.* XI. 5. *Es azzal elóre h. olv. mert az ő által vitetése előtt.* 23. *az ő attya. h. olv. szülei.* 27. *úgy tartotta mintha látná ötet. h. olv. mint valóban látván erös elmével vólt.*

1. *Pét.* II. 24. *El hagyván a' bünt h. olv. meg halván a' bünnek.* III. 21. *Mellynek valóságos peldája a' keresztség melly h. olv. Melly által a' keresztség, melly annak, mint peldának valósága.* V. 4. *Püspököknek fejedelme. h. olv. Fő Pásztor.* 2. *Pét.* I. 1. *általa. h. olv. igassága által.* 20. *tulajdon. ut. olv. maga tetszése szerint való.* II. 19. *Szolgálatja ut. olv. alá.* 1. *Ján.* IV. 2. *Hogy. h. olv. a' ki.* 13. *adatott h. olv. adott.* V. 4. *A' ki. h. olv. a' mi.* *Jak.* V. 3. *Gyüjtsetek. h. olv. gyüjtöttetek.* 5. *áldozásnak. h. olv. meg ölettetésnek.* *Jud.* L. 12. *El szárádott. h. olv. el avúlt.* 24. *állíthat. ut. olv. fertelem nélkül valókat.*

Ján. Jelen. I. 16. *Tsillagok. ut. olv. valának.* IV. 11. *Ditsöséget. ut. olv. és tisztességet.* V. 1. *Kivül h. olv. hátul.* VI. 14 *El mulik. h. olv. el távozék.* IX. 3. *A' füstöl. h. olv. a' kutból ki omlott füstöl.* 6. *el fut. ut. olv. az halál.* XII. 15. *A' kigyó ut. olv. az ő szájából.* XIV. 4. *Közzül. ut. olv. léven. item. báránynak ut. olv. zsengéi.* 8. *paráznaságából h. olv. paráznaságának borából.* 10. *melly öszve keverés nélkül töltetett h. olv. amaz öszve zavartatott mustból, melly vagyon.* XV. 3. *Az ő h. olv. az Isten.* XVIII. 12. *Poharakat h. olv. partékat item skarlátot ut. olv. sem.* 21. *Angyal. ut. olv. egy kö.* XXI. 2. *Látám ut. olv. a' szent várost.* 6. *uő m. ut. olv. Meg lett !*

Palko Ledvey fiam szuletett 1809
be 15 Januariusba,
Ferko Ledvey fiam szuletett 1811be
30dik Juniusba
Miska szuletett 1814be 5 Oct.
Joska szuletett 1877be 6 Dec.
Janko szuletett 1819be 7dik Majusba

...ristiam vocat Apl. primum Antioch. Act. 11. 26.
Matt 4. 18. a Chro vocat prim. Petrus et Andreas, post Jacobus et Joannes.
Matt. 9. v. 9. vocat Matthæ.
Matt 10. v. 2. Apt. 12. numerat. Marc. 3. 16. 17. 18. 19.
Non tantum Petro Matt. 16. v. 19. verum omnibus cum Aplis dedit potestatem ligandi in his verbis. Matt. 18. v. 18. Joan 20. 23.

Josefus Gheczy

Josephus Ghe...

Szabo Andrase
1824